

Guro Busterud

Anaforiske bindingskonstruksjoner i norsk som andrespråk

Avhandling for graden philosophiae doctor

Trondheim, mai 2014

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

NTNU

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Doktoravhandling for graden philosophiae doctor

Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

© Guro Busterud

ISBN 978-82-326-0198-1 (trykt utg.)
ISBN 978-82-326-0199-8 (elektr. utg.)
ISSN 1503-8181

Doktoravhandling ved NTNU, 2014:138

Trykket av NTNU-trykk

Forord

Et doktorgradsforløp beskrives ofte som en ensom affære. Jeg føler meg imidlertid svært heldig som har hatt anledning til å skrive en avhandling og gjennom dette være en del av det lingvistiske miljøet ved NTNU. Å omgi seg med så faglig dyktige og engasjerte mennesker har vært inspirerende og givende. Det har vært interessant, utfordrende og lærerikt å skrive denne avhandlingen, og jeg føler meg svært privilegert som har fått gjøre det arbeidet.

Jeg vil rette en stor takk til professor Kristin Melum Eide for utmerket veiledning gjennom både master- og doktorgradsstudiet. Med sin formidable ekspertise, høye standard og store entusiasme har hun vært viktig ikke bare i arbeidet med denne doktoravhandlingen, men også for min intellektuelle utvikling forøvrig. Kristin er en svært inspirerende veileder, og jeg beundrer hennes teoretiske kreativitet og skarpe observasjonsevne. Også professor Tor A. Åfarli har vært en viktig faglig støttespiller. Som biveileder har han bidratt med gode råd og innspill gjennom hele prosessen, og lest og kommentert både tidlige og sene utkast. Tor har velvillig øst av sin kunnskap, og hans innsiktsfulle og gjennomtenkte kommentarer er alltid med på å løfte standarden. Takk til Kristin og Tor for at de har støttet og oppmuntret prosjektet mitt, vist meg faglig tillit og invitert meg inn i sine faglige nettverk.

Høsten 2009 hadde jeg et forskningsopphold ved University of Essex. Jeg vil rette en stor takk til professor Roger Hawkins både for at han inviterte meg og for at han så generøst tok av tiden sin til å veilede meg og hjelpe meg med å designe eksperimentet mitt. Å få anledning til å diskutere med en så anerkjent fagperson er svært inspirerende. Jeg vil også takke Hawkins for at han innlemmet meg i forskningsgruppen sin. Deltakerne i denne forskningsgruppen fortjener også en takk for pilottesting og diskusjon av eksperimentet. Jeg har også hatt anledning til å diskutere prosjektet mitt med flere fremragende forskere. Især vil jeg takke professor Ianthi M. Tsimpli, professor Tom Roeper og professor Bopin Yuan for nyttige metodiske innspill om undersøkelsens innhold og utforming.

Professor Wim van Dommelen fortjener en stor takk for at han villig har bidratt med sin statistiske ekspertise og har tatt seg tid til å diskutere både store og små statistikkspørsmål med meg. Jeg vil også takke Jørn Almberg for hjelp med å få statistikken «under huden», og professor Terje Andreas Eikemo for nyttige statistikkdiskusjoner. Takk til Stian Hårstad som helt på tampen språkvasket hele avhandlingen.

Denne studien kunne ikke blitt til om ikke informantene mine hadde stilt opp. Tusen takk til alle informantene som tok seg tid til å delta! Jeg vil også takke Tone Ydse, Sissel Robbins, Åsta Øvregaard, Sissel J. Nefzaoui og Lev Levit for hjelp med å finne informanter. Takk til Heidi B. Helgå som hjalp meg med å få riktig nivå i språkbruken i testen, og til Marthe-Julie Lundeby for diskusjon og korrekturlesing av testen. Marthe-Julie fortjener også en takk for oppmuntring og heiarop gjennom hele stipendiatperioden min.

Dette prosjektet har vært finansiert gjennom et fireårig doktorgradsstipend fra det Humanistiske Fakultet ved NTNU og tilknyttet NTNUs satsningsområde *Globalization Research Programme, Intercultural Dynamics: Communication, Responsibility and Development*. Forskningsarbeidet og det tilhørende pliktarbeidet har vært utført ved Institutt for språk og litteratur, som herved takkes for gode arbeidsforhold. ISL er en trivelig arbeidsplass med et godt faglig og sosialt miljø. Noen fortjener en ekstra takk: Mari Nygård, Hanne Rustad, Stian Hårstad, Inger Johansen, Leiv Inge Aa og Heidi Brøseth. En ekstra takk rettes til Mari Nygård for nyttige diskusjoner, faglig samarbeid og godt reisefølge.

Familien min, og da spesielt foreldrene mine, fortjener en stor takk for at de er så støttende og oppmuntrende, både i teori og praksis. Tusen takk til min kjære samboer, Folke, for omsorg, velvilje og entusiasme, og takk til sønnen min August for latter og kjærkommen distraksjon de siste årene av avhandlingsarbeidet.

Innhold

Forord	iii
Innhold	v
Liste over figurer	xi
Liste over tabeller	xii
Forkortelser	xiii
1 Introduksjon	1
1.1 Grunnleggende elementer i generativ andrespråksforskning	1
1.1.1 Andrespråk	6
1.2 Forskningsobjektet: kompetanse – performanse	6
1.3 Anaforer og anaforbinding	8
1.3.1 Anaforer og anaforbinding i denne studien	11
1.4 Tredjespråkstilegning	13
1.5 Avhandlingens struktur	14
1.6 Sammenfatting	15
2 Anaforteori	17
2.1 Klassisk Chomskyansk bindingsteori	18
2.1.1 Bindingsprinsippene	19
2.1.2 Orientering	24
2.2 Den klassiske bindingsteoriens utfordringer	26
2.3 Langdistansebinding	27
2.3.1 Variasjon innen bindingsdomene	27
2.3.2 Universelle egenskaper ved langdistanseanaforer	32
2.4 <i>Picture NP anaphors</i> og logoforer	36
2.5 Sammenfatting	38
3 Anaforer i norsk og i informantenes førstespråk	39
3.1 Anaforer i norsk	40
3.1.1 Distanse	40
3.1.2 Orientering	42
3.1.3 <i>Seg</i> uten argumentstatus	44
3.1.4 <i>Seg</i> og <i>seg selv</i> i PP-er	48
3.1.5 Sammendrag	52
3.2 Anaforer i engelsk	52
3.3 Anaforer i russisk	54
3.3.1 <i>–sja</i>	55
3.4 Anaforer i kinesisk	56
3.4.1 Krysser langdistansebinding finitte setningsgrenser i kinesisk?	57
3.4.2 Blokkeringseffekt	59
3.5 Sammenfatting	60
4 Teorier om andrespråkstilegning	63
4.1 Historisk blick og tidlige teorier	64
4.2 Delvis aksess-hypoteser	67

4.2.1	Tolkbare og ikke-tolkbare trekk	69
4.2.2	Moderne delvis aksess-hypoteser	71
4.3	Full aksess-hypoteser	73
4.3.1	Full Transfer Full Aksess	74
4.3.2	<i>Cumulative-Enhancement Model</i> (CEM)	74
4.3.3	<i>L2 status factor</i>	77
4.3.4	<i>Typological Primacy Model</i> (TPM)	79
4.4	Sammenfatting	82
5	Anafortilegning og syntaksteori	85
5.1	<i>Subset Principle</i>	87
5.1.1	Prediksjon: Innlærere starter med smaleste parameterverdi	88
5.1.2	Parameterresetting	89
5.1.3	Transfer	90
5.1.4	UG-tilgang	91
5.1.5	UG-tilgang og transfer	92
5.1.6	Ulike bindingssystemer: teoretisk og i S2	92
5.1.7	Førstespråkstilegning	93
5.1.8	Konklusjon	95
5.2	Nyere teorier: <i>Relativized SUBJECT</i> og <i>Move-to-INFL</i>	95
5.2.1	INFL, AGR og T	97
5.2.2	<i>Relativized SUBJECT</i>	98
5.2.3	<i>Move-to-INFL</i>	102
5.2.4	<i>Relativized SUBJECT</i> og <i>Move-to-INFL</i> : forskning og funn	104
5.3	Tempus–infinitiv-asymmetrien	109
5.3.1	TIA: funn og analyse	110
5.3.2	Matsumura (2007)	112
5.3.3	Eide & Busterud (2013)	113
5.4	<i>Rough grammar?</i>	115
5.5	Sammenfatting	117
6	Metodologiske vurderinger	121
6.1	Nødvendigheten av å framskaffe valide og reliable data	122
6.2	Datainnsamling	123
6.2.1	Eksperimentell metode	123
6.3	Valg av metode	125
6.3.1	Grammatikalitetsvurdering og flervalgstest: preferanse-problemet	125
6.3.2	Sannhetsverdievalueringstest	128
6.3.2.1	Norskspesifikke utfordringer	131
6.3.3	Triangulering	136
6.3.4	Tolkningsvurdering	137
6.4	Dialektale hensyn	139
6.4.1	Skriftlig og muntlig norsk	140
6.4.2	Langdistansebindingens utbredelse og bruk	141
6.4.3	Dialektale implikasjoner	144

6.5	Sammenfatting	146
7	Informanter og eksperiment	147
7.1	Informanter	147
7.1.1	Førstespråkbakgrunn	147
7.1.2	Representativitet	148
7.1.3	Informantkriterier	149
7.1.4	Nivå: luketest	154
7.1.5	Andre andrespråk	160
7.1.5.1	Språkbruk	163
7.1.6	Informantenes norsk: dialekt	168
7.1.7	Informantenes input og kontrollgruppe	170
7.2	Eksperimentet	172
7.2.1	Forarbeid	173
7.2.2	Anafortester	175
7.2.2.1	Sannhetsverdievalueringstest	178
7.2.2.2	Tolkningsvurdering	180
7.2.3	<i>Seg/seg selv</i> -test	182
7.2.4	Finitttest	183
7.2.5	Randomisering	184
7.2.6	Rekkefølgen på de forskjellige testene	185
7.3	Sammenfatting	186
8	Resultater	189
8.1	Anaforbinding: distanse	191
8.1.1	Ikke-finitt langdistansebinding av <i>seg</i> (2B)	191
8.1.1.1	Resultater for S1-gruppene	191
8.1.1.2	Kinesisk gruppe og forskjeller mellom TV og SV	195
8.1.2	Ikke-finitt LDB av <i>seg selv</i> (2A)	198
8.1.3	Finitt langdistansebinding av <i>seg</i> (3B)	200
8.1.3.1	Resultater for S1-gruppene	200
8.1.3.2	Informant R11 og R16	202
8.1.4	Finitt langdistansebinding av <i>seg selv</i> (3A)	203
8.1.5	Finitt LDB av <i>seg</i> vs. ikke-finitt LDB av <i>seg</i>	205
8.1.5.1	Implikasjonelt forhold mellom finitt LDB og ikke-finitt LDB av <i>seg</i>	205
8.1.5.2	Skiller informantene mellom ikke-finitt LDB og finitt LDB av <i>seg</i> ?	205
8.1.5.3	RM ANOVA – interaksjon mellom gruppe og setning	207
8.1.5.4	Korrelasjoner mellom ikke-finitt LDB av <i>seg</i> og finitt LDB av <i>seg</i>	209
8.1.6	Ingen dialektal forskjell i aksept av finitt og ikke-finitt LDB av <i>seg</i>	210
8.1.7	Lokal binding av <i>seg selv</i> til subjekt (1A)	213
8.1.8	Lokal binding av <i>seg</i> til subjekt (1B)	214
8.2	Anaforbinding: Orientering	215
8.2.1	Binding av <i>seg selv</i> til lokalt objekt (4A)	215
8.2.2	Langdistansebinding av <i>seg</i> til objekt (5B)	216
8.2.3	Langdistansebinding av <i>seg selv</i> til objekt (5A)	217

8.3	Sammenheng mellom LDB og SU-orientering	219
8.4	Implikasjonelt forhold mellom LDB og lokal binding?	220
8.5	Finittest	221
8.6	<i>Seg/seg selv</i> -test	222
8.7	Sammenfatting	224
9	Regresjonsanalyser	227
9.1	Variabeldiskusjon	228
9.1.1	<i>LOR, AO, Luketest</i> og <i>Norsk nivå</i>	229
9.1.2	<i>SpråkbrukFIN</i>	230
9.1.3	<i>S1 FIN</i> og <i>S1 obj</i>	233
9.1.4	<i>S2 FIN</i>	234
9.1.5	<i>DialektTrø</i> og <i>InputTrø</i>	235
9.1.6	Variabler som omhandler engelsk som annet andrespråk	235
9.2	Resultater fra regresjonsanalysen	236
9.2.1	Finitt LDB av <i>seg</i> (3B)	236
9.2.2	Ikke-finitt LDB av <i>seg</i> (2B)	239
9.2.3	Binding av <i>seg selv</i> til lokalt objekt (4A)	240
9.3	Sammenfatting	242
10	Analyse av tempus–infinitiv-asymmetrien	245
10.1	Tempus–infinitiv-asymmetrien: Individuelle resultater	246
10.1.1	Definisjon av TIA	247
10.1.2	Engelske informanter	250
10.1.3	Russiske informanter	250
10.1.4	Kinesiske informanter	252
10.1.5	Norsk kontrollgruppe	253
10.1.6	TIA i mine data	253
10.2	Vanlige analyser av TIA	257
10.2.1	<i>Relativized SUBJECT</i>	258
10.2.1.1	Problemer med norsk	259
10.2.2	<i>Move-to-INFL</i>	260
10.2.3	Transfer av TIA	261
10.3	Finittet, tempus og AGR	262
10.3.1	AGR	263
10.3.2	Forskjellen mellom tempus og finittet	265
10.3.3	Finittet og TIA	268
10.3.4	Finittet i norsk og i informantenes S1	269
10.4	S2/S3-teorier: prediksjoner og TIA	271
10.4.1	<i>Cumulative-Enhancement Model</i> (CEM)	272
10.4.1.1	Prediksjoner	272
10.4.1.2	Resultater	273
10.4.2	<i>L2 status factor</i>	274
10.4.2.1	Prediksjoner	274
10.4.2.2	Resultater	275

10.4.3	<i>Typological primacy model (TPM)</i>	276
10.4.3.1	Prediksjoner	277
10.4.3.2	Resultater	278
10.4.4	<i>Representational Deficit</i> -hypoteser	278
10.4.4.1	Prediksjoner	279
10.4.4.2	Resultater	280
10.4.4.3	Konklusjon	281
10.5	TIA og finittet: analyse	281
10.5.1	S1-skille	282
10.5.2	Hvorfor finittkategorien er vanskelig å tilegne seg	285
10.5.2.1	Finittkategoriens uklare semantiske basis	285
10.5.2.2	Finittkategorien og kritisk periode	288
10.5.3	Kinesiske informanter: læringsstrategi og preferanse	290
10.5.4	Russiske informanter: R11 og R16	293
10.5.5	<i>Relativized SUBJECT</i> og finittet	295
10.5.6	<i>Move-to-INFL</i> og finittet	296
10.5.7	Morfologisk enkel anafor	296
10.6	Foreløpig ubesvarte spørsmål og videre forskning	298
10.7	Sammenfatting	300
11	Analyse av orienteringsdata	303
11.1	Individuelle resultater	303
11.1.1	Engelske informanter	305
11.1.2	Russiske informanter	306
11.1.3	Kinesiske informanter	307
11.1.4	Norsk kontrollgruppe	309
11.2	Objektorientering i andrespråksgruppen som helhet	309
11.2.1	Binding av <i>seg selv</i> til lokalt objekt (4A)	309
11.2.2	LDB av <i>seg selv</i> til objekt (5A)	312
11.2.3	LDB av <i>seg</i> til objekt (5B)	312
11.3	S2/S3-teorier og orientering	313
11.3.1	<i>Cumulative-Enhancement Model (CEM)</i>	314
11.3.1.1	Resultater	314
11.3.2	<i>L2 status factor</i>	315
11.3.2.1	Resultater	315
11.3.3	<i>Typological primacy model (TPM)</i>	317
11.3.3.1	Resultater	317
11.3.4	<i>Representational Deficit</i> -hypoteser	318
11.4	Diskusjon	319
11.5	Sammenfatting	322
12	Konklusjon	323
12.1	Sammendrag	323
12.2	Teoretiske og metodologiske bidrag	325

12.2.1	Anaforbinding og andrespråksteorier.....	325
12.2.2	Metode.....	328
12.2.3	Studiens anvendbarhet.....	329
12.3	Videre forskning.....	330
	Litteraturliste.....	333
	Appendiks A.....	350
	Appendiks B.....	361
	Appendiks C.....	363
	Appendiks D.....	390

Liste over figurer

Figur 1: C-kommando.....	21
Figur 2.....	25
Figur 3.....	99
Figur 4: LF-flytting av <i>ziji</i>	103
Figur 5: Resultater fra luketesten.....	159
Figur 6: Språkbruk.....	167
Figur 7: Informantenes egen norsk.....	169
Figur 8: Norsk input.....	171
Figur 9: Fillersetninger.....	190
Figur 10: LDB av <i>seg</i> over ikke-finitt setningsgrense (2B).....	191
Figur 11: Histogram, ikke-finitt LDB av <i>seg</i> (2B) i SV.....	194
Figur 12: Histogram ikke-finitt LDB av <i>seg</i> (2B) i TV.....	194
Figur 13: Ikke-finitt LDB av <i>seg selv</i> (2A).....	199
Figur 14: Finitt LDB av <i>seg</i> (3B).....	201
Figur 15: Histogram, finitt LDB av <i>seg</i> (3B).....	202
Figur 16: Finitt LDB av <i>seg selv</i> (3A).....	204
Figur 17: RM ANOVA 2BTV-3B.....	207
Figur 18: RM ANOVA 2BSV-3B.....	208
Figur 19: RM ANOVA 2BSV-3B uten kinesisk gruppe.....	209
Figur 20: Lokal binding av <i>seg selv</i> til subjekt.....	213
Figur 21: Lokal binding av <i>seg</i> (1B).....	214
Figur 22: Lokal binding av <i>seg selv</i> til objekt (4A).....	215
Figur 23: LDB av <i>seg</i> til objekt (5B).....	216
Figur 24: Histogram, LDB av <i>seg</i> til objekt (5B).....	217
Figur 25: LDB av <i>seg selv</i> til objekt (5A).....	218
Figur 26: Histogram, LDB av <i>seg selv</i> til objekt (5A).....	218
Figur 27: Intransitive verb.....	223
Figur 28: Transitive verb.....	223
Figur 29: Individuelle resultater, 2B – 3B.....	254
Figur 30: Individuelle resultater, 2B – 3B.....	254
Figur 31: RM ANOVA, 2BTV – 3B.....	255
Figur 32: +/- fortid og +/-finitt i norske verb.....	267
Figur 33: +/-fortid og +/-finitt i norske verb.....	269
Figur 34: +/-fortid og +/-finitt i svake verb i engelsk.....	270
Figur 35: +/-fortid og +/-finitt i sterke verb i engelsk.....	270

Liste over tabeller

Tabell 1: Språk og anaforvariasjon	39
Tabell 2: Skala for egenvurdering av språkferdigheter	150
Tabell 3: Engelske informanter	151
Tabell 4: Russiske informanter	152
Tabell 5: Kinesiske informanter	153
Tabell 6: Luketest	158
Tabell 7: Engelske informanter. S2 og startalder	161
Tabell 8: Russiske informanter. S2 og startalder	162
Tabell 9: Kinesiske informanter. S2 og startalder	162
Tabell 10: Engelske informanter. Språkbruk	164
Tabell 11: Russiske informanter. Språkbruk	165
Tabell 12: Kinesiske informanter. Språkbruk	166
Tabell 13: Informantenes muntlige norsk	169
Tabell 14: Norsk input	171
Tabell 15: Norsk kontrollgruppe	172
Tabell 16: Koding I	176
Tabell 17: Koding II	176
Tabell 18: Testkonstruksjoner	176
Tabell 19: Korrelasjoner mellom 2B og 3B	210
Tabell 20: Korrelasjoner, orientering – distanse	219
Tabell 21: Kvantifisering av <i>Språkbruk</i> -kategorien	232
Tabell 22: Definisjon av kategorier, 2B – 3B	249
Tabell 23: Engelske informanter, 2B – 3B	250
Tabell 24: Russiske informanter, 2B – 3B	251
Tabell 25: Kinesiske informanter, 2B – 3B	252
Tabell 26: Norsk kontrollgruppe, 2B – 3B	253
Tabell 27: M tempus, M AGR og M finitthet i språkene i undersøkelsen	271
Tabell 28: Testkonstruksjoner, orientering	304
Tabell 29: Aksept, objektorientering	305
Tabell 30: Individuelle resultater, engelske informanter	305
Tabell 31: Individuelle resultater, russiske informanter	307
Tabell 32: Individuelle resultater, kinesiske informanter	308
Tabell 33: Individuelle resultater, norske informanter	309

Forkortelser

AGR	<i>Agreement</i>
AGRP	<i>Agreement Phrase</i>
ANOVA	<i>Analysis of variance</i> , variansanalyse
AO	<i>Age of onset</i>
CEM	<i>Cumulative Enhancement Model</i>
CP	<i>Complementizer Phrase</i>
DO	Direkte objekt
FFFH	<i>Failed functional features hypothesis</i>
FIN	Finitt, finitteth
FTFA	Full Transfer Full Akess
FTPA	<i>Full Transfer Partial Access</i>
GB	<i>Government and Binding</i> , styrings- og bindingsteori
GCP	<i>Governing category parameter</i> , styringskategoriparameteren
IH	<i>Interpretability Hypothesis</i>
INFL	<i>Inflection</i>
IP	<i>Inflectional Phrase</i>
LDB	Langdistansebinding
LDR	<i>Long distance reflexive</i> , langdistanserefleksiv
LF	Logisk form, <i>Logical Form</i>
LGB	<i>Lectures on Government and Binding</i>
LOR	<i>Length of residence</i>
L1	<i>First language</i> , førstespråk
L2	<i>Second language</i> , andrespråk
L3	<i>Third language</i> , tredjespråk
M FIN	Morfologisk finitteth
MP	Minimalismeprogrammet, <i>Minimalist Program</i>
MSIH	<i>Missing surface inflection hypothesis</i>
NEGP	<i>Negation Phrase</i>
PF	<i>Phonetic Form</i> , fonetisk form
P&P-teori	Prinsipp- og parameterteori
PTH	<i>Prosodic transfer hypothesis</i>
RD-hypoteser	<i>Representational Deficit</i> -hypoteser
RM ANOVA	<i>Repeated Measure ANOVA</i>
S1	Førstespråk
S2	Andrespråk
S3	Tredjespråk
SE	Morfologisk enkel anafor
SELF	Morfologisk sammensatt anafor
SLA	<i>Second language acquisition</i> , andrespråkstilegning
SOV	Subjekt–objekt–verbal
SU	Subjekt
SV	Sannhetsverdievalueringstest
SVO	Subjekt–verbal–objekt
T	Tempus, <i>tense</i>
t	<i>Trace</i> , spor
TL	<i>Target language</i> , målspråk
TNS	<i>Tense</i> , tempus

TP	<i>Tense Phrase</i> , tempusfrase
TIA	Tempus–infinitiv-asymmetrien
TPM	<i>Typological primacy model</i>
TV	Tolkningsvurderingstest
UG	Universalgrammatikken, <i>Universal Grammar</i>
VP	<i>Verb phrase</i> , verbfrase
V2	<i>Verb second</i> , verbet på andre plass
V3	<i>Verb third</i> , verbet på tredje plass

1 Introduksjon

When studying human language, we are approaching what some might call the “human,” the distinctive qualities of mind that are, so far as we know, unique to man [...] (Chomsky 2006: 88).

I denne avhandlingen presenteres den første større studien som er gjort på andrespråkstilegning av anaforer i norsk. Dette representerer også en av ytterst få store studier av norsk som andrespråk der generativ grammatikk danner det teoretiske rammeverket. Ved hjelp av eksperimentell metode har jeg undersøkt anaforbindingssystemet for 3.-personsanaforene *seg* og *seg selv* hos informanter fra tre forskjellige førstespråkbakgrunner. I et lokalt perspektiv er målet med studien å få innsikt i anaforsystemet hos innlærere av norsk som andrespråk. I et større perspektiv er imidlertid denne typen kunnskap med på å gi oss innsikt i hvordan menneskets medfødte, mentale grammatikk fungerer. Flere forskere, deriblant Safir (2004: 4), understreker at innsikt i hvordan anaforiske bindingsprinsipper fungerer, er med på å gi oss grundigere forståelse av Universalgrammatikken (UG):

[T]he syntactically determined pattern of anaphora appears to be a portal into the internal architecture of the human linguistic faculty [...]. [T]he grammar of anaphora must reflect the deeper properties of *universal grammar* [...]. Thus we may expect that the formal mechanisms and principles posited to account for anaphora reflect at an even more general level the mechanisms and principles from which UG is constructed.

Å forstå hvordan UG fungerer, er et overordnet mål innen generativ grammatikk. Denne studien representerer en liten brikke i det store puslespillet om UG, noe som er med på å gjøre forskningsarbeidet både interessant og svært meningsfullt.

1.1 Grunnleggende elementer i generativ andrespråksforskning

Sentralt i generativ grammatikk er antakelsen om språkevnen som en medfødt, biologisk del av mennesket. Fordi språkevnen er medfødt, skjer selve språktilegningen ubevisst og automatisk, så sant man utsettes for tilstrekkelig språklig input. Kjernen i problematikken i førstespråksforskningen kalles det logiske problem, eller Platons problem, og dreier seg om hvordan det i det hele tatt er mulig for mennesket å tilegne seg et så komplekst og sammensatt system som språkssystemet. Chomsky (1986b: xxv) sammenfatter problemstillingen som: «[...] how we can know so much given that we have such limited evidence». Blant friske barn

foregår tilegningen¹ av morsmål(ene), eller førstespråk(ene) (S1), svært likt – uavhengig av barnets intelligens, hvilket språk de lærer, og hvilken kultur de vokser opp i. Barn går gjennom de samme fasene i språktilegningen på et relativt likt tidspunkt, og tilegningen skjer svært hurtig; innen femårsalderen har de fleste barn internalisert et språkssystem der alle de grunnleggende setningsstrukturene i morsmålet (eller morsmålene²) er på plass. Språktilegningen skjer tilsynelatende uten vansker, og barn som får målrettet opplæring i morsmålet, lærer ikke bedre eller fortere enn barn som ikke får det. Det eneste et barn trenger for å lære seg morsmålet, er å omgis av språk. Kjernen i det logiske problem dreier seg om hvordan det er mulig for barn å internalisere en S1-grammatikk ut fra en såpass ustrukturert input. «The input does not provide sufficient information to tell the child exactly what the correct hypotheses are. In other words, the «stimulus» (input) is too poor to provide all the information the child ends up knowing» (Crain & Lillo-Martin 1999: 52f). Barn tilegner seg altså kunnskap om språket som går ut over informasjonen som er tilgjengelig i inputen.

Innen den generative grammatikken er svaret på det logiske problem at alle mennesker, biologisk sett, er utrustet med en egen evne som muliggjør produksjon og persepsjon av språk. Argumentet om at deler av den lingvistiske kunnskapen er medfødt, kalles ofte *the poverty of the stimulus argument* (POS). Denne medfødte, mentale grammatikken som muliggjør S1-tilegning, kalles Universalgrammatikken (UG). Som White (2003a: 2) forklarer, er det UG som « [...] permits the L1 acquirer to arrive at a grammar on the basis of linguistic experience (exposure to input)». UG er dermed svaret på det logiske problem i S1-tilegning. Fordi språkevnen er medfødt, skjer språkkinnlæringen automatisk, og tilegningen er lik på tvers av språk. UG består av faste prinsipper, som er felles for alle språk, og åpne parametere, som varierer fra språk til språk (tidlige diskusjoner av dette finnes i Roeper & Williams 1987, Borer 1984). Den parametriske variasjonen er forklaringen på hvordan det er mulig at det eksisterer forskjellige språk.³ Sterkt forenklet kan man tenke på UG som ei bok som inneholder alle ingredienser som finnes i alle språk, og at hvert språk

¹ I denne avhandlingen brukes begrepene innlæring, tilegning og læring i betydning *å lære seg et språk*. Husby (2013) diskuterer betydningsforskjellen mellom begrepene språktilegning og språklæring og forklarer at «[t]ilegning er et resultat av meningsfull kommunikasjon, mens læring er et resultat av undervisning [...]». Lærte ferdigheter vil derfor være kontrollert, mens tilegnede ferdigheter vil være automatiserte og utenfor bevisst kontroll.

² Barn som lærer to språk fra fødselen av, oppnår vanligvis morsmålskompetanse i begge språkene, og kalles tospråklige. Når jeg bruker begrepene førstespråk (S1) og morsmål, dekker det både personer med kun ett språk som morsmål, og personer som har flere språk som morsmål.

³ I nyere minimalistisk teori brukes også begrepene tolkbare og ikke-tolkbare trekk, samt sterke og svake trekk for å forklare variasjonen som eksisterer mellom språk.

velger sine ingredienser fra dette utvalget.⁴ For at en grammatikk skal kunne bygges opp, kreves imidlertid språklig input, og ut fra denne inputen guider UG oppbygningen av en språkspesifikk grammatikk. «[T]he input provides the raw materials to which the child can supply the guidelines offered by UG: one cannot make a cake without ingredients!» (Guasti 2009: 105).

Mye av problematikken i den tidlige S1-forskningen (S1 = førstespråk) dreide seg om hvordan det er mulig å lære å tolke og produsere språklige ytringer. Man har fokusert på hvordan S1-tilegningen foregår, når ulike språktrekk/strukturer tilegnes, samt hvordan tilegningsprosessen forløper. Også UGs rolle i S1-tilegningen har vært og er gjenstand for mye forskning. Man har undersøkt og funnet evidens for at barn har kompetanse om abstrakte syntaktiske strukturer som de ikke kan ha dedusert seg fram til ut fra input (se f.eks. White 2003a: 4ff). Denne kunnskapen må stamme fra underliggende kjennskap til universelle prinsipper, og man mener derfor å kunne hevde UGs eksistens. Mange språkforskere er enige i at mennesket har en medfødt evne til å lære språk, og det er dette teoretiske fundamentet som danner grunnlaget for problematikken i den generative S2-forskningen (S2 = andrespråk).

Lenneberg (1967) var av de første til å introdusere hypotesen om at det eksisterer en *kritisk periode* (*critical period hypothesis*) for tilegning av førstespråk.⁵ Abrahamsson (2013: 146) definerer kritisk periode slik: «[...] a limited life span in the early life of an organism during which exposure to or stimulation of a certain behavior must take place for that precise behavior to develop in the organism». Enkelt forklart sier hypotesen at biologisk modning påvirker evnen til språkinnlæring, og at det finnes en kritisk periode for språktilegning. Dersom språktilegningen foregår før den kritiske perioden, vil språktilegningen skje automatisk, og innlæreren vil oppnå et normalt nivå i førstespråket. Hvis en persons første møte med et språk skjer etter kritisk periode, vil vedkommende derimot ikke kunne oppnå et normalt eller målspråkligt nivå verken i førstespråket eller i eventuelle andrespråk (Hyldenstam & Abrahamsson 2003). Det er vanlig å omtale dette som at UG blir mindre aktiv, eller er mindre tilgjengelig etter pubertetsalder. Før pubertetsalder kan man lære seg språk

⁴ Her er det relevant å nevne kjerne-periferi-diskusjonen: «UG theory accepts that languages may deviate to some degree from the universal pattern. A language user's competence is said to consist of a *core grammar* of universal principles and parameters and a *periphery* of features specific to the language in question, which cannot be explained by reference to UG. They might be survivals from an earlier stage of the language, loans from other languages or fixed idioms» (Field 2004).

⁵ Penfield & Roberts (1959) hadde tidligere påpekt at språktilegning ser ut til å være underlagt biologiske modningseffekter: «[...] for the purposes of learning languages, the human brain becomes progressively stiff and rigid after the age of nine [...] there is a biological clock of the brain» (Penfield & Roberts 1959: 236f).

nærmest automatisk og uanstrengt, og uten språkopplæring, mens denne evnen avtar etter pubertetsalder.

Flere forskere argumenterer for at det er en sterk korrelasjon mellom alder når S2-innlæringen starter, og sluttnivået man kan oppnå i S2 (f.eks. Abrahamsson & Hyltenstam 2004, 2008, DeKeyser 2000), og at voksne S2-innlærere aldri kan oppnå en kompetanse i S2 som er identisk med S1-taleres kompetanse. Ifølge Abrahamsson & Hyltenstam (2004) er det en «synlig kritisk periode» ved 6–7 års alder, og S2-innlæring som starter før 6–7-årsalderen, vil så å si alltid føre til såkalt ikke-oppfattbar ikke-innfødthet⁶ som resultat av at innlæringen har startet før den kritiske perioden. For innlæring som starter etter denne alderen, vil både biologiske og ikke-biologiske faktorer virke inn på sluttnivået i S2, og for S2-innlæring som starter etter tenårene, er det kun ikke-biologiske faktorer som avgjør sluttresultatet. Abrahamsson & Hyltenstam (2004, 2008) undersøkte S2-innlærere som hadde så høy kompetanse i S2 at de i dagligtale kunne bli tatt for å være innfødte talere, altså ikke-oppfattbar ikke-innfødthet. Dersom man gjennomfører grundige og varierte undersøkelser av disse innlærerne (uttale og grammatikk, og produksjon og persepsjon), vil man kunne avsløre at de skiller seg fra S1-talere. Abrahamsson & Hyltenstam (2008) fant at voksne innlærere som kan kategoriseres som ikke-oppfattbare ikke-innfødte, «[...] always seem to possess an above-average, sometimes extraordinary, innate talent/aptitude for linguistic structure and language learning, through which they have compensated for the disadvantage of having learned the L2 beyond childhood» (Abrahamsson 2013: 148).

Teorien om kritisk periode gir prediksjoner også for andrespråktilegning som foregår etter kritisk periode, ettersom det forventes man ikke vil oppnå målspråklig kompetanse i språk som tilegnes etter kritisk periode. Bley-Vroman (1990) foreslår slik at det er en fundamental forskjell mellom språktilegning som foregår før og etter kritisk periode (*the fundamental difference hypothesis*), og at S2-innlæreren baserer seg på S1s grammatikk heller enn UG. Andre mener at UG også påvirker S2-tilegning som foregår etter kritisk periode, men at det allikevel er forskjeller mellom S1- og S2-tilegning.⁷ Eksempelvis argumenterer både Roger Hawkins og Ianthi Tsimpli i flere artikler for at visse trekk i grammatikken er gjenstand for kritisk periode, mens andre ikke er det (f.eks. Hawkins & Chan 1997, Tsimpli & Roussou 1991).⁸

⁶ Svensk term: *icke uppfattbar icke-innfödthet* (Abrahamsson & Hyltenstam 2004: 246).

⁷ Se kapittel 4 for diskusjon av slike teorier.

⁸ Denne teorien og flere andre andrespråksteorier blir gjort rede for i kapittel 4.

Et interessant og viktig spørsmål i generativ S2-forskning har vært å finne ut av om det eksisterer et logisk problem også i andrespråksinnlæring. Forskning har vist at også grammatikken til S2-innlærere inneholder abstrakte egenskaper som er umulig å dedusere seg fram til via input, noe som er et tydelig tegn på UGs tilstedeværelse også i ikke-primær språktilegning (f.eks. Kanno 1997, Pérez-Leroux & Glass 1997). Det er imidlertid en relevant forskjell i det logiske problem i tilegning av S1 og S2: «[...] there should be underdetermination not only with respect to the L2 input but also with respect to the L1 grammar» (White 2003a: 22). Evidens for UG-styrt grammatikk hos voksne andrespråksinnlærere krever altså at innlæreren viser kunnskap om abstrakte og subtile grammatiske forhold som verken kan stamme fra S2-inputen eller fra S1s grammatikk. White (2003a) viser flere eksempler på denne typen funn, noe som indikerer at UG på en eller annen måte også virker inn på S2-tilegning.

Det er flere relevante forskjeller mellom tilegning av første- og andrespråk. Andrespråkstilegning er en ikke-primær språktilegning ettersom innlæreren har internalisert minst én annen grammatikk idet språktilegningen starter. Det forventes derfor at språkene som er internalisert fra før, vil påvirke mellomspråksgrammatikken. Gitt hypotesen om kritisk periode forventes det også at S2-innlæringen som foregår etter pubertetsalder, vil være ulik tilegning av S1, da tilgangen til UG er mer begrenset. Innlærerne i studien som presenteres i denne avhandlingen, er voksne, og det er derfor naturlig å fokusere mest på denne typen innlærere i denne framstillingen.

Forholdet mellom tilgang til UG (aksess) og overføring fra S1 (transfer) har hatt en sentral plass i generativ S2-forskning, da man har som målsetning å finne ut av i hvor stor grad innlæreren har tilgang til UG, samt hvordan transfer fra S1 (og eventuelle andre tilegnede språk) foregår. Disse spørsmålene står også sentralt i denne avhandlingen.

Chomskyansk generativ grammatikk danner det teoretiske fundamentet og rammeverket for generativ andrespråksforskning ved at teorier om blant annet UG og kritisk periode danner testbare hypoteser om andrespråkstilegning. I en avhandling som denne må det derfor gjøres rede for både lingvistiske teorier om konstruksjonen som er gjenstand for undersøkelse (her: anaforteori), samt mer generelle teorier om andrespråkstilegning.

1.1.1 Andrespråk

Termen andrespråkstilegning⁹ kan defineres på flere ulike måter. Gass & Selinkers (2001: 5) definisjon er svært utbredt:

The important aspect is that SLA refers to the learning of a nonnative language *after* the learning of the native language. [...] L2 can refer to any language learned *after* learning the L1, regardless of whether it is the second, third, fourth, or fifth language. By this term, we mean both the acquisition of a second language in a classroom situation, as well as in more “natural” exposure situations.

Ut fra denne definisjonen er alle språk man lærer etter morsmålet, andrespråk, uavhengig av om språket er det andre, tredje eller fjerde språket man lærer seg etter S1. Også i denne avhandlingen brukes termen andrespråk (S2) hovedsakelig for å betegne ikke-primær språkstilegning.

I visse sammenhenger er imidlertid rekkefølgen språk er tilegnet i, viktig. Det er relevante forskjeller mellom andrespråk som tilegnes som språk nummer to og som nummer tre. For S2 nummer to kan det kun forekomme transfer fra S1. For andrespråk nummer tre er det derimot to potensielle transferkilder: S1 og andrespråk nummer to. I delkapittel 1.4 i dette kapitlet og avhandlingens kapittel 4 diskuteres tredjespråkstilegning. I denne sammenheng er det viktig å understreke at denne studien ikke i utgangspunktet er designet som en S3-studie. Derfor omtales alle innlærerne i undersøkelsen som S2-innlærere, til tross for at det er variasjon med hensyn til om norsk er deres andre, tredje eller fjerde andrespråk (S2). I de tilfellene der det er relevant å trekke inn forskjellen mellom andrespråk nummer to på den ene siden og andrespråk nummer tre og så videre på den andre siden, brukes betegnelsen tredjespråk (S3) på sistnevnte.

1.2 Forskningsobjektet: kompetanse – performanse

Chomsky (1965) diskuterer den fundamentale forskjellen mellom kompetanse og performanse. Forskningsobjektet i generativ andrespråksforskning er menneskets mentale representasjoner av grammatikk, altså den språklige kompetansen. En av de største utfordringene i andrespråksforskningen er at det er umulig å få direkte tilgang til kompetansen. Som oftest utforskes kompetansen via den språklige produksjonen, altså performansen. Chomsky (1965: 4) beskriver lingvistisk teori som *mentalistisk* fordi «[...] it is concerned with discovering a mental reality underlying actual behavior». Man kan i teorien

⁹ Gass (2009: 110) reserverer termen SLA (second language acquisition) til å betegne generativ andrespråksforskning «[...] as this is the approach that has come to dominate linguistic approaches to SLA».

tenke seg at performansen er et speilbilde av kompetansen, ettersom performansen nødvendigvis er et produkt av kompetansen. I virkeligheten er det imidlertid ikke slik. Chomsky (2006: 102f) påpeker at:

[...] the actual observed use of language – actual *performance* – does simply not reflect the intrinsic sound-meaning connections established by the system of linguistic rules. [...] Linguistic performance is, furthermore, governed by principles of cognitive structure (for example, by memory restrictions) that are not, properly speaking, aspects of language.

For det første produserer man ikke nødvendigvis alle de grammatiske strukturer som man aksepterer. Hva som ligger til grunn for dette, er varierende. En grunn kan være at man har preferanse for en struktur framfor en annen. Dette kan sammenlignes med at de fleste personer har et aktivt og et passivt ordforråd. Det aktive ordforrådet representerer de frasene en person bruker, mens det passive ordforrådet er de frasene man kjenner til og kan, men ikke bruker selv. Man kan tenke seg at det samme kan gjelde for syntaktiske strukturer: «Knowledge and use of knowledge do not always coincide» (White 2003b: 37). Fravær av en bestemt struktur i performansen impliserer dermed ikke nødvendigvis at strukturen er fraværende også i kompetansen.

Når man forsker på grammatikken i eget morsmål, kan man ofte ty til introspeksjon eller spørre en håndfull informanter om deres vurdering av en bestemt struktur. Introspeksjon er sjelden en mulighet for andrespråksforskeren, da hun sjelden selv er andrespråksbruker av det språket hun undersøker. Et annet viktig poeng er at selv om mye er likt, er det mer variasjon blant S2-innlærere enn blant S1-innlærere, dette gjelder spesielt i sluttnivået. Abrahamsson & Hyltenstams (2004, 2008) og Hyltenstam & Abrahamssons (2003, 2009) forskning viser som nevnt at ikke-biologiske faktorer har en avgjørende betydning i de tilfeller der språktilegningen starter etter kritisk periode. Dette nødvendiggjør behovet for informantgrupper av en viss størrelse, for slik å kunne se trender i dataene. Som diskusjonen i kapittel 6 og 7 viser, er det imidlertid ikke uproblematisk å finne tilstrekkelig med informanter til S2-studier.

I S2-studier velges vanligvis informantene ut fra grammatiske forskjeller eller likheter mellom S1 og S2. I *kontrastiv analyse (contrastive analysis)*, som var utbredt fram til slutten av 1960-tallet, antok man at forskjeller mellom S1 og S2 var hovedkilden til språklige feil hos S2-innlærere. Ved å sammenligne grammatikken i S1 og S2 kunne man predikere hvilke områder som ville være problematiske for S2-innlæreren: «Those elements that are similar to his native language will be simple for him, and those elements that are different will be difficult» (Lado 1957: 2). I en slik tilnærming er transfer fra S1 kilden til språklige feil i S2.

Det blir derfor vanskelig å forklare hvorfor forskjeller mellom S1 og S2 i mange tilfeller ikke medfører tilegningsproblemer, samt hvorfor innlærere kan ha problemer med å tilegne seg strukturer som er like i S1 og S2. Transfer fra S1 kan ikke alene forklare S2-innlæreres mellomspråksgrammatikk, og det er derfor ikke tilstrekkelig å sammenligne strukturelle aspekter ved S1 og S2.

Bley-Vroman (1983: 4) introduserte begrepet *the comparative fallacy*, som betegner det problematiske med å sammenligne mellomspråket med målspråket, og understreker at «[...] the learner's system is worthy of study in its own right, not just as a degenerate form of the target system» (Bley-Vroman 1983: 4). Lakshmanan & Selinker (2001: 396) utvider *the comparative fallacy* ved å understreke at det er like viktig at man heller ikke sammenligner mellomspråket for mye med innlærerens S1: «[...] the comparative fallacy in interlanguage studies, regardless of its bias (i.e., target language or native language) can lead to the underestimation and/or overestimation of the learners' linguistic competence». Det er viktig å ha disse tankene i bakhodet også når man skal undersøke S2-tilegning av anaforisk binding.

1.3 Anaforer og anaforbinding

I denne avhandlingen presenteres en undersøkelse av S2-innlæreres tilegning av de norske 3.-personsanaforene *seg* og *seg selv*, og det er derfor naturlig å inkludere her en kort introduksjon av anaforer. Anaforer blir definert og diskutert grundig i kapittel 2, og i kapittel 3 presenteres relevante aspekter ved anaforsystemene i språkene som er inkludert i undersøkelsen.

Seg og *seg selv* er eksempler på norske anaforer. Anaforers grammatiske funksjon er å vise tilbake til et annet element som står tidligere i samme setning, som for eksempel i (1), der anaforen *seg selv* viser tilbake til *Anne*. Elementet anaforen viser tilbake til, kalles *antesedent*, og i (1) er *Anne* anaforens antesedent. Denne typen anaforer kalles ofte *refleksiver*, og i denne avhandlingen brukes begrepet *anafor* om *refleksive anaforer*.

(1) Anne kritiserer seg selv.

Selv kan også brukes *emfatisk* og har da en klart annen betydning, som i (2). *Emfatisk bruk av selv* krever uttale med trykk på *selv*, noe som ikke er påkrevd for *refleksiv bruk av selv* (Hellan 1988: 63). I denne avhandlingen undersøkes kun *refleksiv bruk av selv*.

(2) Jon tente opp i ovnen selv. (Hellan 1988: 63)

Tolkningen av anaforer er underlagt strenge syntaktiske prinsipper. Man kan i teorien tenke seg at anaforen *seg selv* i setning (3) kan vise tilbake til både *Anne* og *Marit*.

(3) Anne hører at Marit kritiserer seg selv.

De fleste førstespråkstalere av norsk vil imidlertid være enige om at *seg selv* kun kan vise tilbake til *Marit* i denne setningen. Alle tolker setningen likt, men de færreste ikke-lingvister er i stand til å sette ord på hva som avgjør tolkningen til en anafor. Kunnskapen om reglene som styrer anaforisk binding, er ubevisst. Dette gjør forskning på tilegning av anaforisk binding svært interessant, fordi det er lite sannsynlig at innlærere bevisst kan overføre reglene som styrer binding, fra S1 til S2. I tillegg er det lite som tyder på at S2-innlærere får eksplisitt opplæring i tolkning av anaforisk binding på målspåket. Eksempelvis er det ingen bøker i norsk som andrespråk som inneholder utfyllende informasjon om tolkning av anaforer. Heller ingen av lærerne jeg har snakket med, har noen gang gitt eksplisitt undervisning i anaforbinding.¹⁰

Anaforer varierer innen tre områder: morfologi, orientering og domene. Anaforer kan være morfologisk sammensatte, slik som *seg selv*, eller morfologisk enkle, som *seg*. Norske anaforer er subjektorienterte. Det vil si at anaforen kun kan bindes til subjekter, som i (1) og (3). I språk som har objektorienterte anaforer, som for eksempel engelsk, kan anaforen bindes av både subjekter og objekter. Dette gjør setning (4) tvetydig, ettersom *herself* kan vise tilbake til både *Mary* og *Susan*.

(4) Mary told Susan about herself.

Domenet en anafor kan bindes innen, er også gjenstand for variasjon. Norske *seg selv* må bindes innen sitt lokale domene, som er den minste setningen som inneholder anaforen og en mulig antesedent. Den norske anaforen *seg* kan derimot bindes til en antesedent som befinner seg utenfor det lokale domenet. Denne typen binding kalles *langdistansebinding* (LDB). I (5) viser *seg* tilbake til *Anne* og ikke *fotografen*. I (5) utgjør *fotografen ta et bilde av seg*

¹⁰ Dette er ikke så overraskende ettersom de aller færreste språkbrukere kan sette ord på hva som styrer tolkningen av anaforer i eget S1 (eller S2).

anaforens lokale domene, mens *Anne*, som her er anaforens antesedent, befinner seg utenfor det lokale domenet.

(5) Anne bad [fotografen ta et bilde av seg].

Også bindingsdomenet til langdistanseanaforer er gjenstand for variasjon. Som vi ser i (6), kan ikke langdistansebinding av norske *seg* krysse finitte setningsgrenser. I andre språk, som for eksempel kinesisk, kan langdistansebinding av anaforen *ziji* krysse både ikke-finitte og finitte setningsgrenser, og en struktur tilsvarende (6), der anaforen er bundet av *Anne*, ville ha vært grammatisk i kinesisk.¹¹

(6) *Anne tror at fotografen tar et bilde av seg.

Som eksemplene overfor viser, har norsk både enkle (*seg*) og sammensatte (*seg selv*) anaforer. Norske anaforer er subjektorienterte, og langdistansebinding av *seg* kan ikke krysse finitte setningsgrenser. Språk varierer som sagt med hensyn til anaformorfologi, orientering og domene, noe som har motivert flere undersøkelser av anafortilegning hos andrespråksinnlærere.

S2-forskning på tilegning av anaforer har vist at mange innlærere av engelsk har et bestemt system for anaforbinding i sitt engelske S2. Til tross for at LDB (langdistansebinding) ikke er grammatisk i engelsk, aksepterer likevel mange S2-innlærere LDB over ikke-finitte setningsgrenser, mens de avviser LDB som krysser finitte setningsgrenser. Dette mønsteret omtales ofte som *tempus–infinitiv-asymmetrien* (TIA) (Yuan 1994). Innlærere fra ulike S1-bakgrunner har hatt TIA i sitt engelske S2, og for de fleste av disse innlærerne representerer TIA et system som verken finnes i S1 eller i S2. Dette er svært interessant. Hva kan være årsaken til at de har akkurat dette systemet? Chomsky (1988: 43) påpeker at vitenskap ofte starter med grubling over denne typen spørsmål:

It is important to learn to be surprised by the simple things [...] The beginning of science is the recognition that the simplest phenomena of ordinary life raise quite serious problems: Why are they as they are, instead of some different way?

Det norske bindingssystemet ligner på TIA, ettersom anaforen *seg* ikke kan langdistansebindes over finitte setningsgrenser. Å undersøke S2-tilegning av anaforer i norsk er derfor spesielt interessant, ettersom S2-innlærernes oppgave er å tilegne seg et system som

¹¹ Finitthet i kinesisk er diskutert i 3.4.1.

ligner TIA-systemet som er funnet hos mange innlærere av engelsk. I flere av teoriene som i dag er rådende for analyse av TIA, er kongruens mellom subjekt og verbal viktig (jf. kapittel 5). Norsk mangler denne typen bøyningsmorfologi, men har til gjengjeld morfologisk markert finitthet. Ettersom finitthet er markert morfologisk i norsk (jmfør kapittel 10), er forskjellen mellom finitte og ikke-finitte setninger synlig. Dette gjør norsk spesielt godt egnet for å undersøke tilegning av TIA hos andrespråksinnlærere.

1.3.1 Anaforer og anaforbinding i denne studien

Informantene i denne studien er valgt med bakgrunn i bindingsforholdene i deres S1. I tillegg til en norsk kontrollgruppe er informanter fra tre ulike S1-bakgrunner inkludert: engelsk, russisk og kinesisk. Engelsk har kun lokalt bundne anaforer. Russisk har, i likhet med norsk, anaforer som kan langdistansebindes over ikke-finitte setningsgrenser, mens kinesisk har langdistanseanaforer som bindes innen hele rotsetningen.

Anaforkonstruksjonen er en komplisert konstruksjon, og setninger med LDB involverer alltid undersetninger. Dette krever at S2-innlærerne må ha en viss kompetanse i norsk for å kunne vurdere testsetningene. Alle informantene i denne studien har derfor et ganske høyt nivå i norsk. Et annet fellestrekk er at de startet innlæringen etter kritisk periode.

Målet med undersøkelsen er å få innsikt i innlærernes grammatiske kompetanse for anaforske bindingskonstruksjoner i norsk som andrespråk. Studiens grunnleggende forskningsspørsmål er som følger (I–V):

- I. Vil S2-innlærerne tilegne seg det norske bindingssystemet til tross for at det skiller seg fra systemet de har i S1?
- II. Vil S2-innlærernes norske bindingssystem være underlagt UGs prinsipper?
- III. Vil det være S1-baserte forskjeller i det norske bindingssystemet til S2-innlærerne?
- IV. Vil noen av S2-innlærerne ha tempus–infinitiv-asymmetrien?
- V. Vil innlærerne helst vise transfer fra S1 eller S2?

Det første forskningsspørsmålet undersøker om S2-innlærere kan tilegne seg et bindingssystem som er ulikt bindingssystemet de har i S1, altså muligheten til å resette parameterverdier. I denne sammenhengen er det svært relevant om mellomspråkets bindingssystem er underlagt UGs prinsipper, noe som bringer oss inn på studiens andre forskningsspørsmål (II). En rekke tidligere studier har funnet evidens for at S2-innlæreres

bindingsystem i S2 er underlagt UGs prinsipper (jf. kapittel 5), og det er derfor interessant å undersøke om dette er tilfelle også i tilegning av det norske bindingssystemet. Et viktig forskningsspørsmål er å finne ut av om det er S1-baserte forskjeller mellom informantenes aksept av norske anaforer (III). Det er også interessant å undersøke om informantene har tempus–infinitiv-asymmetrien i sitt norske mellomspråk ettersom dette mønsteret er gjenfunnet i en rekke tidligere studier av blant annet engelsk som andrespråk, og i tillegg fordi det norske bindingssystemet lignet på TIA (IV). Å finne ut av om innlærerne har transfer fra S1 eller S2, er også interessant, og dette spørsmålet er relevant for en rekke teorier om tilegning av andrespråk og tredjespråk (jf. kapittel 4).

Setninger med anaforer har ofte potensial til å være tvetydige, noe som gjør det vanskelig å bruke grammatikalitetsvurdering som metode, ettersom man da ikke vet hvilket bindingsforhold informanten vurderer som grammatikalsk/ugrammatikalsk. Dette sammen med det faktum at anaforkonstruksjoner ikke nødvendigvis er frekvente i naturlig tale, nødvendiggjør bruk av eksperimentell metode i datainnsamlingen. Jeg har brukt to ulike metoder: tolkningsvurderingstest og sannhetsverdievalueringstest. Disse testene er grundig beskrevet i kapittel 6 og 7.

Metodene for datainnsamling og dataframstilling innen andrespråkforskningen på anafortilegning har med tiden blitt mer sofistikerte. Man har blitt mer opptatt av og bevisst på at noen metoder er bedre til å lokke fram innlærernes kompetanse, mens andre metoder i større grad reflekterer innlærernes preferanse.

I flere av de tidlige studiene så man kun på gruppegjennomsnittet i innlærergruppen. Det er en kjent sak at denne typen framstillingsmetoder har sine svakheter, da den individuelle variasjonen kan være stor. Ofte kan gjennomsnittet av dataene være lite representativt for datasettet. Dette er viktig, da det viser seg at innlærere med samme S1-bakgrunn kan ha ulike bindingssystemer i samme S2. Thomas (1991b) påpeker viktigheten av å rapportere individuelle svar, samt oppgi hvor mange informanter som konsekvent aksepterer ulike bindingsforhold. Hva som skal regnes som konsekvent aksept, har også vært gjenstand for diskusjon. Er det eksempelvis riktig å si at en person som aksepterer LDB i 4 av 5 tilfeller, konsekvent aksepterer LDB? Denne typen spørsmål diskuteres grundig i kapittel 10

Den grammatiske kompetansen er en mental realitet som bare kan være realisert hos ett individ. Dette gjør det nødvendig å undersøke S2-innlærere både på gruppe- og individnivå. Også resultatene fra studien som presenteres i denne avhandlingen, understreker viktigheten av dette. Data på gruppenivå er imidlertid også viktige fordi de kan si noe om

større tendenser på gruppenivå, som for eksempel transfer. I denne avhandlingen presenterer jeg derfor både grupperesultater og individuelle resultater.

1.4 Tredjespråkstilegning

I mange år har termen S2 blitt brukt om all ikke-primær språkstilegning, og man har undersøkt forholdet mellom UG og transfer fra S1 i S2-tillegningen. I mange sammenhenger er det imidlertid relevant å skille mellom rekkefølgen ikke-primære språk tilegnes i. I løpet av det siste tiåret har forskning på tredjespråkstilegning (S3) vokst fram som et eget uavhengig fagfelt, og Hammarberg (2001: 21) påpeker dette:

[T]he notion of *second language acquisition* is usually understood in a wide sense where 'second' may refer to any language that the learner has added after infancy. Here again, most researchers in the field has [sic] restricted the scope of investigation to considering just one L2 (the language currently being acquired) and one background L1, irrespective of the number of languages that are actually familiar to the learner.

Det er naturlig å tenke seg at når man tilegner seg et S3, vil det eller de språkene man har tilegnet seg som S1, ha en annen status enn tidligere tilegnede S2 (jamfør diskusjon i kapittel 3). Dette fordi S1 har blitt tilegnet før pubertetsalder, og man har mest sannsynlig morsmålskompetanse i S1, mens det er sjelden at folk oppnår fullstendig morsmålskompetanse i S2 som tilegnes etter den kritiske perioden. De fleste vil beherske S2 dårligere enn S1, og dette kan selvfølgelig påvirke hvilket av språkene innlæreren bevisst eller ubevisst orienterer seg mot i S3-tillegningen. Det er likevel naivt å tro at det kun er S1 og UG som påvirker tillegningen av språk nummer tre og fire, mens språk nummer to ikke forventes å ha noen som helst innvirkning på tillegningen. Leung (2007: 109) uttrykker det slik: «[...] if a learner continues to learn foreign languages an *n*th time, we want to know if UG will still be functioning in a similar way as it was for L1 or L2 acquisition. In my opinion, L3 data provides an exciting pathway to further theory building».

Denne studien er ikke primært en S3-studie, selv om mesteparten av informantene har norsk som tredje- eller fjerdespråk. Informantene ble valgt ut på bakgrunn av S1, uten at andre andrespråk var en avgjørende faktor. I mange S3-studier er informantgruppene valgt ut med tanke på både S1 og S2, slik at både S1, S2 og S3 er felles for deltakerne innad i hver informantgruppe. I denne studien er det variasjon med hensyn til hvilke(t) S2 de ulike informantene har. Felles for alle de kinesiske og russiske informantene er at alle har lært engelsk før de lærte norsk. Det varierer imidlertid hvorvidt de kinesiske og russiske informantene har engelsk som språk nummer to eller tre, samt hvor mange andre andrespråk

de har lært i tillegg til engelsk. Selv om det er variasjon med hensyn til hvilke andre S2 deltakerne i denne studien har, har jeg allikevel detaljert informasjon om hvilke andre språk innlærerne kan, alderen da S2-innlæringen startet, samt egenangitt nivå. Dette gjør det mulig og naturlig å inkludere S3-perspektivet i analysen. Ettersom informantgruppene først og fremst er valgt ut med tanke på S1, er det ikke mulig å teste alle relevante og interessante S3-hypoteser. Datamaterialet kan allikevel si noe om tendenser. Der det er naturlig og mulig, inkluderer jeg derfor S3-perspektivet i analysene som presenteres i denne avhandlingen.

1.5 Avhandlingens struktur

Denne avhandlingen er delt inn i tre hoveddeler: teori, empiri og analyse. Kapittel 1 innleder avhandlingen, mens kapittel 12 avslutter og konkluderer. I kapittel 2–5 presenteres relevante teorier om anaforer og S2-tilegning, samt noe generell syntaksteori. Empirien presenteres i kapittel 6–9, mens kapittel 10 og 11 inneholder analyse.

I kapittel 2 gjennomgår jeg grundig generell anaforisk bindingsteori, mens kapittel 3 inneholder beskrivelse av anaforforholdene i norsk, engelsk, russisk og kinesisk. I kapittel 4 presenterer jeg teorier om andrespråkstilegning. Hovedvekten ligger på de teoriene som er mest aktuelle i dag, og som i tillegg også er relevante for denne undersøkelsen. De metodologiske utfordringene knyttet til å undersøke anaforkonstruksjoner diskuteres inngående i kapittel 6. Flere forhold gjør det nødvendig å ta i bruk eksperimentell metode for å få innsikt i en persons kompetanse for anaforbinding. Jeg diskuterer dette og de spesifikke utfordringene knyttet til å undersøke anaforbinding i norsk i kapittel 6. I kapittel 7 presenteres studiens deltakere samt selve eksperimentet. Resultatene fra undersøkelsen blir presentert i kapittel 8, her fokuserer jeg på grupperesultatene. Kapittel 9 inneholder resultater fra regresjonsanalyser av dataene. De individuelle resultatene som er relevante for tempus–infinitiv-asymmetrien (TIA), presenteres i kapittel 10, der jeg også diskuterer og analyserer TIA slik de forekommer i dataene fra denne studien. I denne diskusjonen trekker jeg inn Eides (2008, 2009, 2012, 2013) teori om finitthet, da den er relevant i forklaringen av TIA. Jeg trekker også inn relevante andrespråksteorier og diskuterer hvorvidt mine data støtter forskjellige teorier. Kapittel 11 inneholder analyse av resultatene for orientering, altså om anaforen(e) kan bindes til subjekt og/eller objekt. Også disse dataene diskuteres opp mot relevante andrespråksteorier. I kapittel 12 samles trådene, og jeg oppsummerer studiens funn og dens teoretiske og metodologiske bidrag.

1.6 Sammenfatting

I dette kapitlet har avhandlingens teoretiske rammeverk og tema blitt introdusert. Studien fokuserer på S2-tilegning av norske anaforer. I neste kapittel ser jeg derfor nærmere på selve anaforstrukturen, samt bindingsteori mer generelt.

2 Anaforteori

Generativ andrespråksforskning har sitt naturlige opphav i generell generativ teori, og forskningsfeltet er med på å utvide den generative grammatikkens nedslagsfelt. To av de mest basale forskningsspørsmålene innen generativ grammatikk handler om hva den språklige kunnskapen består i, og hvordan språk tilegnes (Belletti & Rizzi 2002: 5). En uttalt målsetning er å beskrive menneskets mentale representasjoner av grammatisk struktur, samt hvordan universelle og språkspesifikke trekk internaliseres. White (2007: 37) forklarer at målet med generativ lingvistisk teori og generativ andrespråksforskning er som følger:

[...] to provide a characterization of the linguistic competence of native speakers of a language and to explain how it is possible for child first language (L1) acquirers to achieve that competence. The generative perspective on second language (L2) acquisition has parallel goals, namely to account for the nature and acquisition of interlanguage competence.

Generativ S2-forskning undersøker altså hvordan tilegning av universelle og/eller språkspesifikke trekk foregår i *ikke-primær* språktilegning. Ettersom denne avhandlingen tar for seg S2-tilegning av anaforer, er det derfor naturlig å se grundig på hvordan generative teorier beskriver og forklarer anaforisk binding.

Studiet av anaforiske bindingsforhold har av flere årsaker blitt viet stor plass innen generativ teori. Reuland & Koster (1991: 1) beskriver utviklingen innen anaforteori som «[o]ne of the major foci of linguistic research during the last decade». Flere lingvister, deriblant Chomsky (1988: 90), har antatt at bindingsprinsippene reflekterer den medfødte, UG-styrte kunnskapen: «The human mind works in its own specific manner, construing mental representations that happen to reflect quite directly the structures of certain logical systems. We see evidence for this conclusion in the way that the binding principles operate [...]». Kunnskap om anaforiske bindingskonstruksjoner og hvordan de tilegnes og fungerer, anses altså av mange for å kunne gi dypere innsikt i menneskets universelle språkstrukturer. «Within the framework of generative grammar, anaphora has for some time been seen as 'the window onto the mind', providing critical evidence in support of the innateness hypothesis» (Huang 2000: 16). Huang (2000: 1f) påpeker tre forhold som har vært med på å gjøre anaforforskning relevant: For det første er anaforer et av de mest komplekse fenomenen innen naturlige språk, noe som i seg selv er kilde til fascinerende problemstillinger. For det andre representerer anaforer en av få «[...] 'extremely good probes' in furthering our understanding of the nature of the human brain/mind [...]», noe som igjen kan være med på å gi oss et svar på et fundamentalt problem innen lingvistikken; nemlig det logiske problem med språktilegning. Dette er spesielt relevant siden anaforer antas å gi kunne evidens for at alle

mennesker er utrustet med en iboende, ubevisst kunnskap om språk. Den tredje grunnen Huang (ibid.) nevner som avgjørende for anaforteoriens sentrale plass innen generativ grammatikk, er at anaforer representerer et område der konkurrerende hypoteser om forholdet mellom syntaks, semantikk og pragmatikk kan testes. Dette er altså noen av grunnene til at anaforteori har hatt og fortsatt har en sentral plass innen generativ grammatikk.

Fokuset i dette kapitlet er å forklare hva fenomenet anaforisk binding er, samt hvordan det defineres syntaktisk. I den forbindelse er det naturlig å ta utgangspunkt i den klassiske bindingsteorien. Først defineres relevante begreper og deler av den klassiske chomskyanske bindingsteorien. Denne teorien tar, i likhet med flere andre generative teorier, utgangspunkt i det engelske språket. Det har imidlertid vist seg at teorien ikke gir en tilstrekkelig forklaring på anaforforholdene i en rekke andre språk. Jeg tar for meg den klassiske bindingsteoriens begrensninger og problemområder, og gjør detaljert rede for såkalt *langdistansebinding* (LDB), da dette begrepet er svært relevant for eksperimentet som presenteres i denne avhandlingen. Ettersom denne studien fokuserer på S2-tilegning av anaforer, og ikke er en studie av anaforteori i seg selv, går jeg ikke inn på teorier som forklarer den variasjonen som den klassiske bindingsteorien ikke så enkelt kan forklare. Enkelte konkurrerende teorier har imidlertid blitt brukt for å forklare S2-tilegning av anaforer, og disse er derfor relevante i denne sammenhengen. Jeg har valgt å presentere sistnevnte type teorier i kapittel 5, der jeg tar for meg tilegning av anaforer.

2.1 Klassisk Chomskyansk bindingsteori

Chomskys introduksjon av bindingsteorien i *Lectures on Government and Binding* (Chomsky 1981) åpnet døren for et vell av forskning på og sammenligning av anaforsystemer i en rekke ulike språk. Safir (2004: 8) omtaler det som senere har blitt kalt den klassiske bindingsteorien, slik: «One of the central notions of the LGB [Lectures on Government and Binding] theory, and perhaps, until the mid-1990s, its most enduring one, is the binding relation, which is a relation between two nodes that is semantically symmetric as notated by indices, but structurally asymmetric (in most cases) [...]». Ifølge Chomsky (1988: 52) handler bindingsteori om «[...] connections among noun phrases that have to do with such semantic properties as dependence of reference, including the connection between a pronoun and its *antecedent* [...]». Bindingsteori handler altså om hvordan pronomen og andre nominale fraser relaterer seg til hverandre. I bindingsteorien klassifiseres nomenfraser i tre ulike kategorier: *anaforer* (eks. *seg selv, hverandre*), *pronominaler* (eks. *hun, han*) og *referensielle elementer*

(eks. *Per, jenta*). Reinhart & Reuland (1993: 658) definerer anaforer¹ som «[...] referentially defective NPs [...] Binding may be viewed as the procedure assigning the content necessary for their referential interpretation». Anaforer og pronominaler har ingen iboende referanse og er derfor avhengig av å få referanse av andre nominale fraser eller fra konteksten. (1)–(3) illustrerer dette.

(1) *Per_i elsker seg selv_i.*

(2) **Seg selv ser på TV.*

(3) *Marit_i tror at Anne_j visste at hun_{i/j/k} sang i dusjen.*

Seg selv i (1) er en anafor som får referanse av NPen *Per*. Når to elementer har samme referanse, er de *koreferente*. Elementer med lik referanse markeres ofte med lik indeks (her: *i*), og i (1) er *Per* og *seg selv* koindisert. Anaforer mangler selvstendig referanse og må få referanse fra et annet element tidligere i samme setning. (2) er ugrammatisk fordi anaforen står ubundet og derfor ikke får referanse. Pronominalet *hun* i (3) kan tolkes på to mulige måter. Viser *hun* i (3) til en person utenfor setningen, har pronomenet *deiktisk* referanse. Dersom *hun* refererer til *Marit* eller *Anne*, som står innen samme setning, er referansen anaforisk. Pronomen som får referanse fra et annet element innen samme setning, kalles *pronominaler* og må ikke forveksles med anaforer. I slike tilfeller er det kun referansen som er anaforisk, ikke selve pronomenet. Pronomen kan ha to typer referanse: anaforisk referanse og pronominal referanse. Anaforer må derimot alltid ha anaforisk referanse. *Per* i (1) og *Marit* og *Anne* i (3) er referensielle elementer. Referensielle elementer skiller seg fra anaforer og pronominaler ved at de har iboende referanse; de er ikke avhengige av å få referanse fra et annet element i samme setning.² I denne framstillingen blir det primært fokusert på de sidene av bindingsteorien som er relevante for eksperimentet som er presentert i kapittel 1 og 7, det vil si anaforbinding.

2.1.1 Bindingsprinsippene

Distribusjonen av anaforer, pronominaler og referensielle elementer regnes i den klassiske bindingsteorien for å være styrt av ulike prinsipper. Prinsipp A styrer anaforer, B

¹ Som nevnt i kapittel 1.3 brukes begrepet anaforer nesten utelukkende om refleksive anaforer i denne avhandlingen.

² Referensielle elementer kan ikke få referanse fra et annet element innen samme setning, da de ifølge bindingsprinsipp C (se (6)) må være ubundet.

pronominaler, og C referensielle uttrykk.³ Chomsky (1981: 188) presenterer bindingsprinsippene slik:

- (4) *Binding Theory*
- (A) An anaphor is bound in its governing category
 - (B) A pronominal is free in its governing category
 - (C) An R-expression is free

Thomas (1993: 22) forklarer begrepet binding på følgende måte: «'Bound' means co-indexed with a c-commanding antecedent, 'free' means not co-indexed with a c-commanding antecedent».⁴ For å kunne gjøre nærmere rede for bindingsprinsippene er det derfor nødvendig å definere begrepene c-kommando og styringskategori. C-kommando og binding er definert i henholdsvis (5) og (6)⁵:

- (5) **C-kommando:** X c-kommanderer Y hvis den første forgrenede noden over X også dominerer Y. (Safir 2004: 9)
- (6) **Binding:** X binder Y hvis X og Y er koindisert og X c-kommanderer Y. Hvis Y ikke er bundet, er Y fri. (Safir 2004: 9)

Treet i Figur 1⁶ illustrerer hvordan antesedenten *Marit* c-kommanderer anaforen *seg selv* i setningen *Marit liker seg selv*. Den første forgrenede knuten som dominerer *Marit*, er VP.

³ Ettersom binding av anaforer og bindingsprinsipp A er i fokus i denne avhandlingen, blir ikke bindingsprinsipp B og C gjennomgått.

⁴ Uttrykkene bundet og fritt forstås vanligvis som *A-bundet* og *A-fritt*. A-bundet vil si at elementet bindes av en DP som står i argumentposisjon. Dette er vanligvis subjektet, som også avgrenser styringskategorien. A-fritt vil si at elementet ikke er bundet av en DP i argumentposisjon, som igjen vanligvis er subjektet i setningen som utgjør styringskategorien (Åfarli & Eide 2003: 243).

⁵ Disse definisjonene av c-kommando og binding er også vanlige:

C-kommando:

α c-commands β if and only if

- (i) α does not dominate β
- (ii) β does not dominate α , and
- (iii) the first branching node dominating α also dominates β .

Binding:

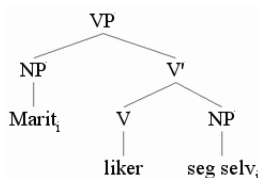
α binds β if and only if

- (i) α is in an A-position
- (ii) α c-commands β , and
- (iii) α and β are co-indexed

(Huang 2000: 18)

⁶ De funksjonelle projeksjonene TP og CP er utelatt, da de ikke trengs for å forklare selve fenomenet c-kommando.

Marit c-kommanderer søsterknuten sin (V') og alle nodene som V' dominerer. Anaforen *seg selv* domineres av V' og befinner seg derfor innenfor c-kommandoområdet til antesedenten *Marit*.

Figur 1: C-kommando.

C-kommando og binding definerer det konfigurasjonelle forholdet som må eksistere mellom en anafor og en antesedent for at et bindingsforhold skal kunne oppstå. Bindingsforholdet kan karakteriseres som asymmetrisk fordi en antesedent kun kan binde anaforen dersom antesedenten c-kommanderer anaforen. Altså må antesedenten finne seg hierarkisk sett høyere opp i treet enn anaforen. Safir (2004: 9) påpeker imidlertid at koindisering er med på å gi anaforen og antesedenten samme semantiske verdi: «The coindexing relation [...] has the semantic force of covaluation; that is to say, if X and Y are coindexed, then the referential value for X is the same as the referential value for Y».

Det er ikke tilstrekkelig for en antesedent å være c-kommandert og koindisert med anaforen; anaforen må være bundet innen sitt lokale domene. Domenet er med på å begrense området en anafor kan bindes innen. I (7) c-kommanderer både *Jon* og *Petter* anaforen *seg selv*, men *seg selv* kan, til tross for dette, kun referere til *Petter*. Årsaken til dette er at *Jon* befinner seg utenfor anaforens lokale domene, mens *Petter* er innenfor.

(7) Jon_i liker ikke at $Petter_j$ kritiserer seg selv $_{*i/j}$.

Styringskategori definerer det strukturelle domenet en anafor må bindes innen:⁷

(8) β is the *governing category* for α if and only if β is the minimal category containing α , a governor of α , and a SUBJECT accessible to α . (Chomsky 1981: 211)

Begrepe lokalt domene og D-domene definerer det Chomsky (1981) kaller styringskategori.

⁷ Det er verdt å merke seg at Chomskys (1981) definisjon av styringskategori representerer en tidlig definisjon av begrepet styringskategori.

Safir (2004: 11) gir denne definisjonen av domene (D):

(9) Domain D for X is the minimal IP that contains the governor of X.

En anafor må altså bindes til et subjekt som befinner seg innenfor den minste setningen (IP)⁸ som inneholder anaforen og styreren til anaforen. *Styring* er en relasjon mellom noder i et syntaktisk tre. Verb, preposisjoner og setningskjernen (C) er mulige styrere. Åfarli & Eide (2003: 103) gir følgende definisjon av styring:

(10) Styring:

x styrer y hvis og bare hvis:

(a) x er en kjernekategori (=ordnivåkategori), og y er

(b) i. komplement til x eller

ii. en kategori i projeksjonslinja til dette komplementet eller

iii. en kategori i spesifikatorposisjonen til dette komplementet

I (7) utgjør undersetningen *at Petter kritiserer seg selv* anaforens lokale domene, og *Jon*, som står utenfor dette lokale domenet, er derfor ikke en mulig antesedent.

En anafor kan ikke stå som subjekt i en hovedsetning (se eksempel (2)), fordi anaforen da ikke vil være bundet. Dette betyr imidlertid ikke at anaforer alltid er utelukket fra å stå i subjektposisjoner. I (11) står *seg selv* som subjekt i småsetningen *seg selv bli kritisert*. Verbet *hørte* i hovedsetningen er styreren til anaforen, fordi det tildeler anaforen *seg selv* akkusativ kasus. Dermed utgjør hovedsetningen anaforens bindingsdomene, og hovedsetningssubjektet *Anne* kan dermed binde anaforen *seg selv*.

(11) Anne_i hørte seg selv_i bli kritisert.

I noen konstruksjoner kan det se ut som om anaforer kan bindes til en antesedent utenfor det lokale domenet. Dette gjelder for infinitivkonstruksjonene i (12) og (13).

(12) Anne_i antas [å kritisere seg selv_i].

(13) Anne_i liker [å kritisere seg selv_i].

⁸ TP og IP brukes om hverandre, men viser begge til den samme syntaktiske projeksjonen og de samme grammatiske kategoriene (jf. kapittel 5.2.1).

(12) er en såkalt *løftingsinfinitiv*. En vanlig analyse av denne konstruksjonen er at subjektet *Anne* er løftet fra subjektsposisjonen i undersetningen og opp til subjektsposisjonen i hovedsetningen. Dette er vist i (14). Flyttingen etterlater et spor (t_i) i undersetningens subjektsposisjon. Dette sporet er koindisert med og bundet av hovedsetningssubjektet. Anaforen bindes dermed indirekte av subjektet i hovedsetningen, via sporet.

(14) $Anne_i$ antas [λt_i kritisere seg selv $_i$].

(15) $Anne_i$ liker [λPRO_i kritisere seg selv $_i$].

(13) er en såkalt *kontrollinfinitiv*. I denne typen konstruksjoner antas det at det står et usynlig pronomen, PRO, på subjektsplassen i undersetningen. Dette er vist i (15). Det antas at PRO er kontrollert av subjektet *Anne* i hovedsetningen, da det er *Anne* som gir PRO referanse. *Seg selv* er bundet av PRO som igjen får referanse av *Anne*.

Bindingsprinsippene som er presentert i (4), tilsier at anaforer og pronominaler skal stå i komplementær distribusjon; en anafor må være bundet innen sin styringskategori, mens et pronominal må være fritt i samme styringskategori. En anafor og et pronominal kan altså ikke stå i samme posisjon og være bundet av samme element. Der en anafor må være bundet, må et pronominal være fritt. (16) og (17) illustrerer dette. I (16) bindes *seg selv* av *Ola*, som befinner seg innenfor anaforens lokale domene, markert med klammer. *Per*, som står utenfor dette domenet, er ikke en mulig antesedent for *seg selv*. I (17) står *Ola* innenfor det lokale domenet til pronominalet *han* og kan derfor ikke gi referanse til pronominalet, som må være fritt innen sitt lokale domene. Ettersom *Per* står utenfor det lokale domenet, kan *Per* binde pronominalet *han*.⁹

(16) Per_i tror [at Ola_j elsker seg selv $_{*i/j}$].

(17) Per_i tror [at Ola_j elsker han $_{i/*j/k}$].

Til tross for at det har blitt satt spørsmålstegn ved flere av de tidligere postulerte UG-prinsippene, antar mange at c-kommando¹⁰, som er et sentralt element i bindingsteorien, er en del av menneskets mentale grammatikk: «[T]here is general agreement that some constructs (or perhaps set of constructs) like c-command plays a role in several sub-theories of a

⁹ Her kan også *han* vise til en person utenfor setningen, deiktisk, jamfør diskusjon om eksempel (3) ovenfor.

¹⁰ Begrepet c-kommando ble første gang introdusert av Reinhart (1976).

generative theory of grammar, and that this construct is part of a speaker's innate knowledge of language» (Thomas 1993: 23).

2.1.2 Orientering

Mens kravet om c-kommando ser ut til å være et invariabelt prinsipp i binding, representerer *orientering* et område for tverrspråklig variasjon. Noen anaforer kan kun bindes til subjektantesedenter, mens andre anaforer kan bindes til både subjekt- og objektantesedenter. Norske anaforer beskrives vanligvis som *subjektorienterte*, det vil si at de kun kan bindes til antesedenter som er subjekt, som vist i (18), der anaforen *seg selv* kun kan bindes av subjektet *Per*, og ikke av objektet *Ola*.¹¹

(18) Per_i fortalte Ola_j en historie om $seg\ selv_{i/*j}$.

De engelske anaforene *himself* og *herself* er derimot eksempler på såkalte *objektorienterte* anaforer. Objektorientering er et noe misvisende begrep, da objektorienterte anaforer alltid tillater binding av subjektantesedent, men i tillegg kan de også bindes til objektantesedenter¹² (Busterud 2010: 147). I (19) kan anaforen *herself* bindes til både subjektet *Alice* og objektet *Sue*. I (20) er både *Lucy* og *Sally* mulige antesedenter for *herself*.

(19) $Alice_i$ told Sue_j about $herself_{ij}$. (Thomas 1993: 26)

(20) $Lucy_i$ gave $Sally_j$ a picture of $herself_{ij}$. (Bertenshaw 2009: 8)

¹¹ Dette gjelder ikke for *ham selv*, jf. fotnote 12. Hellan (1988) definerer ikke norske anaforer som subjektorienterte fordi han definerer *ham selv* som anafor. Lødrup (2007a: 183, fn. 1) definerer derimot ikke *ham selv* som anafor. Det finnes også eksempler på at norske *seg selv* kan bindes til objektantesedent. Dette diskuteres nærmere i kapittel 3.1.2.

¹² Strahan (2003: 35) omtaler subjektorientering som en generell egenskap ved alle typer anaforer: «It is typologically common for all reflexives, not just LRDs [long distance reflexives], to be subject-oriented». Det er i denne sammenheng verdt å merke seg at i noen språk er enkelte pronomen og sammensetningen av pronomen+SELF (SELF = selv) *anti-subjektorienterte*. Anti-subjektorientering vil ifølge Büring (2005: 59) si at et pronomen/pronomen+SELF «[...] can be unbound, or bound to a non-subject; it must, however, not be anaphorically related to any commanding subject». Norske *ham selv* er anti-subjektorientert (Hellan 1988, Hicks 2009: 249, Büring 2005: 50). I (i) er kun objektet *Per*, og ikke subjektet *Knut*, mulig antesedent for *ham selv*:

(i) $Knut_i$ snakket med Per_j om $ham\ selv_{*ij}$.

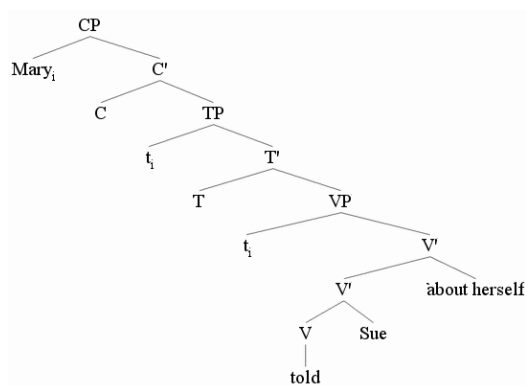
Hicks (2009: 249) definerer anti-subjektorientering som at et element ikke kan bindes til et lokalt subjekt, en egenskap som er typisk for pronomen. Hicks (ibid.) viser videre at sammensetninger av pronomen+SELF også følger denne regelen. Hun bruker følgende eksempel, hentet fra Hellan (2005):

(ii) Jon_i omtaler $*ham_i$ / $*ham\ selv_i$.

Ifølge Hicks (2009: 248, fn. 33) er det sannsynlig at *ham selv* er en *logofor* (for forklaring av begrepet logofor, se kapittel 2.4), mens Lødrup (2007a: 183, fn. 1) ikke definerer sammensetninger av ikke-refleksive pronomen og *selv* som anaforer. Etersom konstruksjoner med *ham/henne selv* ikke brukes i undersøkelsen som er presentert i denne avhandlingen, blir det ikke gjort ytterligere rede for dette forholdet her.

Selv om *himself* og *herself* er objektorienterte anaforer, viser det seg at morsmålsbrukere av engelsk foretrekker binding til subjektet framfor binding til objektet (Read & Chou Hare 1979: 110, Hirakawa 1990: 77, White et al. 1997). Anderson (1986: 65) og Strahan (2003: 26) påpeker at engelske anaforers mulighet til å ha et ikke-subjekt som antesedent, typologisk sett, er et sjeldent trekk. Ifølge Strahan (2003: 25f) kan subjektantesedent altså ses på som typologisk umarkert. Wexler & Manzini (1987: 64f) omtaler variasjonen innen orientering som parametrisk variasjon, der en anafor er assosiert med en verdi på en parameter; subjektorientering eller objektorientering.

Et problem med den typen av anaforbinding vi omtaler som objektorientering, er at antesedenten ikke c-kommanderer anaforen dersom anaforen er en del av en PP, og som Bertenshaw (2009: 8) påpeker: «[...] we should not expect there to be a binding relationship here».¹³ Dette ser vi illustrert i treet i Figur 2.¹⁴

Figur 2

¹³ Dette er ikke tilfelle for setninger å la (20) (*Lucy_i gave Sally_j a picture of herself_{ij}*), der anaforen er del av en argument-NP. I denne typen konstruksjoner vil anaforen være c-kommandert av både subjektet og objektet. I litteraturen er dette løst på ulike måter. I for eksempel Hestvik (1990: 18f) antas en struktur der begge de interne argumentene er adjungert til VP i en ikke-binær struktur. I denne konfigurasjonen vil anaforen være c-kommandert av både subjektet og objektet, samtidig som anaforen selv gjensidig c-kommanderer objektantesedenten (Barss & Lasnik 1986: 350f, Larson 1988: 337). Dersom man antar Larsons (1988) analyse av doble objekt, vil man få en konfigurasjon der objektantesedenten (indirekte objekt) c-kommanderer anaforen (direkte objekt), men ikke omvendt. For innblikk i analysen, se for eksempel Larson (1988) eller Áfarli & Eide (2003: 118–127).

¹⁴ Det finnes også setninger der både antesedenten og pronomen+SELF står som del av hver sin PP: *Jeg snakket med Ola om ham selv*.

Denne typen bindingskonstruksjoner har ofte blitt sammenlignet med såkalte *picture NP anaphors* (se eksempel (20), side 24). Konstruksjonen har av enkelte blitt antatt å ikke være underlagt bindingsteoriens prinsipper (Pollard & Sag 1992: 262, som siterer Postal 1971). Jeg går nærmere inn på *picture NP anaphors* i delkapittel 2.4.

2.2 Den klassiske bindingsteoriens utfordringer

Introduksjonen av Chomskys (1981) bindingsteori førte til mye forskning på binding. Reuland (2005: 579) omtaler bindingsprinsippene som «[...] at least very good approximations. It seems that they must reflect some true insight in the structure of language. Yet, they meet too many empirical challenges to ignore». Reuland (ibid.) konkluderer med at bindingsprinsippene er «[...] too good to be false, and too bad to be true». Burzio (1991: 82) påpeker det paradoksale resultatet forskningen på bindingsteori førte med seg: «[...] the very facts it [the binding theory] helped to uncover have in turn brought to light its limitations – a pattern in a sense paradoxical, but characteristic of progress».

Den klassiske bindingsteorien har blitt kritisert for at den i for stor grad baserer seg på engelsk. Ifølge Safir (2004: 13) er definisjonen av domene, slik det anvendes for prinsipp A «[...] too English-specific in light of the range of variation permitted across other languages and even within other languages». Også Wexler & Manzini (1987: 43) påpeker en svakhet ved de postulerte bindingsprinsippene: «[...] the properties of binding are not completely universal». Blant annet viste Hellan (1988), som tok for seg anaforforholdene i norsk, at bindingsprinsippene som ble presentert i Chomsky (1981), ikke kan forklare norske anaforforhold, da norske anaforer på flere områder bryter med disse prinsippene. En av teoriens hovedutfordringer har vært at flere typologisk og genealogisk ulike språk har vist seg å ha anaforer som kan bindes til en antedent utenfor det lokale domenet, og slik bryter med prinsipp A. Denne typen binding kalles langdistansebinding og blir gjort nøye rede for i denne framstillingen, da langdistansebinding er svært viktig i denne studien. Andre problemområder for den klassiske bindingsteorien er *picture NP anaphors*, anti-subjekt-orientering og logoforer. Disse områdene blir også tatt opp i delkapittel 2.4, men i noe mindre omfang, da de i denne sammenhengen er mindre relevante. Wexler & Manzinis (1987) teori om Subset Principle og Reinhart & Reulands (1993) teori om semantisk predikasjon er to av flere sentrale teorier som på ulike vis gjør rede for dataene som er problematiske for den klassiske bindingsteorien. Jeg vil kun vise til og trekke inn disse teoriene i den grad de er relevante for denne avhandlingen, da det primære fokuset, som allerede nevnt, ikke er anaforteori i seg

selv, men andrespråkstilegning av norske anaforer. Langdistansebinding av anaforer er representert via robuste empiriske funn i ulike språk, og strukturens eksistens avhenger ikke av noen bestemt syntaktisk analyse. Strukturen eksisterer altså objektivt, den representerer ikke et teoretisk konstrukt, selv om vår forståelse og tolkning av den kan variere.

2.3 Langdistansebinding

It is a well-known fact that the various proposals aiming at a universal treatment of reflexives across languages formulated in the framework of generative grammar, or related frameworks, face counterexamples. This is particularly striking in the case of a rich variety of languages where the anaphoric relation between the reflexive pronoun and its antecedent does not seem to obey the locality conditions which have been formulated to account for the behavior of reflexives in languages such as English. (Pica 1991: 119)

Det faktum at flere språk har anaforer som kan bindes til en antesedent som befinner seg utenfor det lokale domenet, er et problem for bindingsprinsipp A. Ut fra bindingsprinsippene (Chomsky 1981) betyr det at de oppfører seg som pronominaler og følger prinsipp B. Den norske anaforen *seg* kan langdistansebindes, og (21) viser eksempler på langdistansebinding i norsk. Det lokale domenet er markert med klammer, og vi ser at anaforen *seg* i (21) bindes til antesedenter (henholdsvis *Per* og *Marit*) som befinner seg utenfor anaforens lokale domene.

(21)

- a. Per_i hørte [de_{andre_j} ; le av $seg_{i/*j}$].
- b. $Marit_i$ ba Ola_j om [$å PRO_j$ hjelpe $seg_{i/*j}$ med å måke snø].

2.3.1 Variasjon innen bindingsdomene

Det har vist seg å være stor variasjon mellom ulike språk når det gjelder domenet en langdistanseanavor kan bindes innen. For eksempel kan ikke langdistansebinding av norske *seg* krysse finitte setningsgrenser. (22) er derfor ugrammatisk for de fleste norske morsmålsbrukere.¹⁵

(22) * Per_i hørte at de_{andre_j} lo av $seg_{i/*j}$.

¹⁵ Noen nordmenn vil godta denne typen binding. Dialektal variasjon omtales i kapittel 6.4.2. Videre omtales lokal binding av *seg* også i kapittel 3.1.3. og 3.1.4.

I kinesisk kan langdistansebinding av anaforen *ziji* derimot krysse også finitte setningsgrenser. Anaforen kan bindes innen hele rotsetningen¹⁶:

(23) Zhangsan_irenwei Lisi_jzhidao Wangwu_kxihuan ziji_{ijk}.

Zhangsan tror Lisi vet Wangwu like SE

‘Zhangsan_i tror at Lisi_j vet at Wangwu_k liker SE_{ijk}.’ (Cole, Hermon & Sung 1990:1)

Flere lingvister har påpekt at det ser ut til å eksistere ulike domener for langdistansebinding av anaforer, og at disse domeneene er definerbare og gjenkjennbare på tvers av forskjellige språk. Huang (2000: 92f) omtaler dette som et universelt, implikasjonelt system:

Languages differ in precisely which types of complement out of which long-distance reflexives can be bound. However, cross-linguistically the variation in the distribution of long-distance reflexives seems to manifest itself in a relatively clear, uniform, and consistent manner. This variation can be captured in an implicational universal.

Wexler & Manzini (1987) og Manzini & Wexler (1987) foreslo at anaforers styringskategori, eller domene, er gjenstand for parametrisk variasjon, og denne illustrerer også det implikasjonelle systemet. Wexler & Manzini (1987) og Manzini & Wexler (1987) sin parameterinndeling gir et godt bilde av den empiriske variasjonen som eksisterer for bindingsdomene, og jeg velger derfor å bruke denne parameterinndelingen for å illustrere den tverrspråklige variasjonen som eksisterer for anaforers bindingsdomene. Dette impliserer imidlertid ikke at jeg støtter meg til eller antar andre aspekter ved teorien som presenteres i Manzini & Wexler (1987) og Wexler & Manzini (1987). Wexler & Manzini (1987) foreslo disse parameterverdiene for styringskategori¹⁷:

(24)

γ is a governing category for a iff

γ is the minimal category which contains a and

- a. has a subject, or
- b. has an INFL, or
- c. has a TNS, or
- d. has an indicative TNS, or
- e. has a root TNS (Wexler & Manzini 1987: 53)

¹⁶ I glossing og oversettelse bruker jeg Reinhart & Reulands (1993) forkortelser for å skille mellom morfologisk enkle og sammensatte anaforer. SE viser til en morfologisk enkel anafor, mens SELF står for en morfologisk sammensatt anafor. Ettersom bruk av *seg* og *seg selv* i mange tilfeller gir opphav til ulike tolkninger i norsk, bruker jeg SE/SELF også i den norske oversettelsen.

¹⁷ INFL = inflection, TNS = tense. INFL er et bøyningselement som opptrer i finitte setninger, men som mangler i nominaler og småsetninger.

Ifølge Wexler & Manzini (1987) er variasjonen for bindingsdomene knyttet til bestemte leksikalske enheter, og ikke til språk i seg selv. Det vil si at ulike anaforer i ett og samme språk kan være assosiert med ulike verdier på styringskategoriparameteren og dermed ha ulike bindingsdomener.¹⁸ Som vi skal se, gjelder dette for eksempel for norske *seg* og *seg selv*.

I dette systemet er engelske *himself* og *herself* og norske *seg selv* assosiert med parameterverdi (a), og må bindes innen den minste setningen som inneholder anaforen, styreren og et subjekt. Dette ser vi i (25) der alle anaforene er bundet lokalt. Parametersetting (a) tilsvarer den klassiske bindingsteoriens prinsipp A.

(25)

- a. Peter_i knows [that Tom_j criticized himself_{*i/j} yesterday].
- b. Mary_i told Alice_j [to PRO_j tell a story about herself_{*i/j}].
- c. Marit_i kunne høre [Anne_j fortelle om seg selv_{*i/j}].

Manzini & Wexler (1987: 416) oppgir den italienske anaforen *sè* som en anafor som er assosiert med parameterverdi (b).¹⁹

(26) Alice_i sapeva che Mario_j aveva guardato *sè*_{*i/j} nello specchio.

‘Alice visste at Mario hadde sett på SE i speilet.’

(27) Alice_i vide Mario_j guardare *sè*_{*i/j} nello specchio.

‘Alice så Mario se på SE i speilet.’

I (26) representerer undersetningen den minste setningen som inneholder *sè* og en styrer for *sè* og har INFL. Anaforen bindes derfor lokalt til *Mario*. I (27) er den minste kategorien som inneholder *sè*, styreren til *sè* og INFL, oversetningen, ettersom småsetningen ikke har INFL. Derfor er både *Alice* og *Mario* mulige antesedenter.

Norske *seg* og russiske *sebja* er assosiert med parameterverdi (c) i (24), da begge må bindes innen den minste setningen som inneholder anaforen og har finitt tempus. Det vil si at langdistansebinding av disse elementene ikke kan krysse finitte setningsgrenser. I (28) viser *seg* tilbake til *Per*, som befinner seg utenfor den minste setningen som inneholder anaforen og

¹⁸ Dette omtales av Wexler & Manzini (1987: 55) som *the Lexical Parametrization Hypothesis*: «Values of a parameter are associated not with particular languages, but with particular lexical items in a language».

¹⁹ Det vil si at den relevante kategorien er AGR/kongruens.

en mulig antesedent. Ettersom undersetningen i (28) er ikke-finit, utgjør hele setningen anaforens bindingsdomene. I (29) står derimot *seg* i en finitt undersetning, og undersetningen utgjør dermed anaforens bindingsdomene.²⁰ I denne setningen er derfor ikke *Per* en mulig antesedent ettersom *Per* befinner seg utenfor den minste finitte setningen som inneholder anaforen. Ettersom *seg* ikke kan bindes lokalt i norsk (jf. 3.1.1)²¹, er (29) ugrammatisk.

(28) Per_i hørte [Ola_j le av $seg_{i/*j}$].

(29) $*Per_i$ hørte [$at\ Ola_j$ lo av $seg_{i/*j}$].

Det er viktig å merke seg at norske *seg* som kan langdistansebindes, ikke passer inn i teorier om implikasjonelt hierarki da denne norske anaforen ikke kan lokalbindes. Gitt Wexler & Manzini (1987) teori burde norske *seg*, som er assosiert med parameterverdi (c), også kunne bindes innen bindingsdomenene som er assosiert med parameterverdi (b) og (a) i (24). Dette er altså ikke tilfellet. Denne egenskapen er ikke felles for alle anaforer som kun kan langdistansebindes ut av ikke-finitte setninger. Ifølge Bennett (1994: 132) kan for eksempel den serbo-kroatiske anaforen *sebi* bindes både lokalt og til en langdistanseantesedent innen den minste finitte setningen. Denne anaforen ser dermed ut til å ha i seg egenskapene til både norske *seg* og *seg selv*. Dette ser vi i eksempel (30):

(30) $Ivan_i$ je čuo $Vesnin_j$ opis $sebe_{i/j}$.

Ivan er hørte [Vesnins beskrivelse SE]

‘Ivan hørte Vesnas beskrivelse av SE.’ (Bennett 1994: 77)

Også den russiske anaforen *sebja* er assosiert med parameterverdi (c) i Wexler & Manzini (1987) hierarki. I (31) bindes den russiske anaforen *sebja* ut av den ikke-finitte undersetningen. Reuland & Koster (1991: 24), Reuland & Everaert (2001: 652) og Lundquist (2013: 1) kaller langdistansebinding som kun kan krysse ikke-finitte setningsgrenser, for *mellomdistansebinding*²², i motsetning til LDB som kan krysse finitte setningsgrenser.

²⁰ Hovedregelen i norsk er at LDB av *seg* ikke kan krysse finitte setningsgrenser. Det finnes imidlertid enkelte dialekter som tillater denne typen binding. Dette diskuterer jeg grundig i kapittel 6.4.2.

²¹ En mulig innvending mot påstanden om at langdistanseanaforen *seg* ikke kan lokalbindes i norsk er konstruksjoner som *Marit kikket fort bak seg*. Denne typen konstruksjoner blir diskutert og gjort rede for i kapittel 3.1.4 om norske anaforer. Der gjør jeg også rede for forskjellen mellom langdistanseanaforen *seg* og den varianten av *seg* som brukes ved inherent refleksive verb.

²² Ettersom termen langdistansebinding ofte brukes om det Reuland & Koster (1991) og Reuland & Everaert (2001) kaller mediumdistansebinding, velger jeg å bruke termen langdistansebinding (LDB) når jeg omtaler LDB som ikke kan krysse finitte setningsgrenser. For å skille mellom de to typene LDB bruker jeg termen ikke-

- (31) Professor_i proposil assistenta_j [PRO_j čitat' svoji_j doklad].
 Professor ba assistenten lese SE rapport
 'Professoren bad assistenten om å lese rapporten om SE.' (Progovac 1993: 755)

Islandske *sig* vil i Wexler & Manzini (1987) hierarki være assosiert med verdi (d); *sig* må bindes innen den minste setningen som inneholder anaforen og har indikativ modus. Verbet i hovedsetningen (*segir*) i (32) har indikativ modus, og hele setningen utgjør derfor anaforens bindingsdomene. Verbet i undersetningen i (32) har subjunktiv modus. I (33) har undersetningens verb indikativ modus, og dermed utgjør undersetningen anaforens bindingsdomene. I (33) kan derfor ikke *sig* referere til *Jón*, ettersom *Jón* befinner seg utenfor den minste setningen som inneholder anaforen og har indikativ modus.

- (32) Jón_i segir [að Maria elski sig_i].
 'Jon sier at Maria elsker seg.'
 (33) *Jón_i segir [að Maria elskar sig_i]. (Wexler & Manzini 1987: 50)

Styringskategorien til den japanske anaforen *zibun* og *ziji* i kinesisk er assosiert med verdi (e) i Wexler & Manzini (1987) styringskategoriparameter, og disse anaforene kan bindes innen hele rotsetningen. Dette er vist i henholdsvis (34) og (35). (34) og (35) er tvetydige, da både *zibun* og *ziji* kan bindes både lokalt og ikke-lokalt.

- (34) John_j –wa [Bill_i-ga kagami-no naka-de zibun_{i/j}-o mita to] itta.
 John-Top Bill-Nom speil-Gen i-Loc SE-Akk så at sa
 'John sa at Bill så SE i speilet.' (Lakshmanan & Teranishi 1994: 187)
 (35) Zhangsan_i renwei [Lisi_j hai-le ziji_{i/j}]
 Zhangsan tror Lisi skade-ASP SE
 'Zhangsan_i tror at Lisi_j skadet SE_{i/j}.' (Cheng 2004: 51)

Oppsummert kan man si at Wexler & Manzini (1987) og Manzini & Wexlers (1987) bindingsdomener defineres ut fra følgende kriterier: Domene (a) defineres ut fra predikasjon, (b) ut fra kongruens (AGR), (c) av tempus, (d) av modus, og (e) av setningens status som rotsetning.

finitt LDB når jeg omtaler LDB som ikke kan krysse finitte setningsgrenser, og finitt LDB om LDB som kan krysse finitte setningsgrenser.

I tillegg til de hierarkiene som allerede er nevnt, har andre lingvister forstått andre, lignende hierarkier. Burzio (1996, 1998: 98) foreslår et hierarki som ligner Wexler & Manzini (1987) hierarki. Dette hierarkiet (36) viser til hvilke komplementtyper langdistansebinding kan foregå ut av, og har litt andre kategorier enn Wexler & Manzini (1987) hierarki.

(36) Indikativ > subjunktiv > infinitiv > småsetning > NP

Ifølge Huang (2000: 93) er dette implikasjonelle hierarkiet (implisert av pilene) universelt. Dersom et språk tillater langdistansebinding ut av et indikativt komplement/setning, vil det nødvendigvis også tillate langdistansebinding ut av komplement i subjunktiv, infinitiv, småsetning og NP. Et språk som russisk, som tillater langdistansebinding ut av infinitivsetninger (Rappaport 1986), vil nødvendigvis også tillate langdistansebinding ut av småsetninger og NP, men ikke ut av setninger i subjunktiv eller indikativ (Burzio 1998: 98). Som nevnt representerer norske *seg* et unntak her, da anaforen ikke kan lokalbindes, jmf. eksemplene i (28) og (29).

2.3.2 Universelle egenskaper ved langdistanseanaforer

Til tross for at langdistanseanaforer typologisk sett er ganske sjeldne, er det flere likhetstrekk på tvers av språk mellom anaforene som kan langdistansebindes. Disse egenskapene er presentert punktvis i (37).²³ Nedenfor er det gjort nøye rede for hvert av trekkene.

(37)

- a. Langdistanseanaforer kan bindes til antesedenter utenfor anaforens lokale domene (Huang 2000: 93f, Reuland & Koster 1991: 10f).
- b. Langdistanseanaforer er morfologisk enkle. Morfologisk sammensatte anaforer kan kun lokalbindes²⁴ (Huang 2000: 93f, Pica 1985, 1987, Reuland & Koster 1991: 10f, Strahan 2003: 35, Yang 1983).

²³ Listen i (37) er inspirert av Reuland & Koster (1991: 10f) sin liste over langdistanseanaforens egenskaper.

²⁴ Reuland & Koster (1991: 11) og Yang (1983) omtaler også det faktum at kun refleksive anaforer og ikke resiproke pronomen kan langdistansebindes, som et universelt trekk. Ettersom de fleste resiproke pronomen er morfologisk sammensatte, og kun morfologisk enkle anaforer kan langdistansebindes, er ikke dette overraskende.

- c. Subjektorientering: Langdistanseanaforer kan kun bindes til subjektantedenter. De er underlagt både c-kommando og restriksjoner mht. antesedentvalg (Huang 2000: 93f, Reuland & Koster 1991: 10f).²⁵
- d. Utenfor det lokale domenet er det ikke komplementær distribusjon mellom anaforer og pronominaler (Huang 2000: 93f, Reuland & Koster 1991: 10f).

Det faktum at langdistanseanaforer kan bindes til en antesedent som befinner seg utenfor anaforens lokale domene, omtales av Reuland & Koster (1991: 10) som «[...] the initial defining characteristic», og er gjort rede for i underkapittel 2.3.

Ifølge Buring (2005: 74) er det en tendens at «[l]anguages that have only complex reflexives (like English) systematically lack LDRs [long-distance reflexives], and in those that have simple and complex forms (e.g. Icelandic) only the simple ones are found to be LDRs».²⁶ Dette ser vi tydelig også i norsk: *seg selv*, som er morfologisk sammensatt, kan kun lokalbindes, mens morfologisk enkle *seg* kan langdistansebindes. Kim, Montrul & Yoon (2009: 14f) omtaler dette som *the form–function correlation*, som de antar er en del av UG. Kim, Montrul & Yoon (2009: 15, fn. 13) begrunner sin antakelse tre i forhold: For det første er korrelasjonen robust og observert i flere typologisk urelaterte språk: «That is, a genuine LDA [long distance anaphor] is monomorphemic, while complex or polymorphemic anaphors are local anaphors» (ibid.).²⁷ For det andre stemmer korrelasjonen innen enkeltspråk som har flere anafortyper,²⁸ og for det tredje er det umulig å forklare denne korrelasjonen ved å vise til faktorer utenfor språket, som for eksempel kommunikativ funksjon. Det faktum at det er umulig å forklare disse sammenfallende typologiske generaliseringene ved å vise til utenomgrammatiske forhold, er bakgrunnen for Kim, Montrul & Yoon (2009) sin antakelse om at form–funksjon-korrelasjonen har sitt opphav i UG.²⁹

²⁵ Ifølge Faltz (1978: 108) er det en universell generalisering at morfologisk enkle reflexiver er subjektorienterte.

²⁶ Busterud (2006: 94) omtaler dette som at det ser ut til å eksistere et *implikasjonelt forhold* mellom langdistanseanaforer og lokalt bundne anaforer; språk som har langdistanseanaforer, har også anaforer som kan bindes lokalt, mens språk som har anaforer som bindes lokalt, ikke nødvendigvis har langdistanseanaforer.

²⁷ Yip & Tang (1998: 167) påpeker også at form–funksjon-korrelasjonen holder på tvers av «[...] generally unrelated and typologically heterogeneous languages [...]».

²⁸ Dette gjelder som nevnt norsk der *seg selv* må lokalbindes, mens *seg* må langdistansebindes.

²⁹ Ifølge Tsang (2009: 200) har den kinesiske dialekten kantonesiske både en morfologisk enkel og en morfologisk sammensatt anafor, og begge kan langdistansebindes: «This implies that the monomorphemic and polymorphemic reflexives are not in complementary distribution» (ibid.). Tsang undersøkte binding av disse anaforene hos både førstespråkstalere og tredjespråksinnlærere av kantonesiske ved å bruke en test der informantene ble bedt om å vurdere koreferanse. Et overraskende funn er at S1-talere foretrekker langdistansebinding av sammensatt anafor i finitt setning (Tsang 2009: 204). Dette er et mulig moteksempel mot antakelsen om at form–funksjon-korrelasjonen er et universelt trekk.

Eksemplene i (38) og (39) illustrerer form–funksjon-korrelasjonen i kinesisk. Morfologisk sammensatte *taziji* kan kun lokalbindes, mens morfologisk enkle *ziji*³⁰ kan både langdistansebindes og lokalbindes. I (38) kan *taziji*³¹ kun lokalbindes, mens *ziji* i (39) kan bindes både lokalt og ikke-lokalt:

- (38) Zhangsan_i zhidao [Lisi_j xihuan ta ziji_{i/*j}].
Zhangsan vet Lisi liker han SE
'Zhangsan_i vet at Lisi_j liker han-SE_{i/*j}.' (Cheng 2004: 68)
- (39) Zhangsan_i renwei [Lisi_j hai-le ziji_{i/j}]
Zhangsan tror Lisi skadet SE
'Zhangsan_i tror at Lisi_j skadet SE_{i/j}.' (Cheng 2004: 51)

Subjektorientering regnes også for å være en egenskap som karakteriserer langdistanseanaforer (Huang 2000: 93f). I (40) kan den kinesiske anaforen *ziji* kun bindes til subjektet *Zhangsan* og ikke til objektet *Lisi*.

- (40) Zhangsan_i gen Lisi_j tan le ziji_{i/*j}.
Zhangsan med Lisi diskutere SE
'Zhangsan_i fortalte Lisi_j om SE_{i/*j}.' (Cheng 2004: 53)

Langdistanseanaforer kan ikke langdistansebindes til objektantesedenter. Flere omtaler denne typen binding som brudd med UGs prinsipper (jf. Faltz 1978, fn. 25 i dette kapitlet). Strahan (2003: 35) omtaler anaforers subjektorientering som en universell egenskap som er «[...] assumed to be a part of universal grammar». Mange har forsøkt å koble subjektorientering til langdistanseanaforenes morfologiske status, ettersom kun morfologisk enkle anaforer kan langdistansebindes (Pica 1987, Progovac 1992, 1993, White 2003a: 44).³² *Move-to-INFL*

³⁰ Cheng (2004: 145–177) argumenterer imidlertid for at *ziji*, historisk sett, er satt sammen av de to morfemene *zi* og *ji*, og derfor ikke kan sies å være monomorfemisk. Denne analysen står i motsetning til den utbredte antakelsen om at *ziji* er en morfologisk enkel anafor.

³¹ I litteraturen jeg har brukt, finnes det eksempler på både særskrivning og samskriving av *taziji*. Jeg antar derfor at begge skrivemåtene er sidestilt. I eksemplene bruker jeg samme skrivemåte som er brukt i kilden.

³² Til tross for at morfologisk enkle anaforer er subjektorienterte når de langdistansebindes, tillater enkelte språk objektorientering innen det lokale domenet. Islandske *sig* kan både langdistansebindes og bindes til lokale objektantesedenter (Anderson 1986: 68). Maling (1986: 54) påpeker at når det gjelder akkurat evnen til å kunne bindes til et lokalt objekt, er islandske *sig* mer lik engelske anaforer enn anaforene i de andre skandinaviske språkene, som for eksempel norsk. Ifølge Bennett (1994: 130, fn. 4) tillater serbo-kroatiske førstespråksbrukere objektorientering lokalt av (langdistanse)anaforen *sebe* i enkelte konstruksjoner, selv om subjektorientering er den foretrukne tolkningen i lokal binding.

(Cole, Hermon & Sung 1990, Batistella 1989, Hestvik 1990) og *Relativized SUBJECT* (Progovac 1992, 1993) representerer kjente analyser av langdistansebinding der blant annet trekkene langdistansebinding, subjektorientering og morfologisk enkelhet kobles sammen. Jeg går ikke nærmere inn på disse teoriene her, da de er utførlig presentert i kapittel 5.

Som en foreløpig oppsummering kan vi si at et sentralt poeng i den klassiske bindingsteorien er at det skal være komplementær distribusjon mellom anaforer og pronominaler. Denne prediksjonen viser seg imidlertid ikke alltid å stemme, blant annet i langdistansebinding. Langdistansebinding av anaforer representerer i seg selv et brudd med bindingsprinsippene, da anaforen bindes utenfor det lokale domenet. I flere språk er det ikke komplementær distribusjon mellom langdistanseanaforer og pronominaler. Som vi ser i (41) og (42), gjelder dette i norsk, der både *seg* og *ham* kan referere til *Per*:

(41) Per_i hørte de andre_j le av seg_{i/*j}.

(42) Per_i hørte de andre_j le av ham_{i/*j}.

Det er interessant å merke seg at mangelen på komplementær distribusjon mellom anaforer og pronominaler kun gjelder mellom pronominaler og langdistanseanaforen *seg* i norsk. Dersom man erstatter *seg* eller *ham* i (41) og (42) med den morfologisk sammensatte anaforen *seg selv*, vil *seg selv* kun referere til den lokale anaforen *de andre*, som vist i (43). *Ham* i (42) kan imidlertid uansett ikke vise til den lokale antesedenten *de andre*.³³

(43) Per_i hørte de andre_j le av seg selv_{*i/j}.

Ettersom *seg selv* kun kan lokalbindes, er det komplementær distribusjon mellom *seg selv* og *pronominaler* i norsk. Reuland & Everaert (2001: 652) påpeker denne forskjellen som en egenskap som skiller anaforer av typen *seg* fra anaforer av typen *seg selv*. De skiller mellom anaforer som bindes lokalt og to typer langdistanseanaforer; anaforer som kan bindes over finite setningsgrenser, som kinesiske *ziji*, og anaforer som kun kan bindes over ikke-finite setningsgrenser, slik som norske *seg*. Reuland & Everaert omtaler, som nevnt, det sistnevnte bindingsforholdet som mellomdistansebinding (Reuland & Koster 1991: 14). Reuland & Everaert (ibid.) påpeker at en forskjell mellom lokalt bundne anaforer og

³³ *Ham* i (42) kan selvfølgelig ikke referere til *de andre* under noen omstendighet på grunn av manglende samsvarstrekk, men om man erstatter *de andre* med *Ola*, vil allikevel ikke *ham* kunne referere til *Ola*:

(i) Per_i hørte Ola_j le av ham_{i/*j/k}.

Også her kan pronominalet *ham* imidlertid ha deiktisk referanse (k).

mediumdistanseanaforer er nettopp det faktum at «[...] anaphors and pronominals are in complementary distribution in short distance binding, but not in medium distance binding».

2.4 *Picture NP anaphors* og logoforer

Såkalte *picture NP anaphors*³⁴ (Reinhart & Reuland 1993: 681) representerer et annet problemområde for den klassiske bindingsteorien. Ettersom denne konstruksjonstypen ikke er spesielt relevant for norske anaforer, og heller ikke er inkludert i eksperimentet, velger jeg kun kort å nevne konstruksjonen og problemene knyttet til den, da dette er et begrep som ofte brukes i forbindelse med langdistansebinding. Som vist i (44) er det et ikke-komplementært forhold mellom anaforer og pronominaler også i denne typen konstruksjoner.

(44)

- a. Lucie saw [a picture of herself/her]. (Reinhart & Reuland 1993: 661)
- b. Max likes [jokes about himself/him]. (Reinhart & Reuland 1993: 661)
- c. The children heard [stories about each other/them]. (Chomsky 1986b: 170)

Problemet med disse setningene er at de er grammatikalske med både anafor og pronominal, noe som ifølge bindingsprinsipp A og B skulle være umulig. Büring (2005: 223) forklarer eksemplene slik: «A plausible, and indeed common, conclusion [...] is that the domain in which non-reflexive pronouns [pronominaler] must be free, is at least in some structures smaller than that in which reflexives need not to be bound.» Dette medfører altså en viss grad av overlappende domene. Chomsky (1986: 170) og Reinhart & Reuland (1993) foreslår ulike analyser av denne type konstruksjoner.³⁵

Setningene i (45) og (46) illustrerer en annen utfordring ved «picture NP anaphors». I begge setningene står anaforene ubundet, noe som tilsier at begge setningene bør være ugrammatikalske. Til tross for dette er det mange som vil oppfatte (45) som grammatikalsk. En grunn til dette er at anaforen kan sies å ha talerens perspektiv og dermed vise til den som ytrer setningen. I engelsk kan kun 1.- og 2.-personsanaforer opptre uten setningsintern

³⁴ Begrepet *picture NP anaphors* brukes fordi denne typen konstruksjoner ofte forekommer i *picture of X*-setninger.

³⁵ Ettersom denne typen konstruksjoner som nevnt er litt på siden av det som er fokus i denne avhandlingen, gjør jeg ikke rede for noen av analysene her, men henviser heller leseren til Chomsky (1986b: 170) og Reinhart & Reuland (1993).

antesedent. 3.-personsanaforene *himself* og *herself* krever setningsintern antesedent (Yu 2000: 23).

(45) A picture of myself is hanging on the wall.

(46) *A picture of himself is hanging on the wall.

Reinhart & Reuland (1993) omtaler refleksiver som ikke har noen setningsintern antesedent som *logoforer*. Begrepet logofor ble først introdusert av Hagège (1974) og var ment å karakterisere de pronomene som refererte til «the source of discourse» (Reuland & Everaert 2001: 649). Logoforer brukes om anaforer/pronominaler som uttrykker talerens synspunkt.

Logoforbegrepet har vist seg å bli brukt med flere ulike betydninger. Büring (2005) og Reinhart & Reuland (1993) definerer logofor som en anafor som står i en ikke-koargumentposisjon, mens logoforer ifølge Hicks (2009: 88) er «[...] a type of often stressed reflexive pronoun which does not necessarily require a syntactic antecedent». Felles for flere av de ulike definisjonene er at begrepet brukes i tilfeller der *perspektiv* er relevant for å kunne tolke anaforens/logoforens referanse. Perspektiv sier noe om hvem sitt perspektiv teksten eller setningen har. (47) kan brukes for å illustrere dette. I denne setningen er subjektet *Jón* perspektivholder, og *sig* viser tilbake til *Jón*.

(47) *Jón*_i sagði *Pétri*_j [að ég elskaði sig_{i/*j}].

‘Jon fortalte Peter at jeg elsket SE.’ (Reuland & Everaert 2001: 651)

(48) **Pétri*_i var sagt (af *Jóni*_j) [að ég elskaði sig_{*i/*j}].

‘Peter ble fortalt (av Jon) at jeg elsket SE.’ (Reuland & Everaert 2001: 651)

I (48) er verken *Jón* eller *Pétur* perspektivholdere, *sig* kan ikke referere til noen av disse potensielle antesedentene, og referanseforholdet gir derfor et ugrammatisk resultat. Logoforbegrepet har blitt brukt for å forklare langdistansebinding i blant annet islandsk (Hellan 1991, Reuland & Everaert 2001), samt øst-asiatiske og afrikanske språk (Huang 2000).³⁶

Etttersom logoforbegrepet framstår som litt ullent og brukes med ulike definisjoner, velger jeg å ikke selv bruke dette begrepet i denne avhandlingen. Det faktum at flere forskere

³⁶ Ifølge Cheng (2004: 81f) er de øst-asiatiske langdistanseanaforene blant «de frieste elementene» innen de naturlige språkene som foreløpig er undersøkt. Yu (2000: 86) viser eksempler på at *ziji* kan opptre uten setningsintern antesedent, og at man må lete utenfor setningen, altså i konteksten, for å finne en antesedent. Denne typen binding vil av mange kategoriseres som logoforisk.

hevder at logoforer ikke eksisterer i norsk (Hestvik 1990: 63, fn. 12, Lødrup 2007a: 185f, Lødrup 2007b: 2f), er også med på å gjøre begrepet mindre relevant for denne avhandlingen.

2.5 Sammenfatting

I dette kapitlet har vi sett nærmere på hvordan den klassiske chomskyanske bindingsteorien definerer og forklarer anaforbinding. En anafor defineres som et element som mangler selvstendig referanse, og som må få referanse fra et c-kommanderende element i samme setning. Langdistansebinding representerer et bindingsforhold som den klassiske bindingsteorien ikke kan forklare, da anaforen bindes til en antesedent som befinner seg utenfor det lokale bindingsdomenet. Etersom langdistansebinding er i fokus i denne avhandlingen, er det i dette kapitlet blitt gjort nøye rede for hva som kjennetegner langdistansebinding, samt den tverrspråklige variasjonen innenfor refleksive anaforers semantikk, morfologi og syntaks. Hovedsaklig kan vi si at anaforer varierer syntaktisk ut fra bindingsdomene (lokal vs. langdistansebinding), orientering (subjektantesedent vs. objektantesedent) og morfologisk med hensyn til oppbygning (enkel vs. sammensatt). Denne variasjonen har dannet utgangspunktet for en rekke studier av andrespråkstiligning av anaforer, denne studien inkludert. Det er interessant å undersøke hvordan en S2-innlærer tilegner seg et anaforbindingssystem som er ulikt systemet hun har i S1, samt om personer med ulike bindingssystemer i S1 tilegner seg bindingssystemet i et gitt S2 på samme måte. I neste kapittel skal vi se nærmere på bindingssystemene i språkene som er inkludert i denne studien.

3 Anaforer i norsk og i informantenes førstespråk

I dette kapitlet blir det gjort rede for anaforsystemene i norsk og i informantenes førstespråk.¹ I undersøkelsen min ble tre informantgrupper testet, samt en norsk kontrollgruppe. Informantgruppene ble plukket ut med utgangspunkt i anaforforholdene i deres førstespråk (S1). Én informantgruppe består av personer som kun har lokalt bundne anaforer i sitt S1 (engelsk). Ettersom langdistansebinding i norsk kun kan krysse ikke-finitte setningsgrenser, var det naturlig å velge to forskjellige informantgrupper med langdistansebinding (LDB) i S1; et S1 (russisk) med LDB som kun kan krysse ikke-finitte setningsgrenser (som i norsk), og et S1 (kinesisk) der LDB kan krysse finitte setningsgrenser. Med utgangspunkt i disse kriteriene ble altså informanter med følgende S1-bakgrunn inkludert: engelsk, russisk og kinesisk. Tabell 1 viser en oversikt over variasjonen i aktuelle refleksive anaforer i de ulike språkene:

Tabell 1: Språk og anaforvariasjon.

Språk	Domene	Orientering
Engelsk	Lokal	Subjekt/Objekt
Russisk	Lokal & ikke-finit LDB	Subjekt
Kinesisk	Lokal (<i>taziji</i>)	Subjekt/Objekt
	Finitt LDB (<i>ziji</i>)	Subjekt
Norsk	Lokal (<i>seg selv</i>)	Subjekt
	Ikke-finit LDB (<i>seg</i>)	Subjekt

Jeg gjør først rede for anaforforholdene i norsk, deretter engelsk, russisk og kinesisk. De norske anaforforholdene blir grundig gjennomgått, da de representerer selve målspråkskonstruksjonen. Ettersom det er tilegning av 3.-personsanaforene *seg* og *seg selv* som er i fokus i denne undersøkelsen, vil jeg i hovedsak fokusere på de(n) tilsvarende anaforen(e) i gjennomgangen av anaforforholdene i de forskjellige språkene. I likhet med norske anaforer kan engelske, russiske og kinesiske anaforer brukes både anaforisk og emfatisk (se beskrivelse i kapittel 1.3). I denne framstillingen er det imidlertid kun fokus på refleksive anaforer.

¹ Generell anaforteori er gjennomgått i kapittel 2 og blir derfor ikke gjort rede for her.

3.1 Anaforer i norsk

Norsk er et språk med forholdsvis lite bøyningsmorfologi og fast setningsstruktur. Den grunnleggende leddstillingen i norske setninger er subjekt-verbal-objekt (SVO). I tillegg er norsk et V2-språk da verbet må stå som ledd nummer to i alle norske hovedsetninger.²

Det norske anaforsystemet beskrives gjerne som komplekst: «[...] the highly articulated anaphora pattern of Norwegian [...]» (Safir 2004: 67), og det har vært gjenstand for mye forskning (Hellan 1988, 1991, Hestvik 1990, Strahan 2003, 2007, Lødrup 2007a, 2008). Norsk har både anaforer som kan bindes lokalt og anaforer som kan bindes ikke-lokalt. Hellan (1988: 59) deler norske anaforer inn i fire hovedgrupper: *seg*, *sin*, *selv* og *hverandre*. I denne framstillingen fokuseres det på de ikke-possessive 3.-personsanaforene *seg* og *seg selv*.³

3.1.1 Distanse

Den morfologisk sammensatte anaforen *seg selv* følger bindingsprinsipp A (jf. kapittel 2.1.1) og må bindes innen sitt lokale domene, som vist i (1):

(1) Anne_i tror at Knut_j kritiserte seg selv_{*i/j}.

Jeg har ikke målt bruksfrekvens når det gjelder denne anafortypen, men mitt inntrykk er at den er frekvent. Den morfologisk enkle anaforen *seg* er noe mindre frekvent og kan bindes til en antesedent som befinner seg utenfor anaforens lokale domene, som vist i (2).⁴ Hovedregelen er at langdistansebinding av *seg* ikke kan krysse finitte setningsgrenser (3), men kan krysse flere ikke-finitte setningsgrenser (4). Det finnes imidlertid dialekter som tillater LDB av *seg* å krysse finitte setningsgrenser (mer om dette senere). Langdistanseanaforen *seg* og pronominaler står ikke i komplementær distribusjon i norsk (jf. kapittel 2.3.2), som vist i (5).

² For ytterligere beskrivelser av norsk, se Åfarli & Sakshaug (2006) og Åfarli & Eide (2003).

³ *Hverandre* er det resiproke pronomenet, mens *sin* ifølge Hellan (1988: 60) er en possessiv anafor. De ikke-possessive formene *meg* og *deg* (singularis) og *oss* og *dere* (pluralis) må også regnes som anaforer når de brukes refleksivt, da de kan stå bundet i samme posisjon som *seg* står når antesedenten er i 3. person (ibid.). Slik blir det et visst morfologisk sammenfall mellom personlige pronomen og refleksive pronomen/anaforer. Det er naturlig å anta at det finnes to versjoner av disse pronomenene i leksikon: et personlig pronomen og et refleksivt pronomen. *Seg/seg selv* er det eneste «rene» refleksive pronomenet, da det ikke finnes et personlig pronomen som er morfologisk identisk med denne formen.

⁴ *Seg* som brukes i langdistansebinding må ikke forveksles med *seg* som brukes ved inherent refleksive verb (se 3.1.3).

- (2) Per_i hørte Ola_j le av seg_{i/*j}.
- (3) Per_i hørte at Ola_j lo av *seg_i/han_{i/*j}/k.
- (4) John_i ba Marit be Ola om å vaske seg_i. (Hestvik 1990: 63)
- (5) Per_i hørte Ola_j le av seg_i/han_i/k.

Langdistansebinding i norsk omtales vanligvis som en binding som ikke kan krysse finite setningsgrenser (Hellan 1988, Strahan 2003, Hestvik 1990). Det er imidlertid dialektale forskjeller med hensyn til domenet en anafor kan bindes innen. I enkelte norske dialekter tillates langdistansebinding over finite setningsgrenser. Ifølge Strahan (2003: 65f) er langdistansebinding over finite setningsgrenser mer vanlig i muntlig enn i skriftlig språk. (6) gir eksempel på langdistansebinding ut av finitt undersetning. Eksempelet er ytret på Smøla-dialekt.

- (6) Han_i trudd at dæm_j kom te å flir åt sæ_{i/*j}. (Moshagen & Trosterud 1990: 48f)

Dialektal variasjon innen langdistansebindingsdomene er beskrevet mer detaljert i kapittel 6.4.2, der jeg diskuterer hvilke metodiske konsekvenser dette har for utformingen av eksperimentet som brukes i denne studien.

Busterud (2010: 147) og Hestvik (1990: 64) påpeker en viktig egenskap ved norske *seg* som kan langdistansebindes, nemlig at den ikke kan bindes lokalt: «[...] it cannot be bound in its local domain, in other words, not only may it be long-distance bound, but it must be long-distance bound» (Hestvik 1990: 64). Som nevnt i kapittel 2.3.1 kalles ofte langdistansebinding som ikke kan krysse finite setningsgrenser, mediumdistansebinding (Reuland & Everaert 2001: 652, Reuland & Koster 1991: 24). Setning (7) viser at *seg* kun kan langdistansebindes til antesedenten *Knut* og ikke lokalbindes til *Ola*.

- (7) Knut_i ba Ola_j hjelpe seg_{i/*j}.

Det faktum at *seg* ikke kan lokalbindes, er bakgrunn for at flere forskere har hevdet at *seg* er en anafor som følger bindingsprinsipp B, som om den var et pronominal, og må være fri i det lokale domene (Hestvik 1990). Ifølge Hestvik (1990: 65) og Hicks (2009: 248) er det ikke ukontroversielt å påstå at *seg* følger bindingsprinsipp B. Hestvik (1990: 65) påpeker et forhold som allikevel gjør påstanden mulig: «One way to show that seg must be locally free is to show that seg must be free in exactly the same domains that pronominals must be free in, and

in which anaphors normally can be bound».⁵ Om man antar at anaforen *seg* følger bindingsprinsipp B, er det fortsatt en viktig forskjell mellom denne anaforen og pronominaler, nemlig at anaforen må bindes til en setningsintern antesedent.

3.1.2 Orientering

Det er vanlig å omtale norske anaforer som subjektorienterte (Hellan 1988, Hestvik 1990: 58), noe også Hicks (2009: 245) påpeker: «[...] Norwegian anaphors and pronouns are often reported (e.g. Hellan 1988) to be rather more strictly constrained with respect to which grammatical functions are able to act as binders for them.» Eksempler på ugrammatikalske setninger med objektbinding er:

(8)

- a. *Vi fortalte Jon_i om seg selv*_i. (Hellan 1988: 74)
- b. *Marit overhøvlet Johan_i på rommet til seg selv_i.

I noen konstruksjoner kan det ved første øyekast se ut til at objektbinding er mulig:

(9) Vi_i gjorde Jon_j glad i seg selv_j. (Hellan 1988: 74)

Setninger som (9) representerer imidlertid ikke «ekte» objektbinding. Årsaken er at *Jon*, heller enn å være objekt til hovedsetnings verbet *gjorde*, er subjekt i småsetningen *Jon glad i seg selv*. Dermed kan bindingsforholdet i (9) ses på som binding av subjektantesedent (Lødrup 2008: 142). Lødrup (2008) viser imidlertid til data⁶ som tyder på at objektbinding i enkelte tilfeller likevel er mulig i norsk:

(10) Reglene er til for å beskytte dem mot seg selv. (Lødrup 2008: 138)

(11) Vi må beskytte dem mot seg selv. (Lødrup 2008: 140)

(12) Ikke glem å spørre lunsjgjesten din om seg selv. (Lødrup 2008: 146)

⁵ Se Hestvik (1990: 65, fn. 13) for referanse til andre språk med anaforer som ligner *seg* som ikke kan lokalbindes.

⁶ Lødrup (2008) baserer seg på to ulike typer data: data fra ulike sider på Internett samt grammatikalitetsvurderinger av setninger med objektbinding. Bruk av grammatikalitetsvurdering som metode for å vurdere anaforsk binding diskuteres grundig i kapittel 6.3.1.

Setning (11) fikk høy skåre av alle informantene i Lødrup (2008: 140) undersøkelse. De fleste setningene Lødrup testet inneholdt possessive reflexiver, da det er lettere å konstruere denne typen testsetninger: «Possessives were used because sentences with coreferring coarguments are sometimes pragmatically odd.» Dette betyr dermed at de aller fleste setningene med objektbinding som blir oppgitt av Lødrup (2008), ikke er like relevante for denne undersøkelsen, da de inneholder objektbinding av en possessiv anafor.⁷ Det er stor variasjon i informantenes evaluering av setningene Lødrup tester. Enkelte informanter er svært liberale med hensyn til objektbinding, mens andre er mer restriktive, noe som gjør det vanskelig å komme med en presis allmenn beskrivelse av objektbinding i av norske anaforer: «The variation among informants represents a difficult challenge to the description of objects binding reflexives. Even so, *there can be no doubt that objects binding reflexives represents a regular and productive option in Norwegian*» (Lødrup 2008: 141, min utheving).

Også Strahan (2003) fant evidens for objektbinding i sin undersøkelse av norske anaforer.⁸ I likhet med Lødrup (2008) fant Strahan (2003: 79ff) at informantene godtok binding til objekt i setninger som inneholdt possessiv anafor. Aksepten for dette bindingsforholdet var høyere dersom objektet var den eneste potensielle binderen, fordi subjektet og anaforen hadde ulike persontrekk (ibid.). Dette gjelder også for Lødrups (2008) setning (10) og (11). Strahan (2003: 80f) påpeker at fravær av tilgjengelig subjekt kan være en medvirkende årsak til aksepten for objektantesedent og at subjektantesedent er foretrukket når den er «tilgjengelig».⁹ Hvis subjektet derimot ikke er tilgjengelig, viser det seg at «[...] a sizable minority (at least 7,5 % [...]) do accept coreference of a reflexive with a non-subject antecedent» (ibid.).

Lødrup (2008) og Strahans (2003) funn tyder på at det er en viss aksept for binding til lokalt objekt i norsk, men at den er størst for possessive anaforer.¹⁰ Jeg støtter meg derfor til Strahans (2003: 80) konklusjon om at norske anaforer generelt sett er subjektorienterte: «The statement that reflexives in general tend to have a subject antecedent is supported by my data, although it does not seem to be an absolute statement». Hovedmønsteret er altså at norske anaforer er subjektorienterte, og dette mønsteret er likt for alle norske dialekter. Lødrups

⁷ Eksempel på en setning med subjektorientert possessiv anafor er følgende:

(i) Vi_i måtte faktisk forsvare dem_j mot supporterne sine_{*ij}. (Lødrup 2008: 148)

Her kan ikke *sine* vise tilbake til subjektet *vi* på grunn av manglende samsvarsbøyning.

⁸ Strahan (2003) brukte hovedsakelig grammatikalitetsvurdering som metode (180 informanter), men hun supplerte også studien med en test som skulle lokke fram produksjon av LDB (27 informanter).

⁹ Strahan (2003: 79) fant høy aksept for objektbinding blant informanter som snakker det Strahan definerer som østlandsk (Strahan 2003: 46f). Det er verdt å merke seg at også Lødrup (2008) fant høy aksept for objektbinding av possessive anaforer hos informanter fra Stange, som befinner seg innenfor dette området.

¹⁰ Lødrup (2008: 153) påpeker at det er vanskelig å finne evidens for *seg* langdistansebundet til objektantesedent.

(2008) og Strahans (2003) data viser at det finnes variasjon med hensyn til anafors orientering, men at denne variasjonen i stor grad er individuell og uten noen klar dialektal basis. Så langt jeg vet, har ingen hevdet eller vist til data som tyder på at trønderske anafors har et orienteringsmønster som avviker fra det norske hovedmønsteret, og jeg mener derfor at trønderske dialekter er tilstrekkelig representative for situasjonen i norsk generelt.

3.1.3 *Seg* uten argumentstatus

Norsk har et refleksivt element som morfologisk sett ligner langdistanseanaforen *seg*. Denne versjonen av *seg* må bindes lokalt og er obligatorisk utfylling til inherent refleksive verb som for eksempel *skamme* og *oppføre*, som vist i (13) og (14). I eksperimentet som er beskrevet i kapittel 1, testes ikke denne anaforen på lik linje med *seg selv* som lokalbindes, og *seg* som kan langdistansebindes.¹¹ Bakgrunnen for dette er at det er essensielle forskjeller mellom *seg* som brukes ved inherent refleksive verb og de to andre anaforene. Ettersom *seg* som brukes ved inherent refleksive verb, morfologisk sett er lik langdistanse-*seg*, og i tillegg er frekvent i norsk, er det allikevel relevant og nødvendig å beskrive og gjøre rede denne anaforen, samt vise hva som utgjør forskjellen mellom de to versjonene av *seg*.

(13) Per skammer seg.

(14) Ola oppfører seg dårlig.

Seg som brukes ved inherent refleksive verb, oppfører seg som andre refleksive elementer ved at den ikke kan stå ubundet. I likhet med de andre norske anaforene må den bindes av et subjekt. Imidlertid er det mye som tyder på at det er en forskjell mellom den versjonen av *seg* som brukes i langdistansebinding, og *seg* som brukes ved inherent refleksive verb. I likhet med Hellan (1988: 106) velger jeg å omtale *seg* som brukes ved inherent refleksive verb, som en *ikke-argument-refleksiv*.¹² Inherent refleksive verb som *skamme* og *oppføre* krever en

¹¹ I eksperimentet er en test utviklet for å teste hvorvidt informantene skiller mellom transitive og intransitive verb samt hvilke verb som kan ta *seg* og *seg selv* som utfylling. Testen er beskrevet i kapittel 7.2.3. I Busterud (2006) undersøkes dette bindingsforholdet nærmere. Skillet mellom lokal binding av *seg selv* og *seg* er leksikalsk bestemt (av verbet), mens skillet mellom lokal og ikke-lokal binding er strukturelt bestemt. Det ser ut til å være enklere å tilegne seg det strukturelle skillet mellom lokal- og ikke-lokal binding, mens den leksikalske informasjonen om hva slags type utfylling et verb kan ta, må læres for hvert enkelt verb. (Busterud 2006: 88–101). Dette kan forklare hvorfor informanter på et høyere nivå i høyere grad enn informanter på et lavere nivå, skiller mellom verb som tar *seg/seg selv* som utfylling (ibid.).

¹² Engelsk: *non-argument reflexive* (Hellan 1988: 106).

utfylling som automatisk peker tilbake til subjektet.¹³ *Seg* er et slikt element og brukes kun til denne typen verb. Ikke-argument-*seg* (IA-*seg*) bindes lokalt og kan derfor tilsynelatende se ut til å overlappe med domenet til *seg selv*. I (13) og (14) står *seg* i objektsposisjon, som utfylling til verbet. Hellan (1988: 106f) påpeker følgende om *seg* brukt ved inherent refleksive verb:

[[S]eg]_{NP} is irreplaceable: this position can be occupied only by a form of [seg]_{NP} which agrees with the preceding NP, and by no other NP. This means that the element in this position carries no information, and hence does not represent a semantic parameter affecting the truth-conditions of the sentence. Suppose, according with common practice, that we count NPs which are replaceable, and hence do not represent a truth-value-affecting parameter, as *argument NPs*, i.e. NPs which carry a theta-role. The [seg]_{NP} [...] can then be called a *non-argument* [seg]_{NP}, with 'argument' used in the semantic sense.

Ifølge Hellan (1988: 106) mangler *seg* status som semantisk argument, noe som gjør den ulik *seg selv*, som har status som semantisk argument.¹⁴ Inherent refleksive verb krever en utfylling som ikke har status som semantisk argument. Dette kommer tydelig fram dersom man erstatter *seg* med *seg selv* i setningene i (13) og (14). Setningene blir da ugrammatiskale ((15) og (18)). Det samme gjelder dersom man setter inn et pronominal ((16) og (19)) eller et referensielt element ((17) og (20)).

- (15) *Per skammer seg selv.
- (16) *Per skammer han.
- (17) *Per skammer Ola.
- (18) *Ola oppfører seg selv dårlig.
- (19) *Ola oppfører han dårlig.
- (20) *Ola oppfører Knut dårlig.

Både *seg selv*, pronominaler og referensielle elementer har status som semantiske argumenter og kan derfor stå som objekt til det transitive verbet *elske*, som krever en utfylling med semantisk argumentstatus (21), (22) og (23). Som vist i (24) kan ikke et transitivt verb som *elske* ta *seg* som objekt i et lokalt bindingsforhold.

- (21) Anne elsker seg selv.
- (22) Anne elsker ham.
- (23) Anne elsker Ola.

¹³ Everaert (1991: 84f) viser at også det nederlandske verbet for *skamme* (*schaame*) er et inherent refleksivt verb.

¹⁴ Andre lingvister, deriblant Áfarli (1997: 108f), har analysert denne versjonen av *seg* som en refleksivpartikkel.

(24) *Anne elsker seg.

Eksemplene i (15)–(20) og (21)–(24) er med på å underbygge Hellans påstand om at IA-*seg* ikke har status som semantisk argument. Som Hellan (1988: 106) påpeker, utgjør dette en viktig forskjell mellom *selv*-refleksiver¹⁵ og IA-*seg*, da dette er kilden til den komplementære distribusjonen mellom de to lokalt bundne refleksivene: «[...] *non-argument reflexives* [...] lack a property which all *selv*-reflexives have, namely semantic argument status, so that no cases of completely free variation between [*seg*]_{NP} and *seg selv* really obtain». Også Hestvik (1990: 119) påpeker at *seg* som brukes ved inherent refleksive verb, ikke kan regnes for å være et syntaktisk argument når det opptrer som utfylling til et inherent refleksivt verb: «[...] when *seg* occurs in this way, it does not have the property of a theta-role bearing element, and the verb it is associated with (as a direct object of) always have the properties of verbs with one less theta-role». ¹⁶ Hansen (2009) sammenligner *seg* med det formelle subjektet (*det*), da begge kan karakteriseres som innholdstomme fordi de ikke får tildelt noen Theta-rolle. IA-*seg* kan, på samme måte som formelle subjekter, analyseres som et ikke-argument som genereres i en argumentposisjon (Hansen 2009: 66).

Enkelte verb er grammatikalske med både IA-*seg* og *seg selv* som objekt:

(25) Marit slo seg.

(26) Marit slo seg selv.

(27) Ola liker seg.

(28) Ola liker seg selv.

Ettersom anaforene i både (25) og (26) viser tilbake til subjektet *Marit*, kan det tilsynelatende se ut til at det er fri variasjon mellom *seg* og *seg selv*. Ser man på tolkningen av setningene, vil man derimot oppdage at dette ikke er tilfelle. Den naturlige tolkningen av (25) er at *Marit* slo seg ved et uhell, mens den mest plausible lesningen av (26) er at *Marit* bevisst skadet seg selv, at selvskadningen var intendert. (27) må tolkes som at *Ola* liker seg i betydningen trives, mens (28) tolkes som at *Ola* oppfatter seg selv som sympatisk. Det er med andre ord en semantisk forskjell i tolkningen av på den ene siden (25) og (27), med *seg*, og på den andre siden (26) og (28) med *seg selv*.

¹⁵ Hellan (1988) bruker betegnelsen *selv*-refleksiver på alle anaforer som inneholder *selv*, altså det jeg omtaler som morfologisk sammensatte anaforer.

¹⁶ Hestvik (1990: 98–103) viser også, som antydnet, at inherent refleksive verb oppfører seg som intransitive verb, noe som igjen bygger opp under antagelsen om at disse verbene ikke deler ut noen intern Theta-rolle.

Ifølge Hellan (1988: 110f) har verb som dem i (25)–(26) og (27)–(28) dobbel status; de finnes i en transitiv variant og en inherent refleksiv variant.¹⁷ Den sistnevnte versjonen krever ikke-argument-*seg* som utfylling, mens det transitive verbet krever et objekt med argumentstatus som utfylling. Også Hicks (2009: 248, fn. 30) går ut ifra at disse verbene har to oppføringer i leksikon: en transitiv og en inherent refleksiv versjon. Hellan (1988: 111f) antar at det har skjedd en prosess der enkelte verb har gått fra å være såkalt *refleksiv-transitive* til å bli *seg-detransitivisert*. Det vil si at verbet *like* i (28) deler ut semantisk rolle til både det interne og eksterne argumentet, mens *like* i (27) kun deler ut semantisk rolle til det eksterne argumentet. *Like* i (27) krever altså en utfylling som ikke har semantisk argumentstatus, men som likevel er refleksiv i den forstand at den viser tilbake til verbets eksterne argument. Hestvik (1990: 119) omtaler denne typen verb som «[...] lexically reflexivized verb, which means that one of its arguments has been satisfied pre-syntactically by the means of lexical coreference». Enkelte verb finnes altså i to versjoner, som igjen gir opphav til to ulike semantiske tolkninger. Dermed ser det ut til at Hellans påstand om komplementær distribusjon mellom *seg selv* og ikke-argument-*seg* kan forsvares.

Ifølge Hellan (1988: 108, 112) er *seg-detransitiviserte* verb en videreutvikling av refleksiv-transitive verb, og det er sannsynlig at verb som *skamme* på et tidligere stadium i utviklingen fantes i en refleksiv-transitiv variant, men at en meningsforandring har skjedd, og at verbet nå kun eksisterer i *seg-detransitivisert* versjon. I mange dialekter kan den såkalte *seg-detransitiviseringsprosessen* sies å være «fullbyrdet» på den måten at anaforen har blitt en morfologisk del av verbet. I (29) kan *seg* sies å være inkorporert i verbet *skjemme* (*skamme*) via det morfologiske suffikset *s*:

(29) Per skjemmes.

Semantisk argumentstatus er også forskjellen mellom IA-*seg* og *seg* som brukes i konstruksjoner med langdistansebinding, da kun *seg* med semantisk argumentstatus kan langdistansebindes (Hellan 1988: 107). I (30) kan *seg* kun lokalbindes til *Per*, mens langdistansebinding til antesedenten *Ola* er ugrammatisk.

(30) Ola_i bad Per_j skamme seg*_{i/j}.

¹⁷ Også Everaert (1991) argumenterer for at denne typen verb har en refleksiv og en ikke-refleksiv oppføring i leksikon.

Gitt Hellan (1988) kan forskjellen på eksemplene i (31)–(32) beskrives som at verbet *barbere* i (31) er transitivt, mens verbet *barbere* i (32) er *seg*-detransitivisert.

(31) Ola_i bad Per_j barbere seg_{i/*j}.

(32) Ola_i bad Per_j barbere seg_{*i/j}.

Som en kort oppsummering kan vi si at ikke-argument-*seg* skiller seg fra lokalt bundne *seg selv* og langdistanseanaforen *seg* nettopp ved å ikke ha argumentstatus. Ikke-argument-*seg* er obligatorisk utfylling til inherent refleksive verb. De to andre anaforene er ikke obligatoriske ved refleksiv-transitive verb, men kan brukes dersom man ønsker en refleksiv tolkning av setningen. Lødrup (2007a: 198) påpeker at typologisk sett står lokalt bundne enkle refleksiver som *seg* i paradigmatiske opposisjon til sammensatte refleksiver som *seg selv*, mens ikke-lokale refleksiver som langdistanse-*seg* (med argumentstatus) ikke gjør det: «The non-local simple reflexive is used in a context where the opposition between the reflexive forms is neutralized, which makes it a different element than the local simple reflexive».

3.1.4 *Seg* og *seg selv* i PP-er

I enkelte konstruksjoner kan det se ut som om morfologisk enkle *seg* kan bindes lokalt til tross for at verbet i setningen ikke er inherent refleksivt.¹⁸ Som nevnt tidligere er det vanlig å anta at *seg* med argumentstatus ikke kan lokalbindes. (33)–(36) viser eksempler på dette, noe som ser ut som lokalbinding av *seg*.

(33) John_i kikket bak seg_i. (Hestvik 1990: 88) (lokativ/direksjonal)

(34) John_i satte glasset foran seg_i. (Hestvik 1990: 88) (lokativ/direksjonal)

(35) Hun_i dro dynen over seg_i. (Lødrup 1999: 369) (oblik, lokal PP)

(36) Hun_i oppdaget en slange bak seg_i. (Lødrup 1999: 375) (adjunkt PP)

Felles for disse setningene er at *seg* befinner seg i en PP. Konstruksjonene har blitt analysert på ulike måter av ulike forskere. Hellan (1988) og Hestvik (1990) sine analyser av disse bindingsforholdene har hatt stor gjennomslagskraft, og begge analyserer disse konstruksjonene som en form for langdistansebinding av *seg*.

¹⁸ Vi har her å gjøre med *seg* med argumentstatus. Dette kan lett testes ved å forsøke å erstatte *seg* med en annen NP med argumentstatus: *John kikket bak Per/ham*.

For å kunne gjøre rede for Hellan (1988) sin analyse av disse konstruksjonene er det nødvendig å gi en kort redegjørelse for hans analyse av forskjellen mellom lokal binding og langdistansebinding. Ifølge Hellan (1988) kan lokal binding forekomme når anaforen og antesedenten er argumenter til det samme predikatet. I slike tilfeller er anaforen og antesedenten såkalte *strict coarguments* Hellan (1988: 69). I (37) er både *Jon* og *seg selv* argumenter til verbet *kritisere*, og et lokalt bindingsforhold kan dermed oppstå. I (38) er *Jon* argument til verbet *hørte*, mens *seg* er argument til verbet *kritisere*. *Jon* og *seg* er derfor ikke koargumenter, og et ikke-lokalt bindingsforhold kan oppstå. Ifølge Hellan (1988) må *seg* med argumentstatus langdistansebindes, noe som forklarer hvorfor binding mellom *seg* og *Per* er umulig.

(37) Jon_i kritiserer seg selv_i.

(38) Jon_i hørte Per_j kritisere seg_i.

Teorien om at anaforen og antesedenten må være koargumenter, impliserer at PP-er kategoriseres ulikt avhengig av om de regnes for å være argumenter til predikatet eller ikke. PP-en *bak seg* i (36) er et adjunkt. Subjektet *hun* og anaforen *seg* er derfor ikke koargumenter, og langdistansebinding mellom de to elementene er mulig. Ifølge Hellan (1988) må binding ut av adjunkte PP-er ses på som en form for langdistansebinding. Dette forklarer også hvorfor *seg selv* ikke kan erstatte *seg* i setning (36), med mindre *selv* har emfatisk betydning (39). Ettersom PP-en *bak seg selv* utgjør et lokalt bindingsdomene som mangler en mulig antesedent, vil ikke anaforen være bundet lokalt, og setningen er derfor ugrammatisk.

(39) *Hun_i oppdaget en slange bak seg selv_i.

Setningene i (40)–(41) viser eksempler på bruk av både *seg* og *seg selv* i PP-er, noe som ikke skulle være mulig dersom alle PP-er utgjorde lokale domener.

(40) Han drar den mot seg. (Lødrup 2007a: 184)

(41) Han tenkte på seg selv. (Lødrup 2007a: 184)

Komplement-PP-er utgjør ifølge Hellan (1988) to ulike grupper: PP med preposisjon *med* semantisk innhold, og PP med preposisjon *uten* semantisk innhold (jf. også Lødrup 2007a: 184). Preposisjoner med semantisk innhold, som i (40), antas å danne egne predikater. Dette

impliserer at *seg* og *han* ikke er koargumenter, og at bindingsforholdet dermed kan kategoriseres som ikke-lokalt. I de tilfeller der preposisjonen ikke har semantisk innhold, som i (41), utgjør ikke PP-en et eget predikat. Dermed blir *seg selv* og *han* koargumenter, og vi har å gjøre med et lokalt bindingsforhold. Hellans (1988) teori om koargumenter kan altså forklare vekslingen mellom bruk av *seg* og *seg selv* i PP-er.

Hestvik (1990: 61) analyserer *seg* som en pronominal anafor som må langdistansebindes (kan altså ikke lokalbindes) og er subjektorientert.¹⁹ Også Hestvik (1990: 87f) antar at lokative/direksjonale PP-er, som for eksempel i (33) og (34), utgjør et eget bindingsdomene. Dette er illustrert i (42), der det lokale domenet er markert med klammer. I dette lokale domenet må *seg* være fri. Ved å definere PP-er som bindingsdomene for *seg* kan *seg* sies å være langdistansebundet også i setninger som (42), da antesedenten befinner seg utenfor anaforens lokale domene.²⁰

(42) John_i kikket [bak seg_i].

Lødrup (2007a) gir en annen analyse av konstruksjoner med *seg/seg selv* i PP-er. Ifølge Lødrup (2007a: 193) kan både enkle og sammensatte refleksiver bindes innen det lokale domenet, definert som den minste setningen, som defineres slik: «[...] a predication with a subject and a predicate, and complements and adjuncts, if any». Utenfor dette lokale domenet kan kun morfologisk enkle *seg* bindes. Bruken av henholdsvis *seg* og *seg selv* i lokal binding avhenger av semantiske forhold (ibid.). Ifølge Lødrup kan både *seg* og *seg selv* brukes i ulike typer PP-er uavhengig av om de defineres som koargument eller adjunkt. Det essensielle er hvorvidt preposisjonen brukes med lokativ mening eller ikke (Lødrup 2007a: 187). *Seg* brukes når preposisjonen er lokativ, mens *seg selv* brukes i de tilfeller der preposisjonen er ikke-lokativ. Preposisjonen *mot* i (43) brukes med lokativ (og direksjonal) mening sammen med morfologisk enkle *seg*. I (44) derimot brukes *mot* med ikke-lokativ, metaforisk betydning,

¹⁹ *Seg* må være fri i det Hestvik (1990: 60) kaller S-struktur, og bundet i logisk form (LF).

²⁰ Hestvik (1990) baserer sin analyse på Pica (1987) og antar at *seg* flytter til T i Logisk Form (LF). Dette forklarer hvorfor *seg* i denne posisjonen ikke kan bindes til et objekt. I (i) er kun subjektet *John* og ikke objektet *Ola* mulig antesedent for *seg*.

(i) John_i fortalte Ola_j om seg_i*_j.

Dersom *seg* LF-flytter til T, vil det stå i en posisjon der den kun blir c-kommandert av *John* og ikke av *Ola*. LF-flytting er en viktig ingrediens i teorien *Move-to-INFL* (Cole, Hermon & Sung 1990, Batistella 1989, Pica 1987, Cole & Sung 1994), der anaformologi, orientering og LDB knyttes sammen. Denne teorien presenteres grundig i kapittel 5.2.3.

sammen med *seg selv*. Lødrup (2007a) kan dermed forklare veksling mellom *seg* og *seg selv* etter det som tilsynelatende ser ut til å være samme type preposisjon.²¹

- (43) (Han) drar den mot *seg*.
(44) Forbrukerrådet argumenterer mot *seg selv*.

Flere av setningene der anaforen er en del av en PP, kan analyseres som resultatative ikke-verbale småsetninger (Åfarli 2013, Anderson 2010). Åfarli (2013) hevder at skillet mellom lokativ og direksjonal lesning av PP-er kan relateres til syntaktisk struktur. Direksjonale PP-er analyseres som småsetningsprediakter med den postverbale DP-en som småsetningssubjekt (45), mens i lokative PP-er analyseres DP-en som objekt og PP-en som et adjunkt (46):

- (45) [V [DP PP]]
(46) ...[V DP] PP

Gitt denne analysen kan eksemplene i (34), (35) og (40), gjentatt her som (47), (48) og (49), analyseres som ikke-verbale småsetninger der *seg* bindes ikke-lokalt til subjektet i oversetningen. Småsetningene er markert med klammer.

- (47) John_i satte [glasset foran *seg*]_i.
(48) Hun_i dro [dynen over *seg*]_i.
(49) Han_i drar [den mot *seg*]_i.

Denne analysen kan i mange tilfeller forklare vekslingen mellom *seg* og *seg selv* i PP-er. I setninger med direksjonal lesning og småsetningsanalyse må *seg* brukes, slik som i (50), men

²¹ Lødrup (1999, 2007a) trekker en parallell mellom det som kan framstå som lokal binding av *seg*, og *inalienabler*. Setningen *Hun lukket munnen* representerer en *inalienabelkonstruksjon* og tolkes som at *hun* lukket sin egen munn og ikke noen annens munn. Ifølge Lødrup (1999: 383) kan *inalienabler* og *seg* stå i de samme strukturelle omgivelsene, og man bør derfor analysere lokal binding av *seg* som en *inalienabel*. Eksemplene i (i) og (ii), hentet fra Lødrup (1999: 374), illustrerer dette:

- i. Hun tørket ansiktet.
ii. Hun tørket *seg*.

Dette impliserer at lokal binding av *seg* er ulik lokal binding av *seg selv*, og videre ulik langdistansebinding av *seg* (Lødrup 1999: 378). Lødrup (2008: 386, fn. 22) påpeker at det er vanskelig å si sikkert hvorvidt distribusjonen av *inalienabler* bør ses på som en del av bindingsteorien eller som en del av leksikon.

når utfyllingen til verbet ikke kan analyseres som småsetning, må *seg selv* brukes, som vist i (51) og (52). I (51) og (52) er lesningen lokativ.

- (50) Hun_i plasserte [_{SS} ormen [bak seg_i]].
(51) *Hun_i drepte [_{SS} ormen bak seg_i].
(52) Hun_i drepte [ormen] [bak seg selv_i].

Jeg går ikke nærmere inn på analysene av disse konstruksjonene i norsk, ettersom setninger med binding av *seg* eller *seg selv* ut av PP-er ikke er inkludert i eksperimentet i denne undersøkelsen.

3.1.5 Sammendrag

Norsk har morfologisk sammensatte og morfologisk enkle anaforer. I denne avhandlingen er, som tidligere nevnt, *seg* og *seg selv* relevante anaforer. Det finnes to morfologisk sett like versjoner av *seg*: *seg* med argumentstatus og *seg* uten argumentstatus (IA-*seg*). IA-*seg* brukes kun ved inherent refleksive verb, der bruken er obligatorisk i den forstand at *seg* ikke kan utelates eller byttes ut med et annet element. I min undersøkelse er *seg* med argumentstatus samt den sammensatte *seg selv* de sentrale anaforene. *Seg* med semantisk argumentstatus kan langdistansebindes, men *seg selv* bindes lokalt. Begge disse anaforene er subjektorienterte.

3.2 Anaforer i engelsk

Bindingsprinsipp A gjelder for de engelske anaforene, og anaforen må kongruere med antesedenten i person, genus og numerus. Engelsk har ikke noen possessiv anafor tilsvarende norske *sin*, i stedet bruker de pronominalle possessiver. De engelske anaforene som tilsvarer norske *seg/seg selv*, er *himself/herself*, *itself* og *themselves*. Engelsk har kun morfologisk sammensatte anaforer som kan bindes lokalt, det vil si innenfor det minste subjekt–predikatdomenet. Dette er illustrert i (53) der anaforen *herself* kun kan bindes til den lokale antesedenten *Susan* og ikke til *Mary*:

- (53) Mary_i thought that Susan_j blamed herself_{*i/j}. (White et al. 1997: 147)

Engelske anaforer er *objektorienterte*. Det vil si at de kan bindes til både subjekter og objekter. (54) er derfor tvetydig da både subjektet *Mary* og objektet *Susan* er mulige antesedenter for anaforen *herself*.

(54) *Mary_i told Susan_j a story about herself_{i/j}.*

Til tross for at både subjektet og objektet er mulige antesedenter i engelsk, viser studier at førstespråkstalere av engelsk foretrekker subjektantesedent. Read & Chou Hare (1979: 110) fant at 81 % av engelske S1-brukere konsekvent foretrekker en tolkning der anaforen er bundet av setningens subjekt til tross for at objektantesedent også gir en grammatikalsk tolkning. Thomas (1991a: 224f) understreker at når det i et språk er mulig å binde anaforen til to ulike NP-er, vil S1-talere systematisk foretrekke den ene tolkningen over den andre. Det er imidlertid vanskelig å si noe om hva som er bakgrunnen for at den ene antesedenten foretrekkes framfor den andre.²²

I engelsk kan en refleksivkonstruksjon med semantisk refleksivt verb uttrykkes med eller uten anafor. Dette ligner det Hellan (1988) kaller inherent refleksive verb. Forskjellen mellom engelsk og norsk er at i engelsk er anaforen fakultativ i slike konstruksjoner. Dette er illustrert i (55)–(58). I tilsvarende norske setninger med inherent refleksivt verb brukes vanligvis *seg* uten semantisk argumentstatus obligatorisk (57). Man må merke seg at *himself* tilsvarer norske *seg selv*, ettersom både *himself* og *seg selv* må bindes lokalt. Brukes *seg selv* i disse setningene (58), blir tolkningen ofte emfatisk²³, så her er det en forskjell mellom norsk og engelsk.

(55) *John shaves.*

(56) *John shaves himself.*

(57) *Jon barberer *(seg).*

(58) *Jon barberer seg selv.*

²² Metodologiske utfordringer knyttet til denne problematikken diskuteres i kapittel 6.

²³ I (58) kan *seg selv* også brukes uten emfatisk betydning, for eksempel i en situasjon der man ønsker å understreke at *Jon barberer seg selv*, og ikke eksempelvis *Per*.

3.3 Anaforer i russisk

Russisk har, i likhet med norsk, anaforer som kan bindes både lokalt og ikke-lokalt. Russisk har to refleksive pronomen: det personlige pronomenet *sebja* og det possessive pronomenet *svoj*. *Sebja* er mest relevant for denne undersøkelsen ettersom det representerer det personlige pronomenet som tilsvarer norske *seg/seg selv*. Morfologisk enkle *sebja* er ikke spesifisert for person, genus eller numerus (Rappaport 1986: 99).²⁴ *Sebja* er subjektorientert (Czeczulin 2007: 60), som vist i (59), der *sebja* kan bindes til subjektet *milicioner* (politimannen), men ikke til objektet *arestovannogo* (den mistenkte).²⁵

- (59) Milicioner_i rassprašival arestovannogo_j o sebe_{i/*j}.
Politimann-NOM spurte mistenkt-ACC om SE-LOC
'Politimannen_i spurte den mistenkte_j om SE_{i/*j}.' (Rappaport 1986: 101)

I (59) bindes den russiske anaforen *sebja* lokalt. *Sebja* kan også langdistansebindes, og i likhet med norske *seg* kan ikke langdistansebinding av *sebja* krysse finitte setningsgrenser: «[...] a Russian reflexive must be bound within the minimal finite clause containing the reflexive, no matter how many (infinitival) Ss or NPs with a Specifier intervene between this finite clause and the reflexive» (Rappaport 1986: 107). I (60) kan *sebja* bindes til subjektet i begge de ikke-finitte undersetningene og til subjektet i hovedsetningen.

- (60) General_i ne razrešaet sekretar'se_j [PRO_j pozvolit' dvorniku_k
General-NOM ikke tillate sekretær-DAT å-tillate gartner-DAT
[PRO_k nazyvat' sebja_{i/j/k} Valej]].
å-kalle SE Valej-INST
'Generalen_i tillater ikke sekretæren_j å tillate gartneren_k å kalle SE_{i/j/k} Valja.'
(Rappaport 1986: 105)

I (61) er *Volodja*, og ikke *Vanja*, eneste mulige antesedent for *sebja*, ettersom *Volodja* og *sebja* står i den minste finitte setningen som inneholder anaforen og en mulig antesedent.²⁶

²⁴ Det russiske pronomenet for *hverandre – drug druga* – er morfologisk sammensatt (Rappaport 1986: 98).

²⁵ Ifølge Timberlake (2004: 240) er alle russiske anaforer subjektorienterte.

²⁶ Rappaport (1986: 108) viser eksempel på at russiske anaforer heller ikke kan bindes ut av en subjunktiv undersetning, slik man kan i blant annet islandsk.

- (61) Vanja_i znaet, [čto Volodja_j ljubit sebja*_{i/j}].
 Vanja-NOM vet at Volodja-NOM elsker SE-ACC
 ‘Vanja_i vet at Volodja_j elsker seg SE*_{i/j}.’ (Rappaport 1986: 103)

Zubkov (2009: 2) påpeker at det eksisterer en ikke-komplementaritet mellom reflexiver og pronominaler i enkelte setningskonstruksjoner i russisk. En reflexiv som er en del av infinitivkomplementet til et objekt-kontrollverb, kan bindes til både (pro)subjektet i den ikke-finite setningen og til subjektet i hovedsetningen. I den samme konstellasjonen vil et pronominal bare kunne bindes til subjektet i hovedsetningen.²⁷

- (62) Vasilij_i zastavil Ivana_j poxvalit’ sebja_{i/j/*k}/ego_{i/*j/k}.
 Basil-NOM tvang John-ACC rose SE /ham
 ‘Basil tvang John til å rose SE_{i/j/*k} /ham_{i/*j/k}.’

Dette kan sammenlignes med forholdene i norsk, der *seg selv* og pronominaler står i et komplementært forhold til hverandre, mens langdistanse-*seg* og pronominaler ikke gjør det. Et forhold som utgjør en forskjell mellom norsk og russisk, er at *seg* ikke kan lokalbindes, slik *sebja* kan i (62). Reuland & Koster (1991) omtaler anaforer som kan langdistansebindes til en antesedent innen den minste finite setningen som mellomdistanseanaforer (jf. kapittel 2.3.1).

3.3.1 *-sja*

Russisk har også et reflexivt postverbalt affiks: *-sja*. Ifølge Enger & Nessel (1999: 56, fn. 4) er det omdiskutert hvorvidt det reflexive elementet *-sja* er et affiks eller et klitikon. Denne reflexiven har flere likhetstrekk med norske *seg* som brukes ved inherent reflexive verb. *-sja* er altså ikke direkte sammenlignbar med argument-*seg* og *seg selv* som er gjenstand for undersøkelse i dette eksperimentet. På grunn av likhetene mellom IA-*seg* og *-sja* gir jeg likevel en kort presentasjon av denne reflexiven.

Ifølge Czeczulin (2007: 60) er *-sja* en etymologisk relatert og forkortet form av anaforen *sebja*. Det postverbale affikset og anaforen fungerer tilnærmet synonymt. Ved bruk av såkalte ekte reflexive verb er tolkningen ganske lik, men ikke fullstendig identisk (Czeczulin 2007: 60). Også Klenin (1975: 189) understreker denne likheten: «*-sja* and *sebja*

²⁷ Gitt antakelsen om at pronominaler må være fri innen sitt lokale domene, er det ikke overraskende at pronominalet i (62) ikke kan bindes til det lokale subjektet.

are clearly associated synchronically only in the class of true reflexive verbs, where they are roughly synonyms».

Ut fra eksemplene til Klenin (1975) ser det ut til at *-sja* er lik *seg* som brukes ved inherent refleksive verb i norsk. Inherent refleksive verb krever en utfylling som ikke har semantisk argumentstatus, men som automatisk viser tilbake til verbets eksterne argument: «In general then, *-sja* is affixed directly to a transitive verb, rendering it intransitive²⁸ by virtue of the fact that the verb is then incapable of taking another overtly expressed object» (Czeczulin 2007: 60). Det ser også ut til at *sja*, i likhet med ikke-argument-*seg*, mangler argumentstatus: «Whereas *sebjá* is a noun phrase, as shown by the fact that it can be conjoined or contrasted with other noun phrases, *-sja* by the same criteria is not a noun phrase but marks precisely the dislocation or significant absence of a noun phrase from its expected position as (accusative) direct object or (nominative) subject» (Klenin 1975: 190).

3.4 Anaforer i kinesisk

I likhet med norsk og russisk har kinesisk både lokale anaforer og langdistanseanaforer. Kinesisk har både morfologisk sammensatte og enkle anaforer. I denne sammenhengen er det den enkle anaforen *ziji* som er mest interessant, da den tilsvarende norske *seg* og *seg selv*.²⁹ *Kinesiske ziji* er subjektorientert, også lokalt (MacLaughlin 1998: 199, Yuan 1998, Cole & Sung 1994: 360).³⁰

Kinesisk er et morfologisk sett isolerende språk i den forstand at det har svært lite morfologisk bøyning. Dette medfører at man sammenlignet med norsk og engelsk har mindre kongruens mellom anafor og antesedent. *Ziji* er ifølge Cheng (2004: 49) «[...] the «unmarked reflexive» in that it is unmarked with respect to person, number and gender.»³¹ (63) og (64)

²⁸ Affikset har altså det Hellan (1988) kaller en detransitiviserende effekt.

²⁹ Kinesisk har en morfologisk sammensatt anafor: *taziji*. Denne anaforen kan kun bindes lokalt, og i tillegg krever den en antesedent i 3. person. En viktig forskjell mellom *ziji* og *taziji* er at *taziji* er objektorientert (Yip & Tang 1998: 168f).

³⁰ Ifølge Cheng (2004: 53f) kan *ziji* bindes til objekt i noen spesielle tilfeller. I hans eksempler er subjektene inanimerte. Ifølge Lødrup (2009) har animethet betydning for antesedentvalg både for pronominaler og anaforer. Lødrup (2009: 114) viser eksempler på at norske *seg selv* kan langdistansebindes i setninger med inanimerte og ekspletive subjekter som i (i) og (ii):

(i) Hun trodde hun gjorde det som var best for seg selv. (ibid.)

(ii) Klageren anfører å ha krav på innsyn i opplysninger som gjelder seg selv. (Lødrup 2009: 115)

Jeg går ikke videre inn på denne tematikken her, da dette ligger litt utenfor avhandlingens tema.

³¹ *Taziji* og *niziji* er sammensatte anaforer som betyr henholdsvis *ham selv/henne selv* og *deg selv*. Ifølge Cheng (2004: 49) er denne typen anaforer, som er sammensatt av et pronomen og *ziji*, «[...] «marked reflexives» since they are marked for person and number».

viser eksempler på at *ziji* kan ta antesedenter med ulike persontrekk uten selv å endre morfologisk form:

(63) Zhangsan xihuan ziji.
Zhangsan liker SE
'Zhangsan liker SE.' (Cheng 2004: 50)

(64) women xihuan ziji.
vi liker SE
'Vi liker SE.' (Cheng 2004: 50)

I tillegg til at *ziji* kan bindes til antesedenter med ulike trekkspesifikasjoner, kan *ziji* også bindes både lokalt og ikke-lokalt.³² Dette er en relevant forskjell mellom norske *seg* og kinesiske *ziji*. Ifølge Büring (2005: 66) må *ziji* bindes innen *rotdomenet*, altså setningen den opptrer i. I (65) er både den lokale antesedenten (*Lisi*) og langdistanseantesedenten (*Zhangsan*) mulige antesedenter for *ziji*³³:

(65) Zhangsan_i zhidao Lisi_j chang zai bieren mianqian piping ziji_{ij}.
Zhangsan vet Lisi ofte foran andres ansikt kritiserer SE
'Zhangsan_i vet at Lisi_j ofte kritiserer SE_{ij} i andres nærvær.' (Huang, Li & Li 2009: 331)

Ifølge Su (2002: 7), Thomas (1993: 32) og Chien & Wexler (1987) foretrekker voksne personer med kinesisk som morsmål lokal binding av *ziji* i de tilfelle der både lokal og ikke-lokal binding er mulig. Su (ibid.) påpeker at barn som tilegner seg kinesisk som S1, i mindre grad enn voksne S1-talere er villige til å tillate langdistansebinding av *ziji*, og at aksepten for langdistansebinding utvikles etter hvert.

3.4.1 Krysser langdistansebinding finitte setningsgrenser i kinesisk?

Som nevnt er det vanlig å si at *ziji* må bindes innen rotsetningen (Büring 2005: 66). Langdistansebinding i norsk kan ikke krysse finitte setningsgrenser, men det er naturlig å tenke seg at *ziji* kan bindes ut av finitte undersetninger i og med at rotsetningen utgjør

³² Ifølge Cheng (2004: 50) viser *ziji* typisk til animate DP-er. Inanimate antesedenter gir enten ugrammatisk setning eller metaforisk tolkning.

³³ Huang & Liu (2001) skiller mellom lokal og ikke-lokal binding av *ziji*; i lokal binding er *ziji* en anafor, mens den er en logofor i ikke-lokal binding. Etersom jeg ikke anvender logoforbegrepet i denne avhandlingen, er ikke dette skillet relevant for meg.

bindingsdomenet. Det er imidlertid uenighet om hvorvidt finitthet kommer syntaktisk til uttrykk i kinesisk eller ikke, noe som kan gjøre det vanskelig å avgjøre hvorvidt langdistansebinding i kinesisk faktisk kan krysse finitte setningsgrenser.

Ifølge Hu, Pan & Xu (2001) uttrykkes ikke finitthet morfologisk i kinesisk. Kinesisk har ikke morfologiske eller grammatiske elementer for å markere at en hendelse skjedde i fortiden. For å markere fortid må man bruke temporale adverb, eller det må framstå fra konteksten at verbalhandlingen foregikk i fortiden (Sybesma 2007: 580). Flere har påpekt at disse forholdene gjør det naturlig å anta at kinesisk ikke har tempusprojeksjon (T-projeksjon). Sybesma (2007: 585f) sammenligner derimot kinesisk og nederlandsk og hevder at det eksisterer flere forhold som taler for at kinesisk har en T-projeksjon, men at denne ikke realiseres synlig (*overt*) i fonetisk form (PF). Ifølge Sybesma (2007) er forskjellen mellom nederlandsk og kinesisk at samsvarsrelasjonen (*agree*, AGR) mellom tempuselementet og fortidselementet er synlig i PF i nederlandsk, men ikke i kinesisk. Den grunnleggende strukturen i begge språkene er lik da begge språkene har en T-projeksjon, til tross for at finitthet ikke kommer morfologisk til uttrykk i kinesisk. Progovac (1992: 673, 1993: 758) bruker en lignende argumentasjon for hvorfor AGR er syntaktisk til stede i alle språk, til tross for at kategorien ikke er morfologisk realisert i alle språk (f.eks. kinesisk): «[...] the absence of morphological Agr in Chinese-type languages and infinitivals does not entail the absence of syntactic Agr [...]» (Progovac 1993: 758). Selv om verken finitthet eller tempus er morfologisk realisert i kinesisk, vil jeg anta at det er til stede i den underliggende strukturen, og jeg mener derfor at det er hensiktsmessig å kalle langdistansebindingen som finnes i kinesisk, for finitt LDB, til tross for at langdistansebindingen krysser setningsgrenser som i kinesisk ikke har morfologisk uttrykt finitthet.³⁴

I (66) kan *ziji* bindes til tre mulige antesedenter (*Zhangsan*, *Lisi* og *Wangwu*). I den tilsvarende norske oversettelsen av denne setningen ville binding til *Zhangsan* være ugrammatisk fordi bindingen da ville ha krysset en finitt setningsgrense.

(66) Zhangsani renwei Lisij zhidao Wangwuk xihuan zijij_{i/j/k}.

Zhangsan tror Lisi vet Wangwu liker SE

‘Zhangsan_i tror at Lisi_j vet at Wangwu_k liker SE_{i/j/k}.’ (Cole, Hermon & Sung 1990: 1)

³⁴ Jeg kommer tilbake til dette i kapittel 10.

3.4.2 Blokkeringseffekt

Ziji kan alltid bindes lokalt, mens langdistansebinding av anaforen er mer begrenset (Huang, Li & Li 2009: 331).³⁵ I visse tilfeller er langdistansebinding umulig i kinesisk, og anaforen må bindes til en av de mer lokale antesedentene. Dette fenomenet kalles *blokkeringseffekt*. Huang, Li & Li (2009: 332) forklarer blokkeringseffekt slik: «[T]he generalization emerged that long-distance binding is possible only if the long-distance antecedent agrees with all local and intermediate potential antecedents in «phi-features» (person, number, and gender features), but is blocked otherwise». (67) og (68) eksemplifiserer dette. Disse to setningene er identiske bortsett fra persontrekket til den lokale anaforen (*Lisi* vs. *wo/ni*). I (67) kan *ziji* bindes til både *Zhangsan* og *Lisi*, som begge er 3.-personsantesedenter. I (68), derimot, har den lokale antesedenten *wo/ni* et annet persontrekk enn langdistanseantesedenten. *Wo* er 1. person, *ni* er 2. person, og *Zhangsan* er 3. person. Dersom den lokale antesedenten har et annet persontrekk en de(n) ikke-lokale antesedenten(e), blokkeres muligheten for langdistansebinding. Ettersom *Zhangsan* har et annet person trekk enn *wo/ni* i (68), blir muligheten for langdistansebinding mellom *ziji* og *Zhangsan* blokkert. I (68) er derfor kun lokal binding av anaforen mulig.

(67) Zhangsan_i zhidao [Lisi_j chang zai bieren mianqian piping ziji_{i/j}].

Zhangsan vet Lisi ofte foran andres ansikt kritisere SE
'Zhangsan_i vet at Lisi_j ofte kritiserer ham_i/SE_{i/j} i andres nærvær.'

(68) Zhangsan_i zhidao [wo/ni_j chang zai bieren mianqian piping ziji_{*i/j}].

Zhangsan vet jeg/du ofte foran andres ansikt kritisere SE
'Zhangsan_i vet at jeg/du_j ofte kritiserer meg /deg/*ham_i i andres nærvær.'

(Huang, Li & Li 2009: 331)

Huang & Lui (2001: 146) påpeker at kun en lokal NP i 1. eller 2. person kan hindre langdistansebinding til en 3.-persons antesedent, og ikke omvendt: «[...] a local third-person NP does not block a remote first/second-person from being an a LD [long distance] antecedent».

I norsk brukes den sammensatte anaforen *seg selv* i lokale bindingsforhold, mens morfologisk enkle *seg* brukes i langdistansebinding. Den kinesiske anaforen *ziji* kan brukes i begge disse bindingsforholdene. En viktig forskjell er imidlertid at *ziji* kan langdistansebindes

³⁵ Sammenlignet med norsk er dette en interessant forskjell ettersom norske *seg* alltid kan langdistansebindes, mens lokal binding aldri er mulig.

innen hele rotsetningen. *Ziji* kan bindes både lokalt og ikke-lokalt, og dette åpner for at setninger som inneholder denne anaforen, har større mulighet for tvetydige tolkninger sammenlignet med norske anaforsetninger.

3.5 Sammenfatting

Vi har nå sett på anaforvariasjonen i norsk, engelsk, russisk og kinesisk med fokus på 3.-personsanaforer tilsvarende norske *seg* og *seg selv*. Norsk er målspråket for andrespråksinnlærerne i denne undersøkelsen, mens de tre informantgruppene har henholdsvis engelsk, russisk og kinesisk som førstespråk. Norsk har både morfologisk enkle og sammensatte anaforer. Morfologisk sammensatte *seg selv* må bindes lokalt, mens morfologisk enkle *seg* kun kan langdistansebindes, og denne langdistansebindingen kan ikke krysse finitte setningsgrenser. Felles for anaforene *seg* og *seg selv* er at begge er subjektorienterte.

Engelsk skiller seg fra norsk ved kun å ha sammensatte anaforer. Disse anaforene må lokalbindes, og de er objektorienterte (dvs. at det kan, men ikke må, bindes av et objekt). Russisk har kun morfologisk enkle anaforer. Disse anaforene kan bindes både lokalt og ikke-lokalt, og de er subjektorienterte. Kinesisk har både sammensatte og enkle anaforer, men *ziji*, som er den anaforen som ligner mest på *seg/seg selv*, er subjektorientert og kan bindes både lokalt og ikke-lokalt. En viktig forskjell mellom engelsk på den ene siden og russisk og kinesisk på den andre siden er at kun russisk og kinesisk har anaforer som kan langdistansebindes. Selv om både russisk og kinesisk skiller seg fra engelsk, eksisterer det også forskjeller mellom de to språkene. Bennett & Progovac (1998: 190) peker på en forskjell: «The difference in binding possibilities between Chinese and Russian finite clauses [...] reduces to an independent difference between the two languages: absence versus presence of morphological AGR in finite clauses». Langdistansebinding av russiske *sebja* kan ikke krysse finitte setningsgrenser. På dette punktet er russisk likt norsk, men ulikt kinesisk. I kinesisk kan LDB foregå innen hele rotsetningen. Finittet er ikke morfologisk uttrykt i kinesisk, men bindingen kan krysse setningsgrenser som ville vært finitte i tilsvarende setninger i språk der finittet er morfologisk uttrykt, som eksempelvis i norsk. Jeg omtaler derfor LDB i norsk og russisk som ikke-finitt LDB, mens LDB i kinesisk kalles finitt LDB.

Variasjonen i bindingsforholdene i S1 som er inkludert i denne undersøkelsen, gjør at innlærerne i de ulike S1-gruppene står overfor ulike utfordringer i tilegningen av norsk. De engelske S1-talerne må lære seg et bindingssystem som har et videre bindingsdomene enn S1, men som er snevrere med hensyn til orientering. For de russiske innlærerne er

bindingsdomenet og orienteringssystemet i S1 og S2 like, men anaforene i de to språkene er ulike ettersom norske *seg* ikke kan lokalbindes. De kinesiske innlærerne skal derimot tilegne seg et bindingssystem som er snevrere enn S1 for domene, men relativt likt for orientering.

Forskjellene i bindingsforhold i S1 er relevante for å kunne besvare forskningsspørsmål I og III: *Vil S2-innlærerne tilegne seg det norske bindingssystemet til tross for at det skiller seg fra systemet de har i S1?* (I) og *Vil det være S1-baserte forskjeller i det norske bindingssystemet til S2-innlærerne?* (III).

4 Teorier om andrespråkstilegning

I løpet av de siste tiårene har det skjedd en enorm utvikling innen teorier om andrespråksinnlæring. I dette kapitlet presenteres teoriene om andrespråkstilegning som er mest aktuelle i dag. Mye av den tidlige forskningen undersøkte fundamentale spørsmål som for eksempel *om* det fantes transfer fra førstespråket (S1), og *om* det fantes evidens for tilgang til UG. Diskusjonen i dag dreier seg ikke lenger om hvorvidt man har tilgang til UG eller om det foregår transfer, spørsmålet er heller i hvilken grad man har UG-tilgang, og hva som kan overføres.

Felles for forskere som jobber innen generativ andrespråksforskning, er at alle er enige om at mennesket har en medfødt evne til å lære språk, og at UG styrer S1-tillegning. De fleste forskere er også enige om at S1s grammatiske trekk og egenskaper influerer på starttilstanden i S2 (Janesch 2012: 166).¹ Det er imidlertid uenighet om i hvilken grad UG er tilgjengelig i ikke-primær språktillegning. Spesielt gjelder dette hvorvidt parametriske lingvistiske trekk er tilgjengelige for voksne S2-innlærere hvis S2-tillegningen starter etter kritisk periode, som antas å være omkring pubertetsalder. Rothman et al. (2011: 6) sier det slik: «Although there is no uncontroversial answer to adult UG-accessibility or the extent to which previous acquisition comes into play, it is largely accepted that some level of transfer obtains and significantly alters the path and ultimate attainment potential of adult acquisition.»

Det er altså enighet om at transfer forekommer i S2-innlæring, samtidig som et stort antall studier har funnet evidens for at UG på et eller annet vis er med og styrer S2-tillegning (Schwartz 1998, Schwartz & Sprouse 2000, White 2003a). På bakgrunn av dette mener jeg det er mest hensiktsmessig å skille mellom de teoriene som antar full UG-tilgang (full aksess), og de som antar delvis tilgang til UG (delvis aksess).² Antakelsen om kritisk periode er viktig for å skille mellom teoriene som antar full aksess, og de som antar delvis aksess. Selv om det finnes teorier som antar at man ikke har tilgang til UG i ikke-primær språktillegning, inkluderes ingen av disse teoriene her.³

Ettersom de aller fleste informantene i min studie har lært minst ett annet språk før de lærte norsk, trekker jeg også inn aspekter ved de ulike teoriene som sier noe om tredjespråkstilegnelse (S3). Rothman et al. (2011) påpeker at den foreløpig mest utviklede

¹ Se White (2003a, kapittel 3) for empirisk evidens for S1-transfer i S2-innlæreres mellomspråksgrammatikk.

² Debatten om hvorvidt UG er tilgjengelig i sin helhet eller ikke, omtales også ofte som «the impairment versus no impairment debate» (Leung 2008: 399).

³ Se for eksempel Schachter (1989) og Clahsen & Muysken (1986).

delen av S3-teoriene er hypotesene som omhandler starttilstanden.⁴ Selv om deltakerne i denne studien ikke befinner seg i starttilstanden av S2-innlæringen, er det hensiktsmessig å undersøke om teoriens prediksjoner kan forklare andrespråksgrammatikken vi finner hos mer avanserte innlærere. I avhandlingens analysekapitler (kapittel 10 og 11) relaterer jeg S3-teoriene som presenteres i dette kapitlet, til resultatene fra min studie.

Til tross for at det er enighet om at transfer skjer i ikke-primær språktilegning, er det imidlertid stor uenighet om hva som styrer transfer, og hva som kan overføres. Særlig innen tredjespråksforskningen er transferdebatten aktuell, ettersom det her er flere mulige kilder til transfer: både S1 og S2. I delen som omhandler full aksess-teorier, presenterer jeg tre svært aktuelle transferteorier som alle fokuserer på kildene til transfer i tredjespråkstilegning: *Cumulative-Enhancement Model* (Flynn et al. 2004, Flynn 2009, Berkes & Flynn 2012), *L2 status factor* (Bardel & Falk 2007, Falk & Bardel 2011, Bardel & Falk 2012) og *Typology Primacy Model* (Rothman 2011, Rothman & Cabrelli Amaro 2010). Disse teoriene er plassert under fellesbetegnelsen «full aksess» fordi det antas at alle trekk (både tolkbare og ikke-tolkbare; se kapittel 4.2.1) i alle tidligere tilegnede språk potensielt sett kan overføres og dermed være til stede i starttilstanden i S3-tilegning, og dermed også påvirke senere stadier av S3-tilegningen (Janesch 2012: 166).

Det overordnede fokuset i dette kapitlet er på de teoriene som er mest aktuelle i dag. For å gi et mer helhetlig bilde av den teoretiske utviklingen tar jeg innledningsvis opp den tidlige forskningen og de historiske utviklingstrekkene, da dette gir et bedre bakteppe for å forstå dagens forskning. Her fokuserer jeg på hovedtrekkene i utviklingen som har skjedd på 1980- og 1990-tallet. Ettersom det er generativ andrespråksforskning som utgjør rammeverket for denne avhandlingen, er det denne forskningen som blir presentert. Deretter ser jeg på noen aktuelle teorier som antar kritisk periode og delvis tilgang til UG, før jeg til slutt tar for meg teorier som antar full aksess.

4.1 Historisk blikk og tidlige teorier

Spekulasjoner og undring omkring andrespråkstilegningens natur har foregått langt tilbake i tid. Thomas (2013: 26) trekker linjene helt tilbake til 600–700-tallet, mens andre forskere mener faget oppstod på midten av 1900-tallet, da det ble identifisert som en vitenskapelig disiplin (f.eks. Gass & Selinker 2009: 1). Den generative S2-forskningen tok for alvor til i

⁴ Engelsk: *the initial state*. Det står mer om starttilstand og slutttilstand/*ultimate attainment* i kapittel 4.1.

siste halvdel av 1980-tallet, og det jeg her gir benevnelsen *tidlige teorier*, er teorier som hovedsakelig ble utviklet på 1980- og/eller 1990-tallet.

Teorien om UG og menneskets medfødte evne til å lære språk danner utgangspunktet for generativ S2-forskning: «[...] a central belief of this L2 [second language] acquisition research is that if UG is to characterize the language-learning process in general, then it must make reference to the L2 learning process as well» (Flynn 1998: xii). Det logiske problem i S1-tilegning handler om hvordan det er mulig for et barn å ende opp med en sammensatt og komplisert grammatikk, gitt inputen det har. Også i S2-tilegning eksisterer det et tilsvarende logisk problem, og utfordringen ligger i å forklare hvordan språkinnlæreren tilegner seg S2s grammatikk (jf. kapittel 1.1). Problemstillingene er slik sett parallelle. En fundamental forskjell mellom tilegning av S1 og S2 er imidlertid at S2-innlæreren allerede har (minst) en internalisert grammatikk, og for innlærere som starter S2-tilegningen etter kritisk periode, antas tilgangen til UG å være mer begrenset enn ved tilegning av S1.

Mye av forskningen som ble gjort på 1980-tallet, tok opp svært grunnleggende problemstillinger knyttet til UGs tilgjengelighet i språktilegning etter kritisk periode. I prinsipp- og parameter-teorien (P&P-teori) ble det antatt at UG består av faste *prinsipper* og variable *parameter*, og at parametrene gjør språklig variasjon mulig. P&P-teorien la grunnlag for mange interessante problemstillinger, og den gjorde det mulig å danne eksplisitte, testbare hypoteser. Man utformet tester i den hensikt å finne evidens som kunne si noe om UGs tilgjengelighet, om innlæreren kunne resette parametere, samt i hvilken grad transfer fra S1 forekom. Det ble undersøkt om S1s parametersetting ble overført til S2, og det ble antatt at dersom man fant evidens for at en parameter kunne resettes, ville det kunne generaliseres til å gjelde for andre parametere, og omvendt. Eksempelvis viste forskning på tilegning av anaforer at mange S2-innlærere hadde internalisert en grammatikk for anaforbinding (tempus–infinitiv-asymmetrien)⁵ som var ulik systemet som fantes både i S1 og S2. Ettersom det fantes andre naturlige språk som hadde et system tilsvarende S2-innlærernes system, ble dette tolket som at parameterresetting er mulig, samt at mellomspråksgrammatikken er UG-styrt.

Fundamentale spørsmål knyttet til transfer og aksess stod sentralt i den tidlige andrespråksforskningen, og forskerne var lenge uenige om UGs rolle, samt om UG i det hele tatt var tilgjengelig. Den leiren som antok at S2-innlærere ikke har tilgang til de samme lingvistiske mekanismene som er tilgjengelige for S1-innlærere (Epstein et al. 1996, Cook & Newson 1996), ble ofte kalt *no access*, eller *partial access* (White 2003a: 15f). På motsatt

⁵ Dette står det mer om i kapittel 5.3.

ende av skalaen finner man de som antar at UG er tilgjengelig, og at S2-innlærere kan tilegne seg parameterverdier som er ulike S1s parameterverdier (Flynn 1987). Denne leiren omtales ofte som *direct access* eller *full access*. På midten finner man *indirect access*. Representanter for denne retningen antar at både UG og S1 spiller en rolle, men at UG er tilgjengelig via S1, og at restrukturering av S2-grammatikken vil skje som resultat av S2-input (White 1989).

Etter hvert som fagfeltet utviklet seg, skiftet fokus fra å dreie seg om UGs tilgjengelighet til «[...] a closer examination of the nature of the interlanguage grammar, with a particular focus on whether the interlanguage grammar exhibit properties characteristic of natural language [...]» (White 2003a: 17). Selv om fokuset endret seg noe, er det grunnleggende spørsmålet fortsatt det samme, nemlig om S2-grammatikken er styrt av UGs prinsipper og slik sett kan defineres som et naturlig språk. For å undersøke denne typen spørsmål var det relevant å se på trekk ved språk som ikke kunne stamme fra innlærerens S1, men som heller ikke ville være mulig å tilegne seg via input, lærebøker i S2 etc.⁶ Det ble gjort flere funn som tyder på at mellomspråksgrammatikker er UG-styrt (f.eks. Kanno 1997) og derfor må defineres som et naturlig språk. I dag er det enighet om at S2-tillegningen er UG-styrt, men man er uenig om graden av UG-tilgang. Dagens problemstillinger kan sies å være mer finmasket, selv om de også tar opp grunnleggende spørsmål.

Flere av de tidlige teoriene kan kategoriseres som *wysiwyg*-teorier: *what-you-see-is-what-you-get*-teorier. Det vil si at performansen ble sett på som et speilbilde av kompetansen. Tilstedeværelse av et grammatisk trekk i performansen ble tolket som evidens for at den relevante funksjonelle kategorien var internalisert som en del av informantens kompetanse, og omvendt. Hvis for eksempel en innlærer ikke produserte tempusmorfologi, ble det tolket som at vedkommende ikke hadde internalisert tempus som en del av sin grammatiske kompetanse. White (2003b: 37) påpeker et relevant problem med denne typen resonnering: «[I]t is in fact possible that L2 learners' underlying competence is to some extent hidden by performance factors, such as the demands of processing or parsing. Knowledge and use of knowledge does not always coincide» (jf. kapittel 1.2 og kapittel 6.3.1).

Nyere S2-teorier åpner for at det kan eksistere et misforhold mellom kompetanse og performanse. Uten å gå inn på teoriene i sin helhet vil jeg nevne to teorier som tar hensyn til denne problematikken. I *Missing Surface Inflection Hypothesis* (Prévost & White 2000) antas det at en funksjonell kategori kan være en del av kompetansen, selv om den ikke kommer til uttrykk i performansen. Eksempelvis kan problemer med uttale av S2 være årsaken til at

⁶ Jeg går ikke nærmere inn på dette her. For eksempler på hvilke trekk dette kunne være, henviser jeg leseren til White (2003b: 25).

grammatiske markører ikke kommer synlig til uttrykk i S2. *Representational Deficit*-hypotesene (Hawkins & Chan 1997, Tsimpli & Roussou 1991) åpner motsatt for at det som på overflaten kan se ut som evidens for tilstedeværelse av for eksempel en funksjonell kategori, kan ha en annen underliggende årsak, slik at innlærerens mentale representasjon skiller seg fra målspråkbrukerens.

Tre områder har utpekt seg som spesielt sentrale innen nyere generativ S2-forskning. Det første dreier seg om hva som utgjør starttilstanden i S2-innlæring. Her har det vært viktig å undersøke om hele S1-grammatikken er tilgjengelig i startfasen av S2-innlæringen, samt i hvor stor grad UG er tilgjengelig i starttilstanden. Det andre området handler om hva som trigger utvikling i andrespråksgrammatikken. Det tredje angår slutttilstanden og spørsmål om hvorfor noen innlærere oppnår nærmest målspråkslik kompetanse, mens andre ikke gjør det. Å kunne forklare variasjon i kompetanse blant andrespråksinnlærere har vært, og er fortsatt, et svært sentralt spørsmål. Som nevnt i kapittel 1.1 har Abrahamsson & Hyltenstam (2008) sin forskning vist at voksne S2-innlærere aldri kan oppnå en kompetanse i S2 som er identisk med S1-taleres kompetanse, og at de S2-innlærerne som oppnår «ikke-identifiserbar ikke-innfødtet», nærmest alltid kan kategoriseres som ekstraordinære språkinnlærere og at de vanligvis er svært motiverte språkinnlærere. For voksne S2-innlærere er altså ikke-biologiske faktorer avgjørende for sluttnivået i S2 (Abrahamsson & Hyltenstam 2003, 2008).⁷

Utviklingen av generativ andrespråksforskning kan sies å ha fulgt utviklingen innen generell generativ grammatikk. På 1980- og 1990-tallet var man svært opptatt av å undersøke parameterresetting. I minimalismeprogrammet (Chomsky 1995, 1998) har det skjedd en endring i fokus fra parameter til trekk. Denne endringen kan også ses i S2-forskningen, der det i nyere tid foregår mye forskning på tilegning av trekk.

4.2 Delvis aksess-hypoteser

Failed Functional Features Hypothesis (Hawkins & Chan 1997), *Interpretability Hypothesis* (Tsimpli & Dimitrakopoulou 2007, Hawkins & Hattori 2006), *Representational Deficit*-hypoteser (Tsimpli & Roussou 1991, Hawkins & Chan 1997, Hawkins & Franceschina 2004) og *Contextual Complexity Hypothesis* (Hawkins & Casillas 2008) er alle representanter for

⁷ Spørsmål som omhandler motivasjon og språkbegavethet er ikke inkludert i spørreskjemaet som ble brukt i denne studien. Årsaken er at denne studien ikke er en studie av sluttnivå *per se* der fokuset er å finne ut av hvor målspråkslike innlærerne er. Det at denne typen spørsmål er utelatt fra spørreskjemaet, må imidlertid ikke tolkes som at disse faktorene er irrelevante for denne studien.

det Janesch (2013) kaller *Full Transfer / Partial Access*-hypoteser (FTP-hypoteser).⁸ Felles for disse hypotesene er antakelsen om at UG kun er delvis tilgjengelig etter kritisk periode: «[...] learners will fail to acquire specific syntactic features in the L2 and/or L3, if the said features are not activated during primary language acquisition» (Janesch 2013: 76).⁹ En vanlig antakelse innen generativ grammatikk er at UG styrer utviklingen av S1 og S2. En essensiell forskjell mellom tilegning av S1 før kritisk periode og tilegning av S2 etter kritisk periode er ifølge Tsimpli & Roussou (1991: 151) at parameterresetting av funksjonelle trekk etter kritisk periode er umulig og derfor ikke forekommer hos voksne S2-innlærere. FTPA-hypoteser antar at UG styrer utviklingen av mellomspråksgrammatikken i S2 gjennom at UGs prinsipper er tilgjengelige for innlæreren. Derimot antas det at *parametersettingen* i S1 direkte eller indirekte influerer S2-grammatikken også i sene stadier av S2-innlæringen (Tsimpli & Roussou 1991, Hawkins & Chan 1997). Leung (2008: 385) påpeker at fraværet av muligheten til å resette funksjonelle parametriske trekk er vedvarende, og at den i prinsippet er lik i alle tilfeller av ikke-primær språktilegning, også S3-tilegning.

Failed Functional Features Hypothesis (FFFH) ble utarbeidet av Hawkins & Chan (1997) som undersøkte tilegning av restriktive relativsetninger i engelsk hos innlærere med henholdsvis fransk og kinesisk som S1. De brukte GB-teori som teoretisk rammeverk. Det antas at C-kjernen i relativsetninger i både engelsk, fransk og kinesisk har et predikativtrekk (C [pred]). Videre antas en parametriske forskjell mellom språkene å være relevant for restriktive relativsetninger, nemlig hvorvidt de har et *hv*-trekk eller ikke. Engelsk og fransk har dette trekket, men ikke kinesisk. Denne parametriske forskjellen er opphavet til flere forskjeller mellom restriktive relativsetninger i engelsk og fransk på den ene siden og kinesisk på den andre siden. Resultatene fra undersøkelsen viste at bare de franske S1-talerne oppnådde målspråkslik kompetanse. De kinesiske innlærerne var målspråkslike på enkelte områder, men ikke på alle.¹⁰ I Hawkins & Chans (1997) analyse er variasjon i funksjonelle trekk relevant. Grunnen til at kun de franske innlærerne oppnår målspråkslik kompetanse for restriktive relativsetninger, er at de relevante funksjonelle trekkene i fransk og engelsk er like: begge har *hv*-trekk (dvs. er *+hv*). Hvorvidt to språk har like funksjonelle trekk, har ikke nødvendigvis med genetisk slektskap å gjøre. Når parametersettingen for et gitt funksjonelt

⁸ I dag omtales disse hypotesene både under navnet *Interpretability Hypothesis* (Slabakova 2009: 157) eller som *Representational Deficit*-hypoteser (Janesch 2012: 166, 2013: 76).

⁹ Flere av disse teoriene er i utgangspunktet teorier om tilegning av språk nummer to. Teoriene er eksplisitte med hensyn til hvilke trekk innlæreren har eller ikke har tilgang til, og det er derfor relativt enkelt å dedusere seg fram til disse teoriens prediksjoner for tredjespråktilegning.

¹⁰ Informantene som hadde høyest kompetanse i engelsk S2, viste målspråkslik kompetanse på flere områder, men de var ikke sensitive for brudd på flyttingsregler (*subacency violations*).

trekk er lik i S1 og S2, kan målspråkslik kompetanse i S2 like fullt oppnås. I FFFH antas det at funksjonelle trekk er gjenstand for parametrisk variasjon, og at disse trekkene ikke kan settes på nytt etter kritisk periode. Dersom S1 og S2 har ulik setting for et gitt funksjonelt trekk, vil ikke innlæreren kunne internalisere S2s verdi som en del av sin mellomspråksgrammatikk. For funksjonelle trekk er man låst til S1s parametersetting. De kinesiske innlærerne oppnådde derfor ikke helt målspråkslik kompetanse ettersom kinesisk er *-hv*, mens engelsk er *+hv*. Hawkins & Chan (1997: 200) konkluderer med at «[...] UG is available 'in some attenuated form' to adult L2 learners», men «[...] features of the functional categories [...] are subject to a critical period» (Hawkin & Chan 1997: 188).

Failed Functional Features Hypothesis (FFFH) ble opprinnelig formulert under GB-teorien, men senere videreutviklinger av denne hypotesen er tilpasset minimalismeprogrammet (Chomsky 1995, 1998). I de nyere hypotesene er forskjellen mellom *tolkbare* og *ikke-tolkbare trekk* relevant. Før jeg går nærmere inn på de nyere FTPA-hypotesene, er det derfor hensiktsmessig å gjøre kort rede for dikotomien mellom tolkbare og ikke-tolkbare trekk.

4.2.1 Tolkbare og ikke-tolkbare trekk

Trekk spiller en essensiell rolle i minimalismeprogrammet (MP): «Features are at the heart of recent Chomskyan syntactic theory and within this theory at the heart of language variation. Therefore, any study of language acquisition done within this framework is now a study of the acquisition of features» (Travis 2008: 23). Forskning på andrespråkstilegning handler om å undersøke tilegning av språklig variasjon. Trekk er kilden til språklig variasjon, og de har derfor en fundamental plass i andrespråksforskningen. Også Lardiere (2009: 173) understreker trekkenes betydning for språklig variasjon: «Features – phonological, formal and semantic – are the primitive, elemental units that make up the lexical items of every language, and the difference between languages are due to differences among these features.»

I MP antas det at leksikalske enheter hentes fra leksikon og settes direkte inn i den syntaktiske strukturen. I den syntaktiske strukturen foregår det ulike syntaktiske operasjoner (som *Merge* («spleis») og *Agree* («samstem»), før strukturen sendes til *Spell-Out*: Logisk form (LF) og fonetisk form (PF). De leksikalske enhetene er spesifisert for grammatiske trekk når de hentes fra leksikon, og disse trekkene sjekkes i løpet av derivasjonen. I derivasjonen er flytting et resultat av trekkssjekk. Hvis et trekk ikke har blitt sjekket før *Spell-Out*, vil ikke

det leksikalske elementet være tolkbart i grensesnittet mellom den syntaktiske strukturen og LF eller PF, noe som medfører at derivasjonen krasjer.¹¹

Interessant for S2-teori er grensesnittet mellom henholdsvis den syntaktiske strukturen og LF på den ene siden, og den syntaktiske strukturen og PF på den andre siden. Som Travis (2008: 24) påpeker: «[...] the mismatch between the two interfaces is determined by features. The locus of language variation therefore is features, and the burden of language acquisition therefore is in the acquisition of features». Trekk spiller med andre ord en sentral rolle i nyere studier av språktilegning.

Det finnes primært to relevante typer trekk: *tolkbare* og *ikke-tolkbare*. Tolkbare trekk bidrar med relevant semantisk mening og er avgjørende for tolkningen av setningens meningsinnhold i LF. Tolkbare trekk er derfor tilgjengelige i LF. Ikke-tolkbare trekk, eller formelle trekk, bidrar ikke med noe semantisk innhold og må elimineres (sjekkes) før *spell-out*. Hvis disse trekkene ikke er sjekket før LF, vil derivasjonen krasje. Trekk-sjekkingen fører altså til at ikke-tolkbare trekk ikke er synlige i LF. Tolkbare trekk er derimot synlige i LF. Til tross for at ikke-tolkbare trekk ikke spiller noen rolle i LF, kan de allikevel være realisert i PF. Hawkins & Hattori (2006: 270) illustrerer forskjellen mellom tolkbare og ikke-tolkbare trekk ved å vise til at finitt T i engelsk har ikke-tolkbare trekk for person og numerus. Presensformen av verbet *to be* er gjenstand for morfologisk variasjon: (*I*) *am*, (*she*) *is*, (*we*) *are*. Det er imidlertid ingen semantisk betydningsforskjell mellom *am*, *is* og *are*. Forskjellen mellom trekkene for person og numerus på *I*, *she* og *we* er derimot semantisk relevant. Pronomenene og verbene ovenfor er alle markert for person og numerus, men det er kun på pronomenene at forskjellen er semantisk relevant. Derfor kan vi si at trekkene er tolkbare på pronomenene, mens de samme trekkene er ikke-tolkbare på verbet. Ikke-tolkbare trekk kan ses på som rent formelle trekk, mens tolkbare trekk er formelle trekk med semantisk innhold. Ettersom betegnelsen tolkbare og ikke-tolkbare trekk er det som brukes i S2-litteraturen, er det naturlig for meg å bruke disse betegnelse.

Språk varierer med hensyn til hvilke trekk de inneholder, og måten disse trekkene er satt sammen på. Lardiere (2009: 174f) gjør rede for trekkvariasjon og hva språkinnlæring består i:

Features can be bundled together onto functional categories in different, language-specific ways, and even differently for different clause types within the same language (Hegarty, 2005: 8). It is thus the task of the language acquirer to discern these specific configurations of features from the properties and displacement of particular lexical items present in the linguistic input. [...] Acquiring a second language grammar involves determining how to assemble the lexical items of the target language. I argue that this will require that the learner

¹¹ For mer detaljert beskrivelse av dette, se f.eks. Radford (2004) eller Hornstein et al. (2005).

reconfigure or remap the features from the way these are represented in the L1 onto new formal configurations on possibly quite different types of lexical items in the L2. This is a formidable task that goes far beyond the simple 'switch-setting' or 'selecting' metaphors that have sometimes been used to characterize the acquisition of a L2 grammar.

4.2.2 Moderne delvis aksess-hypoteser

Alle hypotesene som ble nevnt innledningsvis, deler antakelsen om at ikke-tolkbare trekk er utilgjengelige for innlæreren etter kritisk periode. Når jeg bruker betegnelsen *Representational Deficit*-hypoteser (RD-hypoteser), henviser jeg til moderne FTPA-hypoteser. Hawkins & Hattori (2006: 270) gir følgende forklaring på hvorfor ikke-tolkbare trekk er problematiske for andrespråksinnlærere:

[...] if they are not selected from the inventory of features assumed to be given by genetic endowment (universal grammar, or UG) in the construction of a mental grammar during a 'critical period' when all such features are available, they disappear. In subsequent acquisition, all other aspects of UG remain available: the computational devices, their associated operating principles, interpretable syntactic features and uninterpretable features already selected during the acquisition of primary grammar(s) during the critical period.

S2-innlærere antas som sagt å ha full tilgang til tolkbare trekk og kan tilegne seg målspåketets tolkbare trekk, selv om de er ulike S1s tolkbare trekk. For ikke-tolkbare, rent formelle trekk er situasjonen annerledes. Det antas at en andrespråkstilegner som starter tilegningen av S2 etter kritisk periode, ikke fullt ut vil kunne tilegne seg ikke-tolkbare trekk som ikke er internalisert som en del av S1s grammatikk. Der de ikke-tolkbare trekkene i S1 og S2 er like, har innlæreren derimot mulighet til å tilegne seg målspåkettslik struktur for disse trekkene også i S2/S3, men der de er ulike, vil ikke innlæreren kunne tilegne seg S2s ikke-tolkbare trekk fullt ut.

Hawkins & Hattori (2006) diskuterer hva som kan være årsaken til at kritisk periode ikke har effekter for tolkbare trekk. De spekulerer i om tolkbare trekk er tilgjengelige hele livet fordi de har en nyttig funksjon, ettersom tilgang til tolkbare trekk er nødvendig for å kunne konstruere nye ord til allerede eksisterende ordklasser. Ikke-tolkbare trekk er spesifisert på en underklasse av funksjonelle kategorier som har som formål å etablere stabile avhengighetsforhold mellom enhetene i den syntaktiske derivasjonen (Hawkins & Hattori 2006: 271). Det er nødvendig å ha tilgang til disse kategoriene tidlig i livet, når S1-grammatikken utformes, men det kan være funksjonelt ugunstig å ha tilgang til disse trekkene hele livet: «[...] if there is a pro-drop parameter, for instance, it would not do for English native speakers to be continually thrown into doubt over its value every time they heard an imperative sentence» (Eubank & Gregg 1999: 93). Det kan altså være økonomisk funksjonelt

å ikke ha tilgang til disse trekkene etter at trekkene for den gitte grammatikken er satt.¹² Hawkins & Hattori (2006: 272) spekulerer i om det også kan være energieffektivt for hjernen å «skru av» enkelte komponenter (her: ikke-tolkbare trekk) når de ikke lenger er direkte nødvendige for kognitive funksjoner. Innen hjerneforskning er denne typen tankegang ganske vanlig og kalles ofte «use-it-or-loose-it»-prinsippet (jf. Siegel 2012: 22).

RD-hypotesenes antakelse om at S2-innlærere ikke har tilgang til ikke-tolkbare trekk, impliserer en forventning om at S2-innlærere ikke vil kunne oppnå målspråkslik kompetanse i S2. En mellomspråksgrammatikk som avviker fra målspråksgrammatikken, reflekterer manglende ikke-tolkbare trekk. En viktig utfordring for disse teoriene er å forklare hvordan enkelte innlærere likevel kan ende opp med målspråkslik S2-grammatikk. Hvis en S2-innlærer ender opp med målspråkslik grammatikk, vil det, ifølge RD-hypotesene, skyldes andre læringsstrategier, som for eksempel bruk av metalingvistisk kompetanse eller «memorising exceptions to a chosen default» (Janesch 2013: 77).

Hawkins & Hattori (2006: 273) understreker at man må være forsiktig med å anta at en tilsynelatende målspråkslik performanse reflekterer en reelt målspråkslik kompetanse: «[...] there has been a tendency to assume that performance cannot ‘over-represent’ knowledge, i.e. that target-like performance means target-like underlying representations». Innlæreren har tilgang til store deler av UG, og det som på overflaten kan se ut til å reflektere tilegning av bestemte trekk, kan vise seg å være resultat av andre, UG-styrte muligheter. Hawkins & Hattori (2006) undersøkte japanske S1-taleres tilegning av det ikke-tolkbare trekket som trigger flytting av *hv*-fraser i engelske spørresetninger. Dette ikke-tolkbare trekket er ikke en del av japansk grammatikk og har som konsekvens at *hv*-fraser i japansk tolkes *in situ*.¹³ Flere tidligere studier har konkludert med at japanske S2-innlærere av engelsk kan tilegne seg dette trekket. Hawkins & Hattori fant imidlertid relevante forskjeller mellom de japanske innlærernes tolkninger og tolkningene til den engelske kontrollgruppa. Konklusjonen deres var at *hv*-flyttingen til de japanske innlærerne ikke var drevet av et ikke-tolkbart *hv*-trekk i C, men av et fokus-trekk. Det som på overflaten kunne tolkes som *hv*-flytting og dermed evidens for tilstedeværelse av et ikke-tolkbart *hv*-trekk i C, viste seg å reflektere flytting for å tilfredsstille et fokus-trekk som fantes i deres S1.

¹² Med minimalismeprogrammet som teoretisk rammeverk kan oppgaven å tilegne seg et førstespråk beskrives som så «sette trekk» der man i GB-teori «satte parameterverdi»: «Learning a first language involves selecting the relevant features from the universal inventory and mapping them to particular lexical items» (Slabakova 2009: 163).

¹³ Altså flyttes ikke *hv*-frasen til <spes CP>, men blir stående i sin opprinnelige posisjon.

4.3 Full aksess-hypoteser

Felles for teoriene som kan plasseres under full aksess-paraplyen, er antakelsen om at S2-innlærere har full tilgang til alle tolkbare og ikke-tolkbare trekk i UG og kan lære disse trekkene i S2. Det er altså ingen grammatiske trekk som blir utilgjengelige etter kritisk periode (i motsetning til i delvis aksess-hypoteser). En implikasjon av dette er at målspråklig produksjon ikke krever noen forklaring. Enhver innlærer har i teorien mulighet til å oppnå en kompetanse i S2 som er identisk med S1-taleres kompetanse. For full aksess-teoriene er utfordringen å forklare hvorfor mange innlærere gjør feil eller ikke oppnår målspråklig kompetanse, og teoriene forklarer dette ved hjelp av flere ulike hypoteser som f.eks. prosodiske og fonologiske forskjeller mellom S1 og S2 (Goad & White 2006), eller som problemer med overføring mellom morfologisk og fonologisk form (Lardiere 2000). Relevant for flere av disse hypotesene er oppfatningen av at «[...] non-target-like performance may under-represent abstract grammatical knowledge» (Hawkins & Hattori 2006: 273). Et grammatisk trekk kan være internalisert som en del av innlærerens mentale grammatikk til tross for at det ikke er synlig i innlærerens performanse.¹⁴

Som nevnt innledningsvis er forskere innen generativ grammatikk enige om at transfer forekommer i andrespråkstillegning, og noen mener at dette utgjør en kognitiv fordel. Rothman et al. (2011: 10) påpeker for eksempel at «transfer as a learning strategy [...] is very economic». Innen tredjespråkforskningen er diskusjonen om transfer svært relevant, ettersom det finnes mer enn én potensiell kilde til transferen. I innlæring av språk nummer to kan transfer kun stamme fra S1. I S3-tilegning er det derimot to teoretisk mulige transferkilder: S1 og S2. Alle trekk i både S1 og S2 kan overføres til S3 og være til stede i starttilstanden i S3 og slik påvirke S3. Et viktig spørsmål i transferdebatten er derfor hvilket grammatisk system som overføres, og hvilke forhold som gjør at det ene systemet velges framfor det andre. Rothman et al. (2011: 8) postulerer fire logiske måter transfer kan manifestere seg på i S3-innlæring: 1)

¹⁴ Jeg går ikke inn på disse hypotesene her, da de er mindre relevante for denne undersøkelsen, ettersom dataene fra denne studien ikke inneholder performansedata. *Missing Surface Inflection Hypothesis* (MSIH) og *Prosodic Transfer Hypothesis* (PTH) (Goad et al. 2003) er to viktige hypoteser innen denne retningen. Det antas at innlæreren har full tilgang til UG, og at «nativelike mental representations are in principle acquirable» (White et al. 2004: 106). I PTH antas det at fonologien i S2 er styrt av S1s fonologi (Goad & White 2006: 246). Der den prosodiske strukturen i S1 og S2 er ulik, vil innlæreren være begrenset til S1s struktur. Dette kan føre til et misforhold mellom den abstrakte, mentale syntaktiske strukturen og den fonologiske representasjonen av denne strukturen. Trekk kan være til stede i syntaksen selv om det ikke kommer til uttrykk fonologisk. Det er mulig å trekke en parallell mellom PTH og *Representational Deficit*-hypoteser (RD-hypoteser)/*Interpretability Hypothesis* (IH). PTH antar at det er et problem i overføringen i grensesnittet mellom syntaktisk struktur og fonetisk form (PF), og at den fonetiske representasjonen er styrt av S1s fonologiske strukturer. RD-hypotesene antar at S1s syntaks styrer ikke-tolkbare trekk, og dette er knyttet til grensesnittet mellom den syntaktiske derivasjonen og logisk form (LF).

Ingen transfer, 2) transfer fra S1, 3) transfer fra S2 og 4) transfer fra både S1 og S2. Ifølge Rothman et al. (ibid.) har ingen så langt hevdet at det ikke forekommer transfer i det hele tatt i S3-tilegning.¹⁵ Det finnes hypoteser som representerer hver av de tre andre mulighetene, og jeg skal i det følgende se nærmere på disse hypotesene. Før jeg går inn på disse S3-hypotesene, gir jeg en kort presentasjon av Schwartz & Sprouses (1994, 1996) teori Full Transfer Full Aksess, da denne må ses på som forløperen til mange Full Aksess-teorier.

4.3.1 Full Transfer Full Aksess

Full Transfer Full Aksess (FTFA) (Schwartz & Sprouse 1994, 1996) er en av de mest kjente Full Aksess-teoriene. Som navnet tilsier, antas det at innlæreren har full tilgang til UG, og at førstespråksgrammatikken i sin helhet kan overføres til S2. Starttilstanden i S2 antas å bestå av S1s fulle og hele grammatikk, både leksikalske og funksjonelle kategorier. Etter hvert som innlæreren møter input som ikke kan analyseres ved hjelp av S1-grammatikken, vil hun restrukturere S2-grammatikken, og denne restruktureringen skjer i pakt med UGs prinsipper. Denne teorien ble utformet på 1990-tallet og inkluderer ingen eksplisitte formuleringer om forholdet mellom transfer fra S1 og S2 i S3-tilegning, da dette ikke var gjenstand for særlig diskusjon på den tida.

4.3.2 Cumulative-Enhancement Model (CEM)

Flynn et al. (2004) gjennomførte en av de første studiene der man fikk empirisk evidens for at S1 ikke er eneste transferkilde for formelle, syntaktiske trekk og funksjonelle kategorier. Flynn et al. undersøkte tilegning av restriktive relativsetninger hos innlærere av engelsk hos to ulike informantgrupper. Den ene gruppen bestod av innlærere med kasakhstansk S1, russisk S2 og engelsk S3. Innlærerne i den andre gruppen hadde engelsk som S2 og spansk eller japansk som S1. Språkene i undersøkelsen varierte med hensyn til kjerne-komplement-relasjonen i CP i restriktive relativsetninger. Engelsk, spansk og russisk er kjerneinitialer med forgreininger mot høyre. Japansk og kasakhstansk er kjernefinale med forgreininger mot venstre. Hypotesen var derfor at dersom S1 er eneste kilde til transfer, burde de kasakhstanske og japanske innlærerne vise like trekk i engelsk (S2/S3), da begge S1 har lik struktur mht. restriktive relativsetninger. Her er det viktig å huske på at de japanske S1-talerne hadde

¹⁵ Rothman et al. (2011: 8) påpeker imidlertid at det er mulig å argumentere for en slik hypotese innen S3-tilegning dersom man utvider *null transfer*-hypoteser som er antatt for S2-innlæring (Epstein et al. 1996, Platzack 1996) til også å gjelde for S3-innlæring.

engelsk som sitt eneste S2, mens de kasakhstanske S1-talene hadde lært russisk før de lærte engelsk (som S3). Hvis det kun forekommer transfer fra S1, bør ikke de kasakhstanske innlærerne ha transfer fra sitt kjerne-initiale russiske S2 til sitt engelske S3.

Resultatet fra undersøkelsen viste derimot at de kasakhstanske S1-talene grupperte seg sammen med de spanske S1-talene. Spansk og russisk har lik CP-struktur, som er forskjellig fra den i kasakhstansk. Dette tyder på at de spanske innlærerne har transfer fra S1, mens de kasakhstanske innlærerne har transfer fra sitt russiske S2. Flynn et al. (2004) tolket dette som evidens for at S2 kan influere utviklingen av CP-struktur i S3 (Flynn et al. 2004: 13). På basis av disse resultatene utviklet Flynn et al. (2004) *Cumulative–Enhancement Model* (CEM). Flynn og kolleger (Flynn 2009, Berkes & Flynn 2012) har testet modellen videre og funnet evidens for at modellen i alle fall gir en god beskrivelse av utviklingen av CP-struktur.

Fundamentalt i CEM er oppfatningen av at språktilegning er kumulativ og «[...] excludes redundancy in linguistic representation» (Berkes & Flynn 2012: 144). En struktur som har blitt tilegnet i et tidligere språk, trenger ikke å læres på nytt. Dette gjelder uavhengig av om strukturen er tilegnet i S1 eller i et S2. Dersom det for eksempel er vanlig at tilegning av en bestemt struktur foregår ved at innlæreren går igjennom ulike stadier i en tilegningsløype, er en logisk konsekvens av CEMs prediksjon at en innlærer som har gått igjennom en bestemt innlæringsløype i tidligere språktilegning, kan hoppe over enkelte steg i innlæringsløypa for den samme strukturen i senere språktilegning: «[...] the accumulated linguistic knowledge necessarily enhances subsequent language learning» (ibid.).

Berkes & Flynn (2012) testet denne prediksjonen eksplisitt. De undersøkte tilegning av tre typer relativsetninger¹⁶, men denne gangen hos to nye innlærergrupper: S1 ungarsk / S2 tysk / S3 engelsk og S1 tysk / S2 engelsk. Uten å gå inn på detaljene kan man si at ungarsk og engelsk har lik verdi for CP, mens tysk har en annen verdi for CP. CPs verdi er i enkelte språk (i dette tilfellet engelsk) relevant for utviklingsløypen for relativsetninger for S1-innlærere. Her er det relevant å nevne at en studie av S1-tilegning av engelsk gjennomført av Flynn & Lust (1981) viste at engelsktalende barn går igjennom en bestemt løype i utviklingen av relativsetninger. På et tidlig stadium brukes en bestemt type relativsetninger, såkalt frie relativer, og Flynn & Lust (1981) mener at dette utviklingsstadiet er et trinn i utviklingen av CPs verdier i engelsk. Utviklingen av CP påvirker altså utviklingsløypen for relativsetninger.

¹⁶ De tre typene er relativsetninger med leksikalsk kjerne og spesifikk tolkning, relativsetninger med leksikalsk kjerne uten spesifikk tolkning, og frie relativer. Jeg oppfatter det ikke som hensiktsmessig å gå nærmere inn på forskjellen mellom disse setningstypene, da det ikke er nødvendig for å forstå resultatet av studien (se Berkes & Flynn (2012) for beskrivelse av disse konstruksjonene).

Ettersom CP er lik i ungarsk og engelsk, forventet Berkes & Flynn (2012) at innlærerne med ungarsk S1 kan «hoppe over» visse trinn i utviklingen av CP-struktur i sitt engelske S3. Dette fordi de har gått igjennom denne utviklingsløypen i S1 og derfor kan overføre CP-struktur fra S1 til S3. For innlærerne med tysk S1 og engelsk S2 er CP ulik i S1 og S2, og de har derfor ikke tidligere gått igjennom den nevnte utviklingsløypen. Berkes & Flynn (2012) forventet derfor at de tyske S1-talere ville gå igjennom en annen utviklingsløype for relativsetninger i sitt engelske S2.

Resultatene til Berkes & Flynn (2012) viste at de to innlærergruppene hadde ulike utviklingsmønstre for relativsetninger i sitt engelske S2/S3. Kun innlærerne med tysk S1 brukte såkalte frie relativter på et tidlig stadium i S2-tilegningen av engelsk. Dette er som nevnt den samme utviklingsløypen man finner i S1-tilegning av engelsk, og Flynn & Lust (1981) ser på denne konstruksjonen som et trinn i utviklingen av CP i engelsk S1. Innlærerne med ungarsk som S1 gikk ikke gjennom et utviklingsstadium der de hadde denne typen relativsetninger i sitt engelske S3. Berkes & Flynn tolker dette som evidens for at de ungarske innlærerne har overført CP-strukturen fra S1, og at de derfor ikke trenger å gå igjennom samme utviklingsløype for å utvikle denne strukturen i S3. For de tyske S1-talere er situasjonen annerledes: «[...] they have to figure out the new values for the CP, which is not as immediately evident as it is for the Hungarian L1/German L2/English L3 learners» (Berkes & Flynn 2012: 162).

I CEM antas det at beslektede egenskaper mellom S1 og S3 eller S2 og S3 fort vil identifiseres og overføres. Videre antas det at transfer kun skjer når det har en positiv effekt (bootstrapping): «[...] developmental patterns in language learning are not redundant [...] the prior language can be neutral or enhance subsequent language acquisition» (Flynn et al. 2004: 14). Resultatene fra undersøkelsen til Berkes & Flynn (2012) kan tolkes som evidens for dette. Som nevnt fant Berkes & Flynn at innlærerne med tysk som S1 og engelsk som S2 ikke hadde samme utvikling av CP-struktur som de ungarske S3-innlærerne av engelsk, som hadde tysk som S2. Det faktum at de ungarske innlærerne kunne overføre trekk knyttet til S1s CP til S3, viser at tilegningen av tysk S2 verken hindret S1-transfer eller førte til negativ S2-transfer. Berkes & Flynn (2012: 157) tolker dette som «[...] the strongest piece of evidence for rejecting an astructural transfer of the last learned language into subsequent language acquisition».

Alle tidligere tilegnede språk kan influere på tilegning av S3, og andre S2 er ikke kun tilgjengelige via S1. Flynn (2009: 86) understreker at dette ikke må forstås som at det ikke er noen forskjell mellom S1 og senere språktilegning, men at forskjellen mellom S1 og senere

tilegnede språk «[...] are not due to changes in UG». Det antas at UG i sin helhet er tilgjengelig i all språktilegning, også for voksne innlærere.

Resultatene fra Leung (2005) støtter opp under CEM. Janesch (2013: 78) viser imidlertid til en studie av Thomas (1990) som antyder at transfer fra S2 også kan ha negativ effekt. Her er det også relevant å nevne at Bohnacker (2006) sin studie av tilegning av V2 i tysk som S2/S3 hos innlærere med svensk som S1. I svensk og tysk (og norsk) må det finite verbet flytte til C i hovedsetninger. Dette medfører at verbet alltid blir setningsledd nummer to i hovedsetninger, derav betegnelsen V2-språk. Bohnacker hadde to innlærergrupper i sin studie: én gruppe hadde tysk som sitt første andrespråk, og én gruppe hadde lært engelsk som S2 før de lærte tysk som S3. I motsetning til svensk og tysk er engelsk er V3-språk.

Bohnacker (2006) fant at svenske innlærere som hadde tysk som sitt første andrespråk, kun produserte V2-konstruksjoner i sitt tyske S2. Dette funnet kan ses på som transfer fra S1. De svenske innlærerne som hadde lært V3-språket engelsk før de lærte tysk som språk nummer tre, produserte imidlertid både V2- og V3-konstruksjoner i sitt tyske tredjespråk. Dette kan tolkes som manglende S1-transfer eller negativ S2-transfer. Bohnackers (2006) funn står i kontrast til CEMs antakelse om at all transfer er positiv (eller forblir nøytral).

4.3.3 L2 status factor

Navnet *L2 status factor* kommer fra Williams & Hammarberg (1998) og Hammarberg (2001) sine studier av leksikon i S3-tilegning og betegner en situasjon der innlæreren aktiverer et tidligere tilegnet S2 når hun produserer tredjespråket, og beskrives som «[...] a desire to suppress L1 as being 'non-foreign' and to rely rather on an orientation towards a prior L2 as a strategy to approach the L3» (Hammarberg 2001: 36f). Bardel & Falk (2007, 2012) og Falk & Bardel (2011) antar at S2 spiller en sterkere rolle enn S1 også i S3-syntaksen, altså for abstrakte, mentale representasjoner av grammatisk struktur. Det antas at «[...] secondary languages differ cognitively from first languages and will therefore be preferred as transfer source in case of L3 acquisition [...] the L2 can supersede the L1 as a source of transfer, because of a higher degree of cognitive similarity between L2 and L3» (Falk & Bardel 2011: 6). I Bardel & Falk (2012: 61) knyttes dette opp mot distinksjonen mellom «[...] declarative and procedural memory [...]». Det antas at S1-tilegning skjer ubevisst og styres av proseduralt minne, mens (postpubertal) S2-tilegning, som foregår i en kombinasjon av formell og uformell tilegning, styres av det deklarativt minnet. Proseduralt og deklarativt minne er knyttet til ulike deler av hjernen. Derav følger det at ikke-primære språk er lagret på et annet

sted og på en annen måte enn S1, noe som forklarer hvorfor transfer av syntaktiske strukturer skjer fra S2 heller enn S1.¹⁷

Bardel & Falk (2007) undersøkte negasjonsplassering i tredjespråkstillegning av svensk og nederlandsk, som begge er V2-språk. Det uttalte formålet med undersøkelsen var å tilbakevise *Developmentally Moderated Transfer Hypothesis* (DMTH) som er foreslått av Håkansson et al. (2002), samt å påvise syntaktisk transfer fra S2 til S3. For å kunne skille S1-transfer fra S2-transfer brukte Bardel & Falk to ulike informantgrupper som begge befant seg i startfasen av innlæringen av et tredjespråk med V2, enten svensk eller nederlandsk. Den relevante forskjellen mellom gruppene handlet om hvorvidt de hadde V2 i S1 eller S2. Den ene gruppen hadde V2 i S1 / ikke-V2 i S2 / V2 i S3¹⁸, mens den andre hadde ikke-V2 i S1 / V2 i S2 / V2 i S3¹⁹.

Denne variasjonen i informantgruppene gjorde det mulig å undersøke om S1 eller S2 har størst innflytelse på S3. I V2-språk er negasjonen i hovedsetninger postverbal, uavhengig av verbtype. I språk som for eksempel engelsk er negasjonen postverbal ved hjelpeverb og *do*, men preverbal når setningen kun inneholder et leksikalsk verb.²⁰

Ved S1-transfer vil informantene med V2 i S1 produsere postverbal negasjon, mens informantene i den andre gruppen ikke vil gjøre det. Er det transfer fra S2, vil situasjonen være omvendt. Resultatene til Bardel & Falk (2007) tyder på at overføringen fra S2 er sterkere: Informantene med V2 i S2 produserte nærmest konsekvent postverbal negasjon, mens dette ikke var tilfellet for den andre gruppen. Bardel & Falk (2007: 480) konkluderte med at «[...] the L2 status factor is stronger than the typology factor in L3 acquisition [...] Typological proximity thus seems to favour transfer from L2 to L3, but not from L1 to L3. [...] [I]n L3 acquisition, the L2 acts like a filter, making the L1 inaccessible». Resultatene fra Falk & Bardel (2011: 77) viser at S2-transfer kan være både positiv og negativ. Dette er en relevant forskjell mellom *L2 status factor* og CEM, spesielt ettersom det antas at transfereffektene fra S2 kan være så sterke at de kan hindre positiv transfer fra S1.

Bardel & Falk (2007) fant altså evidens for transfer fra S2 til S3 i starttilstanden. I en senere studie undersøkte Falk & Bardel (2011) objektplassering hos informanter som befant

¹⁷ Jeg henviser leseren til Bardel og Falk (2012) for ytterligere beskrivelse av dette. Det er allikevel verdt å nevne at tilegning av leksikon i S1 styres av det deklorative minnet. Dette forklarer hvorfor man ofte kan finne transfer fra S1s leksikon.

¹⁸ Denne gruppen bestod av to typer informanter: S1 svensk / S2 engelsk / S3 nederlandsk, eller S1 nederlandsk / S2 engelsk / S3 svensk.

¹⁹ Førstespråkene til informantene i denne gruppen er henholdsvis engelsk, italiensk, albansk eller ungarsk, som alle er ikke-V2-språk. S2 var enten nederlandsk eller tysk, mens S3 var enten svensk eller nederlandsk.

²⁰ Jeg omtaler ikke alle typer negasjon i engelsk her, da det er for omfattende og heller ikke nødvendig i denne sammenhengen.

seg på et mellomliggende nivå i tysk som S3. Informantene i studien hadde fransk S1 / engelsk S2 og engelsk S1 / fransk S2. Fransk har preverbalt objekt, mens engelsk har postverbalt objekt. Tysk har preverbalt objekt i undersetninger og postverbalt objekt i hovedsetninger. Resultatene viste at gruppene oftere aksepterte objektplassering i S3 som reflekterte objektplasseringen i S2 (Falk & Bardel 2011: 76). Også Leung (2008) fant transfer fra S2 til S3 i sin undersøkelse av S3 fransk hos innlærere med kantonesisk S1 og engelsk S2. Hun antar at dette skyldes at S2 og S3, typologisk sett, er mest like, men spekulerer på om ikke også den ulike kognitive statusen til S1 og S2 er relevant: «[...] because there is a general tendency to activate an L2 rather than an L1 in L3A [L3 Acquisition]» (Leung 2008: 398).

L2 status factor var i utgangspunktet en hypotese om starttilstanden i S3-tilegning, men resultatene fra Falk & Bardel (2011) tyder på at hypotesen også gjelder for senere stadier av S3-tilegningen.

Det er viktig å påpeke at resultatene fra studien til Berkes & Flynn (2012), som viser transfer fra S1 til S3, må tolkes som evidens imot *L2 status factor*.

4.3.4 Typological Primacy Model (TPM)

Typological Primacy Model (TPM) er presentert i Rothman (2011) og bygger på arbeid av Rothman (2010) og Rothman & Cabrelli Amaro (2010). TPM har likhetstrekk med både CEM og *L2 status factor*, men har også områder der den skiller seg fra begge de ovennevnte hypotesene. Som nevnt er transfer gjenstand for mye debatt innen tredjespråkfeltet, og CEM og *L2 status factor* har ulikt syn på hva som er kilden til transfer i tredjespråkstilegning.

Rothman (2011) designet en studie der formålet var å teste ulike prediksjoner om transfer samt hypotesen om *L2 status factor*. Han undersøkte tolkning av adjektiver hos to ulike informantgrupper (S1 engelsk / S2 spansk / S3 brasiliansk portugisisk og S1 italiensk / S2 engelsk / S3 spansk). Trekket han undersøkte, er likt i italiensk, spansk og brasiliansk portugisisk. Dersom *L2 status factor* er riktig, burde de de engelske S1-talerne skåre høyere enn de italienske S1-talerne, fordi de kan overføre strukturen fra S2, mens de italienske innlærerne må overføre fra S1. Dersom typologi veier tyngre enn *L2 status factor*, burde de italienske innlærerne ha S1-transfer og dermed skåre høyere enn de engelske innlærerne. Dersom det ikke er noen forskjell mellom de to gruppene, må det tolkes som at innlærerne overfører relevante egenskaper fra et av de tidligere tilegnede språkene, uavhengig av om det har status som S1 eller S2. Resultatene viste at det ikke var noen forskjell mellom gruppene.

Rothman (2011) tolket dette som at informantene med engelsk S1 overførte trekk fra andrespråket spansk til brasiliansk portugisisk (S3), mens de italienske S1-talere hadde transfer fra sitt S1 til tredjespråket spansk. Dataene tyder på at transfer kan skje fra både S1 og S2, noe som står i kontrast til *L2 status factor* sin antakelse om at det kun skjer transfer fra S2. Rothman (2011) argumenterer for at transfer skjer fra det språket innlæringen oppfatter som typologisk sett mest likt målspråket, og utviklet hypotesen *Typological Primacy Model* (TPM).

I TPM er typologien til språkene som er involvert, en avgjørende faktor, og det antas at transfer kan skje fra alle tidligere tilegnede språk. Hypotesen er i utgangspunktet en hypotese om starttilstanden, men det er også mulig å teste om prediksjonene gjelder for senere stadier av innlæringen (Rothman 2011: 13). Rothman (2011: 12) definerer TPM slik:

Initial State transfer for multilingualism occurs selectively, depending on the comparative typology of the language pairings involved, or psychotypological proximity. Syntactic properties of the closest (psycho)typological language, either the L1 or L2, constitute the initial state hypotheses in multilingualism, whether or not such transfer constitutes the most economical option.

I likhet med Kellerman (1983) lar Rothman termen *psychotypology* betegne en innlærers oppfatning av typologisk likhet mellom språkene.²¹ Det er viktig å være oppmerksom på at en språkinnlærers oppfatning av typologisk likhet mellom to språk ikke nødvendigvis er identisk med en lingvists oppfatning av typologisk likhet. Et problem med TPM er derfor at det er vanskelig å teste hypotesens validitet ettersom det er vanskelig å vite hvilket språk innlæringen oppfatter som typologisk likt målspråket.

Rothman et al. (2011: 10) beskriver transfer som en *økonomisk* læringsstrategi. Med det menes at språkinnlæringen tar i bruk tidligere tilegnet kunnskap når hun lærer et nytt språk. Et slikt syn impliserer at tidligere språktilegning ikke er overflødig eller unyttig, og at et grammatisk trekk som er tilegnet, kan overføres til et nytt språk. CEM har også et økonomisk syn på språktilegning, ved at språktilegning anses for å være kumulativ. En viktig forskjell mellom CEM og TPM er at TPM antar at transfer bare skjer dersom språkinnlæringen bevisst eller ubevisst oppfatter målspråket som typologisk likt et av språkene hun har lært seg tidligere. Selv om målspråket har en grammatisk struktur som finnes i for eksempel S1, vil strukturen kun overføres hvis innlæringen oppfatter målspråket og S1 som typologisk like.

²¹ Leung (2008: 398) var noen år tidligere inne på samme tanke sett som Rothman. Leung undersøkte S3-tilegning av fransk hos innlærere med kantoneseisk S1 og engelsk S2, og fant evidens for transfer fra S2 til S3. Det at et trekk har blitt tilegnet i S2, gjør tilegning av det samme trekket i S3 lettere: «[...] L2 may indeed play a facilitative role in L3A [L3 Acquisition], perhaps because the two languages are typologically and/or psychotypologically similar (cf. e.g., Kellerman, 1979, 1983; Ringbom, 1986) [...] [T]he more languages one has acquired, the easier it will be for the learner to acquire a new additional language, especially if these languages are typologically related to each other» (Leung 2008: 398f).

CEM, på den andre siden, antar at transfer vil skje uavhengig av oppfattet typologisk likhet. Dersom et trekk finnes i S1 og S3, men innlæreren ikke oppfatter S1 og S3 som typologisk like, vil ikke transfer fra S1 til S3 skje, ifølge TPM. For CEM er data som tyder på manglende transfer, problematiske å forklare, ettersom det å ha tilegnet seg et trekk i et tidligere språk *per se* skal gjøre det lettere å tilegne seg dette trekket i et nytt språk. TPM kan derimot forklare den manglende transferen ved å vise til innlærernes psykotypologiske oppfatning av språklig likhet (Rothman & Cabrelli Amaro 2010). En annen viktig forskjell mellom disse to hypotesene er at CEM kun antar positiv transfer, slik at tidligere tilegnede språk enten vil være med og lette tilegning av nye språk, eller forbli nøytral. TPM åpner for at transfer også kan være negativ som resultat av oppfattet typologisk liket.

Det er viktig å påpeke at TPM kun har prediksjoner om hvilket språk transfer vil skje fra, dersom typologi er en relevant faktor «[...] typological proximity takes precedence over the 'L2 status factor' in the case that they are in direct competition» (Rothman 2011: 22). Det er sannsynlig at *L2 status factor* gjelder *a priori*, altså at andrespråket, og ikke førstespråket, er gjenstand for transfer, men at denne effekten nulles ut under bestemte forhold. Til forskjell fra *L2 status factor* antas det i TPM at både S1 og S2 er mulige transferkilder. En viktig forskjell mellom CEM og TPM er at det i sistnevnte hypotese antas at transfer også kan være negativ. Til forskjell fra både CEM og *L2 status factor* antar TPM psykotypologi som en relevant faktor: «The TPM reconciles the juxtaposing observation that the L1 and the L2 apparently both provide a viable source of transfer in L3 and not always in a facilitative fashion, by stipulating that comparative (psycho)typology plays, when relevant given the groupings of languages, the most deterministic role in transfer selection» (Rothman 2011: 13).

Det er relevant å nevne at eksperimentet og spørreskjemaet som er brukt i min studie, ikke inkluderer spørsmål om hvilke språk innlærerne oppfatter som mest likt norsk. Dette begrenser i noen grad resultatenes evne til å støtte opp under eller fungere som evidens imot TPM. Samtidig er det viktig å påpeke at oppfatningen om (psyko)typologisk likhet mellom språk kan være ubevisst, og at egenoppgitte vurderinger derfor kan ha visse begrensninger. Bakgrunnen for at denne typen spørsmål ikke er inkludert i denne studien, er at majoriteten av publikasjoner som presenterer TPM, er publisert etter 2011, mens datainnsamlingen til denne studien ble foretatt i 2010.

4.4 Sammenfatting

I dette kapitlet har jeg presentert generelle generative teorier om S2-tilegning. Jeg har fokusert på de teoriene som er aktuelle i dag, samt de teoriene som er relevante for denne undersøkelsen, i den betydning at resultatene fra denne studien vil kunne brukes som evidens for eller imot de gitte teoriene. Jeg lot hovedskillet gå mellom de hypotesene som antar delvis aksess til UG, og de som antar full aksess til UG.

Av hypotesene som antar delvis aksess, fokuserte jeg på *Representational Deficit*-hypotesene. I denne teorien antas det at tolkbare trekk er tilgjengelige i all språktilegning, uavhengig av om språktilegningen skjer før eller etter kritisk periode, mens ikke-tolkbare trekk kun er tilgjengelige før kritisk periode. Dette impliserer at dersom et S2 har ikke-tolkbare trekk som ikke finnes i innlærerens S1, vil disse trekkene være permanent fraværende i innlærerens andrespråk.

Felles for full aksess-teoriene er at ingen trekk antas å være utilgjengelige i ikke-primær språktilegning. Disse teoriene varierer imidlertid med hensyn til hvilket språk (S1 vs. S2) som vil være kilde til transfer, samt hvorfor det forventes transfer fra det ene eller andre språket. To viktige poeng i CEM er for det første antakelsen om at språktilegning er kumulativ, og at likheter mellom tidligere internaliserte språk og S3 fort vil gjenkjennes og overføres, og for det andre at det ikke vil forekomme negativ transfer fra verken S1 eller andre tilegnede S2. I *L2 status factor* antas det at ikke-primær språktilegning skiller seg kognitivt fra S1-tilegning, og at S2 derfor vil overskygge S1 med hensyn til syntaktisk transfer i S3-tilegning. I TPM er typologiske likhetstrekk mellom språkene avgjørende. Der S1 og S3 har typologisk like trekk, vil det forekomme transfer fra S1 heller enn fra S2, mens S2 ellers antas å være transferkilden.

Som diskutert i forrige kapittel er det relevante forskjeller mellom bindingsforholdene i førstespråkene til deltakerne i denne studien og dermed også mellom de ulike informantgruppene S1 og norsk som andrespråk. Resultatene fra denne undersøkelsen vil derfor kunne si noe om hvorvidt det er mulig å tilegne seg systemet for bindingsdomene i S2 hvis bindingsdomenet er smalere eller bredere enn i S1. Som nevnt er ikke denne studien designet som en S3-studie. Ettersom jeg har informasjon om informantenes andre S2, gir det meg likevel mulighet til å kunne si noe om transfer og potensielle transferkilder.

I kapittel 10 analyseres tempus–infinitiv-asymmetrien, som i stor grad handler om hva som avgrenser bindingsdomenet i LDB, og i kapittel 11 analyseres resultatene for anafororientering, altså hvorvidt innlærerne tillater subjekt og/eller objekt som antesedent. I

hvert av disse kapitlene presenterer jeg de relevante prediksjonene til S2-teoriene som er diskutert i dette kapitlet. I analysekapitlene kobles resultatene fra undersøkelsen opp mot disse teoriene.

5 Anafortilegning og syntaksteori

Det har blitt forsket på andrespråkstilegning av anaforer innen flere ulike teoretiske rammeverk. Fram til midten av 1990-tallet var majoriteten av S2-forskningen generelt sett opptatt av spørsmål angående UG-tilgang, transfer og parameterresetting. Dette var også tilfelle for anaforforskningen, og den første innflytelsesrike artikkelen om S2-tilegning av anaforer kom i 1986 (Finer & Broselow).

Majoriteten av S2-forskningen har sett på anafortilegning hos innlærere av engelsk, men det er også gjort noen studier av anafortilegning hos S2-innlærere av japansk og kinesisk. Anafortilegning hos innlærere av norsk som andrespråk representerer et nærmest uutforsket område, og det er kun gjennomført én tidligere studie (Busterud 2006), og den er av mindre omfang. Generativ grammatikk gir en felles plattform for analyse av alle språk, og resultater fra studier av anafortilegning i andre språk enn norsk er derfor naturlig nok svært relevante for denne studien.

I dette kapitlet gjør jeg rede for tidligere forskning på tilegning av anaforer. Fokuset er først og fremst rettet mot andrespråkstilegning, men jeg vil også kort gjøre rede for relevante aspekter ved forskningen som er gjort på S1-tilegning av anaforer der det er relevant. Målet med kapitlet er å gi en gjennomgang av både viktige resultater og resultater som er replikert i flere studier. Dette for å få oversikt over hva tidligere forskning har gitt oss innsikt i, men også for å få et overblikk over hvilke spørsmål som fortsatt står åpne, eller som det hersker usikkerhet omkring.

Tre teorier har stått sentralt i forskningen på og analysen av anafortilegning hos S2-innlærere: *Subset Principle* (Wexler & Manzini 1987, Manzini & Wexler 1987), *Relativized SUBJECT* (Progovac 1992, 1993) og *Move-to-INFL* (Cole, Hermon & Sung 1990, Batistella 1989, Pica 1987, Cole & Sung 1994). Disse teoriene er ikke spesifikke for S2-tilegning av anaforer og må ses på som mer generelle anafor- og/eller syntaksteorier. Ettersom det aller meste av forskningen har tatt utgangspunkt i eller brukt en eller flere av disse teoriene i analysen, blir det gjort grundig rede for de i denne sammenhengen mest relevante aspektene ved hver av disse teoriene, og forskningen de bidro til å generere. Felles for all forskningen som gjengis og refereres til her, er at den, uavhengig av hvilken teori som legges til grunn for undersøkelsen eller brukes i analysen, sier noe om tilgang til UG og/eller transfer. Ettersom det er gjort mye forskning innen dette området internasjonalt, blir ikke hver enkelt studie gjennomgått. I stedet fokuserer jeg på hovedtrekkene i forskningen. Det blir gjort rede for de viktigste funnene, analysen av dem, samt hvordan fokuset for forskningen har endret seg.

Det Yuan (1994) omtaler som *tempus–infinitiv-asymmetrien*, er et gjentakende funn i mange av undersøkelsene uavhengig av bindingsteoretisk vinkling og datainnsamlingsmetode. Siden tempus–infinitiv-asymmetrien representerer et robust funn som også er svært relevant for resultatene som presenteres i denne avhandlingen, har jeg vurdert det som viktig å gjennomgå ulike analyser av dette mønsteret, samt teorier som er brukt i disse analysene. Teoriene *Relativized SUBJECT* og *Move-to-INFL* har vært viktige både for utformingen av forskningshypoteser innen andrespråksforskning på anaforer og i analysen av tempus–infinitiv-asymmetrien. Det er derfor naturlig å presentere disse teoriene i dette kapitlet.

Innledningsvis gjør jeg rede for Wexler & Manzini (1987) og Manzini & Wexler (1987) sin teori om *Subset Principle*. Denne teorien genererte mye ny forskning på tilegning av anaforer innen både S1- og S2-tilegning på slutten av 1980-tallet og på starten av 1990-tallet. Bakgrunnen for at teorien slo så godt an, er at den gjorde det mulig å danne eksplisitte og testbare hypoteser om tilegningen av anaforer. Den påfølgende forskningen resulterte imidlertid i en tilbakevisning av viktige deler av teorien om *Subset Principle*. Et problem med teorien er at den ikke kan forklare sammenhengen mellom morfologisk enkle og sammensatte anaforer. En annen svakhet er at den ikke kan forklare andre viktige deler av empirien, som for eksempel hvorfor innlærere med samme førstespråksbakgrunn ender opp med ulikt mønster for anaforbinding i samme S2. Dette kommer jeg tilbake til i 5.1.6.

Utover på 1990-tallet og fram til i dag har andre teorier stått sentralt i S2-forskningen på anafortilegning. *Move-to-INFL* (Cole, Hermon & Sung 1990, Batistella 1989, Pica 1987, Cole & Sung 1994) og *Relativized SUBJECT* (Progovac 1992, 1993) representerer de mest brukte tilnærmingene. Jeg går derfor nærmere inn på begge disse teoriene og diskuterer hva nytt de tilførte anaforforskningen, og hvordan de har blitt brukt i analyse av data. Også her vil jeg trekke fram viktige resultater som er framkommet av denne forskningen. Deretter tar jeg for meg tempus–infinitiv-asymmetrien og ulike analyser av dette mønsteret. Til slutt diskuteres spørsmålet om hvorvidt S2-innlæreres grammatikk for anaforbinding er underlagt UGs prinsipper (*rough grammar*). Siste delkapittel oppsummerer hele kapitlet.

5.1 *Subset Principle*

Wexler & Manzini (1987), teori om *Subset Principle*¹ hadde stor innflytelse på forskningen på anafortilegning på slutten av 1980-tallet og starten av 1990-tallet. I dette delkapitlet gir jeg en kort presentasjon av teorien før jeg deretter ser nærmere på viktige resultater som ble generert av forskningen som la dette teoretiske rammeverket til grunn.

Wexler & Manzini (1987) og Manzini & Wexler (1987) antar at bindingsdomenet for en anafor, det vil si det domenet anaforen kan bindes innenfor, er gjenstand for parametrisert variasjon, slik at i noen språk er domenet veldig lite, mens det er videre i andre språk. Denne parameteren kalles *styringskategoriparameteren* (*governing category parameter*: GCP) og har fem mulige verdier. Dette er gjort rede for i kapittel 2.3.1 og blir derfor ikke repetert like grundig her. Wexler & Manzini (1987) og Manzini & Wexler (1987) antar, som vi husker (se kapittel 2.3.1), følgende mulige parameterverdier for styringskategoriparameteren:

- γ is a governing category for a iff
- γ is the minimal category which contains a and
 - a. has a subject, or
 - b. has an INFL, or
 - c. has a TNS, or
 - d. has an indicative TNS, or
 - e. has a root TNS (Wexler & Manzini 1987: 53)

Språk som for eksempel engelsk, som kun har lokal binding, har det trangeste, eller minste, bindingsdomenet på denne parameteren (a), mens kinesisk, der langdistansebindingen kan krysse finitte setningsgrenser, har bredeste parameterverdi (e).² Det antas å eksistere et delmengdeforhold mellom de ulike parametersettingene: Språk som har de vide parametersettingene, har også alle bindingsforholdene som finnes i parameterverdiene som er smalere, men ikke omvendt.³ Eksempelvis har russisk parameterverdi (d) og tillater derfor LDB over ikke-finitte setningsgrenser i tillegg til bindingsforholdene i de lavere parameterverdiene (c, b og a), men ikke LDB over finitte setningsgrenser (parameterverdi e). Kinesisk, som har parameterverdi (e), har også alle de andre bindingsforholdene som er angitt i parameterverdi (a), (b), (c) og (d).

I *Subset Principle* antas tilegning av både S1 og S2 å ha like utviklingstrekk. Man går ut fra at språkinnlæreren automatisk starter med å anta den smaleste (umarkerte) verdien på

¹ Berwick (1985) var den første til å undersøke språklæringsprinsippet *Subset Principle*. Han undersøkte S1-tilegning (Berwick 1985: 275–298).

² Som nevnt i kapittel 2.3.1 er parameterverdiene egentlig knyttet til leksikalske enheter, og ikke til bestemte språk.

³ For at *Subset Principle* skal kunne eksistere, antar Wexler & Manzini (1987) *Subset Condition*. *Subset Condition* krever at to verdier på en parameter må gi språk som står i delmengdeforhold til hverandre for en gitt konstruksjon. Her gjelder dette bindingsdomener.

parameteren, altså lokal binding. Dersom språket hun lærer, har en videre parametersetting, vil språkinnlæreren få evidens for det via input, noe som igjen vil føre til restrukturering av grammatikken. Ettersom det antas at språkinnlæreren starter med den smaleste parametersettingen, for deretter eventuelt å utvide til en bredere parametersetting som resultat av input, risikerer ikke språkinnlæreren å ende opp med en grammatikk som har videre parametersetting enn målspråket.

This is a principle designed to prevent the learner from falling into error when more than one possible analysis is permitted under principles of grammar. As such, it is a principle of language acquisition more than a principle of grammar. (Goodluck 1991: 148f)

I likhet med andrespråksforskningen generelt har mesteparten av forskningen som er gjort på tilegning av anaforer, undersøkt S2-innlæring av engelsk. I mange tilfeller har disse innlærerne hatt et av de følgende språk som førstespråk: kinesisk, japansk eller koreansk. Engelsk har smaleste parameterverdi på styringskategoriparameteren (a; lokal binding), mens japansk, kinesisk og koreansk har videste verdi (e; finitt LDB). Ved å bruke disse språkene kan man teste hvorvidt det er mulig å lære seg et språk med smalere parametersetting enn førstespråket, og slik undersøke mulighetene for parameterresetting. Man har også undersøkt om S2-innlærere kan tilegne seg en parametersetting som er videre enn parametersettingen i S1. Dersom *Subset Principle* styrer S2-innlæring, bør innlæreren starte med lokal binding av alle anaforer, uavhengig av om målspråket eller førstespråket har LDB, for deretter eventuelt å gå til en «videre» parametersetting. Utvidelsen av parametersettingen skjer som et resultat av evidens for LDB i inputen. Mange av de tidlige studiene (f.eks. Finer & Broselow 1986, Hirakawa 1990, Thomas 1991a, 1993, Finer 1991, Broselow & Finer 1991, Lakshmanan & Teranishi 1994, Eckman 1994, Wakabayashi 1996) undersøkte denne typen problemstilling.

Flere av studiene som la *Subset Principle* til grunn, har bidratt med interessante innsikter om parameterresetting, tilgang til UG og transfer i andrespråksinnlæring. Jeg skal nå se nærmere på noen relevante studier og forskningsresultater.

5.1.1 Prediksjon: Innlærere starter med smaleste parameterverdi

Teorien om *Subset Principle* predikerer at språkinnlæreren vil starte med lokal binding og utvide bindingsdomenet etter hvert som inputen gir henne evidens for LDB. Dette impliserer at S2-innlærere av for eksempel engelsk, som kun har lokal binding, aldri vil akseptere LDB i sitt engelske S2, da strukturen ikke finnes som en del av S2-inputen. Det ser imidlertid ut til at S2-innlærerne av engelsk ikke starter med lokal binding i S2 (Hirakawa 1990, Thomas 1991a,

Lakshmanan & Teranishi 1994).⁴ Mange S2-innlærere aksepterer LDB i tidlige faser av S2-innlæringen, til tross for at det ikke er tillatt i målspåket: «These errors are evidence for the non-operation of the *Subset Principle*, which predicts that subjects will only choose local antecedents for the reflexive» (Hirakawa 1990: 71).

Det ble også gjort lignende funn hos S2-innlærere av japansk. Thomas (1991a) undersøkte tilegning av japansk som S2 hos personer med henholdsvis engelsk og kinesisk som S1. Engelsk har kun lokalt bundne anaforer, mens kinesisk har anaforer som kan bindes innen hele rotsetningen, slik som i japansk. Hun fant at hele 50 % av kineserne kun aksepterte LDB, og ikke lokal binding, i sitt japanske S2, mens kun to av de til sammen 33 engelske førstespråktalerne gjorde det samme. Thomas (1991a) tolket dette som evidens for at *Subset Principle* ikke var aktivt, siden de kinesiske S1-talere ikke startet med lokal binding, slik *Subset Principle* predikerer. Hvorvidt forskjellen mellom de to S1-gruppene reflekterer kompetanse eller preferanse er imidlertid umulig å fastslå.⁵ Disse resultatene var medvirkende til at man på begynnelsen av 1990-tallet gradvis gikk bort fra denne tilnærmingen i forskningen på anafortilegning, og Wexler & Manzini's teori ble dermed mindre relevant.⁶

5.1.2 Parameterresetting

Som nevnt undersøkte majoriteten av studiene som tok utgangspunkt i teorien om *Subset Principle*, om informantene klarer å resette parameterverdien på styringskategoriparameteren til en smalere verdi enn de har i S1.⁷ Oftest har man sett på S2-tilegning av engelsk hos innlærere som har (finit) LDB i sitt S1, altså videst mulig verdi. Resultatene fra disse studiene viser at S2-innlærere faktisk kan sette parameterverdien i andrespråket til en smalere verdi enn den de har i S1 (Finer & Broselow 1986, Finer 1991, Hirakawa 1990, Thomas 1991a, Lakshmanan & Teranishi 1994, Eckman 1994, Yuan 1994, Bennett 1994, MacLaughlin 1998, Wells 1998, Bennett & Progovac 1998). I noen tilfeller viser det seg at S2-innlærerne i sitt mellomspåk har en annen parameterverdi for bindingsdomene enn det som finnes i både S1 og S2 (mer om dette under 5.3 om tempus–infinktiv-asymmetrien).

⁴ Innlærerne i disse studiene har japansk som S1.

⁵ Forholdet mellom kompetanse, performanse og preferanse er diskutert grundig i kapittel 6.3.1.

⁶ Langdistansebinding av *seg* i norsk representerer dessuten også et problem for Wexler & Manzini's (1987) og Manzini & Wexler's (1987) teori ettersom denne anaforen kun kan langdistansebindes, og ikke kan lokalbindes. Teorien om *Subset Principle* predikerer at alle anaforer som kan langdistansebindes, også kan lokalbindes, noe som ikke er tilfellet for norske *seg* (jf. kapittel 3.1.1).

⁷ Mange av disse studiene undersøkte også anaforenes orientering. Ifølge Wexler & Manzini (1987) og Manzini & Wexler (1987) har parameteren for orientering (*proper antecedent parameter*: PAP) to verdier: subjektorientering og objektorientering. Se mer om orientering i kapittel 2.1.2 og kapittel 11.

Evidensen for at man kan resette parameterverdier i S2, har blitt tolket som at mellomspråksgrammatikken er UG-styrt. En grunn til dette er at systemet i mange tilfeller er underdeterminert i inputen. Inputen man får, inneholder nemlig ingen informasjon om hvilke bindingsforhold som *ikke* er tillatt i det gitte språket. Selv om en S2-innlærer på et gitt tidspunkt ikke har fått input som tilsier at for eksempel finitt LDB er mulig i målspråket, betyr ikke det at hun ikke i framtiden vil kunne møte evidens for dette bindingsforholdet. Teoretisk sett impliserer dette at man aldri kan være sikker på at parameteren er satt til korrekt verdi.

5.1.3 Transfer

Yuan (1994) imøtegår konklusjonen om at S2-grammatikken er UG-styrt i de tilfellene der innlærerne har gått fra vid til smalere parametersetting. Dette fordi LDB-språkene som er brukt i disse undersøkelsene (kinesisk, japansk og koreansk), har både sammensatte og enkle anaforer, hvorav de sammensatte må lokalbindes. Yuan mener det er sannsynlig at S2-innlærere av engelsk gjenkjenner de engelske anaforene som sammensatte og analyserer dem på samme måte som sammensatte anaforer i eget S1 (altså lokal binding). Det er derfor metodisk tvilsomt å bruke innlærere med kinesisk, japansk eller koreansk S1 til å teste parameterresetting og UG-tilgang med hensyn til anaforbinding i engelsk S2, siden sammensatte anaforer i både S1 og S2 har samme parametersetting. Yuan (1994) mener at disse funnene må tolkes som transfer fra S1, og ikke evidens for at innlærergrammatikken er UG-styrt.⁸

MacLaughlin (1998) kritiserer i sin tur Yuans påstander på flere områder. Hun viser blant annet til resultater som tyder på at informanter med samme S1-bakgrunn har ulike bindingssystemer i S2 (mer om dette i 5.3.1). Yuans forklaring på dette er at noen har overført systemet for lokale (sammensatte) anaforer, mens andre har overført systemet for ikke-lokale anaforer. MacLaughlin (1998) påpeker at dette er en lite plausibel forklaring. Hun stiller seg spørrende til hva som i så fall styrer overføringen, siden resultatet varierer innad i informantgrupper med samme S1.⁹

Yip & Tang (1998) undersøkte Yuan (1994) sin hypotese om at systemet for S1s anaforer overføres til S2. De testet anaforbinding i både S1 og S2 hos personer med

⁸ Yuans (1994) analyse av tempus–infinitiv-asymmetrien og kritikken av denne analysen gjennomgås i delkapittel 5.3.1.

⁹ MacLaughlin (1998) kritiserer også Yuans (1994) analyse av tempus–infinitiv-asymmetrien. Mer om dette i delkapittel 5.3.1.

kantonesisk¹⁰ som S1 og engelsk som S2. Kantonesisk har en morfologisk enkel anafor, *zigei*, som kan langdistansebindes, samt en morfologisk sammensatt anafor, *keoizigei*, som i utgangspunktet må bindes lokalt. *Keoizigei* kan imidlertid også ha en pronominal lesning, og i slike tilfeller er langdistansebinding mulig (Yip & Tang 1998: 168, 170f). I likhet med tidligere studier fant Yip & Tang at noen informanter kun tillot lokal binding i sitt engelske S2. Disse innlærerne har altså et målpråkslikt system. Et overraskende funn er at de samme innlærerne tillot langdistansebinding av den kantonesiske anaforen *keoizigei*. Ergo kan ikke transfer av denne anaforen alene forklare hvorfor innlærere har tilegnet seg det engelske bindingssystemet, da det engelske bindingssystemet er mer restriktivt med hensyn til domene enn bindingssystemet i deres eget S1 (Yip & Tang 1998: 188). Disse funnene tyder på at S1-transfer alene ikke gir noen tilfredsstillende forklaring på bindingssystemet man finner i S2-innlæreres mellomspråk.

5.1.4 UG-tilgang

For å utelukke transfer som mulig forklaringsfaktor bak parameterresetting må man altså undersøke om det er mulig å tilegne seg en parameterverdi i S2 som ikke finnes i S1. Eksempelvis kan man se på tilegning av LDB hos innlærere som ikke har LDB i sitt S1.

Thomas (1991a) undersøkte tilegning av japansk S2 hos innlærere med henholdsvis spansk og kinesisk som S1. Japansk og kinesisk har finitt LDB, mens spansk kun har lokal binding. De spanske innlærerne tillot LDB i japansk, til tross for at det ikke finnes i S1. Dette viser at det er mulig å tilegne seg en parameterverdi som er «videre» enn den man har i S1. Transfer fra S1 kan dermed ikke forklare de spanske innlærernes aksept for LDB, da spansk ikke har LDB. Også Yuan (1998) har gjort lignende funn. Yuan (1998) undersøkte S2-tilegning av kinesisk hos innlærere med henholdsvis engelsk og japansk som S1. I samsvar med Thomas' funn aksepterte også Yuans engelske informantgruppe LDB i sitt S2. Dette kan ikke være et resultat av fra transfer fra S1. Funnene til Thomas (1991a) og Yuan (1998) er med på å støtte antakelsen om at parameterresetting er mulig, og at mellomspråksgrammatikken er UG-styrt. Resetting til en parameterverdi som er innenfor rammene av UG, men som ikke nødvendigvis finnes i verken S1 eller S2, er derfor også blitt tolket som evidens for at S2-grammatikken er UG-styrt (Thomas 1991a, Yuan 1998).

¹⁰ Kantonesisk er en kinesisk dialekt. Bindingsforholdene og anafortypene i kantonesisk er like som i kinesisk; kantonesisk har både enkle og sammensatte anaforer, og de enkle anaforene kan langdistansebindes over finitte setningsgrenser.

5.1.5 UG-tilgang og transfer

Flere av forskningsresultatene vi har sett på så langt, har vært viktige for å fastslå at parameterresetting er mulig, og at transfer fra S1 ikke alltid kan forklare bindingssystemene vi finner hos S2-innlærere. Ettersom bindingssystemene S2-innlærerne har, er innenfor UGs rammer, har dette blitt tolket som evidens for at innlærernes mellomspråksgrammatikk er UG-styrt. Å anta at S2-innlæreres grammatikk er UG-styrt, står imidlertid ikke i kontrast til å anta at det også kan forekomme transfer fra S1. De fleste inkluderer både UG og S1-transfer i sine analyser av S2-innlæreres anaforsystem.

Forskning på andrespråkstilegning av engelsk hos innlærere med finitt LDB i S1 viser, som tidligere nevnt, at en del innlærere aksepterer LDB i sitt engelske S2 fra starten av (Hirakawa 1990, Lakshmanan & Teranishi 1994). Flere har tolket dette som evidens for at S1s parameterverdi overføres i tidlige stadier av innlæringen hos disse innlærerne. Denne parametersettingen endres etter hvert til en smalere verdi som, potensielt sett, kan endres til målspråkets verdi (Hirakawa 1990, Lakshmanan & Teranishi 1994).¹¹ Det antas altså en utvikling der man går fra den videste parametersettingen (finitt LDB) til den smaleste parametersettingen (lokal binding). Lakshmanan & Teranishi (1994) foreslår i sin analyse at S2-innlærerne i starten overfører S1s anafortype, som er morfologisk enkel, og at dette forårsaker LDB i deres engelske S2. Som resultat av input vil disse innlærerne senere reanalysere engelske anaforer som morfologisk sammensatte, noe som igjen vil føre til korrekt lokal binding hos avanserte S2-innlærerne.

Å anta transfer fra S1 impliserer ikke dermed at UG-tilgang for S2-tillegning er utelukket. Hirakawa (1990) sine funn viser som nevnt på at S2-innlærere av engelsk innledningsvis aksepterer LDB, men etter hvert kun aksepterer lokal binding. Hirakawa (1990) påpeker imidlertid at det ikke er noen ting ved hennes resultater som tyder på at S2-innlærerne har en grammatikk som ikke er i overensstemmelse med UG. Ettersom lokal binding er mulig i både engelsk (S1) og japansk (S2), er det umulig å si noe sikkert om hvorvidt aksept av lokal binding i S2 er et resultat av UG-tilgang eller overføring fra S1.

5.1.6 Ulike bindingssystemer: teoretisk og i S2

Et gjennomgående funn i de fleste av studiene vi har sett på så langt, er at innlærere med samme S1-bakgrunn og som antas å være på samme nivå i samme S2, har ulike

¹¹ Det er viktig å understreke at man *potensielt sett* kan ende opp med målspråkets parametersetting. Grunnen er at ikke alle innlærere ender opp med en målspråklig grammatikk (jf. kapittel 4).

bindingsystemer i sitt mellomspråk (Hirakawa 1990, Eckman 1994, MacLaughlin 1998, Thomas 1995, Wells 1998, Jiang 2009). Hos andrespråksinnlærere av engelsk gjentas følgende mønster i mange undersøkelser (Jiang 2009: 471):

- Noen tillater lokal binding.
- Noen tillater både lokal og ikke-lokal binding.
- LDB ut av ikke-finite setninger forekommer oftere enn LDB ut av finite setninger (tempus–infinitiv-asymmetrien).¹²

Innlærere av andre S2 enn engelsk viser også lignende variasjon. Thomas (1991a) fant for eksempel disse mønstrene hos S2-innlærere av japansk. Wexler & Manzini (1987) teori om *Subset Principle* kan ikke forklare disse forskjellene i S2-innlæreres mellomspråksgrammatikker på noen tilfredsstillende måte, ettersom prediksjonen er at alle innlærerne skal gå gjennom den samme løypen. Særlig er det problematisk for *Subset Principle* å skulle forklare hvorfor mange S2-innlærere av engelsk har tempus–infinitiv-asymmetrien i sitt mellomspråk, når denne strukturen verken finnes i S1 eller S2.

Ifølge MacLaughlin (1998) tyder variasjonen på at transfer fra S1 ikke er tilstrekkelig for å forklare andrespråksgrammatikken hos innlærere. Funnet av at mange innlærere har et bindingssystem som verken er identisk med systemet i S1 eller i S2, men som derimot representerer et bindingssystem som er mulig i andre naturlige språk (tempus–infinitiv-asymmetrien), understreker dette. Dette har som nevnt blitt tolket som evidens for at parameterresetting er mulig, samt at mellomspråksgrammatikken er UG-styrt. En mulig kritikk er at flere av de tidlige undersøkelsene ikke brukte noen egen test (som f.eks. luketest) for å anslå språklig kompetansenivå hos informantene. Trolig kunne resultatene vært annerledes dersom en slik test var inkludert. Det kan tenkes at en mer finjustert inndeling av informantene hadde avslørt relevante nivåforskjeller mellom eksempelvis de informantene som bare tillot lokal binding, og de som tillot både lokal binding og LDB, og at dette kan speiles som utviklingstrekk.

5.1.7 Førstespråkstilegning

Også forskning på førstespråkstilegning av anaforer har vært relevant for tilbakevisningen av *Subset Principle*. Ifølge Guasti (2002: 288) er det et utbredt funn at barn kjenner til bindingsprinsipp A i 3–4-årsalderen. Ettersom *Subset Principle* antar at lokal binding vil

¹² Tempus–infinitiv-asymmetrien omtales grundig i 5.3.

tilegnes før langdistansebinding, er undersøkelser av langdistansebinding i S1-innlæring interessant.

Su (2002) undersøkte aksepten for langdistanseanaforen *ziji* i kinesisk. Hennes funn er i samsvar med *Subset Principle*; kinesiske barn er lite villige til å godta LDB av *ziji*, mens voksne kinesere tillater LDB. Su (2002: 7) antar at det er en gradvis utvikling fra først å kun tillate lokal binding til deretter også å akseptere LDB.

Kim et al. (2009: 17) viser til forskning på S1-tilegning av anaforer i koreansk, som i likhet med norsk har både lokal og ikke-lokal anaforisk binding. Den koreanske anaforen *caki* kan bindes både lokalt og ikke-lokalt, men voksne S1-talere foretrekker en tolkning der anaforen langdistansebindes. Ifølge Kim et al. (2009: 17, med referanse til Cho 1992, Cho 2009 og Lee 1990) har ikke barn og voksne S1-talere av koreansk lik preferanse med hensyn til binding av anaforen *caki*, da barn fram til 12 års alder foretrekker lokal binding av denne anaforen: «[...] although knowledge of binding theory in Korean emerges around age 3, it takes several more years for the adult system to be fully established, around the age of 12»¹³. Resultatene til Su (2002) og Kim et al. (2009) antyder dermed at barn og voksne har ulik preferanse. Selv om barn foretrekker lokal binding framfor langdistansebinding, er ikke det evidens for at LDB er utelukket fra deres grammatiske kompetanse. Her er det viktig å skille mellom kompetanse og preferanse (jf. diskusjon i kapittel 6.3.1). Slik sett støtter ikke nødvendigvis disse dataene opp under *Subset Principle*.

Flere forskere har imidlertid funnet evidens for LDB også i tidlige faser av språkinnlæringen. Dette gjelder både språk der voksne S1-talere ikke aksepterer LDB, som for eksempel engelsk (Chien & Wexler 1990, Franks & Connell 1996, McDaniel et al. 1990), og språk med LDB, som for eksempel islandsk (Hyams & Sigurjonsdottir 1990) og russisk (Bailyn 1992). Disse funnene er sterk evidens mot *Subset Principle*. Dette gjelder spesielt for de engelske dataene, ettersom engelske barn ikke får input med LDB. Hvis *Subset Principle* hadde styrt S1-tilegning av anaforer, ville de engelske barna hatt problemer med å sette parameteren til en smalere verdi, ettersom det ikke finnes evidens i inputen som tilsier at parameteren er satt for vidt. Men likevel ser vi at dette faktisk skjer.

¹³ Ifølge Cole & Sung (1994: 357, fn. 7) er det variasjon blant koreanske S1-talere med hensyn til om *caki* behandles som en anafor, et pronominal eller begge deler. Dette åpner for at man kan si at barna i Kim et al. (2009) sin undersøkelse har analysert *caki* som en anafor, mens de voksne analyserer *caki* som både anafor og pronominal. Cole & Sung sier ikke noe om hvorvidt *caki* må bindes innen setningen den står i når den analyseres som et pronominal. Dersom man analyserer *caki* som et pronominal som ikke kan lokalbindes, men må bindes til en anafor i samme rotsetning, har *caki* mye til felles med norske *seg*, som heller ikke kan lokalbindes.

5.1.8 Konklusjon

Resultatene fra den tidlige forskningen på S2-tilegning av anaforer er blitt tolket som evidens for at *Subset Principle* ikke styrer S2-tilegning av anaforer, og at parameterresetting både er mulig og UG-styrt. Flere forskere mener at mellomspråksgrammatikken ikke bare er UG-styrt, men at den innehar trekk som må tolkes som evidens for transfer av bestemte egenskaper ved anaforene i S1 (Finer & Broselow 1986, Hirakawa 1990, Finer 1991, Thomas 1989, 1991a, 1993, Yuan 1998). Eksempelvis hevder både Thomas (1991a) og Yuan (1998), som undersøkte S2-tilegning av henholdsvis japansk og kinesisk, at innlærere som har LDB i sitt S1, har en fordel i innlæringen av S2 med LDB sammenlignet med innlærerne som ikke har LDB i sitt S1.

Funnet av at S2-innlærere ikke starter med lokal binding i S2, samt at enkelte S2-innlærere av engelsk aksepterer LDB i sitt andrespråk, var viktig evidens imot teorien om *Subset Principle*. *Subset Principle* kan verken forklare disse dataene eller hvorfor S2-innlærere med samme S1 har ulike bindingssystemer i samme S2. Også forskning på S1-tilegning av anaforer taler imot *Subset Principle*. MacLaughlin (1995) diskuterer flere ulike studier som kan kaste lys over *Subset Principle* i både S1- og S2-innlæring. Hun konkluderer med at *Subset Principle* ikke er tilgjengelig for verken S1- eller S2-innlærere.¹⁴ Resultatene fra S1- og S2-forskning på anafortilegning var avgjørende for at man etter hvert gikk bort fra *Subset Principle* i analysen av S2-innlæreres anafortilegning.

En annen svakhet ved *Subset Principle* er at teorien ikke gir noen tilfredsstillende forklaring på forholdet mellom anaforens morfologiske status på den ene siden og variasjonen i bindingsdomener og antesedentorientering på den andre siden.

5.2 Nyere teorier: *Relativized SUBJECT* og *Move-to-INFL*

Flere undersøkelser (blant annet Wells 1998, Bennett & Progovac 1994, Yuan 1998, MacLaughlin 1998) har lagt teorien om *Relativized SUBJECT* (Progovac 1992, 1993) til grunn. Mange (blant annet Thomas 1995, Christie & Lantof 1998, White et al. 1996 og Jiang 2009) har også brukt *Move-to-INFL/LF-movement approach* (Cole, Hermon & Sung 1990, Batistella 1989, Pica 1987, Cole & Sung 1994) som teoretisk rammeverk. Ettersom disse teoriene har hatt en sentral plass både i utformingen av eksperimenter for å undersøke S2-innlæreres anaforbindingssystem og i analysen av dataene, er det naturlig å gi en grundig gjennomgang av begge teoriene.

¹⁴ Andre som kritiserer *Subset Principle*, er Hermon (1992), Kapur et al. (1993), Cole & Sung (1994).

En ulempe med Wexler & Manzini (1987) og Manzini & Wexlers (1987) teori er, som nevnt, at den ikke på noen enkel måte kan forklare forholdet mellom anaforens morfologi og langdistansebinding. Både *Move-to-INFL* og *Relativized SUBJECT* kan derimot forklare forholdet mellom anaforens morfologiske kompleksitet på den ene siden og domene og orientering på den andre siden. MacLaughlin (1998: 200) forklarer teoriernes fordel slik: «[...] the important idea is that the morphology of the reflexive is represented in the syntactic structure, and this structure constrains the reflexive's binding possibilities». Anaforens morfologi er avgjørende: «Each anaphor type has certain properties associated with it, in fact a cluster of properties that are assumed to fall out from UG» (White 1995: 66). Forskjellen mellom langdistansebinding og lokal binding er ikke parametrisert, som i Wexler & Manzini (1987) og Manzini & Wexlers (1987) styringskategoriparameter, men ses på som et resultat av egenskaper knyttet til anaforens morfologi (kjerne vs. frase): Enkle anaforer er kjerner, og kan langdistansebindes, mens sammensatte anaforer er fraser og må lokalbindes. Langdistanseanaforer er som nevnt subjektorienterte (jf. kapittel 2.3.2), mens det i lokal binding er mulig å ha subjekt og/eller objekt som antesedent. Både *Relativized SUBJECT* og *Move-to-INFL* forklarer altså disse sammenhengene ved å vise til anaforens morfologi: «Long distance binding and the requirement of only subject antecedents are linked, rather than falling out from two independent parameters, as on the Wexler and Manzini model [...]» (White 1995: 66). Felles for *Relativized SUBJECT* og *Move-to-INFL* er altså, som allerede antydnet, at begge antar at det er en sammenheng mellom anaforens morfologi og mulighetene for langdistansebinding. Sentralt i begge teoriene er antakelse om at det finnes «a general requirement that a reflexive and its binder must have the same X-bar status» (Progovac 1993: 757). Sammensatte anaforer analyseres som fraser (XP) og krever derfor antesedenter med frasestatus (XP), mens morfologisk enkle anaforer regnes for å være kjerner (X^0) og må bindes av antesedenter med kjernestatus.¹⁵ Dette forklares grundig i 5.2.2.

Disse teoriene la grunnlaget for en ny vinkling i anaforforskningen. I likhet med *Subset Principle* ga teoriene lett testbare prediksjoner. Mange undersøkte om innlærerne analyserte anaforene som enkle eller sammensatte, og man så på sammenhengen mellom morfologi, domene og orientering. Det ble antatt at dersom en innlærer analyserer anaforene i S2 som morfologisk enkle, vil hun også kunne tillate LDB, mens hvis anaforene analyseres som morfologisk sammensatte, må de lokalbindes. En fordel med *Relativized SUBJECT* og

¹⁵ Det er vanlig å analysere sammensatte anaforer som bestående av et pronominalt morfem og et morfem som indikerer SELF, mens enkle anaforer kun består av SELF-morfemet (Reinhart & Reuland 1993) (jf. kapittel 2).

Move-to-INFL er dermed at begge disse teoriene kan forklare (også den individuelle) variasjonen man finner i S2-innlæreres bindingssystemer.

Jeg skal nå se nærmere på *Relativized SUBJECT* og *Move-to-INFL*. For å kunne gjøre rede for hver av disse teoriene, og forskjellene/likhetene mellom dem, er det relevant gjøre rede for følgende termer først: INFL, AGR, T og LF-flytting. LF-flytting er kun relevant for *Move-to-INFL*, og dette begrepet blir derfor gjort rede for under presentasjonen av *Move-to-INFL*.

5.2.1 INFL, AGR og T

I klassisk GB-teori (Chomsky 1981) er INFL(ection) en abstrakt kategori som huser både tempus (T) og kongruenstrekkene (AGR) på verb. Kongruenstrekkene til verb viser til person-, numerus- og genustrekk (*phi*-trekk), som vanligvis uttrykkes ved hjelp av bøyningsendelser på verbet. Ifølge Haegeman (1994: 111f) er AGR et abstrakt grammatisk trekk som regnes for å være syntaktisk til stede i alle språk, selv om det ikke er morfologisk realisert i alle språk. Språk som har morfologisk realisert AGR, kalles +AGR. AGR-projeksjonen og kategorien antas å eksistere i alle språk, også i språk som er spesifisert som –AGR. Norsk har lite samsvarsbøyning på verb og regnes derfor for å være –AGR (Holmberg & Platzack 1995), mens for eksempel italiensk, som har rik bøyingsmorfologi, er +AGR (Haegeman 1994). På lignende måte regnes tempustrekket for å være syntaktisk til stede i alle setninger. Infinitivsetninger er derfor markert som –T, mens finitte setninger er +T. I tidlig GB-teori antok man altså at INFL-projeksjonen (IP) var spesifisert for både AGR og T. Senere har det blitt argumentert for at AGR og T danner egne projeksjoner, henholdsvis AGRP og TP (Pollock 1989), og at disse projeksjonene kan erstatte IP.¹⁶ I analyser som bruker sistnevnte teori, antar man at verbet flytter innom AGR, eller omvendt, før det flytter til T. Det er altså disse to flyttingene som til sammen tilsvarer flytting til INFL/T i tidligere teorier. TP og IP brukes gjerne om hverandre, og de viser til den samme syntaktiske projeksjonen og de samme grammatiske kategoriene. Det er også vanlig å definere <Spes IP> eller <Spes TP> som setningens subjekts plass, da man antar at subjektet må flytte dit for å få kasus (Åfarli & Eide 2003).

Teoriene om setningers syntaktiske struktur danner bakteppet for S2-teoriene. Bakgrunnen for at enkelte teorier bruker INFL, mens andre bruker AGR og/eller T, er at de

¹⁶ Pollock (1989) antar også at engelsk og fransk har en egen projeksjon for negasjoner (NEGP). Se Pollock (1989) for argumentasjon for hvorfor AGRP, TP og NEGP bør regnes for å være egne projeksjoner.

bygger på ulike versjoner av den ovennevnte teorien. Det betyr at de kan bruke ulike termer i omtalen av det samme fenomenet, slik tilfellet er for *Relativized SUBJECT* og *Move-to-INFL*.

5.2.2 *Relativized SUBJECT*

Progovacs (1992, 1993) teori bygger på Chomskys (1981) bindingsprinsipper, som sier at den første potensielle antesedenten for en anafor, *SUBJECT* (*SUBJECT* skrevet med store bokstaver brukes i betydningen «potential antecedent» (Progovac 1993: 755)), stenger av domenet for anaforen. Dette betyr at en anaforbinding ikke kan krysse et *SUBJECT* (Bennett & Progovac 1998: 188f). Progovacs (1992, 1993) teori forklarer langdistansebinding ved å relativisere det som definerer anaforens bindingsdomene, altså *SUBJECT*. En viktig antakelse i denne teorien er, som tidligere nevnt, at X^0 -anaforer må bindes av antesedenter med X^0 -status, mens XP-anaforer må bindes av antesedenter med XP-status. Progovacs (1992, 1993: 756) prinsipper kan formaliseres slik:

(1)

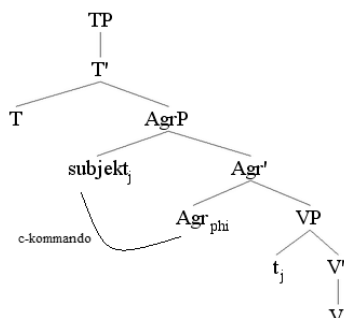
- a. A SUBJECT for an X^0 reflexive can only be a c-commanding X^0 category (head) carrying person/number features, i.e. AGR.
- b. A SUBJECT for an XP reflexive can only be a c-commanding XP specifier carrying person/number features, therefore [NP, NP] and [NP, IP]. (Bennett 1994: 133)¹⁷

Kun morfologisk enkle anaforer kan langdistansebindes, og disse anaforene krever en antesedent som både har X^0 -status og huser kongruenstrekk. AGR(eement) er derfor den eneste mulige antesedenten, da det er den eneste X^0 -kategorien som har kongruenstrekk (phi-trekk) som er relevante for binding (Bennett & Progovac 1998: 189). Kun subjekter kan stå i <spes AGRP>. I denne posisjonen er det spesifikator-kjerne-kongruens mellom AGR og subjektet, i tillegg til at subjektet c-kommanderer anaforen.¹⁸ Ettersom det kun er subjekter som kan stå i <Spes AGRP>, er morfologisk enkle anaforer subjektorienterte. Treet i Figur 3 illustrerer dette. Poenget med denne figuren er å illustrere hvilket element som står i posisjon til å c-kommandere AGR. Subjektet genereres i <spes VP> og flyttes videre til <spes AGRP>.

¹⁷ Ifølge Bennett & Progovac (1998: 211, fn. 2) er definisjonen for *SUBJECT* definert som subjektet til en IP (setningssubjektet) ([NP, IP]), det leksikalske subjektet for en NP ([NP, NP]) eller AGR-elementet i INFL («[NP, IP] and [NP, NP] are specifiers and thus XP SUBJECTS, whereas [AGR] is a head and an X^0 SUBJECT» (ibid.)).

¹⁸ Se definisjon av c-kommando i kapittel 2.1.1.

Subjektet flytter videre til <Spes TP/IP>, men det er ikke markert i treet i Figur 3, da det ikke er relevant i denne forklaringen.¹⁹

Figur 3

Det antas videre at språk har en av to settinger på AGR-parameteren; morfologisk (synlig) AGR eller anaforisk AGR. I sistnevnte tilfelle er AGR ikke morfologisk realisert. Progovac (1992: 673, 1993: 758) antar at AGR er syntaktisk til stede i alle språk, til tross for at kategorien ikke er morfologisk realisert i alle språk (f.eks. kinesisk). Det samme gjelder for ikke-finitte setninger: «[...] the absence of morphological Agr in Chinese-type languages and infinitivals does not entail the absence of syntactic Agr [...]» (Progovac 1993: 758).²⁰ I språk som tillater langdistansebinding, er det avgjørende hvorvidt AGR er morfologisk synlig eller ikke. I språk som har morfologisk AGR, det vil si morfologisk synlig samsvarsbøyning mellom subjekt og verbal, kan ikke bindingen krysse AGR, altså finitte setningsgrenser. Morfologisk AGR utgjør SUBJECT (altså antesedent) for X⁰-anaforer og stenger dermed av bindingsdomenet for anaforen. Dette gjelder eksempelvis i russisk²¹: «Since Russian finite clauses [...] host morphological (overt) Agr, the domain for an X⁰-reflexive closes off with the first finite clause» (ibid.). Dette forklarer hvorfor russiske anaforer kun kan langdistansebindes ut av ikke-finitte setninger og ikke ut av finitte setninger, fordi det er den minste setningen med synlige kongruenstrekk som er det relevante domenet. I (2) kan russiske *svoj* bindes enten lokalt til PRO eller langdistansebindes til subjektet i hovedsetningen.

¹⁹ Som nevnt regnes <Spes TP/IP> for å være subjektsplassen. I en analyse der AGR danner en egen projeksjon, flytter, som nevnt, subjektet innom <Spes AgrP> før det flytter til <Spes TP/IP>.

²⁰ Mer om Progovacs argumentasjon for å anta AGR-kategoriens tilstedeværelse i alle setninger i Progovac (1992: 673, 1993: 758).

²¹ Det er viktig å merke seg at LDB i norsk predikeres feil ut fra denne teorien, da norsk er -AGR, men ikke tillater finitt LDB. Dette diskuteres grundig i kapittel 10.2.1.1.

- (2) Professor_i poprosil assistenta_j [PRO_j [čitat' svoj_{i/j} doklad]].
 Professoren spurte assistent-ACC å-lese SEs rapport
 'Professoren spurte assistenten om å lese SEs rapport.' (Progovac 1992: 674)

Progovac (1992: 674) forklarer dermed at styringskategorien for *svoj* er hele hovedsetningen, ettersom det er oversetningen som inneholder synlig AGR. I (3) kan derimot ikke *svoj* langdistansebindes, fordi bindingen da vil krysse en finitt setningsgrense:

- (3) Vanja_i znaet [čto Volodja_j ljubit *svoj-u*_{i/j}* žen-u].
 Vanja vet at Volodja elsker SEs-ACC kone-ACC
 'Vanja vet at Volodja elsker SEs kone.' (Progovac 1992: 674)

Et fellestrekk mellom ikke-finitte setninger i språk som russisk og finitte setninger i språk som kinesisk er altså at ingen av setningene har morfologisk uttrykt AGR. Språk som kinesisk antas som nevnt å ha syntaktisk AGR, men å mangle morfologisk realisering av kategorien. Ifølge Progovac (1992: 673) har dette følgende konsekvenser:

[...] its morphological emptiness makes it anaphoric, or dependent on coindexation with higher Agr, as argued by Borer (1989). If Agr is bound to a higher Agr, the SUBJECT is now the whole Agr chain, and the domain extends up to the head of the chain (in the spirit of Anderson (1982), Everaert (1984), Johnson (1985), and others who propose that Tense coindexing is responsible for the domain extension in subjunctive clauses).

Anaforisk AGR kan altså lenkes til AGR i en foregående setning som, hierarkisk sett, ligger høyere opp, og slik dannes det en AGR-kjede. I språk med anaforisk AGR kan anaforbindingen gå like langt som AGR-kjeden. Det vil si at bindingen også kan krysse finitte setningsgrenser: «[...] if a language does not have morphological AGR, the domain for simple reflexives will not be delimited in the language» (Bennett & Progovac 1998: 189). Hele rotsetningen utgjør dermed anaforens bindingsdomene. AGR-kjeden muliggjør LDB, men anaforen kan også bindes til den lokale AGR, altså det lokale subjektet, som vist i (4)²². Progovac (1993: 758f) forklarer mekanismen slik: «Agr1 is the SUBJECT and binder for the X⁰ *ziji*. If the local Agr1 is bound to the next higher Agr2, by transitivity, the reflexive will also be bound to Agr2, and coindexed with both of the subjects».²³

²² Her er AGR eksplisitt markert.

²³ Siden en X⁰-anafor alltid kan sies å være bundet av den lokale AGR, kan man argumentere for at anaforen også bindes lokalt (Progovac 1993: 758).

- (4) Zhangsan_i Agr2_i shou [Lisi_i Agr1_i chang piping ziji_i]
Zhangsan sier Lisi ofte kritiserer SE
'Zhangsan sier at Lisi ofte kritiserer SE.' (Progovac 1993: 758)

I *Relativized SUBJECT* er det altså definisjonen av hva som kan binde en anafor (hva som er SUBJECT), som muliggjør langdistansebinding, og slik sett forårsaker utvidelsen av bindingsdomenet. Enkeltspråkets realisering av AGR-kategorien avgjør domenet, eller den potensielle lengden, på langdistansebindingen.

Som nevnt antas det at morfologisk sammensatte anaforer må bindes av en c-kommanderende antesedent med samme morfologiske status, og person/numerus-trekk. Både subjekt og objekt er derfor prinsipielt mulige antesedenter for XP-anaforer.

Anaforens morfologiske status avgjør dermed bindingsdomenet og orienteringen, mens statusen til AGR er relevant for «lengden» på en eventuell langdistansebinding. Mange som har lagt teorien om *Relativized SUBJECT* til grunn, har arbeidet ut fra en hypotese om at det finnes en refleksivparameter med to parametersettinger: enkel og sammensatt anafor, og en AGR-parameter med to parametersettinger: morfologisk og anaforisk (f.eks. MacLaughlin 1998). Flere funn tyder på at begge disse parametrene kan resettes (MacLaughlin 1998, Bennett 1994, Bennett & Progovac 1998, Wells 1998).²⁴

Bennett & Progovac (1998) foreslår en analyse av S1-tilegning av anaforer der AGR og anaforens morfologiske status kobles. Det antas at barn må lære seg anaforens morfologiske status og hvilken parametersetting AGR har. Et barn som lærer seg engelsk og ikke har satt parameterverdien riktig for AGR, vil tillate LDB (jf. resultater som viser aksept for LDB i tidlige faser av språktilegning, også innen språk der voksne S1-talere kun aksepterer lokal binding av anaforer, kapittel 5.1.7). Langdistansebindingens domene avgjøres av hvorvidt hun analyserer anaforene som enkle eller sammensatte. I denne analysen fungerer AGR og anaforens morfologiske status som trigger i den forstand at tilegning av riktig parameterverdi vil snevre inn bindingsdomenet. Innen S2-forskning som har lagt denne teorien til grunn (Bennett 1994, Bennett & Progovac 1998), undersøker man om det også fungerer på denne måten i S2-tilegning.

²⁴ Wells (1998) diskuterer verken transfer, aksess eller parameterresetting eksplisitt. Resultatene og analysen tyder imidlertid på at parameterresetting er mulig, da den morfologiske statusen til anaforer og verdien +/-AGR kan være ulik i S1 og S2.

5.2.3 *Move-to-INFL*

I likhet med *Relativized SUBJECT* antar man også i *Move-to-INFL* at anaforen og antesedenten må ha samme X'-status.²⁵ En viktig antakelse i *Move-to-INFL* er at morfologisk enkle anaforer som for eksempel *ziji* og *seg* mangler trekk for person, numerus og genus (phi-trekk). Ifølge Pica (1987) motiverer denne «mangelen» flytting. Morfologisk enkle anaforer analyseres som kjerner, og man antar at kjerner kun kan flytte til andre kjerneposisjoner. Fraser (XP) kan ikke flytte til kjerneposisjoner. I denne analysen antas det, i tråd med Chomsky (1986a) at morfologisk enkle anaforer flytter til INFL i logisk form (LF). Det er derfor naturlig å gi en kort forklaring på hva logisk form er.

Logisk Form kan defineres slik: «Stage in a syntactic derivation which connects syntax and the concept-intentional ('thought') systems; i.e. stage at which semantic interpretation takes place. Stage by which linguistically meaningful relations must be established» (Boeckx 2006: 203). LF kan ses på som det syntaks-semantiske motsvaret til en setnings fonetiske form (PF). Flytting i logisk form (LF-flytting) er «synlig» for syntaksen, men kommer ikke morfologisk til uttrykk i setningen. Man sier derfor ofte at LF-flytting skjer i usynlig syntaks (*covert movement*).

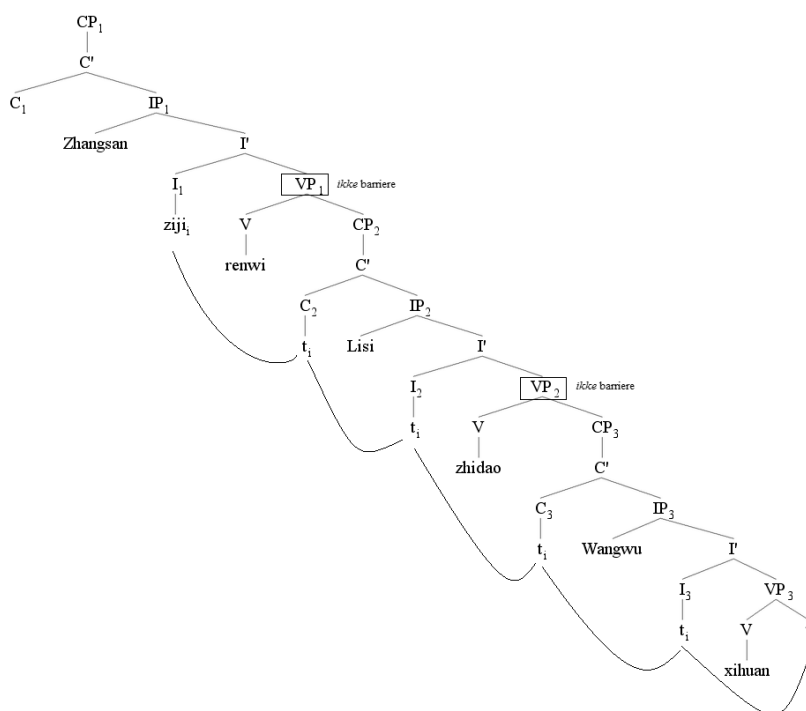
I *Move-to-INFL* antas det altså at morfologisk enkle anaforer flytter i logisk form og slik ender opp i en posisjon der den kan bindes av anaforen i oversetningen. Etter LF-flyttingen i den logiske strukturen står anaforen i oversetningen, og bindingsforholdet blir slik sett lokalt. Etersom flyttingen skjer i usynlig syntaks, er ikke flyttingen synlig i setningen slik den uttales (fonetisk form, PF). Motivasjonen for denne flyttingen er, som sagt, at anaforen må få lisensiert de manglende phi-trekkene sine. Det antas altså at morfologisk enkle anaforer genereres i VP-en, men at de er underspesifisert. På grunn av underspesifiseringen må anaforen kjerneflytte til INFL i LF for å få sjekket trekkene sine (se Figur 4).

I Battistellas (1989) analyse av kinesiske *ziji* antas det at den morfologisk enkle anaforen kan flytte fra INFL til INFL. Dette forklarer hvorfor langdistansebindingen kan krysse flere setningsgrenser, som i (5), der *ziji* potensielt kan bindes til tre ulike antesedenter, hvorav to befinner seg utenfor anaforens lokale domene (*Zhangsan* og *Lisi*).

- (5) Zhangsan_i renwei [Lisi_j zhidao [Wangwu_k xihuan ziji_{i/j/k}]].
Zhangsan tror Lisi vet Wangwu liker SE
'Zhangsan tror at Lisi vet at Wangwu liker SE.' (Cole et al. 1990: 5)

²⁵ Det finnes flere ulike retninger og varianter av *Move-to-INFL*. Jeg går ikke gjennom de ulike retningene her, men fokuserer heller på de delene av teorien som er relevante i denne sammenhengen.

Treet i Figur 4 fra Cole et al. (1990: 6) illustrerer hvordan man antar at anaforen (her: *ziji*) flytter i LF.²⁶ Alle *ziji*'s flyttinger er markert i treet i Figur 4. Det antas at flyttingen etterlater et spor (t) i alle posisjonene det har vært innom. Når *ziji* bindes lokalt, antas det derfor at dette sporet bindes av den lokale antesedenten.

Figur 4: LF-flytting av *ziji*.

Når anaforen flytter til INFL, blir den stående i en posisjon der den eneste mulige kommanderende antesedenten er subjektet. Dette forklarer hvorfor langdistanseanaforer er subjektorienterte.

En viktig forskjell mellom *Relativized SUBJECT* og *Move-to-INFL* er dermed at sistnevnte teori antar at LF-flytting av morfologisk enkle anaforer kan forklare LDB.

²⁶ Cole et al. (1990) har markert hvorvidt VP-ene i treet fungerer som barriere. I deres teori antas det at leksikalsk INFL *L-markerer* VP-en. En L-markert VP fungerer ikke som noen barriere, noe som åpner for at anaforen (her: *ziji*) fritt kan flytte fra C til I, en flytting som krysser VP. Cole et al. (1990: 8) antar at INFL ikke er leksikalsk i engelsk, men heller er funksjonell. Dette medfører at INFL ikke L-markerer VP, noe som igjen har som konsekvens at VP fungerer som en barriere som forhindrer LDB. Jeg går ikke videre inn på L-markering og Cole et al. (1990) sin definisjon av leksikalske og funksjonelle projeksjoner her, men henviser heller leseren til Cole et al. (1990) og Chomsky (1986a).

Relativized SUBJECT forklarer i stedet langdistansebindingen ved å relativisere det som kan binde anaforen, altså fungere som antesedent (*SUBJECT*). I *Relativized SUBJECT* forblir både enkle og sammensatte anaforer stående i VP-en, og LF-flytting antas ikke som forklaring. Også i *Move-to-INFL* blir morfologisk enkle anaforer stående i VP-en i synlig syntaks, men det antas altså at de flytter i usynlig syntaks.

I *Move-to-INFL* forklares forskjellen mellom finitt og ikke-finitt LDB på en lignende måte som i *Relativized SUBJECT*. Man antar at det er relevant hvorvidt INFL er morfologisk realisert eller ikke.²⁷ I språk der tempus ikke er morfologisk markert, kan X⁰-anaforen LF-flytte fra INFL til INFL. I språk med morfologisk tempus kan derimot ikke anaforen flytte ut av en tempusmarkert, altså finitt, setning.²⁸ I kinesisk, som ikke har morfologisk markering på INFL, kan LDB krysse finitte setningsgrenser. I treet i Figur 4 er det derfor markert at VP₁ og VP₂ ikke danner barrierer. I russisk, som har morfologisk markert tempus i finitte setninger, kan langdistansebindingen kun krysse setninger som ikke er tempusmarkert, dvs. ikke-finitt setninger. I en russisk setning tilsvarende setningen i Figur 4 vil VP være en barriere i de tilfellene der INFL er tempusmarkert.

Også i *Move-to-INFL* antas det at sammensatte anaforer er maksimale projeksjoner og må adjungeres til andre maksimale projeksjoner i eventuelle flyttinger. Sammensatte anaforer adjungeres derfor til VP. I denne posisjonen c-kommanderes anaforen både av subjektet og objektet i setningen over, noe som forklarer den potensielle objektorienteringen til sammensatte anaforer.

5.2.4 *Relativized SUBJECT* og *Move-to-INFL*: forskning og funn

I dette delkapitlet presenteres forskning som har lagt *Relativized SUBJECT* eller *Move-to-INFL* til grunn, samt viktige resultater fra denne forskningen. I disse to teoriene kobles

²⁷ Flere av analysene som er gjort innen *Move-to-INFL*, antar en struktur uten AGR-projeksjon. Det vil si at både AGR og T(tempus) er inkorporert i I(NFL)-noden. Reinhart & Reuland (1991: 301) forklarer at morfologisk enkle anaforer er underspesifisert for phi-trekk, og at AGR kan sjekke trekkene. Ettersom INFL huser AGR, blir trekkene sjekket når anaforen LF-flytter til INFL.

²⁸ Ifølge Reinhart & Reuland (1991) vil en morfologisk enkel anafor inkorporeres inn i kjernen det flytter til. Det vil si at en anafor som har flyttet til en tempusmarkert INFL, vil bære med seg dette tempustrekket i eventuelle videre flyttinger. En anafor som først flytter til en finitt INFL, for deretter å flytte videre til INFL i oversetningen, vil bære med seg tempustrekket fra den underordnede, tempusmarkerte setningen. Jiang (2009: 474) forklarer selve mekanismen i dette slik: «We assume, following Reinhart & Reuland (1991), that head movement of reflexives involves incorporation. When the reflexive head X adjoins to another head Y, excorporation is blocked. As a result, subsequent movement of X requires the pied-piping of Y. Movement of Y is possible only when the position of Y is not crucial for the interpretation of the sentence. The movement of tensed INFL from its own clause would be prohibited because it would result in a structure in which tense would have scope over a higher clause». Hamilton (1996: 428) påpeker at dette vil føre til en situasjon der det blir vanskelig å tolke setningen.

anaformorfolgi til både bindingsdomene og antesedentorientering, og flere studiene har undersøkt disse koblingene. Vi skal nå se på resultater fra studier som har undersøkt forholdet mellom anaforens morfolgi og bindingsdomene, tilegning av morfolgisk samsvarsbøyning (AGR) og bindingsdomene, forholdet mellom bindingsdomene og orientering, samt studier som tester S2-innlæreres tilgang til UG.

Bennett (1994) og Bennett & Progovac (1998) undersøkte tilegning av engelske anaforer hos serbokroatiske S1-talere. Disse studiene la Progovac (1992, 1993) sin teori om *Relativized SUBJECT* til grunn, og det antas at kombinasjonen av anaformorfolgi og +/-AGR er utslagsgivende for anaforers bindingsdomene. Serbokroatisk har kun morfolgisk enkle anaforer, og AGR er morfolgisk realisert (+AGR). Langdistansebinding i serbokroatisk kan ikke krysse finite setningsgrenser. Engelsk har kun morfolgisk sammensatte anaforer som må lokalbindes, og regnes også for å være et +AGR-språk.

En viktig motivasjon bak disse studiene var å undersøke om S2-innlærere overfører overflatestrukturer for anaforbinding fra S1 til S2, eller om grammatikken er UG-styrt. Gitt teorien om *Relativized SUBJECT* har engelsk og serbokroatisk lik verdi på AGR-parameteren, men ulik verdi på refleksivparameteren (morfolgisk enkel vs. sammensatt anafor). En annen relevant forskjell mellom de to språkene er at engelsk har en bestemt konstruksjon, objektkontroll, som ikke finnes i serbokroatisk. Et eksempel på objektkontroll i engelsk er følgende setning:

(6) Alex forced John_i [PRO_i to listen to himself]. (Bennett 1994: 140)

I (6) bindes *PRO* i undersetningen av objektet *John* i oversetningen, og relasjonen mellom anaforen og antesedenten (*PRO*) kan derfor sies å være lokal. Bennett & Progovac (1998: 194) påpeker at «[k]nowledge of the locality restrictions on reflexive binding for constructions absent for the L1 suggests that L2 learners do not simply transfer whole constructions from the target grammar, but that they resort to UG when new constructions are encountered in the L2». Ettersom objektkontroll er en konstruksjon som ikke forekommer i serbokroatisk, men som finnes i engelsk, er det spesielt interessant å undersøke hvordan serbokroatiske innlærere behandler denne konstruksjonen i sitt engelske S2. Dette fordi strukturen i seg selv ikke kan overføres fra S1 til S2.

Resultatene fra studien viser at de serbokroatiske innlærerne behandlet engelsk som om det var et +AGR-språk, men siden både S1 og S2 har denne parametersettingen, er det

umulig å si sikkert om dette er resultat av transfer. Dataene for øvrig tyder på at innlærerne overfører anaforens morfologiske status (X^0) fra S1 (Bennett 1994, Bennett & Progovac 1998: 209), og de tillater derfor LDB over ikke-finite setningsgrenser, men ikke over finite setningsgrenser (slik som i S1). Bennett (1994) og Bennett & Progovacs (1998) funn viser at innlærerne behandler konstruksjoner med objektkontroll som forventet ut fra prediksjonen om at mellomspråksgrammatikken er kategorisert som +AGR med X^0 -anaforer. De tillater derfor også her langdistansebinding av engelske anaforer over ikke-finite setningsgrenser, men ikke over finite setningsgrenser. Ettersom konstruksjonen ikke finnes i S1, kan ikke dette tolkes som direkte transfer av overflatestruktur fra førstespråket: «This result suggests that computation of binding domain is not limited to L1 acquisition» (Bennett & Progovac 1998: 210). UG er altså aktivt med og guider analysen av konstruksjoner også i S2: «binding domains are computed by a UG-constrained system when required in the target language» (Bennett 1994: 153).²⁹ Et viktig aspekt ved denne analysen er at både AGR og anaforens morfologiske status er relevant for å forklare binding i S2. I likhet med studiene som la teorien som *Subset Principle* til grunn, støtter resultatene fra denne studien opp under antakelsen om at S2-grammatikken er underlagt UG sine prinsipper. En viktig forskjell mellom denne studien og studiene som la *Subset Principle* til grunn, er imidlertid hvordan UGs tilgjengelighet testes.

Wells (1998) undersøkte forholdet mellom morfologisk samsvarsbøyning og bindingsdomener, samt forholdet mellom anafortype (enkel vs. sammensatt) og bindingsdomene i tilegning av engelsk S2 hos innlærere med kinesisk som førstespråk. Hun brukte tre ulike tester: en test for binding, en test for samsvarsbøyning og en test for anafortype. Wells forventet, i tråd med Progovac (1992, 1993), at S2-innlærerne som hadde kategorisert engelske anaforer som sammensatte, ville lokalbinde dem uavhengig av om de hadde morfologisk AGR eller ikke. Dette viste seg ikke å stemme. I stedet var det slik at de som hadde tilegnet seg morfologisk AGR, kun tillot lokal binding uavhengig av om de analyserte anaforene i S2 som morfologisk enkle eller sammensatte. «Perhaps, contrary to

²⁹ Thomas (1998: 273) påpeker et viktig forbehold ved Bennett & Progovacs konklusjon. Bennett & Progovac rapporterer resultater på *gruppenivå*, og ikke på individnivå. «Because Serbo-Croatian does not have object control infinitivals, Bennett and Progovac interpret the fact that learners bind English reflexives long distance to the matrix subject to signal that they are sensitive to the lack of AGR in the L2 subordinate clause, and therefore that they have access to UG. But this claim rests on evidence that the same individuals who bind L2 reflexives locally in finite subordinate clauses bind L2 reflexives long distance out of infinitival clauses, not that the overall group incidence of local binding is lower in the second case. [...] Bennett and Progovac's claim makes it critical that it is the same individuals who consistently bind English reflexives locally in finite clauses as bind reflexives nonlocally where no AGR appears in a subordinate clause». Thomas' kommentar understreker viktigheten av å undersøke de individuelle dataene.

Progovac's analysis, overt morphological agreement plays a role regardless of the type of anaphor (X^0 vs. XP)» (Wells 1998: 245). Wells' funn tyder dermed på at innlærerens analyse av anaforen som enkel eller sammensatt ikke er bestemmende for anaforens bindingsdomene, men at det heller er avgjørende hvorvidt morfologisk AGR er på plass.

Wells (1998: 245f) tolket disse funnene dithen at Progovacs binære system der skillet mellom morfologisk enkel og sammensatt anafor er avgjørende, ikke er tilstrekkelig. Basert på Reinhart & Reuland (1991) foreslår Wells at en treveis inndeling av anaforer kan forklare hennes noe overraskende funn. Reinhart & Reuland (1991) skiller mellom tre ulike anafortyper: SELF-anaforer med fullt spesifiserte phi-trekk, SE-anaforer uten phi-trekk, og SE-anaforer med ufullstendig spesifiserte phi-trekk. Wells (1998: 247) antar at noen av S2-innlærerne har analysert den engelske anaforen *myself* som en morfologisk enkel anafor med underspesifiserte phi-trekk det vil si en såkalt SE[1sg]-anafor: «[...] if these learners analyse the English anaphor as SE with incompletely specified *phi*-features [...], then we make exactly the right (post-hoc) prediction: LD [long distance] binding effects [...] mediated by finiteness [...], and rejection on the grammaticality-judgment task of modified anaphors³⁰ [...]» (Wells (1998: 249)).³¹

I *Relativized SUBJECT* og *Move-to-INFL* opptrer enkelte trekk sammen i klynger (*clustering*), eksempelvis subjektorientering og LDB, samt objektorientering og lokal binding (altså avvisning av LDB). Vi skal nå se nærmere på resultatene fra studier som har testet om denne typen klyngefenomener forekommer i S2-innlæreres mellomspåksgrammatikk.

White (1995) undersøkte om positiv evidens for objektbinding i engelsk trigget avvisning av LDB hos S2-innlærerne. Dette var ikke tilfellet. Whites resultater tyder på at egenskaper som ser ut til å være knyttet sammen i S1-tilegning, ikke nødvendigvis er det i grammatikken til S2-innlærere.

Ettersom langdistanseanaforer kun kan bindes til subjekter, har man også undersøkt om personer som tillater LDB, også avviser objektorientering (både lokalt og ikke-lokalt). Yuan (1998) så på tilegning av kinesisk som S2 hos innlærere med henholdsvis japansk og

³⁰ Wells (1998) testet om S2-innlærere av engelsk aksepterte modifisering av anaforer. Ved å undersøke om S2-innlærere tillater modifisering av anaforene i S2, får man en pekepinn på om anaforene analyseres som morfologisk sammensatte eller enkle. SELF-anaforer kan ikke modifiseres (**beautiful myself*), mens SE-anaforer uten spesifiserte phi-trekk kan modifiseres (*my beautiful self*). Flere av Wells' informanter aksepterte ikke modifisering av anaforer til tross for at andre tester tydet på at de analyserte engelske anaforer som enkle (SE). For å forklare dette overraskende funnet antar Wells (1998: 247) at disse informantene har analysert engelske anaforer som morfologisk enkle, men med delvis spesifiserte phi-trekk. Dette tilsvarer altså Reinhart & Reulands (1991) tredje anafortype; (SE[1sg]). Til tross for at anaforen er morfologisk enkel, kan den ikke modifiseres da den har delvis spesifiserte phi-trekk.

³¹ Se Wells (1998) for en grundigere forklaring på hvilke prediksjoner de ulike anafortypene har.

engelsk som S1. Den kinesiske anaforen *ziji* er subjektorientert også i lokale bindingsforhold. Yuans resultater viser at enkelte av informantene både tillot langdistansebinding til subjekt og lokal binding til objekt. Hans funn tyder på at det ikke er noe implikasjonelt forhold mellom LDB og lokal subjektorientering: «However, this is only a violation of Chinese grammar rather than UG, as some languages permit X^0 reflexives to take local object antecedents (e.g. Icelandic *sig* and Serbo-Croatian *sebe* [...])» (Yuan 1998: 334). Subjektorientering er en egenskap som er forbundet med langdistanseanaforer (jf. kapittel 2), og Cole & Sung (1994: 360) omtaler derfor *ziji*'s lokale subjektorientering som en språkspesifikk egenskap: «[...] language-particular constraints extend subject orientation beyond the requirements of Universal Grammar». Det at *ziji* er subjektorientert også lokalt, er altså ikke en konsekvens av at kinesisk har LDB. Chien et al. (1995) fant at kinesiske S1-innlærere på et stadium i S1-innlæringen tillot lokal objektbinding av *ziji*. Dette har fått Yuan (1998: 337) til å spekulere i om såkalt fri orientering kan være et felles utviklingssteg i både S1- og S2-innlæring.

Jeg er enig i Yuans (1998) konklusjon om at det å tillate både LDB og lokal objektorientering ikke representerer noe UG-brudd. Når både subjekt og objekt representerer mulige antesedenter i lokal anaforbinding, og det i tillegg finnes språk der en og samme anafor både er objektsorientert (lokalt) og kan langdistansebindes, er det ingenting som tilsier at denne kombinasjonen skal være utelukket for S2-innlærere, og dette er derfor ikke et godt argument imot tilgang til UG. Det er vanskelig å se logikken i postuleringen om at subjektorientering for lokal binding er en logisk konsekvens av LDB. Orientering og domene er to forskjellige aspekter ved anaforbinding. LDB er alltid subjektorientert, mens lokal binding kan være objektsorientert. Det er derimot ingen grunn til at det at en anafor har egenskapen å kunne langdistansebindes, skal kunne påvirke den potensielle orienteringen i lokal binding.

Yip & Tang (1998) undersøkte forholdet mellom domene og orientering hos kantonesiske innlærere av engelsk S2. De fant at majoriteten av innlærerne som befant seg på høyt nivå, stort sett kun aksepterte lokal binding. Når det gjaldt orientering, viste det seg at når det språklige ferdighetsnivået i S2 økte, økte også subjektorienteringen, til tross for at engelsk er objektsorientert: «Subject orientation thus seems to be more difficult to unlearn than LD binding» (Yip & Tang 1998: 188). Jeg stiller meg tvilende til denne påstanden. For det første er det stor fare for at resultatet skyldes at metoden de brukte, reflekterer preferansen heller enn kompetansen.³² For det andre har flere undersøkelser vist at i språk der både

³² Yip & Tang (1998) brukte en metode der informantene ble bedt om å vurdere alle de potensielle antesedentene i hver setning samtidig. Problemer knyttet til denne typen metodikk diskuteres grundig i kapittel 6.3.1.

subjekt og objekt kan være antesedent, er det en tendens til at talerne av språket foretrekker subjektantesedent framfor objektantesedent (Read & Chou Hare 1979: 110, Hirakawa 1990: 77, White et al. 1997). Det er naturlig at en slik preferanse også vil kunne forekomme blant S2-innlærere. Å foretrekke subjektantesedent framfor objektantesedent impliserer ikke at man ikke tillater objektantesedenter.

Resultatene fra studiene som er nevnt i dette delkapitlet, tyder på at det ikke er noen sammenheng mellom anaforsers orientering og bindingsdomene i andrespråkinnlæreres mellomspråksgrammatikk, samt at S2-grammatikken er underlagt UGs prinsipper. Denne typen klyngefenomener undersøkes også i denne studien (se kapittel 8.3 og kapittel 11).

5.3 Tempus-infinitiv-asymmetrien

Et robust funn som er replikert i flere studier der ulike metoder er blitt brukt, er den såkalte tempus-infinitiv-asymmetrien (TIA): Det er en klar tendens til at S2-innlærerne, uavhengig av førstespråk, tillater LDB ut av ikke-finite setninger i større grad enn ut av finite setninger (Finer & Broselow 1986, Finer 1991, Hirakawa 1990, Broselow & Finer 1991, Eckman 1994, Bennett 1994, Bennett & Progovac 1998, White 1995, Wakabayashi 1996, MacLaughlin 1998, Wells 1998, Yuan 1998, Akiyama 2002, Cho 2006, Jiang 2009). Det vil si at de tillater langdistansebinding over ikke-finite setningsgrenser som i (7), men ikke over finite setningsgrenser, som i (8)³³:

- (7) Per_i hører [-FIN de andre_j le av seg_{i/*j}].
(8) *Per_i hører [+FIN at de andre_j ler av seg_{i/*j}].

Funnet av TIA er replikert i mange studier til tross for bruk av ulike metoder, noe som tyder på at mønsteret ikke er en metodisk artefakt. Mønsteret er også funnet hos innlærere fra ulike S1 (f.eks. Cook 1990 og Finer 1991). Også i studien som presenteres i denne avhandlingen representerer TIA et viktig funn. TIA er også funnet hos barn som tilegner seg engelsk som S1 (Solan 1987). Det er imidlertid relevant å nevne at ikke alle har funnet TIA i barnespråk. For eksempel finner ikke Chien & Wexler (1990) denne asymmetrien. TIA er dermed ikke et like framtrædende mønster i S1-tilegning som i S2-tilegning.

³³ Hovedregelen i norsk er som nevnt (jf. kapittel 2 og 3) at LDB ikke kan krysse finite setningsgrenser, selv om det er mulig i enkelte dialekter (jf. kapittel 6.4.2). Langdistanseanaforen *seg* kan heller ikke lokalbindes, noe som medfører at setning (8) er ugrammatisk for de fleste nordmenn.

I dette delkapitlet presenterer jeg ulike funn og analyser av TIA. De fleste gir syntaktiske forklaringer på dette mønsteret (f.eks. Bennett & Progovac 1998, Yuan 1998). Matsumura (2007) gir en helt annen analyse av TIA. Matsumura (2007) foreslår en semantisk fundert analyse av TIA slik det opptrer i hans data. Ettersom analysen av TIA hos S2-innlærere av norsk har en sentral plass i denne analysedelen i denne avhandlingen (kapittel 10), er det naturlig å se nærmere på Matsumuras (2007) analyse av dette bindingsmønsteret. Matsumuras (2007) analyse representerer det eneste alternativet til de syntaktiske analysene i *Relativized SUBJECT* og *Move-to-INFL*. Jeg inkluderer også en kort oppsummering av Eide & Busterud (2013) sin kritikk av Matsumuras (2007) analyse.

5.3.1 TIA: funn og analyse

Hirakawa (1990) brukte setninger som var +/-finit i sin undersøkelse, i tillegg til å inkludere setninger med varierende antall innføyde undersetninger. Hun fant at antall undersetninger var irrelevant for antesedentvalg, mens undersetningers verdi som +/-finit var avgjørende: «[...] subjects were affected by the infinitival more than the levels of embedding» (Hirakawa 1990: 74). TIA gjorde seg altså gjeldende uavhengig av antallet undersetninger. Akiyama (2002) brukte informantgrupper som befant seg på fire ulike ferdighetsnivåer, og han fant TIA hos S2-innlærere på alle ferdighetsnivåer. Jiang (2009) fant derimot at tempus–infinitiv-asymmetrien var sterkest til stede hos innlærere på et mellomliggende nivå, mens den var svakere hos innlærere med både lavt og høyt nivå i S2.

Yuan (1998) undersøkte tilegning av kinesisk som S2 hos engelske og japanske innlærere. Han fant tempus–infinitiv-asymmetrien kun hos den engelske gruppen. Yuan (1998) har ingen forklaring på dette funnet.

Siden de fleste studiene som er gjengitt her, har undersøkt språk der det ene har lokal binding, mens det andre har LDB ut av finite setninger, representerer TIA en parametersetting som verken finnes i S1 eller S2. Dette bindingssystemet finnes imidlertid i blant annet norsk og russisk og representerer derfor en parametersetting som er mulig i naturlige språk. Funnet av TIA har derfor blitt tolket dithen at parameterresetting er mulig, at mellomspråksgrammatikken ikke representerer et brudd med UGs prinsipper, og dermed at mellomspråksgrammatikken er UG-styrt (Finer & Broselow 1986, Finer 1991, Thomas 1991a, 1991b, Eckman 1994, Bennett 1994, Jiang 2009). Dette impliserer at UG, på et eller annet vis, er tilgjengelig også for S2-innlærere. Et interessant og fortsatt ubesvart spørsmål er hvorfor UG favoriserer akkurat dette mønsteret i S2-tilegning.

Som nevnt tidligere (jf. diskusjon i 5.1) er Yuan (1994) kritisk til å trekke konklusjoner om UG-tilgang når man undersøker tilegning av målspråk med lokal binding hos innlærere med kinesisk, koreansk eller japansk som S1. Dette fordi disse språkene har sammensatte anaforer som må bindes lokalt, og man kan tenke seg at dette trekket er overført fra S1 til S2. Yuan (1994: 543) anerkjenner imidlertid at transferhypotesen hans ikke kan forklare TIA på en tilfredsstillende måte. For å forklare dette mønsteret antar Yuan at innlærerne feilanalyserer setningene med infinitivundersetning som om de består av kun én setning: oversetning *uten* undersetning. Gitt denne tolkningen kan Yuan si at innlærerne binder anaforen lokalt, og dermed har overført lokal binding fra S1. Setning (9) illustrerer Yuans antakelse om S2-innlæreres analyse, mens (10) viser en målspråksriktig analyse av den samme setningen.³⁴ I begge eksemplene er det lokale domenet markert med klammer.

(9) [Mary asked Ann to introduce herself]_{lokalt domene}

(10) Mary asked Ann [PRO to introduce herself]_{lokalt domene}

MacLaughlin (1998: 207) påpeker at en relevant konsekvens av Yuans analyse er at S2-innlærere som gjør denne feilanalysen, har en grammatikk som ikke er UG-styrt. Prinsipper som styrer projisering av argumenter (som projiseringsprinsippet, Theta-kriteriet og X'-prinsippet), krever at verbfrasen *introduce herself* i undersetningen må være predikatet til et argument, altså predikatet til PRO. Dermed utgjør frasen *PRO (to) introduce herself* det lokale bindingsdomenet for anaforen, som vist i (10). MacLaughlin (1998: 207) forklarer det slik:

This constituent (*PRO introduce herself*) [...], which forms a Complete Functional Complex³⁵ [...], is the local binding domain [...]. There is no structure for these infinitival sentences where both (a) the structure conforms to the principles of UG, particularly those governing argument projection and interpretation, and (b) the structure consists of a single Complete Functional Complex within which local binding to the matrix subject can take place. If learners are truly assigning some type of monoclausal analysis that allows local binding to the matrix subject, as Yuan suggests, then they would not be conforming to the principles of UG.

Et viktig aspekt ved MacLaughlins kritikk er at prinsippene hun viser til, er operative i innlærernes førstespråk. I Yuans analyse bruker S2-innlærerne strukturer fra S1 når de analyserer engelske anaforer som lokalt bundne. Samtidig antar han at de ikke tar i bruk S1s strukturer når de analyserer infinitivkonstruksjoner. MacLaughlin påpeker at det er merkelig å anta at innlærerne skulle kunne overføre parametersettingen for lokal binding, mens de ikke overfører prinsipper for analyse av infinitivsetninger. Antar man at innlærere som

³⁴ Setningene i (9) og (10) er hentet fra MacLaughlin (1998: 206).

³⁵ Det vil si et domene der alle Theta-roller er delt ut.

feilanalyserer infinitivsetninger slik Yuan foreslår, er konsekvente i sin feilanalyse, er det mulig å teste Yuans hypotese. I så fall bør de feilanalyserer setningskonstruksjonen uavhengig av om den inneholder en anafor eller ikke. Yuans analyse impliserer at innlærere med denne analysen ikke kan tillate et pronominal å bli bundet i den samme konstallasjonen, da pronominaler må være frie i det lokale domenet. Setninger som (11) vil derfor være ugrammatikalske for disse innlærerne.

(11) Mary asked Ann to introduce her.

MacLaughlin (1998) testet denne prediksjonen. Sju av innlærerne i hennes studie hadde TIA, men ingen av disse analyserte setningene med infinitivundersetning som om de bestod av kun en setning, da de tillot pronominalbinding i denne typen konstruksjoner. Ergo er det god grunn til å forkaste Yuans (1994) analyse av TIA, da TIA ikke ene og alene kan ses på som et resultat av transfer fra S1.

Flere forskere har brukt Progovacs (1992, 1993) teori om *Relativized SUBJECT* for å forklare TIA (Yuan 1998, Bennett & Progovac 1998, Wells 1998). Legger man denne teorien til grunn, kan TIA forklares ved at man gjør følgende to antakelser: 1) at innlæreren har analysert anaforen(e) i målspråket som morfologisk enkel og derfor tillater LDB, og 2) at innlæreren har analysert språket som om det har morfologisk synlig AGR, og LDB kan derfor kun foregå innen den minste finitte setningen, da finitte setninger har morfologisk markering av AGR. Som nevnt støtter noen funn disse antakelsene (Bennett 1994, Bennett & Progovac 1998, MacLaughlin 1998).

Move-to-INFL har også blitt brukt for å analysere TIA (Jiang 2009). Om man antar at innlæreren har analysert anaforen(e) i målspråket som morfologisk enkle, samt at målspråket har morfologisk markert tempus, forklarer det hvorfor LDB er mulig, samt hvorfor langdistansebindingen ikke kan krysse finitte setningsgenser.

5.3.2 Matsumura (2007)

Matsumura (2007) hevder at strukturelle forhold er irrelevante for å kunne forklare dette mønsteret, mens semantikken derimot er avgjørende. Ifølge Matsumara (2007: 341) er anaforsers distribusjon nært knyttet sammen med teoretiske begreper som subjektivitet og perspektiv ved at de er manifestert i språklærerens sinn og på den måten danner et grensesnitt mellom lingvistiske universalier og tilegnerens språk. Matsumura (2007: 328) argumenterer

for at den iboende funksjonen til infinitivssetninger er å «[...] imply “mental access” of the main clause subject to the event/situation described in the embedded clause [...]». Det er altså semantiske egenskaper ved setningen og verbene i oversetningen som avgjør om språktilegnerne aksepterer langdistansebinding der dette egentlig ikke er mulig.

Matsumura (2007: 341) hevder videre at språktilegnere er predisponert til å akseptere langdistansebinding dersom setningen framstiller verden ut fra hovedsetningssubjektets perspektiv, eller dersom setningen som helhet uttrykker hovedsetningssubjektets ønske eller forventninger, og dette vil skje uavhengig av om verbet i undersetningen er finitt eller ikke-finitt.

[T]he subordinate tensed and the infinitival clauses are different in the degree of subjectivity/accessibility of the event/situation depicted by the clause [...] [T]he learner may be responding to the difference in this dimension, rather than being influenced by the syntactic structures *per se*. That is, the response bias that has long been considered to be a function of sentence structure may have semantic origin: The more subjective /accessible the embedded clause is, the higher the potentiality may be for the reflexive in the subordinate clause to be interpreted beyond the clause boundary [...] [S]entences with subjective/accessible subordinate clauses, most typically those delineating the imaginative world of the main clause subject, should motivate them to “go a long distance” *even if the subordinate clause is not infinitival*. (Matsumura 2007: 328)

Matsumura (2007) designet et eksperiment der disse prediksjonene ble testet eksplisitt hos japanske innlærere av engelsk som andrespråk. Resultatene viste at flere av disse innlærerne hadde TIA, men Matsumuras prediksjoner om subjektivitet og perspektiv som avgjørende faktorer for TIA slår ikke helt til. S2-innlærerne har høyest aksept for LDB ut av ikke-finitte setninger og lavest ut av finitte setninger. Spesielt problematisk er det at innlærerne ikke aksepterer LDB ut av finitte undersetninger til tross for at undersetningen er subjunktiv og derfor skulle gi LDB ut fra Matsumuras semantiske forklaring. Matsumuras har diverse ad-hoc-forklaringer på de «avvikende» setningene, som for eksempel at hvilket kjønn personen i undersetningen har, kan være avgjørende fordi det, ifølge ham, påvirker graden av empati.

5.3.3 Eide & Busterud (2013)

Eide & Busterud (2013) kritiserer Matsumuras (2007) analyse og hevder at de syntaktiske forholdene i testsetningene kan forklare TIA i Matsumuras data. Eide & Busterud legger Eides (2008, 2009, 2012, 2013) teori om finittet til grunn i sin analyse. Jeg legger denne teorien til grunn for analysen av TIA i resultatene fra undersøkelsen som presenteres i denne avhandlingen. Etersom denne teorien spiller en viktig rolle i min analyse, er det naturlig å gi en grundig presentasjon av teorien der den brukes (se kapittel 10.3). Jeg gir derfor bare en kort oppsummering av teorien her.

Et viktig punkt i Eides (2008, 2009, 2012, 2013) teori om finittet er at antakelsen om at finittkategorien er en selvstendig, grammatisk kategori som må skilles fra de grammatiske kategoriene AGR og T(empus). Eide antar at alle verb er inherent tempusmarkerte, og at de, i germanske språk, er markert for +/-fortid. Ifølge Eide koder finittet setningens logoforiske senter (jf. Bianchi 2003), og finite verb finner sitt referansepunkt relativt til talehandlingsøyeblikket. For ikke-finite verb representerer derimot det foregående verbet referansepunktet. I mange germanske språk, som for eksempel norsk, kommer skillet mellom finite og ikke-finite verb morfologisk til uttrykk. Språk som har morfologisk markering av finittet defineres som *+M FIN(ITT)* (Eide 2013). Engelsk representerer imidlertid et unntak fra de germanske språkene og er *-M FIN*. Eide knytter dette opp mot den historiske utviklingen i engelsk. Ifølge Eide (2013: 38) hadde *Middle English* morfologisk markering av finittet. Over tid begynte imidlertid denne grammatiske kategorien å forvitte, og i dagens engelske språk finner vi bare rester av morfologisk markering av finittkategorien. Hjelpeverbene *have* og *be* har denne distinksjonen, mens modalverb og hjelpeverbet *do* kun finnes i finitt form. Finittdistinksjonen er ikke produktiv på hovedverb i engelsk, og engelsk kategoriseres derfor som *-M FIN*.³⁶

Ifølge Eide & Busterud (2013) fungerer morfologisk markering av finittet som en barriere for individene som har TIA i den forstand at langdistansebinding ikke kan krysse setningsgrenser som er morfologisk markerte for finittet. Eide & Busterud argumenterer for at TIA i Matsumuras (2007) data kan forklares ved å vise til syntaktisk markering av finittet. Eide & Busterud viser videre til Nordström (2010) som argumenterer for at subjunksjonene *hvis (if)* og *at (that)* fungerer som syntaktiske markører av subjunktiv og indikativ modus i germanske språk, og at disse slik sett fungerer som markører for finittet. Ifølge Eide og Busterud kan TIA i Matsumuras data forklares dersom man slik tar hensyn til de syntaktiske markeringene av finittet, ettersom LDB oftest krysser setningsgrenser som ikke har noen syntaktisk markering av finittet. Både hjelpeverb og modalverb og subjunksjonene *that* og *if* markerer grader av finittet i engelsk. Jo fler syntaktiske markører for finittet en setning innehar, jo større er sannsynligheten for at innlæreren avviser LDB, uavhengig av om undersetningen er subjunktiv eller ikke. Eide & Busterud viser dermed at TIA i Matsumuras (2007) data kan forklares ved å vise til strukturelle, syntaktiske forhold.

³⁶ Ifølge Eide (2013) en del verb i engelsk *L-finite*, ettersom enkelte verb individuelt er morfologisk markert som +/-finit. En viktig forskjell mellom *+M FIN* og *+L FIN* er at morfologisk markering av finittdistinksjonen er en *produktiv* del av språk som er *+M FIN*.

De fleste analysene av TIA som er nevnt her, har til felles at de antar at mellomspråksgrammatikken er UG-styrt. Mange antar at det også forekommer transfer fra S1, særlig i starten, samt at det foregår en restrukturering av grammatikken i retning av målspråket (Hirakawa 1990, Jiang 2009).

5.4 *Rough grammar?*

Termene *rough grammar* (Thomas 1991b) og *wild grammar* (White 2003a) har blitt brukt for å beskrive en (S2-)grammatikk som ikke følger UGs prinsipper, altså at den tillater grammatiske strukturer som ikke er i overensstemmelse med UGs prinsipper. Jeg vil hevde at dette spørsmålet er avgjørende og relevant for all generativ andrespråksforskning. I likhet med mange andre generative studier utgjør det et av forskningsspørsmålene også i denne studien:

II. Vil S2-innlærernes norske bindingssystem være underlagt UGs prinsipper?

Så vidt jeg vet, har ingen fram til nå vist evidens for at S2-innlæreres mellomspråksgrammatikk for anaforbinding ikke er UG-styrt. Schachter (1996) diskuterer S2-tilegning av anaforer i engelsk og mener at det ikke finnes evidens for at UG er operativt i S2-tilegning hos voksne. Hun mener dataene kan forklares ved å vise til generell problemløsning. Imidlertid er det ingen ting ved dataene hun viser til, som representerer såkalte UG-brudd. Schachter (1996) gir riktignok en annen analyse av dataene, men det er ingen ting ved dataene i seg selv som kan brukes som evidens for at grammatikken bryter med UGs prinsipper.

Å undersøke om S2-innlæreres mellomspråksgrammatikk er UG-styrt eller ikke, har vært et viktig tema innen generativ andrespråksforskning (jf. kapittel 4). For å finne ut av dette har man undersøkt hvorvidt mellomspråksgrammatikken til S2-innlærere bryter med UGs prinsipper. Man har undersøkt dette innen flere ulike områder, deriblant anafortilegning. Selv om man har funnet evidens for at S2-grammatikken er UG-styrt innen ett område, er det likevel en teoretisk mulighet for at den ikke er UG-styrt innen andre områder. Forskning på anafortilegning kan si noe om tilgang til UG og har på denne måten gitt viktige bidrag til den generelle debatten om UG-tilgang.

Thomas (1991a) undersøkte om S2-innlærerne velger c-kommanderende antesedent, og resultatene hennes viser at det er tilfellet. At en S2-innlærer aksepterer bindingsforhold som er underlagt UGs prinsipper, er ikke nødvendigvis synonymt med at mellomspråksgrammatikken er UG-styrt. For å kunne trekke denne konklusjonen er det

nødvendig å undersøke om innlæreren også konsekvent avviser bindingsforhold som representerer postulerte UG-brudd (MacLaughlin 1998, Thomas 1991a). Er det tilfellet, kan man med sikkerhet si at mellomspråksgrammatikken ikke står i konflikt med UGs prinsipper.

For å få innsikt i om S2-innlæreres mellomspråksgrammatikk bryter med UGs prinsipper, har man undersøkt om S2-innlærere bruker en *lineær strategi* når de velger antesedent. Å bruke en lineær strategi vil si at man velger den antesedenten som lineært sett befinner seg nærmest anaforen. Thomas (1991a: 230) fant ingen ting som tyder på at innlærerne bruker lineær strategi i antesedentvalg. Også Bennett & Progovac (1998: 203) konkluderte med at S2-innlærere legger grammatiske prinsipper til grunn når de tolker setninger som inneholder ulike pronomener. Hirakawa (1990: 78f) trekker samme konklusjon, da hennes informanter velger subjektantesedent framfor objektantesedent i lokale bindingskonstruksjoner, til tross for at objektet er nærmest anaforen, lineært sett. Hun understreker også at det er lite som tyder på at tempus–infinitiv-asymmetrien kan forklares ved at innlærerne bruker en lineær strategi i analysen av infinitivkonstruksjoner. Tsang (2009) konkluderer imidlertid i sin studie av S3-tilegning³⁷ av anaforer i kantonesisk³⁸ med at en lineær strategi brukes i anafortolkningen. Dette er ikke nødvendigvis synonymt med at grammatikken til disse innlærerne ikke er UG-styrt, siden den lineære strategien kan representere en form for preferanse eller unngåelse. Selv om man foretrekker én tolkning, impliserer ikke det at den grammatiske kompetansen ikke tillater andre tolkninger: «[...] learners' interpretation of a reflexive can be affected by surface order and learners therefore avoid or prefer choosing a particular antecedent» (Tsang 2009: 208, min utheving). I denne sammenhengen ville det vært relevant å vite om innlærerne aksepterte antesedenter som ikke c-kommanderte anaforen, fordi det kunne tolkes som evidens for UG-brudd.

I artikkelen «Do second language learners have “rough” grammars?» diskuterer Thomas (1991b) hvorvidt grammatikken til andrespråksbrukere er i overensstemmelse med UGs prinsipper. Hun konkluderer med at det ser ut til at de fleste S2-innlærere har tilgang til UG. Imidlertid er det enkelte funn som *kan* tolkes som at grammatikken ikke er UG-styrt. Dersom en informant kun tillater LDB-tolkning av en anafor som i realiteten kan bindes både lokalt og ikke-lokalt, impliserer det at hun ikke aksepterer lokal binding. Thomas mener at det er mulig å tolke dette som at grammatikken ikke er UG-styrt, siden *Subset Principle* sier at dersom LDB av en anafor er mulig, er også binding innen smalere domener (les: lokalt

³⁷ Informantenes S1 var tagalog, som er Filippinenes «lingua franca» (Tsang 2009: 192). Ved undersøkelsestidspunktet lærte informantene engelsk og kantonesisk parallelt, men Tsang (2009: 203) argumenterer for at engelsk er deres språk nummer to, mens kantonesisk er språk nummer tre.

³⁸ Kantonesisk er en kinesisk dialekt med like bindingsregler som kinesisk, jf. fotnote 10 tidligere i dette kapitlet.

domene) mulig. Jeg er imidlertid ikke enig i at dette er en legitim kritikk. Norsk er et eksempel på et språk der ikke-finitt LDB av *seg* er mulig, mens lokal binding av denne anaforen er ugrammatikalsk.³⁹ Siden norsk er et naturlig språk, kan ikke denne typen funn tolkes som evidens for UG-brudd.⁴⁰ Thomas (1991) understreker viktigheten av å skille mellom preferanse og ikke-aksept i slike tilfeller. Dersom en S2-innlærer foretrekker LDB, impliserer ikke det at hun også avviser av lokal binding. Ved denne typen funn er det viktig å reflektere over metodebruken, for det kan tenkes at metoden som er brukt, ikke lykkes i å lokke fram informantenes kompetanse, men heller lokke fram preferansen.⁴¹ Et eksempel på det er Hirakawas (1990) funn som viser at S1-talere av japansk foretrekker LDB selv om lokal binding er mulig i japansk. Selv om noe er en foretrukket tolkning, impliserer ikke det at andre tolkninger ikke er mulig.

Ifølge Hamilton (1998: 317) finnes det ingen evidens for at S2-innlæreres grammatikk for anaforbinding bryter med UGs prinsipper: «[...] there is no compelling evidence of L2 interlanguage grammars of binding that are illicit with respect to Universal Grammar». Også Hawkins (2001: 312) støtter denne konklusjonen «[...] to date the best one can say is that no study conclusively shows that principles of UG are *not* involved in the way L2 learners construct representations of anaphor binding». Selv om enkelte data for eksempel har vist at det finnes en preferanse for LDB framfor lokal binding, impliserer som nevnt ikke det en avvisning av lokal binding. I likhet med Hawkins (2001) og Hamilton (1998) vil jeg derfor hevde at av dataene vi har så langt, finnes det ingen evidens for at S2-innlæreres grammatikk for anaforbinding bryter med UGs prinsipper.

5.5 Sammenfatting

I dette kapitlet har jeg sett nærmere på tidligere forskning på anafortilegning. Fokuset har vært på S2-tilegning av anaforer og de generelle syntaktiske teoriene som har vært viktige i denne forskningen.

Den tidligste andrespråksforskningen som ble gjort innenfor rammene av prinsipp- og parameter teorien, brukte Wexler & Manzini (1987) og Manzini & Wexlers (1987) teori om *Subset Principle* som teoretisk rammeverk. Med sine lett testbare prediksjoner kan man nærmest si at denne teorien trigget en mengde ny forskning. Denne forskningen resulterte

³⁹ Norsk har også lokal binding av *seg selv*, men *seg*, som kan langdistansebindes, kan altså *ikke* lokalbindes.

⁴⁰ Som diskutert i kapittel 5.1 finnes det flere typer data som taler imot teorien om *Subset Principle*.

⁴¹ Denne problematikken er diskutert grundig i kapittel 6.3.1.

imidlertid i tilbakevisningen av teorien om *Subset Principle*, da forskningsresultatene tyder på at dette prinsippet verken gjelder for S1- eller S2-tilegning (f.eks. MacLaughlin 1998). Et viktig resultat av forskningen som tok utgangspunkt i teorien om *Subset Principle*, er at det ble funnet mye evidens for at parameterresetting er mulig.

Mesteparten av den senere forskningen har lagt enten *Move-to-INFL* eller *Relativized SUBJECT* til grunn. Disse to syntaksteoriene har vært viktige for anaforforskningen da de har påvirket forskningsspørsmålene som har blitt stilt, og også hatt en sentral rolle i dataanalysen. Det var derfor naturlig å gå nærmere inn på *Move-to-INFL* og *Relativized SUBJECT* i dette kapitlet. En fordel med disse teoriene er at de kan forklare forholdet mellom anaformorfologi, samsvarsbøyning/tempus og bindingsdomene. Variasjonen som eksisterer blant innlærere med samme S1 og som tilegner seg samme S2, er ikke problematisk for disse teoriene.

Move-to-INFL og *Relativized SUBJECT* trigget forskning på klyngefenomener hos S2-innlærere. Forskning tyder imidlertid på at det ikke er noen sammenheng mellom bindingsdomene for anaforer og antesedentorientering i mellomspråksgrammatikken til andrespråksinnlærere.

Felles for resultatene på S2-tilegning av anaforer er at det er variasjon i innlærernes bindingssystemer, også blant innlærere med samme S1. Denne variasjonen har blitt tolket som at parameterresetting er mulig, og at UG er tilgjengelig og styrer S2-tilegningen. De fleste forskere mener det er naturlig å trekke inn både UG og transfer fra S1 for å forklare bindingssystemene hos S2-innlærere. Kun Yuan (1994) mener at transfer alene kan forklare funnene. Imidlertid trekker også Yuan inn UG som en forklaringsfaktor i sin artikkel fra 1998. Det er også viktig å nevne at ingen så langt har funnet evidens for at S2-innlæreres grammatikk bryter med UGs prinsipper (Hamilton 1998, Hawkins 2001).

Tempus–infinitiv-asymmetrien representerer et robust og gjentakende funn innen S2-forskningen på anafortilegning, og mønsteret er replisert i en rekke studier til tross for bruk av ulik metode. I studiene som er gjort fram til nå, representerer TIA et bindingssystem som verken finnes i informantenes S1 eller S2, men det er innenfor UGs rammer, da språk som norsk og russisk har dette systemet. Funnet av TIA har derfor blitt tolket som evidens for at S2-grammatikken er UG-styrt. Ettersom det norske bindingssystemet ligner på TIA, og TIA i tillegg er et viktig resultat i studien som er presentert i denne avhandlingen, var det naturlig å se nærmere på analysene av dette mønsteret. Både *Move-to-INFL* og *Relativized SUBJECT* har blitt brukt i analysen av TIA (f.eks. Bennett & Progovac 1998, Jiang 2009). Matsumura (2007) hevder at semantiske forhold kan forklare asymmetrien, mens Busterud & Eide (2013)

mener at finitthet er kan forklare TIA i Matsumuras data. I analysen av TIA som presenteres i kapittel 10, er finitthet svært relevant.

Et grunnleggende spørsmål i all generativ andrespråksforskning handler om hvorvidt S2-innlærerens mellomspråksgrammatikk er UG-styrt. Så langt finnes det ingen data som tyder på at andrespråksgrammatikken bryter med UGs prinsipper.

6 Metodologiske vurderinger

A goal of S[econd]L[anguage]A[cquisition] and of all language acquisition research is to establish measures of a learner's developing language competence in the target language [...]. Each task used for this purpose assumes (1) that the developing competence for each language learner does not yet match that of an adult native speaker, and (2) that the linguistic behaviour elicited for each language learner with each task maps the territory lying between the target language grammar and the learner's developing grammar. In this way, assessment of the variance in the learner's elicited behavior vis-à-vis the target grammar provides a window into developing linguistic competence. (Flynn & Foley 2009: 40)

Målet med andrespråksforskning er å framskaffe data som kan gi oss innsikter ut over de individene som undersøkes, altså skaffe til veie generaliserbare data. For at det skal være mulig å trekke generaliserbare slutninger, er det essensielt at disse dataene er valide og reliable. Å skaffe til veie data som kan gi innsikt i en S2-innlærers kompetanse på anaforiske bindingsforhold, er en utfordrende oppgave som nødvendiggjør en grundig vurdering av flere metodiske aspekter.

Belletti & Rizzi (2002: 5) omtaler kunnskap om hva språk er, og hvordan språk tilegnes, som de to mest basale forskningsspørsmålene innen generativ grammatikk. Et mål innen generativ andrespråksforskning er å få innsikt i andrespråkstilegneres mentale representasjoner av grammatisk struktur, altså den språklige *kompetansen*. Det er ikke et én-til-én-forhold mellom kompetansen og performansen, og det er derfor problematisk å skaffe seg innsikt i S2-innlæreres kompetanse utelukkende via performansen. Klein & Martohardjono (1999: 15) omtaler problematikken knyttet til performanse og kompetanse i andrespråksforskningen som svært grunnleggende: «Perhaps the biggest problem facing GSLA [Generative Second Language Acquisition] research is having to evaluate competence through performance [...]».

I dette kapitlet tar jeg for meg relevante metodologiske problemstillinger knyttet til undersøkelse av anafortilegning i norsk som andrespråk. Innledningsvis redegjør jeg for begrepene validitet og reliabilitet, før jeg kort diskuterer relevante datainnsamlingsmetoder. Deretter ser jeg nærmere på metodologiske problemer som er spesifikke for forskning på anaforer, og presenterer de metodene jeg mener er mest hensiktsmessige å bruke. Til slutt diskuterer jeg konsekvensene språksituasjonen i Norge har for utformingen av et slikt eksperiment. Selve eksperimentet presenteres i kapittel 7.2.

6.1 Nødvendigheten av å framskaffe valide og reliable data

Validitet er et essensielt begrep innen forskning fordi det dreier seg om hvorvidt en test måler det den er designet for å måle. Måles det som er ment å bli målt, eller måler vi noe helt annet? Det er viktig å sikre seg at dataene fra en undersøkelse «[...] reflect[s] what we want them to reflect and that they are meaningful in the sense that they have significance not only to the population that was tested, but, at least for most experimental research, to a broader, relevant population» (Mackey & Gass 2005: 106f). Essensen i dette er ønsket om å skaffe til veie *generaliserbare* data. En undersøkelse blir mindre verdifull dersom den kun kan si noe om enkeltindividene som deltok i den. Et mål innen forskning er derfor at man gjennom undersøkelser framskaffer data som kan generaliseres til å gjelde utover den enkelte testen. Dersom en test ikke er valid, vil den kunne være opphav til feilaktige generaliseringer. Valide data er også med på å gjøre resultatene fra en undersøkelse *sammenlignbare* med resultater fra andre undersøkelser innen samme område. Validitetsbegrepet er nært knyttet opp mot logikk ved at det kreves at hypotesene som testes, skal være falsifiserbare. Klein & Martohardjono (1999: 27, fn. 8) definerer validitet som et kriterium som sikrer at hypotesene er «[...] falsifiable and that their tasks logically test those hypotheses». Metodisk sett er validitet dermed svært viktig, fordi valg og utforming av metode er avgjørende for undersøkelsens validitet.

Begrepet reliabilitet er nært forbundet med validitet og handler om målesikkerhet og stabilitet. En reliabel undersøkelse gir *pålitelige* og *gjentakbare* data. Crocker & Algina (1986: 105) gir følgende forklaring på reliabilitetsbegrepet:

Whenever a test is administered, the test user would like some assurance that the results could be replicated if the same individuals were tested again under similar circumstances. This desired consistency (or reproducibility) of tests is called **reliability**.

Reliabilitet handler om at eksperimentet må være utformet slik at det er mulig å gjenta det, og at man under liknende omstendigheter ville fått de samme resultatene.

I en undersøkelse er det essensielt å framskaffe data som er både reliable og valide, da målet er å anvende dataene til å vinne ny kunnskap, samt trekke nye generaliseringer med utgangspunkt i dataene. Davies & Elder (2005) peker på det faktum at reliabiliteten er en nødvendig, men ikke tilstrekkelig del av en undersøkelse. Reliabilitet framstår som en forutsetning for validitet, og det er derfor naturlig at begrepet validitet også rommer reliabilitetsbegrepet.

Validity is what gives a test its life, its uniqueness as a measure, but to do that, to exist as an entity, it needs reliability. It is for this reason that Lado wrote, «Reliability ... is general rather

than specific. If the scores on a test are steady, that is, reliable, they are reliable regardless of what we test» (Lado, 1961, p. 31). Reliability, we say, is necessary but not sufficient: sufficiency depends on validity. Looked at this way, reliability appears as separate, parallel (if junior) quality of a test, supporting validity but somehow independent of it. Hence Lado's comment about the generality of reliability: It provides the framework, the structure on which validity depends and builds. (Davies & Elder 2005: 795)

En forutsetning for å kunne trekke generaliserbare slutninger er altså at dataene man legger til grunn, er valide, og dermed også reliable. Utfordringene knyttet til framskaffelse av valide og reliable data er generelle for all forskning. Andrespråksforskning har i tillegg egne, spesielle utfordringer knyttet til seg, det samme gjelder forskningen på anaforer.

6.2 Datainnsamling

I dette delkapitlet blir det gjort rede for problemer knyttet til datainnsamling (naturalistisk vs. eksperimentell). Jeg har valgt å fokusere på problemstillinger som er spesielt relevante for forskning på anaforer i norsk som andrespråk.¹

6.2.1 Eksperimentell metode

Innen andrespråksforskningen er det vanlig å benytte seg av eksperimentell metode. En av fordelene ved å bruke eksperimentell metode er at man kan tvinge eller lokke fram produksjon av den bestemte konstruksjonen man ønsker å finne ut noe om. På denne måten får man bedre kontroll over dataene. Man kunne tenke seg at det aller beste var å basere forskningen sin på spontan tale fordi man da ville få eksempler på den gitte konstruksjonen i «naturlige omgivelser», og dataene ville være «[...] uninfluenced by artifactual aspects of an elicited method, as well as potentially less influenced by the learner's careful monitoring or application of learned rules of production» (Chaudron 2003: 767). Et generelt problem innen lingvistisk forskning er derimot at det ofte er vanskelig å få tak i tilstrekkelige mengder med denne typen data. Av ulike årsaker kan enkelte konstruksjoner være mer eller mindre frekvente. Ifølge Berggreen & Tenfjord (1999) kan noen konstruksjoner, mer eller mindre bevisst, oppfattes som vanskelig av S2-brukeren, noe som igjen kan føre til at språkbrukeren unngår å bruke dem. Klein & Martohardjono (1999: 18) understreker også dette: «Spontaneous production is often hindered by well-known avoidance factors [...]». Mye tyder på at S2-brukere av en eller annen grunn unngår å produsere anaforkonstruksjoner. Jeg har

¹ Mackey & Gass (2005) gir en grundig innføring i generelle metodiske problemer knyttet til andrespråksforskning.

personlig erfart at anaforkonstruksjonen kan ha lav forekomst i norske andrespråskorpus.² Chaudron (2003: 767) påpeker også at det er vanskelig å avgjøre hvorvidt en konstruksjon er produktiv i bruk, dersom den ikke er representert i datamaterialet. Dette gjør det nødvendig å benytte seg av eksperimentell metode for å skaffe tilstrekkelige mengder med data som inneholder konstruksjonen man undersøker.

Det er imidlertid ikke slik at en eksperimentell metode i alle tilfeller lykkes med å lokke fram produksjon av anaforer, selv om en test er designet for nettopp dette. I Busterud (2006) brukte jeg en utfyllingstest i undersøkelsen av anafortilegning hos S2-brukere av norsk. Målet var å tvinge informantene til å produsere anaforer. (1) og (2) viser eksempler fra denne testen.

(1) Jon tror at Maria elsker _____ (Maria).

(2) Morten var klar over at Hans hadde snakket om _____ (Morten). (Busterud 2006: 125)

Et ord mangler i hver av setningene. Navnet i parentes indikerer referansen til det manglende ordet, og informantene ble bedt om å fylle ut ordet som mangler. I (1) er *seg selv* det naturlige svaret. Setning (2) tester finitt langdistansebinding. Hvis informanten aksepterer finitt LDB av *seg*, er *seg* et naturlig svar. For de fleste norske S1-talere er pronominalet *han/ham* riktig svar i (2). Hvis en S2-innlærer aksepterer finitt LDB av *seg*, vil hun sannsynligvis også akseptere pronominaler i samme posisjon, og det vil dermed ikke være komplementær distribusjon mellom langdistanseanaforer og pronominaler i innlærerens andrespråksgrammatikk.³ Dermed er både *seg* og *ham* «riktige» svar. Hvis en informant fyller inn et pronominal er ikke det nødvendigvis synonymt med at hun avviser langdistansebinding av en anafor i samme posisjon. Det er derfor stor fare for at denne testen kun gir informasjon om informantenes preferanse, og ikke hvorvidt de tillater langdistanseanaforer i sitt mellomspråk.

² Jeg har sett etter konstruksjonen i ASK-korpuset (<http://ask.uib.no/publikasjoner.page>) og korpuset med andrespråkstekster fra «Innføringsprogrammet for utenlandske studenter, NTNU» som ligger på førsteamanuensis Olaf Husby sin hjemmeside (<http://www.hf.ntnu.no/anv/hjemmesiderifas/olafhome.html>, 29.11.2013). Det er få eksempler på konstruksjonen i begge korpusene. Samtidig er det verdt å merke seg at flere av de eksemplene man finner, ser ut til å være eksempler på bruk av stivnede, uanalyserte fraser. I ASK-korpuset kan dette ha sammenheng med at tekstene er hentet fra en språkttest. Det er naturlig å tenke seg at man vil unngå å produsere en konstruksjon som oppfattes som vanskelig i en eksamenskontekst.

³ Som vi husker, er det ikke komplementær distribusjon mellom pronominaler og langdistanseanaforen *seg* i ikke-finitt LDB for norske S1-talere (jf. kapittel 2.3.2. og kapittel 3.1.1).

6.3 Valg av metode

Anaforkonstruksjonen er i seg selv utfordrende, da mange anaforsetninger potensielt er tvetydige. Også Mackey & Gass (2005: 59, fn. 6) påpeker at det er spesielt utfordrende å undersøke personers kompetanse om anaforkonstruksjonen: «This is a particularly difficult structure to investigate because many sentences are only grammatical given a particular context». Det er viktig å poengtere at anaforkonstruksjonen er en utfordrende og subtil konstruksjon å forske på innen både S1- og S2-forskning. Også blant S1-talere er det ofte uklare oppfatninger om hvilke anaforkonstruksjoner som er (u)grammatikalske. Både geografisk tilknytning og dialekt (Strahan 2003), samt alder (Lødrup 2007a, 2008) virker inn på disse oppfatningene. I og med at det her forventes uklare svar i S1-forskningen, er det naturlig at det samme også gjelder for S2-forskning. Dette er med på å sette metoden som brukes, under sterkt press, og de metodiske utfordringene knyttet til design av undersøkelse er derfor svært relevante for å frambringe valide resultater. I denne delen ser jeg på ulike metoder og viser hvilke utfordringer anaforkonstruksjonen og andrespråksperspektivet representerer for disse metodene.

6.3.1 Grammatikalitetsvurdering og flervalgstest: preferanse-problemet

Det er som nevnt ofte problematisk å skaffe seg tilstrekkelig med informasjon om en informants kompetanse ut fra å studere informantens språklige produksjon. Performansen gir ikke nødvendigvis et fullstendig bilde av kompetansen; en person kan ha kompetanse om en grammatisk struktur til tross for at den bestemte strukturen ikke forekommer i hennes performanse.⁴ Chomsky (1965: 3f) forklarer kompetanse–performanse-problematikken slik:

Linguistic theory is concerned primarily with an ideal speaker-listener, in a completely homogeneous speech-community, who knows its language perfectly and is unaffected by such grammatically irrelevant conditions as memory limitations, distractions, shifts of attention and interest, and errors (random or characteristic) in applying his knowledge of the language in actual performance. [...]

We thus make a fundamental distinction between *competence* (the speaker-hearer's knowledge of his language) and *performance* (the actual use of language in concrete situations). Only under the idealization set forth in the preceding paragraph is performance a direct reflection of competence.

At denne problematikken er spesielt relevant for S2-forskning, understrekes av Cook (1993: 237): «[...] samples of L2 learners' speech are pale shadows of their competence». Innen

⁴ Jamfør diskusjon i kapittel 1.2.

generativ grammatikk brukes ofte grammatikalitetsvurdering/akseptabilitetsvurdering⁵ (introspeksjon) som en metode for å få en mer direkte innsikt i kompetansen. Denne metoden er imidlertid ikke uproblematisk å anvende når man ønsker å skaffe seg innsikt i personers grammatiske kompetanse. Dette gjelder spesielt når man undersøker anaforske bindingskonstruksjoner. Felles for anaforsetningene er at de potensielt sett kan være tvetydige for både orientering og domene. Setningene (3)–(5) illustrerer dette:

- (3) Per hørte de andre le av seg.
- (4) Marit vet at Jon digger seg selv.
- (5) Marit fortalte Kari om seg selv.

Setningene ovenfor har hver kun en tolkning på norsk: i (3) bindes *seg* til langdistanseantesedenten *Per*, mens i (4) bindes *seg selv* lokalt til *Jon*. I (5) er subjektet *Marit* eneste mulige antesedent i norsk. Man kan tenke seg at en S2-bruker av norsk potensielt sett kunne tillate lokal binding av *seg* til *de andre* i (3), langdistansebinding av *seg selv* til *Marit* i (4), eller binding til objektet *Kari* i (5).⁶

Det er stor sannsynlighet for at grammatikalitetsvurdering av setningene i (3), (4) og (5) vil gi mangelfull informasjon om innlærernes kompetanse. Svarer en informant at en gitt setning er grammatikalsk/ugrammatikalsk, vet vi ikke hvilken tolkning hun oppfatter som grammatikalsk/ugrammatikalsk; er det én av tolkningene, eller begge? Dette problemet gjelder for både S1- og S2-forskning. Hirakawa (1990) prøvde å omgå disse problemene ved å gjøre akseptabilitetsvurderingstesten om til en flervalgstest, som vist i (6). Før testen gjennomføres, får informanten beskjed om at hun skal vurdere hvilke(n) av de oppgitte referansene det kursiverte ordet i setningen (anaforen) kan vise til. En fordel med denne testtypen er at lokal binding og langdistansebinding behandles separat.

⁵ Schütze (1996) gir en grundig gjennomgang av forskjellen mellom begrepene akseptabilitet og grammatikalitet. I likhet med Schütze (1996: 26) velger jeg å bruke de to begrepene som synonymmer.

⁶ Engelske anaforer er objektorienterte. I den engelske setningen som tilsvarer (5), er derfor objektet *Kari* en mulig antesedent. For å få binding til objektet i (5) i norsk må man bruke en annen anafortype, nemlig *henne selv*, jamfør kapittel 2, fotnote 12.

(6) Tom showed Bill a picture of *himself*.

Tom

Bill

Either Tom or Bill

Someone else _____

Don't know (Hirakawa 1990)

Gass (2001: 224) forklarer at problemet med denne metoden er at «it provides information only about what *can* be a possible antecedent of [*himself*], but not what *cannot* be a possible antecedent». Hvis en informant har en sterk preferanse for en tolkning, kan det dessuten medføre at hun ikke vurderer de andre mulige tolkningene. Ifølge Gass (2001: 224) er det grunnleggende problemet med denne metoden at «one is left not knowing what non-response means. Does it mean that the learner did not consider all possibilities or that she did consider all possibilities and that the sentences that were not selected are ungrammatical for that learner?» Det faktum at en innlærer kun krysser av for én tolkning, impliserer altså ikke at alle andre tolkninger er ekskludert fra kompetansen hennes. Fravær av evidens er, som kjent, ikke det samme som evidens for fravær.

I eksperimentet jeg gjennomførte i forbindelse med arbeidet med masteroppgaven (Busterud 2006), testet jeg ut en annen versjon av flervalgstesten. Informantene fikk oppgitt en setning som den i (7) og ble bedt om å sette en ring rundt den/de personen(e) som det understrekede ordet, altså anaforen, viste tilbake til.

(7) Det bekymrer Marit at Jon hater seg selv. (Busterud 2006: 128)

Problemet med denne versjonen av flervalgstest er det samme som med Hirakawas (1990) versjon: Det er umulig å vite om informanten a) setter ring rundt den antesedenten hun foretrekker, og b) har vurdert begge antesedentmulighetene.

Thomas (1991a: 224f) påpeker at når et språk, syntaktisk sett, tillater mer enn én NP som mulig antesedent, er det vanlig at morsmålsbrukerne av dette språket foretrekker én av de mulige antesedentene over den/de andre. Blant annet viser flere undersøkelser (Read & Chou Hare 1979: 110, Thomas 1989, Hirakawa 1990: 77) at engelsktalende morsmålsbrukere

foretrekker subjektantesedent framfor objektantesedent, til tross for at begge er grammatiske.⁷ Thomas (1989) inkluderte både setninger som var pragmatisk nøytrale, og setninger som pragmatisk sett favoriserte objekt- eller subjektantesedent, i sin undersøkelse. Resultatet viste at personer med engelsk som S1 foretrekker subjektantesedent i nøytrale setninger. Thomas (1991b: 381) tolker dette funnet slik: «[...] the large number of subject-bound responses in neutral sentences reflects a preference rather than a formal syntactic constraint». Det er heller ikke uvanlig at preferansene kan være så sterke at selv ikke morsmålsbrukere legger merke til at én og samme setning kan ha to tolkninger (Thomas 1991a: 224–225). Thomas (1995: 217) påpeker det problematiske i å trekke konklusjoner om kompetansen til S1- og S2-talere dersom testen man bruker, ikke lykkes i å overvinne informantenes preferanser: «[i]f so, it seems premature to conclude [...] that L2 learners lack access to UG, especially since to do so would also imply that native speakers' grammars are similarly not constrained by UG». Enkelte forskere har forsøkt å «trenne» S2-innlærere i å se tvetydige tolkninger av setninger (Thomas 1991a). Dette har vist seg å ha noe effekt, men resultatene viser fortsatt i stor grad informantenes preferanser (White et al. 1997: 148). Det samme gjelder også førstespråksbrukeres preferanser (Thomas 1991a: 230).

Dette betyr at det ved bruk av flervalgstest ved første øyekast kan se ut til at både førstespråksbrukere og andrespråksbrukere av engelsk kun tillater subjektantesedent i setninger som (6). Ettersom anaforkonstruksjonene som undersøkes i denne studien, alltid vil være potensielt tvetydige, er både den tradisjonelle grammatikalitetsvurderingen og flervalgstesten egentlig ganske dårlig egnet som eneste test i en slik undersøkelse, ettersom disse testene lett kan mistenkes for å måle performansen heller enn kompetansen.

6.3.2 Sannhetsverdievalueringstest

Sannhetsverdievalueringstesten (*truth-value judgment task*) regnes for å være en av de beste metodene for å undersøke anaforiske bindingsforhold (Gass 2001), da den er designet for å lokke fram kompetansen, og ikke preferansen. Metoden ble utviklet av Crain & McKee (1985) for å undersøke førstespråkskompetanse hos barn, men problemene knyttet til tvetydige tolkninger er like gyldige uavhengig av om man undersøker kompetansen til S1- eller S2-innlærere:

⁷ Thomas (1989: 299) fant den samme tendensen hos spanske S1-talere. Til tross for at både subjekter og objekter er mulige antesedenter i spansk, foretrekker spanske S1-talere subjektantesedent.

In situations corresponding to a single interpretation, of course, a child or adult will assign the appropriate interpretation. But in situations that are compatible with more than a single reading of a sentence, one interpretation might consistently win out. Because the «meaning» is not controlled for in the act-out task⁸, children's response are likely to be influenced by the kinds of factors that make one reading preferred over others. The truth-value judgment task is an aid in this situation. (Crain & Thornton 1998: 211)

I sannhetsverdievalueringstesten baserer informantenes vurderinger seg på konteksten; de må evaluere hvorvidt en gitt setning er sann/usann, basert på kontekstuell informasjon. Konteksten gjør kun én av de to potensielle tolkningene mulig. Som Crain & Thornton (1998: 210, med referanse til Davidson 1967) påpeker: «There is an intimate connection between the meaning of a sentence and the set of contexts in which it is true». Fordelen med denne metoden er at designeren av eksperimentet har kontroll over både konteksten og de mulige tolkningene.

Opprinnelig var sannhetsverdievalueringstesten designet slik at den kontekstuelle informasjonen ble gitt i form av en historie som ble framført/spilt som et teater foran barnet som ble testet (Crain & McKee 1985: 104). Deretter ble testsetningen ytret av et lekedyr, gjerne i form av en frosk etc., og barnet skulle vurdere hvorvidt froskens ytring var sann eller usann ut fra konteksten. Innen andrespråksforskningen på anaforer er to andre versjoner av metoden vanligvis brukt: fortellingstest og bildetest. Fortellingstesten er illustrert i (8) og (9)⁹:

(8) Det har snødd mye, og Marianne trenger hjelp til å måke vekk all snøen. Marianne ringer faren og ber ham om hjelp til å måke snø.

Marianne ber faren hjelpe seg selv.

Sant Usant

(9) Anne er komiker. Når Anne er på scenen, forteller hun morsomme historier hun selv har opplevd. I kveld er Line publikum. Line ler godt av Annes historier.

Line hørte Anne fortelle om seg selv.

Sant Usant

Etter at informanten har lest den korte fortellingen, skal hun krysse av for hvorvidt setningen som står under, er *sann* eller *usann* ut ifra det som står i fortellingen.

⁸ En act-out-task vil si at konteksten blir gitt i form av et slags teater, gjerne ved bruk av dukker etc.

⁹ Disse eksemplene er hentet fra eksperimentet som er brukt i denne studien.

Setningene (8) og (9) er like i den forstand at begge består av en hovedsetning og småsetning, der anaforen befinner seg i småsetningen. Konteksten i (8) fremmer langdistansebinding av *seg selv*, mens (9) fremmer lokal binding. Svarer en informant *sant* på (8), impliserer det at hennes grammatiske kompetanse tillater langdistansebinding av *seg selv*. Hvis grammatikken hennes ikke tillater langdistansebinding av *seg selv*, vil hun oppfatte setningen som usann ut fra fortellingen. Hvis en informant tillater lokal binding av *seg selv*, vil hun krysse av *sant* for (9). (8) og (9) tester henholdsvis langdistansebinding og lokal binding av *seg selv*. Informantene blir ikke bedt om å vurdere tolkningene av setningene direkte, da de kun skal vurdere sannhetsverdien til setningen. Informantene blir heller ikke bedt om å vurdere mer enn én tolkning av hver setning, og de trenger derfor ikke veie de forskjellige tolkningene opp mot hverandre. Denne metoden gjør det enklere å tvinge fram den ikke-foretrukne tolkningen i tvetydige setninger og vil derfor gi et mer nøyaktig bilde av kompetansen, og ikke foretrukket tolkning.

Det finnes flere ulike versjoner av sannhetsverdievalueringstesten. Konteksten kan gis i form av et bilde, og informanten blir bedt om å vurdere hvorvidt en gitt setning er sann/usann ut ifra bildet. White et al. (1997) brukte tvetydige anaforsetninger for å sammenligne to versjoner av sannhetsverdievalueringstesten: bildetest og fortellingstest. Studien viste at resultatene man får, er avhengige av metoden som brukes. I engelsk kan sammensatte anaforer av typen *himself* bindes til både subjektantesedent og objektsantedent, men de fleste morsmålsbrukere foretrekker, som nevnt, subjektantesedent. Bildetesten klarte ikke å overvinne informantenes preferanse for subjektantesedenter verken hos førstespråksbrukere eller andrespråksbrukere, mens fortellingstesten ga en signifikant høyere aksept for objektbinding hos både S1- og S2-talere av engelsk (White et al. 1997: 161). White et al. (1997) konkluderte derfor med at fortellingstesten er bedre egnet til å lokke fram ikke-foretrukket tolkning av tvetydige setninger. Dette henger sammen med at fortellingstesten gir større mulighet for en presis framstilling av setningens tvetydighet, og i motsetning til bildetesten gir den informanten mindre mulighet til å legge inn egne tolkninger.¹⁰ Gass (2001: 225) påpeker også at informantens egne tolkninger av bildet kan være så sterke at det hindrer dem i å se andre tolkninger:

Their first impression may have blocked future interpretations, much as the first viewing of an optical illusion may preclude us from seeing other interpretations of a figure. The story task provides a way of manipulating context to demonstrate the effect of pragmatics on judgements of acceptability.

¹⁰ P.k. Tom Roeper (16.12.2008).

Ifølge Schmitt & Miller (2010: 37) lykkes ikke alltid sannhetsverdievalueringstesten i å reflektere kompetansen:

Although, it is assumed in the literature (Crain & Thornton 1998) that the TVJT [truth-value judgment task] always tap into more than a preference, this is not always the case. When there are two possible interpretations, depending on details of the set-up, adults may or may not be biased towards one of the interpretations, which of course does not mean that they have an impaired grammar. Rather, when such biases occur, it is usually a good time to go back to the drawing board and decompose the task and the set up to find out what triggered the adult interpretation.

Det er sannsynlig at Schmitt & Miller (2012) sin kritikk gjelder uansett testtype. Det vil alltid være forhold som kan påvirke tolkningen av tvetydige, eller potensielt sett tvetydige, setninger, noe som er viktig å være bevisst på når man undersøker anaforkonstruksjoner.

En ulempe med sannhetsverdievalueringstesten er at informantene blir presentert for mange ulike fortellinger/situasjoner, noe som muligens kan virke forvirrende. Fortellingene må i mange tilfeller være av en viss kompleksitet for nettopp å få fram en bestemt tolkning, samt begrense muligheten for tvetydig tolkning. Allikevel er det meg bekjent ingen annen test som gir samme mulighet til å teste ulike tolkninger av potensielt sett tvetydige setninger. Slik jeg ser det, veier denne fordelene opp for ulempene med at testtypen i seg selv er krevende.

En annen grunn til at sannhetsverdievalueringstesten framstår som en foretrukket metode, er at informantene ikke tvinges til å bruke sin metalingvistiske kompetanse. Informantene bes kun om å vurdere hvorvidt en ytring er sann/usann ut ifra en gitt kontekst, og ikke hvorvidt setningen er grammatisk eller ugrammatisk, eller mulig i andre tenkelige sammenhenger. Akiyama (2002: 35) understreker også denne fordelene: «One of the advantages of this method is that it does not require participants to consider two possible meanings for an ambiguous sentence at the same time, which is often said to be extremely difficult for those who have not received special linguistic training. [...] [T]he task itself does not necessitate participant's metalinguistic knowledge». Det er altså relativt klar konsensus om at sammenlignet med grammatikalitetsvurderingstester vil informantens svar i en sannhetsverdievalueringstest i større grad reflektere informantens grammatiske kompetanse.

6.3.2.1 Norskspesifikke utfordringer

Sannhetsverdievalueringstesten framstår altså som den best egnede metoden for andrespråksforskning på anaforer. Det viser seg imidlertid at det ikke er uproblematisk å bruke denne metoden for å teste alle norske bindingsforhold.¹¹ Den norske

¹¹ Problemstillingene som diskuteres i dette delkapitlet har jeg også diskutert i Busterud (2010).

langdistanseanaforen *seg* er ulik langdistanseanaforene i for eksempel kinesisk og japansk ved at den ikke kan bindes lokalt¹², som vist i (10)¹³:

(10) Per_i tror at Marit_j hørte Ola_k snakke om seg_{*i/j/*k}.

I (10) er *Marit*, og ikke *Per* eller *Ola*, eneste mulige antesedent for anaforen *seg*. I den kinesiske setningen i (11) er både *Zhangsan* (langdistanse), *Lisi* (mellomdistanse) og *Wangwu* (lokal) mulige antesedenter for anaforen *ziji*.

(11) Zhangsan_i renwei Lisi_j zhidao Wangwu_k xihuan ziji_{i/j/k}.
'Zhangsan tror at Lisi vet at Wangwu liker SE.' (Cole, Herman & Sung 1990:1)

Det faktum at *seg* ikke kan lokalbindes, gjør det problematisk å bruke sannhetsverdievalueringstesten for å teste alle relevante fenomener i norsk. I setninger der langdistanseanaforen *seg* står i en finitt undersetning, vil *seg* verken kunne bindes lokalt eller ikke-lokalt, ergo blir setningen iboende ugrammatikalsk.¹⁴ Til tross for dette er det svært interessant å teste hvorvidt andrespråksbrukerne av norsk tillater bindingsforhold som er ugrammatikalske for førstespråksbrukere av norsk. Tre potensielle konstruksjoner er problematiske: lokal binding av *seg*, langdistansebinding av *seg* ut av finitte undersetninger og langdistansebinding av *seg* til objektantesedent. Alle tre konstruksjonene er ugrammatikalske i norsk (S1), men i andre språk er både lokal binding av langdistanseanafor og langdistansebinding ut av finitt setning mulig. Setning (12) og (13) illustrerer problemet.

(12) *Per_i hørte at Ola_j snakket om seg_{*i/*j}.

(13) *Per_i sa til Ola_j at lillebroren_k beundrer seg_{*i/*j/*k}.

Seg i (12) kan verken bindes til *Per*, som befinner seg utenfor den finitte undersetningen som inneholder anaforen, eller til den lokale antesedenten *Ola*. Ettersom *seg* heller ikke kan stå ubundet, blir setningen dermed i alle tilfeller ugrammatikalsk for de fleste S1-talere av

¹² Jmfør kapittel 2.3.1 og 3.1.1. Dette gjelder ikke i lokativ binding, jmfør diskusjon i kapittel 3.1.3.

¹³ Som nevnt i kapittel 2.1.1 er det vanlig å beskrive langdistansebinding i norsk som ikke-finitt LDB, noe som forklarer hvorfor *seg* i (10) ikke kan bindes av *Per*. I enkelte norske dialekter aksepteres imidlertid LDB over finitte setningsgrenser (se kapittel 6.4.2).

¹⁴ Som vi husker fra kapittel 2.1.1, er ikke finitt LDB av *seg* ugrammatikalsk i alle norske dialekter, selv om det er hovedregelen i norsk. Dette diskuteres nærmere i delkapittel 6.4.

norsk.¹⁵ Det samme gjelder (13). Selv om man lager en kontekst som tvinger fram en lesning der langdistanseobjektet *Ola* binder *seg*, er setningene uansett ugrammatisk fordi ingen av de andre tolkningsmulighetene er grammatisk; *seg* kan verken bindes til *Per* eller *lillebroren*. Setningen blir dermed umulig å vurdere med hensyn til sannhetsverdi. Forklaringen er som følger: I sannhetsverdievalueringstesten må setningene som testes, være grammatisk, til tross for at konteksten fremmer en ugrammatisk tolkning. Det er meningsløst å be andrespråksinnlærere om å vurdere sannhetsverdien til en norsk setning som ikke har noen mulig tolkning for norske morsmålsbrukere. Dersom en andrespråksbruker har lik kompetanse som en S1-bruker av norsk, vil setningen være umulig å vurdere fordi den er ugrammatisk (for norske S1-talere); den er verken sann eller usann.

Målet med sannhetsverdievalueringstesten er å lokke fram informasjon om en persons kompetanse uten å kreve bruk av metalingvistisk kompetanse. Det kan derfor sies å være en uskreven kontrakt mellom forsker og informant når man bruker denne metoden. Informanten blir bedt om å vurdere hvorvidt en setning er sann eller usann ut ifra en gitt kontekst. Det er dermed implisitt en forventning fra informantens side om at det er mulig å vurdere setningen som sann eller usann. For at en setning skal være enten sann eller falsk, må den være grammatisk. Hvis forskeren derimot gir en informant en setning som er ugrammatisk uansett tolkning, bryter hun den uskrevede kontrakten fordi en ugrammatisk setning er verken sann eller falsk.¹⁶ Dermed blir sannhetsverdievalueringen umotivert. Hvis man ønsker å inkludere setninger som (12) og (13), som er grammatisk i norsk, må man informere informanten om at enkelte av setningene er grammatisk for de fleste S1-talere av norsk. Dette er nødvendig da metoden i utgangspunktet gir informanten forventninger om at setningene skal kunne være *sanne/usanne* i norsk, noe som impliserer at de også er grammatisk. Endrer man på disse «spillereglene» ved å inkludere noen grammatisk setninger, må man informere om dette. Hvis informantene blir bedt om både å vurdere sannhetsverdien til setningene og grammatikaliteten til setningene, mister testen et av sine største fortrinn, ettersom informantene da mest sannsynlig vil bruke sin metalingvistiske kompetanse i vurderingen av alle setningene i testen.

Dette har ikke vært et problem når man har undersøkt S2-tilegning av anaforer i for eksempel engelsk eller kinesisk. Engelsk har, som tidligere nevnt, kun lokalt bundne anaforer.

¹⁵ I enkelte dialekter aksepteres finitt LDB. Dette går jeg nærmere inn på i delkapittel 6.4.2.

¹⁶ Man kan tenke seg at de grammatisk anaforsetningene ikke er grammatisk nok til å være problematiske. Dersom man lager en liste med flere grammatisk setninger der ulike forhold ved setningene er med på å gjøre dem grammatisk, er det lett å forestille seg at enkelte setninger vil framstå som mer eller mindre grammatisk sammenlignet med de andre. Spørsmålet er da hvor man skal sette grensen? Når er en setning for ugrammatisk til at den kan inkluderes i sannhetsverdievalueringstest?

Når man har undersøkt hvorvidt S2-talere av engelsk tillater LDB i sitt engelsk S2, har setningene alltid vært grammatikalske, til tross for at man har fremmet en, for engelske S1-talere, ugrammatikalsk lesning. (14) eksemplifiserer dette:

- (14) A young boy was looking at one of Mr Robin's antique guns. The young boy accidentally pulled the trigger and the gun fired. Unfortunately, the bullet hit Mr. Robins in the arm.

Mr. Robins realized that the boy shot himself accidentally. (White et al. 1997:168)

Fortellingen i (14) fremmer en lesning der anaforen *himself* langdistansebindes. For S1-talere av engelsk vil setningen være *usann* fordi den eneste grammatikalske tolkningen av setningen er tolkningen der anaforen bindes til den lokale antesedenten. Selv om fortellingen fremmer en ugrammatikalsk tolkning, finnes det allikevel en grammatikalsk tolkning av setningen (for S1-talere av engelsk). Når man har brukt sannhetsverdievalueringstesten til å undersøke anaforiske bindingsforhold i språk som for eksempel engelsk og kinesisk, vil alltid minst en tolkning være grammatikalsk på målspråket. Derfor har testen fungert hensiktsmessig med hensyn til å teste bindingsforhold som er ugrammatikalske for S1-talere av disse språkene.

Det finnes likevel enkelte argumenter for å bruke setninger som er ugrammatikalske for morsmålsbrukere av norsk, i sannhetsverdievalueringstesten. Det er naturlig å anta at en S2-innlærer av norsk kan ha en internalisert grammatikk for anaforbinding som verken ligner systemet i norsk eller systemet i innlærerens S1. Flere undersøkelser av anafortilegning har vist at S2-innlærere har et anaforsystem (tempus–infinitiv-asymmetrien) som er ulikt systemet både i S1 og S2, jf. kapittel 5.3.¹⁷

Man kan også tenke seg at en anaforsetning som er grammatikalsk på norsk, vil være ugrammatikalsk for en S2-innlærer; det vil si at den ikke har noen grammatikalsk tolkning. I et slikt tilfelle kan problematikken sies å være den samme som i setningene som er ugrammatikalske for S1-talere av norsk – setningen er ugrammatikalsk for S2-innlæreren, til tross for at den er grammatikalsk på norsk. Ettersom vi ikke vet om setningene som er ugrammatikalske på norsk, vil være grammatikalske for en S2-innlærer og omvendt, kunne

¹⁷ Her er det viktig å ha Bley-Vromans (1983) kritikk av *the comparative fallacy* i bakhodet (jmfør kapittel 1.2). Man må se på mellomspråksgrammatikken som et fullverdig system som kan avvike fra både S1 og S2. Det er derfor avgjørende at man ikke sammenligner systemet for mye med verken S1 eller S2. Når man undersøker innlærersystemer, er det mulig å argumentere for at det er irrelevant hvorvidt testsetningene er grammatikalske i målspråket eller ikke. I denne undersøkelsen undersøkes de problematiske setningene i en annen metode, og *the comparative fallacy* blir derfor ingen legitim kritikk.

man derfor argumentere for å inkludere setninger som er både grammatikalske og ugrammatikalske, for morsmålsbrukere av norsk. Problemet er at dette potensielt sett kan vanskeliggjøre tolkningen av dataene, og at det representere en mulig feilkilde.

Det er ikke forsket noe på hvordan sannhetsverdievalueringstesten fungerer når man inkluderer anaforsetninger som er iboende ugrammatikalske i målspråket, og det har som nevnt heller ikke vært en relevant problemstilling i tidligere anafortilegningsforskning. Å gjennomføre et studium av dette er både for omfattende og på siden av temaet for denne studien og må ses på som en framtidig forskningsoppgave. Dersom effekten av det å inkludere både grammatikalske og ugrammatikalske setninger i en sannhetsverdievalueringstest var kjent, ville det være enklere å inkludere setninger som er ugrammatikalske for norske S1-talere. Ettersom dette potensielt sett kan vanskeliggjøre tolkningen av dataene, har jeg valgt å ikke inkludere de tre relevante konstruksjonene i sannhetsverdievalueringstesten. Å inkludere setninger som er ugrammatikalske for norske S1-talere, gjør det som nevnt påkrevet å opplyse informantene om nettopp dette. Dette vil igjen kunne øke sannsynligheten for at informantene vil bruke sin metalingvistiske kompetanse også når de vurderer de grammatikalske setningene. I så fall kan det tenkes at det kan påvirke innlærernes evaluering av eksempelvis setninger som er grammatikalske med både anafor og pronominal. I setninger med LDB kan, som nevnt, anaforen erstattes med et pronominal, og tolkningen vil være den samme, som i (15).

(15) Kari_i ba de andre_j hjelpe seg_{i/*j}/henne_{i/*j} med å bære inn matvarene fra bilen.

Resultatene fra Busterud (2006) tyder på at S2-talere av norsk foretrakk å bruke pronominal der man også kan bruke en langdistanseanafor, som i (15). Dersom informantene får beskjed om at enkelte av setningene er ugrammatikalske på norsk, risikerer man at de vurderer setninger som den i (15) som usanne fordi de foretrekker å bruke pronominal i slike setninger, og at de derfor tror at setningen er en av testens ugrammatikalske setninger. Dermed risikerer man at også sannhetsverdievalueringstesten, i likhet med grammatikalitetsvurderingstesten, kan gi resultater som sier mer om informantenes preferanse, og ikke kompetanse.

Anaforkonstruksjonen er, som nevnt, en spesielt vanskelig konstruksjon å undersøke. Ved å ekskludere setninger som er ugrammatikalske for norske morsmålsbrukere fra sannhetsverdievalueringstesten, eliminerer man en potensiell feilkilde, noe jeg tror er en fordel. Selv om sannhetsverdievalueringstesten ikke kan brukes til å teste alle relevante anaforiske bindingsforhold i norsk som andrespråk, anser jeg allikevel metoden for å være

svært godt egnet for mitt formål. Gitt diskusjonen foran er det likevel naturlig å supplere den med andre metoder for å få mulighet til å teste alle relevante bindingsforhold, og slik få et mer utfyllende bilde av innlærerens kompetanse.

6.3.3 Triangulering

Det er alltid en fordel å bruke mer enn én metode når man skal undersøke grammatisk kompetanse. Grunnen er at de fleste metoder har både sterke og svake sider. Triangulering vil altså si at man i én og samme undersøkelse anvender flere ulike metoder for å undersøke det samme fenomenet. Denzin (1979: 291) definerer triangulering som «[...] the combination of methodologies in the study of the same phenomena». Dersom en metode er svak på ett område, kan man kompensere for dette ved å bruke en annen metode som ikke er svak på dette området. Ved å bruke flere ulike metoder som til sammen utfyller hverandre, vil man få mer pålitelige data fordi symbiosen av de ulike metodene til sammen vil begrense, eller kompensere for, ulempene ved den enkelte metoden. Klein & Martohardjono (1999: 16) hevder at bruk av ulike metoder er med på å sikre at dataene gjenspeiler kompetansen, og ikke performansen: «Another way to cull out knowledge from performance effects is to use multiple tasks in controlled experiments. Performance effects are likely to be different for different tasks, whereas knowledge should remain constant across tasks». Også White et al. (1997: 146) understreker betydningen av triangulering når de kommenterer egen forskning på S2-tilegning av anaforer: «These results suggests that certain tasks can lead to an underestimation of learner's L2 competence and that one must be cautious in making assumptions about the nature of the interlanguage grammar on the basis of single tasks.» For å teste forskningshypotesene som er i fokus her, er det naturlig å anvende en undersøkelse som er sammensatt av ulike deler, som hver og én kjennetegnes av ulik metodebruk. Som nevnt er anaforkonstruksjonen svært subtil, og det kan også innen S1-forskning være vanskelig å få klare, entydige grammatikalitetsvurderinger av den. Det er derfor spesielt viktig å triangulere i metodebruken når man undersøker denne konstruksjonstypen. Det faktum at sannhetsverdievalueringstesten er problematisk å anvende på enkelte av de relevante konstruksjonene jeg ønsker å undersøke, aktualiserer også behovet for triangulering. For å kunne undersøke de relevante aspektene i S2-tilegning av norske anaforer er det nødvendig å supplere sannhetsevalueringsmetoden med en annen metode. Merk at selv om sannhetsverdievalueringstesten hadde kunnet bli brukt på alle setningstypene man vil

undersøke, ville det fortsatt vært et poeng å bruke mer enn én metode, gitt de generelle fordelene ved triangulering.

6.3.4 Tolkingsvurdering

For å supplere sannhetsverdievalueringstesten utviklet jeg en tolkningsvurderingstest. Denne testen har flere likheter med grammatikalitetstesten og flervalgstesten. Et problem med grammatikalitetstesten og flervalgstesten er, som nevnt, faren for at de gir informasjon om informantens preferanse, og ikke kompetanse. For å omgå dette problemet foreslo Gass (2001: 226) en annen variant av grammatikalitetsvurderingstesten. Gass' test er vist i (16):

(16)

John said that Bill saw himself in the mirror.

- a. Himself cannot be John. agree disagree
- b. Himself cannot be Bill. agree disagree

Problemet med denne testen er at informanten må vurdere begge tolkningsmulighetene samtidig. Det er sannsynlig at en slik design kan få informanten til ubevisst å vurdere de to mulighetene opp mot hverandre, slik at hvis man godtar den ene tolkningen, vil man også implisitt avvise den andre. Dette vil igjen føre til at man lokker fram preferansen framfor kompetansen. Jeg mener det er sannsynlig at man kan unngå dette ved å be informanten om å vurdere kun én av to mulige tolkningsmuligheter om gangen. (17) og (18) illustrerer dette. I denne metoden tvinges informanten til å bruke sin metalingvistiske kompetanse. Siden informanten blir bedt om å vurdere tolkningen av et bestemt bindingsforhold, og ikke grammatikaliteten *per se*, er det her mulig å teste konstruksjoner som ikke kan testes ved bruk av sannhetsverdievalueringstesten, inkludert ugrammatikalske setninger.

(17) Jon tror at sjefen stoler på seg.

Kan *seg* vise tilbake til Jon?

- Ja
- Nei

(18) Trine tror at Nils elsker seg.

Kan *seg* vise tilbake til Nils?

Ja

Nei

Setning (17) tester hvorvidt *seg* kan langdistansebindes ut av en finitt undersetning, mens (18) tester hvorvidt *seg* kan bindes lokalt til subjektet i en finitt undersetning. Setningskonstruksjonene er strukturelt sett like, men informanten blir kun bedt om å vurdere én av tolkningsmulighetene om gangen. Ved å gjøre dette grepet unngår man at informanten måler de to tolkningsmulighetene opp mot hverandre og velger den hun synes er best. Designer man testen slik at de to potensielle tolkningene av samme setningskonstruksjon ikke testes umiddelbart etter hverandre, er det mindre sannsynlighet for at informanten vil være bevisst på at hun vurderer én og samme konstruksjonstype. Hvis man i tillegg lar setninger av samme konstruksjonstype inneholde ulike verb og andre leksikalske ord, vil det bli vanskelig for informanten å veie tolkningene opp mot hverandre. Dette vil sannsynligvis gi mer valide data, ettersom informanten kun blir bedt om å vurdere én tolkning om gangen.

Blant personer med norsk som S1 er det variasjon med hensyn til aksept av langdistansebinding (se kapittel 6.4.2).¹⁸ Denne variasjonen kan medføre at enkelte norske førstespråksbrukere oppfatter noen av setningene som litt unaturlige, men ikke totalt ugrammatikalske. Dette gjelder spesielt ettersom setningene er skrevet på bokmål og ikke er gått i form av for eksempel talt dialekt (jf. kapittel 6.4.3). Det er derfor naturlig å inkludere noen «mellomalternativer» på svarskaalen mellom *ja* og *nei*. (19) viser en revidert versjon av (17) med fire svaralternativer. Ved å gi informantene flere alternativer kan det bli vanskeligere å tolke resultatene, da de kan framstå som mindre entydige. Siden det er nødvendig å gi den norske kontrollgruppen fire alternativer, er det også naturlig å gi andrespråksinnlærerne fire alternativer, slik at alle informantene har fått samme test. Det er stor sannsynlighet for at det i analysen vil være naturlig å slå sammen *naturlig* og *ganske naturlig*, og *ganske unaturlig* og *unaturlig*. Jeg mener allikevel det er hensiktsmessig å være føre var og inkludere fire alternativer på den testen informantene får, og heller slå sammen de relevante kategoriene dersom det i etterkant viser seg at *ganske*-kategoriene er overflødige.

¹⁸ Dette er bakgrunnen for at jeg inkluderte S1-talere fra to ulike dialektbakgrunner som den norske kontrollgruppen. Dette er diskutert inngående i kapittel 7.1.7.

(19) Jon tror at sjefen stoler på seg.

Kan *seg* vise tilbake til Jon?

- Naturlig
- Ganske naturlig
- Ganske unaturlig
- Unaturlig

Ifølge Sollid (2005) oppfatter mange skrevet språk som mer autoritativt enn talt språk, noe som kan ha innflytelse på informantenes vurderinger. Som Cornips & Poletto (2005: 950) påpeker, er dette spesielt aktuelt når man undersøker konstruksjoner som finnes i dialekt, men ikke i skrevet språk:

[F]rom a syntactic perspective, written and oral varieties may differ to a great extent. Constructions in spoken varieties do not always occur in written languages and vice versa. In addition, the written response of the speaker will be unduly influenced by prescriptive educational practices. Therefore, judgments on written language may be considered less accurate than judgments on spoken language when examining dialect varieties.

På den andre siden er det ikke uvanlig at nordmenn har høy reseptiv kompetanse også for dialekter de selv ikke snakker, noe som igjen kan føre til at informantene aksepterer bindingsforhold som ikke er akseptert i standard skrevet bokmål. Disse faktorene gjør det naturlig å forvente variasjon også innen den norske kontrollgruppen.

For å undersøke S2-tilegning av norske anaforer er det slik mest hensiktsmessig å kombinere sannhetsverdievalueringstesten og tolkningsvurderingstesten. Sannhetsverdievalueringstesten blir sett på som den beste testen for å undersøke tolkningen av anaforkonstruksjoner, særlig ettersom den ikke krever at informanten bevisst må bruke sin metalingvistiske kunnskap. Ettersom den er problematisk å anvende på alle relevante konstruksjoner i norsk, er det naturlig å supplere den med tolkningsvurderingstesten. Denne trianguleringen av metoder gjør det mulig å finne ut hvorvidt informantenes svar er konsekvente på tvers av de ulike testene, noe som er svært viktig ettersom stabile svar på tvers av testtyper mest sannsynlig gir et mer representativt bilde av innlærerens kompetanse.

6.4 Dialektale hensyn

Det er som nevnt store forskjeller både mellom skrevet og talt norsk, og mellom ulike norske dialekter, noe som igjen har konsekvenser for metode og utforming av testen. I dette delkapitlet gjør jeg kort rede for skriftlig og muntlig norsk samt diskuterer S2-innlæreres

mulige input. Deretter ser jeg nærmere på hvilke konsekvenser dette har for aksepten av langdistansebinding samt utforming av metode.

6.4.1 Skriftlig og muntlig norsk

Norsk har to skriftlige standarder, men ingen offisiell standard for talt språk. Vikør (1989: 41) beskriver det norske språklandskapet slik:

There are two written standards, *bokmål* and *nynorsk*. Both are based on Norwegian speech, both have a speech standard attached to them, both claim validity as national and official linguistic norms within the Norwegian speech community. Still, they differ markedly from each other with regard to their history, their status, and their function in present-day Norway. Moreover, they are not universally adopted as norms, certainly not in speech. Most Norwegians speak their own dialects, in a more or less modified form, even outside local sphere and in formal situations.

Nordmenn bruker altså dialekten sin i de aller fleste sammenhenger og situasjoner. Majoriteten av innbyggerne skriver bokmål, og dialektene i sørøst-Norge ligger nærmest bokmål. «In general the formal middle-class urban speech in eastern parts of southern Norway is quite close to Bokmål, and as such it can be labelled as an unofficial norm of Norwegian» (Husby 2008: 17). Dialektene som ligner mest på skrevet bokmål, kalles ofte standard østnorsk.

Til tross for at alle førstespråkstalere av norsk snakker dialekt, lærer flesteparten av S2-brukerne i Norge å lese og skrive et bokmålsnært språk. På norskkursene brukes vanligvis en muntlig variant som ligger tett opp mot bokmål, slik at muntlig og skriftlig språk blir så likt som mulig. «Teachers of Norwegian as a second language regardless of dialectal background usually replace their dialect with Bokmål when teaching adults. This is done to accommodate to the written material» (Husby 2008: 12). Til og med i kommuner som bruker nynorsk skriftspråk i kommune og administrasjon, foregår opplæringen i norsk som andrespråk på såkalt talt bokmål, altså et språk som ligger nært opp mot standard østnorsk (Husby 2009: 13). Ifølge Husby (2009: 13ff) er de fleste av lærebøkene som brukes på norskkurs, også skrevet på et moderat bokmål, noe som kan være med på å øke avstanden mellom språket som brukes i norskopplæringen, og språket som brukes utenfor klasserommet. Mange S2-brukere rapporterer om at språket de lærer på norskkurset, ikke er likt det språket nordmenn snakker, og at det er vanskelig å forstå mange av de norske dialektene. Husby (2008: 12) bekrefter dette:

As dialects find significant support at all levels of Norwegian society, foreigners will quickly be exposed to these varieties. [...] Norwegians generally do not adjust their way of speaking to

the written varieties of Norwegian: Bokmål and Nynorsk. In conversations between first language speakers, everyone sticks to their dialect. The same is valid for first language users in conversations with second language users of Norwegian: The Norwegian mainly keeps the dialect forms, while the second language user speaks what is learnt in class, and this variety is understood by the Norwegian. [...] the Norwegians do not adjust their way of speaking to accommodate to the foreigners' second language competence. One might observe a lower speech rate and simplifications of vocabulary, but not much more.

Videre er bokmål og nynorsk likestilt ved lov, noe som blant annet innebærer at alle offentlige dokumenter må være skrevet på begge målformer. For det statlig eide selskapet NRK gjelder en regel som sier at «[m]inst 25 prosent av verbalinnslagene i radio og fjernsyn skal være på nynorsk» (<http://www.sprakradet.no/politikk-fakta/spraakpolitikk/nrk/>, 17.12.2013). For en andrespråksinnlærer av norsk ser det derfor ut til å være umulig å forholde seg til bare en variant av norsk. Dette sitatet fra en andrespråksbruker er med på å bekrefte dette inntrykket (Husby 2009: 13, refererer Kersti Bouverin i *Bergens Tidende* 2008): «Vi lærer bokmål på norskkurs, borna lærer nynorsk på skulen, og hardangerdialekt må vi hanskast med ute». Den samlede språklige inputen blir dermed en kombinasjon av bokmål, nynorsk og ulike dialekter uansett hvor i landet du bor.¹⁹

6.4.2 Langdistansebindingens utbredelse og bruk

Den dialektale variasjonen som her er beskrevet, gjelder også langdistansebinding. Som nevnt står ikke langdistanseanaforen *seg* og pronominalet *han/henne* i komplementær distribusjon. Langdistanseanaforen *seg* kan i de aller fleste tilfeller erstattes med et pronominal uten at det medfører noen endring i tolkning, som vist i (20) og (21):

(20) Marit_i ba Anne_j om å hjelpe seg_{i/*j}.

(21) Marit_i ba Anne_j om å hjelpe henne_{e/*j}.

Denne valgfriheten impliserer at det alltid er en mulighet å unnlate å bruke langdistanseanaforen. Dette betyr imidlertid ikke at *seg* ikke brukes. Langdistanseanaforen (og lokale anaforer) brukes i alle varieteter av norsk, men forholdet mellom utbredelsen av *seg* og pronominal varierer. Moshagen & Trosterud (1990: 51) påpeker at «[a]lthough NCBR [non-clause-bounded reflexives] has decreased the last hundred years, it still is a part of the grammar of many Norwegian dialects». I noen dialekter er utbredelsen av og aksepten for

¹⁹ De fleste nordmenn beholder dialekten sin selv om de flytter til et sted der en annen dialekt er dominerende.

langdistansebinding større enn i andre dialekter.²⁰ I områdene Trøndelag, Oppland²¹ samt deler av Vest-Norge er langdistansebinding av *seg* en akseptert og utbredt konstruksjon (Moshagen & Trosterud 1990, Strahan 2003), mens i sørligere deler av landet, samt i urbane områder, er LDB av *seg* mindre frekvent (Moshagen & Trosterud 1990, Strahan 2003).²² Strahan (2001: 167f) påpeker at i dialekter der LDB er utbredt, foretrekkes bruk av anafor (*seg*) framfor pronominal (*ham/henne*) fordi anaforen er mer restriktiv enn pronominalet med hensyn til referanse. Pronominalet kan i tillegg referere til noe utenfor setningen, mens anaforens referanse derimot er utvetydig: «The use of the reflexive is obligatory in the sense that it is [sic!] has a disambiguating function [...]» (Strahan 2001: 167f), og personer med LDB i sin dialekt omtaler bruken av anafor framfor pronominal som «[...] ‘clarifying’ the sentence [...]» (ibid.). For en andrespråksinnlærer kan derfor inputen av LDB variere avhengig av hvor i landet hun befinner seg. Ettersom de fleste av informantene i denne undersøkelsen rapporterer at de har mest input av trøndersk dialekt (jamfør kapittel 8), er det sannsynlig at de også har input av LDB.²³

Strahan (2003) undersøkte utbredelsen av LDB i norsk, og hun fant at i tillegg til dialektale forskjeller påvirker også sosiologiske faktorer som kjønn, utdannelsesnivå og alder aksepten av LDB (Strahan 2003: 66-71). Eldre folk aksepterer LDB i større grad enn yngre, menn mer enn kvinner, folk med lav utdanning mer enn høyere utdannede folk, og i tillegg er LDB mer utbredt i rurale strøk enn i urbane strøk. Strahan (2003: 70) tolker flere av funnene dithen at «[...] LDR [long distance reflexives] is less acceptable in standard Norwegian than in regional dialects». Dette kan ha sammenheng med at LDB i mindre grad forekommer i skrift.

Selv om det er dialektale forskjeller med hensyn til aksept for LDB, er det ikke slik at alle som snakker en bestemt dialekt, har lik aksept for LDB. Slik jeg tolker Strahans (2003) funn, er de sosiologiske faktorene spesielt relevante for talerne av de dialektene der LDB er mest utbredt. Hvis man bruker trøndersk som eksempel, vil det si at sannsynligheten for at en

²⁰ Ifølge Lundquist (2013) er det variasjon med hensyn til aksept av ikke-finit LDB i svensk, også innad i én og samme dialekt. Enten aksepterer man denne typen binding, eller så aksepterer man den ikke. Lundquist (2013) påpeker også at det er forskjell på om man aksepterer refleksiv i argumentposisjon og den possessive refleksiven.

²¹ Strahan (2003) bruker betegnelsen *Midlandet* om et område der LDB er utbredt. Store deler av Oppland er inkludert i denne kategorien.

²² Ifølge Moshagen & Trosterud (1990: 48) er LDB også utbredt i nordnorske dialekter. Strahan (2003) finner imidlertid ikke evidens for dette. Personlig har jeg hørt flere eksempler på LDB i Hedmark, selv om Hedmark ikke er inkludert i Strahans (2003) *Midlandet*, jamfør forrige fotnote.

²³ Her er det relevant å nevne forskjellen mellom termene *input* og *intake*: «Input refers to what is available to the learner, whereas intake refers to what is actually internalized» (Gass & Selinker 2009: 305). Selv om LDB forekommer i en viss andel av S2-innlærers input, impliserer ikke det at strukturen blir inkorporert som en del av S2-innlærers mellomspråksgrammatikk.

person bosatt i Trøndelag aksepterer LDB, blir høyere dersom vedkommende er over 41 år (jf. Strahan 2003: 98) og ikke har fullført videregående skole (ibid.).

Jeg mener det er riktig å konkludere med at langdistansebinding er mer utbredt i enkelte dialekter enn i standard østnorsk, og at dette er noe av grunnen til at formen er mindre utbredt i skrift enn i tale. Selv om en konstruksjon er mer frekvent muntlig enn skriftlig, og i dialektal tale enn skrevet språk, må ikke det forveksles med at formen er ugrammatisk. Man kan akseptere en konstruksjon til tross for man ikke nødvendigvis produserer den selv (jæmfør diskusjonen om kompetanse og performanse i 6.3.1).

Det er vanlig å omtale den norske langdistansebindingen som en binding som ikke kan krysse finitte setningsgrenser: «The overall pattern of Norwegian is clearly that long-distance binding of reflexives out of a non-finite clause is far preferable to long-distance binding out of a finite clause» (Strahan 2003: 83). Til tross for dette finnes det altså enkelte dialekter der langdistansebinding ut av finitt undersetning er tillatt, som trøndersk. Det er viktig å understreke at aksept for finitt LDB kun finnes i de dialektene der også ikke-finitt LDB aksepteres. I (22), (23) og (24) bindes *sæ*²⁴ til en antesedent utenfor den finitte undersetningen.²⁵

(22) Han_i trudd at dæm_j kom te å flir åt sæ_{i/*j}.

(23) Han_i va redd at dæm_j skoill flir åt sæ_{i/*j}.

(24) Hu_i syns de va rart at dæm_j seta sæ_{i/*j} så my.

I mange tilfeller kan det være store forskjeller mellom dialekt og skrevet språk. Dialektal uttale av ord kan være svært ulik den skrevne formen av ordet. I tillegg kan det være syntaktiske forskjeller mellom skriftspråk og dialekter. Dette kan sannsynligvis påvirke akseptabiliteten av langdistansebinding. Min erfaring er at mange nordmenn finner det lettere å akseptere setninger med langdistansebinding ut av finitt undersetning (som i (22), (23) og (24)) hvis setningen ytres på dialekt, mens det er vanskeligere å akseptere den samme setningen skrevet på bokmål. Selv om disse setningene er ugrammatisk i skrevet språk, aksepteres de altså ofte i muntlig språk, spesielt i enkelte dialekter. Det kan tenkes at dette har å gjøre med at langdistansebinding generelt er mer frekvent i enkelte dialekter, og dermed mer frekvent i muntlig enn i skriftlig språk. Som nevnt kan langdistanseanaforen *seg* alltid

²⁴ *Sæ* er den lokale, dialektale uttalen av anaforen *seg*.

²⁵ Setning (22) og (23) er fra Smøla, mens (24) er fra Nord-Trøndelag. Arnold Dalen (p.k.) kan bekrefte at setning (24) er fra spontan tale. Mest sannsynlig gjelder dette også (22) og (23).

erstattes med et pronominal. I og med at bruken av *seg* vs. pronominal varierer fra dialekt til dialekt, kan det tenkes at folk foretrekker å bruke pronominal i skrevet språk fordi det representerer et «sikkert» valg. Dette understrekes av at pronominaler har et videre bruksområde og slik sett dekker flere funksjoner sammenlignet med *seg*, som har et snevrere bruksområde.

6.4.3 Dialektale implikasjoner

De dialektale og språklige forholdene i norsk gjør det nødvendig å ta spesielle hensyn i utformingen av eksperimentet. Dialektal variasjon påvirker både utbredelse av LDB og hvorvidt man oppfatter det som akseptabelt for LDB å krysse finitte setningsgrenser. Hvis det er tilfelle at personer med norsk som førstespråk tillater LDB i større grad hvis en setning ytres på dialekt, kunne det være en god idé å bruke dialektytringer i en eventuell undersøkelse. To forhold vanskeliggjør imidlertid dette. For det første er det problematisk å bruke muntlige setninger fordi mange av anaforsetningene vil være lange og komplekse, noe som kan gjøre det vanskelig å prosessere og huske dem. For mange andrespråksbrukere kan det være svært vanskelig å forstå en bokmålsfjern dialektytring, da de selv stort sett har kjennskap til bokmålsnære dialekter (standard østnorsk). Husby (2008: 17) bekrefter dette:

[W]hen a Norwegian is approached by a newly arrived foreigner (who will speak the Bokmål learnt in class), the Norwegian most likely will answer using dialectal forms. As phonology, inflections etc. may differ radically from the Bokmål form, there is a great chance that the student of Norwegian as a second language will not be able to transfer the word spoken to its corresponding Bokmål and thus will not understand what is said. This might happen due to unknown sounds [...], historical processes reflected in the dialect [...], different stress placement, various fast speech phenomena, different vocabulary etc.

Et alternativ kunne være å gi informantene en skrevet versjon av setningene i tillegg. Problemet med dette er at setninger skrevet på dialekt ofte er veldig ulike setninger skrevet på bokmål. Cornips & Poletto (2005: 949) påpeker dette: «Spoken standard varieties may differ from written standard varieties, sometimes even considerably. [...] Structures which may be possible in spoken varieties do not always show up in writing/reading and vice versa». Ettersom det er store forskjeller mellom bokmålsvarianten av en setning og samme setning skrevet på en ortofon måte, er heller ikke dette et fullgodt alternativ. «[W]riting a language that is only oral might cause problems for the informants[...]» (Cornips & Poletto 2005: 950). (25) og (26) illustrerer hvor forskjellig én og samme ytring kan framstå på bokmål og skrevet

dialekt.²⁶ Bokmålsversjonene (b-versjonene) er ugrammatikalske, mens dialektversjonene (a-versjonene) er grammatikalske.

(25)

- a. Han_i trudd at dæm_j kom te å flir åt sæ_{i/*j}.
- b. *Han_i trodde at de_j kom til å le av seg_{i/*j}.

(26)

- a. Hu_i syns de va rart at dæm_j seta sæ_{i/*j} så my.
- b. *Hun_i syntes det var rart at de_j besøkte seg_{i/*j} så mye.

Selv om det er vanskelig å se for seg hvordan man skal kunne inkludere ytringer på dialekt på en tilfredsstillende måte i en undersøkelse, betyr ikke det at dialektal input ikke kan influere mellomspråksgrammatikken. Jeg valgte imidlertid å ha testsetningene i skrevet form. Det er altså nødvendig å kontrollere for dialektal påvirkning på andre områder. For det første er det nødvendig å sikre seg informasjon om hvilke(n) dialekt(er) informantene har input fra, og hvilken dialekt de snakker selv. Ettersom det er dialektal variasjon med hensyn til utbredelsen av langdistansebinding, er denne informasjonen essensiell (mer om dette i kapittel 7).

Det er også nødvendig å ta spesielle hensyn i sammensetningen av den norske kontrollgruppen. Ettersom de fleste av informantene i denne studien bodde i Trøndelag på undersøkelsestidspunktet, er det naturlig å inkludere trøndere i kontrollgruppen. Det er også naturlig å inkludere personer med en bokmålsnær dialekt i kontrollgruppen. Dette fordi andrespråksinnlærerne lærer en bokmålsnær norsk på norskkurs. Bokmålsnær østnorsk er også det dominerende språket i TV og radio. Alsnes (1997) påviste at nærmere 90 % av verbalinnslagene i materialet hun undersøkte (fra NRK1, TV2 og TVNorge) hadde bokmålsnær tale. For å gjøre kontrollgruppen mest mulig representativ for inputen er det naturlig å inkludere personer i ulik alder med østnorsk og trøndersk dialekt. Denne typen spørsmål er tema for neste kapittel.

²⁶ Det er vanlig at nordmenn skriver på dialekt på sosiale medier som for eksempel Facebook (Isdahl 2009), og når de sender tekstmeldinger eller chatter.

6.5 Sammenfatting

I dette kapitlet har jeg diskutert metodologiske problemstillinger knyttet til studiet av anafortilegning generelt og tilegning av norske anaforer spesielt. Det er hensiktsmessig å benytte seg av eksperimentelle datainnsamlingsmetoder i denne studien ettersom jeg ønsker å få innsikt i aksepten S2-innlærere av norsk har for flere ulike typer anaforbinding. Ikke alle konstruksjoner er like frekvente i muntlig språk, og det er derfor formålstjenlig å bruke metoder som gir mulighet til å teste akkurat de konstruksjonene jeg ønsker å teste.

Anaforsetninger har ofte potensial til å være tvetydige, noe som er med på å gjøre studiet ytterligere komplekst. Flere metoder er problematiske å bruke fordi det er stor sannsynlighet for at de gir innsikt i informantens foretrukne tolkning av setningen, altså preferansen, og ikke hvilke tolkninger av setninger som er akseptable for informanten, altså kompetansen. Sannhetsverdievalueringstesten er av mange vurdert som den beste testen med hensyn til å lokke fram informantens kompetanse for tolkning av anaforiske bindingsforhold (White et al. 1997), og det er derfor naturlig å bruke denne metoden. Det faktum at langdistansebinding av den norske anaforen *seg* ikke kan krysse finitte setningsgrenser, gjør det imidlertid problematisk å bruke sannhetsverdievalueringstesten for å teste for eksempel LDB av *seg* over finitte setningsgrenser.

For å få testet alle setningstypene er det derfor nødvendig å benytte seg av mer enn én metode. Å bruke mer enn en metode i testingen av det samme fenomenet (triangulering) er uansett ønskelig, ettersom de fleste metoder har både gode og dårlige sider. Dersom to ulike tester gir samme resultat, øker resultatenes validitet. Jeg har valgt å bruke en tolkningsvurderingstest i tillegg til sannhetsverdievalueringstesten. Noen testkonstruksjoner testes ved hjelp av begge metodene, mens enkelte kun testes i én av testene.

Jeg har også diskutert utfordringene knyttet til språksituasjonen i Norge. Det er dialektal variasjon med hensyn til utbredelsen av LDB av *seg* over ikke-finitte setningsgrenser. I tillegg påvirker sosiologiske forhold aksepten for bruken av dette bindingsforholdet. I enkelte av dialektene der LDB er utbredt, som eksempelvis trøndersk, finnes det også en viss aksept for LDB av *seg* også over finitte setningsgrenser. Disse forholdene har konsekvenser for utformingen av eksperimentet som presenteres i neste kapittel. Blant annet har jeg vurdert det som relevant å inkludere to *ganske*-kategorier i tillegg til kategoriene *naturlig* og *unaturlig* i tolkningsvurderingstesten.

7 Informanter og eksperiment

I dette kapitlet presenterer jeg informanter og eksperiment. I første del blir det gjort detaljert rede for hvilke kriterier som ligger til grunn for utvalget av informanter. Når man undersøker tilegning av et andrespråk, er det relevant å innhente grundig informasjon om språkbakgrunn, hvilke andre språk informantene kan, samt bruken av de ulike språkene. Denne informasjonen og annen relevant informasjon om informantene gjør jeg rede for i første del. I andre del presenteres eksperimentet. Jeg viser gjentatte ganger til empiriske erfaringer gjort under arbeidet med min egen masteroppgave (Busterud 2006). Dette prosjektet var mindre omfattende og mindre dyptpløyende enn arbeidet som presenteres i denne avhandlingen. Erfaringene fra dette arbeidet ga meg imidlertid god innsikt i metodologiske problemer relatert til andrespråkforskning på norske anaforer, og det kan slik sett sies å fungere som en slags pilotstudie for arbeidet med denne doktorgradsavhandlingen.

Forskningsspørsmålene som ble presentert i kapittel 1, er her gjentatt i I–V:

- VI. Vil S2-innlærerne tilegne seg det norske bindingssystemet til tross for at det skiller seg fra systemet de har i S1?
- VII. Vil S2-innlærernes norske bindingssystem være underlagt UGs prinsipper?
- VIII. Vil det være S1-baserte forskjeller i det norske bindingssystemet til S2-innlærerne?
- IX. Vil noen av S2-innlærerne ha tempus–infinitiv-asymmetrien?
- X. Vil innlærerne helst vise transfer fra S1 eller S2?

Forskningsspørsmålene er spesielt relevante for utvalg av informanter.

7.1 Informanter

7.1.1 Førstespråkbakgrunn

Temaet for avhandlingen er tilegnelse av anaforiske bindingskonstruksjoner i norsk som andrespråk, og informantene er valgt ut med utgangspunkt i S1-bakgrunn. For å undersøke hvorvidt en S2-innlærer har tilgang til anaforiske bindingskonstruksjoner via UG, eller hvorvidt denne typen kunnskap kan overføres fra S1, er det naturlig å velge to typer informantgrupper: en gruppe som kun har lokal binding i S1, og en gruppe med både lokal og ikke-lokal binding i S1. I denne undersøkelsen representerer informantgruppen med engelsk som S1 språket med kun lokal binding. Finitthet er en relevant distinksjon for

langdistansebinding i norsk da LDB av den norske anaforen *seg* normalt ikke kan krysse finitte setningsgrenser. Dette trekket gjør at det norske bindingssystemet ligner tempus–infinitiv-asymmetrien, som er et mønster som er funnet hos S2-innlærere i flere tidligere studier av anafortilegning (jf. kapittel 5.3). Dette gjorde det naturlig å inkludere to grupper med LDB i S1: russisk, som i likhet med norsk kun har LDB over ikke-finitte setningsgrenser, og kinesisk, som har LDB også over finitte setningsgrenser.¹ En norsk kontrollgruppe gjennomførte også testen. Mer om denne gruppen i delkapittel 7.1.7.

7.1.2 Representativitet

Et velkjent problem innen S2-forskning er at det er vanskelig å finne et tilfeldig utvalg av informanter. Dette har å gjøre med at populasjonen(e) man undersøker, ofte er begrenset i omfang. I tillegg søker man ofte informanter som skal fylle bestemte kriterier, som for eksempel nivå i målspåket og alder da S2-innlæringen startet. Slike faktorer gjør at antallet tilgjengelige personer begrenses ytterligere. Larson-Hall & Herrington (2009: 368) nevner dette som et generelt problem innen S2-forskningen: «Given the populations we try to test and issues of validity versus reliability [...] there is no simple way to always use true randomization in populations we test».

Utvalget av informanter i denne studien er heller ikke fullstendig tilfeldig. Flere faktorer er med på å påvirke dette. I denne undersøkelsen er det et krav at alle informantene skal ha lært norsk etter pubertetsalder, og kun personer med henholdsvis engelsk, russisk og kinesisk som morsmål kan delta. I tillegg skal de være på et viderekommende nivå i norsk, og må derfor ha bestått en test/eksamen som sertifiserer dem til å arbeide/studere i Norge. Ettersom undersøkelsen er skriftlig, er det også et implisitt krav at informantene behersker å lese norsk – de må beherske det latinske alfabetet. Disse kravene snevrer inn antallet potensielle informanter innen hver av gruppene. Ettersom aksepten for og bruken av LDB i norsk varierer ut fra blant annet geografi, var det også relevant å finne informanter som på undersøkelsestidspunktet var bosatt i samme geografiske område, i dette tilfellet i Trøndelag. Informantene representerer derfor ikke et tilfeldig utvalg personer for hver morsmålsgruppe. Derimot er de plukket ut med tanke på at de skal være sammenlignbare både innad og på tvers av gruppene. Kravene som hver enkelt informant må tilfredsstillere for å delta, begrenser populasjonen med relevante individer, men er nødvendige da de gjør informantene og informantgruppene mer homogene. Den grammatiske kompetansen til S2-talere endrer seg

¹ Finitthet i kinesisk er diskutert i kapittel 3.4.1.

over tid. I en synkron studie er det derfor essensielt at alle informantene befinner seg på et nivå i andrespråksutviklingen som gjør at de blir sammenlignbare.

I denne sammenhengen er det relevant å nevne Rothman et al. (2013) sin kritikk av kravet om representativitet i vitenskapelige studier. Rothman et al. (2013: 1012) hevder at representativitet i seg selv ikke er et hensiktsmessig mål i vitenskapelige studier, og at statistiske krav, som representativitet, ikke er noen garanti for valide vitenskapelige slutninger: «The mistake is to think that statistical inference is the same as scientific inference» (Rothman et al. 2013: 1013). De påpeker at det i mange sammenhenger er viktigere at gruppene man undersøker, er homogene, enn at de er representative: «It is not representativeness of the study subjects that enhances the generalization, it is knowledge of specific conditions and an understanding of mechanism that makes for a proper generalization» (ibid.). Denne kritikken er svært relevant for informantgruppene i studien som presenteres i denne avhandlingen. For å kunne teste forskningsspørsmålene som ble presentert i starten av dette kapitlet (og i kapittel 1), er det hensiktsmessig å ha homogene, sammenlignbare grupper.

7.1.3 Informantkriterier

Følgende kriterier var felles for alle informantene i denne undersøkelsen:

- i. Alle hadde lært norsk som voksne, dvs. etter 12–13 års alder.²
- ii. Alle hadde bestått tester/eksamen som tilsier at de har høyt nok nivå i norsk til å arbeide/studere i landet, dvs. at alle var på et viderekommende nivå i norsk.

Det var 15 informanter med engelsk som morsmål, 15 med kinesisk som morsmål og 17 informanter i den russiske gruppen. På undersøkelsestidspunktet bodde alle informantene i Trøndelag. Alle hadde fått formell opplæring i norsk, og de aller fleste informantene hadde tatt norskkurs ved NTNU. Informantene er hovedsakelig rekruttert via navnelister fra norskkurs og via nettverkene til informantene. Alle informantene hadde en bachelorgrad (eller mer) og er derfor utdanningsmessig sett sammenlignbare.

² Informant R17 lærte norsk som 12-åring. Selv om det for denne undersøkelsen er satt en grense ved 12–13-årsalderen for å delta, er det naturlig å anta at pubertetsalder/den kritiske perioden kan komme til ulike tidspunkt for forskjellige personer. Det er vanlig å anta at puberteten inntreffer en gang mellom 10 og 13 år. Jeg velger å inkludere denne informanten ettersom hun på luketesten fikk 47 av 50 riktige. To av de andre russiske informantene fikk 48 og 49 av 50 riktige, noe som tyder på at R17s relativt unge startalder ikke nødvendigvis har gitt henne mer målspråkslik kompetanse.

Når man undersøker S2-tilegning, er det relevant å skaffe til veie informasjon om hvor gammel den enkelte informanten var da hun begynte å lære norsk, hvor lenge hun har bodd i landet, hvordan hun selv vurderer sitt eget nivå i norsk, samt hvor mye vedkommende bruker norsk. Denne informasjonen er relevant når man skal sammenligne informantene. Informantene i denne undersøkelsen måtte besvare et relativt detaljert biografisk spørreskjema. Li et al. (2006) sitt skjema for innsamling av S2-innlæreres språkhistorie og språkbruk har vært nyttig i utformingen av spørreskjemaet som ble brukt i denne undersøkelsen. Spørreskjemaet jeg brukte, ligger vedlagt i appendiks A. Til tross for at alle informantene kategoriseres som «viderekomne» fordi de har bestått en språktest som tilsier at norsknivået deres er høyt nok til å jobbe/studere i Norge, betyr ikke det at de seg imellom har likt nivå i norsk. Dersom en informant har bodd i Norge og snakket norsk i 20 år, mens en annen kun har snakket norsk i 3 år, er det sannsynlig at denne forskjellen også gjenspeiles i andrespråket deres. Det er også naturlig at en person som snakker norsk mye, vil ha høyere kompetanse i norsk enn en som bruker språket lite. Derfor er det viktig å innhente informasjon om informantenes språklige historikk.

Informantene ble også bedt om å vurdere sitt eget nivå for kategoriene *lese*, *skrive*, *snakke* og *lytte* i både norsk og eventuelle andrespråk etter følgende skala:

Tabell 2: Skala for egenvurdering av språkferdigheter.

Veldig dårlig 1	Dårlig 2	Greit/ Funksjonelt 3	God 4	Veldig god 5	Innfødtnivå 6
--------------------	-------------	-------------------------	----------	-----------------	------------------

Det er viktig å være oppmerksom på at egenvurdering av denne typen ikke nødvendigvis gir et reliabelt mål på det faktiske nivået, ettersom folk kan ha ulik oppfatning av hvordan man skal tolke de forskjellige kategoriene.³ I tillegg til at det kan være vanskelig å vurdere egne ferdigheter på en objektiv måte, kan det tenkes at rapportert språkbruk påvirkes av faktorer som eksempelvis hvilket nivå man synes man bør ligge på etter å ha oppholdt seg et gitt antall år i Norge etc. Det kan med andre ord være et misforhold mellom rapportert språkbruk og reell språkbruk. Selv om det er flere faktorer som potensielt sett kan virke inn på svaret her, er det allikevel sannsynlig at egenvurderingen kan gi en indikasjon på S2-nivået til den enkelte informant. Jeg valgte å skille mellom kategoriene *lese* og *lytte* på den ene siden og *snakke* og *skrive* på den andre siden. Bakgrunnen for dette er at forskjellen mellom reseptive og

³ Labov (1966) og Trudgill (1972) er klassiske referanser som tar opp spriket som kan eksistere mellom egenrapportert språkbruk og faktisk språkbruk. Disse referansene fokuserer riktignok ikke på egenrapportering av språklig ferdighetsnivå. Jeg mener det er sannsynlig at problemene knyttet til egenrapportering av språkbruk også er relevante for egenrapportering av språklig ferdighetsnivå.

produktive ferdigheter kan være relevant. Å skrive og snakke innebærer *produksjon* av språk, mens lesing og lytting innebærer *forståelse* og *tolkning*. Det kan tenkes at enkelte informanter er mest vant med å lese og lytte til norsk, mens andre er mer vant med å snakke og skrive. Som nevnt i kapittel 6.4.2 er LDB mer akseptert i muntlig enn i skriftlig norsk. Å ha en viss innsikt i informantenes vurdering av disse ferdighetene kan derfor være relevant i denne sammenheng. Tabell 3, Tabell 4 og Tabell 5 gir en oversikt over relevant biografisk informasjon, samt informantenes egenvurdering av norskferdigheter.

Det er umulig å vite på forhånd hva som er relevant og mindre relevant informasjon. Det kan godt tenkes at mye av informasjonen som innhentes via spørreskjemaet, viser seg å ikke være relevant. Ettersom det ikke er gjennomført noen store studier av S2-tilegning av norske anaforer, vet jeg lite om hva det er spesielt relevant å innhente informasjon om. I utformingen av spørreskjemaet har jeg derfor forholdt meg til det jeg vet at generelt sett ofte kan være relevant, det jeg tror kan være relevant gitt de norske språkforholdene, samt det Li et al. (2006) har inkludert i sitt skjema.

Tabell 3: Engelske informanter.
Biografisk informasjon og egenvurdering av norskferdigheter.

ID	Kjønn	Test	Alder	Norsk					
				LOR	AO	Lese	Skrive	Snakke	Lytte
E1	M	A	57	2	55	4	4	4	4
E2	F	A	27	7	21	4	2	4	3
E3	F	B	31	11	20	5	3	5	5
E4	F	B	49	6	36	3	3	3	3
E5	M	B	33	11	21	5	5	5	5
E6	F	B	56	29	28	5	4	5	4
E7	M	B	45	19	31	5	3	3	4
E8	F	A	61	9	54	--	--	--	-
E9	F	A	48	10	38	4	2	4	4
E10	M	B	49	12	37	4	3	5	5
E11	F	B	39	6	24	4	3	4	5
E12	F	B	40	13	27	5	3	5	5
E13	F	A	40	13	27	5	3	4	5
E14	M	A	39	10	27	3	1	2	2
E15	M	A	67	29	30	3	2	3	3
Gjennomsnitt			45,4	12,5	31,7	4,2	2,9	4	4,1
Median			45	11	28	4	3	4	4

Kjønn: F=kvinne, M=mann. A=testversjon A. B=testversjon B. Alder=alder ved undersøkelsestidspunkt. LOR=length of residence, AO=age of onset. --=Ikke besvart.⁴

⁴ Jeg har valgt å bruke forkortelsene *F* for kvinne, *LOR* (*length of residence*) for antall år informanten har bodd i landet, og *AO* (*age of onset*) for alder da norsktilegning startet. Bakgrunnen for dette er at disse termene er veldig innarbeidet i faget. Spesielt *LOR* og *AO* har vi ingen gode norske forkortelser for.

De engelske informantene kom fra Storbritannia, USA og Canada.⁵

Tabell 4: Russiske informanter.
Biografisk informasjon og egenvurdering av norskferdigheter.

ID	Kjønn	Test	Alder	LOR	AO	Norsk			
						Lese	Skrive	Snakke	Lytte
R1	F	A	28	9,5	18	5	4	4	5
R2	F	A	25	2	23	4	3	4	3
R3	F	A	26	4	22	5	4	4	3
R4	M	A	26	3,5	22	5	3	4	3
R5	F	A	26	1,5	24	4	4	4	4
R6	F	A	31	9	22	5	4	4	5
R7	F	A	26	3,5	22	5	5	5	5
R8	F	A	38	4,5	--	3	3	3	3
R9	F	A	39	13	26	6	5	5	5
R10	F	B	35	16	18	6	5	5	6
R11	F	B	41	3	38	4	4	4	3
R12	F	B	35	10	25	4	3	3	4
R13	F	B	42	7,5	35	3	3	3	3
R14	F	B	34	9	25	5	5	5	5
R15	F	B	26	3,5	22	4	5	4	3
R16	F	B	44	2,5	42	5	4	4	3
R17	F	B	22	10	12	6	6	6	6
Gjennomsnitt			32	6,6	24,8	4,6	4,1	4,2	4,1
Median			31	4,5	22,5	5	4	4	4

Kjønn: F=kvinne, M=mann. A=testversjon A. B=testversjon B. Alder=alder ved undersøkelsestidspunkt. LOR=length of residence, AO=age of onset. --=Ikke besvart.

De russiske informantene hadde vokst opp i Russland, med unntak av informant R10, som hadde vokst opp i Usbekistan. De russiske informantene oppgav alle at de hadde russisk som morsmål.

Som Tabell 4 viser, er kun én av de russiske informantene menn. Det viste seg å være vanskeligere å finne mannlige russiske informanter enn kvinnelige russiske informanter. Dette kan ha sammenheng med det russiske innvandringsmønsteret; flere russiske kvinner enn menn innvandrer til Norge. Ifølge Daugstad & Sandnes (2008) var det i den russiske innvandrerbefolkningen i Norge per 1. januar 2007 51,3 russiske menn per 100 russiske kvinner. Av en eller annen grunn var det spesielt vanskelig å finne russiske menn som kunne delta i undersøkelsen, i Trondheim. Selv om kjønnsbalansen er ujevn i den russiske gruppen,

⁵ Busterud (2006: 46, fn. 59) diskuterer hvorvidt det er problematisk å inkludere engelsktalende informanter fra ulike land når man undersøker anafortilegning: «[...] ifølge Peter Svenonius (p.k.) [er] bindingsforholdene i både australsk, britisk og amerikansk engelsk like». Informantene fra disse ulike bakgrunnene kan derfor inkluderes i samme gruppe uten at det byr på problemer.

har ingen S2-studier så langt vist at kjønn er en relevant faktor i andrespråkstilegning, og jeg velger derfor å ikke se på dette som et problem.

Tabell 5: Kinesiske informanter. Biografisk informasjon og egenvurdering av norskerferdigheter.⁶

ID	Kjønn	Testtype	Alder	Norsk					
				LOR	AO	Lese	Skrive	Snakke	Lytte
K1	M	B	40	2	38	5	4	3	3
K2	F	A	27	5	22	--	--	--	--
K3	M	A	34	8	26	--	--	--	--
K4	M	B	28	3	25	--	--	--	--
K5	M	B	23	8,5	16	4	3	5	5
K6	M	A	35	7	28	4	3	3	3
K7	M	B	25	2	23	4	3	2	3
K8	F	A	32	9	23	4	3	5	5
K9	F	B	45	20	26	4	4	5	5
K10	F	B	31	2,5	28	4	4	4	3
K11	M	A	31	4	29	4	3	2	2
K12	F	B	31	5	29	4	3	3	3
K13	M	A	41	11	30	3	2	3	3
K14	M	B	25	1,6	24	4	3	2	2
K15	M	A	42	3	38	4	3	3	3
Gj.snitt			32,7	6,1	27	4	3,2	3,3	3,3
Median			31	5	26	4	3	3	3

Kjønn: F=kvinne, M=mann. A=testversjon A. B=testversjon B. Alder=alder ved undersøkelsestidspunkt. LOR=length of residence, AO=age of onset. --=Ikke besvart.

I spørreskjemaet ble det ikke spurt eksplisitt om hvilke(n) kinesisk(e) dialekt(er) de kinesiske informantene snakket, men alle de kinesiske informantene hadde vokst opp i Kina og oppga kinesisk som morsmål.⁷

Det er variasjon mellom gruppene med hensyn til variablene *LOR*, *AO* og *alder*. Informantene i den engelske gruppen er i gjennomsnitt 13 år eldre enn informantene i den russiske gruppen og informantene i den kinesiske gruppen. Resultatene fra en enveis ANOVA (*Oneway ANOVA*)⁸ viser at det er en statistisk signifikant forskjell mellom gruppene for

⁶ Tre av de kinesiske informantene oppga ikke nivå i norsk for kategoriene *lese*, *skrive*, *snakke* og *lytte*. I gjennomsnittsverdien og medianen for disse kategoriene er derfor disse informantene utelatt fra den kinesiske gruppen.

⁷ Mandarin er den største kinesiske dialekten. En annen stor dialekt er kantoneseisk. I likhet med mandarin har også kantoneseisk langdistanseanforer som kan bindes ut av finitte undersetninger, jf. fotnote 10 i kapittel 5.

⁸ Løvås' (2004) oversettelse av denne termen er *enveis variansanalyse*. Jeg velger å beholde termen *ANOVA* i min norske oversettelse, da jeg oppfatter dette som en term som er kjent innenfor norsk andrespråklitteratur.

variabelen *alder* ($F_{2,44} = 11,86$). En post-hoc Tukey HSD viser at den engelske gruppen er ulik både den russiske gruppen ($p > ,001$) og den kinesiske gruppen ($p = ,001$), men at det ikke er noen statistisk signifikant forskjell mellom den russiske gruppen og den kinesiske gruppen for denne variabelen ($p = ,974$).

De engelske informantene var i snitt 31,7 år da de begynte å lære norsk. For de to andre gruppene er *AO* litt lavere: 24,8 år for den russiske gruppen og 27 år for den kinesiske gruppen. Resultatene fra en enveis ANOVA viser imidlertid at det ikke er noen statistisk forskjell mellom gruppene for denne variabelen ($F_{2,44} = ,455$, $p = ,637$).

Om man ser på gjennomsnittsverdien for *LOR*, har informantene i den engelske gruppen oppholdt seg nesten dobbelt så lenge i Norge sammenlignet med informantene i de to andre gruppene (12,5 år vs. 6,6 år og 6,1 år). Denne forskjellen er statistisk signifikant ($F_{2,44} = 5,760$, $p = ,006$), og en post-hoc Tukey HSD bekrefter at det er den engelske gruppen som er skiller seg fra den russiske gruppen ($p = ,017$) og den kinesiske gruppen ($p = ,011$). For variabelen *LOR* er det ingen statistisk forskjell mellom den russiske gruppen og den kinesiske gruppen ($p = ,970$).

Jeg oppfatter ikke forskjellene i *alder* og *LOR* som spesielt relevante, ettersom hovedfokuset i denne studien verken er sluttnivået i S2 eller hvilken effekt *AO* og *LOR* har på nivået til S2-innlærerne. Uansett er det verdt å notere seg at det er forskjeller på disse områdene, og ha dette i mente når man analyserer resultatene.

7.1.4 Nivå: luketest

Anaforisk binding antas, som sagt, å være en del av menneskets universelle, grammatiske utrustning. Anderson & Lightfoot (2002: 182) påpeker at barn i en språkinnlæringssituasjon må ha tilstrekkelig evidens for en struktur for at den skal bli en del av deres S1. Ifølge Anderson & Lightfoot er det en kritisk terskel for evidens, og dersom en språkstruktur ikke opptrer i tilstrekkelig grad i inputen, vil ikke barnet internalisere det som en del av sitt I-språk.⁹ Busterud (2006) foreslår at dette prinsippet også kan gjelde for S2-tilegning av langdistansebinding; for at LDB skal internaliseres i S2-innlærerens grammatikk, må innlæreren møte tilstrekkelig evidens for strukturen. Dersom dette stemmer, er det et argument for å bruke informanter som har relativt høyt språklig ferdighetsnivå i norsk som andrespråk, for slik å øke sannsynligheten for at informantene har LDB som en del av sin S2-norsk, siden mengden input øker med antall år informantene har oppholdt seg i Norge. Et annet

⁹ Jeg bruker betegnelsen I-språk om en språkspesifikk, internalisert grammatikk, jamfør Chomsky (1986b).

viktig poeng er at alle setninger med langdistansebinding er komplekse i den forstand at de alltid inneholder underordnede setninger, samt flere ulike referenter. Disse forholdene gjorde det naturlig å bruke informanter som ikke er nybegynnere, i denne undersøkelsen.

Alle informantene i undersøkelsen hadde bestått det som kalles «trinn 3» i norskopplæringen ved NTNU, eller en lignende nivåtest ved et annet universitet/høgskole, eller de hadde bestått Bergenstesten eller Språkprøven.¹⁰ Å bestå «trinn 3»-testen ved NTNU gir S2-innlæreren mulighet til å studere eller arbeide ved norske universitet/høgskoler: «Trinn III bestått med karakteren E eller bedre oppfyller kravet om norskkunnskaper ved norske universitet og høgskoler» (<http://www.ntnu.no/intersek/sprakkurs/norskkurs>, 17.12.2013). Jeg antar for mitt formål at de som har bestått Bergenstesten eller Språkprøven, kan sidestilles med de som har bestått nivå 3-testen ved NTNU. Det vil si at alle deltakerne i studien har bestått en test/eksamen som tilsier at de har høyt nok nivå i norsk til å arbeide/studere i Norge. Til tross for at alle deltakerne ut fra dette målet skal befinne seg over et visst nivå i norsk, er det sannsynligvis fortsatt stor variasjon innad i gruppene, spesielt ettersom nivå 3-testen ved NTNU er bestått fra og med karakteren E og oppover. Faktorer som blant annet antall år de har bodd i Norge, og hvor mye de bruker norsk, vil også bidra til variasjonen.

Ettersom spennet i karakterskalaen ved for eksempel trinn 3-testen ved NTNU er stort, er det vanskelig å vite det nøyaktige nivået til de ulike informantene. I tillegg hadde jeg ikke tilgang til karakterene eller skåreresultatene ved noen av de ulike nivåtestene. For mange av informantene var det mange år siden testene ble tatt, og det vil i mange tilfeller være et stort språk mellom nivået de hadde på det tidspunktet da de tok nivåtesten, og nivået de hadde da jeg testet dem. Disse forholdene gjorde det nødvendig for meg å gjøre andre grep for å forsøke å få en viss innsikt i nivåvariasjonen blant informantene. Bortsett fra Bergenstesten/Språkprøven finnes det, så vidt meg bekjent, ingen andre standardiserte tester for måling av nivå hos andrespråkstalere av norsk. Ettersom disse testene er svært omfattende

¹⁰ Bergenstesten kalles også «test i norsk – høyere nivå»: «Test i norsk – høyere nivå is recognised by every higher education institution in Norway, and by companies requiring their employees to have a certificate indicating an advanced level of proficiency in Norwegian (<http://shlang.fu.no/en/norwegian-learning/exams/bergenstesten---advanced-level/>, 17.12.2013). Språkprøven er nå erstattet av «Norsk språktest»: «*Språkprøven i norsk for voksne innvandrere* ble erstattet høsten 2005 av *Norskprøve 2 for norsk innvandrere* (nivå A2) og *Norskprøve 3 for norske innvandrere* (nivå B1). Norskprøve 2 måler norskerferdigheter på nivå A2, og Norskprøve 3 måler norskerferdigheter på nivå B1, slik nivåene er beskrevet i *læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere* og *Common European Framework of Reference for Languages*. Resultatene kan brukes som veiledning ved inntak til videre opplæring, arbeidsmarkedskurs eller i forbindelse med jobbsøknad. Norskprøvene kan videre brukes som dokumentasjon ved søknad om bosettingstillatelse eller statsborgerskap.» (<http://www.fu.no/default.asp?avd=231&nyh=5343>, 17.12.2013). Begge testene brukes dermed på samme måte som trinn 3-testen ved NTNU, ved at de kan brukes som dokumentasjon på norsknivå i søknader om opptak til universitet/høgskoler og i arbeidslivet.

og tidkrevende, var det ikke et alternativ for meg å kreve at alle informantene skulle ha tatt disse testene, eller eventuelt få dem til å gjennomføre testene.

For å få bedre oversikt over informantenes nivå i norsk lot jeg dem i stedet få en luketest (*cloze test*). Stansfield & Hansen (1983: 29) definerer en luketest slik: «A verbal cloze test presents the reader with a prose passage which has had words deleted systematically from the text. The reader must then fill in the blanks with the appropriate words».¹¹ En luketest er enkel å lage, og den tar forholdsvis kort tid å gjennomføre, noe som gjør det mulig å inkludere den i en test uten at testen vokser for mye i omfang. Denne typen tester har tradisjonelt blitt brukt for å måle det språklige ferdighetsnivået hos S2-tilegnere. Imidlertid har det vært mye debatt knyttet til testens validitet: Hva måles egentlig, og hvordan blir det målt? (f.eks. Alderson 1979, 1980, Stansfield & Hansen 1983). Til tross for denne uenigheten viser det seg at luketesten representerer et hendig verktøy for å måle språklig ferdighetsnivå: «Although no firm consensus has been reached as to what aspects of linguistic competence cloze tests measure, their scores have been found to correlate highly with standardized proficiency scores» (Tremblay 2011: 244). Kobayashi (2002: 575) fant også korrelasjon mellom skåre på luketest og andre ferdighetstester.

Det har også blitt hevdet at denne testtypen egner seg best for å måle kompetanse på et lavere nivå, og at det kan være vanskelig å bruke den som et mål for å skille mellom kompetansen hos personer med høyt kunnskapsnivå.¹² Brown (2002: 107f) påpeker at en luketest som fungerer bra for å teste nivået til for eksempel avanserte S2-innlærere, ikke nødvendigvis fungerer like bra på innlærere som befinner seg på et lavere nivå og omvendt. Vanskelighetsgraden på luketesten kan variere avhengig av hvilke ord som utelates, og den enkelte testen må derfor tilpasses gruppen som skal testes (Brown 2002, Tremblay 2011).

Tremblay (2011) undersøkte luketestens validitet, reliabilitet og evne til å skille mellom informanters ulike ferdighetsnivåer. Hun fant at skåre på luketesten korrelerte med andre, brede ferdighetsmål, altså er den valid. I tillegg klarte luketesten å skille mellom informanter som befant seg på ulike ferdighetsnivåer, og den viser seg å være internt konsistent, og dermed reliabel. Tremblays informanter befant seg på fem ulike nivåer i S2-opplæring av fransk. Luketesten fungerte ikke like bra for å skille mellom informanter innad på samme nivå. Den er bedre egnet til å skille mellom ulike ferdighetsnivåer på en mer

¹¹ Det er tradisjonelt to måter å fjerne ord fra teksten på: Man kan enten fjerne hvert *n*-te ord, for eksempel hvert 7. ord, eller man kan fjerne bestemte ord (f.eks. funksjonsord, innholdsord osv.). Hvilken metode man velger, spiller imidlertid liten rolle for testens reliabilitet og evne til å skille mellom informantenes ferdighetsnivå (Tremblay 2011: 345, som refererer til Bachman 1985, Brown 1983 og Chapelle & Abraham 1990). I luketesten som er anvendt her, er bestemte funksjonsord og ordtyper utelatt.

¹² P.k. Roger Hawkins, høsten 2009.

grovinn delt skala, samt forsikre seg om at informantene man tester, danner en homogen gruppe. Hun beskriver luketesten som

[...] suitable for discriminating among lower and higher level L2 learners or for ensuring that the participants within a given classroom level are homogeneous in their proficiency. [...] cloze test is an excellent tool for segmenting or grouping L2 learners [...] into proficiency levels for the purpose of experimental research. (Tremblay 2011: 360)

Det er viktig å være bevisst på at luketesten ikke nødvendigvis gir et fullstendig korrekt bilde av informantenes kompetanse, men jeg vil allikevel påstå at den kan gi en viss indikasjon. For meg er det viktig å finne ut hvorvidt informantene befinner seg over et gitt nivå i norsk og slik sett danner en relativt homogen gruppe. En luketest vil fungere godt til dette formålet. Sammen med annen relevant informasjon om informantenes språkbakgrunn vil luketesten gi et bilde på informantenes ferdighetsnivå.¹³ Jeg brukte luketesten som er utviklet av Jin (2007), men gjorde enkelte endringer.¹⁴ Luketesten ligger vedlagt i appendiks A. Luketesten til Jin (2007) ble brukt på avanserte innlærere. Ettersom informantene i denne undersøkelsen skal befinne seg på et viderekomne-nivå, vil jeg anta at denne testen vil være passende. Luketesten inneholdt 50 luker. Tabell 6 gir oversikt over den enkelte informants skåre¹⁵ på luketesten.¹⁶

¹³ En luketest tester ikke informantenes muntlige ferdigheter. Disse er heller ikke relevante i denne sammenhengen, ettersom informantenes muntlige ferdigheter ikke testes i dette eksperimentet. Det kan tenkes at luketesten kan være vanskelig for informanter som ikke har gode ferdigheter innen lesing og skriving, men er gode muntlig. Denne problematikken er sannsynligvis ikke så relevant for informantene i denne undersøkelsen, da alle hadde flere års skolegang, og de aller fleste hadde også høyere utdanning. Det er derfor sannsynlig at de er vant til skriftlig norsk.

¹⁴ Jeg fjernet fem av Jins (2007) luker og erstattet dem med fem nye. Bakgrunnen for dette var at jeg syntes det ut ifra konteksten var vanskelig å finne ut hvilket ord som kunne stå i disse lukene. Jeg testet Jins (2007) luketest på to andre morsmålsbrukere av norsk, og også disse personene kommenterte at det var vanskelig å finne et passende ord til akkurat disse lukene. I og med at tre S1-talere av norsk (meg selv inkludert) fant det vanskelig å få full skåre på Jins (2007) luketest, er det sannsynlig at dette ville gjelde også for S2-talere av norsk. Jeg mener altså at endringene gjorde testen mer idiomatisk riktig for norsk.

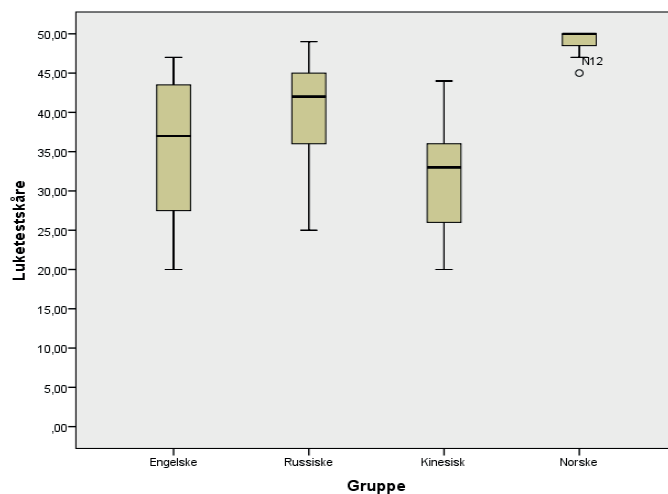
¹⁵ Jeg valgte å gi skåre på ord som var akseptable i konteksten, til tross for at de ikke var eksakt identiske med det utelatte ordet, da denne metoden anses for å gi mest reliable mål (Kobayashi 2002: 579, Tremblay 2011: 345, 351). I mange tilfeller vil mer enn ett ord være mulig i ulike kontekster, noe som bekreftes av at den norske kontrollgruppa i flere ganger oppga ord som ikke stod i den opprinnelige teksten. Kobayashi (2002: 575f) hevder at det å akseptere semantisk akseptable ord er mest rettfærdig for informanter med høyt ferdighetsnivå. Begrunnelsen er at disse personene «[...] are more able to think of suitable words that are not the original ones, but nonetheless make sense in the context, as native speakers might. Også ord med stavefeil ble godtatt, da jeg oppfatter det som mindre viktig i denne sammenheng.

¹⁶ Fufen Jin (p.k. 2013) påpeker at det er vanlig praksis at luketester brukes som en slags pretest for å velge ut hvilke informantene som skal delta i studien, og slik sikre seg at alle er på samme nivå. Luketesten ble ikke brukt slik i denne studien. Her brukes resultatene fra luketesten som en korrigerende instans i analysen, i tillegg til at den er inkludert som en variabel i regresjonsanalysen som presenteres i kapittel 9. Det er likevel relevant å påpeke at den russiske informantgruppen opprinnelig bestod av 18 informanter, men at en russisk informant (R18) ble ekskludert fra studien fordi denne informanten hadde svært lavt resultat på luketesten (skåre = 12).

Tabell 6: Luketest.

ID	Skåre	ID	Skåre	ID	Skåre
E1	43	R1	42	K1	43
E2	20	R2	33	K2	26
E3	36	R3	45	K3	41
E4	44	R4	25	K4	20
E5	47	R5	44	K5	25
E6	44	R6	37	K6	20
E7	40	R7	36	K7	33
E8	27	R8	39	K8	26
E9	25	R9	48	K9	44
E10	37	R10	49	K10	37
E11	28	R11	36	K11	35
E12	27	R12	44	K12	31
E13	34	R13	42	K13	34
E14	37	R14	49	K14	34
E15	46	R15	42	K15	29
		R16	35		
		R17	47		
Gj.snitt	35,7	Gj.snitt	39,2	Gj.snitt	31,9
Median	37	Median	42	Median	33
Stdav	8,5	Stdav	6,5	Stdav	7,6

Figur 5 viser et boksploott som visualiserer distribusjonen av dataene fra luketesten. Boksene viser hvor midtpartiet av dataene befinner seg, det vil si dataene mellom 25. og 75. prosentandel. Medianen er markert i hver boks. Som boksplottet viser, er det størst spredning i den engelske gruppen, der informantene i midtpartiet av dataene sprer seg fra ca. 27–44. Den russiske gruppen har jevnt over høyere skåre enn de andre gruppene, mens den kinesiske informantgruppen generelt sett har lavest resultat.

Figur 5: Resultater fra luketesten.

Resultatene fra en enveis ANOVA viser at resultatene fra luketesten gir en statistisk signifikant forskjell mellom gruppene ($F_{3, 58} = 19,160, p < ,001$). Sammenligningene fra en post-hoc Tukey HSD viser at det er statistisk forskjell mellom den norske kontrollgruppen og alle S2-gruppene.¹⁷ Den engelske gruppen skiller seg verken fra den russiske gruppen ($p = ,142$) eller fra den kinesiske gruppen ($p = ,401$), mens det er statistisk forskjell mellom den russiske gruppen og den kinesiske gruppen ($p = ,002$).

Det enkelt å argumentere for at den engelske gruppen kan sammenlignes med begge de to andre gruppene, ettersom det ikke er noen statistisk nivåforskjell gitt resultatene fra luketesten. Det er mer problematisk å sammenligne den russiske informantgruppen og den kinesiske informantgruppen ettersom det er statistisk forskjell mellom resultatene fra luketesten. Selv om det er forskjell mellom den russiske gruppen og den kinesiske gruppen, er det altså ingen forskjell mellom hver av disse gruppene og den engelske gruppen. Det er viktig å være oppmerksom på at disse forskjellene kan være relevante, og derfor ha dem i bakhodet når man analyserer dataene. Jeg mener allikevel at informantenes nivå er så enhetlig at de kan sammenlignes med hverandre.

Det er interessant å se resultatene fra luketesten sammen med resultatene fra variansanalysene (enveis ANOVA) av *alder*, *AO* og *LOR* (jf. diskusjon i 7.1.3). Som vi husker, skilte den engelske gruppen seg fra både den russiske gruppen og den kinesiske gruppen for variablene *alder* og *LOR*, mens det ikke var noen statistisk forskjell mellom den

¹⁷ Den norske kontrollgruppen er ulik både den engelske gruppen ($p < ,001$), den russiske gruppen ($p = ,004$) og den kinesiske gruppen ($p < ,001$).

russiske gruppen og den kinesiske gruppen for disse variablene. Det er verdt å merke seg at den engelske gruppen er den eneste gruppen som ikke skiller seg statistisk fra noen av de andre gruppene i resultatene fra luketesten, mens det her er statistisk forskjell mellom den russiske gruppen og den kinesiske gruppen. Jeg tolker disse resultatene dithen at variablene *LOR* og *alder* er mindre relevante med hensyn til å angi nivå i andrespråket sammenlignet med resultatene fra en luketest.

7.1.5 Andre andrespråk

Som nevnt tidligere er det i mange sammenhenger relevant å vite hvilke andre andrespråk en person har lært, samt rekkefølgen disse ikke-primære språkene har blitt tilegnet i. Ettersom man vet lite om i hvor stor grad anaforske bindingskonstruksjoner kan overføres fra andre S2 i tredjespråkstilegning, er det relevant å hente inn informasjon om hvilke andre språk informantene kan/har lært, samt hvor gamle de var da språklæringen startet. Man kan tenke seg at det er mer sannsynlig at trekk fra et språk man behersker godt, lettere kan overføres til et tredjespråk (S3) enn trekk fra språk man behersker dårlig. For å få en viss formening om nivået i de eventuelle andrespråkene ble informantene derfor bedt om å vurdere ferdighetene sine for kategoriene *lese*, *skrive*, *snakke* og *lytte* også når det gjaldt disse språkene. Samme skala som ble brukt i vurderingen av norskferdigheter, ble benyttet her. Tabell 7, Tabell 8 og Tabell 9 gir en oversikt over hvilke språk de ulike informantene hadde lært før de lærte norsk, samt hvor gamle de var da de begynte å lære disse språkene, og gjennomsnittet av selvvurdert nivå innen kategoriene *lese*, *skrive*, *snakke* og *lytte*.

Det er viktig å gjenta at denne studien ikke primært er en S3-studie, og at det vil være variasjon innad i S1-gruppene med hensyn til hvilke andre S2 informantene har tilegnet seg.

Tabell 7: Engelske informanter. S2 og startalder.

ID	Språk (alder) [nivå]	Språk (alder) [nivå]	Språk (alder) [nivå]	Språk (alder) [nivå]
E1	Fransk (7) [4,25]	Latin (14) [2]	Gresk (16) [1,75]	Svensk (43) [5]
E2	Spansk (2) [1,5]	--	--	--
E3	Spansk (16) [1]	--	--	--
E4	Tysk (6) [2]	--	--	--
E5	Fransk (10) [1,75]	Tysk (12) [1,5]	Italiensk (17) [1]	Angelsaksisk (19) [1,5]
E6	Fransk (13) [1]	--	--	--
E7	Fransk (12) [1]	Tysk (13) [1]	Spansk (35) [1]	--
E8	Tysk (19) [1,5]	Japansk (45) [1]	--	--
E9	--	--	--	--
E10	Hindi (2) [1]	Fransk (10) [2,5]	--	--
E11	--	--	--	--
E12	Spansk (13) [2]	--	--	--
E13	Filippinsk (1) [1,75]	--	--	--
E14	Fransk (11) [2]	--	--	--
E15	Fransk (7) [2]	--	--	--

Med unntak av informant E9 og E11 hadde alle de engelske informantene lært et annet språk før de lærte norsk. Sju av informantene (E2, E3, E4, E6, E12, E14 & E15) har kun lært ett språk før de lærte norsk. Disse informantene har alle lært fransk eller spansk, som kun har lokal binding av anaforer.

Det er verdt å ta en nærmere kikk på informantene E2, E10 og E13, da disse har blitt eksponert for eller lært mer enn ett språk i tidlig alder, og dermed *kan* defineres som tospråklige. E2 har vært eksponert for spansk, E10 for hindi og E13 for filippinsk. Alle disse informantene oppgir imidlertid å ha lavt nivå i det andre språket, og det er dermed trygt å si at de ikke kan defineres som balansert tospråklige. Det er riktig å si at disse informantene har engelsk som førstespråk, men de har altså lært eller hatt input fra et annet språk i tidlig alder og kan derfor sies å være tospråklige. Det er uvisst om dette vil ha noen innvirkning på tilegningen av anaforer i norsk som andrespråk. Dersom det viser seg at disse informantene skiller seg fra resten av de engelske informantene, er det naturlig å ekskludere dem. I kapittel 10 og 11, der jeg ser på individuelle resultater for bindingskonstruksjonene jeg analyserer, kommenteres resultatene til disse informantene eksplisitt.

Tabell 8: Russiske informanter. S2 og startalder.

ID	Språk (alder) [nivå]	Språk (alder) [nivå]	Språk (alder) [nivå]
R1	Engelsk (8) [4]	--	--
R2	Engelsk (11) [4,75]	--	--
R3	Engelsk (7) [5]	Tysk (15) [2,5]	--
R4	Engelsk (7) [4,75]	Tysk (16) [1,75]	--
R5	Engelsk (10) [5]	Tysk (24) [2,5]	Fransk (25) [1,5]
R6	Engelsk (12) [3,75]	Fransk (24) [2]	--
R7	Engelsk (8) [4,25]	--	--
R8	Engelsk (--)[2]	--	--
R9	Engelsk (9) [4,5]	--	--
R10	Engelsk (10) [4,5]	Hviterussisk (10) [2,5]	--
R11	Tysk (11) [2,75]	Engelsk (35) [2,5]	--
R12	Engelsk (8) [4,25]	--	--
R13	Fransk (11) [2,25]	Engelsk (22) [4,25]	--
R14	Engelsk (14) [4]	Tysk (22) [1]	--
R15	Engelsk (12) [4,5]	--	--
R16	Fransk (12) [1,75]	Engelsk (17) [3,75]	--
R17	Engelsk (10) [4,5]	Tysk (11) [2,5]	--

Det er interessant å merke seg at informant R11, R13 og R16 er de eneste som ikke hadde lært engelsk som det *første* andrespråket, selv om begge oppgir at de også har lært engelsk. Disse opplysningene vil bli relevante for diskusjonen senere i avhandlingen.

Tabell 9: Kinesiske informanter. S2 og startalder.

ID	Språk (alder) [nivå]	Språk (alder) [nivå]
K1	Engelsk (15) [5]	Japansk (30) [2,5]
K2	Engelsk (14) [4]	--
K3	Engelsk (14) [4,25]	--
K4	Engelsk (12) [3,75]	--
K5	Engelsk (10) [3,75]	--
K6	Engelsk (--)[5]	--
K7	Engelsk (12) [3,5]	--
K8	Engelsk (--)[4,25]	--
K9	Engelsk (26) [4,25]	--
K10	Engelsk (10) [4,25]	--
K11	Engelsk (12) [3,75]	--
K12	Japansk (23) [1]	Engelsk (25) [5]
K13	Engelsk (15) [3,75]	--
K14	Engelsk (13) [4,5]	--
K15	Engelsk (11) [5,25]	Svensk (35) [3,75]

Alle de kinesiske informantene hadde lært engelsk før de lærte norsk. Informant K12 er den eneste som ikke lærte engelsk som sitt første andrespråk. Felles for de russiske og kinesiske informantene er at alle har lært engelsk, som kun har lokal binding, før de lærte norsk. For disse informantene er derfor ikke norsk andrespråket, men heller et tredje- eller fjerdespråk.

7.1.5.1 Språkbruk

Hammarberg (2001) har gjort funn som tyder på at den mentale grammatiske kompetansen for andrespråkene lagres separat fra morsmålet i S2-talerens hjerne. Også Bardel & Falk (2012) antar at S1 og S2 lagres på ulikt sted i hjernen, og at dette er avgjørende for hva som overføres fra hvilket språk (jf. kapittel 4.3.3). Flynn (2009) har derimot gjort funn som tyder på at språktilegning i stor grad er kumulativ, og at det vil være lettere for en S3-tilegner å tilegne seg en syntaktisk struktur som finnes i et av de tidligere tilegnete språkene, uavhengig av om språket har status som S1 eller S2 (jf. kapittel 4.3.2). Dette impliserer at kunnskap om nye språk ikke kun er tilgjengelig via S1, og at S1 ikke nødvendigvis spiller noen større rolle enn S2. Ettersom det er sprikende oppfatninger omkring disse spørsmålene, er det naturlig å skaffe seg best mulig informasjon om språkbruken til informantene, slik at man kan ta andrespråksteoriene i betraktning i etterkant.

Det kan tenkes at de språkene en S2-innlærer kan godt og bruker mye, vil kunne påvirke andrespråket i større grad enn språk som brukes og aktiveres mindre. For å få innsikt i hvilke språk informantene bruker mest, ble de bedt om å oppgi hvilke(t) språk de brukte mest i følgende situasjoner: hjemme, arbeid/studier, fritid/med venner, lytte (TV, radio), lese. I tillegg ble de bedt om å oppgi hvilke(t) språk de bruker når de drømmer og teller inni seg. Man kan tenke seg at tidligere forfattere har bedt informantene oppgi denne kategorien fordi det er en vanlig oppfatning at språket eller språkene man bruker i disse situasjonene, er det språket som er mest dominant. Som nevnt er det vanskelig å forutse på forhånd hva som vil være relevante variabler. Ettersom dette spørsmålet var inkludert i Li et al. (2006) sitt skjema, valgte jeg å inkludere det i mitt spørreskjema også.

Informantene ble bedt om å oppgi de språkene de brukte *mest* i disse situasjonene: hjemme, arbeid/studier, fritid/med venner, lytte (TV, radio) og lese. Selv om en informant for eksempel oppgir at hun kun bruker engelsk på jobb/studier, vil det si at engelsk er språket som *primært* brukes på jobb/studier. Til tross for dette er det vanskelig å forestille seg at en person kan arbeide/studere i Norge og aldri komme opp i situasjoner der hun må bruke norsk. Informant E15 kan brukes som eksempel på dette. Denne informanten rapporterer at han kun

bruker engelsk i alle situasjoner, inkludert arbeid. Imidlertid foregikk all kontakt (e-post og muntlig) mellom meg og denne informanten på norsk. Denne erfaringen er med på å bekrefte at det ofte er diskrepans mellom faktisk og rapportert språkbruk. Samtidig er det viktig å ha i mente at informantene ble bedt om å oppgi språket de bruker mest i de ulike situasjonene, og ikke språkene de bruker sjelden.

Tabell 10, Tabell 11 og Tabell 12 gir oversikt over innlærernes språkbruk.

Tabell 10: Engelske informanter. Språkbruk.

ID	Hjemme	Jobb	Fritid	Lese	Lytte
E1	Eng	No (Eng)	No	No (Sv)	Eng (Sv, No)
E2	Eng	No	No (Eng)	Eng (No)	Eng (No)
E3	No (Eng)	No	Eng	Eng (No)	No (Eng)
E4	No (Eng)	No (Eng)	Eng (No)	Eng (No)	Eng (No)
E5	Eng	No	No	No	Eng
E6	Eng	Eng (No)	Eng (No)	Eng (No)	Eng (No)
E7	Eng	No	No	Eng	No
E8	Eng	Eng (No)	Eng (No)	Eng (No)	Eng
E9	Eng	No	Eng (No)	Eng (No)	Eng (No)
E10	Eng	No	Eng	Eng	Eng (No)
E11	Eng	Eng	Eng	No	No
E12	No (Eng)	No (Eng)	Eng	No (Eng)	No (Eng)
E13	Eng	No	No (Eng)	No (Eng)	No (Eng)
E14	Eng	Eng (No)	Eng (No)	Eng (No)	Eng (No)
E15	Eng	Eng	Eng	Eng	Eng

Eng=engelsk. No=norsk. Sv=svensk. Språkene som er oppgitt i parentes er de ikke-primære språkene informantene oppgir å bruke i de ulike situasjonene.

Alle de engelskspråklige førstespråksbrukerne rapporterer at de bruker engelsk hjemme. Kun E3, E4 og E12 bruker primært norsk hjemme. De engelske informantene bruker stort sett to språk i det daglige: engelsk og norsk. E6, E8, E14 og E15 oppgir å bruke engelsk mest i alle situasjoner. E11 og E15 bruker ikke norsk på jobb/studier i det hele tatt, i henhold til egenrapport (men se forrige avsnitt).

Tabell 11: Russiske informanter. Språkbruk.

ID	Hjemme	Jobb	Fritid	Lese	Lytte
R1	--	No	No (Ru)	No (En,Ru)	No (En,Ru)
R2	Ru	En (No)	Ru (En,No)	Ru	No
R3	En (No)	No	Ru (No)	Ru (No)	Ru (En,No)
R4	Ru	No (En)	Ru (En)	Ru (No)	En (Ru)
R5	Ru	No	En (Ru)	Ru (No)	No
R6	Ru (No)	No	Ru (No)	No	No
R7	No (Ru)	No	No (Ru)	No	No
R8	Ru (No)	No	Ru	Ru (No)	No
R9	No (Ru)	No	No (Ru)	No (Ru,En)	No (Ru,En)
R10	No	En (No,Sv)	No (Ru)	En (No,Ru)	En (No)
R11	No	No	Ru	No	No
R12	Ru	En (No)	Ru (No)	No (En,Ru)	No
R13	Ru	En (No)	No (En,Ru)	En (Ru,No)	--
R14	No	No (En)	Ru (No)	No (En,Ru)	No (En,Ru)
R15	Ru	En (No)	Ru (No)	Ru (En,No)	No (En)
R16	Ru (No)	No	Ru (No)	Ru (No,En)	No
R17	No	No (En)	No (Ru)	Ru (No)	Ru (No)

No=norsk. En=engelsk. Ru=russisk. Språkene som er oppgitt i parentes, er de ikke-primære språkene informantene oppgir å bruke i de ulike situasjonene.

Majoriteten av de russiske informantene bruker norsk på jobb/studier. Ingen oppgir at de aldri bruker norsk i det hele tatt i forbindelse med jobb/studier. R2 bruker norsk mest til å lytte, og norsk oppgis ikke som primærspåk i noen av de andre kategoriene. R1, R7, R9, R11, R14 (R10 og R17) bruker norsk mer eller minst like mye som russisk/engelsk. De russiske informantene veksler stort sett mellom å bruke norsk og russisk i dagliglivet. Enkelte bruker også engelsk i flere situasjoner.

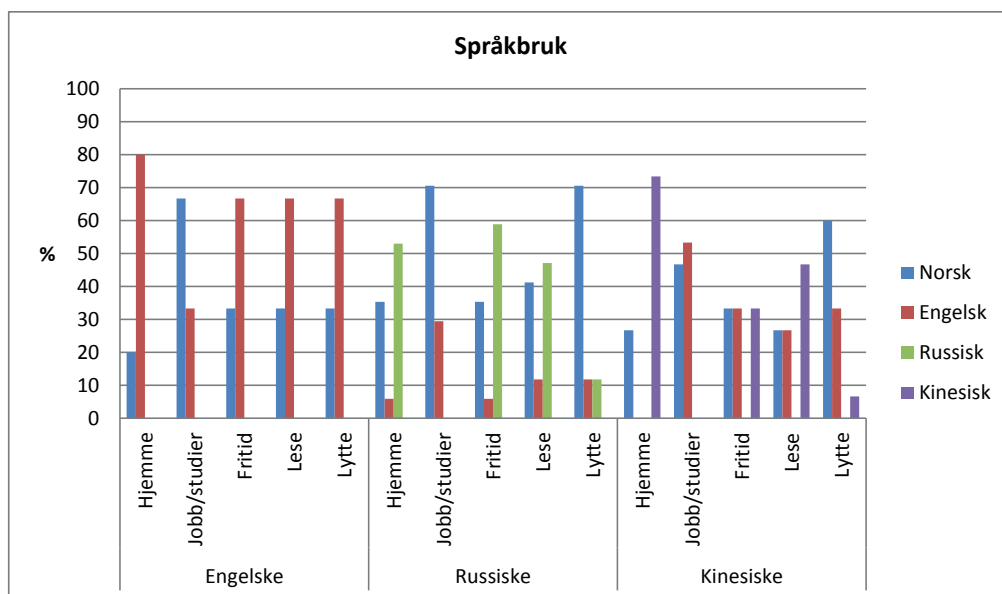
Tabell 12: Kinesiske informanter. Språkbruk.

ID	Hjemme	Jobb	Fritid	Lese	Lytte
K1	Ki	En (No)	Ki (No,En)	Ki (No,En)	No
K2	Ki	En	En (Ki,No)	Ki	En (No,Ki)
K3	No (En,Ki)	No (En, Ki)	No (Ki)	No (En,Ki)	No (En)
K4	Ki	En	En (No)	En (Ki)	No (En)
K5	Ki	No	No (En)	No (Ki)	No
K6	Ki	En	En (No)	En (No)	En (No)
K7	Ki	No (En)	Ki	Ki (En,No)	En (No)
K8	No	No (En)	No (Ki)	Ki (No)	No
K9	No	No (En)	No (En)	No (En)	No
K10	No	No (En)	No (En)	No (En)	No (En)
K11	Ki	En	En	En	En
K12	Ki	En	Ki (En)	Ki (En,No)	No (En)
K13	Ki	En (No)	Ki (No)	Ki (No)	No (En)
K14	Ki	No (En)	Ki	Ki (En)	Ki (En,No)
K15	Ki	En	En	En	En

No=norsk. En=engelsk. Ki=kinesisk. Språkene som er oppgitt i parentes er de ikke-primære språkene informantene oppgir å bruke i de ulike situasjonene.

K8, K9, K10 og K3 bruker norsk hjemme – resten bruker bare kinesisk. K9, K10 og K3 bruker norsk mest i alle kategoriene. Det samme gjelder K8, men hun leser kinesisk (og norsk). Ingen bruker kinesisk som primærspåk i jobb/studier. K2, K6, K11 og K15 bruker primært kinesisk og engelsk. Flertallet av de kinesiske informantene oppgir å bruke norsk, kinesisk og engelsk i ulik kombinasjon innen alle områdene.

Figur 6 gir en skjematisk oversikt over hvilket språk informantene oppgir som primærspåk i de forskjellige situasjonene:

Figur 6: Språkbruk.

Som vi ser i Figur 6, bruker de engelske og russiske informantene hovedsakelig morsmålet sitt og norsk i dagligtalen. Sammenlignet med de to andre informantgruppene bruker de kinesiske informantene flere språk i dagligtalen: de bruker kinesisk, norsk og engelsk. Bindingsforholdene varierer i de ulike språkene i undersøkelsen, og det kan tenkes at bruk av ulike språk kan virke inn på innlærernes bindingssystem i norsk som andrespråk.

Det er interessant å merke seg visse sosiologiske forskjeller mellom informantgruppene. Den russiske informantgruppen består som nevnt hovedsakelig av kvinner. Flertallet av disse var gift med norske menn, og de så for seg en framtid i Norge. Majoriteten av de kinesiske informantene var gift med en annen kinesisk person, og flere nevnte for meg at de hadde planer om å flytte tilbake til Kina. Det er sannsynlig at slike faktorer påvirker hvilket språk som snakkes hjemme, og ikke minst motivasjonen for å lære seg norsk godt. Abrahamsson & Hyltenstam (2004: 242) framhever motivasjon som en viktig faktor for å oppnå høy kompetanse i et andrespråk som tilegnes i voksen alder. Resultatene fra luketesten viste at de russiske informantene generelt sett hadde et høyere nivå enn de kinesiske informantene.¹⁸ Det er naturlig å tenke seg at en medvirkende forklaring kan være at

¹⁸ Man kunne argumentert for at dette skyldes at russisk, sammenlignet med kinesisk, er typologisk sett nærmere norsk. I så tilfelle burde imidlertid den engelske informantgruppen hatt høyest resultat i luketesten ettersom engelsk må sies å være typologisk nærmere norsk enn russisk, men det var ikke tilfellet. På bakgrunn av dette mener jeg det er hensiktsmessig å se etter andre forklaringsfaktorer.

de russiske informantene, i større grad enn de kinesiske informantene, så for seg en framtid i Norge, og at dette gjorde dem mer motiverte til å lære seg språket godt.¹⁹ Flere av de russiske informantene oppga også at de snakket trøndersk, gjerne en spesifikk dialekt. Også dette kan ha sammenheng med de sosiologiske forholdene. En person som er gift med en trønder, vil naturlig nok få mye trøndersk input av både familie og venner. Hvis man i tillegg ser for seg en framtid i for eksempel en bestemt bygd og føler tilhørighet der, er det ikke usannsynlig at vedkommende også vil ønske å snakke den lokale dialekten.²⁰

Informantene ble også bedt om å oppgi om det var et av språkene de kunne, som de foretrakk å *ikke* bruke. Det var ingen som oppga norsk eller morsmålet sitt her. De fleste oppga ikke noe språk i denne kategorien, og av dem som oppga et språk, var det vanligvis et av de andre andrespråkene, som fransk, spansk etc. Det er verdt å merke seg at de to russiske informantene R11 og R16 oppga at de foretrakk å ikke bruke engelsk. Det er de samme informantene som ikke lærte engelsk som sitt første andrespråk, og dette blir relevant for senere diskusjon (se kapittel 10 og 11).

7.1.6 Informantenes norsk: dialekt

Ettersom dialekt er et område der aksepten for og bruken av LDB i norsk varierer, var det relevant å finne ut *hvilken* norsk informantene snakker. De ble derfor bedt om å oppgi hvilken norsk dialekt de snakker. Tabell 13 gir en oversikt over hvilken norsk (dialekt) informantene oppgir at de snakker. Det er viktig å huske på at mye av denne informasjonen kan vise seg å ikke være relevant. Ettersom det er vanskelig å forutse relevansen til denne typen informasjon, valgte jeg å heller samle inn data som potensielt sett kan vise seg å være mindre relevant, enn å risikere å ikke samle inn data som senere kunne vise seg å bli relevant.

¹⁹ Spørreskjemaet inneholdt ingen spørsmål som kan gi innsikt innlærernes motivasjon for å lære norsk. I etterkant ser jeg at det kunne vært relevant å inkludere denne typen spørsmål, da motivasjon kan være en relevant faktor. Se Gardner (2013) for en kortfattet diskusjon av bruken av termen motivasjon innen andrespråkforskningen.

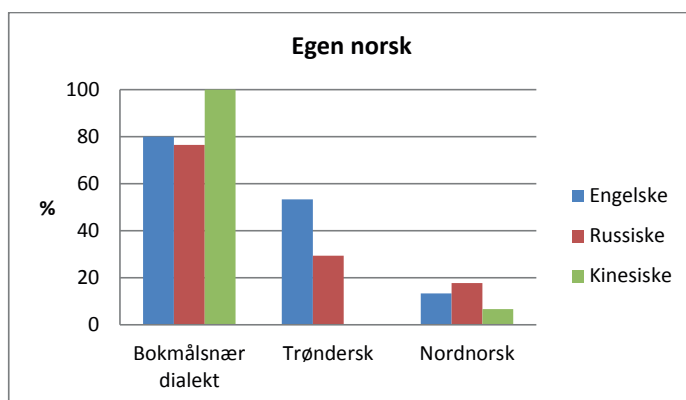
²⁰ Van Ommeren (2010) gjennomførte en kvalitativ studie av språket blant voksne innvandrere i Oppdal kommune i Sør-Trøndelag. Hun fant at de innlærerne som var mest orientert mot den lokale gruppen også var de innlærerne som framviste flest dialektale realiseringer i sin norske språkbruk.

Tabell 13: Informantenes muntlige norsk.

ID	Norsk		ID	Norsk		ID	Norsk	
E1	BM	--	R1	Nor	--	K1	BM	--
E2	BM	--	R2	BM	--	K2	BM	--
E3	Trø	--	R3	Trø	--	K3	BM	--
E4	BM	Trø	R4	BM	Oppl	K4	BM	--
E5	Trø	--	R5	Trø	BM	K5	BM	Oppl
E6	BM	Trø	R6	Nor	Trø	K6	BM	--
E7	Nor	Trø	R7	BM	--	K7	BM	--
E8	BM	--	R8	--	--	K8	Nor	--
E9	BM	Trø	R9	BM	--	K9	BM	--
E10	BM	Trø	R10	BM	--	K10	BM	--
E11	BM	Nor	R11	BM	--	K11	BM	--
E12	BM	--	R12	BM	--	K12	BM	--
E13	BM	Trø	R13	BM	--	K13	BM	--
E14	BM	--	R14	BM	--	K14	BM	--
E15	BM	--	R15	BM	Trø	K15	BM	--
			R16	BM	--			
			R17	Trø	--			

BM=Bokmålsnær dialekt. Trø=Trøndersk. Nor=Nordnorsk. Oppl=Opplandsk/totendialekt.

Figur 7 gir en visuell framstilling av resultatene. X-aksen i denne figuren angir hvor mange informanter som har oppgitt at de snakker de ulike variantene av norsk. Hver informant hadde mulighet til å oppgi mer enn ett alternativ.

Figur 7: Informantenes egen norsk.²¹

²¹ I denne figuren har jeg inkludert «opplandsk/totendialekt» under «bokmål», fordi det er en relativt bokmålsnær dialekt.

Det er verdt å merke seg at kun én av de kinesiske informantene oppgir at hun ikke snakker bokmålsnær dialekt (K8). I den engelske og russiske gruppen er det flere informanter som oppgir at de snakker en ikke-bokmålsnær dialekt, eller at de snakker både en ikke-bokmålsnær dialekt og en bokmålsnær dialekt. Under testingen la jeg selv merke til at enkelte av informantene rapporterte at de snakket bokmålsnært, mens de i virkeligheten hadde flere dialekttrekk (ofte trønderske) i det muntlige språket sitt. Dette kan ha sammenheng med at holdninger til og oppfatninger av dialekt kan variere sterkt mellom ulike land og ulike kulturer. Enkelte kan ha en oppfatning om at dialekt er «bad language» (Trudgill 2008: 10). Denne typen oppfatninger kan farge selvrapporteringen av eget språk. En annen faktor som kan påvirke disse svarene, er at mange kanskje ikke selv «hører/oppfatter» at de snakker en dialekt som skiller seg fra bokmålsnær norsk. Man må derfor være oppmerksom på at det også av slike årsaker kan være avvik mellom faktisk språk og oppgitt språk.

7.1.7 Informantenes input og kontrollgruppe

Som diskutert i kapittel 6.4.2 har de dialektale forholdene i Norge konsekvenser for sammensetningen av kontrollgruppe. Aksepten for og bruken av langdistanseanaforer varierer som nevnt ut fra faktorer som blant annet dialekt, alder og utdanning. I tillegg er det sannsynlig at S2-talere i Norge har input av både bokmål, nynorsk og forskjellige dialekter. Ettersom informantene i undersøkelsen på undersøkelsestidspunktet var bosatt i Trøndelag, var det naturlig å anta at de hadde input av trøndersk. Samtidig er standard østnorsk den mest frekvente varieteten i blant annet TV og radio (jf. Alsnes 1997), og det er derfor sannsynlig at de også har input av ulike varianter av standard østnorsk, altså bokmålsnært muntlig språk. Standard østnorsk er også den varianten av norsk de lærte på norskkurset (jf. diskusjon i kapittel 6.4.1). Informantene ble bedt om å oppgi hvilke(n) talt(e) variant(er) av norsk de har mest input av. Tabell 14 viser en oversikt over hvilke(n) norsk(e) dialekt(er) informantene oppgir å ha input av.²²

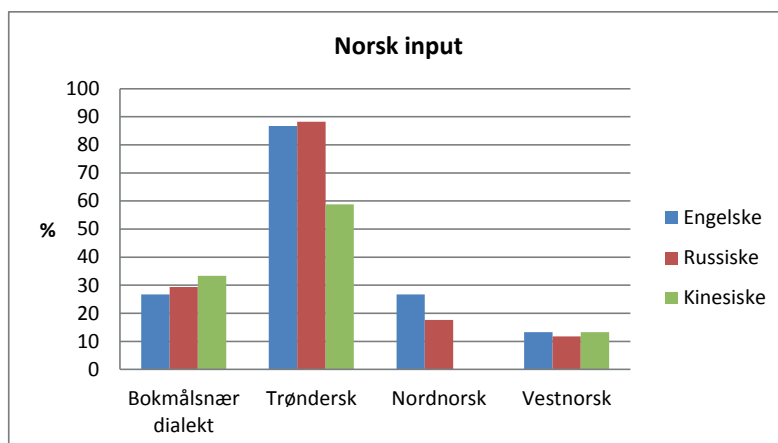
²² I denne tabellen har jeg slått sammen «bergensk» og «stavangersk» til «vestnorsk», da det ikke er noen relevante forskjeller mellom disse dialektene når det gjelder aksept for langdistansebinding.

Tabell 14: Norsk input.

ID	Input	ID	Input	ID	Input
E1	Trø	R1	Trø (NN)	K1	Trø
E2	BM (Trø, VN)	R2	BM (Trø)	K2	Trø
E3	alle	R3	Trø	K3	Trø
E4	Trø	R4	Trø (VN)	K4	Trø
E5	Trø (BM, NN)	R5	Trø	K5	VN
E6	Trø (NN, VN)	R6	Trø (NN)	K6	BM
E7	Trø	R7	VN (Trø)	K7	VN
E8	BM	R8	VN	K8	Trø
E9	Trø	R9	alle	K9	Trø (alle)
E10	Trø	R10	Trø	K10	Trø (VN)
E11	Trø (NN)	R11	Trø	K11	Trø
E12	Trø	R12	BM	K12	Trø
E13	Trø	R13	alle	K13	Trø (BM)
E14	Trø	R14	alle	K14	BM
E15	NN	R15	Trø (NN)	K15	BM
		R16	Trø		
		R17	Trø		

BM=Bokmålsnær dialekt. Trø=Trøndersk. NN=Nordnorsk. VN=vestnorsk. Alle=alle dialekter

Figur 8 gir en skjematisk oversikt over informantenes input. Det var mulig å oppgi flere alternativer. Figur 8 viser tydelig at inputen er dominert av bokmålsnær tale og trøndersk.

Figur 8: Norsk input.

For å reflektere variasjonen som eksisterer i S2-innlærernes input, ble kontrollgruppen satt sammen av trøndere og personer med ulike varianter av østnorsk dialekt, og det er variasjon i alder innen begge gruppene. Sammensetningen reflekterer i stor grad informantenes input. Schmitt & Miller (2010: 38) understreker viktigheten av nettopp dette i studier av voksne S2-innlærere:

Studies in second language acquisition that test adult (post-pubescent) acquisition of language generally use adult native speakers of the language under study as the control group. By comparing second language learners to native speakers it is possible to determine what aspects of the language have not been fully acquired (White et al. 2004; Montrul & Slabakova 2003; Montrul et al. 2008). It is crucial that the native speaker controls for L2 studies are speakers of the same dialect (at least with respect of the property tested).

Tabell 15 inneholder informasjon om alder, kjønn, dialekt og resultat på luketesten for informantene i den norske kontrollgruppen.

Tabell 15: Norsk kontrollgruppe.

ID	Alder	Kjønn	Dialekt	Luketest
N1	21	F	Ø	50
N2	29	F	T	48
N3	43	F	T	50
N4	32	F	T	50
N5	15	F	T	50
N6	28	M	Ø	50
N7	20	F	Ø	50
N8	21	F	Ø	50
N9	57	F	Ø	47
N10	40	F	T	49
N11	57	M	T	48
N12	15	F	T	45
N13	34	M	T	50
N14	27	M	T	50
N15	20	F	Ø	50
Gj.snitt	30,6			49,1
Median	28			50

Kjønn: F=kvinne, M=mann. Dialekt: Ø=østnorsk, T=trøndersk.

7.2 Eksperimentet

I dette delkapitlet presenteres eksperimentet som brukes i denne studien. Som diskutert i kapittel 6 fungerer visse metoder dårlig med hensyn til å framskaffe data som reflekterer informantenes faktiske kompetanse. Et problem knyttet til flere testtyper er at de i mange tilfeller reflekterer informantenes preferanse framfor kompetanse. Egen erfaring (Busterud 2006) kombinert med en gjennomgang av andre undersøkelser på andrespråkstiligning av anaforer gjorde det naturlig å velge en skriftlig versjon av sannhetsverdievalueringstesten som

én av flere metoder for å undersøke S2-innlærernes kompetanse på anaforisk binding. Denne metoden er av mange ansett for å være den beste metoden for å undersøke tilegning av anaforkonstruksjoner (Gass 2001). Som diskutert i kapittel 6.3.2.1 fungerer ikke denne metoden hensiktsmessig for alle konstruksjonene jeg ønsker å undersøke (jf. Busterud 2010). Dette, i tillegg til behovet for metodologisk triangulering, resulterte i utviklingen av tolkningsvurderingstesten, som også er en anerkjent metode for å teste kompetanse om anaforbinding (jf. kapittel 6.3.4).

Ekspérimentet bestod dermed av to anafortester: sannhetsverdievalueringstest og tolkningsvurderingstest, samt en finittest, en *seg/seg selv*-test, en luketest og et spørreskjema. Sannhetsverdievalueringstesten og tolkningsvurderingstesten er beskrevet i 7.2.2, og luketesten er beskrevet i 7.1.4. Finittesten og *seg/seg selv*-testen blir gjort rede for nedenfor (7.2.3 og 7.2.4).

Finittethet er en relevant distinksjon i langdistansebinding i norsk, og jeg utviklet derfor en enkel finittest som er ment å gi informasjon om hvorvidt informantene mestrer finittetskategorien. Etersom norsk også har en morfologisk enkel anafor *seg*, som kan bindes lokalt ved inherent refleksive verb, utviklet jeg i tillegg en enkel test som kan brukes til å undersøke hvorvidt en informant skiller mellom verb som tar *seg selv* som utfylling, og inherent refleksive verb som tar *seg* uten semantisk argumentstatus som utfylling.²³

7.2.1 Forarbeid

En engelsk versjon av sannhetsverdievalueringstesten, tolkningsvurderingstesten, finittesten og spørreskjemaet ble pilottestet på 11 personer ved University of Essex høsten 2009. Selv om testen var på engelsk og ikke norsk, bekreftet resultatene at metodene i *seg selv* fungerte. De forskjellige metodene og spørreskjemaet ble også grundig diskutert i en forskningsgruppe bestående av personer som arbeider med andrespråksforskning ved University of Essex.

I januar 2010 ble en norsk versjon av eksperimentet pilottestet på 5 personer med norsk som morsmål, 3 personer med kinesisk som morsmål og 3 personer med engelsk som morsmål. Etter disse testene ble enkelte underordnede justeringer gjort: For det første ble enkelte av introduksjonene til testene gjort mer presise og tydelige. For det andre ble det gjort visse presiseringer i teksten i spørreskjemaet.

²³Jeg vil takke Roger Hawkins for hans uvurderlige hjelp og veiledning i forbindelse design av eksperimentet, og da spesielt for utviklingen av *seg/seg selv*-testen og finittesten, og i arbeidet med sannhetsverdievalueringstesten og tolkningsvurderingstesten.

Endringene som forekom etter pilottesting, gikk altså hovedsakelig ut på presisering i spørreskjema og introduksjonen til testene. Ut fra pilottestene å dømme så testene i seg selv ut til å fungere som tiltenkt. Dette gjorde det naturlig å inkludere informantene fra pilottesten også i selve undersøkelsen.

Under utarbeidelsen av eksperimentet var jeg hele tiden oppmerksom på at språkbruk og ordvalg skulle være tilpasset andrespråksbrukere. Man kan lett tenke seg at dersom en testsetning inneholder et ord som er vanskelig for en informant å forstå, kan det influere på svaret informanten gir, slik at svaret ikke reflekterer kompetansen om for eksempel langdistansebinding, men heller informantens oppfatning av setningen som helhet. En person som underviser i norsk som andrespråk ved NTNU, gikk derfor igjennom hele undersøkelsen, og det ble gjort enkelte justeringer som resultat av dette.

Det var et krav at informantene i denne undersøkelsen skulle ha bestått en bestemt nivåtest. Ettersom disse testene vanligvis representerer den avsluttende testen etter et norskkurs, kunne man tenke seg at det var mulig å finne for eksempel en hel klasse med andrespråkstalere fra et bestemt språk og teste dem. Det er imidlertid svært sjelden at en klasse i et norskopplæringskurs i Norge består av personer med samme førstespråksbakgrunn. Vanligvis er klassene svært sammensatte, og det er få personer med samme morsmålsbakgrunn. Dette var også med på å gjøre det vanskelig å finne grupper av informanter med de relevante S1-bakgrunnene, og teste dem samtidig. Derfor måtte jeg avtale testtidspunkt og -sted med hver enkelt informant. Noen informanter kom til NTNU for å ta testen, mens jeg i andre tilfeller møtte informantene på deres arbeidsplass/studiested, og de gjennomførte testen der. Disse forholdene var avgjørende for omfanget av testen. Ettersom det ville være enormt tidkrevende å møte hver informant mer enn én gang, var det avgjørende at testen ikke var større i omfang enn at den kunne gjennomføres i én testrunde (med eventuell pause). På grunn av dette ble luketesten inkludert som en del av eksperimentet, og ikke som en pretest. Anafortestene utgjorde naturligvis hoveddelen av eksperimentet. Finittesten og *seg/seg selv*-testen måtte derfor være begrenset i omfang, slik at det ble mulig å gjennomføre selve eksperimentet i én omgang.

Jeg var til stede når informantene gjennomførte testen, noe som ga meg mulighet til å forsikre meg om at alle informantene forstod hvordan de skulle gjennomføre eksperimentet, noe som er viktig for resultatenes validitet. Testene ble gjennomgått muntlig på forhånd sammen med hver informant. Foran hver av de ulike testene stod det i tillegg en skriftlig forklaring på hvordan den enkelte testen skulle forstås. Ettersom jeg satt sammen med

informantene under gjennomføringen, hadde de også mulighet til å spørre underveis i eksperimentet.

Informantene fikk også beskjed om at de ikke hadde mulighet til å endre på svar de allerede hadde gitt. Dette gjaldt spesielt for sannhetsverdievalueringen og tolkningsvurderingen. Grunnen til dette var at jeg ikke ønsket at de skulle gå tilbake i testen og se på svaret de hadde angitt for en setning av samme type tidligere. De ble også bedt om å ikke sitte og gruble for lenge på hver oppgave, noe også Mackey & Gass (2005: 51) understreker viktigheten av: «Given that one is attempting to get knowledge about a learner's «grammar» and not about formal rule knowledge, it is advisable to get «quick» responses without a great deal of thinking time. [...] [W]ith a paper and pencil test, one could, for example, give everyone a pen with nonerasable ink so that answers cannot be changed». Ettersom jeg var til stede ved gjennomføringen av eksperimentet, hadde jeg mulighet til å kontrollere at ingen gikk tilbake og endret på tidligere svar. Dersom testen hadde vært elektronisk, ville man hatt mulighet til å tvinge informantene til for eksempel å avgi svar i løpet av et bestemt antall sekunder. Jeg tror imidlertid ikke dette hadde vært noen god idé i denne testen, da setningene som vurderes, er komplekse, og det er derfor naturlig at noen informanter vil bruke lengre tid på å lese setningene enn andre. I tillegg kan det være en fordel at informanten i sannhetsverdievalueringstesten har mulighet til å se tilbake på fortellingen for å dobbeltsjekke at hun husker fortellingen riktig. Alle fortellingene og testsetningene inneholder minst to deltakere, og når man leser over 20 fortellinger av denne typen, kan man lett tenke seg at det er mulig å blande sammen navnene i de ulike fortellingene. I sannhetsverdievalueringstesten og tolkningsvurderingstesten stod det aldri mer enn fire testsetninger per side. Dette for å unngå at setninger som testet samme konstruksjon, havnet på samme side. Dermed ble det også vanskeligere for informantene å sammenligne svarene sine.

7.2.2 Anafortester

De ulike anaforkonstruksjonene ble som nevnt testet ved hjelp av to forskjellige metoder: sannhetsverdievaluering og tolkningsvurdering. Disse testene er grundig diskutert i kapittel 6.3.2 og 6.3.4. Tabell 16, Tabell 17 og Tabell 18 viser en oversikt over hvilke anaforkonstruksjoner som testes, hvordan de er kodet, samt i hvilke(n) testtype(r) de ulike konstruksjonene testes. Det er viktig å huske på av *seg* som testes i disse testene, er *seg* med semantisk argumentstatus (jf. kapittel 3.1).

Tabell 16: Koding I

Type 1	Lokal binding
Type 2	LDB ut av ikke-finit undersetning
Type 3	LDB ut av finitt undersetning
Type 4	Binding til lokalt objekt
Type 5	LDB til objekt

Tabell 17: Koding II

A	setninger med <i>seg selv</i>
B	setninger med <i>seg</i>

Tabell 18: Testkonstruksjoner²⁴

		Sannhetsverdi- evaluering (<i>n</i>)	Tolkningsvurdering (<i>n</i>)
Type 1A	<i>Seg selv</i> : lokal binding	X (5)	X (6)
Type 1B	<i>Seg</i> : lokal binding		X (3)
Type 2A	<i>Seg selv</i> : ikke-finit LDB	X (5)	
Type 2B	<i>Seg</i> : ikke-finit LDB	X (5)	X (5)
Type 3A	<i>Seg selv</i> : finitt LDB	X (5)	
Type 3B	<i>Seg</i> : finitt LDB		X (5)
Type 4A	<i>Seg selv</i> : lokal objektorientering		X (5)
Type 5A	<i>Seg selv</i> : LDB til objekt	X (3)	
Type 5B	<i>Seg</i> : LDB til objekt		X (3)

Som Tabell 18 viser, testes ikke alle anaforkonstruksjonene i hver enkelt testtype. Finit LDB av *seg* (setningstype 3B), binding av *seg selv* til lokalt objekt (setningstype 4A) og LDB av *seg* til objekt (setningstype 5A) testes kun i tolkningsvurderingstesten (jf. diskusjon i kapittel 6.3.2.1). Bakgrunnen for dette er at disse setningene er ugrammatikalske for personer med norsk som morsmål. I mange tilfeller er det mulig å teste bindingsforhold som er ugrammatikalske i målspåket, fordi det finnes (minst) en annen grammatisk tolkning av setningen i målspåket. Dette gjelder for eksempel for setningstype 3A, det vil si LDB av *seg selv* ut av finitt undersetning, som er illustrert i (1).

(1) Nå vet Trine at Nils elsker seg selv.

I (1) vil alltid *seg selv* kunne bindes til det lokale subjektet (*Nils*) og slik ha en grammatisk lesning, til tross for at en gitt kontekst kan fremme en tolkning der *seg selv* bindes til *Trine*.

²⁴ Tallene i parentes i kolonnen for sannhetsverdievalueringstest og tolkningsvurderingstest angir antall ganger den enkelte setningstypen testes. Lokal binding av *seg* og *seg selv* til subjektantedent (1A og 1B) testes også fem ganger hver i *seg/seg selv*-testen.

For finitt LDB av *seg* (3B), binding av *seg selv* til lokalt objekt (4A) og LDB av *seg* til objekt (5A) er ikke dette tilfellet. Setningstype 3B er illustrert i (2):

(2) Marit sa at Siv ga seg en radio i bursdagspresang.

Seg kan ikke stå ubundet, men verken *Marit* eller *Siv* er mulige antesedenter. Setningen er derfor ugrammatisk for norske morsmålstalere.²⁵ I norsk finnes det ingen grammatisk tolkning av setningene der jeg tester finitt LDB av *seg* (3B), binding av *seg selv* til lokalt objekt (4A) og LDB av *seg* til objekt (5A). I sannhetsverdievalueringstesten foreligger det, som diskutert i kapittel 6.3.2.1, en implisitt kontrakt mellom forsker og informant som sier at setningene skal kunne vurderes som enten sanne eller usanne. En setning som er iboende ugrammatisk, er verken sann eller usann og kan derfor ikke testes ved hjelp av sannhetsverdievalueringstesten. Dette er bakgrunnen for at setningstype 3B, 4A og 5B kun testes i tolkningsvurderingstesten.²⁶ Det hadde selvfølgelig vært en fordel å kunne teste disse setningene ved hjelp av mer enn én metode, men når det å teste disse konstruksjonene i sannhetsverdievalueringstesten potensielt kan være opphav til en feilkilde, er jeg nødt til å nøye meg med kun én testmetode for disse konstruksjonene.

Lokal binding av *seg selv* (1A), ikke-finitt LDB av *seg selv* (2A), ikke-finitt LDB av *seg* (2B), finitt LDB av *seg selv* (3A) og LDB av *seg selv* til objekt (5A) testes ved hjelp av sannhetsverdievalueringstesten. Lokal binding av *seg selv* (1A) og ikke-finitt LDB av *seg* (2B) testes både i sannhetsverdievalueringstesten og tolkningsvurderingstesten. Det hadde naturligvis vært en fordel om også ikke-finitt LDB av *seg selv* (2A), finitt LDB av *seg selv* (3A) og LDB av *seg selv* (5A) ble testet ved bruk av begge metodene. Det at dette ikke ble gjort, har ikke minst å gjøre med omfanget av undersøkelsen. Det er naturlig å ha likt antall *sanne/usanne* setninger i sannhetsverdievalueringen. 2A, 3A og 5A er alle setninger der riktig svar for en person med norsk som morsmål vil være *usant*, mens det for lokal binding av *seg selv* (1A) og ikke-finitt LDB av *seg* (2B) er *sant*. For å få likt antall *sant/usant* er man da nødt til å legge inn fillersetninger. Fillersetninger eller distraktorsetninger (*distractor sentence*) er setninger som ikke tester de(n) konstruksjonen(e) som er gjenstand for undersøkelsen. I grammatikalitetsvurderingstester er det vanlig å inkludere fillersetninger for å «[...] balance grammatical and ungrammatical sentences» (Mackey & Gass 2005: 50) og for å «[...] make sure that subjects were capable of judging [...] incorrect sentences and that they were paying

²⁵ I enkelte norske dialekter aksepteres finitt LDB (jamfør kapittel 6.4.2).

²⁶ Se kapittel 6.3.2.1 for en grundig diskusjon av dette.

attention» (White 1990/1991: 347). Også i testtyper som sannhetsverdievalueringstesten er det vanlig å inkludere filler-setninger for å balansere antallet sanne/usanne setninger. Dette medfører at antallet setninger i testen blir langt høyere enn antallet setninger som inneholder konstruksjonen man ønsker å undersøke. Samme problematikk gjelder for tolkningsvurderingstesten. For at undersøkelsen ikke skulle bli for stor i omfang, var det derfor påkrevd å la noen av setningene som potensielt sett kunne undersøkes i begge testtypene, kun bli testet i én av testtypene. Ettersom lokal binding av *seg selv* (1A) og ikke-finitt LDB av *seg* (2B) testes ved hjelp av begge metodene, får man likevel triangulert mellom to testtyper. Slik kan man se om én og samme informant svarer konsekvent på tvers av metodene, noe som gir en indikasjon på testenes validitet. «[C]onverging evidence across tasks supports validity» (Flynn & Foley 2009: 32, refererer til Lust et al. 1987: 274). Som diskusjonen ovenfor viser, er det mange ting man må ta hensyn til når man skal designe et eksperiment.

7.2.2.1 Sannhetsverdievalueringstest

Sannhetsverdievalueringstesten er beskrevet i kapittel 6.3.2.²⁷ I denne testen testes kun setninger som har minst én grammatisk tolkning i norsk, det vil si: 1A (*seg selv* bundet til lokalt subjekt), 2A (*seg selv* langdistansebundet ut av ikke-finitt undersetning), 2B (*seg* langdistansebundet ut av ikke-finitt undersetning), 3A (*seg selv* langdistansebundet ut av finitt undersetning) og 5A (*seg selv* langdistansebundet til objektantesedent). Eksempler på hvordan de ulike bindingskonstellasjonene testes, er vist i (3)–(7):

(3) Type 1A: lokal binding av *seg selv* (testsetning 1)

Anne er komiker. Når Anne er på scenen, forteller hun morsomme historier hun selv har opplevd. I kveld er Line publikum. Line ler godt av Annes historier.

Line hørte Anne fortelle om *seg selv*.

Sant Usant

²⁷ Jeg designet de aller fleste fortellingene og testsetningene selv, men enkelte fortellinger og testsetninger er hentet og oversatt fra andre studier av anafortilegning. Referansen til de relevante setningene er oppgitt i appendiks A.

- (4) Type 2A: LDB av *seg selv* ut av ikke-finitte undersetning (testsetning 8)
Det har snødd mye, og Marianne trenger hjelp til å måke vekk all snøen. Marianne ringer faren og ber ham om hjelp til å måke snø.

Marianne ber faren hjelpe seg selv.

Sant Usant

- (5) Type 2B: LDB av *seg* ut av ikke-finitte undersetning (testsetning 11)
Gunnar vil ikke gjøre leksene sine. Gunnar sier til Knut: «Hvis du ikke gjør leksene mine, skal jeg banke deg.» Knut blir redd og gjør leksene for Gunnar.

Gunnar tvinger Knut til å gjøre lekser for seg.

Sant Usant

- (6) Type 3A: LDB av *seg selv* ut av finitte undersetning (testsetning 16)
David var uheldig forrige uke. David var ute og kjørte bil og krasjet inn i gjerdet til Frank. Gjerdet ble ødelagt. Frank er sint på David. David tror Frank er sint fordi David ødela gjerdet.

David tror at Frank legger skylda på seg selv.

Sant Usant

- (7) Type 5A: LDB av *seg selv* til objektantesedent (testsetning 21)
Eva hadde skrevet en bok om statsministeren. På lørdag satt statsministeren i en bokhandel og signerte statsminister-boken som Eva hadde skrevet. Marit kom innom butikken for å kjøpe boken. Marit ga boken til statsministeren for å få den signert.

Marit ga statsministeren boken som Eva hadde skrevet om seg selv.

Sant Usant

I (3) fremmer konteksten lokal binding av *seg selv* til *Anne*. Konteksten i (4) fremmer LDB av *seg selv* ut av den ikke-finitte undersetningen. For personer med norsk som morsmål vil denne setningen være *usann*, ettersom *seg selv* kun kan bindes lokalt. Dersom en S2-innlærer svarer *sant* her, impliserer det at hun tillater LDB av *seg selv* ut av ikke-finitte undersetninger. I (5)

fremmer konteksten en tolkning der *seg* langdistansebindes ut av en ikke-finitt undersetning. Svarer en S2-innlærer at testsetningen er *sann*, vil det si at hun tillater denne typen binding i sitt S2, mens *usant* tilsier det motsatte. (6) tester LDB av *seg selv* ut av finitt undersetning, mens (7) tester LDB av *seg selv* til objektantesedent. Begge bindingsforholdene som fremmes av konteksten i (6) og (7), er ugrammatikalske i norsk. Det er derfor forventet at en norsk morsmålsbruker ville svart at setningene var *usanne* fordi den grammatikalske tolkningen av setningen ikke stemmer overens med det som ytres i fortellingskonteksten.

Lokal binding av *seg selv* (1A), ikke-finitt LDB av *seg selv* (2A), ikke-finitt LDB av *seg* (2B) og finitt LDB av *seg selv* (3A) testes fem ganger hver, mens LDB av *seg selv* til objekt (5A) testes tre ganger. Til sammen 23 setninger tester ulike anaforkonstruksjoner. For at riktig svar på fortellingene skulle være likt fordelt mellom *sant* og *usant*, ble det lagt inn tre fillersetninger med *sant* som riktig svar. Ingen av disse testsetningene inneholdt anaforkonstruksjoner. Filleretninger er med på å gi et bedre bilde av hvorvidt metoden som brukes, er valid, ettersom de også gir informasjon om hvorvidt informanten har forstått testtypen eller ikke. Til sammen inneholdt sannhetsverdievalueringstesten altså 26 setninger. Appendiks A inneholder en oversikt over sannhetsverdievalueringstesten og alle setningene som testes ved hjelp av denne testen.

7.2.2.2 Tolkningsvurdering

Metoden er beskrevet i kapittel 6.3.4. I denne testen bes informanten om å vurdere om et gitt bindingsforhold er mulig. Det oppgis en setning som inneholder en anafor, og informantene blir eksplisitt bedt om å vurdere hvorvidt en bestemt tolkning av anaforen er mulig. Informanten må bruke sin metalingvistiske kompetanse i denne vurderingen. I motsetning til sannhetsverdievalueringstesten kan man her uten større problem bruke setninger som er både grammatikalske og ugrammatikalske i norsk. Felles for de ugrammatikalske setningene i tolkningsvurderingstesten er at de er ugrammatikalske på grunn av anaforen som er brukt. Følgende testtyper undersøkes ved hjelp av denne metoden: Lokal binding av *seg selv* (1A), lokal binding av *seg* (1B), ikke-finitt LDB av *seg* (2B), finitt LDB av *seg* (3B), lokal binding av *seg selv* til objekt (4A) og LDB av *seg* til objekt (5B). (8)–(13) viser hvordan de forskjellige bindingskonstruksjonene testes ved hjelp av denne metoden:

- (8) Type 1A: Lokal binding av *seg selv* (testsetning 24)

Espen tror at Ola er sint på seg selv.

Kan *seg selv* vise tilbake til Ola?

- Naturlig
- Ganske naturlig
- Ganske unaturlig
- Unaturlig

- (9) Type 1B: Lokal binding av *seg* (testsetning 30)

Per tror at Ole kjøpte en eske konfekt til seg.

Kan *seg* vise tilbake til Ole?

- Naturlig
- Ganske naturlig
- Ganske unaturlig
- Unaturlig

- (10) Type 2B: LDB av *seg* ut av ikke-finitt undersetning (testsetning 33)

Per hørte de andre le av seg

Kan *seg* vise tilbake til Per?

- Naturlig
- Ganske naturlig
- Ganske unaturlig
- Unaturlig

- (11) Type 3B: LDB av *seg* ut av finitt undersetning (testsetning 38)

Bestemoren er redd for at datteren ikke vil ta vare på seg.

Kan *seg* vise tilbake til bestemoren?

- Naturlig
- Ganske naturlig
- Ganske unaturlig
- Unaturlig

(12) Type 4B: *Seg selv* bundet til lokalt objekt (testsetning 43)

Per fortalte Ola om seg selv.

Kan *seg selv* vise tilbake til Ola?

- Naturlig
- Ganske naturlig
- Ganske unaturlig
- Unaturlig

(13) Type 5B: LDB av *seg* til objekt (testsetning 48)

Kari forteller Stine at naboen hater seg.

Kan *seg* vise tilbake til Stine?

- Naturlig
- Ganske naturlig
- Ganske unaturlig
- Unaturlig

Setningstype 1A testes seks ganger i denne testen, 2B, 3B og 4B fem ganger, mens 1B testes tre ganger. For å få likt antall naturlige og unaturlige setninger er det fem filler-setninger. Til sammen er det dermed 32 setninger i denne testen. Appendix A viser testen samt alle setningene som testes ved hjelp av denne metoden.

7.2.3 *Seg/seg selv*-test

Som beskrevet i kapittel 3 har norsk to versjoner av *seg*: *seg* med semantisk argumentstatus som kan langdistansebindes, og *seg* uten semantisk argumentstatus (ikke-argument-*seg*) som er obligatorisk utfylling til inherent refleksive intransitive verb, og som derfor bindes lokalt. Den morfologisk sammensatte anaforen *seg selv* har status som semantisk argument og lokalbindes. I utgangspunktet er det *seg selv* og *seg* med semantisk argumentstatus som testes i denne undersøkelsen, men det faktum at norsk også har en versjon av *seg* uten semantisk argumentstatus, kompliserer bildet. *Seg* uten semantisk argumentstatus kan ikke langdistansebindes på norsk. Mens forskjellen mellom lokal og ikke-lokal binding av mange omtales som en parametrisk forskjell, er det mer naturlig å se på *seg* som brukes ved inherent refleksive verb som et språkspesifikt trekk. Dersom S2-innærene ikke skiller mellom de to versjonene av *seg*, kan det tenkes at dette kan medføre at de tillater lokalbinding av *seg* til

verb som ikke er inherent refleksive. Det er relevant og nyttig å undersøke hvorvidt S2-innlærerne oppfatter at det er en forskjell mellom verb som tar utfylling med og uten semantisk argumentstatus, for slik å se om de oppfatter at det er en forskjell mellom *seg selv* og *seg* som kan lokalbindes, og mellom de to versjonene av *seg*. For dette formålet utviklet jeg en test der informantene ble bedt om å vurdere ti setningspar der fem av verbene var inherent refleksive og de andre fem transitive. Hvert verb ble testet med både *seg* og *seg selv* som utfylling, som vist i (14) og (15).²⁸

(14)	a. Jon skammer seg selv.
☐ naturlig ☐ unaturlig	b. Jon skammer seg.
☐ naturlig ☐ unaturlig
(15)	a. Eva elsker seg.
☐ naturlig ☐ unaturlig	b. Eva elsker seg selv.
☐ naturlig ☐ unaturlig

Informantene ble bedt om å vurdere begge alternativene, for slik å se om de oppfattet at kun ett eller begge var grammatikalske. Appendix A inneholder en oversikt over hvilke setninger og verb som ble undersøkt ved hjelp av denne metoden.

7.2.4 Finittest

Som nevnt i kapittel 3.1.1 er finittethet relevant for norsk langdistansebinding, da anaforen *seg* kan bindes ut av ikke-finitte setninger, men ikke ut av finitte setninger. Det kan derfor tenkes at mestring av finittethet er avgjørende for hvorvidt man mestrer norsk LDB på en målpråkslik måte. Etersom finittethet er en relevant kategori for LDB i russisk, men ikke kinesisk, er det spesielt relevant å se om det er forskjell i beherskelsen av denne kategorien i deres norske andrespråk. Det kan tenkes at de som ikke skiller mellom finitte og ikke-finitte setninger, vil akseptere LDB av *seg* både over finitte og ikke-finitte setningsgrenser. For å få et visst innblikk i informantenes kompetanse på dette området brukte jeg metoden som er vist i (16) og (17).²⁹ Informanten får oppgitt begynnelsen av en setning og blir bedt om å fylle ut resten av setningen ved hjelp av ordene som er listet opp over setningen. Ordene som er oppgitt, kan

²⁸ Jin Fufen (p.k. 2013) har påpekt at det kan tenkes at enkelte personer, spesielt personer med kinesisk som S1, vil oppfatte at *selv* i setning (15) har en emfatisk funksjon. Slik testen er utformet, har jeg ingen mulighet til å ekskludere denne tolkningen, og jeg vet derfor heller ikke om informantene har gitt *selv* emfatisk betydning i sin tolkning av setningen.

²⁹ Denne metoden er utviklet i samarbeid med Roger Hawkins, høsten 2009. Jeg vil også takke Ianthi Tsimpli for rådet om å inkludere en finittest som en del av det samlede eksperimentet, da denne distinksjonen er klart relevant for anaforbinding i norsk.

bøyes, og informanten kan også bruke andre ord i tillegg til de som er listet opp. Verbet i hovedsetningen legger føringer for verbet i undersetningen. Ved å se på verbbygningen i informantens svar ser man hvorvidt informanten vet om verbet i hovedsetningen tar finitt eller ikke-finitt verb som utfylling.

(16) Mari finne veien hjem

Anne håper _____

(17) fortelle en vits til Mari

Per prøver _____

Verbet *håper* i (16) skal ta et finitt komplement, mens verbet *prøver* i (17) tar en ikke-finitt utfylling. Seks av verbene tar finitt utfylling, mens fire tar ikke-finitt utfylling.³⁰ Verbene og setningene som er brukt, er oppgitt i appendiks A.³¹

Man må være oppmerksom på at finitttesten som brukes i denne undersøkelsen, ikke gir et komplett bilde av informantenes finittetskompetanse. Ettersom anaforer, og ikke finittet i seg selv, er fokus i denne undersøkelsen, kunne jeg ikke la finitttesten være for stor i omfang. Det faktum at metodene som brukes for å teste anaforkunnskap, er svært omfattende og tidkrevende, gjorde det nødvendig å ha de andre testene så enkle og korte som mulig. Selv om finitttesten ikke tester alle aspekter knyttet til finittet, kan resultatene sannsynligvis likevel gi en *indikasjon* på informantenes kompetanse når det gjelder finittet.

7.2.5 Randomisering

Rekkefølgen på testsetningene i sannhetsverdievalueringstesten, tolkningsvurderingstesten, finitttesten og anafortesten ble randomisert, slik at setningene fra de forskjellige setningstypene (1A, 1B, 2A osv.) kom i tilfeldig rekkefølge. Det ble også laget to forskjellige versjoner av testen: A og B, der rekkefølgen var ulik. Slik er det mulig å se hvorvidt

³⁰ Forventet svar for (16) er *Anne håper at Mari finner veien hjem* og *Per prøver å fortelle en vits til Mari* for (17).

³¹ Fufen Jin (p.k. 2013) påpeker at *seg/seg selv*-testen og finitttesten begge kunne vært inkludert i en pretest (sammen med luketesten, jf. fotnote 16 i dette kapitlet) og blitt gjennomført i forkant av selve eksperimentet. Disse testene har imidlertid ikke hatt denne funksjonen i dette eksperimentet. Resultatene fra disse testene trekkes derimot inn og diskuteres i analysen.

plassering av setningene i testen kan ha innflytelse på vurderingen. De to ulike testversjonene ble fordelt slik at om lag halvparten av informantene fra hver S1-gruppe fikk A-versjonen, mens den andre halvdelen fikk B-versjonen.

7.2.6 Rekkefølgen på de forskjellige testene

Selv om eksperimentet forekom i to ulike versjoner, kom alle testmetodene i samme rekkefølge. Endring av rekkefølgen forekom kun innad i den enkelte testmetoden. Testen var delt i to deler, del 1 og del 2, og informantene fikk beskjed om at de kunne ta en pause mellom del 1 og 2 dersom de ønsket det. De aller fleste informantene valgte imidlertid å gå videre uten pause, og for dem som tok pause, varte den aldri i mer enn 2–3 minutter. Informantene brukte mellom 55 og 90 minutter på å gjennomføre testen. De ulike delene av eksperimentet kom i følgende rekkefølge:

- Luketest
- Sannhetsverdievaluering
- Tolkningsvurdering
- Finittest
- *Seg/seg selv*-test
- Spørreskjema

Luketesten ble plassert først fordi den er forholdsvis krevende. Samtidig er det en testtype mange har kjennskap til fra før, så den ble plassert først i den hensikt å få informantene i «testmodus». Å gjennomføre et eksperiment kan oppfattes som slitsomt og utmattende for en informant (Mackey & Gass 2005: 114). Ettersom anafortestene er viktigst i denne undersøkelsen, kom de umiddelbart etter luketesten, for slik å hindre at informanten ikke skulle være for lei og utmattet under disse testene. Sannhetsverdievalueringstesten kom som test nummer to fordi den krever svært høy konsentrasjon og oppmerksomhet fra testpersonene, mens tolkningsvurderingen kom som nummer tre. Grunnen til at sannhetsverdievalueringstesten ble satt før tolkningsvurderingstesten, er at jeg vurderte det som sannsynlig at en informant vil være svært oppmerksom på anaforer etter å ha gjennomført tolkningsvurderingstesten, der hun eksplisitt blir bedt om å vurdere tolkningen av anaforene. Anaforetningene som testes i denne undersøkelsen, er ofte tvetydige, og i tolkningsvurderingstesten blir informantene bedt om å vurdere en bestemt tolkning. Det er

ikke usannsynlig at dersom sannhetsverdievalueringstesten hadde kommet etter tolkningsvurderingen, ville informantene vært mer oppmerksomme på at det er nettopp tolkning av referansen til *seg* og *seg selv* som testes, noe som igjen kunne ha influert på svarene deres.

Hvis en grammatikalitetsvurdering inneholder mange setninger, kan det ifølge Mackey & Gass (2005: 50) være lurt å dele opp setningene i blokker og la informanten vite at hun kan ta en pause imellom dersom hun ønsker det. Det er rimelig å anta at dette også gjelder for andre tester, og jeg valgte derfor å dele tolkningsvurderingstesten inn i to deler. 18 av setningene i tolkningsvurderingen kom i del 1 av eksperimentet, mens del 2 startet opp med de resterende 14 setningene. For at informantene skulle få en liten pause fra anaforsetningene, ble finittesten plassert etter tolkningsvurderingstesten. Deretter kom *seg/seg selv*-testen. Spørreskjemaet ble bevisst plassert helt til slutt. Selv om informantene kan være slitne og lei etter å ha gjennomført et langt eksperiment, vil det sannsynligvis ikke påvirke svarene de gir på de biografiske spørsmålene, da dette er svar de «kan», og som derfor krever mindre konsentrasjon.

7.3 Sammenfatting

I dette todelte kapitlet har jeg presentert studiens deltakere samt eksperimentet. Første del av kapitlet inneholder informasjon om deltakernes relevante biodata og en diskusjon av faktorer som språkbakgrunn, nivå, språkbruk, andre andrespråk samt dialektinput og informantenes egen dialekt. Når man utformer et spørreskjema, er man nødt til å inkludere alle de variablene man på forhånd tror kan vise seg å være relevante for resultatet. Det er vanskelig å forutse hvilke variabler som viser seg å faktisk være relevante. Jeg valgte å inkludere variabler som har vist seg å være relevante i andre studier, og som har vært inkludert i andre spørreskjema, samt de jeg tror kan være relevante spesifikt for tilegning av norsk.

Eksperimentet som brukes i denne studien, ble presenteret i kapitlets andre del. Alle setningstypene som testes, er presentert i dette delkapitlet. Inkludert i eksperimentet er to anafortester (sannhetsverdievalueringstest og tolkningsvurderingstest), en *seg/seg selv*-test, en finittest, en luketest samt et spørreskjema. Jeg har begrunnet hvorfor det er relevant å inkludere en finittest og en *seg/seg-selv*-test, og jeg har forklart eksperimentets sammensetning og logikken som ligger til grunn. Jeg har også beskrevet hvordan eksperimentet har blitt gjennomført.

Dette kapitlet har gitt oss informasjon om informantene og eksperimentet. I neste kapittel presenteres de faktiske resultatene.

8 Resultater

I dette kapitlet presenteres resultatene fra undersøkelsens anafortester, sannhetsverdievalueringstesten (SV) og tolkningsvurderingstesten (TV), samt resultatene fra finittesten og *seg/seg selv*-testen. Jeg har sett på variasjon i andrespråksgruppen som helhet og mellom S1-gruppene, og dataene er undersøkt på forskjellige måter ved hjelp av ulike statistiske tester. De individuelle dataene som er relevante for tempus–infinitiv-asymmetrien og antesedentorientering, presenteres henholdsvis i kapittel 10 og 11, der jeg analyserer disse dataene.

Jeg har også undersøkt dataene ved hjelp av regresjonsanalyse. Ettersom regresjonstesting krever grundig diskusjon av variabler, er resultatene fra disse testene presentert i et eget kapittel (kapittel 9).

Først i dette kapitlet presenterer jeg resultatene for setningskonstruksjonene som tester anaforsers bindingsdistanse. Her fokuseres det spesielt på de setningstypene som er relevante for tempus–infinitiv-asymmetrien (TIA). Deretter presenterer jeg resultatene for setningene som tester orientering, og sammenhengen mellom distanse og orientering diskuteres. Til slutt ser jeg kort på resultatene fra finittesten og *seg/seg selv*-testen. For hver setningskonstruksjon presenteres resultatene for hver av S1-gruppene. I kapittel 10 og 11, der jeg analyserer henholdsvis tempus–infinitiv-asymmetrien og antesedentorientering, presenteres individuelle resultater for de relevante setningskonstruksjonene.

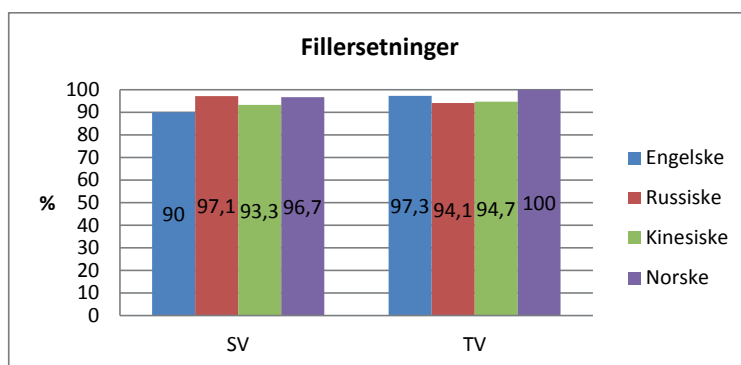
Det er viktig å ha i mente at antallet informanter i hver gruppe ikke er likt. Det er 15 informanter i den engelske, den kinesiske og den norske kontrollgruppen, mens det er 17 informanter i den russiske gruppen.

Det er også relevant å nevne at resultatene fra en rekke t-tester for uavhengige stikkprøver (*independent sample t-test*) viser at det ikke er noen statistisk forskjell mellom informantene som fikk testversjon A og B. Vi kan dermed konkludere med at rekkefølgen de ulike testsetningene kom i, ikke har påvirket resultatet.¹

Før vi ser nærmere på resultatene fra anafortestene, er det også verdt å ta en kort kikk på filler-setninger (eller distraktorsetningene) som var inkludert i de to anafortestene. Jeg la

¹ Jeg har kjørt t-test for uavhengige stikkprøver for testsetningene lokal binding av *seg selv* (1A), ikke-finit LDB av *seg* (2B) i TV og SV, og finitt LDB av *seg* (3B) for hver av S1-gruppene, samt for den samlede S2-gruppen. Det vil si at jeg eksempelvis for den engelske gruppen har kjørt en test der jeg sammenligner resultatene fra informantene som har fått testversjon A med resultatene fra informantene som har fått testversjon B. Alle disse resultatene viser at det ikke er noen statistisk forskjell mellom de informantene som har fått testversjon A, og de informantene som har fått testversjon B. Ettersom resultatet er så entydig for disse testsetningene, antar jeg at det også gjelder for resten av testsetningene.

inn to² fillersetninger i SV og fem i TV for å få likevekt i antallet med henholdsvis *sant/usant* og *naturlig/unaturlig*. Riktig svar for fillersetningene i SV er *sant*, mens riktig svar for fillersetningene i TV er *naturlig*. Dersom testmetodene fungerer slik de er ment å fungere, bør alle informantgruppene ha tilnærmet 100 % skåre på disse setningene. Figur 9 viser gruppenes prosentvise skåre for fillersetningene i SV og TV.

Figur 9: Fillersetninger.

Som Figur 9 viser, har alle gruppene høy skåre for fillersetningene, noe som tyder på at testmetodene fungerer slik de er ment å fungere. Resultatene fra en enveis ANOVA (*Oneway ANOVA*) viser at det ikke er noen statistisk signifikant³ forskjell mellom gruppenes skåre (SV: $F_{3,58} = ,845$, $p = ,475$, TV: $F_{3,58} = ,735$. $p = ,536$). Vi ser at heller ikke den norske kontrollgruppen har 100 % skåre i begge testtypene. Som nevnt tidligere er anaforkonstruksjoner komplekse, og det er naturlig at det vil være noe variasjon i svarene, også hos S1-talere. Alle gruppene har relativt høy skåre for fillersetningene, og det ikke er noen statistisk signifikant forskjell mellom gruppenes skåre. Jeg tolker dette som at resultatene fra både SV og TV er valide, også for anaforkonstruksjonene som testes.

² Opprinnelig var det 3 fillersetninger i SV. Setning F3 er ikke inkludert ettersom flere informanter påpekte at det var en pragmatisk brist i forholdet mellom fortelling og testsetning.

³ Larson-Hall (2010: 102f) påpeker Klines (2004: 20) anmodning om å ikke bruke termen signifikant i dataanalysen, men heller «[...] reserve it for its usual connotation, which is as something important. Just because a result has a p -value below 0.05 does not mean it is an important result» (Larson-Hall 2010: 102f). I prinsippet er jeg enig med Larson-Hall, men ettersom begrepet statistisk signifikant er en innarbeidet term, samt at jeg synes bruken av denne termen letter lesingen, har jeg likevel valgt å bruke termen.

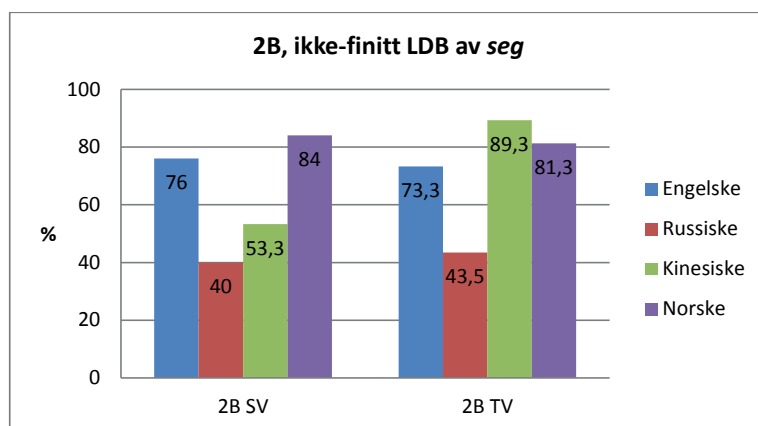
8.1 Anaforbinding: distanse

Testing av distanse for anaforbinding dreier seg om å undersøke aksepten for lokal og ikke-lokal binding. Lokal anaforbinding finnes i alle språk. Det er imidlertid mer interessant å se nærmere på aksepten for finitt og ikke-finitt langdistansebinding (LDB) av *seg* (2B og 3B), da disse bindingskonstruksjonene er relevant for tempus–infinitiv-asymmetrien (TIA). TIA er et viktig funn i denne studien og analyseres i kapittel 10. Derfor er resultatene fra setningene som tester aksepten for finitt og ikke-finitt LDB av *seg* (2B og 3B), gitt mest plass i dette kapitlet.

8.1.1 Ikke-finitt langdistansebinding av *seg* (2B)

8.1.1.1 Resultater for S1-gruppene

Setningstype 2B tester langdistansebinding av *seg* over ikke-finite setningsgrenser. Denne setningstypen testes fem ganger i sannhetsverdievalueringstesten (SV) og fem ganger i tolkningsvurderingstesten (TV). Figur 10 viser den prosentvise aksepten (*Naturlig* + *Ganske naturlig*⁴) for LDB av *seg* over ikke-finite setningsgrenser (testkonstruksjon 2B) blant de ulike S1-gruppene i TV, samt gruppens prosentvise aksept (*sant*) for den samme setningstypen i SV.

Figur 10: LDB av *seg* over ikke-finitt setningsgrense (2B).
Eksempelsetning: Gunnar, tvinger Knut til å gjøre lekser for seg.

⁴ I tolkningsvurderingstesten hadde informantene fire avkrysningsmuligheter: *naturlig*, *ganske naturlig*, *ganske unaturlig* og *unaturlig*. Ettersom de fleste informantene brukte kategoriene *naturlig* og *unaturlig*, er det relevant å dele inn svarene etter to hovedkategorier: *naturlig* og *unaturlig*. I dataene som presenteres her, er derfor svarene slått sammen.

Den engelske gruppens skåre er relativt lik i begge testene; 73,3 % i TV og 76 % i SV. Det samme gjelder den russiske og norske gruppen. Den russiske gruppen har 43,5 % i TV og 40 % i SV, mens den norske gruppen har 81,3 % i TV og 84 % i SV. Det er interessant å merke seg at den kinesiske gruppens aksept for ikke-finit LDB av *seg* (2B) er svært ulik i de to testene. I TV aksepteres LDB over ikke-finite setninger i 89,3 % av tilfellene, mens i SV ligger snittet på 53,3 %.

For å undersøke om det er noen statistisk forskjell mellom for eksempel den engelske gruppens skåre i SV og TV, kjørte jeg t-test for parvis avhengige stikkprøver (*paired sample t-test*). Resultatene fra denne t-testen bekrefter at forskjellen er statistisk signifikant for den kinesiske gruppen, $t(14) = -4,490$, tosidig, $p = ,001$. Det er derimot ingen statistisk signifikant forskjell mellom den engelske gruppens svar i TV og SV, $t(14) = ,168$, tosidig, $p = ,869$, eller mellom den russiske gruppens svar for disse testene, $t(16) = -,667$, tosidig, $p = ,508$. For den norske gruppen er det heller ingen statistisk forskjell mellom resultatene i de to testene, $t(14) = ,521$, tosidig, $p = ,610$. Med unntak av den kinesiske gruppen har alle gruppene lik aksept for ikke-finit LDB av *seg* på tvers av testene. Resultatene til den kinesiske gruppen diskuteres nærmere i 8.1.1.2.

På grunn av transferproblematikk er det interessant å se om det er noen forskjell mellom de ulike S1-gruppenes aksept for ikke-finit LDB av *seg* (2B) i henholdsvis TV og SV. Resultatene fra enveis ANOVA viser at det er en statistisk signifikant forskjell mellom gruppene aksept for ikke-finit LDB av *seg* (2B) i SV, $F_{3,58} = 10,75$, $p < ,000$. Sammenligningen fra post-hoc Tukey HSD for setning 2B i SV (2BSV) viser at den engelske gruppen statistisk sett er ulik både den russiske gruppen ($p = ,001$) og den kinesiske gruppen ($p = ,049$), men det er ingen statistisk signifikant forskjell mellom den engelske gruppen og den norske kontrollgruppen. I likhet med den engelske gruppen er også den norske kontrollgruppen ulik både den russiske gruppen ($p < ,000$) og den kinesiske gruppen ($p = ,003$). Den engelske gruppen skiller seg altså fra den kinesiske gruppen og den russiske gruppen, men det er ikke noen statistisk signifikant forskjell mellom svarene til den russiske gruppen og svarene til den kinesiske gruppen.

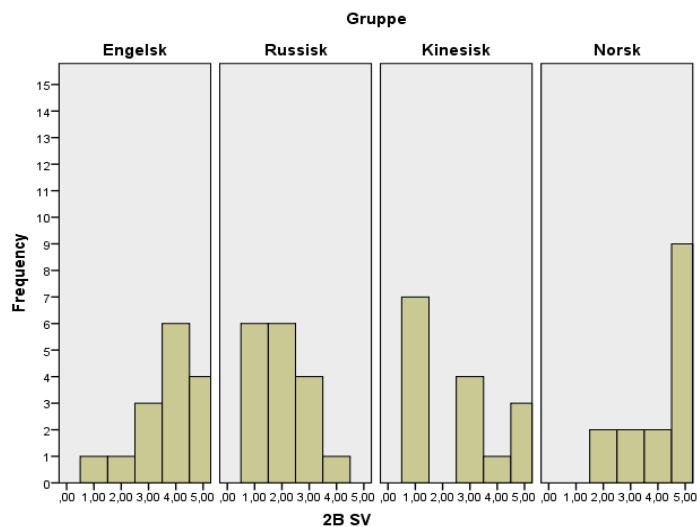
En enveis ANOVA viser at det er forskjell mellom gruppene aksept for ikke-finit LDB av *seg* (2B) også i TV, $F_{3,58} = 10,45$, $p < ,001$. Sammenligningen fra post-hoc Tukey HSD for setning 2B i TV (2BTV) gir noe andre resultater enn for 2BSV. I 2BTV skiller én gruppe seg fra de andre, nemlig den russiske. Den er ulik både den engelske ($p = ,007$), den kinesiske ($p < ,001$) og den norske ($p < ,001$). Det er derimot ingen statistisk signifikant

forskjell mellom svarene til den norske, engelske og kinesiske gruppen. Disse resultatene må ses i sammenheng med den kinesiske gruppens høye aksept i TV, mens aksepten var lav i SV.

Gjennomsnittskåre for en gruppe kan ofte gi et feilaktig bilde av gruppen, da ekstreme enkeltskårer kan ha stor påvirkning på det samlede resultatet. Det kan derfor være nyttig å supplere med histogrammer som viser fordelingen av skåre i de ulike gruppene. Ikke-finitt LDB av *seg* ble testet ved hjelp av fem testsetninger i SV, og aksepten for dette bindingsforholdet blant informantene varierer da fra 0 til 5. I Figur 11 og Figur 12 angir søylene antall informanter i hver gruppe som aksepterte ikke-finitt LDB av *seg* (2B) henholdsvis null, en, to, tre, fire og fem ganger.

Figur 11 viser et histogram med oversikt over aksepten for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i SV i de forskjellige gruppene. I den engelske gruppen er det kun én informant som godtar dette bindingsforholdet en gang, mens hele 10 personer godtar ikke-finitt LDB av *seg* i fire eller fem av fem setninger. Majoriteten i den engelske gruppen har dermed høy aksept for testkonstruksjon 2B i SV. For den russiske gruppen er det motsatt; Majoriteten av informantene godtar 2B én eller to ganger. Ingen av de russiske informantene godtar ikke-finitt LDB av *seg* (2B) fem av fem ganger i SV, og bare én person godtar bindingstypen fire av fem ganger.⁵ For den kinesiske gruppen er svarene mer spredt. Aksepten for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i SV er høy blant informantene i den norske kontrollgruppen. 11 av 15 informanter aksepterer dette bindingsforholdet fire eller fem av fem ganger. Det er verdt å merke seg at ingen informant i noen av gruppene konsekvent avviser ikke-finitt LDB av *seg*.

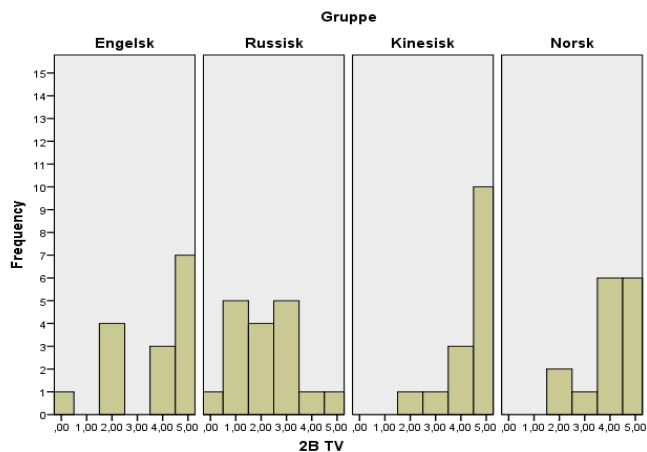
⁵ Hva som kan regnes som konsekvent aksept, diskuteres i kapittel 10.1.1.

Figur 11: Histogram, ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i SV.

Søylene angir antall informanter som aksepterte ikke-finitt LDB av *seg* i SV (2BSV) henholdsvis 0, 1, 2, 3, 4 og 5 ganger.

Histogrammet for 2BTV (Figur 12) viser at den engelske, russiske og norske gruppen har relativt lik aksept for ikke-finitt LDB av *seg* i begge testene, noe også resultatene fra en t-test for parvis avhengige stikkprøver viste.

Figur 12: Histogram ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i TV.

Søylene angir antall informanter som aksepterte ikke-finitt LDB av *seg* i TV (2BTV) henholdsvis 0, 1, 2, 3, 4 og 5 ganger.

Det er imidlertid interessant å se nærmere på svarene til den kinesiske gruppen. 13 av informantene godtar ikke-finitt LDB av *seg* i TV hele fire eller fem av fem ganger. Dette resultatet er svært ulikt resultatet fra den andre testen. Når det samme bindingsforholdet testes i SV, godtar kun fire av informantene bindingsforholdet fire eller fem av fem ganger (jæmfør

Figur 11). I SV er det sju av de kinesiske informantene som godtar LDB over ikke-finitt setningsgrense kun én gang, mens samtlige kinesiske informanter godtar det samme bindingsforholdet minst to ganger i TV.

8.1.1.2 Kinesisk gruppe og forskjeller mellom TV og SV

Som vi har sett, skiller den kinesiske gruppen seg fra de andre gruppene ved at gruppen har ulik aksept for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i TV og SV. Sammenlignet med de andre gruppene har den kinesiske gruppen den høyeste prosentvise aksepten for ikke-finitt LDB av *seg* i TV på 89,3 %, mens i SV ligger de prosentvis nest lavest, med 53,3 %. De individuelle resultatene i Figur 11 og Figur 12 viser for eksempel at 13 informanter aksepterer ikke-finitt LDB av *seg* 4–5 av 5 ganger i TV, mens kun 4 innlærere har like høy aksept for dette bindingsforholdet i SV.⁶ Diskrepansen er med andre ord ikke resultat av at noen få informanter svarer svært avvikende/ulikt i en av testene.

Om man kun ser på resultatene til den kinesiske gruppen, kunne det virke rimelig å tolke dataene dithen at de to forskjellige testmetodene er årsaken til diskrepansen i resultatene, og at en av testene dermed ikke er valid. Hadde begge metodene fungert like bra, burde akseptene for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) vært tilnærmet det samme i begge testene. Ser man derimot på resultatene fra de tre andre gruppene, blir bildet annerledes. De tre andre gruppene har tilnærmet lik aksept for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i begge testene. For TV og SV skåret som tidligere nevnt den engelske gruppen henholdsvis 73,3 % og 76 %, de russiske 43,5 % og 40 %, og de norske 81,3 % og 84 %. Også resultatene fra en t-test for parvis avhengige stikkprøver bekrefter at det ikke er noen statistisk forskjell mellom disse gruppens svar for setning ikke-finitt LDB av *seg* i TV og SV (jf. 8.1.1.1). I og med at de andre gruppene skårer relativt likt på begge testene, er det vanskelig å argumentere for at testmetodene er opphavet til den kinesiske gruppens ulike resultater for denne bindingskonstruksjonen (2B). Da burde vi i så fall sett samme mønster også hos de andre gruppene. Det faktum at tre av fire grupper svarer konsistent på tvers av testene, tyder på at testene gir valide resultater, i alle fall for disse gruppene. Det er imidlertid interessant å se nærmere på hva som kan være årsaken til de varierende resultatene i den kinesiske gruppen.

⁶ Det er viktig å være oppmerksom på at et histogram kun angir antallet informanter som aksepterer et gitt bindingsforhold 0, 1, 2, 3, 4 eller 5 ganger. Histogrammet gir oss imidlertid ingen informasjon om hvorvidt én og samme informant svarer likt i begge testene. Eksempelvis vet vi ikke om de fire informantene som aksepterte ikke-finitt LDB av *seg* 4-5 av 5 ganger i TV, også er av de 13 informantene som aksepterte dette bindingsforholdet 4-5 av 5 ganger i SV. For å finne ut av denne typen spørsmål må man studere de individuelle resultatene enda mer i detalj. Det gjør jeg kapittel 10.1, der jeg presenterer de individuelle resultatene for ikke-finitt og finitt LDB av *seg* (2B og 3B).

Flere faktorer kan være med på å forklare diskrepansen i de kinesiske dataene. Det kan tenkes at nivå i norsk kan være en relevant forklaringskilde. Generelt sett skåret den kinesiske gruppen lavere på luketesten enn de to andre gruppene, noe som tyder på at de har lavere nivå i norsk enn de to andre gruppene. Som vi husker fra kapittel 7.1.4. var det for resultatene fra luketesten statistisk forskjell mellom den kinesiske gruppen og den russiske gruppen, men ikke mellom den kinesiske gruppen og den engelske gruppen.

For å undersøke nærmere om nivået i den kinesiske gruppen var relevant for aksepten av ikke-finitt LDB av *seg*, delte jeg de informantene inn i to grupper etter om de hadde høy eller lav skåre på luketesten.⁷ Deretter kjørte jeg en t-test for parvis avhengige stikkprøver for å undersøke om det var noen forskjell mellom gruppenes performanse i de to testene, altså om gruppen med høyt nivå hadde lik aksept for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i både TV og SV, samt om gruppen på det mellomliggende nivået hadde lik aksept for dette bindingsforholdet i TV og SV. Resultatet viste at det for både informantene med lav skåre og de med høy skåre var statistisk forskjell mellom aksepten for ikke-finitt LDB i TV og SV (mellomnivå: $t(7) = -2,986$, tosidig, $p = ,020$, høyt nivå: $t(6) = -3,576$, tosidig, $p = ,012$). Altså var det for begge gruppene forskjell i aksepten for ikke-finitt LDB av *seg* i TV og SV. For de kinesiske informantene er det altså ikke slik at informantene med høyt nivå i norsk svarer likere på tvers av testene enn informantene som befinner seg på et lavere nivå. Dette tyder på at SV er vanskeligere for alle de kinesiske informantene, både for dem som kan sies å ha høyt nivå i norsk, og for dem som befinner seg på et mellomliggende nivå.⁸

For å undersøke om det var noen ytterligere forskjeller mellom de kinesiske informantene på høyt og mellomliggende nivå kjørte jeg en t-test for uavhengige stikkprøver (*independent sample t-test*) der jeg sammenlignet aksepten for ikke-finitt LDB av *seg* i TV og SV for disse to gruppene. Hensikten var å finne ut om det var noen statistisk forskjell mellom aksepten for henholdsvis 2BTV og 2BSV hos informantene som befant seg på et mellomliggende nivå og informantene som hadde høyt nivå i norsk.⁹ Resultatene viste at det ikke er noen statistisk forskjell mellom de to gruppenes aksept for 2B (2BTV: $t(13) = -,402$,

⁷ Ifølge Ianthi Tsimpli (p.k. 2009) kan S2-innlærere som oppnå 40 (eller mer) av 60 riktige i en luketest, anses for å ha høyt nivå i S2. Det vil si at de som skårer 66 % eller mer, kan kategoriseres som innlærere med høyt nivå. Oversatt til luketesten som er brukt i dette eksperimentet, vil det si at informantene som skårer 34 eller mer, kan sies å ha høyt nivå. De som har lavere skåre enn 34, har ikke nødvendigvis lavt nivå i norsk, så jeg vil omtale dem som at de ligger på et mellomnivå.

⁸ Takk til Jin Fufen (p.k.) for tipset om å gjøre disse sammenligningene.

⁹ I denne testen sammenligner jeg altså resultatene til informantgruppen med høyt nivå med resultatene til informantgruppen med lavt nivå. Sammenligningen går altså på tvers av nivåer. I testen som er beskrevet i det foregående avsnittet, sammenlignet jeg resultatene innad på hvert nivå. Denne forskjellen er viktig.

tosidig, $p = ,694$, 2BSV: $t(13) = 1,195$, tosidig, $p = ,254$).¹⁰ Når man ser på resultatene for 2BTV, er det altså ingen statistisk forskjell mellom de kinesiske informantene på et mellomliggende nivå og de med høyt nivå i norsk, og det samme er tilfellet for 2BSV. Det er naturlig å tolke dette dithen at den kinesiske gruppen som helhet kan sammenlignes med de to andre gruppene, ettersom det ikke er noen forskjell mellom aksepten hos de med lavt nivå og de med høyt nivå. Selv om det ikke er noen forskjell mellom aksepten for LDB hos informantene med høy og lav skåre, er skåren på luketesten som nevnt generelt sett lavere blant de kinesiske informantene sammenlignet med de russiske og engelske informantene. Det ser med andre ord ut til at metoden som brukes, er mer relevant for utfallet enn nivået. Det kan tenkes at et generelt lavere nivå gjør det vanskeligere å gjennomføre sannhetsverdievalueringstesten, som er en krevende og kompleks testtype.

I sannhetsverdievalueringstesten må testpersonen både klare å lese en kort, men informativ fortelling og trekke ut innholdet av den, i tillegg til å vurdere om utsagnet (=testsetningen/anaforkonstruksjonen) er sant eller usant gitt innholdet i fortellingen. Når man skal teste aksepten for LDB i setninger som potensielt sett er tvetydige, blir testsetningene ganske kompliserte. Setningene som brukes til å teste LDB, inneholder alle minst to subjekt-predikat-konstruksjoner. Dette gjør at setningene er komplekse både på det syntaktiske og innholdsmessige planet. Også Hamilton (1996: 438) påpeker dette problemet knyttet til testing av LDB: «The mult Clausal structures used to test for LD binding are just the sort of structures that are likely to create indeterminacy, since it is well known that the structure of embedded clauses poses special difficulties for learners». I tolkningsvurderingstesten bes derimot informantene eksplisitt om å vurdere en bestemt tolkning, altså et bestemt bindingsforhold, og det kan tenkes at denne oppgaven kan framstå som lettere, til tross for at testsetning(e) er like komplisert(e). Ulempen med TV er at det er en viss fare for at den reflekterer innlærerens preferanse (jf. diskusjon i kapittel 6.3.4). SV krever sannsynligvis et høyere nivå i norsk enn TV, og det er mulig at dette kan forårsake diskrepansen mellom svarene i de to testene hos den kinesiske gruppen.

Den prosentvise aksepten for ikke-finit LDB av *seg* (2B) i SV i den kinesiske gruppen ligger på 53,3 %. Hvis det stemmer at testtypen er kompleks, og derfor er vanskelig for den

¹⁰ Jeg brukte kriteriene som er beskrevet i forrige fotnote, for å skille mellom informantene på høyt og mellomliggende nivå. Jeg kjørte også en t-test for uavhengige stikkprøver der jeg var enda mer restriktiv og satte grensen ved 75 % riktig skåre, dvs. 37. Resultatene fra begge testene viste at det ikke var noen statistisk forskjell mellom de to informantgruppene. I teksten har jeg kun rapportert resultatene fra testen der skillelinjen gikk ved 66 % riktig svar. Ved denne inndelingen havnet 7 personer i den ene gruppen og 8 i den andre, noe som var heldig med tanke på at gruppene som sammenlignes i en t-test, bør være jevnstore. Da skillelinjen gikk ved 75 %, ble gruppene ujevne: 4 i den ene og 11 i de andre, noe som er uheldig når man kjører t-tester.

kinesiske gruppen, kan man stille seg spørsmålet om hvorvidt en skåre på 53,3 % reflekterer en tilfeldig skåre eller ikke. Det er selvfølgelig vanskelig å gi et sikkert svar på om disse dataene er et resultat av tilfeldig skåre.¹¹ De individuelle svarene for 2B i TV viser at de kinesiske informantene i liten grad bruker *ganske*-kategoriene når de vurderer denne setningstypen.¹² Dette kan tolkes som at det ikke er setningstypen i seg selv som skaper usikkerhet, men at det heller er SV-metoden som er utfordrende.

Som nevnt viser tidligere forskning at SV er best på å lokke fram S2-innlæreres kompetanse og ikke preferanse på bindingskonstruksjoner (White et al. 1997). Samtidig er det stor sannsynlighet for at resultatene fra SV ikke reflekterer de kinesiske innlærernes faktiske kompetanse, da testtypen er forholdsvis avansert og krevende. Ettersom resultatene fra ikke-finitt LDB av *seg* (2B) er svært relevante for resten av avhandlingsarbeidet, ser jeg meg nødt til å ta hensyn til kun ett av testresultatene for den kinesiske gruppens svar på setning 2B. Jeg mener det er mest hensiktsmessig å anta at svarene fra TV gir mest valide og reliable svar. I mange sammenhenger er det relevant å sammenligne ikke-finitt LDB av *seg* (2B) med finitt LDB av *seg* (3B). Finitt LDB av *seg* er, av metodiske årsaker, kun testet i TV (jf. diskusjon i kapittel 6.3.2.1). Også dette er et argument for at det er riktig å ta hensyn til den kinesiske gruppens svar i TV. En testmetode har alltid både svake og sterke sider. Resultatene for 2B og 3B vil derfor være like mye/lite valide og reliable da de er fra samme test. Slik sett er det mer logisk å sammenligne dem enn å sammenligne svarene fra TV og SV. For ordens skyld kommer jeg imidlertid til å oppgi resultatene fra begge testene.

For de andre S1-gruppene er det ingen statistisk forskjell mellom aksepten for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i SV og TV. For disse gruppene er det derfor naturlig å ta hensyn til svarene fra begge testene.

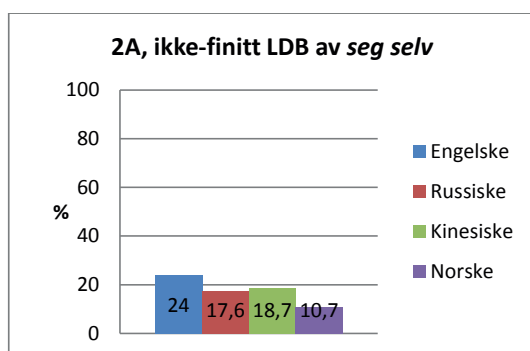
8.1.2 Ikke-finitt LDB av *seg selv* (2A)

Ikke-finitt LDB av morfologisk sammensatte *seg selv* (2A) ble testet fem ganger i TV. Figur 13 viser resultatene. Aksepten for dette bindingsforholdet er ganske lav, men det er som nevnt ingen av S1-gruppene som konsekvent avviser bindingen. Dette gjelder også for den norske kontrollgruppen. Den engelske gruppen har høyest aksept med 24 %, mens den russiske og

¹¹ Når man får resultater på omkring 50 % skåre, bør man alltid reflektere over om resultatenes validitet. Man kan tenke seg at en skåre på omkring 50 % er et resultat av en informant som svarer *naturlig/unaturlig* annenhver gang. Ettersom dette er grupperesultater, er sannsynligheten for at de reflekterer tilfeldig skåre, mindre. Sannsynligvis skyldes det heller at informantene har ulike S2-grammatikker.

¹² Sju av 15 informanter benytter seg av *ganske*-kategorien. Av disse er det kun tre personer som bruker kategorien mer enn én gang.

kinesiske gruppen ligger på henholdsvis 17,6 % og 18,7 %. Den norske kontrollgruppens aksept er på 10,7 %. En enveis ANOVA viser at det ikke er noen statistisk signifikant forskjell mellom gruppene ($F_{3,57} = 1,209, p = ,315$).

Figur 13: Ikke-finitt LDB av *seg selv* (2A).
Eksempelsetning: Kollegaene, hørte Espen kritisere seg selv_i

Ser man nærmere på de individuelle resultatene for ikke-finitt LDB av *seg selv* (2A), ser man at det er enkelte individer som trekker opp gruppens prosentandel.¹³ I den engelske gruppen er det eksempelvis to informanter (E8 og E10) som aksepter bindingsforholdet tre ganger, én person (E9) aksepterer ikke-finitt LDB av *seg selv* fire ganger, og én (E12) aksepterer dette bindingsforholdet to ganger. Seks individer aksepterer bindingsforholdet én gang.

Hensikten med å inkludere ikke-finitt LDB av *seg selv* (2A) i testen var ønsket om å se hvorvidt informantene skilte mellom ikke-finitt LDB av sammensatt og enkel anafor. Forskjellen mellom testsetning 2A og 2B er altså at 2A inneholder *seg selv*, mens 2B inneholder *seg*. For å undersøke hvorvidt informantene behandlet de strukturelt like setningene likt uavhengig av anafortype, kjørte jeg en t-test for parvis avhengige stikkprøver. For den engelske gruppen er forskjellen mellom aksepten av ikke-finitt LDB av *seg selv* (2A) og ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i SV statistisk signifikant ($t(14) = -4,918$, tosidig, $p = ,000$), og det samme gjelder for sammenligningen av 2A og 2BTV ($t(14) = -4,970$, tosidig, $p = ,000$). Også for den russiske gruppen er det statistisk signifikant forskjell mellom aksepten for både ikke-finitt LDB av *seg selv* (2A) og ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i SV ($t(16) = -3,379$, tosidig, $p = ,004$) og for ikke-finitt LDB av *seg selv* (2A) og ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i TV ($t(16) = -3,312$, tosidig, $p = ,004$). For den kinesiske gruppen er som nevnt kun svarene for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i TV relevante. Resultatene fra en t-test for parvis avhengige

¹³ Individuelle resultater finnes i appendiks D.

stikkprøver viser at også de kinesiske informantene behandler 2A og 2BTV ulikt ($t(14) = -10,312$, tosidig, $p = ,000$),¹⁴ noe som også er tilfelle for den norske kontrollgruppen (2A-2BSV: $t(14) = -11,0$, tosidig, $p = ,000$, 2A-2BTV: $t(14) = -9,39$, tosidig, $p = ,000$).

Resultatene viser at alle informantgruppene skiller klart mellom ikke-finit LDB av (2B) *seg* og ikke-finit LDB av *seg selv* (2A). Testsetningene er strukturelt sett like, og resultatene tyder derfor på at det er anaforene som er utslagsgivende her. Hadde resultatene for ikke-finit LDB av *seg* (2B) og ikke-finit LDB av *seg selv* (2A) vært sammenfallende, kunne man vurdert om det var naturlig å slå sammen resultatene da begge setningstypene tester ikke-finit LDB, men med henholdsvis enkel og sammensatt anafor. Dette er altså ikke tilfellet. I diskusjonen av tempus–infinitiv-asymmetrien tar jeg derfor kun hensyn til resultatene for ikke-finit LDB av *seg* (2B).

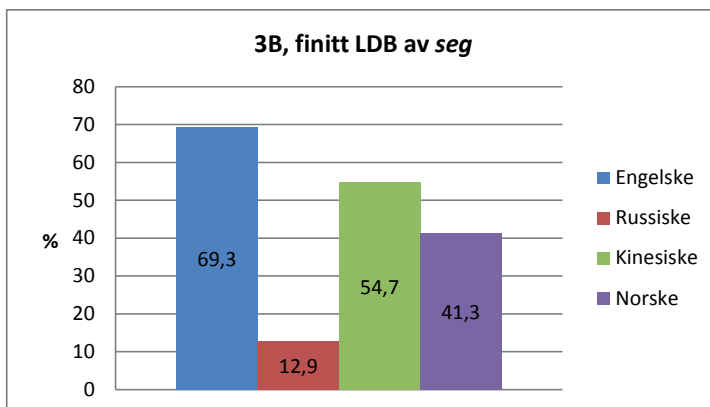
8.1.3 Finit langdistansebinding av *seg* (3B)

Setningstype 3B tester langdistansebinding (LDB) over finite setningsgrenser. Konstruksjonen testes kun i TV (jamfør diskusjon i kapittel 6.3.2.1), der den testes fem ganger.

8.1.3.1 Resultater for S1-gruppene

Figur 14 viser den prosentvise aksepten for svarkategoriene *Naturlig* + *Ganske naturlig* for LDB over finite setningsgrenser (testkonstruksjon 3B) blant de ulike S1-gruppene i TV.

¹⁴ For ordens skyld presenterer jeg også resultatene fra sammenligningen av 2A og 2BSV. Også her er det statistisk signifikant forskjell mellom gruppens aksept for ikke-finit LDB med *seg* og *seg selv* ($t(14) = -3,525$, tosidig, $p = ,003$).

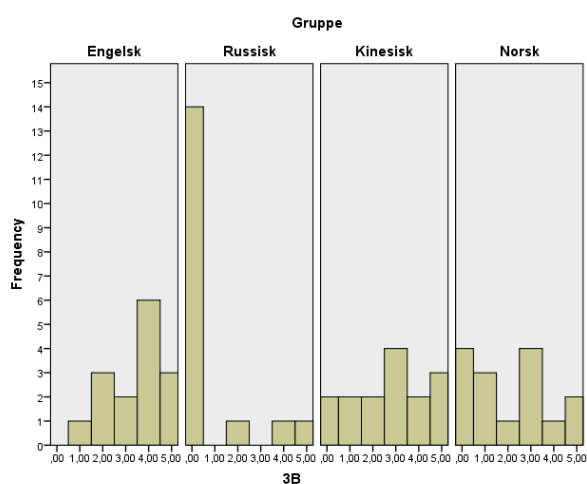
Figur 14: Finitt LDB av *seg* (3B).
Eksempelsetning: Jon; tror at sjefen stoler på *seg*.

Det er overraskende at den engelske gruppen, som er den eneste S1-gruppen som *ikke* har LDB i S1, er den gruppen som i høyest grad aksepterer LDB av *seg* over finite setningsgrenser (69,3 %). Det er også interessant at den russiske gruppen er den som har lavest aksept for LDB over finite setningsgrenser, med 12,9 % som gjennomsnittskåre. Den kinesiske gruppens aksept for testkonstruksjon 3B ligger på 54,7 %, mens den norske kontrollgruppens prosentvise aksept er på 41,3 %. Levene's test viste at variasjonen mellom gruppene er homogen ($p = ,329$). En enveis ANOVA viser at det er en statistisk signifikant forskjell mellom gruppene, $F_{3,58} = 9,24$, $p < ,000$. Post-hoc Tukey HSD viser at det kun er statistisk signifikant forskjell mellom den russiske gruppen og den engelske gruppen ($p < ,000$), og mellom den russiske gruppen og den kinesiske gruppen ($p < ,000$). Det er altså ingen forskjell mellom den russiske gruppen og den norske kontrollgruppen. Ellers er det ingen statistisk signifikante forskjeller mellom gruppene.

Det er overraskende at den norske kontrollgruppen har svært høy aksept for finitt LDB av *seg* (41,3 %). Som diskutert i tidligere kapitler er det vanlig å omtale norsk som et språk som har ikke-finitt LDB av *seg*, mens finitt LDB kun aksepteres i enkelte dialekter, deriblant trøndersk. Ettersom kontrollgruppen er satt sammen av personer som snakker trøndersk og personer som snakker østnorsk, kan det tenkes at den høye akseptraten skyldes de trønderske innlærerne. Dette ser jeg nærmere på i 8.1.6.

Histogrammet i Figur 15 viser skårefordelingen i informantgruppene. I den engelske gruppen var det ingen informanter som ikke minst én gang godtok finitt LDB av *seg*. Ni av informantene godtok LDB over finite setningsgrense i 4 eller 5 av 5 tilfeller. 14 av informantene i den russiske gruppen godtok *aldri* LDB over finite setningsgrense, mens to av

dem (R11 og R16) godtok finitt LDB henholdsvis 4 og 5 av 5 ganger. Informant R2 aksepterte finitt LDB to ganger. Om man ser bort fra R2, er skillet mellom de russiske S1-talerne svært skarpt: Enten aksepterer du finitt LDB, eller så gjør du ikke det. For den kinesiske gruppen er aksepten svært varierende. Det samme gjelder den norske kontrollgruppen, selv om majoriteten av informantene her er negative til LDB over finitte setningsgrenser. Sju informanter i den norske kontrollgruppen aksepterer finitt LDB av *seg* 0 eller 1 av 5 ganger. Fem informanter aksepterer dette bindingsforholdet 2–3 av 5 ganger, mens tre informanter aksepterer det 4–5 av 5 ganger.

Figur 15: Histogram, finitt LDB av *seg* (3B). Søylene angir antall informanter som aksepterte finitt LDB av *seg* (3B) henholdsvis 0, 1, 2, 3, 4 og 5 ganger.

8.1.3.2 Informant R11 og R16

Ettersom aksepten for LDB av *seg* over finitte setningsgrenser er svært ulik for informant R11 og R16, sammenlignet med resten av den russiske gruppen, er det naturlig å ta en nærmere titt på disse informantene. 14 av de 17 russiske informantene tillater *aldri* finitt LDB av *seg* (3B).¹⁵ R11 og R16 tillater imidlertid dette bindingsforholdet henholdsvis fire og fem ganger og skiller seg derfor i stor grad fra de andre russiske morsmålsbrukerne. R11 og R16 (og R2) er «ansvarlige» for at finitt LDB av *seg* (3B) kommer opp med 13 % aksept for den russiske gruppen, samlet sett. Dersom man hadde tatt disse informantene ut av gruppen, ville aksepten for finitt LDB av *seg* (3B) vært tilnærmet null. Disse to informantene har også høyere aksept for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) enn de andre russiske informantene.

¹⁵ Informant R2 aksepterer finitt LDB to ganger.

Som de eneste informantene i studien oppgir informant R11 og R16 engelsk som *ikke-foretrukket* språk. Et annet fellestrekk er at de begge lærte engelsk som tredjespråk (S3), altså ikke som språk nummer to (det første språket lært etter S1). Majoriteten av de russiske og kinesiske informantene lærte engelsk som sitt første S2. R11 var 35 år da hun lærte engelsk og har 2,5 (av 6)¹⁶ som samlet nivå i engelsk. R16 var 17 da hun lærte engelsk og har 3,75 som gjennomsnittsnivå i engelsk. Også informant R13 oppgir at hun ikke har engelsk som språk nummer to. Denne informanten lærte engelsk som 22-åring og har høyt nivå i engelsk (4,25). I motsetning til R11 og R16 aksepterer ikke denne informanten finitt LDB. Også aksepten for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) er svært lav (to i SV og én i TV). Det ser altså ikke ut til at det å ha engelsk som tredjespråk ene og alene kan forklare hvorfor R11 og R16 har så høy aksept av finitt LDB.

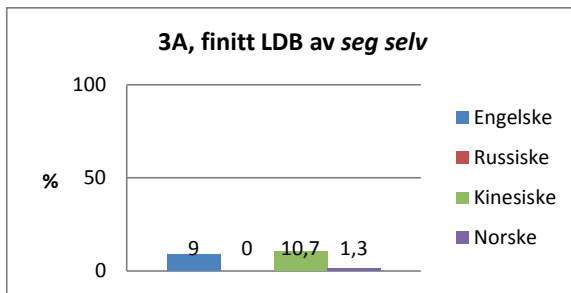
En viktig forskjell mellom informant R11 og R16 og de andre informantene er altså at de foretrekker å ikke bruke engelsk. En regresjonsanalyse viser at variabelen *Engelsk ikke foretrukket* er statistisk signifikant og kan forklare store deler av variasjonen innad i den russiske gruppen.¹⁷ Dette funnet er ikke så overraskende i og med at gruppen som helhet svarer svært homogent. Informant R11 og R16 er nærmest alene opphav til variasjonen her, og begge to oppga som nevnt engelsk som et språk de ikke foretrekker å bruke. Jeg har kategorisert engelsk som et språk som er –M FIN (jf. kapittel 5.3.3 og kapittel 10.3.4). Mye tyder på at realiseringen av finittkategorien i S1 kan være en mer relevant for aksepten av finitt LDB enn hvorvidt S1 har LDB. Dette diskuteres grundig i kapittel 10.

8.1.4 Finitt langdistansebinding av *seg selv* (3A)

Setningstype 3A tester LDB av morfologisk sammensatte *seg selv* over finitt setningsgrense. Denne setningstypen testes kun i SV, og den testes fem ganger. Figur 16 viser at informantenes aksept for dette bindingsforholdet er svært lav.

¹⁶ Nivå viser her til egenrapportert nivå. Informantene ble bedt om å vurdere egne ferdigheter i andre S2 på en skala fra 1 til 6, der 1 er *veldig dårlig* og 6 er *innfødtnivå*. De måtte vurdere egne ferdigheter innen kategoriene *lese*, *skrive*, *snakke* og *lytte*. Tallet 2,5 viser til informantens gjennomsnittsverdi for disse fire kategoriene (jf. kapittel 7.1.5).

¹⁷ Dette diskuteres i kapittel 9.2.1.

Figur 16: Finitt LDB av *seg selv* (3A).
Eksempelsetning: David_i tror at Frank legger skylda på seg selv_i.

En enveis ANOVA viser at det er statistisk signifikant forskjell mellom gruppene aksept av dette bindingsforholdet ($F_{3,58} = 5,288$, $p = ,003$). En post-hoc Tukey HSD viser gruppeforskjellene: Den russiske gruppen er statistisk sett ulik både den engelske gruppen ($p = ,019$) og den kinesiske gruppen ($p = ,019$), mens den skårer svært likt den norske gruppen ($p = ,981$). Også den engelske og kinesiske gruppens skåre er nærmest identisk ($p = 1,00$). Den norske kontrollgruppen er litt ulik både den engelske og kinesiske gruppen, men forskjellen er ikke statistisk signifikant (for begge gruppene er $p = ,061$).

For å undersøke om informantene behandlet setninger med finitt LDB med anaforen *seg* og *seg selv* likt, kjørte jeg en t-test for parvis avhengige stikkprøver på hver av informantgruppene. For den engelske gruppen var det statistisk signifikant forskjell i aksepten av disse bindingskonstruksjonene ($t(14) = -8,191$, tosidig, $p = ,000$). Det samme gjelder for den kinesiske ($t(14) = -4,680$, tosidig, $p = ,000$) og den norske gruppen ($t(14) = -4,369$, tosidig, $p = ,001$). For den russiske gruppen er det ingen statistisk signifikant forskjell i aksepten av finitt LDB av *seg selv* (3A) og finitt LDB av *seg* (3B) ($t(16) = -1,734$, tosidig, $p = ,102$). Jeg tror dette skyldes at majoriteten av informantene avviser begge bindingskonstruksjonene. Kun tre informanter (R2, R11 og R16) aksepterer 3B, mens alle avviser 3A.¹⁸ Resultatene viser at det for aller fleste informantgruppene er stor forskjell i informantenes aksept av finitt LDB av enkel anafor og finitt LDB av sammensatt anafor.¹⁹

¹⁸ Setningstype 3A (finitt LDB av *seg selv*) og 3B (finitt LDB av *seg*) testes begge fem ganger hver. Det vil si at 85 svar sammenlignes. Om man legger sammen R11, R16 og R2s aksept for finitt LDB av *seg* (3B), utgjør antallet avviste setninger 74 for gruppen som helhet. I sammenligningen av 3A og 3B svarer 14 av 17 informanter likt. R11, R16 og R2s aksept for 3B veier dermed ikke tungt nok til å utgjøre en statistisk forskjell.

¹⁹ Selv om majoriteten av de russiske informantene avviser både finitt LDB av *seg selv* (3A) og finitt LDB av *seg* (3B), ville det ikke være uproblematisk å slå sammen resultatene fra de to testene. Selv om samme type binding testes (finitt LDB), kan det tenkes at det er forskjellige ting som står bak avvisningen av de to setningstypene. Eksempelvis kan man tenke seg at finittet er grunnen til at 3B (finitt LDB av *seg*) avvises, mens anaformorfologi kan være årsaken til at 3A (finitt LDB av *seg selv*) avvises.

8.1.5 Finitt LDB av *seg* vs. ikke-finitt LDB av *seg*

Distinksjonen mellom finitt og ikke-finitt LDB er relevant i tempus–infinitiv-asymmetrien. Etersom analyse av tempus–infinitiv-asymmetrien er viet stor plass i denne avhandlingen, er det naturlig å se nærmere på resultatene for setningstypene som tester finitt og ikke-finitt LDB av *seg* (2B og 3B), samt se på forholdet mellom de to bindingskonstruksjonene. I dette delkapitlet ser jeg først nærmere på om det er noe implikasjonelt forhold mellom aksepten av finitt LDB av *seg* og ikke-finitt LDB av *seg*, og jeg undersøker om informantene skiller mellom de to bindingstypene. Deretter undersøker jeg om det er noen interaksjon mellom variablene *gruppe* og *setning* for de to nevnte bindingskonstruksjonene. Til slutt inspiserer korrelasjonene mellom finitt og ikke-finitt LDB av *seg*.

8.1.5.1 Implikasjonelt forhold mellom finitt LDB og ikke-finitt LDB av *seg*

Det er ingen informanter som tillater finitt LDB av *seg* (3B), som ikke også tillater ikke-finitt LDB av *seg* (2B). Finitt LDB (3B) testes fem ganger, mens ikke-finitt LDB (2B) testes fem ganger i henholdsvis TV og SV. Ser man nærmere på dataene, ser man at ingen informant(er) aksepterer finitt LDB av *seg* (3B) flere ganger enn de aksepterer ikke-finitt LDB av *seg* (2B). Aksepterer man for eksempel finitt LDB (3B) tre ganger, vil man akseptere ikke-finitt LDB (2B) minst tre eller flere ganger, aldri to eller mindre. Det finnes enkelte informanter som har lavere skåre på én av de to testene for ikke-finitt LDB (2B) enn testen for finitt LDB (3B). Dette gjelder for eksempel informant K9. K9 aksepterer finitt LDB fem ganger, mens ikke-finitt LDB av *seg* (2B) kun aksepteres én gang i SV, i TV aksepteres derimot ikke-finitt LDB av *seg* fem ganger. Det finnes altså ingen informant som har lavere aksept i både 2BTV og 2BSV enn på 3B. En av 2B-skårene er like høy eller høyere enn skåren på 3B. Dette tyder på at det kan være et implikasjonelt forhold mellom aksept av finitt LDB på den ene siden og aksept av ikke-finitt LDB på den andre siden. Innlærere som aksepterer finitt LDB, aksepterer nødvendigvis også ikke-finitt LDB, men ikke motsatt.

8.1.5.2 Skiller informantene mellom ikke-finitt LDB og finitt LDB av *seg*?

For å finne ut om det var noen statistisk forskjell mellom gruppenes aksept av ikke-finitt LDB av *seg* (2B) og finitt LDB av *seg* (3B), kjørte jeg flere t-tester for parvis avhengige stikkprøver der jeg sammenlignet henholdsvis 2BTV og 3B, og 2BSV og 3B. For S2-innlærerne samlet sett er det statistisk signifikant forskjell mellom aksepten for ikke-finitt LDB av *seg* i TV og finitt LDB av *seg* 3B ($t(46) = 5,65, p < ,001$), og mellom ikke-finitt

LDB av *seg* i SV og finitt LDB av *seg* ($t(31) = -3,37$).²⁰ Tabeller med resultater og deskriptiv statistikk fra disse t-testene finnes i appendiks B.

I og med at det er statistisk forskjell mellom flere av gruppene aksept av finitt og ikke-finitt LDB av *seg* i de TV og SV (jf. 8.1.1 og 8.1.3), kjørte jeg også t-test for parvis avhengige stikkprøver for hver av gruppene. Hensikten med denne testen er å se om det er noen statistisk signifikant forskjell mellom en gruppes aksept for ikke-finitt LDB av *seg* i TV og SV. For den engelske gruppen er det ingen statistisk signifikant forskjell i aksepten av de to bindingsforholdene i noen av sammenligningene (3B og 2BTV: $t(14) = ,823, p = ,424$, 3B og 2BSV: $t(14) = ,746, p = ,469$). For den engelske gruppen er det altså ingen statistisk forskjell i aksepten av finitt og ikke-finitt LDB av *seg*. For den russiske gruppen derimot er det statistisk signifikans i aksepten av de to bindingsforholdene i begge sammenligningene (3B og 2BTV: $t(16) = 4,587, p < ,001$, 3B og 2BSV: $t(16) = 4,386, p < ,001$). For den russiske informantgruppen er resultatene dermed motsatt av den engelske informantgruppen, da disse testene viser at aksepten for ikke-finitt og finitt LDB av *seg* statistisk sett er ulike. For den kinesiske gruppen er det ingen statistisk signifikant forskjell i sammenligningen der resultatene for ikke-finitt LDB av *seg* i SV er inkludert (3B og 2BSV: $t(14) = -,425, p = ,677$), men det er statistisk signifikant forskjell i t-testen med resultatene for ikke-finitt LDB av *seg* i TV (2BTV og 3BTV: $t(14) = 4,670, p < ,001$). Den kinesiske gruppens resultater er altså ulike for de to testtypene.

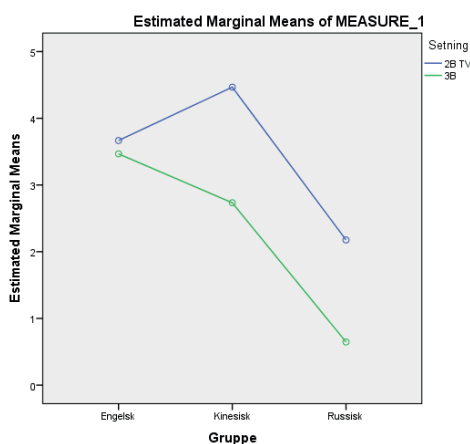
Disse resultatene viser at den engelske gruppen i liten grad skiller mellom LDB over ikke-finitte og finitte setningsgrenser. Dette står i sterk kontrast til den russiske gruppen der skillet mellom LDB over finitte og ikke-finitte setningsgrenser er skarpt. Med unntak av tre informanter (R11, R16 og R2) er det som nevnt ingen russiske informanter som aksepterer LDB av *seg* over finitte setningsgrenser. For den kinesiske gruppen er resultatene for aksepten av ikke-finitt LDB ulike i TV og SV, og det er kun statistisk signifikant forskjell i t-testen der resultatene fra ikke-finitt LDB av *seg* i SV er inkludert. I sammenligningen der resultatene for ikke-finitt LDB av *seg* i TV brukes, er det ingen statistisk forskjell i aksepten av de to bindingsforholdene, noe som er interessant siden konstruksjonene her testes med samme metode. Ettersom de kinesiske informantene svarer ulikt i TV og SV, gir det mest mening å se på resultatet der samme testmetode er brukt (jf. diskusjon i 8.1.1.2).

²⁰ På grunn av avgjørelsen om å kun ta hensyn til den kinesiske informantenes resultater fra ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i TV i sammenligninger med finitt LDB av *seg* (3B) er ikke den kinesiske gruppens resultater inkludert i resultatene for S2-gruppene samlet sett for t-test for parvis avhengige stikkprøver 2BSV-3B. Jeg har også kjørt en t-test for parvis avhengige stikkprøver for 2BSV-3B der den kinesiske gruppen er inkludert i den samlede S2-gruppen. Også da er det statistisk signifikant forskjell mellom de to setningstypene ($t(46) = 2,170, p = ,035$). Resultatene fra denne testen finnes i appendiks B.

8.1.5.3 RM ANOVA – interaksjon mellom gruppe og setning

For å undersøke forholdet mellom ikke-finitt LDB av *seg* (2B) og finitt LDB av *seg* (3B) nærmere kjørte jeg en *repeated measures ANOVA* (RM ANOVA). Ettersom ikke-finitt LDB av *seg* testes ved hjelp av to ulike metoder, mens finitt LDB av *seg* kun testes ved hjelp av én metode, kjørte jeg én test mellom ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i TV og finitt LDB av *seg* (3B), og én test mellom ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i SV og finitt LDB av *seg* (3B).

Resultatene for testen av 2BTV vs. 3B viser at det er statistisk signifikant forskjell mellom setningene ($F_{1,44} = 38,4, p < ,001$), noe som betyr at S1-gruppene har ulik aksept for de to bindingsforholdene (2BTV og 3B). Også interaksjonen *setning-gruppe* er statistisk signifikant ($F_{2,44} = 6,48, p = ,003$). Dette betyr at ikke-finitt LDB i TV og finitt LDB har ulike effekter hos de ulike gruppene. Figur 17 illustrerer dette.

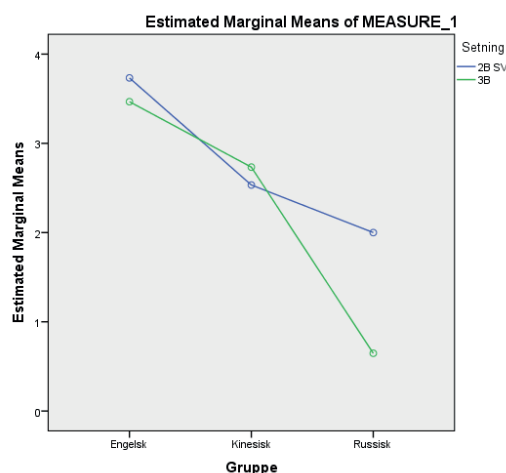
Figur 17: RM ANOVA 2BTV-3B.

Den blå linjen viser aksepten for ikke-finitt LDB av *seg* i TV (2BTV), mens den grønne linjen viser aksepten for finitt LDB av *seg* (3B).

Som vi ser i Figur 17, er det forskjell mellom gruppene aksept for disse to bindingskonstruksjonene. Hadde aksepten for setningene vært lik blant gruppene, ville linjen for hver setning vært tilnærmet horisontal. Imidlertid kan det se ut som om den engelske gruppens resultater er årsaken til at interaksjonen *setning-gruppe* kommer opp som statistisk signifikant. Som vi ser av figuren, er den engelske gruppens aksept for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i TV og finitt LDB av *seg* (3B) ganske lik. For den russiske og kinesiske gruppen ser det derimot ut til at de to setningstypene har samme effekt hos begge gruppene; aksepten for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i TV er høyere enn aksepten for finitt LDB av *seg* (3B). For å undersøke om den engelske gruppen er kilden til at interaksjonen *setning-gruppe* kommer

opp som statistisk signifikant, kjørte jeg en RM ANOVA *uten* den engelske gruppen. Denne testen bekreftet antakelsene mine, da interaksjonen *setning-gruppe* her kom opp som ikke-statistisk ($F_{1,30} = ,168, p = ,685$).

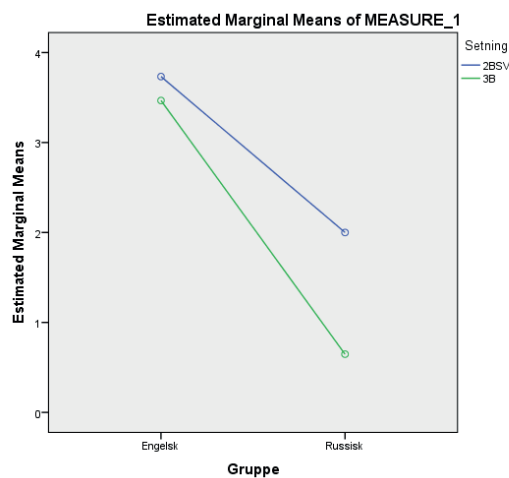
I testen der resultatene for ikke-finit LDB av *seg* i SV brukes, er variabelen *setning* statistisk signifikant ($F_{1,44} = 4,65, p = ,037$), men testen har lav styrke (styrke = ,559). Figur 18 illustrerer ulikheten i aksept de to setningstypene har hos de forskjellige gruppene.

Figur 18: RM ANOVA 2BSV-3B.

Den blå linjen viser aksepten for ikke-finit LDB av *seg* i SV (2BSV), mens den grønne linjen viser aksepten for finitt LDB av *seg* (3B).

Også her er interaksjonen *setning-gruppe* statistisk signifikant ($F_{2,44} = 4,55, p = ,016$). For den engelske gruppen er det, i likhet med i forrige test (2BTV vs. 3B), liten forskjell mellom aksepten for de to bindingsforholdene (2BSV og 3B). Også for den russiske gruppen samsvarer dette resultatet med det forrige; aksepten for 3B er mye lavere enn aksepten for 2B (både SV og TV). Den kinesiske gruppen har som nevnt ulik aksept for ikke-finit LDB av *seg* i TV og SV. I SV er aksepten for ikke-finit LDB lavere enn aksepten for finitt LDB, mens i TV er aksepten for ikke-finit LDB høyere enn aksepten for finitt LDB. For den russiske og engelske gruppen er aksepten for ikke-finit LDB (2BSV) høyere enn aksepten for 3B, selv om størrelsesforholdet mellom akseptraten er ulik. Interaksjonen *setning-gruppe* er også statistisk signifikant når resultatene til den kinesiske gruppen er utelatt ($F_{1,30} = 5,341, p = ,028$) (se Figur 19).

Figur 19: RM ANOVA 2BSV-3B uten kinesisk gruppe. Den blå linjen viser aksepten for ikke-finitt LDB av *seg* i SV (2BSV), mens den grønne linjen viser aksepten for finitt LDB av *seg* (3B).

Når man ser på Figur 17, kan det se ut som om både den russiske og den kinesiske informantgruppen har tempus–infinitiv-asymmetri (TIA), ettersom aksepten for ikke-finitt LDB av *seg* er høyere enn for finitt LDB av *seg*. Om man ser på Figur 18, ser det derimot ut som om kun den russiske gruppen har TIA. Hvis avvisningen av finitt LDB er kjernen i TIA, blir ikke forskjellen mellom den kinesiske gruppens aksept for ikke-finitt LDB i de to testtypene relevant, ettersom aksepten for finitt LDB er konstant, mens det er aksepten for ikke-finitt LDB som varierer. Dersom dette stemmer, tyder det på at TIA ikke er likt fordelt blant innlærergruppene. Dette er svært relevant for forskningsspørsmål IV (*Vil noen av S2-innlærerne ha TIA?*). Det vil være overraskende dersom TIA er ujevnt fordelt blant innlærerne med ulike S1, ettersom man i tidligere studier har funnet TIA hos innlærere med forskjellige S1 (jf. kapittel 5.3). De individuelle resultatene vil gi oss nærmere innsikt i hvilke innlærere som har TIA. Dette diskuteres inngående i kapittel 10.1, der jeg ser nærmere på de individuelle resultatene for TIA.

8.1.5.4 Korrelasjoner mellom ikke-finitt LDB av *seg* og finitt LDB av *seg*

For å undersøke forholdet mellom ikke-finitt LDB av *seg* (2B) og finitt LDB av *seg* (3B) videre, kjørte jeg korrelasjonstester der de to setningstypene ble sammenlignet. Jeg så på gruppene hver for *seg* og sammen. Tabell 19 gir en oversikt over resultatet fra korrelasjonstesting.

Tabell 19: Korrelasjoner mellom 2B og 3B²¹

		2BSV-3B	2BTv-3B	2BTv-2BSV
Eng	Pearson	,339	,819**	,439
	Sig. (2-tailed)	,217	,000	,102
	N	15	15	15
Rus	Pearson	,564*	,539*	,571*
	Sig. (2-tailed)	,018	,026	,017
	N	17	17	17
Kin	Pearson	,411	,541*	,250
	Sig. (2-tailed)	,129	0,37	,368
	N	15	15	15
Alle S2	Pearson	,703**	,690**	,635**
	Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000
	N	32	47	32
Nor	Pearson	,549*	,499	,591*
	Sig. (2-tailed)	,034	,058	,020
	N	15	15	15

** Korrelasjonen er signifikant på 0,01-nivå (tosidig)

*Korrelasjonen er signifikant på 0,05-nivå (tosidig)

Alle korrelasjonene er statistisk signifikante og positive for S2-innlærerne sett under ett. Høy aksept av LDB over ikke-finite setningsgrenser (2B) gir høy aksept av LDB over finite setningsgrenser (3B), og omvendt, og korrelasjonene er sterke.

Resultatene for de ulike S1-gruppene viser at det for den russiske gruppen er statistisk signifikant korrelasjon mellom finitt LDB og ikke-finitt LDB i både TV og SV. For den engelske og kinesiske gruppen er det kun korrelasjonen mellom 3B og 2BTv som er statistisk signifikant. Dette er interessant da det kan si noe om testene som er brukt. Hadde informantene svart helt likt i både SV og TV, ville korrelasjonskoeffisienten mellom finitt LDB og ikke-finitt LDB av *seg* vært tilnærmet lik for begge testene. Resultatene her tyder imidlertid på at informantene avgir «likere» svar innen hver av testtypene enn på tvers av testtypene, noe som også gjelder for den norske kontrollgruppen. Dette kommer tydelig til uttrykk hos den engelske informantgruppen der korrelasjonskoeffisienten mellom 2BTv og 3B er svært høy ($r = ,819, p < ,001$).

8.1.6 Ingen dialektal forskjell i aksept av finitt og ikke-finitt LDB av *seg*

Den norske kontrollgruppen er satt sammen av personer med trøndersk og østnorsk dialekt. For å undersøke om dialekt utgjør en relevant forskjell i kontrollgruppens aksept av 2B og 3B,

²¹ I denne tabellen viser resultatet *Alle S2* i sammenligningen *2BSV-3B* og *2BTv-2BSV* til resultatene for den engelske og russiske gruppen sett under ett. Resultatene for den kinesiske innlærerguppen er altså ikke inkludert. Dette fordi jeg kun tar hensyn til resultatene fra 2BTv for den kinesiske gruppen (jf. diskusjonen i delkapittel 8.1.1.2). Dersom den kinesiske gruppens resultater for 2BSV-3B inkluderes, får vi følgende resultat: *Pearson: ,572***, *Sig. (tosidig): ,000*, *N: 47*. For 2BTv-2BSV blir resultatet slik: *Pearson: ,413***, *Sig. (2-tailed): ,004*, *N: 47*.

kjorte jeg en t-test for uavhengige stikkprøver der gruppen var delt i to etter dialekt: østnorsk og trøndersk. For setning 2B i SV (østnorsk: mean = 4,27, SD = 1,33, trøndersk: mean = 4,22, SD = 1,09) var det ingen forskjell mellom de trøndersktalende og de østnorsktalende informantene ($t(13) = -,089, p = ,931$). Det samme gjelder setning 2B i TV (østnorsk: mean = 4,33, SD = ,52, trøndersk: mean = 3,89, SD = 1,27, $t(13) = ,806, p = ,435$), og 3B i TV (østnorsk: mean = 1,5, SD = 1,64, trøndersk: mean = 2,44, SD = 1,88, $t(13) = -1,000, p = ,335$). Disse resultatene viser at det ikke er noen forskjell mellom aksepten for henholdsvis finitt LDB av *seg* (3B) og ikke-finitt LDB av *seg* (2B) hos førstespråktalere av norske med henholdsvis trøndersk og østnorsk dialekt. Dette resultatet er interessant ettersom det er vanlig anta både at ikke-finitt LDB av *seg* er mer utbredt i trøndersk enn i østnorske dialekter, samt at finitt LDB aksepteres i enkelte trønderske dialekter, men ikke i østnorske dialekter (jf. kapittel 6.4.). Det ser altså ikke ut til at de trønderske informantene er «ansvarlige» for at aksepten på finitt LDB av *seg* er på hele 41,3 % i S1-gruppen.

Når man ser nærmere på resultatene til enkeltindividene i gruppen²², er det lett å se at det er stor spredning i informantenes aksept av begge typer LDB. Noen er svært liberale, mens andre er svært restriktive. Det er verdt å merke seg at ingen av informantene har større aksept for finitt LDB av *seg* (3B) enn for ikke-finitt LDB av *seg* (2B). Dette er felles for S1- og S2-talene av norsk.

Selv om det ikke var noen statistisk signifikant forskjell i aksepten av finitt LDB (3B), er det verdt å merke seg at to trøndersktalende informanter godtok dette bindingsforholdet 5 av 5 ganger, mens ingen av informantene med østnorsk dialekt hadde like høy aksept for denne typen binding. Dette tyder på at aksepten for finitt LDB kan være litt høyere hos trøndersktalende individer, selv om forskjellen ikke er statistisk signifikant.

Det er viktig å være oppmerksom på at antallet personer med henholdsvis østnorsk og trøndersk dialekt er ganske lavt i kontrollgruppen. Kontrollgruppen hadde ni trøndersktalende informanter og seks østnorsktalende informanter. Som nevnt bør gruppene som sammenlignes i en t-test, være jevnstore. Ettersom gruppene med trønderske og østnorske informanter er både ujevne og relativt små, er det noe usikkerhet forbundet med de statistiske resultatene. For å få bedre innsikt i S1-taleres aksept av ulike bindingsforhold hadde det derfor vært interessant å gjennomføre denne testen på en større informantgruppe.

Det er vanlig å anta at LDB i norsk, men unntak av enkelte dialekter, ikke kan krysse finitte setningsgrenser. Det er derfor overraskende at aksepten for dette bindingsforholdet er

²² Individuelle resultater finnes i appendiks D.

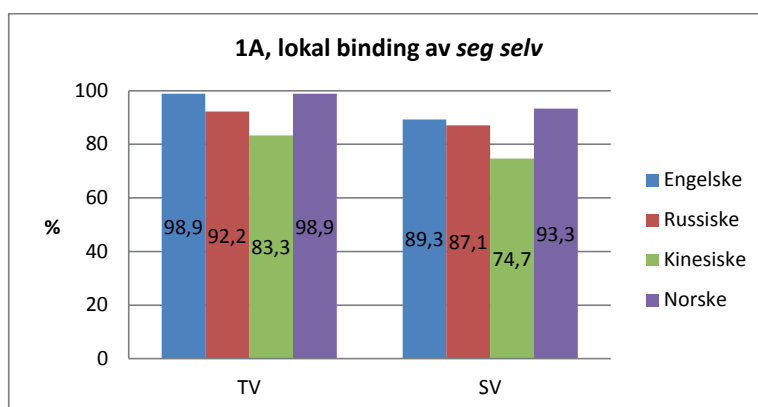
så høy i den norske S1-gruppen (41,3 %). Disse resultatene antyder at aksepten for finitt LDB kan være mer utbredt enn tidligere antatt.

Det er ikke noe nytt at finitt LDB er utbredt i enkelte norske dialekter (jf. kapittel 6.4.2). I kapittel 10 argumenterer jeg for at S2-innlærere som har TIA i sitt norske S2 analyserer norsk som +M FIN, fordi det å oppfatte skillet mellom finitt og ikke-finitt LDB krever at man klarer å skille mellom finitte og ikke-finitte setningsgrenser. Dette må ikke tolkes dithen at norske innlærere som aksepterer finitt LDB av *seg* ikke analyserer sitt norske S1 som +M FIN.²³ Sannsynligvis representerer deres aksept for finitt LDB et system de har i tillegg til det regulære, norske systemet med ikke-finitt LDB av *seg*. Roeper (1999) mener at både dialektal variasjon blant voksne S1-talere, diakronisk språkendring og variasjon i S1-tilegning skyldes at alle S1-talere har konstant tilstedeværelse flere parallelle grammatikker som eksisterer samtidig. Amaral & Roeper (2013: 1f) påpeker at «[...] natural grammars readily accommodate incompatible rules, while the speaker has to decide which of the rules are productive, and which ones are idiosyncratic and lexically motivated». I denne sammenheng vil det si at mange norske S1-talere mest sannsynlig har flere systemer for LDB som eksisterer parallelt. Eksempelvis har trøndersktalende personer som aksepterer finitt LDB både en grammatikk der ikke-finitt LDB representerer det regulære systemet samt et parallelt tilleggssystem der også finitt LDB er akseptert. Det finnes ulike forklaringer på finitt LDB. Som nevnt i kapittel 2.4 brukes både logofori og perspektiv for å forklare denne typen binding, og i flere analyser (Kuno 1987, Zribi-Hertz 1989, Pollard & Sag 1992 og Reinhart & Reuland 1991, 1993) antas det at «[...] certain reflexives, or certain reflexives in certain syntactic positions, are subject to semantic or discourse constraints rather than (or in partial lieu of) formal principles» (Thomas 1995: 231). Det kan tenkes at flere av informantene i den norske kontrollgruppen inntar perspektivet til subjektet i hovedsetningen, og dermed aksepterer finitt LDB av *seg*. Som vi husker fra kapittel 6.4.2, foretrekkes *seg* framfor pronominal i dialekter der LDB er utbredt, fordi anaforen er mer restriktiv enn pronomenet med hensyn til referanse (Strahan 2001: 167f). Roeper (1999: 170) påpeker at «[...] any consistent grammar cannot have contradictory rules. Therefore one must postulate two grammars, even if they differ only in a single rule». Sett sammen med diskusjonen om logofori og perspektiv, kan dette mest sannsynlig kan forklare variasjonen vi finner blant de norske S1-talere.

²³ Selv om jeg ikke har testet det, ville jeg blitt svært overrasket dersom det viste seg at de norske S1-talere som aksepterer finitt LDB av *seg* blander sammen finitte og ikke-finitte verbformer i norsk. Det er sannsynligvis ikke tilfelle.

8.1.7 Lokal binding av *seg selv* til subjekt (1A)

Testsetning 1A undersøker aksepten for binding av anaforen *seg selv* til et lokalt subjekt. Dette konstruksjonen testes seks ganger i TV og fem ganger i SV. Figur 20 viser den prosentvise aksepten for dette bindingsforholdet blant de ulike gruppene.²⁴

Figur 20: Lokal binding av *seg selv* til subjekt.
Eksempelsetning: Lise hørte Anne, fortelle om seg selv_i.

Som Figur 20 viser, har alle informantgruppene høyere aksept for lokal binding av *seg selv* i TV sammenlignet med SV.²⁵ Man bør merke seg at heller ikke den norske kontrollgruppen har full skåre i noen av testene. Dette sier noe om hvor vanskelig det er å undersøke grammatisk kompetanse på anaforisk binding. Bindingssetninger er komplekse og vanskelige å teste. Det at selv morsmålsbrukere ikke har full skåre på lokal binding av *seg selv*, understreker dette faktumet.

For lokal binding av *seg selv* til subjekt (1A) i SV viser en enveis ANOVA at det er statistisk signifikant forskjell mellom gruppene, $F_{3,58} = 3,38$, $p = ,024$. Resultatene fra post-hoc Tukey HSD viser at det er statistisk signifikant forskjell mellom den kinesiske gruppen og den norske kontrollgruppen ($p = ,025$). Ellers er det ingen forskjeller mellom gruppene statistisk sett.

En enveis ANOVA viser at det er statistisk signifikant forskjell mellom gruppene for lokal binding av *seg selv* til subjekt (1A) i TV, $F_{3,58} = 5,93$, $p = ,001$. Post-hoc Tukey HSD-

²⁴ Vedlagt i appendiks D ligger en oversikt med individuelle resultater for lokal binding av *seg selv* (1A).

²⁵ Informant E9 hadde unnlatt å besvare en side i eksperimentet, og jeg mangler derfor data fra en av testsetningene i 1ASV. Informanten hadde derfor en skåre på 4 (av 5) i SV. I TV aksepterte denne informanten 1A i 6 av 6 tilfeller. Det er umulig å si med sikkerhet hvorvidt vedkommende ville hatt full skåre også i SV dersom alle testsetningene hadde blitt besvart, selv om dette er relativt sannsynlig.

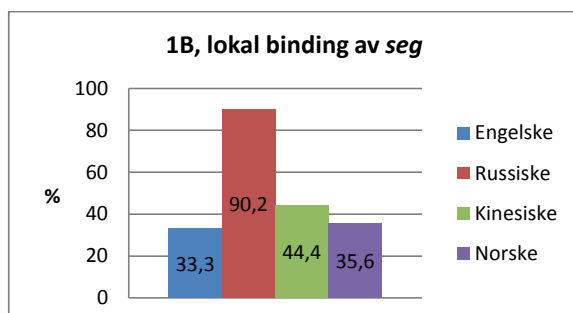
testen avslører at det også her er den kinesiske gruppen som statistisk sett skiller seg fra henholdsvis den engelske gruppen ($p = ,003$) og den norske kontrollgruppen ($p = ,003$).

For å undersøke om noen av gruppene svarte ulikt på 1A i SV og TV, kjørte jeg en t-test for parvis avhengige stikkprøver på resultatene for hver gruppe. Kun hos den engelske gruppen var det statistisk signifikant forskjell mellom 1A i TV og SV, $t(14) = -2,17, p = ,048$. En RM ANOVA bekrefter at det er statistisk signifikant forskjell mellom gruppenes svar på setningene ($F_{1,58} (102,9, p < ,001)$), mens det ikke er noen interaksjon mellom variablene gruppe–setning ($F_{3,58} = ,145, p = ,933$).

Den kinesiske gruppen har her lavest skåre. Det var også den gruppen som gjorde det dårligst på luketesten. Dette kan tyde på at eksperimentet framstod som vanskeligere for den kinesiske gruppen sammenlignet med de andre gruppene

8.1.8 Lokal binding av *seg* til subjekt (1B)

Setningstype 1B tester lokal binding av anaforen *seg* med status som semantisk argument. Dette er altså setninger der *seg* bindes lokalt til subjektet til et transitivt verb. Setningen testes tre ganger i TV. Figur 21 viser resultatene. Den russiske gruppen har svært høy aksept for dette bindingsforholdet (90,2 %). De andre gruppene har lav aksept: Den engelske gruppen ligger på 33,3 %, den russiske på 44,4 %, og den norske på 35,6 %.

Figur 21: Lokal binding av *seg* (1B).
Eksempelsetning: Per tror at Ole, kjøpte en eske konfekt til seg.

Dette bindingsforholdet er egentlig ikke ansett som grammatisk i norsk. I andre språk, som eksempelvis kinesisk og russisk, kan morfologisk enkle anaforer lokalbindes uten at verbet er inherent refleksivt (jf. kapittel 2), ergo representerer ikke dette et UG-brudd. Konstruksjonen ble inkludert i testen ut fra ønsket om å se hvorvidt informantene skilte mellom binding av

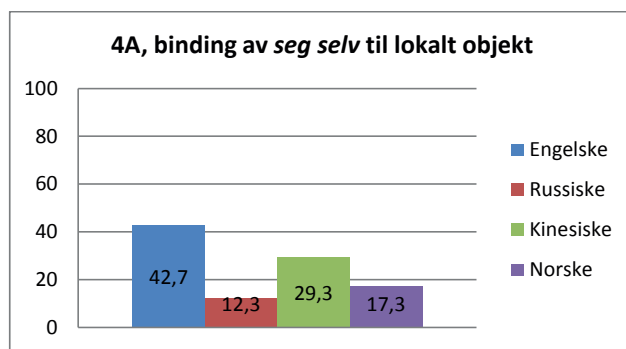
sammensatt og enkel anafor. Dersom det hadde vist seg at resultatene fra setningene som testet lokal binding av *seg selv* (1A), og setningene som testet lokal binding av *seg* (1B), var sammenfallende, kunne man vurdere om det var naturlig å slå sammen resultatene for testsetningene som har lik distanse og orientering, men ulik anafor (som for eksempel 1A og 1B). Dette er ikke tilfellet.

8.2 Anaforbinding: Orientering

I dette delkapittelet presenterer jeg resultatene for setningene som tester aksepten for objektorientering.

8.2.1 Binding av *seg selv* til lokalt objekt (4A)

Testkonstruksjon 4A tester binding av *seg selv* til lokalt objekt. Setningstypen testes fem ganger i TV. Figur 22 viser den prosentvise aksepten for dette bindingsforholdet.

Figur 22: Lokal binding av *seg selv* til objekt (4A).
Eksempelsetning: Per fortalte Ola, om seg selv.

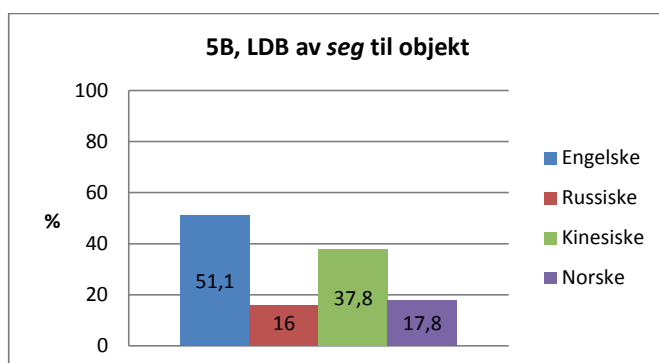
Figur 22 viser at den engelske informantgruppen gjennomsnittlig har høyest aksept for dette bindingsforholdet, med 42,7 %. Den russiske gruppens aksept er kun på 12,9 %. Den kinesiske gruppens aksept ligger på 29,3 %, mens den norske gruppens aksept er på 17,33 %.

En enveis ANOVA viser at det er statistisk signifikant forskjell mellom gruppens aksept av lokal objektbinding, $F_{3,58} = 5,50$, $p = ,002$. Post-hoc Tukey HSD-testen viser at det er den engelske gruppen som skiller seg fra den russiske gruppen ($p = ,002$) og den norske kontrollgruppen ($p = ,016$). Ellers er det ingen forskjeller mellom gruppene.

I kapittel 11 ser jeg nærmere på de individuelle resultatene for lokal binding av *seg selv* til objekt, og jeg analyserer disse dataene nærmere.

8.2.2 Langdistansebinding av *seg* til objekt (5B)

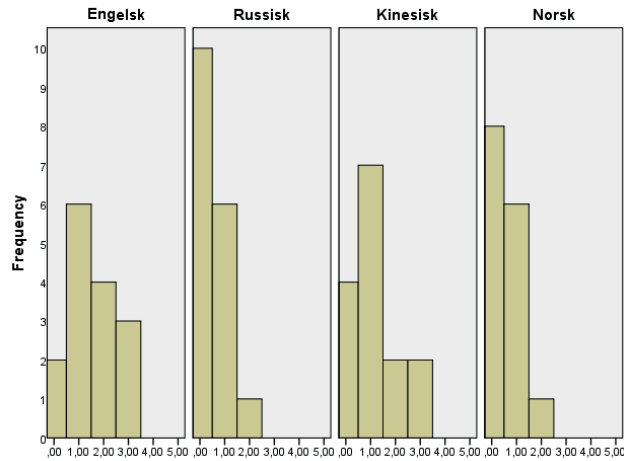
Setning 5B tester LDB av *seg* til objekt, et bindingsforhold som av mange er antatt å representere et UG-brudd (jf. kapittel 2.3.2). Setningen testes kun tre ganger i TV. Figur 23 viser at den engelske gruppen godtar dette bindingsforholdet med gjennomsnittlig 51,1 %. Aksepten er lavere i de andre gruppene.

Figur 23: LDB av *seg* til objekt (5B).
Eksempelsetning: Kari forteller Stine, at naboen hater seg.

Levene's test viser at variasjonen mellom gruppene er homogen ($p = ,225$). For å undersøke variasjonen mellom gruppene nærmere kjørte jeg en enveis ANOVA. Den viser at det er statistisk signifikant forskjell mellom gruppene $F_{3,58} = 5,875$, $p = ,001$. Post-hoc Tukey HSD viser at den engelske gruppen statistisk sett skiller seg fra den russiske gruppen ($p = ,003$) og den norske gruppen ($p = ,008$). Ellers er det ingen forskjell mellom gruppene.

Ettersom dette bindingsforholdet testes kun tre ganger, er det stor fare for at enkeltindivider som skiller seg ut fra resten av gruppen, kan gi store utslag på den prosentvise aksepten. Det er derfor naturlig å se nærmere på hvor mange informanter som aksepterte dette bindingsforholdet henholdsvis 0, 1, 2 og 3 ganger. Histogrammet i Figur 24 gir en oversikt over dette.

Figur 24: Histogram, LDB av *seg* til objekt (5B).

Søylene angir antall informanter som aksepterte LDB av *seg* til objektantecedent (5B) henholdsvis 0, 1, 2 og 3 ganger.

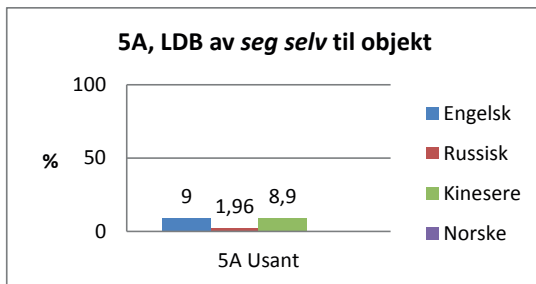
Histogrammet i Figur 24 viser at majoriteten av informantene i hver gruppe aksepterer LDB av *seg* til objekt (5B) 0 eller 1 gang. Den engelske gruppen skiller seg fra de andre gruppene ved at det er sju informanter som aksepterer LDB av *seg* til objektantecedent 2 eller 3 ganger. Som vi husker fra resultatene av lokal binding av *seg selv* (1A), hadde ingen av informantgruppene 100 % aksept for dette bindingsforholdet heller. Som jeg har nevnt tidligere, er anaforisk binding en komplisert konstruksjon å teste, og det er derfor forventet at det vil være noe variasjon i resultatene også hos S1-talere. Det faktum at ingen av gruppene har 100 % aksept for lokal binding av *seg selv* til subjektantecedent (jf. 8.1.7), understreker dette.

I testsetninger som inneholder undersetninger og har flere deltakere, som også er tilfelle for setningene som tester LDB av *seg* til objekt, er det derfor ikke overraskende å finne litt varierende resultater. Ser man bort fra den engelske S1-gruppen, er aksepten for LDB av *seg* til objekt svært lav i alle gruppene.

Dette bindingsforholdet diskuteres grundig i kapittel 11, der jeg også ser nærmere på de individuelle resultatene.

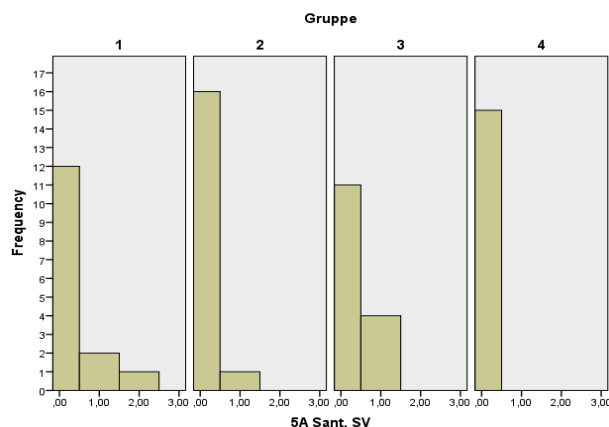
8.2.3 Langdistansebinding av *seg selv* til objekt (5A)

Testkonstruksjon 5A, LDB av *seg selv* til objekt, testes tre ganger i SV. Figur 25 viser resultatene.

Figur 25: LDB av *seg selv* til objekt (5A).
Eksempelsetning: Marit spør naboen, om Anne kan spise middag hos seg selv_i.

Aksepten for 5B er svært lav. Ingen av de norske informantene godtar dette bindingsforholdet. Den engelske gruppen har høyest aksept, med 9 %, mens den kinesiske gruppens aksept er på 8,9 %. Histogrammet i Figur 26 viser at det kun er én engelsk informant som godtar dette bindingsforholdet to ganger. Ellers er det ingen informanter som godtar bindingsforholdet mer enn én gang.

Figur 26: Histogram, LDB av *seg selv* til objekt (5A).
Søylene angir antall informanter som aksepterte LDB av *seg selv* til objektansedent (5A) henholdsvis 0, 1, 2 og 3 ganger.

Levene's test viser at gruppene ikke har homogen variasjon ($p = < ,005$). Resultatene fra en enveis ANOVA viser at variasjonen gruppene imellom ikke er statistisk signifikant, $F_{3,58} = 1,94, p = ,133$.

Sannhetsverdievalueringstesten er ingen enkel test, og det kan tenkes at en enkelt aksept av denne bindingen må regnes som en glipp. Setningene som tester binding til langdistanseobjekt, er svært kompliserte, da det kreves tre deltakere for å lage en situasjon der dette bindingsforholdet testes. Testsetning nummer 22, gjengitt i (1), illustrerer dette:

(1) Ola spiller gitar i et band. Knut, som er lillebroren til trommeslageren, beundrer Ola.

Trommeslageren forteller Ola om lillebroren.

Trommeslageren fortalte Ola at lillebroren beundrer seg selv.

Sant Usant

Det kan tenkes at kombinasjonen av kompleks testsetning og kompleks testmetode kan føre til individuell variasjon i testresultatet.

8.3 Sammenheng mellom LDB og SU-orientering

I dette delkapitlet ser jeg nærmere på sammenhengen mellom aksept for bindingsdomene og antesedentorientering. For å finne ut av forholdet mellom aksept av LDB og objektbinding kjørte jeg korrelasjoner mellom aksepten for objektbindingssetningene (lokal objektorientering av *seg selv*: 4A, LDB av *seg selv* til objekt: 5A og LDB av seg til objekt: 5B) og aksepten for LDB (ikke-finit LDB av seg: 2B og finitt LDB av seg: 3B). Tabell 20 gir oversikt over resultatene fra korrelasjonstesting.

Tabell 20: Korrelasjoner, orientering – distanse.
Korrelasjoner mellom aksepten for objektorientering (4A, 5A og 5B) og aksepten for LDB av *seg* (2B og 3B).

		4A- 2BSV	4A- 2BTV	4A- 3B	5B- 2BSV	5B- 2BTV	5B- 3B	5A- 2BSV	5A- 2BTV	5A- 3B
Eng	Pearson	,411	,104	-,149	,380	,471	,189	,007	,025	,206
	Sig.(2-tailed)	,128	,713	,595	,162	,076	,500	,981	,931	,461
	N	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Rus	Pearson	,359	,629**	,693**	,535*	,513*	,509*	,000	,365	-,108
	Sig.(2-tailed)	,157	,007	,002	,027	,035	,037	1,000	,149	,678
	N	17	17	17	17	17	17	17	17	17
Kin	Pearson	,608*	,425	,794**	,129	,242	,318	-,393	-,148	-,268
	Sig.(2-tailed)	,016	,115	,115	,647	,386	,248	,147	,599	,335
	N	15	15	15	15	15	15	15	15	15
Alle S2	Pearson	,460**	,403**	,488**	,442**	,498**	,512**	-,149	,188	,056
	Sig.(2-tailed)	,001	,000	,000	,002	,000	,000	,318	,207	,707
	N	47	47	47	47	47	47	47	47	47
Nor	Pearson									
	Sig.(2-tailed)									
	N									

** Korrelasjonen er signifikant på 0,01-nivå (tosidig)

*Korrelasjonen er signifikant på 0,05-nivå (tosidig)

Ser man S2-gruppene under ett, er korrelasjonene mellom lokal objektbinding av *seg selv* (4A) og henholdsvis finitt og ikke-finit LDB av *seg* (2B og 3B) og korrelasjonene mellom

LDB av *seg* til objekt (5B) og henholdsvis finitt og ikke-finitt LDB av *seg* (2B og 3B) statistisk signifikante. Det er interessant å merke seg at disse korrelasjonene er statistisk signifikante og positive: De som har høy aksept for objektbinding, har også høy aksept for LDB. Ser man nærmere på resultatene for de ulike S1-gruppene, oppdager man imidlertid fort at det samlede bildet ikke er representativt for de enkelte S1-gruppene. Eksempelvis er ingen av korrelasjonene statistisk signifikante for den engelske gruppen. For den russiske informantgruppen er følgende korrelasjoner statistiske: 4A-2BTV (lokal objektorientering av *seg selv* – ikke-finitt LDB av *seg*), 4A-3B (lokal objektorientering av *seg selv* – finitt LDB av *seg*), 5B-2BSV (*seg* LDB til objekt – ikke-finitt LDB av *seg*) 5B-2BTV (*seg* LDB til objekt – ikke-finitt LDB av *seg*) og 5B-3B (*seg* LDB til objekt – finitt LDB av *seg*). Korrelasjonene mellom lokal objektbinding (4A) og LDB (2BTV og 3B) er sterke, da korrelasjonskoeffisientene er over ,6 (Salkind 2011: 88). For disse forholdene er *p*-verdien lav. Undersøkes dataene nærmere, oppdager man noen interessante forhold. Som tidligere nevnt hadde informant R11 og R16 høy aksept av LDB over finitte setninger (3B), mens de andre russiske informantene, med unntak av R2, avviste dette bindingsforholdet. Når det gjelder setning 4A (lokal binding av *seg selv* til objekt), godtar R11 og R16 denne bindingen henholdsvis to og tre (av fem) ganger. Kun én annen informant (R4) godtar 4A mer enn én gang. R2, som aksepterer 3B to av fem ganger, aksepterer aldri 4A. Det er altså informant R11 og R16 som er årsaken til at korrelasjonen mellom 4A og 3B kommer opp som en sterk korrelasjon ($r = ,693, p = ,002$) i den russiske gruppen.

For de russiske informantene er forholdet mellom objektlangdistansebinding av *seg* (5B) og LDB (2BSV, 2BTV og 3B) moderat (sterkt ifølge Field 2000: 173). Her er også *p*-verdien noe høyere, selv om den er under .05.

For den kinesiske gruppen er kun korrelasjonen mellom 4A og 2BSV statistisk signifikant ($r = ,608, p = ,016$). Forholdet mellom LDB av *seg selv* til objekt og LDB generelt er ikke statistisk signifikant for noen av S1-gruppene, og da heller ikke for gruppene sett under ett.

8.4 Implikasjonelt forhold mellom LDB og lokal binding?

Ingen av S1-gruppene har høyere aksept for langdistansebinding enn for lokal binding. Ut fra de gruppevise resultatene ser det ut til at man kan konkludere med at de som tillater LDB, nødvendigvis også tillater lokal binding. Dette støtter funnene fra Busterud (2006), som konkluderte med at det er et implikasjonelt forhold mellom aksept for LDB på den ene siden

og aksept for lokal binding på den andre siden. Appendiks B inneholder resultater fra RM ANOVA samt figurer som illustrerer forholdet mellom setningstype 1A, som er lokal binding av *seg selv* og langdistansebinding av *seg* over finite og ikke-finite setningsgrenser (2B og 3B).

8.5 Finittest

I dette delkapitlet presenterer jeg resultatene fra finittesten, som bestod av ti testsetninger. Hovedsetningens subjekt og verbal var oppgitt, og informantenes oppgave bestod i å fullføre setningen ved hjelp av angitte ord (jf. kapittel 7.2.4). Seks av hovedsetningsverbene tok finite undersetninger som utfylling, mens de resterende fire krevde ikke-finite setninger som utfylling. Resultatene ble vurdert ut fra om informantene hadde riktig finitthetsmorfologi på verbet i undersetningen. Enkelte av informantene var kreative og skrev om noen av undersetningene som skulle ha vært ikke-finite til å bli grammatikalske, finite setninger. I de tilfellene der dette ga grammatisk setning, kunne derfor ikke dette anses som «feil».

De aller fleste informantene gjorde det veldig bra på denne testen. I stedet for å oppgi resultatet for hver av gruppene, oppgir jeg derfor i stedet hvilke av informantene som *ikke* fikk full skåre, samt hva de ikke fikk full skåre i.

Ti av de engelske informantene fikk full skåre på finittesten. Informant E8, E10 og E13 hadde fem av seks riktige av finite verbene. E14 hadde tre av fire riktige av de ikke-finite verbene. E2 hadde tre av fire riktige av de ikke-finite verbene, og fem av seks riktige av de finite verbene.

Informant R9 og R13 hadde fem av seks riktige av de finite verbene, mens R11 og R16 hadde tre av fire riktige ikke-finite verb. De resterende 13 russiske informantene hadde full skåre.

Av de kinesiske informantene var det kun to av informantene som ikke fikk full skåre, (10 av 10 poeng) på denne testen. Informant K6 hadde kun finite verb i undersetningen i to av de seks påkrevde tilfellene, mens K14 hadde finite verb i fire av seks påkrevde tilfeller.

Disse resultatene kan tolkes på to måter. På den ene siden kan de tolkes dit hen at alle personene som deltok i denne studien, mestrer finitthetskategorien i norsk godt. På den annen side kan resultatene tyde på at testen ikke fungerte slik den er ment å fungere, altså at den ikke gir valide resultater. Det kan tenkes at man hadde fått andre resultater dersom man hadde undersøkt tilegning av finitthetskategorien mer grundig. Imidlertid er det viktig å huske at finitthet

i seg selv ikke var hovedtema for denne undersøkelsen som helhet, og at motivasjonen for å inkludere testen var å få en viss indikasjon på informantenes mestring av kategorien.

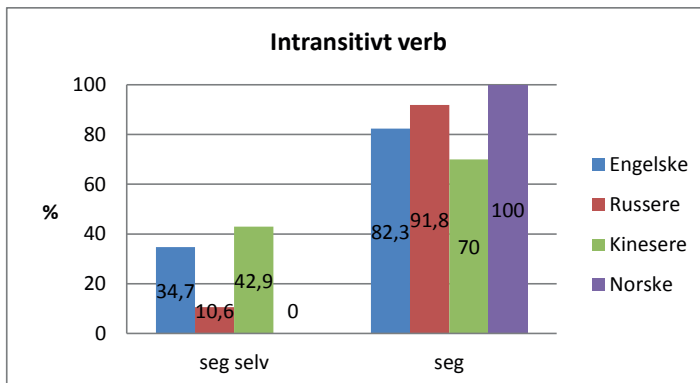
Resultatene fra denne testen gir informasjon om hvorvidt informantene *produserer* korrekt form av verbet (+/--finit) i utfyllingen til verb som krever en enten finitt eller ikke-finit verbform. Som diskutert i kapittel 6 er det ikke nødvendigvis slik at performansen er et speilbilde av kompetansen. Selv om en person produserer et ikke-finit verb som utfylling til et verb som kun tar ikke-finite komplementer, er ikke det synonymt med at vedkommende avviser finite verb i den samme konstellasjonen (og omvendt). I ettertid ser jeg at det sannsynligvis hadde vært mer effektivt å teste finitt gjennom en akseptabilitetstest der man inkluderte setninger med finitt verb i en ikke-finit kontekst og omvendt. For å få detaljert innsikt i mestring av finittkategorien kreves det antakelig flere ulike tester, men jeg tror at en akseptabilitetstest hadde vært hensiktsmessig i denne undersøkelsen, ettersom det ikke er finitt i seg selv som er hovedtema her.

I kapittel 10 diskuteres tempus–infinitiv-asymmetrien i mine data. Der presenterer jeg Eides (2008, 2009, 2013) teori om finitt der M-finit er relevant (jmfør diskusjon i kapittel 10.3). Finitttesten som var inkludert i dette eksperimentet, tester ikke M-finit direkte. Ettersom M-finit viste seg å få en sentral plass i min analyse av tempus–infinitiv-asymmetrien, er resultatene fra eksperimentets finitttest mindre relevante. En test der M-finit ble testet eksplisitt, hadde vært mer relevant. Det er viktig å påpeke at tidligere analyser av TIA har vektlagt tempus og kongruens (jf. kapittel 5.3). På det tidspunktet da finitttesten ble utformet, var det ingenting som tilsa at M-finit skulle bli så viktig i analysen.

8.6 *Seg/seg selv*-test

I denne testen ble informantene bedt om å vurdere hvorvidt de oppfatter setninger med henholdsvis transitive og intransitive verb som *naturlig/unaturlig* med både *seg* og *seg selv*. Testen var utformet slik at informantene skulle vurdere hvorvidt de oppfattet et og samme verb (f.eks. *skamme*) var *naturlig* (eller *unaturlig*) med både *seg* og *seg selv* som utfylling. Figur 27 viser aksepten for henholdsvis *seg selv* og *seg* som utfylling til intransitive verb.²⁶

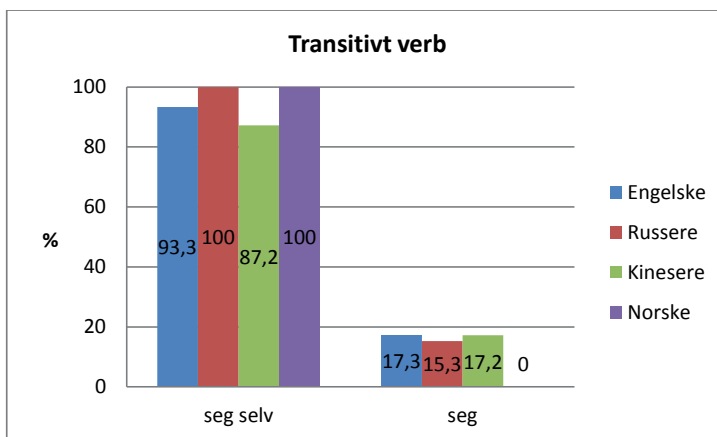
²⁶ Informant K18 krysser av for *naturlig* på alle setningene i denne delen av testen, og jeg har derfor utelatt denne informanten fra de samlede resultatene til den kinesiske gruppen. Samlet resultat der resultatene til K14 er inkludert, er 42,9 % for intransitivt verb med *seg selv* og 72 % for intransitivt verb med *seg*.

Figur 27: Intransitive verb.
Eksempel på intransitivt verb: *skamme* (seg).

Intransitive verb kan ikke ha et element med semantisk argumentstatus som utfylling, og derfor er *seg* eneste mulige utfylling for norske S1-talere. Dette får vi også bekreftet ved at den norske kontrollgruppen har 100 % aksept for *seg*, mens aksepten for *seg selv* ligger på 0%.

Figur 28 viser aksepten for henholdsvis *seg* og *seg selv* til transitivt verb.²⁷

Figur 28: Transitive verb.
Eksempel på transitivt verb: *elsker* (seg selv).

²⁷ Som nevnt i forrige fotnote krysset informant K18 av for *naturlig* på alle setningene i denne delen av testen. Jeg har derfor utelatt denne informanten fra de samlede resultatene til den kinesiske gruppen. Samlet resultat der resultatene til K14 er inkludert, er 88 % for transitivt verb med *seg selv*, og 22,7 % for transitivt verb med *seg*.

S2-innlærere fra alle S1-gruppene aksepterer til en viss grad *seg selv* som utfylling til intransitivt verb og *seg* som utfylling til transitive verb. Hensikten med testen var å undersøke om informantene skilte mellom *seg* og *seg selv*. Resultatene tyder på at informantene gjør det.

8.7 Sammenfatting

Et av de viktigste resultatene fra denne undersøkelsen er at det er S1-basere forskjeller i aksepten av finitt LDB av *seg* (3B). Avvisningen av denne konstruksjonen er avgjørende for at en innlærer skal ha tempus–infinitiv-asymmetrien. Majoriteten av de russiske informantene avviser finitt LDB av *seg* (3B) i sitt norske andrespråk, til tross for at de til en viss grad aksepterer ikke-finitt LDB av *seg* (2B). Det ser altså ut til at flere av informantene i den russiske gruppen har TIA. Avvisningen av finitt LDB er ikke like markant hos verken den engelske eller kinesiske gruppen. For den engelske gruppen er det ingen statistisk forskjell mellom aksepten av finitt LDB og ikke-finitt LDB, noe som tyder på at de behandler de to typene LDB likt, og dermed ikke har TIA. Det er verdt å merke seg at aksepten for både finitt og ikke-finitt LDB av *seg* er høyest i den engelske informantgruppen, til tross for at dette er den eneste S1-gruppen som kun har lokal binding i sitt S1. For den kinesiske gruppen er resultatene for ikke-finitt LDB av *seg* varierende avhengig av om man bruker resultatene fra TV eller SV. Aksepten for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) er høyere i TV enn i SV, og resultatene fra RM ANOVA viser at informantgruppen har ulik aksept for ikke-finitt- og finitt LDB om man sammenligner resultatene for ikke-finitt LDB av *seg* i TV med resultatene fra 3B. Om man sammenligner resultatene fra 2BSV med resultatene fra 3B, er det derimot ingen forskjell mellom aksepten for finitt og ikke-finitt LDB. For den kinesiske gruppen besluttet jeg å ta hensyn til resultatene for ikke-finitt LDB av *seg* fra TV (jf. 8.1.1.2).

I kapittel 10.3 argumenterer jeg for at det er avvisningen av finitt LDB som er relevant i TIA. Det er viktig å huske på at grupperesultatene kun viser gjennomsnittsverdiene for gruppen som helhet. Det er ikke sikkert at disse resultatene gjenspeiler den individuelle mellomspråksgrammatikken til en eneste av informantene i gruppen. I generativ grammatikk er man interessert i systemene som eksisterer i den enkelte innlærers mellomspråksgrammatikk. Ettersom variasjon er regelen snarere enn unntaket for S2-innlærere, er det allikevel ikke tilstrekkelig å undersøke bare én informant fra hvert S1. Man må ha større grupper for slik å se trendene i dataene. For å få innsikt i om TIA faktisk eksisterer i informantenes individuelle mellomspråksgrammatikker, er det nødvendig å gå dypere inn i de individuelle resultatene. Dette blir gjort i de neste to kapitlene. I kapittel 9

presenterer jeg resultater fra regresjonsanalyser kjørt på flere av setningstypene, for på den måten å undersøke om det er faktorer som går på tvers av S1-gruppene, som påvirker resultatet. Spesielt interessant er det å undersøke om dialektal påvirkning spiller noen rolle for aksepten av finitt LDB. I kapittel 10 analyserer jeg TIA, og i dette kapitlet ser jeg også nærmere på innlærernes individuelle resultater.

Den engelske informantgruppen er den gruppen som generelt sett har høyest aksept for anaforbinding til objektantecedent både lokalt og ikke-lokalt. Både den engelske og kinesiske gruppen har ganske høy aksept for binding av *seg selv* til lokalt objekt, og det er ingen statistisk signifikant forskjell mellom aksepten til disse to gruppene. Det er imidlertid statistisk signifikant forskjell mellom dem og den russiske gruppen, samt den norske kontrollgruppen. LDB av anaforer beskrives som subjektorientert (jmfør kapittel 2), og det er derfor overraskende at den engelske gruppens aksept for LDB av *seg* til objekt (setningstype 5B) ligger på hele 51,1 %. Histogrammet i Figur 24 viser imidlertid at åtte av de engelske informantene aksepterer LDB av *seg* til objekt (5B) 0 eller 1 gang. Fire informanter aksepterer dette bindingsforholdet 2 av 3 ganger, mens tre informanter aksepterer det 3 av 3 ganger. Det betyr at litt over halvparten av informantene har svært lav eller ingen aksept for dette bindingsforholdet, og det er altså ikke slik at hver av de engelske informantene aksepterer LDB av *seg* til objekt i 51,1 % av tilfellene. Individuelle data kan altså gi viktig informasjon om gruppen som helhet. De individuelle resultatene for orienteringsdata diskuteres ytterligere i kapittel 11.

Resultatene fra denne undersøkelsen tyder på at både sannhetsverdievalueringstesten (SV) og tolkningsvurderingstesten (TV), slik de er utformet i dette eksperimentet, i stor grad lykkes i å gi innsikt i informantenes kompetanse når det gjelder anaforbinding. SV er vurdert som den foretrukne metoden å anvende om man ønsker å lokke fram individers kompetanse, og ikke preferanse, for anaforiske bindingsforhold (jf. diskusjon i kapittel 6). Dersom dette stemmer, er det naturlig å anta at i de tilfeller der en konstruksjon testes ved hjelp av både SV og TV, og resultatene er like, kan det tolkes dithen at også TV lykkes i å reflektere innlærernes kompetanse, og ikke preferanse. Ikke-finitt LDB av *seg* (2B) testes ved hjelp av begge metodene. For den engelske og russiske gruppen, samt den norske kontrollgruppen, er det ingen statistisk forskjell mellom resultatene fra de to testene. Kun for den kinesiske informantgruppen er det statistisk forskjell mellom resultatene fra TV og SV. Også setningskonstruksjon 1A (lokal binding av *seg selv* til subjekt) testes ved hjelp av begge metodene. For denne setningstypen var det statistisk forskjell mellom den engelske gruppens svar i TV og SV, mens det ikke var statistisk forskjell mellom svarene til de andre

informantgruppene. Hovedtrenden er dermed at de fleste informantgruppene har lik aksept for setningstypene på tvers av testene, noe som tyder på at begge metodene fungerer tilnærmet likt, og dermed gir valide resultater.

9 Regresjonsanalyser

Resultatene som er presentert i kapittel 8, viste at det i mange tilfeller er statistiske forskjeller mellom S1-gruppenes aksept av ulike bindingsforhold. For å undersøke om andre variabler enn S1 influerer på aksepten av anaforbinding, har jeg gjort regresjonsanalyser. I dette kapitlet presenteres resultater fra disse analysene. En regresjonsanalyse gjør det mulig å teste hvilke variabler som påvirker på tvers av S1-gruppene. La oss ta et eksempel: Som diskutert i kapittel 6.4 er det dialektal variasjon med hensyn til aksepten av LDB i norsk, og i trøndersk er aksepten for LDB av *seg* over finitt setningsgrense høyere enn i andre deler av landet (Moshagen & Trosterud 1990). I regresjonsanalysen som presenteres i dette kapitlet, inkluderes derfor dialektvariabler. Et annet eksempel er tidligere lærte fremmedspråk. Ettersom de fleste innlærerene i denne studien også har lært andre andrespråk før de lærte norsk, er det en mulighet for at disse tidligere tilegnede språkene kan influere på den norske S2-grammatikken. Mange mener at hvor ofte et språk brukes eller aktiveres, er avgjørende for hvilket språk det skjer transfer fra (Williams & Hammarberg 1998). Jeg har derfor også inkludert variabler om språkbruk i regresjonsanalysene.

Jeg har gjort regresjonsanalyser der jeg har inkludert de samme variablene både for hver enkelt S1-gruppe og for alle innlærergruppene samlet. For variabler som gjør utslag på tvers av gruppene, men ikke innad i de enkelte gruppene, er det ikke urimelig å anta at den statistisk signifikante forskjellen kan tilskrives forskjeller mellom S1, men da et annet utslag av S1-forskjeller. Det er derfor en fordel å gjøre analyser også på hver enkelt S1-gruppe.

I en regresjonsanalyse¹ er utvalget og defineringen av variabler viktige, men det er ikke uproblematisk å definere variabler som eksempelvis språkbruk og dialekt. Ettersom definering av variabler er en viktig del av arbeidet med regresjonsanalyser, har jeg valgt å vie et eget kapittel til presentasjon av regresjonsanalysene. Dette kapitlet er todelt. Første del inneholder en diskusjon av variablene i regresjonsanalysen, mens del to inneholder resultater fra regresjonsanalysen. Jeg har gjort regresjonsanalyser på resultatet for LDB av *seg* over finitt setningsgrense (3B), resultater for LDB av *seg* over ikke-finitt setningsgrense (2B), samt aksepten for lokal objektorientering av *seg selv* (4A). Bakgrunnen for å undersøke resultatet fra akkurat disse setningstypene nærmere er at de er tema for analysene som presenteres i kapittel 10 og 11.

¹ Jeg har gjort multiple, lineære regresjonsanalyser, og jeg har brukt SPSS, versjon 20.

9.1 Variabeldiskusjon

Alle informantene ble bedt om å fylle ut et spørreskjema med relevant informasjon om blant annet språkbakgrunn og hvilke andre språk de kunne (spørreskjemaet ligger vedlagt i appendiks A). Bakgrunnen for å samle inn denne typen data var at denne informasjonen kunne vise seg å være relevant for å forklare utfallet av undersøkelsen. Denne typen variabler kan inkluderes i en regresjonsanalyse for slik å undersøke hvorvidt de ulike variablene påvirker utfallet av anafortestene. Det er imidlertid viktig å påpeke at det er gjort få studier av S2-tilegning av norske anaforer, og det er derfor få, eller snarere ingen, referansepunkter når det gjelder hvilke variabler som det er hensiktsmessig å måle. Det er derfor ikke usannsynlig at det i ettertid kan vise seg at jeg kan mangle informasjon som viser seg å være relevant, men også at jeg har samlet inn data som viser seg å være overflødig. Når man skal gjøre en regresjonsanalyse, er det imidlertid et poeng at man utelukkende inkluderer variabler som antas å være relevante for utfallet av testen (Elliott & Woodward 1997: 100).² Man bør ikke inkludere flere variabler enn nødvendig, og variablene bør ikke overlappes.³ Det kunne selvfølgelig vært fristende å inkludere mange variabler for nettopp å finne ut hvilke variabler som virker inn på resultatet. Det er imidlertid konsensus innen det statistiske fagfeltet om at dette ikke er en hensiktsmessig strategi, og jeg inkluderer derfor hovedsakelig kun de variablene jeg antar er relevante.

I dette delkapitlet presenteres variablene som er brukt i regresjonsanalysene. Jeg diskuterer også bakgrunnen for å ekskludere enkelte variabler. Det blir gjort rede for utvalget av variabler, samt hva de ulike variablene måler. Variablene presenteres under samme navn som er brukt i regresjonsanalysen og tabellene. Følgende variabler blir presentert og diskutert: *Luketest*, *LOR*, *AO*, *Norsk nivå*, *Språkbruk FIN*, *S1 FIN*, *S2 FIN*, *DialektTrø*, *InputTrø*, *Engelsk nivå*, *Engelsk ikke foretrukket* og *AlderEngS2*. Disse variabelnavnene blir nærmere forklart i delkapittel 9.1.1–9.1.6. Underkapitlene i dette delkapitlet er ordnet slik at hvert underkapittel angir ulike variabelnavn. I hvert av underkapitlene forklarer jeg hva variabelen viser til, samt relevante diskusjoner knyttet til defineringen av de ulike variablene.

² Field (2000: 212) understreker dette: «One thing *not* to do is select hundreds of random predictors, bung them all into a regression analysis and hope for the best».

³ Den engelske termen for dette er *multicollinearity*. Dersom to variabler er overlappende, vil det være vanskelig å avgjøre det individuelle bidraget til hver av variablene. Se Field (2000: 223f) for en grundig diskusjon av *multicollinearity*.

9.1.1 LOR, AO, Luketest og Norsk nivå

I dette delkapitlet diskuterer jeg ulike variabler som ofte har blitt ansett som relevante i angivelsen av S2-innlæreres språklige ferdighetsnivå i andrespråket. Variabelen *LOR*⁴ viser til antall år en informant har vært i Norge. I kapittel 7 referer jeg til forskning som viser at resultater fra luketester gir et bedre mål på nivå hos S2-talere enn *LOR* og skoleklassetilhørighet. Dette kan derfor brukes som argument for å ekskludere *LOR* fra regresjonsanalysen til fordel for resultatene fra luketesten. Det er som nevnt et prinsipp at man ikke bør inkludere flere variabler enn nødvendig, samt at variablene ikke bør være overlappende. Til tross for dette har jeg valgt å inkludere *LOR* i flere av regresjonsanalysene. Bakgrunnen for dette er at dersom en informant har oppholdt seg lenge i Norge, kan det tenkes at hun har fått mer input av langdistansebinding, og at dette igjen kan påvirke aksepten av LDB i norsk.

Variabelen *AO* angir informantens alder da norskinnlæringen startet.⁵ Mine informanter startet alle innlæringen av norsk som andrespråk etter kritisk periode. Abrahamsson & Hyltenstam (2004, 2008) har gjort flere funn som tyder på at startalder for S2-innlæring er mest utslagsgivende for sluttnivået i S2 dersom S2-innlæringen starter før kritisk periode. For språkinnlæring som starter etter kritisk periode, er sosiale, ikke-biologiske faktorer mer relevant for sluttnivået (Abrahamsson & Hyltenstam 2004, 2008). Dette er derfor et argument for å ekskludere *AO* fra regresjonsanalysen. Det er også problematisk å inkludere denne variabelen av andre grunner, da den kan gi tilfeldige utslag så lenge variabelen *LOR* ikke er holdt konstant. Dersom alle informantene hadde vært i Norge like lenge, ville *LOR* vært en konstant variabel. I en slik situasjon kunne *AO* vært relevant, i og med at antall år med input da ville vært lik for alle, og man kunne undersøkt effekten av å starte språkinnlæring ved ulike aldre. Hadde studien hatt som mål å teste disse variablene, burde hver informantgruppe inneholdt et likt antall informanter med samme *AO*. Ettersom denne studien ikke er designet for å teste *AO*-variabelen, noe som igjen kan medføre mindre valide data, ekskluderes derfor *AO* fra regresjonsanalysen.⁶

Variabelen *Nivå norsk* viser til informantenes gjennomsnittsverdi for egenvurdering innen kategoriene *lese*, *skrive*, *snakke* og *lytte* (jamfør kapittel 7.1.3). Informantene ble bedt om å vurdere eget nivå i norsk innen kategoriene *lese*, *skrive*, *snakke* og *lytte* (jamfør kapittel

⁴ Forkortelsen *LOR* er engelsk for *length of residence*. Jeg velger å bruke denne forkortelsen også i norsk, da den er innarbeidet i faget (jamfør diskusjon i kapittel 7.1.3)

⁵ Forkortelsen *AO* står for *age of onset*. Jeg velger å bruke denne forkortelsen også i norsk, da den er innarbeidet i faget også på norsk (jamfør diskusjon i kapittel 7.1.3).

⁶ Se fotnote 15 i dette kapitlet for ytterligere diskusjon av denne variabelen.

7.1.3) på en skala fra 1 til 6. Variabelen *Nivå norsk* viser altså til gjennomsnittsverdien for disse kategoriene.⁷

Variabelen *Luketest* viser til den enkelte informant sitt resultat på luketesten (jf. kapittel 7.1.4). Resultatene fra luketesten og egenrapporteringen (*Nivå norsk*) kan sies å være overlappende, da begge har som hensikt å si noe om informantenes nivå i norsk. Det kan imidlertid være misforhold mellom disse resultatene. Etersom luketesten mest sannsynlig gir et mer reliabelt mål på nivå enn egenrapportert nivå (jf. diskusjon i kapittel 7.1.4), valgte jeg å ekskludere variabelen *Nivå norsk* fra regresjonstestene. Variabelen *Luketest*, som angir informantenes resultat fra luketesten og fungerer som et mer objektivt mål på informantenes nivå i norsk som andrespråk, inkluderes derimot i regresjonsanalysen. Ifølge Dehaene (1999: 2208) er nivå i betydningen hvor flytende man snakker S2, mer avgjørende enn alder når det gjelder mønsteret for hjerneaktivitet under språktesting hos tospråklige individer. Hjerneaktiviteten hos S2-innlærerne med høyt nivå ligner overraskende mye på mønsteret man finner hos S1-talere, mens innlærere med lavere nivå i S2 aktiverer andre områder (ibid.). Også dette tyder på at det er mer hensiktsmessig å inkludere variabelen *Luketest* i regresjonsanalysen framfor variabelen *Nivå Norsk*, og også framfor variabelen *AO*.

9.1.2 *SpråkbrukFIN*

Variabelen *SpråkbrukFIN* viser til informantenes språkbruk, og videre i hvor stor grad informantene bruker språk som har morfologisk skille mellom finite og ikke-finite verbformer, altså om språkene informanten bruker er +M FIN (jf. kapittel 5.3.3 og 10.3). Diskusjonen nedenfor vil klargjøre hva variabelen reflekterer, samt hvorfor jeg mener det er hensiktsmessig å måle informantenes bruk av språk som er +M FIN.

I spørreskjemaet blir informantene bedt om å oppgi hvilke(t) språk de bruker i følgende situasjoner: *hjemme, arbeid/studier, fritid/med venner, lese (aviser, bøker etc.), se TV/lytte til radio, drømmer og teller inni seg*. Å få innsikt i hvilke(t) språk innlærerne bruker i disse situasjonene, vil gi et mer helhetlig bilde av innlærernes språkbruk.

Det finnes mange måter å kvantifisere språkbruk på. I en regresjonsanalyse er det som nevnt et poeng å ikke inkludere flere variabler enn nødvendig, samtidig som det er essensielt å inkludere alle relevante variabler. Å slå sammen kategorier er en hensiktsmessig måte å gjøre dataene målbare på. Imidlertid er det nødvendig å være oppmerksom på at de ulike

⁷ For eksempel oppgir informant E2 følgende nivå for henholdsvis kategoriene *lese, skrive, snakke* og *lytte*: $4+2+4+3 = 13$. Gjennomsnittsnivået blir dermed: $13/4 = 3,25$.

kategoriene som er nevnt ovenfor, viser til ulike typer språkbruk. *Hjemme, arbeid og fritid* viser til bruk av språk og språkproduksjon. *Lese og lytte (TV/radio)* viser til reseptiv språkbruk. *Telle og drømme* kan si noe om hvilke(t) språk som er dominant. Altså måler de ulike kategoriene forskjellige typer språkbruk. I enkelte sammenhenger kan det være hensiktsmessig å skille mellom forskjellige typer språkbruk. I denne sammenhengen er ikke dette særlig relevant, ettersom målet med studien er å få innsikt i S2-innlærernes grammatiske kompetanse. Det kan tvert imot argumenteres for at sammenslåingen av kategoriene gir et mer representativt bilde av den samlede språkbruken. Jeg velger derfor å slå sammen de ovennevnte kategoriene til en felles variabel som måler språkbruk.

Flere informanter oppga mer enn ett språk for hver språkbrukskategori. For en S2-bruker er det naturlig at mer enn ett språk brukes i flere av situasjonene, og det er derfor hensiktsmessig å kvantifisere språkbrukdataene på en måte som gjenspeiler dette best mulig. Et spørsmål som dukker opp, er imidlertid hvordan man skal kvantifisere språkene som oppgis. Et alternativ er å inkludere *norsk, engelsk, russisk, kinesisk* og eventuelt andre oppgitte språk som egne kategorier. Et slikt system gir mange kategorier i tillegg til at S1-skillene mellom informantgruppene i stor grad vil opprettholdes, da de fleste oppgir å bruke S1, norsk og eventuelt engelsk. Samtidig impliserer et slikt system mange variabler, ettersom hvert oppgitte språk må inkluderes som en egen variabel.

Resultatene fra en enveis ANOVA (jf. kapittel 8.1.3) viste at det var statistisk forskjell mellom S1-gruppenes aksept av finitt LDB av *seg* (setningstype 3B). I kapittel 10.3 argumenterer jeg for at finittethet er en relevant kategori for å forklare forskjellen mellom finitt LDB og ikke-finitt LDB, og at S1-transfer av denne kategorien kan forklare hvorfor den russiske gruppen har betydelig lavere aksept for finitt LDB av *seg* sammenlignet med den engelske gruppen og den kinesiske gruppen. I *SpråkbrukFIN*-kategorien tolkes et språk som +M FIN dersom finittkategorien er obligatorisk grammatikalisert (jf. Eide 2013), slik som i norsk (jf. kapittel 5.3.3 og 10.3). Dette gjør at russisk og norsk kategoriseres som +M FIN, mens engelsk og kinesisk kategoriseres som –M FIN. Ettersom finittethet i denne avhandlingen antas å være relevant for tempus–infinitiv-asymmetrien, er det naturlig å inkludere finittethet som en relevant kategori innen språkbrukskategorien. Variabelen *SpråkbrukFIN* reflekterer derfor om språkene en informant oppgir å bruke, har en grammatikalisert, morfologisk synlig, finittetskategori og kan kategoriseres som +M FIN (jamfør diskusjon i kapittel 5.3.3 og 10.3).⁸

⁸ Det finnes flere måter å definere språkbrukskategorien på. Eksempelvis kunne man telt antallet språk med LDB informantene oppgir å bruke. I kapittel 10 argumenterer jeg for at det å ha LDB i S1 ikke i seg selv er relevant for

I kvantifiseringen av *språkbruk*-kategorien telles alle oppgitte språk for hver kategori. Informant K1s data som er vist i Tabell 21, kan brukes for å illustrere systemet.⁹

Tabell 21: Kvantifisering av *Språkbruk*-kategorien.

ID	Hjemme	Jobb	Fritid	Lese	Lytte	Drømme	Telle
K1	Ki	En, No	Ki, No, En	Ki, No, En	No	Ki, No, Eng	Ki, No, Eng

SpråkbrukFIN: Alle de oppgitte språkene med grammatikalisert finitthetskategori telles = 6

Dette systemet åpner for at ett og samme språk kan telles flere ganger, noe som *kan* være problematisk. Eksempelvis oppgir informant K1 at hun bruker +M FIN-språket norsk på *jobb*, *fritid*, *lese*, *lytte*, *drømme* og *telle*. Norsk telles derfor til sammen seks ganger. En fordel med denne tellemåten er at den gir mulighet til å skille mellom dem som bruker +M FIN-språk mye og lite. Forholdet blir dermed kvantifiserbart og sammenlignbart.¹⁰

Det er umulig å si om informantene har rangert språkene i forhold til hverandre, slik at for eksempel det første oppgitte språket er primærspråket i den gitte kategorien, mens de resterende ikke er det. Det er sannsynlig at dette vil variere blant informantene. Hvis to informanter oppgir å bruke engelsk og norsk på jobb, kan det tenkes at den ene bruker begge språkene omtrent like mye, mens den andre for eksempel har et 20/80 %-forhold. Når alle oppgitte +M FIN-språk teller like mye, vet jeg altså ikke noe om den relative tyngden de ulike oppgitte språkene har. Et annet problem er at informantene stod fritt til selv å bestemme hvor mange språk de ville oppgi. Det kan tenkes at en informant kun oppgir det språket som brukes mest, til tross for at vedkommende bruker flere språk, mens en annen oppgir flere språk, til tross for at ett av dem brukes svært sjelden. Hadde jeg eksempelvis bedt informantene oppgi de tre språkene de brukte mest (for eksempel minst én gang i måneden) i de ulike situasjonene, hadde jeg kunnet være mer sikker på at de som kun oppga ett eller to språk, ikke brukte flere språk i nevneverdig grad. Dette er en kjent problemstilling når man skal forsøke å måle bruken av ulike språk.

De Angelis (2007) viser til funn som tyder på at også språk som brukes sjelden, kan influere et S2 eller S3. Ergo kan potensielt alle språk influere, uavhengig av om de brukes ofte

aksepten av LDB i S2, samt at det heller ikke påvirker aksepten for, eller avvisningen av finitt LDB. Ettersom det ikke er hensiktsmessig å inkludere overflødige variabler, kvantifiserer jeg ikke språkbruken etter hvorvidt språkene har LDB eller ikke.

⁹ Man kan sette spørsmålsteget ved hvorvidt det er riktig å inkludere denne variabelen, da de russiske informantene nødvendigvis vil ha høyere skåre for denne variabelen ettersom både russisk og norsk er kategorisert som +M FIN. Som diskusjonen viser, er det vanskelig å inkludere denne variabelen på en uproblematisk måte. Dette må man ha i bakhodet når man tolker resultatene fra regresjonsanalysen.

¹⁰ Tabell 10, 11 og 12 i delkapittel 7.1.5.1. viser språkene informantene har oppgitt at de bruker i de ulike kategoriene. Følgende språk er oppgitt: norsk, engelsk, russisk, kinesisk og svensk.

eller sjelden/aldri. Dersom dette er riktig, framstår kvantifiseringsmåten som brukes her, som hensiktsmessig da den teller alle språkene som brukes, uavhengig av bruksmengde. Kvantifiseringsmåten kan også sies å inneha et aspekt av bruksmengde for språkene. Ettersom et språk kan telles mer enn én gang, vil språk som brukes mye, telles flere ganger, og slik sett «veie tyngre» enn språk som brukes lite.

9.1.3 *S1 FIN* og *S1 obj*

Variabelen *S1 FIN* viser til om innlærerens første språk er +M FIN, og variabelen *S1 obj* viser til om innlærerens S1 er objektorientert.

Ettersom resultatene som er presentert i kapittel 8, allerede antyder at S1 er en relevant variabel for å forklare anaforbinding i norsk som andrespråk, er det overflødig å inkludere S1-variabelen i regresjonsanalysen. Et annet argument for å la være å inkludere S1 som egen variabel er at det vil medføre en økning på tre variabler, på grunn av at alle førstespråkene vil telle som én variabel (jf. diskusjon i forrige delkapittel). Ettersom finittet er relevant for å skille mellom finitt og ikke-finitt LDB i norsk, er det naturlig å dele informantenes S1 inn etter om førstespråket er +M FIN (jamfør diskusjon i kapittel 10). Av førstespråkene som er inkludert i denne undersøkelsen, er russisk det eneste språket som er +M FIN, om man ser bort fra at norsk er førstespråket til informantene i den norske kontrollgruppen, og variabelen *S1 FIN* reflekterer dette.

Det er viktig å være oppmerksom på at denne variabelen mest sannsynlig vil reflektere S1-forskjellene som er funnet ved hjelp av enveis ANOVA og post-hoc-tester (jf. kapittel 8.1.3) for setningstype 3B som tester finitt LDB av *seg*. Dette fordi den russiske gruppen avviser dette bindingsforholdet, samtidig som den russiske gruppen er den eneste gruppen (foruten den norske kontrollgruppen) som har et S1 som er +M FIN. Man kan argumentere for at inkluderingen av denne variabelen fører til sirkularitet. Dette fordi jeg vet at den russiske gruppen skiller seg ut fra de andre, og fordi jeg velger å skille mellom språk som er +/-M FIN, noe som igjen medfører at *S1 FIN*-kategorien skiller den russiske gruppen fra de to andre gruppene. I analysen som presenteres i kapittel 10, argumenterer jeg for at innlærerne må kategorisere norsk som +M FIN for å skille mellom finitt og ikke-finitt LDB. Ettersom jeg mener at denne analysen kan forklare dataene, er det hensiktsmessig å inkludere denne variabelen også i regresjonsanalysen, da det er et poeng å inkludere alle variablene man mener kan være relevante for utfallet. Field (2000: 213f) understreker viktigheten av å inkludere variablene man mener teoretisk sett er relevant: «Include any meaningful variables [...]

Include only predictors for which you have good theoretical grounding». I så fall er det formålstjenlig å inkludere variabelen *S1 FIN*. Formålet med å gjøre en regresjon er å finne ut av hvilke variabler som statistisk sett påvirker resultatet. Det virker derfor unaturlig å ekskludere en variabel bare fordi jeg vet at den er viktig.¹¹ Samtidig er det viktig å inkludere variabelen fordi man da kan se i hvor stor grad andre statistisk signifikante variabler påvirker resultatet ut over denne variabelens bidrag.

Det er imidlertid interessant å undersøke variabelens relevans også for resultatene for ikke-finitt LDB av *seg* (2B). Resultatene fra en enveis ANOVA viste at den engelske gruppen statistisk sett skilte seg fra de to andre gruppene for resultatene fra *SV*. Mens den russiske gruppen skiller seg fra de andre gruppene for resultatene for *TV* (jf. kapittel 8.1.1). For denne bindingskonstruksjonen skiller ikke den russiske gruppen seg ut like tydelig, og det er derfor interessant å undersøke variabelens effekt for dette bindingsforholdet.

En annen grunn til at det er hensiktsmessig å inkludere *S1 FIN* i regresjonsanalysen er at jeg også bruker skillet $+/-M$ *FIN* for innlærernes andre andrespråk (jf. 9.1.4). Det kan derfor argumenteres for at det er hensiktsmessig å bruke det samme skillet også for førstespråkene.

Variabelen *S1 Obj* er inkludert for å skille mellom førstespråkene som er objektorienterte og de som kun er subjektorienterte. Engelske anaforer er objektorienterte. Det samme gjelder for den kinesiske anaforen *taziji*.

9.1.4 *S2 FIN*

Variabelen *S2 FIN* viser til om innlæreren har tilegnet seg andre *S2* (utenom norsk som andrespråk) som er $+M$ *FIN*. Informasjon om informantenes andre andrespråk er kvantifisert etter samme mønster som *språkbruk*-kategorien. Variabelen *S2 FIN* skiller altså mellom de informantene som har tilegnet seg et *S2* som er $+M$ *FIN*, på den ene siden, og de som ikke har det, på den andre siden. Her kvantifiseres ikke antall $+M$ *FIN*-språk, ettersom De Angelis (2007) påpeker at også inaktive språk kan virke inn i *S3*-innlæring. I stedet skiller jeg mellom

¹¹ Følgende eksempel kan brukes for å illustrere viktigheten av å inkludere variabler som man vet vil påvirke utfallet. Man ønsker å bruke en regresjonsanalyse for å undersøke hvilke variabler som gjør at noen lever lenger enn andre. Det er et kjent faktum at kvinner i gjennomsnitt lever lenger enn menn. Hvis man gjør en regresjonsanalyse er det derfor meningsfullt å inkludere en variabel som viser til skillet mellom menn og kvinner til tross for at man på forhånd vet at denne variabelen mest sannsynlig vil være statistisk signifikant. Hvis variabelen ekskluderes, vil det føre til at variabler som i realiteten er mindre relevante allikevel kan komme opp som statistisk signifikante. Man kan også tenke seg at enkelte variabler kan få uforholdsmessig høy forklaringsverdi fordi de for eksempel samvarierer med den utelatte, relevante variabelen.

på den ene siden de som har tilegnet seg et S2 som er +M FIN tidligere, og de som ikke har tilegnet seg S2 som er +M FIN, på den andre siden.¹²

9.1.5 *DialektTrø* og *InputTrø*

Variabelen *DialektTrø* viser til om informanten oppgir at hun selv snakker trøndersk, mens variabelen *InputTrø* angir om informanten oppgir å ha input av trøndersk dialekt.

Informantene ble bedt om å oppgi hvilke dialekter de har mest input av, samt hvilken dialekt de selv snakker. Det var mulig å oppgi mer enn én dialekt.¹³ Majoriteten av informantene oppga trøndersk eller østnorsk (ofte bokmål) for begge disse kategoriene. For å gjøre det mulig å inkludere disse dataene i en regresjonsanalyse har jeg skilt mellom de informantene som oppgir at de selv snakker trøndersk, på den ene siden, og de som ikke gjør det, på den andre siden. På denne måten er det mulig å se om trøndersk har noen påvirkning på aksepten av anaforbinding. Denne variabelen kalles *DialektTrø* og er spesielt relevant for aksepten av finitt LDB, ettersom finitt LDB ofte aksepteres av personer med trøndersk dialekt. En åpenbar kritikk av denne variabelen er selvfølgelig at finitt LDB mer spredt aksepteres i enkelte andre dialekter også. Informantene i denne studien var bosatt i Trøndelag på undersøkelsestidspunktet, noe som gjør det naturlig å undersøke den eventuelle påvirkningen fra trøndersk.

Det kan også hevdes at input av trøndersk er relevant for aksepten av LDB i norsk. Variabelen *InputTrø* viser til om informantene har oppgitt at de har input av trøndersk, og er dermed kvantifisert etter samme mønster som *DialektTrø*-variabelen. Variabelen *InputTrø* måler påvirkningen av trøndersk dialekt, mens variabelen *DialektTrø* måler den eventuelle effekten av at informantene selv snakker trøndersk. Ettersom begge disse variablene baserer seg på egenrapporteringer, er det viktig å være oppmerksom på at de ikke nødvendigvis reflekterer de faktiske forholdene.

9.1.6 Variabler som omhandler engelsk som annet andrespråk

Variablene som omhandler engelsk som andrespråk, er kun relevant å inkludere i regresjoner der den engelske informantgruppen ikke er inkludert. Grunnen er at variablene for den

¹² Tabell 7, 8 og 9 i kapittel 7.1.5 gir oversikt over hvilke andre språk informantene har lært i tillegg til norsk. Av disse språkene regnes følgende for å være +M FIN: fransk, latin, svensk, tysk, spansk og hviterussisk.

¹³ I kapittel 7.1.6. og 7.1.7. forklarer jeg hvordan dataene for dialektal input og egen dialekt ble samlet inn, samt hvordan de er kvantifisert.

engelske gruppen vil si noe om S1, mens den vil si noe om S2 for de andre informantene. Variabelen vil dermed måle ulike forhold.

NivåEng representerer gjennomsnittet av egenangitt nivå i engelsk for kategoriene *lese, skrive, snakke* og *lytte*. *AOEng* angir informantens alder da engelskinnlæringen startet. *Eng ikke foretrukket* angir de informantene som har oppgitt engelsk som det språket de foretrekker å *ikke* bruke. Dette gjelder kun to informanter: R11 og R16.

9.2 Resultater fra regresjonsanalysen

Resultatene fra testene som er presentert i kapittel 8, viser til statistiske analyser der S1-gruppene ble sammenlignet. Det kan tenkes at det er likheter på tvers av S1-gruppene som er med på å påvirke utfallet. Regresjonsanalyser kan gi svar på hvilke slike variabler som er relevante på tvers av S1-gruppene. Jeg har derfor gjort regresjonsanalyser der alle S2-innlærerne er inkludert. I enkelte tilfeller har jeg også gjort regresjonsanalyser på de enkelte S1-gruppene. Det er viktig å huske på at antallet informanter i disse gruppene er lavt, og at enkeltdata derfor kan ha store utslag.

For å finne ut hvilke variabler som er statistisk signifikante, og hvilke som ikke er statistisk signifikante, har jeg brukt flere ulike metoder i regresjonsanalysene: *standard* (hierarkisk), *forward* og *backward*.¹⁴ Jeg rapporterer kun korrelasjonskoeffisienten og *p*-verdien, utfyllende informasjon om resultatene ligger vedlagt i appendiks C.

Jeg har ikke gjort regresjonsanalyser på alle setningstypene som er inkludert i eksperimentet, men kun på de setningstypene som blir analysert mer inngående i kapittel 10 og 11. Jeg antar også at variablene som er inkludert i regresjonsanalysen, er mest relevante for disse setningstypene, det vil si LDB av *seg* over finitt og ikke-finitt setningsgrense (2B og 3B), samt binding av *seg selv* til lokalt objekt (4A).

9.2.1 Finitt LDB av *seg* (3B)

I regresjonsanalysen med alle S2-innlærerne er følgende variabler inkludert: *S1 FIN*, *Luketest*, *LOR*, *InputTrø*, *DialektTrø*, *SpråkbrukFIN* og *S2 FIN*. I både *backward* og *forward* regresjon er *S1 FIN* eneste statistisk signifikante variabel. Denne variabelen kan forklare 38,4 % av dataene ($R = ,620$, $R^2 = ,384$). Dette resultatet samsvarer med resultatet fra enveis ANOVA

¹⁴ Elliott & Woodward (2007: 100) anbefaler å bruke flere ulike metoder i regresjonsanalysen og sammenligne de ulike sluttmodellene. Field (2000: 212ff) diskuterer bruk av ulike modeller i regresjonsanalyse på generell basis, mens Larson-Hall (2010: 179f og 185f) diskuterer dette for andrespråksdata spesielt.

som viste at den russiske informantgruppen var den eneste gruppen som skilte seg fra de andre gruppene når det gjelder aksept av finitt LDB av *seg*. Forskjellen mellom finitt LDB og ikke-finitt LDB er relevant i tempus–infinitiv-asymmetrien (TIA), og den eventuelle avvísningen eller aksepten av finitt LDB er derfor interessant.¹⁵

¹⁵ Fufen Jin (p.k.) mener det er relevant å inkludere *AO* som en variabel i regresjonsanalysen. Uten denne variabelen er *SI FIN* eneste statistisk signifikante variabel i regresjonsanalysen. Når *AO* inkluderes for den samlede S2-gruppens resultat for finitt LDB (3B), blir resultatet forskjellig avhengig av hvilken metode som brukes. Ved *stepwise* og *forward* metode er *SI FIN* og *AO* statistisk signifikante variabler, og en modell der disse variablene er inkludert kan forklare 43,7 % av dataene ($R^2 = ,437$). Resultatet der *backward* metode er brukt, er svært annerledes. Her er ikke *SI FIN* en statistisk signifikant variabel. Derimot er *AO*, *Luketest*, *LOR* og *SpråkbrukFIN* statistisk signifikante variabler, og en modell der disse variablene er inkludert, kan forklare 52,4 % av dataene ($R^2 = ,524$). Det er svært overraskende at ulike modeller gir så ulike resultater, ettersom alle modellene gir samme resultat for alle de andre regresjonsanalysene jeg har gjort. Når *AO* ikke er inkludert, får jeg altså samme resultat uavhengig av hvilken modell som er brukt, også for setningstype 3B. Dette tyder på at resultatene fra regresjonen der *AO* er inkludert, er mindre valide. Det at en variabel kommer opp som statistisk signifikant, er imidlertid ikke ensbetydende med at den faktisk er signifikant. Det er verdt å påpeke flere forhold som er relevante for akkurat dette resultatet.

Som vi husker fra kapittel 7, var det ingen statistisk forskjell mellom S1-gruppens *AO*. Det var allikevel forskjeller mellom gruppenes gjennomsnittsverdier (*mean*) og median. Det er interessant å se S1-gruppens *AO*, *LOR* og resultater fra *luketesten* opp mot gruppenes aksept for finitt LDB (3B). Resultatene er gjengitt i tabellen nedenunder:

	AO <i>Mean</i> <i>Median</i>	LOR <i>Mean</i> <i>Median</i>	Luketest <i>Mean</i> <i>Median</i>	3B <i>Mean</i>
Russisk	24,8 22,5	6,6 4,5	39,2 42	12,9%
Kinesisk	27 23	6,1 5	31,9 33	54,7%
Engelsk	31,7 28	12,5 11	35,7 37	69,3%

Når vi ser på tallene i denne tabellen, er det viktig å huske på at 14 av 17 russiske informanter aldri aksepterte finitt LDB. I den kinesiske gruppen finnes det både informanter som aldri aksepterer dette bindingsforholdet, og informanter som alltid aksepterer det. Kun én engelsk informant avvís finitt LDB, mens hele ni personer alltid aksepterer dette bindingsforholdet.

Den russiske gruppen hadde lavest aksept for finitt LDB av *seg* (12,9 %). Den kinesiske gruppen hadde nest høyest aksept (54,7 %), mens den engelske gruppen hadde høyest aksept (69,3 %). Om vi ser nærmere på verdiene for *AO* og *LOR*, ser vi at S1-gruppens *AO* og *LOR* korrelerer med aksepten for finitt LDB. Den russiske gruppen har lavest *AO* og lavest *LOR*, samt lavest aksept for finitt LDB. Den kinesiske gruppen har høyere *AO* og *LOR*, og også høyere aksept for finitt LDB, mens den engelske gruppen har høyest verdi for *AO* og *LOR*, i tillegg til at de har høyest aksept for finitt LDB. For *luketesten* er forholdet motsatt, da den russiske gruppen som har høy skåre på *luketesten*, og lav aksept for finitt LDB, mens den kinesiske og engelske gruppen har lavere skåre på *luketesten*, men høyere aksept for finitt LDB.

Det ser med andre ord til å være en samvariasjon mellom S1-gruppens *AO*, *LOR* og delvis *Luketest* på den ene siden, og aksepten for finitt LDB på den andre siden. Dette impliserer at disse variablene gjenspeiler S1-gruppene, heller enn det de er ment å måle. Det er sannsynlig at denne samvariasjonen er bakgrunnen for at *AO*, *LOR* og *Luketest* kommer opp som statistiske variabler i en regresjonsanalyse der *AO* inkluderes (det er viktig å ha i mente at *LOR* og *Luketest* ikke er statistisk signifikante i en regresjonsanalyse der *AO* ikke er inkludert).

Dersom det var korrekt at *AO*, *LOR* og *Luketest* er statistisk signifikante variabler, burde de også kommet opp som statistisk signifikante i regresjonsanalysene der S1-gruppene testes separat. Kun tre av 17 russiske informanter aksepterte finitt LDB. I de to andre gruppene er aksepten langt høyere. Dersom *AO* hadde vært avgjørende for aksepten av finitt LDB, burde variabelen også være statistisk signifikant i regresjonsanalysene for disse S1-gruppene, noe den ikke er. Dette er med på å bygge opp under argumentasjonen om at de nevnte variablene reflekterer forskjeller mellom S1-gruppene, og dermed ikke er valide mål på *AO* og *LORs* innvirkning på aksepten for finitt LDB.

Et viktig resultat fra denne analysen er at variablene *DialektTrø* og *InputTrø* ikke er statistisk signifikante. Som nevnt antas aksepten for LDB av *seg* over finitt setningsgrense å være høyere i trønderske dialekter sammenlignet med mange andre dialekter, og det hadde derfor ikke vært overraskende hvis informantene som oppga at de snakket trøndersk og/eller hadde mye input av trøndersk, også hadde høyere aksept for LDB av *seg* over finitt setningsgrense. Resultatene fra denne regresjonsanalysen tyder imidlertid på at dette ikke er tilfellet. Resultatet fra en t-test for uavhengige stikkprøver viste at det ikke er noen forskjell mellom aksepten for finitt LDB blant henholdsvis de trønderske S1-talene og de østnorske S1-talene i kontrollgruppen (jamfør kapittel 8.1.6). Sett i sammenheng med dette resultatet er det ikke overraskende at dialektvariablene heller ikke spiller noen avgjørende rolle for S2-innlæreres aksept av finitt LDB av *seg* (setningstype 3B).

Det er interessant å se nærmere på flere av variablene som ikke er statistisk signifikante. Det er spesielt overraskende at resultatet fra luketesten, som gjenspeiler det generelle nivået i norsk, ikke er relevant for aksepten av finitt LDB. Variabelen *LOR* er heller ikke statistisk signifikant. Man kan med andre ord ha et høyt nivå i norsk og ha oppholdt seg lenge i Norge, og fortsatt akseptere finitt LDB. *LOR* og resultater fra luketester brukes som nevnt ofte for å angi språklig nivå hos andrespråksinnlærere. Det er derfor interessant at ingen av disse to variablene er statistisk signifikante i denne regresjonsanalysen.¹⁶ Funnet av at verken *LOR* og *InputTrø* er statistisk signifikante, tyder på at input generelt i liten grad påvirker aksepten for finitt LDB, noe som i seg selv er svært interessant.

I regresjonsanalyser der S1-gruppene undersøkes hver for seg, er følgende variabler inkludert: *Luketest*, *LOR*, *InputTrø*, *DialektTrø*, *SpråkbrukFIN* og *S2FIN*. I analysene av den russiske og kinesiske gruppen er også *Engelsk ikke foretrukket*, *AOEng* og *NivåEng* inkludert.

Ingen variabler er statistisk signifikante for verken den engelske gruppen eller den kinesiske gruppen. For den russiske gruppen er to variabler statistisk signifikante: *Engelsk ikke foretrukket* og *S2 FIN*. En modell der disse variablene er inkludert, gir $R^2 = ,916$. I den russiske informantgruppen var det et skarpt skille mellom informantene: 14 av 17 informanter aksepterte aldri LDB av *seg* over finitt setningsgrense. Tre informanter aksepterte dette

Jeg vil takke professor Wim van Dommelen for nyttige innspill i diskusjonen av disse dataene.

Som nevnt i 9.1.1 er ikke denne studien designet for å teste *AO*. Begrunnet i denne diskusjonen samt diskusjonen ovenfor, inkluderes ikke *AO* i de resterende regresjonsanalysene. Resultatene fra regresjonsanalysene av setningstype 3B (finitt LDB av *seg*) både med og uten variabelen *AO*, ligger vedlagt i appendiks C.

¹⁶ Det er sannsynlig at nivå kan være en relevant faktor for informanter som befinner seg på lavere nivåer i norsk enn informantene i denne undersøkelsen. Selv om det var noe variasjon blant deltakerne i denne studien, har alle bestått tester som tillater dem å jobbe eller studere i Norge, ergo befinner ingen av dem seg på et spesielt lavt nivå i norsk.

bindingsforholdet, hvorav to personer (R11 og R16) konsekvent aksepterte bindingsforholdet. Felles for disse to informantene var at de begge oppga engelsk som et språk de foretrekker ikke å bruke. Ettersom disse to informantene var de eneste informantene som oppga engelsk som et ikke foretrukket språk, samt at de var de eneste russiske informantene som konsekvent aksepterte finitt LDB, er det ikke overraskende at denne variabelen har så høy forklaringsverdi. Man må være forsiktig med å tolke dette resultatet dithen at det å ikke foretrekke engelsk nødvendigvis alltid medfører at man alltid aksepterer finitt LDB.

9.2.2 Ikke-finitt LDB av *seg* (2B)

Ikke-finitt LDB av *seg* (setningstype 2B) er en grammatisk konstruksjon for personer med norsk som førstespråk (jf. kapittel 3). I norsk er det ikke komplementær distribusjon mellom anaforen *seg* og pronominaler (*ham/henne*) i denne typen bindingskonstruksjoner. Dette ser vi i eksemplene i (1) og (2):

- (1) Marit_i hørte Anne kritisere seg_i.
- (2) Marit_i hørte Anne kritisere henne_i.

Utbredelsen av ikke-finitt LDB er ulik i ulike dialekter, og ifølge Strahan (2001: 165f) foretrekkes bruk av anaforen *seg* fram for pronominal, fordi anaforen er mer restriktiv med hensyn til referanse enn pronomenet. Som nevnt er ikke-finitt LDB av *seg* utbredt i trøndersk. Aksept av ikke-finitt LDB (og avvisning av finitt LDB) er også essensielt i definisjonen av TIA (jf. kapittel 10.1.1). Man kunne tenkt seg at innlærere som selv snakker trøndersk, eller oppgir at de har input av trøndersk, vil ha høyere aksept for dette bindingsforholdet. En regresjonsanalyse vil kunne gi informasjon om denne typen spørsmål.

LDB av *seg* over ikke-finitt setningsgrense (2B) ble testet i tolkningsvurderingstesten (TV) og sannhetsverdievalueringstesten (SV), noe som gjorde det naturlig å gjøre en regresjonsanalyse for hver testtype. Ettersom man forventer at en informants grammatiske kompetanse skal være lik på tvers av ulike testtyper, er det også å forvente at de samme variablene vil være/ikke være statistisk signifikante i begge regresjonsanalysene. Følgende variabler var inkludert i begge testene: *SI FIN*, *Luketest*, *LOR*, *InputTrø*, *DialektTrø*, *SpråkbrukFIN* og *S2 FIN*.

Resultatene fra regresjonsanalysen av ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i SV viser at *SpråkbrukFIN* er eneste statistiske variabel ($p = ,005$, $R^2 = ,164$) når S2-gruppene ses under

ett. I en *backward* regresjon gir en modell der variablene *SpråkbrukFIN* og *LOR* er inkludert, beste modell ($R^2 = ,219$), men også her er *SpråkbrukFIN* eneste statistisk signifikante variabel ($p = ,008$) (*LOR*: $p = ,083$). Også for ikke-finit LDB av *seg* (2B) i TV er *SpråkbrukFIN* eneste statistisk signifikante variabel ($p = ,000$, $R^2 = ,402$).¹⁷ Det at denne variabelen er statistisk signifikant i begge analysene, tyder på at den også er signifikant.

Jeg gjorde også regresjonsanalyser for hver av S1-gruppene. Felles for disse tre regresjonsanalysene er at få eller ingen variabler kommer opp som statistisk signifikante. Det vil si at for de gruppene som hadde enkelte statistisk signifikante variabler, var det ingen variabler som var statistisk signifikante i regresjonsanalysene for ikke-finit LDB av *seg* i både TV og SV. Jeg gir nå en kort oppsummering av disse resultatene.

Resultatene fra regresjonsanalysen for ikke-finit LDB av *seg* i TV viser at for den engelske gruppen var ingen variabler statistisk signifikante TV for. I SV var derimot variablene *SpråkbrukFIN*, *S2 FIN* og *InputTrø* statistisk signifikante, og en modell der disse variablene var inkludert, ga $R^2 = ,625$. For den russiske gruppen var *Luketest* eneste statistisk signifikante variabel i TV, og en modell der denne variabelen er inkludert, gir $R^2 = ,394$. Resultatene for det samme bindingsforholdet i SV viser at en modell der variablene *DialektTrø* og *LOR* er inkludert, kan forklare 43,7 % av variasjonen ($R^2 = ,437$) i SV. I denne modellen er imidlertid kun variabelen *DialektTrø* statistisk signifikant. Resultatene fra regresjonsanalysen for ikke-finit LDB av *seg* for den kinesiske gruppen viser at variabelen *InputTrø* er statistisk signifikant i TV og gir $R^2 = ,319$, mens ingen variabel er statistisk signifikant i SV.

Resultatene viser altså at ingen av gruppene har én eller flere variabler som er statistisk signifikant i begge analysene. Etersom samme bindingsforhold testes i både TV og SV, og man forventer at en informants kompetanse er konstant på tvers av testene, burde én og samme variabel virke likt på tvers av testene. Det er sannsynlig at tilfeldigheter kan ha ført til at en variabel er statistisk i TV, men ikke i SV. Jeg velger derfor å ikke gå videre inn på disse resultatene.

9.2.3 Binding av *seg selv* til lokalt objekt (4A)

Anaforers antesedentorientering har vært gjenstand for mange studier og er også testet og analysert (i kapittel 11) i denne studien. Det var derfor hensiktsmessig å gjøre

¹⁷ Resultatene er like både i *backward* og *stepwise* regresjon.

regresjonsanalyser også på resultatene for lokal binding av *seg selv* til objekt for å undersøke hvilke variabler som påvirker utfallet for dette bindingsforholdet.

Følgende variabler var inkludert i regresjonsanalysen: *S1 Obj*, *Luketest* og *LOR*. I kapittel 3 ble anaforbinding i norsk diskutert. Ettersom det ikke er noen dialektal variasjon med hensyn til objektorientering, er ikke dialektvariablene inkludert i denne regresjonen. I en regresjonsanalyse der alle S2-gruppene er inkludert, kommer to variabler opp som statistisk signifikante: *LOR* ($p = ,014$) og *Luketest* ($p = ,003$) og gir $R^2 = ,218$.¹⁸ Dette tyder altså på at språklig nivå er en relevant forklaringsfaktor. Ser man nærmere på korrelasjonene mellom variablene i denne testen, ser man at korrelasjonen mellom skåre på 4A (altså aksept for lokal objektorientering av *seg selv*) og skåre på *Luketest* er negativ (*pearson correlation* = $-,318$). Dette betyr altså at personer med lav skåre på luketesten har høyere aksept for objektorientering. Korrelasjonen mellom *LOR* og 4A er positiv, noe som betyr at jo lengre man har oppholdt seg i Norge, jo mer sannsynlig er det at man aksepterer binding av *seg selv* til objekt. Dette er en påfallende kombinasjon som jeg vil diskutere litt nærmere.

Som vi husker fra kapittel 8, hadde den engelske gruppen høyest aksept for lokal objektbinding av *seg selv* (42,7 %), den russiske gruppen hadde lavest aksept (12,3 %), mens den kinesiske gruppen plasserte seg mellom de to andre (29,3 %) (jf. kapittel 8.2.1). Den russiske gruppen og den kinesiske gruppen hadde lavest *LOR*, mens den engelske gruppens *LOR* var høyest. Skåren på luketesten var høyest for den russiske gruppen og lavest for den kinesiske gruppen. Det ser med andre ord ut til at det kan være en samvariasjon mellom variablene *Luketest*, *LOR* og 4A, og at disse resultatene i stor grad reflekterer forskjellene som eksisterer mellom S1-gruppene (i likhet med diskusjonen om *AO* i fotnote 15 tidligere i dette kapitlet).¹⁹ Jeg mener at disse variablene reflekterer typiske trekk ved S1-gruppene som egentlig har noe med førstespråket å gjøre, og kommer derfor ikke til å ta hensyn til disse resultatene i analysen.

Ingen variabler er statistisk signifikante for verken den engelske eller kinesiske S1-gruppen. Dette er overraskende, da man burde forvente at variabler som *LOR* og *Luketest* også ville være statistisk signifikante innad i gruppene ettersom de er statistisk signifikante for innlærerne når de ses under ett. Dette tyder på at det er en riktig antakelse at de statistisk signifikante korrelasjonene mellom setningstype 4A (binding av *seg selv* til lokalt objekt) og

¹⁸ Resultatene kommer fra en *backward* regresjon.

¹⁹ En viktig forskjell mellom kinesiske og engelske anaforer er at alle engelske anaforer er objektorienterte, mens kun den kinesiske anaforen *taziji* er objektorientert. Anaforen *ziji*, som er mest naturlig å sammenligne med norske *seg* og *seg selv*, er subjektorientert. En regresjonsanalyse der kun engelsk er markert som objektorientert, gir følgende resultat: *S1Obj* ($p = ,004$) og *Luketest* ($p = ,028$) er statistisk signifikante variabler og gir $R^2 = ,253$.

henholdsvis *LOR* og *Luketest* reflekterer forskjeller mellom S1-gruppene. For den russiske gruppen er *Engelsk ikke foretrukket* eneste statistisk signifikante variabel ($p = ,001$). Modell med *Engelsk ikke foretrukket* gir $R^2 = ,531$. Her er det verdt å merke seg at informant R11 og R16, som oppgir engelsk som et ikke-foretrukket språk, også er av de få informantene som godtar dette bindingsforholdet mer enn én gang. Dette forklarer den høye korrelasjonen. Disse dataene diskuteres grundigere i kapittel 11.

Resultatene fra regresjonsanalysene for orientering er ikke særlig konkluderende. Grundig inspeksjon og analyse av de individuelle dataene er derfor nødvendig. I kapittel 10 ser jeg nærmere på individuelle resultater for finitt og ikke-finitt LDB av *seg* (setningstype 2B og 3B), og i kapittel 11 ser jeg på de individuelle resultatene for både lokal og ikke-lokal objektorientering (setningstype 4A, 5A og 5B).

9.3 Sammenfatting

Det viktigste bidraget en regresjonsanalyse har for resultatene fra undersøkelsen som er presentert i denne avhandlingen, er at den bidrar med å teste effekten av dialektvariablene. Variablene *DialektTrø* og *InputTrø* var forventet å kunne spille inn på resultatet for aksepten av LDB av *seg* over finitte setningsgrenser (3B). Man kunne også tenkt seg at aksepten for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) var høyere hos innlærerne som snakker trøndersk dialekt og har input av trøndersk. Resultatene fra regresjonsanalysen viser imidlertid at disse variablene, slik de er rapportert og målt i denne undersøkelsen, ikke påvirker aksepten for verken finitt LDB eller ikke-finitt LDB. Det er dermed ingen vits i å inkludere disse dialektvariablene i analysen av tempus–infinitiv-asymmetrien, som presenteres i kapittel 10.

Det er også interessant at *LOR* og nivået i norsk målt gjennom resultatet på *luketsten* ikke har noen innvirkning på aksepten av LDB. Dette tyder på at faktorer som input og nivå i norsk ikke er relevante for aksepten av finitt og ikke-finitt LDB av *seg* i norsk (i alle fall ikke for en informantgruppe der alle informantene er på et såpass høyt språklig nivå). Det er derfor heller ikke relevant å la disse variablene spille noen stor rolle i analysen av tempus–infinitiv-asymmetrien som presenteres i neste kapittel. Det er imidlertid viktig å understreke at disse variablene kan tenkes å være relevante hos S2-innlærere som befinner seg på et annet nivå i S2 enn informantene i denne studien.

Et annet viktig resultat er at regresjonsanalysen bekrefter at det å ha en grammatikalisert finittkategori i S1 påvirker aksepten for finitt LDB i S2. Også for orienteringsdataene ser det ut til at aksepten for binding av *seg selv* til lokalt objekt i norsk

påvirkes av hvorvidt S1 er objektorientert eller ikke. For disse to resultatene er resultatene fra regresjonsanalysen overlappende med resultatene som er presentert i kapittel 8. Resultatene fra regresjonsanalysen antyder dermed at S1-transfer er mer relevant enn S2-transfer når det gjelder S2-innlæreres aksept av finitt LDB av *seg* (3B) og lokal objektorientering i norsk.

10 Analyse av tempus–infinitiv-asymmetrien

I dette kapitlet skal vi se nærmere på tempus–infinitiv-asymmetrien (TIA).¹ Som diskutert i anafortilegningskapitlet er TIA et gjentakende mønster hos flere grupper av S2-innlærere, uavhengig av bindingssystemet i de respektive S1 og S2. Det norske bindingssystemet gjenspeiler på mange måter TIA ettersom langdistansebinding av *seg* som hovedregel ikke kan krysse finitte setninger, noe som gjør undersøkelser av S2-tilegning av norske anaforer svært interessant.

Grupperesultatene viste at majoriteten av de russiske informantene tydelig skiller mellom LDB av *seg* som krysser ikke-finitte og finitte setningsgrenser. Det er derimot ingen statistisk forskjell i måten den engelske gruppen behandler de to setningstypene på. For den kinesiske gruppen er det statistisk forskjell mellom aksepten av LDB over finitte og ikke-finitte setningsgrenser når man sammenligner resultatene fra ikke-finit LDB av *seg* (2B) i TV med resultatene fra finitt LDB av *seg* (3B).² Siden grupperesultater ikke nødvendigvis gjenspeiler resultatene til noen av enkeltindividene i gruppen, går jeg i starten av dette kapitlet inn på de individuelle resultatene, og vi skal se at de individuelle resultatene i vårt tilfelle i stor grad gjenspeiler grupperesultatene.

Teoriene *Relativized SUBJECT* (Progovac 1992, 1993) og *Move-to-INFL* (Cole, Hermon & Sung 1990, Batistella 1989, Pica 1987, Cole & Sung 1994) har ofte blitt brukt for å analysere TIA, jamfør kapittel 5. I *Relativized SUBJECT* er morfologisk AGR essensielt i analysen av TIA, mens tempus (T) er det relevante trekket for å forklare TIA i *Move-to-INFL*. I det som følger, forklarer jeg hvorfor det er problematisk å bruke disse analysemodellene i analysen av TIA i mine norske data, og jeg argumenterer også for hvorfor det er usannsynlig at S1-transfer av bindingssystem kan forklare resultatet. Deretter diskuterer jeg forholdet mellom AGR, tempus og finittethet. Ettersom finittethet er relevant i TIA, og morfologisk AGR og tempus ofte blir sett på som markører for finittethet, er det naturlig å diskutere forholdet mellom disse tre kategoriene. Min konklusjon er at finittethet er relevant for å forklare TIA-systemet både i norsk og i norsk som andrespråk. Eides (2008, 2009, 2012, 2013) teori om finittethet er sentral i min analyse. Denne teorien ble presentert kort i delen om TIA i kapittel 5. Jeg gir en grundigere presentasjon av teorien i denne delen av avhandlingen. Jeg diskuterer

¹ I kapittel 8 diskuterte jeg det faktum at informantene ikke behandlet LDB av *seg* og *seg selv* likt. I inneværende kapitlet diskuteres kun TIA i setninger som inneholder anaforen *seg*, som er testsætning 2B og 3B. Når jeg bruker begrepene «finit LDB» og «ikke-finit LDB», viser det altså til finitt og ikke-finit LDB av *seg*.

² Sammenligner man resultatene for ikke-finit LDB av *seg* (2B) i SV med resultatene for finitt LDB av *seg* (3B), er det derimot ingen statistisk forskjell mellom aksepten av finitt LDB og ikke-finit LDB for den kinesiske gruppen.

også om og hvorfor det er vanskelig å tilegne seg finittkategorien i S2. I denne diskusjonen trekkes også argumenter om kritisk periode inn. Deretter tar jeg for meg variasjonen som eksistere internt i innlærergruppene og peker på mulige forklaringer for denne variasjonen. Til slutt undersøker jeg hvordan *Move-to-INFL* og *Relativized SUBJECT* fungerer når finittkategorien antas som den relevante kategorien.

10.1 Tempus–infinitiv-asymmetrien: Individuelle resultater

For å få bedre innsikt i TIA er det fruktbart å se nærmere på de individuelle dataene. Før jeg går inn på analysen av TIA mer overordnet, gir jeg derfor i dette delkapitlet en oversikt over de individuelle resultatene for dette mønsteret. På denne måten kan vi finne ut hvor mange individer som har et bindingssystem tilsvarende TIA som del av sin internaliserte grammatikk. White (2003: 55) understreker viktigheten av å undersøke individuelle data: «Since the claim that the interlanguage grammar is (or is not) UG-constrained is a claim about individual linguistic competence, it is crucial to determine what is going on at the individual level». Individuelle resultater viser hvor konsekvente informantene er med hensyn til aksept av LDB, samt hvilke individer som har tempus–infinitiv-asymmetrien. Hver av setningene (2B = ikke-finitt LDB av *seg* og 3B = finitt LDB av *seg*) testes fem ganger. I likhet med flere tidligere studier (f.eks. MacLaughlin 1998, Yuan 1998), regnes aksept i 4–5 av 5 setninger som konsekvent aksept, mens aksept på 0–1 av 5 anses som konsekvent avvising. Det er selvfølgelig ikke uproblematisk å gjøre denne generaliseringen.³ Ettersom dette er en etablert tellemåte innen forskning på andrespråkstilegning av anaforer, følger jeg den.

³ Hva som skal anses som konsistent grammatikk, har vært gjenstand for mye diskusjon. For eksempel har Wakabayashi (1996) argumentert for at kun 100 % skåre kan regnes som konsekvent. Vainikka & Young-Scholten (1994) anser en struktur som tilegnet når den er brukt korrekt i 60 % av tilfellene, Eubank et al. (1997) ved 70 %, Ellis (1988) ved 75 %, og Dulay & Burt (1974) ved 90 %. Pallotti (2007) gir en grundig diskusjon av denne problematikken og påpeker at konsekvent, systematisk og produktiv bruk er essensielt for å kunne anse en struktur som tilegnet. Det er imidlertid vanskelig å bruke Pallottis (2007) kriterier på mine data, ettersom de ikke er produksjonsdata. Undersøkelser av anafortilegning krever bruk av eksperimentell metode, og det er derfor vanskelig å anvende kriterier for produksjon på denne typen data.

Thomas (1991a, 1993) undersøkte S2-tilegning av anaforer og definerer 2/3 som konsekvent grammatikk. Hamilton (1996) kritiserer Thomas (1991a, 1993) for å ha inkludert få testsetninger. Hamiltons kritikk går ut på at et slikt mål fort kan reflektere tilfeldige svar, og ikke en konsekvent grammatikk. Hamilton (1996) understreker viktigheten av å ha flere testsetninger innen hver setningstype: «A more realistic measure reliably distinguishing between systematic and chance response pattern might be based on six to eight tokens per stimulus type [...] but I am not aware of any SLA studies which have measured for systematicity using such a standard». Antallet testsetninger per setningstype som kan inkluderes i en undersøkelse, avhenger av antallet setningstyper som skal undersøkes, og må veies opp mot lengden på undersøkelsen. Akiyama (2002: 40) hadde tre setninger per setningstype og vurderte dataene sine etter både 2/3- og 3/3-kriteriet. Han fant at 3/3-kriteriet i stor grad viste det samme som 2/3-kriteriet. Imidlertid påpeker han at 3/3-kriteriet var for strengt selv for kontrollgruppen: «This would imply that a criterion for consistency should not be determined absolutely but rather empirically depending on the nature of the task employed for each study» (Akiyama 2002: 40f). Ettersom

Ikke-finitt LDB av *seg* (setningstype 2B) testes i både tolkningsvurderingstesten (TV) og sannhetsverdievalueringstesten (SV), mens finitt LDB av *seg* (3B) kun testes i TV. Resultatene for finitt LDB av *seg* må derfor sammenlignes med resultatene for ikke-finitt LDB av *seg* fra både SV og TV. Når finitt LDB sammenlignes med ikke-finitt LDB, sammenlignes resultater fra to ulike tester. I teorien er ikke dette noe problem, ettersom en innlærers kompetanse forventes å være konstant til tross for at ulike metoder brukes for å få innsikt i denne kompetansen. Imidlertid evner ikke alltid alle metoder å reflektere kompetansen like godt, noe som er med på å komplisere sammenligning på tvers av testmetodene. Dette ser vi spesielt godt i den kinesiske informantgruppen, da det er stor variasjon mellom aksepten for ikke-finitt LDB av *seg* i henholdsvis TV og SV (jf. kapittel 8.1.1.2). Eksempelvis aksepterer informant K7 finitt LDB (3B) 3/5 ganger og ikke-finitt LDB henholdsvis 3/5 (SV) og 5/5 (TV) ganger. Ettersom denne informanten ikke er konsekvent i å akseptere LDB oftere i ikke-finite setninger (2B), er det vanskelig å sette denne informanten i «bås». I sammenligningen mellom ikke-finitt LDB av *seg* i SV finitt LDB av *seg* (3B) har informanten tempus–infinitiv-asymmetrien, men ikke i sammenligningen mellom ikke-finitt LDB av *seg* i TV og finitt LDB av *seg* (3B). Jeg har derfor valgt å se på resultatene for henholdsvis 2BTV og 3B på den ene siden og 2BSV og 3B på den andre siden separat. For den kinesiske gruppen tar jeg, som nevnt, kun hensyn til resultatene for sammenligningen av 2BTV og 3B (se diskusjon i kapittel 8.1.1.2).

10.1.1 Definisjon av TIA

TIA beskriver en situasjon der en S2-innlærer har lettere for å akseptere LDB ut av ikke-finite setninger enn ut av finite setninger. Det er imidlertid mulig å tenke seg flere ulike måter å definere TIA på. I den følgende diskusjonen tar jeg utgangspunkt i at det er fem testsetninger i undersøkelsen som presenteres her. En streng definisjon av TIA er en mellomspråksgrammatikk som alltid aksepterer ikke-finitt LDB, men aldri aksepterer finitt LDB (jf. (1)a). En mindre streng versjon er en grammatikk der finitt LDB aldri aksepteres, mens ikke-finitt LDB aksepteres mer enn to ganger (jf. (1)b). Det vil si at innlæreren ikke nødvendigvis alltid aksepterer ikke-finitt LDB, men at hun ikke konsekvent avviser konstruksjonen (aksepten er høyere enn 0–1). Felles for disse to definisjonene av TIA er at

anaforkonstruksjonen er en forholdsvis vanskelig konstruksjon å vurdere, synes det er logisk å åpne for litt variasjon også i min definisjon av hva som er en konsekvent grammatikk: altså at det er rimelig å regne både 4/5 og 5/5 som konsekvent aksept, og motsatt 0/5 og 1/5 som konsekvent avvisning. Også her skårer den norske kontrollgruppen under 100 %.

finitt LDB aldri aksepteres av innlærergrammatikken. I den andre enden av skalaen kan man tenke seg en grammatikk der ikke-finitt LDB alltid aksepteres, mens finitt LDB aksepteres sjeldnere (<4) (jf. (1)c). En siste versjon er en grammatikk der aksepten av finitt LDB er lavere enn aksepten for ikke-finitt LDB ((1)d).

(1)

- a. TIA: $3B = 0-1, 2B = 4-5$
- b. TIA: $3B = 0-1, 2B > 2$
- c. TIA: $3B < 4, 2B = 4-5$
- d. TIA: $3B < 2B$

Jeg mener det er mest hensiktsmessig å skille mellom de informantene som aksepterer finitt LDB, på den ene siden, og de som ikke gjør det, på den andre siden. Grunnen til dette er at finittkategorien representerer en relevant distinksjon for dem som ikke aksepterer finitt LDB. Finittdistinksjonen representerer selve kjernen i TIA-begrepet, og er derfor svært sentral (jf. diskusjon i 10.3). Denne distinksjonen kan ikke sies å ha en like betydelig rolle i den grammatiske kompetansen hos de innlærerne som aksepterer både ikke-finitt og finitt LDB, til tross for at aksepten for ikke-finitt LDB kan være høyere enn aksepten for finitt LDB. I flere tidligere studier av S2-tilegning av anaforer har avvísning av finitt LDB vært relevant i definisjonen av TIA (f.eks. Akiyama 2002, MacLaughlin 1998). Også Reinhart & Reuland (1991) hevder at det relevante skillet i LDB er hvorvidt bindingen kan krysse finite setningsgrenser eller ikke. Reinhart & Reuland (ibid.) «forenkler» Wexler & Manzini (1987) styringskategoriparameter (GCP) (se kapittel 2.3.1) ved å slå sammen flere av kategoriene i Wexler & Manzini (1987) system. Dermed ender distinksjonen +/-finitt opp som eneste relevante kategori for å skille mellom typer av LDB. På bakgrunn av en helhetlig vurdering er det slik naturlig for meg å definere TIA som en grammatikk der finitt LDB ikke aksepteres, men der språkbrukeren aksepterer ikke-finitt LDB.

Dette gjør den strenge ((1)a) og den litt mindre strenge ((1)b) definisjonen av TIA ovenfor relevante. Felles for disse definisjonene er at finitt LDB ikke aksepteres. Sistnevnte er mindre streng i den forstand at det ikke kreves konsekvent aksept for ikke-finitt LDB. For mine data vil det si at informanter som aksepterer ikke-finitt LDB to ganger eller mer (men aldri aksepterer finitt LDB), har TIA. Jeg mener det er hensiktsmessig å inkludere individer som faller inn under begge disse definisjonene i både (1)a og (1)b, fordi jeg oppfatter

avvisningen av finitt LDB som mest relevant. Hvorvidt ikke-finitt LDB aksepteres konsekvent eller oftere enn 2 ganger, er mindre relevant.⁴

Resultatene fra min undersøkelse måler som nevnt *aksept* for +/-fin LDB. En person som ikke aksepterer LDB, skårer derfor 0 eller 1. (2) viser mine tre «versjoner» av TIA. Jeg regner (2)a og (2)b som TIA. Grunnen til at jeg allikevel velger å skille mellom dem i tabellene, er at det er interessant å kunne se variasjonen innad i TIA-kategorien. I analysen som helhet kommer jeg imidlertid til å omtale informantene som havner i begge disse kategoriene, som en enhetlig gruppe. Jeg har valgt å inkludere en enda mindre streng versjon av TIA i systematiseringen av de individuelle resultatene ((2)c). Dette fordi jeg mener det kan være interessant å se om enkelte individer har lavere aksept for finitt LDB enn for ikke-finitt LDB. Individer som faller i denne kategorien, kan sies å ha *TIA-tendens*.

(2)

- a. TIA, streng: $3B = 0-1, 2B = 4-5$
- b. TIA mindre streng: $3B = 0-1, 2B > 2$
- c. TIA-tendens: $3B < 2B$

Tabell 22 viser kategoriene jeg deler inn informantene etter, samt definisjonene av de ulike kategoriene. Informantene som aksepterer både lokal- og ikke-lokal binding for både finitt og ikke-finitt LDB av *seg*, havner i kategorien *Lokal+LDB*. De av disse informantene som har tendens til TIA, altså at aksepten for ikke-finitt LDB er høyere enn aksepten for finitt LDB, kategoriseres i tillegg under *TIAc*). Det vil si at alle individene som står i *TIAc*), er nevnt to ganger, da de også står under *Lokal+LDB*.

Tabell 22: Definisjon av kategorier, 2B – 3B.

Lokal	Ikke-finitt LDB (2B) & finitt LDB (3B) = 0–1
LDB	Ikke-finitt LDB (2B) & finitt LDB (3B) = 4–5
Lokal+LDB	Ikke-finitt LDB (2B) & finitt LDB (3B) = begge aksepteres, men blandet
TIA a) streng	Finitt LDB (3B) = 0–1, Ikke-finitt LDB (2B) = 4–5
TIA b)	Finitt LDB (3B) = 0–1, Ikke-finitt LDB (2B) ≥ 2
TIA c) tendens	Finitt LDB (3B) < Ikke-finitt LDB (2B)

⁴ Det er selvfølgelig vesentlig at informanten må akseptere ikke-finitt LDB av *seg* mer enn 2 ganger. Ettersom jeg har satt 0–1 som grensen for avvisning, kan ikke informanter som bare aksepterer ikke-finitt LDB 1 gang, inkluderes i TIA-definisjonen. Disse informantene vil falle under kategorien *lokal binding*, som vil si at de ikke aksepterer LDB (verken finitt eller ikke-finitt).

10.1.2 Engelske informanter

Tabell 23 viser de individuelle resultatene til den engelske informantgruppen sortert i henhold til kriteriene diskutert for Tabell 22. Vedlagt i appendiks D er en tabell med oversikt over hvilke testsetninger hver enkelt informant aksepterte.

Tabell 23: Engelske informanter, 2B – 3B.
Individuelle resultater for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) og finitt LDB av *seg* (3B).

Engelske	Ikke-finitt LDB (2B) i TV – Finitt LDB (3B)	Ikke-finitt LDB (2B) i SV – Finitt LDB (3B)
Lokal		
LDB	E3, E4, E6, E7, E8, E9, E10, E14, E15	E3, E4, E6, E7, E9, E10, E14, E15
Lokal + LDB	E1, E2, E5, E11, E12, E13	E1, E2, E5, E8, E12, E13
TIA a) streng		E11
TIA b)		
TIA c) tendens	E11, E12	E2, E5, E13

I de individuelle resultatene til den engelske gruppen framstår tre forhold som svært interessante. For det første har kun én av informantene TIA i streng versjon (E11), men dette gjelder kun i resultatene fra 2BSV til 3BTV. Informanten aksepterer både lokal binding og ikke-lokal binding i resultatene for 2BTV-3B, og også her er aksepten for ikke-finitt LDB høyere enn for finitt LDB (TIAc). Det andre interessante funnet er at ingen av informantene kun tillater lokal binding (og avviser LDB), slik systemet i deres engelske S1 er. For det tredje er det også verdt å merke seg at ni av de engelske informantene viser konsekvent aksept for både finitt og ikke-finitt LDB i minst én av sammenligningene.⁵

Kun to informanter (E8 og E11) havnet i ulike kategorier i de to sammenligningene. Dette viser at informantenes aksept/avvisning av ikke-finitt LDB av *seg* (2B) er konsekvent på tvers av testene, noe som videre tyder på at testmetodene gir valide resultater.

10.1.3 Russiske informanter

Tabell 24 viser den russiske gruppens individuelle resultater. I appendiks D finnes en oversikt over nøyaktig hvilke testsetninger hver enkelt informant aksepterte.

⁵ Som vi husker fra kapittel 7.1.5, oppga informant E2, E10 og E13 at de hadde lært eller blitt eksponert for mer enn ett språk fra tidlig alder. Felles for disse informantene er at de alle oppga å ha svært lavt nivå i dette andre språket. Til tross for dette kunne det tenkes at deres tospråklige bakgrunn kunne ha effekter for anaforbindingssystemet i norsk som andrespråk. Dataene i Tabell 23 viser at disse tre informantene grupperer seg sammen med de resterende engelske informantene; de havner enten i kategorien *Lokal+LDB* eller i kategorien *LDB*.

Tabell 24: Russiske informanter, 2B – 3B.
Individuelle resultater for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) og finitt LDB av *seg* (3B).

Russiske	Ikke-finitt LDB (2B) i TV – Finitt LDB (3B)	Ikke-finitt LDB (2B) i SV – Finitt LDB (3B)
Lokal	R1, R3*, R12*, R13*, R15*, R17*	R1*, R3*, R6*, R8*, R12*, R15*
LDB	R11	
Lokal + LDB	R2, R16	R2, R11, R16
TIA a) streng	R4	
TIA b)	R5, R6, R7, R8, R9, R10, R14	R4, R5, R7, R9, R10, R13, R14, R17
TIA c) tendens	R2	R2

Informantene som er stjernemerket, aksepterer 3B 0 ganger og 2B 1 gang.

Som nevnt tidligere aksepterer 14 av 17 informanter aldri finitt LDB. De individuelle resultatene viser at en stor andel av de russiske informantene har TIA. Ti av informantene har TIA i minst én av sammenligningene. Som tidligere nevnt skiller informant R11, R16 og delvis R2 seg ut fra resten av den russiske gruppen ved at de konsekvent godtar finitt LDB. Også her grupperer de seg annerledes enn de andre informantene, da de er de eneste individene som havner under kategoriene *LDB* og *Lokal + LDB*. Ser man bort fra disse tre informantene, deler den russiske gruppen seg i to: Én gruppe har TIA, mens den andre gruppen ikke aksepterer LDB verken ut av finitte eller ikke-finitte setninger. Ettersom disse informantene avviser begge typer LDB, er det umulig å si noe sikkert om hvorvidt de skiller mellom finitte og ikke-finitte verb.⁶

Fem russiske informanter (R6, R8, R11, R13 og R17) havner i ulike kategorier i de to sammenligningene. Også de russiske informantene har dermed forholdsvis lik aksept for ikke-finitt LDB av *seg* i TV og SV.

Det er interessant at informantene i henholdsvis den engelske og russiske gruppen grupperer seg svært ulikt. Men unntak av én person grupperer de engelske informantene seg i kategoriene *LDB* og *Lokal+LDB*. Med unntak av de tre russiske informantene som på flere områder skiller seg fra resten av den russiske gruppen, havner ingen russiske informanter i noen av disse to kategoriene. De russiske informantene grupperer seg derimot i kategoriene *Lokal* og *TIA*, som er de to kategoriene ingen engelske informanter havner i (sett bort fra E11).

⁶ Sammenligner man disse informantenes resultater med resultatene fra finittesten, ser man det ikke er noen sammenheng mellom resultatene fra de to testene. Et fåtall individer hadde mindre enn full skåre i finittesten. Noen av disse har TIA, mens andre ikke har det. Som diskutert i 8.5 hadde finittesten enkelte svake punkter.

10.1.4 Kinesiske informanter

Tabell 25 viser de individuelle resultatene til den kinesiske gruppen. Her er det viktig å huske på at jeg kun tar hensyn til resultatene der ikke-finitt LDB av *seg* i TV sammenlignes med finitt LDB av *seg* (3B). En oversikt over hvilke testsetninger hver enkelt informant aksepterte, ligger vedlagt i appendiks D.

Tabell 25: Kinesiske informanter, 2B – 3B.
Individuelle resultater for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) og finitt LDB av *seg* (3B).

Kinesiske	Ikke-finitt LDB (2B) i TV – Finitt LDB (3B)	Ikke-finitt LDB (2B) i SV – Finitt LDB (3B)
Lokal		K8, K12
LDB	K2, K6, K9, K10, K15	K3, K6, K15
Lokal + LDB	K4, K5, K7, K11, K13, K14	K2, K4, K5, K7, K9, K10, K11, K13, K14
TIA a) streng	K1, K3, K8	K1
TIA b)	K12	
TIA c) tendens	K4, K5, K7, K11, K13, K14	K5, K12, K13

For den kinesiske gruppen er resultatene mer spredt enn for de to andre innlærergroppene. Fire informanter har TIA; de aksepterer aldri finitt LDB, mens aksepten for ikke-finitt LDB er konsekvent eller ≥ 2 .⁷ Det er verdt å merke seg at ingen kinesiske informanter kun aksepterer lokal binding i sammenligningen mellom ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i TV og finitt LDB av *seg* (3B). Seks informanter aksepterer både lokal binding og LDB. Av disse har fire informanter full aksept for ikke-finitt LDB, mens aksepten for finitt LDB er lavere. Slik sett er det en forskjell mellom finitt og ikke-finitt LDB også hos disse informantene, og de kan sies å ha tendens til TIA. Sammenlignet med de andre S1-gruppene er det den kinesiske gruppen som har flest individer med tendens til TIA til tross for at de aksepterer finitt LDB, ettersom aksepten for finitt LDB er lavere enn for ikke-finitt LDB.

⁷ Hvis man ser på sammenligningen mellom ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i SV og finitt LDB av *seg* (3B), har kun ett av individene i den kinesiske gruppen TIA (K1). Denne informanten har TIA i begge sammenligningene. Som diskutert i kapittel 8.1.1.2 har den kinesiske informantgruppen samlet sett høyere aksept for ikke-finitt LDB (2B) i TV enn i SV. Jeg har argumentert for å bruke resultatene fra TV (2BTV) når jeg sammenligner ikke-finitt og finitt LDB (jf. diskusjon i 8.1.1.2). De individuelle resultatene viser at det ikke er færre individer som har TIA når resultatene fra TV sammenlignes, ergo gjør ikke dette valget dataene fra de kinesiske informantene «renere» og slik sett enklere å analysere. De individuelle resultatene viser også at forskjellen i aksept for ikke-finitt LDB av *seg* i TV og SV ikke har noen avgjørende betydning for antallet informanter med TIA. Selv om grupperesultatene fra sammenligningen mellom ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i TV og finitt LDB av *seg* (3B) gir inntrykk av at den kinesiske informantgruppen som helhet skiller mellom ikke-finitt og finitt LDB, viser de individuelle resultatene at dette ikke er tilfelle når avvisning av finitt LDB er avgjørende for TIA. Resultatene viser kun at aksepten for ikke-finitt LDB er høyere i TV sammenlignet med SV. Dette illustrerer hvordan det som ser ut til å være en viktig forskjell på gruppenivå, viser seg ikke å være relevant når man inspiserer de individuelle resultatene.

10.1.5 Norsk kontrollgruppe

Tabell 26 viser den norske gruppens individuelle data. Vedlagt i appendiks D er en oversikt over hvilke testsetninger hver enkelt informant aksepterte.

Tabell 26: Norsk kontrollgruppe, 2B – 3B.
Individuelle resultater for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) og finitt LDB av *seg* (3B).

Norske	Ikke-finitt LDB (2B) i TV – Finitt LDB (3B)	Ikke-finitt LDB (2B) i SV – Finitt LDB (3B)
Lokal		
LDB	N1, N11, N14	N1, N11, N14
Lokal + LDB	N2, N3, N5, N10, N12, N15	N2, N3, N7, N12, N15
TIA a) streng	N4, N6, N7, N8, N9	N4, N5, N8, N9, N10
TIA b)	N13	N6, N13
TIA c) tendens	N3, N10, N12, N15	N7, N12, N15

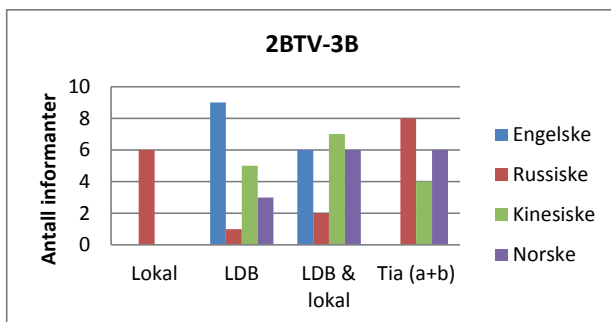
Det er verdt å merke seg at åtte informanter har TIA i streng forstand i én eller begge sammenligningene. Ingen tillater bare lokal binding, noe som bekrefter antakelsen om at *seg* (og mellomdistanseanaforer generelt) ikke kan lokalbindes. Tre informanter aksepterer alltid LDB, både ut av finite og ikke-finite setninger. Henholdsvis fem og seks informanter tillater både lokal og ikke-lokal binding for begge setningstypene (2B og 3B). Det er ikke overraskende å finne variasjon i den norske gruppens svar. Som nevnt i kapittel 2 påvirker flere faktorer aksepten for LDB. Det gjelder eksempelvis geografi, utdanningsnivå og skillet mellom muntlig og skriftlig språk. Selv om det er variasjon med hensyn til aksept for LDB innad i den norske gruppa, ser individenes grammatiske kompetanse ut til å være konstant, da de langt fleste havner i samme kategori både i sammenligningen mellom 3B og 2BTV, og i sammenligningen mellom 3B og 2BSV.

I den norske gruppen er det kun to informanter (N5 og N7) som kategoriseres ulikt i de to sammenligningene.

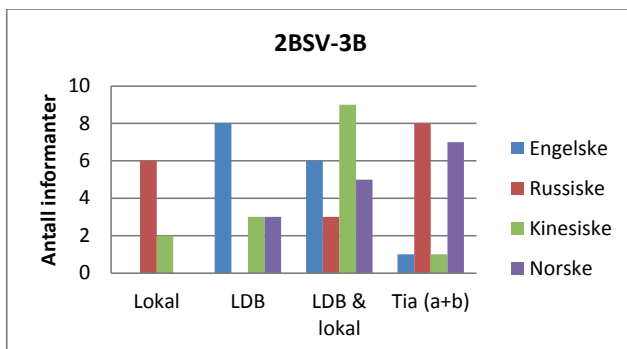
10.1.6 TIA i mine data

De individuelle resultatene bekrefter grupperesultatene, da de viser at det er flest russiske informanter som har TIA. Figur 29 og Figur 30⁸ gir en oppsummering av de individuelle resultatene:

⁸ Det er viktig å huske på at kun resultatene fra ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i TV er relevante for den kinesiske gruppen og det de disse resultatene som er inkludert i den grundigere analysen (jf. kapittel 8.1.1.2).

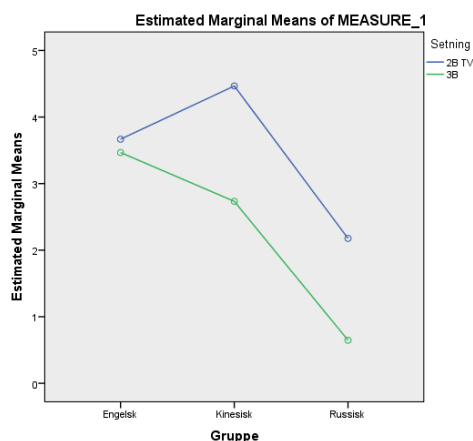
Figur 29: Individuelle resultater, 2B – 3B. Ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i TV – finitt LDB av *seg* (3B).

Figur 30: Individuelle resultater, 2B – 3B. Ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i SV – finitt LDB av *seg* (3B).

I den internasjonale litteraturen er det flere eksempler på at innlærere med ulike morsmål har tempus–infinitiv-asymmetrien i sitt engelske andrespråk. Dette gjelder for eksempel både serbo-kroatiske, japanske, norske og kinesiske S2-innlærere av engelsk (Cook 1990, Bennett & Progovac 1998, Yuan 1998). Det er derfor noe overraskende at antallet individer med TIA ikke er mer jevnt fordelt mellom S1-gruppene i denne undersøkelsen. Den russiske informantgruppen er den gruppen som har skarpest skille mellom finitt og ikke-finitt LDB: 14 av 17 informanter godtar aldri binding over finitt setningsgrense. De individuelle resultatene viser at flere av de russiske informantene har TIA. Seks informanter som har TIA i begge sammenligningene, mens i alt ti russiske informanter har TIA i en av sammenligningene. For de andre S1-gruppene er situasjonen annerledes. Kun én engelsk informant har TIA (E11), mens fire informanter i den kinesiske gruppen har TIA. Disse resultatene tyder på at de russiske informantene generelt sett er langt mer sensitive for finittdistinksjonen i norsk sammenlignet med de engelske og kinesiske innlærerne.

Om man ser på resultatene som sammenligner gruppenes aksept av finitt og ikke-finitt LDB (figur 17, gjentatt her som Figur 31), ser man at både den russiske og kinesiske informantgruppen behandler disse setningstypene forskjellig.

Figur 31: RM ANOVA, 2BTV – 3B.
Ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i TV – finitt LDB av *seg* (3B).

Ut fra denne figuren kan det se ut til at både de russiske og kinesiske informantene har TIA. På ett punkt er det imidlertid en forskjell. Som nevnt viser de individuelle resultatene at 14 av 17 russiske informanter aldri aksepterer finitt LDB, og at ti av dem har TIA i minst en av sammenligningene.⁹ I den kinesiske gruppen er det kun fire individer som har TIA. Imidlertid er det hele seks personer som aksepterer både lokal binding og LDB av setningstyper med både finitt og ikke-finitt LDB, og som har tendens til TIA. Disse individene har altså en tendens til TIA til tross for at de ikke konsekvent avviser finitt LDB. Selv om Figur 31 kan gi inntrykk av at informantene i både den kinesiske gruppen og i den russiske gruppen har TIA, viser de individuelle resultatene altså at gruppene er mindre like enn det kan se ut til ved første øyekast.

Både de individuelle resultatene og grupperesultatene tyder på at det å ha LDB i S1 ikke er avgjørende for aksepten for LDB. Dersom innlærere med LDB i S1 hadde høyere aksept for LDB i S2, burde de russiske og kinesiske informantene hatt høy aksept for LDB, mens den engelske gruppen burde hatt lav aksept for dette bindingsforholdet. De engelske informantene har ikke lavere aksept for LDB enn de russiske og kinesiske informantene. Majoriteten av de engelske informantene aksepterer alltid både ikke-finitt og finitt LDB.

⁹ De resterende avviser stort sett både finitt og ikke-finitt LDB av *seg*.

Aksepten for LDB (både finitt og ikke-finitt) er lavest i den russiske gruppen. Den kinesiske gruppen har litt lavere aksept for LDB enn den engelske gruppen, og de individuelle resultatene viser at de kinesiske informantene grupperer seg mer likt de engelske informantene enn de russiske informantene. Yuan (1998) fant i sin studie av S2-tilegning av kinesisk at innlærere med japansk som S1 hadde høyere aksept for LDB i sitt kinesiske S2 enn innlærere med engelsk som S1. Japansk har en anafor som kan langdistansebindes (*zibun*), mens engelsk kun har lokalt bundne anaforer. Yuan tolket dette funnet som evidens for at det å ha LDB i S1 gjør det lettere å tilegne seg og akseptere LDB i S2 (jf. kapittel 5.1.8). Mine funn går imot Yuans (1998) antakelse, ettersom den engelske gruppen, som er den eneste S1-gruppen som ikke har LDB i S1, er den gruppen som har høyest aksept for LDB i norsk.

Majoriteten av de russiske informantene har TIA, mens tallet er langt lavere i de to andre gruppene. Resultatene fra denne studien tyder altså på at hvorvidt man har LDB i S1, ikke er avgjørende for verken aksepten for LDB i S2 eller for om man har TIA i S2.

De individuelle resultatene avslører også at de fleste informantene svarer forholdsviss konsekvent på tvers av testene. Blant de engelske informantene og den norske kontrollgruppen er det svært få individer som havner i ulike kategorier i de to sammenligningene. I den russiske gruppen er det en anelse mer variasjon, men ikke mye.¹⁰ Det betyr at en og samme person behandler ikke-finitt LDB av *seg* (2B) likt i både TV og SV, noe som er med på å styrke testens validitet. Når man gjennomfører en synkron studie, forventes det at innlærernes grammatiske kompetanse er konstant til tross for at man bruker forskjellige metoder for å få innsikt i kompetansen. Når tre av fire informantgrupper har svært like svar på tvers av to tester, tyder det på at resultatene faktisk reflekterer kompetansen.

Ingen av S2-gruppene har tilsynelatende et bindingssystem som er identisk med bindingssystemet til informantene den norske kontrollgruppen. Når man ser nærmere på aksepten for flere ulike bindingskonstruksjoner, er det alltid forskjeller mellom den norske kontrollgruppen og gruppene med S2-innlærere for minst én type binding. Den russiske gruppen er den gruppen som ligner mest på den norske gruppen. Ti russiske informanter har TIA, mens åtte norske har TIA. Det ser imidlertid heller ikke ut til at de russiske informantene har en målspråksslik analyse av *seg*. Resultatene for setningstypene som tester lokal binding av *seg* (1B) og ikke-finitt LDB av *seg* (2B), avslører dette. Norske *seg* kan ikke bindes lokalt (jf.

¹⁰ For den kinesiske gruppen bruker jeg, som nevnt, kun sammenligningen mellom 2BTV og 3B. Det er naturlig nok en del mer variasjon i den kinesiske gruppen, da det også er bakgrunnen for at jeg kun tar hensyn til resultatene fra 2BTV.

kapittel 3.1.1), men må langdistansebindes av en antesedent, og denne langdistansebindingen kan ikke krysse finitte setningsgrenser. En viktig forskjell mellom den norske kontrollgruppen og den russiske gruppen er at mange av de russiske informantene avviser LDB av *seg* også i ikke-finite setninger. Resultatene fra setningstype 1B¹¹ som tester lokal binding av *seg*, viser at ingen av informantene i den norske kontrollgruppen aksepterer kun lokal binding av *seg*. Kun én russisk informant alltid avviser dette bindingsforholdet, og 14 av 17 informanter aksepterer alltid denne typen binding. Selv om seks norske individer aksepterer lokal binding av *seg* av og til, er det likevel forskjell mellom den norske kontrollgruppen og den russiske informantgruppen når man ser gruppene under ett. Det er naturlig å tolke den russiske gruppens aksept for lokal binding av *seg* som evidens for at de analyserer *seg* som en anafor og ikke et pronominal.

10.2 Vanlige analyser av TIA

I dette delkapitlet presenteres tre vanlige tilnæringsmåter for å analysere anaforiske bindingskonstruksjoner og TIA i andrespråksdata, og jeg diskuterer hvorfor jeg synes det er problematisk å bruke disse analysene i sin opprinnelige formulering for å forklare TIA i mine data. Først ser jeg på *Relativized SUBJECT* (Progovac 1992, 1993). Her diskuteres spesielt teoriens antakelse om AGR-kategoriens relevans. Deretter tar jeg for meg *Move-to INFL* (Cole, Hermon & Sung 1990, Batistella 1989, Pica 1987, Cole & Sung 1994). Til slutt ser jeg på muligheten for å analysere TIA som transfer fra S1, og jeg argumenterer for hvorfor også denne analysen er usannsynlig.

Felles for *Relativized SUBJECT* og *Move-to-INFL* er at begge analysene er utviklet innen et teoretisk rammeverk der man antar at den grammatiske kategorien finittet er satt sammen av kategoriene tempus og AGR. Tilstedeværelse av tempus eller AGR har derfor blitt brukt som evidens for at man har å gjøre med et finitt verb. Eide (2009, 2013) skiller disse kategoriene fra hverandre, og ser på finittet som en selvstendig kategori på lik linje med tempus og AGR. Jeg mener dette skillet er hensiktsmessig, spesifikt for å forklare TIA i dataene fra denne studien, og implementerer derfor det i min analyse. Min analyse kommer først i delkapittel 10.5. Det er allikevel viktig å ha disse vurderingene i bakhodet når man leser dette delkapitlet, da det gjør det lettere å forstå kritikken av de ulike teoriene.

¹¹ I appendiks D finnes en oversikt over hvilke setninger med lokal binding av *seg* (1B) informantene aksepterte.

10.2.1 *Relativized SUBJECT*

Som nevnt i kapittel 5 har *Relativized SUBJECT* vært brukt i analyser av TIA. Jeg gir her en kort oppsummering av teorien og hvordan den har blitt brukt for å analysere TIA. Deretter forklarer jeg hvorfor det er problematisk å bruke teorien i en analyse av norske data. Til slutt argumenterer jeg for at *Relativized SUBJECT* sin antakelse om AGR-kategorien som relevant i forklaringen av TIA i norsk som andrespråk er feil.

I *Relativized SUBJECT* antas det at to parametere er relevante for anaforbinding; anaformorfologiparameteren og AGR-parameteren. Videre antas begge parametrene å være binære. Anaforer kan være morfologisk enkle (*seg*) eller sammensatte (*seg selv*). Som tidligere nevnt kan kun enkle anaforer langdistansebindes. Morfologisk sammensatte anaforer følger bindingsprinsipp A og bindes lokalt. Progovac (1992, 1993) antar at AGR-kategorien er syntaktisk til stede i alle språk, men at den ikke nødvendigvis er morfologisk realisert i alle språk. Et språk har verdien + eller – på AGR-parameteren. Språk som har synlig samsvarsbøyning mellom subjekt og verb, regnes for å være +AGR, mens språk med lite/ingen morfologisk samsvarsbøyning er –AGR (jamfør kapittel 5.2.2).

I *Relativized SUBJECT* er AGR-parameteren viktig for å kunne forklare variasjonen som eksisterer innen domenet for langdistansebinding. I språk som norsk og russisk må langdistanseanaforen bindes innen den minste finitte setningen, og bindingen kan kun krysse ikke-finitte setningsgrenser (ikke-finit LDB). I språk som kinesisk og japansk kan derimot anaforen bindes innen hele rotsetningen, også over setningsgrenser som ville vært finitte i tilsvarende norske setninger (finit LDB).¹² Verdien på AGR-parameteren er relevant for å kunne forklare denne forskjellen i bindingsdomene for langdistanseanaforer: «This difference between languages is assumed to be a reflex of a binary AGR parameter of Universal Grammar» (Bennett & Progovac 1994: 72). I språk med morfologisk synlig AGR (ofte markert som +M AGR¹³) danner AGR en barriere som bindingen ikke kan krysse. Ikke-finitte undersetninger har ikke morfologisk AGR, og bindingsdomenet utvides i denne typen undersetninger selv om språket for øvrig er +M AGR.¹⁴ Bindingen kan derimot ikke krysse finitte setningsgrenser, ettersom AGR er morfologisk realisert i slike setninger, og dermed danner en barriere. Russisk er +M AGR, og LDB i russisk kan derfor ikke krysse finitte

¹² Se diskusjon om finittkategorien i kinesisk i kapittel 3.4.1.

¹³ Betegnelsene +/-AGR og +/-M AGR viser til det samme, nemlig hvorvidt AGR-kategorien er morfologisk markert i et språk.

¹⁴ Eide (2008) viser imidlertid til data fra portugisisk der AGR er uttrykt i ikke-finitte domener. Mer om dette i delkapittel 10.3.

setningsgrenser.¹⁵ I språk der AGR ikke er morfologisk realisert (ofte kalt –M AGR), er det ingen barriere som langdistansebindingen ikke kan krysse. Ettersom anaforer må bindes innen setningen de står i, utgjør derfor hele rotsetningen anaforens bindingsdomene i slike språk. Språk som kinesisk, japansk og koreansk er –M AGR og tillater langdistansebinding innen hele rotsetningen. Ved å anta at morfologisk AGR er relevant for definisjonen av langdistansebindingsdomene, kan teorien om *Relativized SUBJECT* forklare variasjonen i bindingssystemet i språk som kinesisk, japansk og koreansk på den ene siden og russisk på den andre siden.

Ulike kombinasjoner av verdiene på anaformorfologiparameteren og AGR-parameteren kan forklare variasjon i bindingsdomener både i S1 og S2. Tempus–infinitiv-asymmetrien som man ofte ser hos S2-innlærere av engelsk, forklares ved å anta at innlærerne kategoriserer engelske anaforer som enkle, mens AGR er satt til verdien +. Dette medfører at anaforen bindes lokalt i finite setninger, men at LDB over ikke-finite setningsgrenser aksepteres. For innlærere som går fra å ha TIA i sitt engelske mellomspråk til etter hvert kun å akseptere lokal binding av engelske anaforer, kan utviklingen forklares som at de har gått fra å analysere engelske anaforer som morfologisk enkle til å analysere dem som morfologisk sammensatte.

10.2.1.1 Problemer med norsk

Relativized SUBJECT (Progovac 1992, 1993) er i utgangspunktet en teori om anaforbinding generelt og ikke om andrespråkstilegning. Et viktig problem med denne teorien er at den ikke gir riktig prediksjon for norske bindingsforhold. Som nevnt er AGR relevant for å definere bindingsdomenet til langdistanseanaforer: «[I]f a language does not have morphological AGR, the domain for simple reflexives will not be delimited in the language» (Bennett & Progovac 1998: 189). Norsk regnes vanligvis for å være –AGR (Eide 2013, Holmberg & Platzack 1995). Dette impliserer at LDB i norsk burde kunne krysse finite setningsgrenser, gitt teorien om *Relativized SUBJECT*. Til tross for at LDB over finite setningsgrenser er akseptabelt i enkelte dialekter, er det ikke vanlig i norsk.

Thomas (1998: 272) omtaler norsk som +AGR. Thomas (1998) diskuterer dataene til Cook (1990), og påstår følgende om norsk, italiensk og spansk: «All three languages are [+AGR] [...]» (Thomas 1998: 272). Hva som får Thomas til å kategorisere norsk som +AGR, er vanskelig å si. En forklaring kan være at hun antar at norsk er +AGR fordi norsk har ikke-

¹⁵ Diskusjon om AGR-kategorien i norsk kommer i neste delkapittel 10.2.1.1.

finitt LDB, eller alternativt fordi de norske informantene i undersøkelsen grupperer seg likt med de spanske og italienske informantene. Begge disse antakelsene vil i så fall være sirkulære. Uansett hva som er bakgrunnen for Thomas' (1998) antakelse, vil jeg påstå at den er feil, og at det er riktig å kategorisere norsk som –AGR, slik Eide (2013) og Holmberg & Platzack (1995) gjør, fordi norsk ikke har samsvarsbøyning mellom subjekt og verbal i likhet med kinesisk og japansk.

Relativized SUBJECT mislykkes altså i å forklare det norske bindingssystemet, ettersom norsk er –AGR, men allikevel kun tillater ikke-finitt LDB. Som nevnt er *Relativized SUBJECT* i utgangspunktet en teori om anaforbinding, som senere har blitt utvidet til å forklare S2-tilegning av anaforer. Det er imidlertid svært problematisk å bruke en teori som gir feil prediksjoner for bindingssystemet i et målspråk, til å analysere S2-innlæring av akkurat dette bindingssystemet. Enten er teorien i sin helhet feil, eller så er deler av teorien feil. Jeg hevder at det er antakelsen om AGR som relevant kategori for definisjon av bindingsdomene, som er uriktig.

Som nevnt er denne teorien utviklet under et teoretisk rammeverk der man antok at finittet var satt sammen av tempus og AGR, og morfologisk tilstedeværelse av én av disse kategoriene ble tolket som evidens for tilstedeværelse av finittet. I TIA er finittet en relevant kategori ettersom S2-innlærerne kun tillater LDB ut av ikke-finite setninger. Gitt antakelsen om at finittet er sammensatt av AGR og tempus, er det ikke ulogisk å anta at det er AGR som er relevant for å skille mellom finite og ikke-finite setninger, og dermed relevant for å kunne forklare TIA. Jeg vil imidlertid som allerede antydnet påstå for at dette er feil, eller for forenklet.

10.2.2 Move-to-INFL

Cole et al. (1990) og Cole & Sung (1994) er blant de første artiklene som presenterer ideer knyttet til det som senere omtales som *Move-to-INFL*-teorien. I de nevnte artiklene er intensjonen å gjøre rede for forskjellene mellom lokalbinding i språk som engelsk, og LDB. Fokuset er altså på forskjellen mellom lokal og ikke-lokal binding. Cole et al. (1990) konkluderer med at det er relevant om INFL er morfologisk eller leksikalsk (jf. kapittel 5.2.3, fn. 26). Det finnes flere versjoner av *Move-to-INFL*, og i andre artikler tas forskjellen mellom finitt og ikke-finitt LDB opp. Det er vanlig å anta at morfologisk tempusmarkering er relevant for å forklare forskjellen: «[...] Tense is what matters» (Hestvik 1990: 38). Det er altså relevant hvorvidt tempus er markert morfologisk eller ikke (+/–M tempus). Videre antas det at

morfologisk tempus danner en barriere som hindrer anaforen i å flytte fra INFL i en finitt undersetning til INFL i en overordnet setning (se kapittel 5.2.3). I eksempelvis russisk er tempus morfologisk realisert i finitte setninger og danner slik en barriere som anaforen (*sebja*) ikke kan flytte forbi. Bailyn (1992: 319) påpeker følgende: «[I]t is the movement out of a tensed Infl that is ill-formed. This is the movement constraint that rules out a L-D [long-distance] reading [...] in all languages with an overt tense/nontense distinction». I ikke-finitte setninger er ikke tempus morfologisk realisert, og INFL/T danner derfor ingen barriere. Anaforen kan derfor LF-flytte ut fra INFL/T i ikke-finitte undersetninger, og slik bli langdistansebundet. I for eksempel kinesisk er aldri tempus markert morfologisk på verbet. Dette impliserer at det ikke finnes noen grense for hvor langt en langdistansebinding kan strekke seg internt i en setning. I språk som er –M tempus, kan langdistanseanaforer derfor bindes innen hele rotsetningen.

Jiang (2009) brukte *Move-to-INFL* i sin analyse av kinesiske innlæreres engelske andrespråk. Hun antar at det finnes en binær refleksivparameter, samt en binær tempusparameter. Dette innebærer at anaforer kan være morfologisk enkle eller sammensatte, og at tempus kan være null eller morfologisk (altså +/-M tempus). Jiang antar at innlærere med TIA har overført anaforens morfologiske status (enkel) fra S1 til S2, mens tempusparameteren er resatt til engelsk verdi, det vil si +M tempus.

LDB i norsk kunne også tenkes forklart ved å vise til tempuskategorien: LDB kan kun krysse setningsgrenser som ikke har tempus, altså som står i infinitiv. I russisk er det forskjell mellom verb med og uten tempus. Det samme gjelder for engelsk,¹⁶ men ikke for kinesisk¹⁷. Om man antar at de russiske informantene i min studie har lettere for å «se» at norsk skiller mellom verb med og uten tempus, fordi de har morfologisk tempus i sitt S1, altså positiv transfer, får man problemer med å forklare hvorfor ikke det samme er tilfellet med de engelske informantene. Kun én engelsk informant har TIA, mens ingen av de andre informantene skiller mellom finitt og ikke-finitt LDB. Dette krever en annen forklaring.

10.2.3 Transfer av TIA

Bindingssystemet i norsk og russisk har flere likheter: Begge språkene har LDB, og bindingen kan ikke krysse finitte setningsgrenser. I kinesisk kan langdistansebinding krysse det som

¹⁶ Hovedregelen i engelsk er at verbene ikke har morfologisk ulike former i for eksempel infinitiv og presens. Et eksempel på dette er det svake verbet *love* som har samme form i infinitiv og presens (*love*), med unntak av 3.-personsformen i presens, som har suffikset *-s*. *Love* har for øvrig samme form i både preteritum og perfektum partisipp (*loved*) (se Eide 2009, 2013).

¹⁷ «[...] Chinese is a non-tensed language» (Hu, Pan & Xu 2001: 1120).

ville vært finitte (og ikke-finitte) setningsgrenser i norske oversettelser av setningene, mens engelsk kun har lokal binding. Det er derfor ikke urimelig å stille spørsmålet om hvorvidt de russiske informantene kan ha overført bindingssystemet de har i S1, til sitt norske S2. Jeg mener at dette er lite sannsynlig. En grunn til det er at man da burde forvente at de to andre S1-gruppene gjorde det samme. Den engelske informantgruppen er den gruppen som har høyest aksept for LDB over finitte setningsgrenser, til tross for at deres S1 ikke har LDB. Hele ni engelske informanter aksepterer bare LDB (både finitt og ikke-finit) (jf. Tabell 23). De individuelle resultatene viser at ingen av de engelske informantene kun aksepterer lokal binding i både 2BTV, 2BSV og 3B. Disse resultatene tyder på at ingen av de engelske informantene bruker bindingssystemet de har i S1, i sitt norske andrespråk.

Voksne førstespråkstalere av kinesisk foretrekker lokal binding av *ziji*, til tross for at anaforen også kan langdistansebindes, samt bindes til eventuelle mellomliggende subjekter (Su 2002: 7, Thomas 1993: 32, Chien & Wexler 1987). De individuelle resultatene viser at 13 av 15 kinesiske informanter alltid aksepterer ikke-finit LDB av *seg* i TV, og det er ingen informanter som 100 % avviser ikke-finit LDB av *seg* i TV.¹⁸ Tre kinesiske informanter aksepterer aldri finitt LDB av *seg* i 3B, mens fem informanter alltid aksepterer finitt LDB, og seks informanter aksepterer det av og til. Disse resultatene tyder på at heller ikke den kinesiske informantgruppen har overført S1s anaforbindingssystem.

10.3 Finitthet, tempus og AGR

Navnet tempus–infinitiv-asymmetrien tilsier at tempus er en relevant kategori, ettersom det er avgjørende hvorvidt verbet i undersetningen som inneholder anaforen, har tempus eller står i infinitiv. Denne forskjellen omtales også gjerne som at det er en forskjell i +/-finitthet mellom de to setningene. Ofte brukes termene tempus og finitthet om hverandre, og i mange tilfeller brukes eksempelvis morfologisk tilstedeværelse av tempus og/eller AGR som evidens for at man har å gjøre med et finitt verb eller en finitt setning. Hva er egentlig forskjellen mellom AGR, tempus og finitthet? Ettersom disse grammatiske kategoriene er relevante for TIA, er det naturlig å bruke litt plass på å beskrive forskjellen mellom dem. Distinksjonene er også relevante i min forklaring på hvorfor de russiske informantene i større grad enn de engelske og kinesiske informantgruppene har TIA i sitt norske mellomspråk. Jeg velger å

¹⁸ Det er relevant å kommentere at disse setningene er nøytrale i den forstand at ingen antesedent semantisk sett favoriseres.

støtte meg til Eides (2008, 2009, 2012, 2013) finittethesteori, da den etter mitt syn gir en tilfredsstillende beskrivelse av forskjellen mellom finittethet, tempus og AGR.

Innledningsvis vil jeg diskutere AGR-kategorien og argumentere for hvorfor denne kategorien ikke er relevant for å forklare TIA. Deretter ser jeg på tempus og finittethet. Den foreløpige konklusjonen er at det er hensiktsmessig å skille AGR, T og FIN fra hverandre og se på dem som separate, likestilte kategorier.

10.3.1 AGR

I *Relativized SUBJECT* er AGR en relevant kategori i forklaringen på hvorfor langdistansebinding kan/ikke kan krysse finite setningsgrenser. Som diskutert i 10.2.1.1 gir teorien feil prediksjoner for bindingssystemet i norsk.

De aller fleste tidligere analysene av TIA har omhandlet engelsk som S2. I engelsk representerer AGR til en viss grad en synlig morfologisk forskjell mellom finite og ikke-finite setninger, da det kun er verb i 3. person singularis presens som har AGR-markering. De som har brukt *Relativized SUBJECT* for å analysere TIA, har forklart bindingssystemet til innlærerne ved hjelp av to antakelser. For det første: at innlærerne har feilanalysert engelske anaforer som morfologisk enkle, og slik i prinsippet åpnet for LDB. Ofte har man antatt at det dette skyldes transfer av morfologisk enkel anafor fra S1 til S2 (f.eks. Bennett & Progovac 1998). For det andre har man antatt at innlærerne har analysert engelsk som +AGR. Den siste antakelsen forklarer hvorfor LDB kun skjer over ikke-finite setningsgrenser, da kun finite setninger har morfologisk markert AGR i engelsk.

Det er vanskelig å analysere TIA i norsk som andrespråk på samme måte, ettersom AGR ikke er morfologisk markert i norsk. Eide (2013: 50) mener det er mulig at AGR-kategorien ikke er realisert i norsk syntaks i det hele tatt, da det ikke er noen morfologisk evidens for kategoriens tilstedeværelse: «Norwegian verbs never encode overt agreement; hence it is plausible that Norwegian does not employ AGR as an active functional feature in syntactic operations». Ettersom det er vanlig å anta at norsk er –AGR (jf. Holmberg & Platzack 1995), virker det unaturlig å forklare TIA i norsk som andrespråk ved å anta at S2-innlærere har feilkategorisert norsk som +AGR.¹⁹ Om man allikevel skulle godta at innlærere kan gjøre denne feilkategoriseringen, er det fortsatt påfallende at så å si bare de russiske S1-talerne gjør denne feilen. Riktignok er russisk +AGR, noe som gjør det mulig å argumentere

¹⁹ En mulig innvending mot denne påstanden er at antakelsen om at S2-innlærere av norsk kategoriserer norsk som +AGR, ikke er mer unaturlig å anta at S2-innlærere av engelsk kategoriserer engelske *himself/herself* som morfologisk enkle anaforer.

for at innlærerne kan ha overført verdien +AGR fra S1 til S2. Dette medfører imidlertid et forklaringsproblem når det gjelder de engelske informantene mine, da engelsk også er +AGR.²⁰ Kun én engelsktalende informant hadde TIA, mens hele åtte informanter konsekvent aksepterte LDB over både finitte og ikke-finitte setningsgrenser. Dette tyder på at de engelske informantene i liten grad skiller mellom finitte og ikke-finitte setninger. Dersom antakelsen om at TIA hos de russiske informantene skyldtes transfer av +AGR, er korrekt, burde man forvente å finne det samme hos de engelsktalende informantene. At man ikke gjør det, er med på å underbygge antakelsen om at +/-AGR ikke kan forklare TIA i norske andrespråksdata. Fire kinesiske informanter har også TIA. Kinesisk er klart -AGR (Hu, Pan & Xu 2001: 1118), så transfer av AGRs verdi fra S1 kan ikke forklare disse dataene. Å anta at innlærerne som har TIA i sitt norske andrespråk, har analysert norsk som +AGR, gir dermed ingen tilfredsstillende analyse.

Thomas (1998: 272) ser på data fra Cook (1990) og Bennett & Progovac (1998) og viser at norske og serbokroatiske innlærere har nærmest identisk grammatikk for anaforbinding i engelsk S2: Anaforer som står i finitte undersetninger, bindes lokalt, mens LDB aksepteres når undersetningen er ikke-finit, altså har de TIA. Norske og serbokroatiske innlærere grupperer seg nesten helt likt, mens det er en liten forskjell mellom dem og gruppen med romanske innlærere.²¹ Bennett & Progovacs (1998) analyse av de serbokroatiske innlærerne er at de har overført S1s anaformorfologi, og analysert engelske anaforer som morfologisk enkle, samt at engelsk er kategorisert som +AGR. Serbokroatisk er +AGR (Bennett & Progovac 1998), og man kunne tenke seg at disse innlærerne har overført verdien +AGR fra S1 til S2. Denne forklaringen vil imidlertid ikke kunne brukes for de norske innlærerne, ettersom norsk er -AGR. Hvis de norske innlærerne kategoriserer engelsk som +AGR, må det være resultat av input, noe som selvfølgelig er mulig, da AGR er en morfologisk synlig kategori i engelsk. Romanske språk er +AGR. Dersom verdien til AGR-parameteren i S1 er avgjørende for anaforbindingsmønsteret i S2, burde de romanske og serbokroatiske innlærerne gruppere seg sammen, mens den norske gruppen burde skille seg fra dem. Det er ikke tilfellet, ergo kan ikke disse dataene brukes som evidens for at AGRs parameterverdi i S1 er det trekket som er relevant for å forklare TIA S2.

²⁰ Her kan man diskutere om det er riktig å kategorisere engelsk som +AGR da de kun har kongruensmarkering i 3. person sg. Antar man at engelsk er +AGR, er det lettere å godta argumentet for transfer av +AGR. Det er viktig å understreke at det er vanlig å anta at engelsk er +AGR, og at denne antakelsen har blitt sett på som hensiktsmessig for å kunne forklare TIA i andre studier.

²¹ Som nevnt i 10.2.1.1 antar Thomas (1998) at både norsk, serbokroatisk, italiensk og spansk er +AGR.

Hamilton (1996: 427) påpeker at det er både «[...] theoretical and empirical reasons to believe that researchers' attempts to correlate the locality of reflexive binding with L2 learners' analysis of Agr (following Progovac's syntactic analysis) are misguided». Han begrunner dette med at flere forskere hevder at tempus og ikke AGR er avgjørende i etableringen av bindingsdomener (Cole et al. 1990, Reinhart & Reuland 1991, Cole & Sung 1994). Hamilton (1996: 429) viser til Yoshikawa (1993) som undersøkte forholdet mellom kunnskap om subjekt–verb-samsvarsbøyning og aksept av LDB hos voksne S2-innlærere av engelsk. Yoshikawa fant ingen korrelasjon mellom AGR og LDB: «[...] the average percentage rate of LD binding [was] not different between those learners whose Agr error rate [was] more than 20% [$n = 15$] and those with 0% [$n = 23$] » (Hamilton 1996: 429, siterer Yoshikawa 1993: 136). Disse dataene tyder på at det ikke er noen sammenheng mellom mestring av AGR-kategorien og LDB hos S2-innlærere av engelsk.

Mye av forskningen på S2-tilegning av anaforer har hatt engelsk som målspråk. Det er vanlig å bruke setninger med 3.-personsanaforer (altså *seg*, eller *himself/herself*) når man undersøker anaforkonstruksjoner. Det er vanlig å anta at engelsk er +AGR, selv om engelsk kun har kongruensmarkering mellom subjekt og verb i presensform i 3. person singularis. Altså representerer AGR-markeringen på verbet en synlig forskjell mellom finitt og ikke-finitt form av ikke-fortidsform av verb i de aller fleste testsetningene som er brukt til å undersøke anaforbinding i engelsk S2. Dette kan være en medvirkende årsak til at AGR har blitt oppfattet som en relevant kategori i TIA. Man kunne tenke seg at resultatet hadde vært annerledes, dersom man hadde inkludert 1.- og 2.-personsanaforer i undersøkelsene. Det faktum at TIA forekommer også i norsk som andrespråk, tyder uansett på at AGR ikke er relevant for å forklare asymmetrien, da norsk er –AGR.

10.3.2 Forskjellen mellom tempus og finittethet

Morfologisk tilstedeværelse av tempus eller AGR på verbet omtales ofte som kjennetegn på at man har å gjøre med et finitt verb: «The most common diagnostic for finiteness is the presence of morphologically expressed tense and agreement features on the verb» (Eide 2008: 39). Også Hu, Pan og Xu (2001: 1118) påpeker dette: «[...] the general opposition in finiteness is manifested by verbal morphology: finite verbs are inflected for person, number, mode or tense, while non-finite verbs are not marked for these categories». Det er en vanlig antakelse at morfologisk tilstedeværelse av tempus og kongruens er det som skiller et finitt verb fra et ikke-finitt verb. I noen tilfeller kan det se ut til at nærvær av finittethet er evidens for

tempus, som i Traskis (1992: 277) definisjon av termen *tensed*: «denoting a clause, a VP or a verb which is **finite** and which is therefore marked for tense». Andre definisjoner sier det motsatte, nemlig at et finitt verb er «[e]t verb som er markert med tempus [...]» (Åfarli & Eide 2003: 359). Gitt disse definisjonene kan det være vanskelig å forstå hva som er den reelle forskjellen mellom finittet og tempus. Det kan framstå som om en setning er finitt fordi den har tempus, samtidig som den har tempus fordi den er finitt. Ifølge Eide (2008: 39) uttrykker ikke alle språk kongruens- og tempustrekk morfologisk. Selv i språk som uttrykker én eller begge av disse kategoriene morfologisk, er det vanlig å se på imperativformen som en finitt verbform, til tross for at den verken er markert for tempus eller AGR. Videre påpeker Eide (ibid.) at europeisk portugisisk uttrykker kongruenstrekk i ikke-finitte domener, samt at man har funnet semantiske og morfologiske tempusdistinksjoner i ikke-finitte verb i latinske infinitiver og i balkanske subjunktiver.²² Dette tyder på at det må være en forskjell mellom finittet og tempus, til tross for at termene ofte brukes om hverandre, samt at tilstedeværelse av den ene kategorien ikke nødvendigvis er evidens for tilstedeværelsen av den andre kategorien. Holmberg & Platzack (1995: 23) understreker dette: «[...] in a way, finiteness is a prerequisite for tense and mood [...] It should be noticed that a finite verb is not identical with a tensed verb: finite verb forms may have tense or lack it [...], and the same applies to non-finite verbs [...]».

Som nevnt brukes ofte tempus og finittet om hverandre, og det kan virke vanskelig å skille dem fra hverandre, men som Eide (2008: 41 og 43) påpeker: «Crucially, finiteness must be distinguished from tense», og videre: «[...] finiteness is not tense». Ifølge Eide (2008: 42–43) er alle verb markert for tempus: «[...] being tensed is an essential part of being a verb [...] [A]ll verbs are inherently tensed». Dette impliserer at også infinitivformen av verb anses for å være tempusmarkert, gitt denne definisjonen (Eide 2012: 62). Tempuselementet i norsk inneholder to typer informasjon, nemlig om verbet er /–fortid,²³ samt om verbet er +/-finitt. Selv om alle verb har en iboende tempusmarkering, er ikke alle verb finitte. Norske verb, både svake verb, sterke verb og hjelpeverb, er morfologisk markert for både +/-finittet og +/-fortid, som illustrert i Figur 32.

²² Ifølge Eide (2008: 54) finner man både i hebraisk og kinesisk eksempler på et én og samme verbform kan stå i både finitte og ikke-finitte «kontekster». Begge språkene har verb som kan ta såkalte «finitte» og «ikke-finitte» komplement. I hebraisk finner man også kontroll, som regnes som en ikke-finitte effekt, ved verb som har finitt markering.

²³ Inkorporert i Eides teori (2008: 42) er Comrie (1985) sin antakelse om at verb i mange europeiske språk temporalt sett bare skiller mellom fortid og ikke-fortid. Futurum er ikke en egen tempusform, da mange språk bruker ikke-fortidsform av verb for å markere futurum.

	+Finitt	-Finitt
+Fortid	Preteritum <i>gikk, likte, hadde</i>	Partisipp <i>gått, likt, hatt</i>
-Fortid	Presens <i>går, liker, har</i>	Infinitiv <i>gå, like, ha</i>

Figur 32: +/- fortid og +/-finitt i norske verb.

Som figuren viser, er både *gikk* og *gått* fortidsformer. Forskjellen er imidlertid at *gikk* er finitt, mens *gått* er ikke-finitt. Forskjellen er den samme mellom *går* og *gå*, bortsett fra at disse verbene er -fortid.

Antakelsene om at finittet danner setningens ankerpunkt i tid og rom (Platzack 1996), at finittet danner setningens logoforiske senter (Bianchi 2003), samt at «[...] finiteness belongs with deixis [...]»²⁴ (Eide 2013: 28) er sentrale i Eides teori. For å definere finittet bruker Eide Comries (1985) skille mellom *absolutt* og *relativt* tempus. Absolutt tempus har talehandlingsøyeblikket som sitt deiktiske sentrum, mens referansepunktet til relativt tempus er en annen, kontekstuell gitt tidsangivelse. Denne forskjellen er relevant i setninger som inneholder flere verb, da det første verbet vil ha absolutt tempus, mens verb nummer to tar det foregående verbet som sitt referansepunkt og slik får en relativ temporal lesning (Eide 2013: 28). I mange germanske språk er det morfologisk forskjell mellom absolutt og relativt tempus, og denne forskjellen korresponderer med forskjellen mellom finitte og ikke-finitte verbformer. Andre språk mangler denne forskjellen, noe som har blitt tolket dithen at de mangler finittet. Ifølge Eide kan ett og samme verb ha samme morfologiske form i både relativ og absolutt tempus. Dette betyr at et verb kan ha det samme morfologiske uttrykket i både finitt og ikke-finitt form. Forskjellen i finittet dreier seg dermed primært om hvorvidt verbet har referanse relativt til talehandlingsøyeblikket eller til det foregående verbet.

Et annet viktig aspekt ved Eides teori er antakelsen om at finittet i det verbale domenet oppfører seg på samme måte som pronominalitet i det nominale domenet, samt at finitte og ikke-finitte tempuselementer følger bindingsprinsippene: «In languages productively employing the finiteness distinction (Mainland Scandinavian), finite forms (absolute tenses) behave like temporal pronouns and non-finite ones (relative tenses) like temporal anaphors» (Eide 2009: 362). Ikke-finitte verb relaterer seg temporalt til verb som er lokale og, strukturelt sett, høyere opp, mens finitte tempuselementer finner sitt temporale referansepunkt i den umiddelbare konteksten som vanligvis er talehandlingsøyeblikket. Eides (2009: 363) definisjon av finittet er som følger: «[T]he finiteness distinction amounts to a

²⁴ Denne ideen er hentet fra Roussou (2001).

morphologically encoded distinction between absolute (pronominal) and relative (anaphoric) tense forms».

Videre skiller Eide (2013: 41) mellom morfologisk finitthet (M-finitthet) og leksikalsk finitthet (L-finitthet):

L-finiteness: visible finiteness markings on the token level, overt markings on a lexical form, on a verb or auxiliary.

M-finiteness: a feature assigned to a verb or auxiliary on the type level, iff the type of verb or auxiliary is input to a productive morphological rule generating finite forms.

Både M-finitte- og L-finitte verb har morfologisk markert finitthet. Forskjellen er at i M-finitte språk representerer morfologisk markering av finittkategorien en produktiv, morfologisk regel. Det vil si at også nye verb vil ha et morfologisk skille mellom finite og ikke-finite former. I slike språk er alle L-finitte verb også M-finitte. Dette gjelder norske verb: «[...] their overt morphological marking corresponds to a slot in the paradigm generated by the productive morphological rule» (Eide 2013: 42). Eide argumenterer for at språk som engelsk har verb som er L-finitte, men ikke M-finitte. Det vil si at det finnes verb som markerer finitthet morfologisk, men at morfologisk markering av finitthet ikke er en produktiv regel. Altså vil ikke nye verb ha dette skillet.

10.3.3 Finitthet og TIA

Gitt Eides teori ser det ut til at finitthet kan være relevant for å kunne forklare tempus–infinitiv-asymmetrien. Ettersom alle verb er iboende tempusmarkerte, er det ikke tempus som er relevant for å forklare TIA, da både finite- og ikke-finite verb er tempusmarkerte. Altså vil LDB over både ikke-finitte- og finite setningsgrenser krysse verb med tempus. TIA beskriver et system der finitthet er relevant for å avgrense bindingsdomenet til langdistanseanaforer. En langdistanseanafor kan ikke krysse finite setningsgrenser, da morfologisk markert finitthet danner en barriere som bindingen ikke kan krysse. I praksis betyr det at LDB i norsk kun kan krysse setninger der verbet står i infinitiv. Grunnen til at LDB ikke skjer ut av setninger der hoved verbet står i perfektum partisipp, er at disse setningene alltid inneholder et finitt hjelpeverb i tillegg til det ikke-finite verbet i perfektum. Ergo har setninger der verbet inneholder en perfektum partisipp, også et finitt verb.

10.3.4 Finittet i norsk og i informantenes S1

Gitt Eides teori er det mye som tyder på at det må være det grunnleggende trekket finittet som er relevant for å forklare TIA. Når man ser nærmere på språkene som er inkludert i undersøkelsen, ser det ut til at finittet er en relevant faktor også her. Som nevnt er finittet morfologisk uttrykt i norsk. Også Hagen (2001) peker på finittet som en relevant kategori for å kunne forklare mange ulike fenomen i norsk grammatikk.²⁵ Forskjellen mellom finite og ikke-finite verb er med andre ord svært relevant i norsk grammatikk.

Vi skal nå se nærmere på morfologisk markering av finittet i språkene som er inkludert i undersøkelsen. Ettersom morfologisk markering av finite verbformer varierer i engelsk etter verbtype, er det naturlig å se nærmere på det engelske systemet for å kunne konkludere om språket er + eller –M finitt. Ettersom spørsmålet om hvorvidt russisk og kinesisk er + eller –M finitt er mer entydig, går jeg ikke like grundig inn på disse språkene.

Som nevnt er norske verb markert for +/-fortid og +/-finitt. Figur 32, her gjentatt som Figur 33, illustrerer dette.

	+Finitt	–Finitt
+Fortid	Preteritum <i>gikk, likte, hadde</i>	Partisipp <i>gått, likt, hatt</i>
–Fortid	Presens <i>går, liker, har</i>	Infinitiv <i>gå, like, ha</i>

Figur 33: +/-fortid og +/-finitt i norske verb.

Både *gikk* og *gått* er fortidsformer, men er ulike ved at *gikk* er +finitt, mens *gått* er –finitt. Det vil si at *gikk* har absolutt tempus (og tar utgangspunkt i talehandlingsøyeblikket), mens *gått* har relativt tempus og bruker verbet som står foran det i verbkjeden, som referansepunkt. Forskjellen mellom ikke-fortidsformene *gå* og *går* er tilsvarende. Norsk er +M finitt og +L finitt, og nye verb i norsk markeres for distinksjonen +/-finitt.

Eide (2013) kategoriserer dagens engelsk som –M FIN. Ifølge Eide har det i engelsk foregått en utvikling der språket over tid har gått fra å være +M FIN til å bli –M FIN. I *Middle English*²⁶ hadde både fortidsformer og ikke-fortidsformer av verb minst en finitt og en ikke-finit form.²⁷ Videre var finittet en produktiv del av språket, slik som i norsk. *Middle English*

²⁵ Hagen (2001: 47) sammenligner norsk og engelsk, og viser at «[...] finittkategorien spiller en langt mer sentral rolle for referansepunkt for syntaksen [i norsk] enn den gjør i engelsk». Hagen (2001) nevner blant annet plassering av setningsadverbialer, spørsmålsinversjon, framflyttingsinversjon, subjektstvang og kopulativtvang som områder der finittkategorien spiller en avgjørende rolle for syntaksen.

²⁶ Termen *Middle English* brukes for å referere til engelsk språk i perioden mellom 1066 og 1485 (Matthews 2007: 246).

²⁷ Egentlig hadde de flere former, da *Middle English* hadde personbøying tilsvarende dagens tysk.

var altså både +M finitt og +L finitt. Over tid har svake verb i engelsk mistet finittdistinksjonen, og i dag eksisterer kun skillet mellom +/-fortid (Eide 2013: 38). Dette er vist i Figur 34²⁸:

+Fortid	Preteritum / Partisipp <i>liked, killed, smiled</i>
-Fortid	Presens / Infinitiv <i>like, kill, smiled</i>

Figur 34: +/-fortid og +/-finitt i svake verb i engelsk.

I sterke verb opprettholdes fortsatt skillet mellom +/-finitt for fortidsformene av verbet. Figur 35 viser dette.

	+Finitt	-Finitt
+Fortid	Preteritum <i>went, saw, drove</i>	Partisipp <i>gone, seen, driven</i>
-Fortid	Presens <i>go, see, drive</i>	Infinitiv <i>go, see, drive</i>

Figur 35: +/-fortid og +/-finitt i sterke verb i engelsk.

For ikke-fortidsformene av sterke verb ser vi at det ikke er noe skille mellom finitte og ikke-finitte verbformer. Selv om det riktignok vil være en forskjell mellom finitt og ikke-finitt form i 3. person singularis, er ikke dette en morfologisk markering av distinksjonen +/- finitt, ettersom 3. personsendingen *-s* er en AGR-markør som ikke spiller noen rolle i tempussystemet (Eide 2008: 46, 2013: 39).

Ifølge Eide (2008, 2013) har kun verbene *have* og *be* fortsatt opprettholdt et system der det finnes en finitt og en ikke-finitt form av verbene i både fortid og ikke-fortid. Modalverb og hjelpeverbet *do* har kun finitte verbformer, og finnes i +/-fortidsform (Eide 2008, 2013). Som vi ser, opprettholdes distinksjonen +/-finitt kun for enkelte verb i engelsk. Ifølge Eide (2013: 38) er finittdistinksjonen på vei ut av det engelske språket, ettersom morfologisk markering av finittet ikke lenger er en produktiv del av de verbene som er en åpen klasse, og det er derfor naturlig å kategorisere engelsk som -M finitt.²⁹

²⁸ Figur 34 og Figur 35 er hentet fra Eide (2013: 38).

²⁹ Eide begrunner sin antakelse i flere forhold. Kun sterke verb er kodet som +L finitt, og det finnes om lag 150–180 sterke verb i engelsk (Pinker 2000: 18, Eide 2013: 40). Nye verb får nesten utelukkende svak verbbygning, og svake verb er ikke +L finitt. Dette impliserer at nye verb heller ikke vil ha morfologisk markering av finittdistinksjonen. I muntlig tale og enkelte dialekter er det vanlig å blande sammen preteritum- og partisippformen av verbet: *she done it, they gone home* (Eide 2013: 52). Både preteritum og partisipp er fortidsformer. Forskjellen er at den ene er finitt og den andre ikke. Eide forklarer sammenblandingen ved å vise til at finittdistinksjonen ikke lenger er produktiv i engelsk, og at det derfor ikke er noen relevant syntaktisk forskjell mellom disse formene.

Russisk har, i likhet med norsk, morfologisk forskjell mellom fortidsverb som er +/- finitt, og ikke-fortidsverb som er +/-finitt. Vi kan derfor si at russisk, i likhet med norsk, er +M finitt.

Kinesisk har ikke morfologisk markert finittethet (Eide 2008: 50), og vi kan derfor konkludere med at kinesisk er -M finitt.³⁰

Det er en forskjell mellom kinesisk og engelsk på den ene siden og russisk på den andre siden, der russisk og norsk har til felles at de har morfologisk uttrykt finittethet, mens engelsk og kinesisk ikke har det. Tabell 27 viser distribusjonen av morfologisk finittethet, AGR og tempus i språkene i undersøkelsen.

Tabell 27: M tempus, M AGR og M finittethet i språkene i undersøkelsen.

	M AGR	M tempus	M finittethet
Engelsk	+	+	-
Russisk	+	+	+
Kinesisk	-	-	-
Norsk	-	+	+

Ut fra diskusjonen i delkapittel 10.3 kan vi konkludere med at forskjellen mellom finitt og ikke-finitt LDB i norsk er en forskjell fundert i finittethet, og at det i norsk er morfologisk forskjell mellom finitte og ikke-finitte verb. Avvisning av finitt LDB er, som nevnt, essensielt i definisjonen av TIA som brukes i denne studien. For at en S2-innlærer av norsk skal ha TIA, er det derfor essensielt at hun kategoriserer norsk som +M FIN.

10.4 S2/S3-teorier: prediksjoner og TIA

I dette delkapitlet presenteres flere ulike nyere S2-teoriens prediksjoner om tilegning av TIA i norsk som andrespråk. Teoriene jeg tar opp, er presentert i kapittel 4. For hver teori gis en kort repetisjon av teorien, deretter presenteres prediksjonene og resultatene fra denne undersøkelsen, før det til slutt gis en kort oppsummering. *Cumulative-Enhancement Model*, *L2 status factor* og *Typological Primacy Model* er alle hypoteser som i utgangspunktet handler som starttilstanden i andrespråkstilegning. Falk & Bardel (2011) har funnet evidens som tyder på at de underliggende prinsippene for *L2 status factor* også gjelder for innlærere på et mellomliggende nivå. Informantene i min studie befinner seg ikke i starttilstanden, men må heller karakteriseres som relativt avanserte innlærere. Til tross for dette er det både

³⁰ Heller ikke tempus eller AGR er morfologisk markert på kinesiske verb (Eide 2008: 50).

interessant og mulig å undersøke om hypotesenes prediksjoner også kan karakterisere senere stadier av språkinnlæringen. Et annet fellestrekk ved de tre ovennevnte hypotesene er at de handler om S3-tilegning. Ettersom min studie ikke i utgangspunktet er designet som en S3-studie der man har tatt hensyn til både S1 og S2 i valg av informanter, er det ikke alle aspekter ved S3-hypotesene som det er mulig å si noe om.³¹ Jeg mener likevel at det er hensiktsmessig å trekke inn disse hypotesene og se i hvilken grad mine data kan brukes som evidens for eller imot noen av dem.

10.4.1 Cumulative-Enhancement Model (CEM)

En viktig antakelse i CEM er at S1 ikke har en privilegert status sammenlignet med S2 når det gjelder transfer, ettersom transfer kan skje fra alle tidligere tilegnede språk. Falk & Bardel (2011: 60f) påpeker imidlertid at «CEM claims that both L1 and L2 may act a source for transfer, but the L2 only supersedes the L1 when the TL [target language] structure is not present in the L1». Transfer fra S2 overstyrer altså kun S1-transfer i de tilfeller der en struktur i S3 ikke finnes i S1. Som nevnt i kapittel 4.3.2 antas det i CEM at språktilegning er kumulativ. Det impliserer at man kan «hoppe over» trinn i utviklingen av et bestemt grammatisk trekk, dersom man har tilegnet seg det relevante trekket i et tidligere språk. Hvis en struktur eller et trekk i målspråket finnes i et av de tidligere tilegnede språkene, vil innlæreren kunne trekke veksler på dette og overføre strukturen til målspråket. Transfer er kun positiv, og der det er forskjeller mellom målspråket og tidligere tilegnede språk, vil de tidligere tilegnede språkene forholde seg nøytrale i den forstand at man ikke vil finne negativ transfer.

10.4.1.1 Prediksjoner

Finittet er, som diskutert tidligere, et svært relevant trekk for å avgrense bindingsdomenet i langdistansebinding av norske *seg*. Det er også et viktig trekk i TIA hos andrespråksinnlærere, da de må kategorisere norsk som +M FIN for å skille mellom finitt og ikke-finitt LDB i norsk. Den russiske gruppen er den eneste informantgruppen med et S1 som er +M FIN. Alle de russiske informantene bør derfor ha TIA i sitt norske S2, fordi de kan overføre +M FIN fra førstespråket sitt. For de kinesiske og engelske informantene forventes det ut fra CEM å være forskjell mellom de som har lært språk som er +M FIN tidligere, og de som ikke har det. De

³¹ I en eventuell S3-studie ville det eksempelvis vært relevant å undersøke informantenes bindingssystem i de andre andrespråkene.

som tidligere har internalisert en +M FIN-grammatikk, bør ha fordeler av det og skille mellom finitt LDB og ikke-finitt LDB. Gitt CEM forventes det ingen forskjell mellom de russiske informantene på den ene siden og de engelske og kinesiske informantene som har tilegnet seg et annet S2 som er +M FIN, på den andre siden. Man forventer at alle disse informantene vil ha TIA i norsk som resultat av transfer av +M FIN fra enten S1 eller S2. De engelske og kinesiske informantene som ikke har tilegnet seg et +M FIN-språk, vil av samme årsaker ikke forventes å ha TIA.

I CEM antas det at tidligere tilegnede S2 vil bevirke positiv transfer eller forbli nøytrale. En konsekvens av dette er at ingen av de russiske informantene bør tillate finitt LDB i sitt norske andrespråk, hvis det kan tolkes som negativ S2-transfer. Ettersom verken kinesisk eller engelsk er +M FIN, er ikke denne problemstillingen relevant for disse informantgruppene.

10.4.1.2 Resultater

Resultatene viser at den russiske informantgruppen skiller seg fra den engelske og kinesiske ved at et høyt antall informanter (14 av 17) aldri aksepterer finitt LDB, og hele ti russiske informanter har TIA i streng forstand. Dette tyder på at de skiller mellom +/-finitt i norsk, noe som igjen tyder på at de har overført +M FIN fra S1 til S2. Fire kinesiske og en engelsk informant har også TIA. Det som er verdt å merke seg her, er at det ikke er noen sammenheng mellom hvilke kinesiske og engelske informanter som har TIA, og hvilke informanter som har tilegnet seg et annet +M FIN-språk før de lærte norsk. Kun en engelsk informant (E11) har TIA. Denne informanten har ikke lært andre +M FIN-språk før han lærte norsk. Det har derimot informant E1, E5, E7 og E10, som ikke har TIA. Fire kinesiske informanter har TIA (K1, K3, K8 og K12). Ingen av disse informantene oppga å ha lært andre S2 som er +M FIN. To kinesiske informanter hadde lært andre +M FIN-språk før de lærte norsk, men ingen av disse har TIA i sitt norske andrespråk. Det finnes altså informanter som har tilegnet seg et +M FIN-språk, men som ikke har TIA, og det finnes informanter med TIA som ikke tidligere har tilegnet seg et S2 som er +M FIN. Dataene fra denne studien tyder på at det er forskjell mellom S1 og S2 når det gjelder transfer, og at +M FIN kun kan overføres fra S1. Det å ha tilegnet seg et annet S2 som er +M FIN, gir åpenbart ikke samme fordel, forstått som positiv transfer, som å ha +M FIN i S1. Dette taler imot CEMs påstand om at det ikke er noen prinsipiell forskjell mellom S1 og S2 når det gjelder transfer.

Det er interessant å se nærmere på de to avvikende informantene R11 og R16, som begge aksepterer finitt LDB. Felles for disse informantene er at de lærte tysk som språk nummer 2 (etter S1) og engelsk som nummer 3. Disse informantene aksepterer også til en viss grad lokal objektorientering av *seg selv* (jf. kapittel 11.1.2). Det kan altså se ut til at R11 og R16 har negativ transfer fra engelsk S2. Hvis det er forklaringen på hvorfor de skiller seg fra den resterende russiske informantgruppa, tyder det på at S2-transfer kan være negativ, og at CEMs antakelse om at transfer fra tidligere S2 enten er positiv eller nøytral, er feil.

10.4.2 L2 status factor

I hypotesen *L2 status factor* antas det at transfer fra S2 kan være mer avgjørende enn typologiske likheter mellom S1 og S3. Det betyr at S2 kan hindre en positiv transfereffekt fra S1 til S3. I denne modellen kan transfer fra S2 være både positiv og negativ.

10.4.2.1 Prediksjoner

Ifølge *L2 status factor* forventes det at alle informantene som tidligere har tilegnet seg et S2 som er +M FIN, vil ha TIA i norsk, uavhengig av om S1 er +M FIN. Som nevnt er det kun russisk som er +M FIN. Dersom S2 overstyrer positiv transfer fra S1, betyr det at de russiske informantene som har tilegnet seg et S2 som er –M FIN, ikke vil ha TIA i norsk. Det sies ikke eksplisitt i *L2 status factor* hvordan S2-transfer er i tilfeller der en person har tilegnet seg flere ulike S2, og disse språkene varierer mht. det relevante trekket som undersøkes. For eksempel har mange av mine russiske informanter tilegnet seg mer enn ett andrespråk før de lærte norsk. Alle har engelsk som S2, men for dem som har mer enn ett andrespråk, er det variasjon med hensyn til hvilket annet andrespråk de har lært. Engelsk er som nevnt –M FIN. Hvis en russisk informant har lært seg et annet S2 som er +M FIN, bør det i teorien være en mulighet for at +M FIN kan overføres fra dette språket. Ifølge Falk & Bardel (2011: 6) er de kognitive likhetene mellom S2 og S3 større enn mellom S1 og S3, noe som igjen medfører at det er lettere for språkinnlæreren å aktivere S2 i S3-tilegningen. I tråd med Paradis (2009) antar Bardel og Falk (2012: 72) at det er forskjell mellom språk som læres før og etter en «optimal periode», som regnes for å være mellom 2 og 5 år. Språk som læres etter denne perioden, «[...] are *learned* rather than *acquired*». Det er en forskjell med hensyn til hvilken del av hjernen som er aktiv i tilegningen av primærspråk og ikke-primærspråk, noe som igjen har konsekvenser for hvilken del av minnet som aktiveres når de forskjellige språkene brukes, samt hvor de lagres. Dette gjør det plausibelt å anta at det relevante skillet går mellom

førstespråk i betydningen primærspråk og andrespråk i betydningen ikke-primære språk, og at det i ikke-primær språktilegning er lettere å aktivere andre ikke-primære språk sammenlignet med å aktivere et primært språk. Slik sett er det ingenting som tilsier at rekkefølgen på tidligere tilegnede andrespråk er relevant. *L2 status factor* har ingen eksplisitte prediksjoner som går på rekkefølgen til tidligere tilegnede språk.³²

Gitt hypotesen om *the L2 status factor* er det ikke å forvente at innlærerne med ulik S1-bakgrunn vil ha ulik aksept for anaforbinding i norsk. Ettersom alle de russiske og kinesiske innlærerne har lært engelsk før de lærte norsk, bør det resultere i at de bedømmer de ulike testsetningene med norske anaforer likt, uavhengig av S1. Det er derimot sannsynlig at nivået i andrespråket er relevant med hensyn til transfer. Innlærere som har engelsk som et sterkt S2, vil sannsynligvis gruppere seg mer likt enn de som ikke har engelsk som et sterkt S2. Videre er det relevant å undersøke om noen av informantene har andre sterke S2. I så fall er det, gitt hypotesen om *the L2 status factor*, sannsynlig at dette andrespråket, eller disse andrespråkene, vil kunne påvirke innlæringen av norsk som S3.

10.4.2.2 Resultater

Resultatene viser at ikke alle informantene som har tilegnet seg et annet S2 som er +M FIN, har TIA.

De kinesiske og russiske informantene grupperer seg ulikt, til tross for at alle informantene har lært engelsk før de lærte norsk. Dette funnet støtter dermed ikke opp under hypotesen om *L2 status factor*, da det forventes at transfer fra engelsk S2 vil medføre at de grupperer seg likt. Majoriteten av de russiske informantene har TIA til tross for at de har lært engelsk. Kun fire kinesiske informanter har TIA. Det ser med andre ord ikke ut til å finnes evidens for negativ S2-transfer i disse dataene. Det ser snarere ut som om de russiske informantene har overført +M FIN-kategorien fra S1. I den russiske gruppen er det imidlertid noen interessante data. 14 av 17 individer i den russiske gruppen avviser konsekvent finitt LDB (3B). To informanter (R11 og R16) aksepterer derimot dette bindingsforholdet konsekvent.³³ Felles for disse informantene er at de, som de eneste personene i undersøkelsen,

³² Berkes & Flynn (2012: 144) sier imidlertid følgende om *L2 status factor*: «[...] the last learned language is the determining factor in language transfer. The model focuses on the obvious differences between L1 and the subsequently learned languages and predicts a general tendency to activate and transfer linguistic experience and/or elements of the last learned language into subsequent language acquisition». Slik jeg oppfatter *L2 status factor*, er det derimot ingen eksplisitte prediksjoner som sier noe om forskjellen mellom det absolutt sist tilegnede andrespråket og tidligere tilegnede andrespråk. Jeg tror Berkes & Flynn (2012) egentlig omtaler rene tredjespråkssituasjoner, der innlæreren har et S1 og et S2, selv om det er lett å tolke utsagnet deres annerledes.

³³ Informant R2 aksepterte også finitt LDB to av fem ganger.

oppgir engelsk som et språk de *ikke foretrekker* å bruke. Et annet fellestrekk er at engelsk er det språket de tilegnet seg sist, før de lærte norsk. Begge har tidligere lært seg tysk. Man kan spekulere på om transfer fra engelsk kan forklare resultatene til disse to informantene. Disse informantene diskuteres grundigere i 10.5.4.

10.4.3 Typological primacy model (TPM)

Gitt *Typological Primacy Model* (TPM) (Rothman 2011) vil transfer skje fra det språket innlæreren oppfatter som typologisk sett mest likt S3. Hvis det ikke er typologiske likheter mellom S3 og noen av de tidligere tilegnede språkene, vil *L2 status factor* gjelde. Et umiddelbart problem med denne hypotesen er at det er vanskelig for en utenforstående eller en forsker å vite hva en bestemt innlærer oppfatter som et psykotypologisk sett likt språk. Det er en teoretisk mulighet for stor individuell variasjon her. Bardel & Falk (2012: 65) påpeker denne problematikken: «[I]t remains unclear exactly how closely related the languages in question must be in order for the L1 to override the L2 as a transfer source». Bardel & Falk (ibid.) peker også på en annen svakhet ved denne modellen: Alle dataene som støtter TPM ved at de viser transfer fra S1 til S3, har enten spansk og brasiliansk portugisisk som målspråk eller transferspråk. Vi vet med andre ord ikke om modellen vil kunne forklare data når man har å gjøre med språk som er mer ulike, men likevel har (typologiske) likhetstrekk. Også definisjonen av termen *typologi* er åpen for tolkning: «it is not clear how exactly typology is defined and operationalized for manipulation in experimental research» (Montrul et al. 2011: 24). I en vid definisjon av termen er språkfamilier relevant, mens en mer finmasket definisjon åpner for at syntaktiske likheter på tvers av språkfamilier er enda mer relevant. I sistnevnte versjon kan man se for seg at eksempelvis LDB kan overføres dersom det representerer en likhet mellom målspråket og et tidligere tilegnet språk.

Garcia Mayo & Rothman (2012: 21) påpeker en annen svakhet med modellen, nemlig at det er umulig å si noe om hvilke prediksjoner TPM har i tilfeller der de involverte språkene ikke har noen åpenbare typologiske likheter. Dette knyttes opp mot at modellen ikke eksplisitt sier noe om hvilke lingvistiske holdepunkter innlæreren tar hensyn til når hun vurderer typologisk nærhet mellom språk. I nyere arbeider forfølger Rothman ideen om at innlæreren i startfasen av språkinnlæringen bruker morfologiske/leksikalske og fonologiske holdepunkter for å lette innlæringen (Garcia Mayo & Rothman 2012: 21).

10.4.3.1 Prediksjoner

Det er viktig å understreke at TPM først og fremst er en hypotese om starttilstanden. Ingen av innlærerne i min studie befinner seg i startfasen av norskinnlæringen, så resultatene fra denne undersøkelsen kan derfor verken falsifisere eller brukes som evidens for TPMs prediksjoner om starttilstanden. Det er allikevel interessant å se om hypotesens prediksjoner gjelder for senere stadier av S2-innlæringen, og det spørsmålet kan dataene fra denne studien si noe om.

Som diskusjonen ovenfor viser, er det ikke selvsagt hvilke språk som bør defineres som typologisk like. Det er heller ikke opplagt hvilke av språkene som er inkludert i denne undersøkelsen, som typologisk sett er mest like. Om man fokuserer på genetisk slektskap mellom språk, er det nærliggende å se på engelsk og norsk som mer like enn norsk og henholdsvis kinesisk og russisk. Ettersom både de kinesiske informantene og de russiske informantene har lært engelsk, er dette et språk som alle informantene har tilegnet seg enten som S1 eller S2. Dersom alle oppfatter engelsk som psykotypologisk nært norsk, er det nærliggende å forvente at alle informantene, uavhengig av S1-bakgrunn, ville behandle LDB i norsk likt, da alle ville ha transfer fra engelsk. Dette impliserer at ingen vil ha TIA, ettersom finitthet ikke er morfologisk markert i engelsk. På den andre siden er det også slektskap mellom norsk og russisk, da begge språkene hører til den indoeuropeiske språkfamilien. Dersom de russiske informantene oppfatter norsk og russisk som mer likt enn norsk og engelsk, er det naturlig å forvente at denne informantgruppen skiller seg fra de engelske og kinesiske informantene ved at de viser S1-transfer. Hvis man derimot fokuserer på syntaktiske likheter mellom språk, vil TPM potensielt sett kunne ha to andre prediksjoner. Dersom finitthet er relevant, vil de russiske informantene overføre det fra S1 og slik skille seg fra de andre informantgruppene. Hvis LDB (i motsetning til bare lokal binding) er relevant, vil den kinesiske og russiske gruppen gruppere seg likt, da begge har strukturen i S1.

Hvis morfologiske/leksikalske og fonologiske egenskaper er relevante (Garcia Mayo & Rothman 2012), er det derimot vanskelig å si nøyaktig hva TPMs prediksjoner er, ettersom det er forholdsvis store forskjeller mellom norsk og de andre språkene. Likevel mener jeg at den mest sannsynlige prediksjonen, gitt TPM, er transfer fra engelsk. Antakelsen bunner i at engelsk og norsk har flere likhetstrekk både på det leksikalske og syntaktiske planet. Disse likhetene skyldes i stor grad nært genetisk slektskap mellom de to språkene. Eksempelvis har norsk og engelsk mange felles ord, og begge språkene har SVO-struktur.

10.4.3.2 Resultater

Hvis man antar at engelsk og norsk er (psyko-)typologisk like, og at det igjen vil føre til transfer fra engelsk uavhengig av om innlæreren har engelsk som S1 eller S2, tyder dataene fra denne undersøkelsen på at TPM ikke kan sies å karakterisere mellomspråksgrammatikken i sene faser av innlæringen.³⁴ Det faktum at den russiske gruppen skiller seg fra de andre ved at majoriteten av informantene ikke aksepterer finitt LDB, tyder på transfer fra russisk. Dersom typologisk likhet var avgjørende, burde det ikke vært noen S1-basert forskjell mellom informantene, ettersom alle har engelsk som S1 eller S2. Man kan selvfølgelig spekulere i om de russiske informantene har S1-transfer fordi de oppfatter russisk og norsk som mer typologisk like. Ettersom det er flere åpenbare likheter mellom norsk og engelsk, framstår denne slutningen som heller sirkulær.

Resultatene fra denne undersøkelsen tyder på at TPM ikke kan brukes til å karakterisere S3-tilegning av anaforer hos avanserte innlærere. Dette betyr imidlertid ikke at modellen ikke fungerer for å forklare starttilstanden i S3-tilegning.

10.4.4 *Representational Deficit*-hypoteser

I *Representational Deficit*-hypoteser (RD-hypoteser) er forskjellen mellom tolkbare og ikke-tolkbare trekk relevant. Kritisk periode har varige effekter kun for ikke-tolkbare trekk. Det vil si at det for en S2-innlærer er umulig å tilegne seg ikke-tolkbare trekk som ikke finnes i S1-grammatikken. Slik setter S1 grenser for hvilke ikke-tolkbare trekk man kan tilegne seg etter kritisk periode. Dersom målspråket har ikke-tolkbare trekk som ikke finnes, eller er ulike de tilsvarende trekkene i innlærers S1, vil ikke innlæreren kunne tilegne seg disse trekkene i S2. Dette gjelder uavhengig av om målspråket er språk nummer 2, 3, 4 osv. i innlæringsrekkefølgen. Bare hvis et ikke-tolkbart trekk finnes i både S1 og S2, vil innlæreren kunne tilegne seg dette trekket fullstendig også i S2. Kritisk periode har ingen effekter for tolkbare trekk. Selv om S1 og S2 har ulike tolkbare trekk, vil innlæreren allikevel kunne tilegne seg S2s tolkbare trekk.

³⁴ For å kunne teste denne hypotesen mer direkte kunne man inkludert et spørsmål om hvorvidt informanten oppfatter noen av de tidligere tilegnede språkene som mer likt norsk enn de andre språkene, og i så fall hvilket av de tidligere tilegnede språkene informanten oppfatter som mest likt norsk.

10.4.4.1 Prediksjoner

For LDB i norsk avgrensner finitthet bindingsdomenet. Er finitthet et tolkbart trekk, vil det være mulig å tilegne seg dette trekket i S2. Er finitthet derimot et ikke-tolkbart trekk, vil det ikke være mulig å tilegne seg dette trekket i S2 med mindre det er instansiert også i S1. Det er imidlertid ikke uproblematisk å avgjøre om finitthet er et tolkbart eller ikke-tolkbart trekk. Dette henger sammen med at finitthet, slik Eide (f.eks. 2013) definerer det, skiller seg fra mer tradisjonelle analyser av kategorien. Det er derfor ikke realistisk å finne en teoretisk behandling av dette trekket i litteraturen som eksisterer per i dag. Å gjøre grundige analyser av finittkategorien for slik å avgjøre dens status som tolkbar eller ikke-tolkbar ligger utenfor denne avhandlingens omfang. Det er derfor naturlig for meg å se på de to logiske mulighetene, altså prediksjonene for både antakelsen om at finitthet er et tolkbart trekk og antakelsen om at finitthet er et ikke-tolkbart trekk, og vurdere begge disse analysene.³⁵

Om man antar at finitthet er et tolkbart trekk, vil det, ifølge RD-hypotesene, være mulig å tilegne seg trekket i S2 selv om man ikke har det i S1-grammatikken sin. Det er derfor ingen større grunn til å forvente at det vil være forskjeller i resultatene som bunner i at informantene har ulike S1. Det er naturlig å tenke seg at det vil være mer transfer fra S1 i starten av S2-innlæringen, og at man derfor vil kunne finne S1-baserte forskjeller også for tolkbare trekk. Etersom informantene i denne undersøkelsen har et forholdsvis avansert nivå i norsk som andrespråk, er det ingen grunn til at det skal eksistere forskjeller i tolkbare trekk som har sitt utspring i S1-forskjeller. Prediksjonen her blir derfor at alle innlærerne bør skille mellom ikke-finitt og finitt LDB, da finitthet er et tolkbart trekk.

Om man derimot definerer finitthet som et ikke-tolkbart trekk, blir prediksjonene annerledes. For innlærerne som ikke har internalisert dette trekket som en del av sitt S1, vil det derfor være umulig å tilegne seg trekket i norsk som andrespråk. Ut fra Eides (2009, 2013) teori er det av informantenes S1 kun russisk som er +M FIN. Selv om engelsk har rester av

³⁵ Man kunne i utgangspunktet tenkt seg at det hadde vært hensiktsmessig å se på hvordan finitthet var definert i tidligere S2-forskning. Det er imidlertid ikke uproblematisk å finne samsvarende og klare behandlinger av dette trekket. For eksempel ser Leung (2008: 384, fn. 7) på finitthet som et valgfritt syntaktisk trekk som er ikke-tolkbart. Hawkins & Liszka (2003) ser på finitthet som et ikke-valgfritt syntaktisk trekk, men sier ikke eksplisitt om trekket er tolkbart eller ikke. Det ville uansett vært problematisk å basere seg på denne typen tilnærminger til finitttrekket fordi det er sannsynlig at både Hawkins & Liszka (2003) og Leung (2008) definerer finitthet på en annen måte enn Eide (f.eks. 2013), altså er ikke finitthet slik de bruker termen synonymt med det Eide (2013) kaller M-finitthet. Det finnes mange ulike måter å definere finitthet på, og Leadgeway (2000: 187ff) hevder at «[...] finiteness continues to figure among [...] the most poorly understood concepts of linguistic theory». Eide (2013: 259) sier følgende om definisjonen av finitthet «Even today one common diagnostic for finiteness is the presence of morphologically expressed tense and agreement features on the verb». Sannsynligvis legger både Hawkins & Liszka (2003) og Leung (2008) slike forhold til grunn i sine definisjoner. Jeg mener derfor at det er lite hensiktsmessig å legge definisjoner av finitthet som tolkbart/ikke-tolkbart trekk til grunn for definisjonen av M-finitthet som tolkbart/ikke-tolkbart trekk når tilnærmingene til trekket finitthet er ulike.

finitteth, og derfor karakteriseres som +L FIN (jf. kapittel 10.3.4), er ikke språket +M FIN. Heller ikke kinesisk er +M FIN. Dette har som konsekvens at kun de russiske informantene vil kunne internalisere finitteth i sin norske mellomspråksgrammatikk. Gitt at finitteth er et ikke-tolkbart trekk, predikerer RD-hypotesene at de russiske innlærerne vil skille seg fra de engelske og kinesiske innlærerne, fordi de vil kunne skille mellom finitt og ikke-finitt LDB. Ettersom kun de russiske informantene har tilegnet seg det ikke-tolkbare trekket +M FIN før kritisk periode, vil de være de eneste informantene i undersøkelsen som vil kunne internalisere +M FIN i sin norske mellomspråksgrammatikk.

10.4.4.2 Resultater

For at framstillingen skal være så ryddig som mulig, presenterer jeg først resultatene i lys av antakelsen om at finitteth er et tolkbart trekk. Deretter ser jeg på resultatene gitt premissene om finitteth som et ikke-tolkbart trekk.

En definisjon av finitteth som et tolkbart trekk gir forventning om at det ikke skal være noen forskjell mellom S1-gruppene. Resultatene viser derimot at det er forskjell mellom S1-gruppene, da de russiske informantene er de som tydeligst skiller mellom finitt- og ikke-finitt langdistansebinding. Det faktum at det heller ikke er noen korrelasjon mellom nivå i norsk (skåre på luketest) og aksept for finitt LDB (jf. kapittel 9), tyder på at RD-hypotesen ikke stemmer når det gjelder tilegning av finitteth, gitt antakelsen om at finitteth er et tolkbart trekk.

Dersom man derimot betrakter finitteth som et ikke-tolkbart trekk, støtter dataene fra denne undersøkelsen i stor grad RD-hypotesene. Grunnen til at majoriteten av de russiske informantene skiller mellom finitt og ikke-finitt LDB, er at deres S1 er +M FIN, og at de derfor kan overføre dette trekket fra S1 til S2. De engelske og kinesiske innlærerne, som ikke har dette ikke-tolkbare trekket i S1, vil derimot ha et permanent fravær av denne kategorien i S2. I RD-hypotesene åpnes det for at det som på overflaten kan se ut til å være evidens for en ting, kan vise seg å ha en annen, underliggende årsak enn det man først antar. Her åpnes det for en tolkning der de kinesiske innlærerne som har TIA, ikke egentlig skiller mellom +/-finitt LDB, men at det heller er andre ting som ligger til grunn for vurderingene. Ettersom denne undersøkelsen ikke først og fremst fokuserer på finitteth, er det vanskelig å si noe om hva som eventuelt skulle ligge til grunn for tendensen til TIA som finnes hos de kinesiske informantene. Det kan tenkes at de kinesiske informantene er mer sensitive for setningers semantikk (jf. Matsumura 2007). Dette diskuteres nærmere i 10.5.3.

10.4.4.3 Konklusjon

Når det innen fagfeltet ikke er klarhet om hvorvidt finitthet er et tolkbart eller ikke-tolkbart trekk, blir det er vanskelig å bruke RD-hypotesene i analysen av resultatene. Det er selvfølgelig fristende å konkludere med at finitthet må være et ikke-tolkbart trekk, da dette kan gi en god forklaring på hvorfor det hovedsakelig er bare de russiske informantene som har TIA. En slik forklaring vil imidlertid ha et sirkulært preg, så sant man ikke finner mye uavhengig evidens for at det er korrekt å analysere finitthet som et ikke-tolkbart trekk. Eides (2009, 2013) analyse av finitthet er ganske ny, og den skiller seg fra de tradisjonelle oppfatningene av finitthet på flere måter. Dette er med på å gjøre det enda vanskeligere å avgjøre med sikkerhet om at finitthet er tolkbart eller ikke-tolkbart. Det er tydelig at dette er et område som bør undersøkes nærmere.³⁶

10.5 TIA og finitthet: analyse

I dette delkapitlet analyseres TIA slik den forekommer i dataene fra denne undersøkelsen. I analysen antas det at finitthet spiller en sentral rolle for å forklare variasjonen som finnes blant S1-gruppene. Jeg diskuterer først hva som kan være årsaken til at TIA er mer utbredt blant de russiske innlærerne, sammenlignet med de engelske og kinesiske innlærerne. Deretter ser jeg på variasjonen i dataene, altså hvorfor enkelte kinesiske og engelske innlærere har TIA. Til slutt ser jeg på hvordan *Relativized SUBJECT* og *Move-to-INFL* vil fungere i en analyse av mine data dersom jeg erstatter henholdsvis AGR og T med FIN.

Jeg argumenterer for at innlærerne med TIA analyserer norsk som +M finitt, siden finittdistinksjonen er relevant for å kunne forklare TIA.³⁷ Finittdistinksjonen antas å ikke være internalisert i grammatikken til innlærerne som ikke skiller mellom finitt og ikke-finitt LDB. I norsk er det morfologisk forskjell mellom finite og ikke-finite verb, og ifølge Hagen (2001) representerer kategorien en relevant distinksjon for mange syntaktiske forhold. Når finittkategorien er morfologisk synlig i norsk, er den i prinsippet like synlig for alle innlærerne. To spørsmål utkrystalliserer seg som svært relevante. Det ene er hvorfor ikke alle innlærerne oppdager finittdistinksjonen, til tross for at det i norsk er en morfologisk synlig forskjell mellom finite og ikke-finite verb. Hvorfor er det vanskelig for mange å tilegne seg

³⁶ Landau (2004) antar at et trekk (tempus og AGR) kan være både tolkbart og ikke-tolkbart på ulike steder (Landau diskuterer I/T og C). Man kan tenke seg at det samme gjelder for finitthet, og at dette kan forklare hvorfor noen språk har morfologisk markert finitthet, mens andre ikke har det. Jeg går ikke nærmere inn på denne diskusjonen, da den tekniske implementeringen av trekk er mindre relevant for denne avhandlingens tema.

³⁷ Ser man nærmere på setningene som er inkludert i undersøkelsen, ser man at for informantene som har TIA, er det kun +/-finittdistinksjonen som virker inn, og ikke distinksjonen +/-fortid.

nettopp denne grammatiske kategorien? Det andre spørsmålet dreier seg om hvorfor det er et S1-skille her. Hva kan være årsaken til at de russiske innlærerne i større grad enn de andre innlærerne legger merke til distinksjonen og oppfatter den som relevant for bindingsforhold?

10.5.1 S1-skille

Som nevnt skiller de russiske informantene ganske skarpt mellom LDB over ikke-finitte og finitte setningsgrenser, og ti informanter har TIA i minst én av sammenligningene (jf. kapittel 10.1.3). Fire kinesiske informanter har TIA, mens kun én engelsktalende informant har TIA. På generell basis kan vi derfor konkludere med at en større andel av de russiske informantene er sensitive for finittdistinksjonen sammenlignet med de to andre gruppene. Det vil si at majoriteten av de russiske informantene har en S2-grammatikk der finittdistinksjonen er internalisert, og vi kan si at de har kategorisert norsk som +M FIN (jf. Eide 2013). Kun fire kinesiske og én engelsk informant gjør det samme. Det er interessant å se på hva som kan være bakgrunnen for denne forskjellen mellom S1-gruppene, samt finne ut hvorfor så mange flere av de russiske informantene er sensitive for finittdistinksjonen i norsk sammenlignet med de engelske og kinesiske informantene.

Både russisk og norsk har ikke-finit LDB, og man kunne tenke seg at de hadde overført S1s bindingssystem til sitt norske andrespråk. Som diskutert i delkapittel 10.2.3 er det lite som tyder på at denne forklaringen er valid ettersom verken de engelske eller kinesiske informantene har overført bindingssystemet fra sine respektive S1.

Russisk har, i likhet med norsk, morfologisk markering av finitthet på verbene og kan kategoriseres som +M finitt. Kinesisk og engelsk, på den andre siden, er –M finitt. Denne S1-baserte forskjellen ser ut til å være relevant, og det er naturlig å tenke seg at de russiske informantene har fordel av å ha et S1 som er +M FIN. Når S1 er +M FIN, er det tydeligvis lettere å tilegne seg denne distinksjonen i S2. Dette kan forklare hvorfor det er flere individer i den russiske gruppen som har TIA, sammenlignet med de to andre morsmålsgruppene. Selv om ikke alle de russiske informantene har TIA, er det hos nesten alle et tydelig skille mellom finitt og ikke-finit LDB, da hele 14 av 17 informanter konsekvent avviser finitt LDB. Som nevnt aksepterer bare tre russiske informanter (R2, R11 og R16) finitt LDB. De fire andre personene som ikke har TIA (R1, R3, R12 og R15), avviser både ikke-finit og finitt LDB og har altså bare lokal binding. Det er derfor umulig å si med sikkerhet hvorvidt norsk er kategorisert som +/-FIN i mellomspråksgrammatikken til disse innlærerne. Kun hvis de aksepterer både ikke-finit og finitt LDB, kan vi si at finittdistinksjonen *ikke* spiller en

avgjørende rolle for deres aksept av LDB (dette gjelder for R11 og R16). Ettersom majoriteten av de russiske informantene slik skiller mellom finitt og ikke-finitt LDB, er det tydelig at de er vare for finittdistinksjonen. Hvorvidt de russiske informantene overfører distinksjonen fra S1 til S2, eller om det å ha distinksjonen i S1 gjør det lettere å «oppdage» distinksjonen i S2, er vanskelig å si sikkert. Det er uansett sannsynlig at kjennskap til kategorien fra før gjør det enklere å være sensitiv for, samt tilegne seg kategorien i S2.

Ifølge Eide (2009, 2013) er enkelte verbtyper i engelsk +L finitt og har et morfologisk skille mellom finitt og ikke-finitt form (jf. kapittel 10.3.4). Selv om finittdistinksjonen er markert på enkelte verbtyper i engelsk, representerer ikke den morfologiske markeringen av finittet en produktiv morfologisk regel, og engelsk er derfor –M FIN. Det er ikke unaturlig å tenke seg at de engelske S1-talerne, i likhet med de russiske S1-talerne, kunne ha fordel av at finittet er morfologisk markert på enkelte av S1s verbtyper. Man kunne tenke seg at det ville gjøre dem mer oppmerksomme på finittdistinksjonen i S2. Resultatene tyder imidlertid på at dette ikke er tilfellet, da de engelske informantene i stor grad aksepterer både ikke-finitt og finitt LDB. Kun én person skiller mellom ikke-finitt og finitt LDB og har TIA. Jeg mener at et sentralt poeng i forklaringen av disse dataene er at selv om enkelte verb og verbtyper er +L finitt i engelsk, svarer ikke distinksjonen til +M FIN, og ergo representerer ikke finittdistinksjonen en produktiv regel. Eide (2013) forklarer, som nevnt, at *Middle English* var +M FIN, men at finittdistinksjonen gradvis har forsvunnet ut av det engelske språket. De restene av morfologisk finittet som fortsatt finnes i engelsk, representerer dermed ikke en produktiv finittdistinksjon. Selv om engelske S1-talere har rester av finittmarkering på mange verb, er ikke distinksjonen internalisert som en del av deres grammatiske kompetanse i S1. Dette gjør det åpenbart vanskeligere for dem å være sensitive for distinksjonen i norsk som andrespråk.

Heller ikke kinesisk er +M finitt, noe som kan forklare hvorfor såpass få individer i denne gruppen har TIA i norsk. Det er allikevel flere kinesiske informanter som har TIA, sammenlignet med den engelske gruppen. Hva kan være bakgrunnen for denne forskjellen? En forklaring kan selvsagt være at antallet informanter i hver gruppe er forholdsvis lavt. Dersom gruppene hadde vært større, kunne man tenkt seg at tallet ville ha jevnet seg ut. TIA hos kinesiske informanter diskuteres nærmere i delkapittel 10.5.3.

Finittet er, som nevnt, relevant for å forklare TIA i norsk. Både grupperesultatene og de individuelle resultatene tyder på at forskjellen mellom S1 og S2 er relevant med hensyn til avvisning eller aksept for finitt LDB, som igjen knyttes opp mot tilegning av finittkategorien. Flere av de russiske informantene har TIA, mens det er få individer i den engelske gruppen og

i den kinesiske gruppen som har TIA. En relevant forskjell mellom russisk og norsk på den ene siden og kinesisk og engelsk på den andre siden er som nevnt at russisk og norsk er +M FIN, mens engelsk og kinesisk er –M FIN. Denne forskjellen ser ut til å ha avgjørende betydning for informantenes aksept av finitt LDB i norsk som andrespråk.

Jeg har tidligere gjort rede for at flere av innlærerne har tilegnet seg et annet S2 som er +M FIN, før de tilegnet seg norsk. Det er imidlertid ingen korrelasjon mellom det å ha tilegnet seg et S2 som er +M FIN, og å ha TIA (jamfør diskusjon i 10.4.1.2). Det er derimot en essensiell forskjell mellom å ha +M FIN i S1 og S2. Det ser ut til å være lettere å overføre +M FIN fra S1 enn fra S2, noe som forklarer hvorfor informantene i både den engelske gruppen og den kinesiske gruppen som helhet har vanskelig for å skille mellom +/-finitthet, og dermed hvorfor de, med unntak av til sammen fem personer, ikke har TIA. Dette tyder altså på at det for dataene som behandles i denne analysen er relevant å skille mellom transfer fra S1 og S2.

Alle de russiske informantene hadde lært engelsk før de lærte norsk. Å ha internalisert et S2 som er –M FIN, gjør det imidlertid ikke vanskeligere å overføre +M FIN fra S1. Andre studier av S3-tilegning har imidlertid vist at tidligere tilegnede S2 kan vanskeliggjøre transfer fra S1 til S3. Bohnacker (2006) undersøkte verbplassering hos svenske innlærere av tysk. Både svensk og tysk er V2-språk (det vil si språk der det finitt verbet obligatorisk er andre konstituent i fortellende hovedsetninger). Hun fant at de innlærerne som hadde tilegnet seg V3-språket engelsk før de lærte tysk, produserte V3-setninger i sitt tyske tredjespråk. Innlærerne som ikke hadde lært engelsk før de lærte tysk, produserte derimot ikke V3-setninger i tredjespråket tysk. Bohnacker (2006: 478f) tolket dette som at internaliseringen av et S2 med V3 gjorde det vanskeligere å overføre V2 fra S1 til S3:

[...] L2 knowledge of a non-V2 language (English) can make it more difficult to comply with the V2 requirement of the L3, even though the learner's L1 is a V2 language. [...] The individuals acquiring V2 early and easy are the Swedish *ab initio* learners of German who do not know English, exhibiting L1 transfer of V2 in its purest form.

Dataene fra min studie tyder på at de russiske informantene ikke har problemer med å overføre +M FIN fra S1 til S2, til tross for at de har tilegnet seg et S2 som er –M FIN. Selv om andre egenskaper ved språk kan være vanskelig å overføre hvis man har tilegnet seg et S2 med en verdi som er ulik verdien i S1 og S3, ser det ut til at dette ikke gjelder for finittkategorien. På dette punktet støtter dataene CEM sin antakelse om positiv transfer. Selv om engelsk i teorien kunne ført til negativ transfer av –M FIN hos de russiske informantene, ser det ut til at denne potensielt negative transferen forblir nøytral for de russiske informantene, om man ser bort fra R2, R11 og R16 (R11 og R16 diskuteres i 10.5.4).

Andre funn tyder også på at det er avgjørende forskjell mellom å ha kategorien +M FIN i S1 og S2. Det finnes informanter både i den engelske og i den kinesiske gruppen som har tilegnet seg andre S2 som er +M FIN, før de lærte seg norsk. Dette ser imidlertid ut til å være helt irrelevant for om vedkommende har TIA i sitt norske mellomspråk. Dette tyder på at man ikke kan overføre +M FIN fra et andrespråk til et annet andrespråk. Hva som kan være årsaken til dette, diskuteres i neste delkapittel.

Vi kan konkludere med at TIA forekommer klart oftest hos innlærerne som har et S1 som er +M FIN. Å ha tilegnet seg et S2 som er –M FIN, har ingen negative effekter for overføringen fra S1. Samtidig ser vi at det er en forskjell mellom å ha +M FIN i S1 og S2, da dataene fra denne studien indikerer at kategorien kun kan overføres fra S1, og ikke fra S2.

10.5.2 Hvorfor finittkategorien er vanskelig å tilegne seg

I dette delkapitlet diskuterer jeg hvorfor finittkategorien er vanskelig å tilegne seg. Først ser jeg nærmere på kategoriens semantiske basis. Deretter diskuteres forskjellen mellom å ha kategorien i S1 og S2. Her trekkes *Representational Deficit*-hypotesen inn.

10.5.2.1 Finittkategoriens uklare semantiske basis

Den grammatiske kategorien finittethet har en mindre klar semantisk base sammenlignet med for eksempel de grammatiske kategoriene tempus og aspekt (jf. Eide 2013). Dette kan gjøre det vanskeligere å konseptualisere finittetskategorien. Man kan tenke seg at det er lettere å konseptualisere en grammatisk kategori som har en klar semantisk base, og at dette kan være med på å gjøre det lettere for S2-innlærere å tilegne seg denne typen grammatiske kategorier. En grammatisk kategori som har en mindre klar semantisk base, vil derimot være vanskeligere å konseptualisere, og dermed også vanskeligere å tilegne seg, dersom kategorien ikke er internalisert som en del av den grammatiske kompetansen innlæreren har fra før (i noen andre språk, S1 og S2 inkludert). Jeg tror dette er en viktig grunn til at finittdistinksjonen er vanskelig å tilegne seg dersom man ikke allerede har den i S1.

Glahn et al. (2001) bruker en lignende argumentasjon i sin analyse av andrespråkstilegning av DPer i skandinaviske språk. De fant at det var vanskeligere for innlærerne å lære seg samsvarsbøyning på adjektiver basert på genus, enn samsvarsbøyning som reflekterer numerus. Et viktig poeng i Glahn et al. (2001) sin analyse er at disse to morfologiske kategoriene har ulik natur, og ulik semantisk tyngde: «[...] of these categories number has semantic content whereas gender does not [...] Unlike the number category, the

lexical gender of most nouns [...] has no simple and obvious semantic content» (Glahn et al. 2001: 401f). Sammenlignet med numerus uttrykker ikke genus en forskjell som er relevant for setningens meningsinnhold. Ettersom den grammatiske kategorien genus ikke kan relateres til et like klart semantisk konsept som numerus, er kategorien vanskeligere å tilegne seg. Forskjellen mellom de to grammatiske kategoriene forklares slik:

Number is intended by the speaker, and it has relevance for the meaning of the utterance. [...] such morphological marking contributes in a straightforward way to the clarity of the utterance. Lexical gender, on the other hand, lacks this clear conceptual basis, it has to be known to the speaker, and it has little relevance, if any, for the meaning of the utterance. (Glahn et al. 2001: 412)

Som Glahn et al. (2001: 414) påpeker, understreker disse funnene viktigheten av å ta hensyn til den konseptuelle basisen til morfologiske trekk. Det er sannsynlig at denne forklaringen også kan gjelde finittet i norsk som andrespråk. Selv om det er morfologisk synlig forskjell mellom finitte og ikke-finitte verb i norsk, og kategorien er svært relevant for flere syntaktiske forhold, har den et mindre klart semantisk utgangspunkt, noe som kan gjøre kategorien vanskelig å tilegne seg. Det er lett å se at denne kategoriens semantiske fundament er mindre klart enn den semantiske basen til eksempelvis tempus. Å forklare hva tempus er, for en person med norsk som S1 framstår som lettere enn å forklare hva finittet er, selv om vedkommende har begge kategoriene i førstespråket sitt. Eide (2013: 53) forklarer forskjellen mellom de to kategoriene slik: «[T]ense is conceptually easier to grasp than finiteness. While finiteness encodes temporal pronominality, tense transparently places events on a time line. Thus, tense is acquired more effortlessly». Også Hagen (2001: 47) understreker finittkategoriens uklare semantiske fundament og tilhørende tilegningsproblematikk:

[B]egrepet «finit verb» er en rimelig abstrakt, obskur og semantisk fullstendig intransparent struktur, noe som ut fra rent læringsfunksjonalistiske betraktninger skulle gjøre den vanskelig å lære (jf. Berggren & Tenfjord 1999, Ellis 1997 [sic!], Larsen-Freeman & Long 1986, o.a.), samtidig som begrepet er sentralt i norsk setningssyntaks.

Hagen (2001) diskuterer finittkategoriens relevans i norsk syntaks, og viser hvordan denne grammatiske kategorien spiller en viktigere rolle i norsk syntaks enn for eksempel i engelsk syntaks. Hagen viser at finittet i norsk er relevant for å kunne forklare plassering av setningsadverbialer, spørsmålsinversjon, framflyttingsinversjon, subjektstvang og kopulativang. Han viser data som tyder på at «[...] persepsjon av denne kategorien [finitet] i norsk mellomspråk er av avgjørende betydning for tilegnelse av norsk for andrespråksinnlærere» (Hagen 2001: 47). Altså involverer internalisering av finittkategorien mestring av mange grammatiske regler, det vil si at mange grammatiske regler forutsetter mestring av finittkategorien. Hagen (2001) viser eksempler på hvordan mestring av finittkategorien er avgjørende for å mestre disse grammatiske reglene. Gitt Hagen (2001) sine

data ser det ut til å være en enveis implikasjon der mestring av finitthetskategorien medfører mestring av andre syntaktiske reflekser, men ikke omvendt. En innlærer kan for eksempel ha subjektstvang i den norske mellomspråksgrammatikken sin uten at det impliserer mestring av finittkategorien. Hvis innlæreren derimot mestrer finittkategorien, har hun automatisk også subjektstvang.

Hagen (2001) viser ingen eksempler på hvordan man kan vite sikkert at finittkategorien er til stede i en innlærers grammatikk, utover at vedkommende da automatisk vil mestre alle de nevnte syntaktiske forholdene i norsk som andrespråk.³⁸ Han påpeker også at finittkategorien ser ut til å være viktigere i norsk enn i andre språk som også har morfologisk markert finitthet:

Det ser ut til at referanse til setningens finite verb på ett eller annet vis, uten at vi har nærmere spesifisert grad eller art, spiller en viktigere rolle i norsk enn i engelsk, og at identifikasjon av denne kategorien er av vesentlig større betydning for prosessering av norske enn av engelske setninger selv om kategorien finnes i begge språk.³⁹ Av dette kan vi slutte at korrekt identifikasjon av finittkategorien er av vesentlig betydning for tilegnelse av norsk syntaks, og kanskje viktigere enn for mange andre språk, selv om disse språkene også har denne kategorien i sin morfosyntaks. (Hagen 2001: 51)

Finittkategorien knyttes vanligvis til T/I-projeksjonen. Ifølge Lardiere (2009: 182) er funksjonelle kategorier hierarkisk ordnede trekkmatriser.

In a feature-based theory of phrase-structure building, functional categories are hierarchically ordered bundles of features, or feature matrices. Because functional category features 'match,' 'check', or 'value' (depending on the specific version of the theory) the syntactic relevant features of language-specific lexical items (including inflectional morphemes) in a language-specific derivational order, the composition of functional categories across languages must be flexible to some extent [...] the feature matrices of functional categories must also be assembled for each language.

Gitt denne antakelsen kan relevante forskjeller mellom for eksempel engelsk og norsk forklares ved å vise til at engelsk, men ikke norsk, har AGR-trekk (er +M AGR) i sin trekkmatrise for T/I. Norsk har, på sin side, finitthet (+FIN) i sin trekkmatrise for T/I, mens engelsk ikke har det. Lardiere (2009: 182) påpeker at man tidligere har tolket evidens for tilstedeværelse av tempusmarkering eller verbflytting hos S2-innlærere som evidens for at TP/IP er internalisert. Dersom man anser en funksjonell kategori som sammensatt av flere

³⁸ Gitt Hagens (2001) antakelse om at alle de gitte syntaktiske forholdene mestres som en konsekvens av at finittkategorien er tilegnet, framstår det som naturlig å anta at finitthet er en lærbar kategori, og dermed et tolkbart trekk. Hagen viser imidlertid ikke til noen forskning på dette området. Vi vet derfor ikke om det er slik at alle S2-innlærere, uavhengig av S1-bakgrunn, kan tilegne seg denne kategorien. Det kan selvfølgelig hende at kun de som har et S1 som er +M FIN, kan tilegne seg denne kategorien fordi den representerer et ikke-tolkbart trekk.

³⁹ Ifølge Hagen (2001) er kongruensmarkøren -s i 3. person singularis den eneste finittmarkøren i engelske ikke-fortidige verb. Eide (2013) analyserer denne kongruensmarkøren som et AGR-trekk, som er uavhengig av finitthet (jmfør diskusjon i kapittel 10.3.1.).

ulike trekk, åpner det for at et eller flere trekk som er forbundet med den bestemte funksjonelle kategorien, kan være tilegnet, uten at kategorien som helhet er tilegnet. Dersom man for eksempel antar at finitthet har en hierarkisk sett høyere posisjon enn eksempelvis tempus i norsk, kan det forklare hvorfor en informant kan ha tempusbøyning i norsk uten å ha internalisert finittkategorien. Dette kan forklare hvorfor noen syntaktiske trekk som vanligvis forbindes med finittkategorien, kan være tilegnet uten at andre trekk som også er forbundet med finittkategorien, er tilegnet. Evidens for tempus og AGR har ofte blitt tolket som evidens for finitthet. Om man, slik Eide gjør, ser på tempus, AGR og finitthet som separate kategorier, forklarer det hvorfor for eksempel tempus kan være internalisert uten at finitthet nødvendigvis også er representasjonelt til stede.

Både Hagen (2001) og Eide (2013) viser eksempler på at S2-innlærere av norsk blander finitte og ikke-finitte fortidsformer, og finitte og ikke-finitte ikke-fortidsformer. Det viser at de kun tar hensyn til distinksjonen +/-fortid og ikke distinksjonen +/-finit. Denne konsistente sammenblandingen er en relativt klar indikator på at finittdistinksjonen er vanskeligere å tilegne seg enn distinksjonen +/-fortid. Hvis man antar at finittdistinksjonen ikke har noen klar semantisk base, er ikke dette overraskende. Dekydtspotter (2013: 481) påpeker at «[...] the task of assigning semantic values to morphological exponents of categories is definitely complex». Det er ikke unaturlig at denne oppgaven er enda vanskeligere for kategorier der det semantiske fundamentet er obskurt. Ifølge Eide (2013) finnes det også engelske S1-talere som blander sammen finitte og ikke-finitte verbformer i sin engelske dialekt, hun påpeker imidlertid at man ikke finner denne sammenblandingen av finitte og ikke-finitte verbformer hos førstespråkstalere av norsk.

10.5.2.2 Finittkategorien og kritisk periode

En annen forklaring på hvorfor så mange russiske informanter har TIA, mens langt færre engelske og kinesiske informanter har det, er at finittkategorien kan være umulig å tilegne seg dersom den ikke er internalisert som en del av S1s grammatikk. I *Representational Deficit*-hypoteser antas det, som nevnt, at det er umulig å tilegne seg ikke-tolkbare trekk etter kritisk periode. Som diskutert i 10.4.4 er det problematisk å avgjøre om dataene fra denne studien støtter RD-hypotesen eller ikke. Dette fordi det er uenighet om finitthet er et ikke-tolkbart trekk. Å anta at finitthet er ikke-tolkbart fordi det gir en svært tilfredsstillende analyse av dataene, er uheldig, da det framstår som sirkulært. Dersom resultatene fra undersøkelsen hadde vist at det ikke var noen forskjell mellom S1-gruppene med hensyn til TIA, kunne man

da «valgt» å si at finitthet er et tolkbart trekk, og slik forklare de manglende S1-baserte forskjellene. Når et fagfelt er uenig om definisjonen av et gitt grammatisk trekk som tolkbart eller ikke-tolkbart, er det problematisk å avgjøre hvorvidt resultatene støtter opp under eller imot hypoteser der denne forskjellen er relevant, slik den er i RD-hypoteser.

Det ser imidlertid ut til å være svært relevant hvorvidt +M FIN (som igjen er en relevant kategori for å skille mellom ikke-finit og finitt LDB) er internalisert i S1 eller ikke. Resultatene fra min undersøkelse tyder på at denne kategorien kun kan overføres fra S1 og ikke fra S2. Det er interessant å se nærmere på hva som kan være årsaken til at kategorien ikke kan overføres fra S2. Man kan tenke seg at det er forskjellen mellom S1 som primærspåk og S2 som ikke-primærspåk som er avgjørende her, og at det av en eller annen grunn medfører vanskeligheter for overføringen av +M FIN fra et S2 til et annet S2.

En annen og mer interessant forklaring er at kategorien ikke kan overføres fra S2 fordi den rett og slett ikke er internalisert i S2. Dersom finitthet er et trekk som er gjenstand for kritisk periode, vil det være umulig å internalisere kategorien i noen grammatikk (S1 eller S2) senere i livet hvis man ikke har tilegnet seg trekket før kritisk periode. Flere forskere argumenterer for at det finnes flere kritiske (eller sensitive) perioder for språktilegning (f.eks. Long 2007, Abrahamsson & Hyltenstam 2004, Abrahamsson 2013, Herschenson 2013). Den kritiske grensen for tilegning av morfosyntaktiske kategorier i S2 regnes for å være i midten av tenårene (Long 2007: 74).⁴⁰ Finitthet er en morfosyntaktisk kategori, og alle innlærerne i denne studien startet tilegningen av norsk etter denne kritiske perioden. Herschenson (2013: 337) påpeker imidlertid at «[m]orphosyntax is less vulnerable than phonology, but often reveals problems with features non-existent in the L1 and morphological performance errors». Kinesisk og engelsk er som nevnt –M FIN. Ser man dette i sammenheng med finittkategoriens uklare semantiske base, kan det forklare hvorfor ikke alle innlærerne har internalisert kategorien i mellomspråket sitt.

Dersom +M FIN ikke kan tilegnes etter kritisk periode med mindre trekket er internalisert som en del av S1, har det som konsekvens at trekket ikke vil kunne internaliseres i noen grammatikk som tilegnes etter kritisk periode, uavhengig av om det er språk nummer to, tre eller fire. Dette kan forklare hvorfor engelske og kinesiske informanter som har tilegnet seg et annet +M FIN språk før de lærte norsk, likevel ikke har TIA i sitt norske mellomspråk. Selv om en kinesisk eller engelsk innlærer tidligere har tilegnet seg et annet +M FIN-språk,

⁴⁰ Kritisk periode for tilegning av komplekse fonologiske egenskaper ved S2 regnes for å være mellom 0 og 6 år (Long 2007). Ifølge Abrahamsson & Hyltenstam (2004) går det en kritisk grense for ikke-oppfattbar ikke-innfødt ved 6–7 års alder (begrepet ikke-oppfattbar ikke-innfødt forklares nærmere i 10.5.3).

impliserer ikke det at +M FIN er internalisert som en del av S2-innlærerens grammatiske kompetanse for dette språket. Selv om S1-talere av det gitte språket har internalisert +M FIN i sin mentale S1-grammatikk, impliserer ikke det at S2-innlærere av det samme språket også har kategorisert språket som +M FIN. Hvis +M FIN ikke kan tilegnes etter kritisk periode, impliserer det at trekket heller ikke er adekvat tilegnet i det relevante andrespråket. Et trekk som er umulig å tilegne seg, og dermed ikke er internalisert i S2, kan derfor heller ikke overføres fra S2 til S3. Dette er et viktig poeng ettersom vi finner få spor av S2-transfer i disse dataene. Selv om det er lite evidens for S2-transfer i disse dataene samtidig som vi finner evidens for S1-transfer, må ikke det tolkes som evidens for at det ikke *kan* foregå transfer fra S2 til S3. Her gjør jeg simpelthen følgende antakelse: Hvis et trekk ikke er en del av en innlærers internaliserte mellomspråksgrammatikk for et S2, til tross for at trekket er en del av grammatikken til målspråkets S1-talere, vil det heller ikke kunne overføres fra S2 til S3. Ergo vil det ikke forekomme S2-transfer av det relevante trekket. Dataene tyder på at enkelte egenskaper kun kan overføres fra S1 fordi de ikke kan tilegnes i (noe) S2, samt at trekk som finnes i et språk som innlærerne har som S2, ikke nødvendigvis gir dem fordeler hvis de skal lære et S3 med det samme trekket. For å kunne si noe sikkert om S2-transfer i disse dataene måtte vi ha sett mye grundigere på de innlærerne som har lært et annet +M FIN-språk før de lærte norsk, og undersøkt om finittdistinksjonen var internalisert som en del av deres S2.⁴¹ Hvis det var tilfellet, og de allikevel ikke skilte mellom ikke-finit og finitt LDB av *seg* i sitt norske mellomspråk, kunne vi ha konkludert med at det ikke var evidens for S2-transfer i disse dataene. Alternativt kunne vi konkludert med at deres kompetanse til å skille mellom finite og ikke-finite verbformer ikke nødvendigvis er utelukket, men at S2-grammatikken deres aksepterer både finitt og ikke-finit LDB.

Om man definerer finitthet som et ikke-tolkbart trekk, kan TIA i resultatene fra denne undersøkelsen relativt enkelt forklares nettopp som beskrevet ovenfor. Det ser uansett ut til at +M FIN, uavhengig av om trekket beskrives som ikke-tolkbart eller om det gis en annen definisjon/beskrivelse, ikke kan tilegnes etter kritisk periode.

10.5.3 Kinesiske informanter: læringsstrategi og preferanse

Jeg skal nå se nærmere på de fire kinesiske informantene som hadde TIA i sitt norske mellomspråk. Disse informantene skiller seg fra de resterende kinesiske informantene ved at

⁴¹ For de russiske og kinesiske informantene med og uten TIA hadde det for eksempel vært svært interessant og relevant å undersøke om de hadde TIA i sitt engelske S2.

de skiller mellom finitt og ikke-finitt LDB.⁴² Det er viktig å huske på at variasjon er vanlig blant S2-innlærere, og at nettopp hva som er årsaken til denne variasjonen, har vært og er et stort og viktig forskningsområde. Hammarberg (2013) og De Angelis (2007) diskuterer flere ulike faktorer som kan være med på å forklare hvorfor ulike individer ender opp med ulike mellomspråk i tredjespråksinnlæring. De fleste innlærerne i denne studien har norsk som S3, og i S3-tilegning er det enda flere faktorer som kan spille inn, ettersom innlærerne har flere mentale grammatikker som eksisterer parallelt.

Som nevnt kan det tenkes at resultatene fra denne studien hadde vært annerledes dersom man hadde hatt flere informanter i hver gruppe. Dersom antallet informanter hadde vært høyere, ville det vært mulig å se om de fire kinesiske informantene med TIA representerer reelle unntak, eller om det mer generelt er slik at en del kinesiske informanter faktisk skiller mellom finitt og ikke-finitt LDB på en måte som tilsvarer den russiske informantgruppen. Det er også mulig å spekulere i en annen forklaring på hvorfor de fire kinesiske informantene som har TIA, har en annen S2-grammatikk enn resten av den kinesiske, til tross for at de sannsynligvis har hatt forholdsvis lik input. Før jeg går inn på denne forklaringen, er det naturlig å presentere Lundquists (2013) analyse av læringsstrategier, da den ligger til grunn for min forklaring.

Lundquist (2013) diskuterer den varierende aksepten for ikke-finitt LDB hos førstespråkstalere av svensk, og han påpeker at det er vanskelig å knytte denne variasjonen til eksterne faktorer som dialektal eller sosial variasjon. Han mener at det finnes to ulike grammatikksystemer for svenske morsmålstalere, der, enkelt forklart, det ene systemet tillater ikke-finitt LDB av anaforen *sig*, mens det andre systemet ikke tillater det.⁴³ En vanlig antakelse er at ulik erfaring, i betydningen ulik input, kan resultere i denne typen lingvistisk variasjon. Lundquist mener imidlertid at dette ikke kan forklare den observerte variasjonen i aksept av ikke-finitt LDB av *sig*, da variasjonen går på tvers av både dialektale og sosiale grenser. Lundquist (2013: 17) mener variasjonen bunner i at språkinnlærere kan ha ulike læringsstrategier eller individuelle preferanser for bestemte regelsystemer. Personer som har hatt relativt lik input for en gitt konstruksjon, kan derfor ende opp med ulike grammatikksystemer for denne konstruksjonen. Lundquist (2013: 18) legger følgende faktorer til grunn i sin analyse: «[...] that is ‘principles of data analysis ... principles of structural architecture and developmental constraints’. More specifically, there can be variation in how

⁴² Flere kinesiske informanter hadde såkalt «TIA-tendens» (jf. Tabell 25). Analysene som presenteres i dette delkapitlet, kan sannsynligvis også gjelde for disse informantene.

⁴³ Lundquist (2013) bruker betegnelsen *mid-distance binding* (norsk: mellomdistansebinding) om ikke-finitt LDB i sin artikkel (jf. kapittel 2.3.1).

different people analyze linguistic input. Of course, this variation may have its root in experience, but presumably not linguistic experience». Lundquist (ibid.) skiller mellom de som har preferanse for, eller fokuserer på, paradigmatisk mønstre, og de som fokuserer på enkeltord, og foreslår at denne forskjellen i preferanse kan være medfødt: «It wouldn't be surprising if some language learners paid more attention to regularities of paradigms [...], while other pay extra attention to specific words. Whether you end up being a "paradigm person" ("a chunker") or an "individual item person" ("a splitter") might very well be partly genetically determined». Et viktig poeng i Lundquists analyse er at alle innlærere vil ende opp med samme system gitt at de har tilstrekkelig input. Dersom en konstruksjon er lite frekvent, slik ikke-finit LDB er i svensk, er det større fare for at S1-talere kan ende opp med ulik analyse av den gitte konstruksjonen. Langdistansebinding av anaforen *sig* i islandsk er derimot frekvent og gir dermed tilstrekkelig og tydelig nok input, noe som forklarer hvorfor S1-talere av islandsk ikke ender opp med ulike mentale representasjoner av strukturen (ibid.).

Det kan tenkes at dette tankesettet kan forklare hvorfor fire av de 15 kinesiske innlærerne har TIA. Dersom man antar at disse fire innlærerne har en annen preferanse og en annen læringsstrategi, kan det forklare hvorfor de ender opp med et annet bindingssystem for anaforen *seg*.⁴⁴ I likhet med i svensk er ikke-finit LDB av *seg* en mindre frekvent konstruksjon i norsk, og dette åpner derfor i større grad for at personer kan ende opp med ulike analyser av konstruksjonen.

I Matsumuras (1994, 2007) analyse av TIA argumenteres det for at setningens semantikk er avgjørende for aksepten av LDB (jf. kapittel 5.3.2). Ifølge Matsumura (2007: 326) er det vanlig at hovedsetningssubjektet er perspektivholder i japansk, og han argumenterer for at japanske innlærere som har TIA i sitt engelske S2, overfører denne prosesseringsstrategien fra S1 til S2. For japanske S2-innlærere av engelsk er derfor «[...] 'unlearning' of the viewpoint-based processing» (ibid.) essensielt i tilegningen av engelske anaforsers lokale binding. Matsumura (2007: 328) forklarer forskjellen mellom finite og ikke-finite undersetninger slik: «[...] the subordinate tensed and the infinitival clauses are different in the degree of subjectivity/accessibility of the event/situation depicted by the clause», og han argumenterer for at TIA hos japanske innlærere kan forklares på denne måten.

Pragmatikk spiller en avgjørende rolle i tolkningen av anaforer i kinesisk, ettersom anaforen i mange tilfeller har flere potensielle antesedenter. Det kan derfor tenkes at kinesiske innlærere, sammenlignet med eksempelvis russiske og engelske innlærere, er mer sensitive

⁴⁴ Det kan selvfølgelig tenkes at denne forklaringsmodellen også kan brukes til å forklare den engelske innlæreren med TIA og de russiske innlærerne som ikke har TIA.

overfor pragmatiske og semantiske forhold i setninger, da dette er relevant i deres S1, og at dette igjen kan påvirke tolkningen av anaforbinding i S2.

Som nevnt er det vanlig at innlærere som er sammenlignbare på flere områder, ender opp med ulik kompetanse i S2. Abrahamsson & Hyltenstam (2004, 2009), Hyltenstam & Abrahamsson (2003, 2008) har gjort flere studier der de undersøker hypotesen om kritisk periode og S2-innlæreres mulighet til å oppnå innfødtlik kompetanse i S2. Det går et viktig skille mellom *oppfattbar* og *ikke-oppfattbar ikke-innfødthet* (Abrahamsson & Hyltenstam 2004: 246). De hevder at personer som tilegner seg S2 etter kritisk periode, ikke kan oppnå en kompetanse i S2 som er identisk med kompetansen til en S1-taler, men at enkelte innlærere oppnår en beherskelse av S2 som er så høy, at det i dagligtalen er vanskelig å skille dem fra innfødte S1-talere. Disse innlærerne har det Abrahamsson & Hyltenstam kaller en ikke-oppfattbar ikke-innfødthet. Dersom man undersøker språket til disse innlærernes språklige kompetanse på flere områder, vil man likevel kunne avsløre at de ikke er S1-talere. Felles for innlærerne som kan kategoriseres som ikke-oppfattbare ikke-innfødte, er at de har høy språkbegavelse, og de kan betegnes som eksepsjonelt talentfulle språkinnlærere (Abrahamsson & Hyltenstam 2009: 481). Det kan tenkes at de fire kinesiske innlærerne med TIA er svært motiverte for å lære norsk, samt at de har høy språkbegavelse, og at dette kan forklare de har klart å kategorisere norsk som +M FIN til tross for at kinesisk er -M FIN. Ettersom spørreskjemaet ikke inneholdt spørsmål knyttet til verken motivasjon eller språkbegavelse, er det umulig å si noe sikkert om disse spekulasjonene.

10.5.4 Russiske informanter: R11 og R16

Informant R11 og R16 skiller seg ut fra de øvrige russiske informantene på flere punkter. For det første aksepterer de konsekvent finitt LDB. Begge godtar binding av *seg selv* til lokalt objekt henholdsvis 2 og 3 av 5 ganger (jf. kapittel 11.1.2).⁴⁵ En annen forskjell er at de oppgir engelsk som et språk de foretrekker ikke å snakke, samt at de ikke har lært engelsk som språk nummer to. Felles for disse informantene er i stedet at de lærte tysk som språk nummer 2, engelsk som språk nummer 3 og norsk som språk nummer 4. Begge har lært tysk før eller under kritisk periode (11 og 12 år), og engelsk etter (35 og 17 år).

Det er litt vanskelig å forstå hva som kan være årsaken til at disse to informantene skiller seg ut fra resten av den russiske gruppen. Manglende TIA tyder på at de ikke har

⁴⁵ Kun en annen russisk informant (R4) godtar objektbinding to ganger. Fire informanter godtar objektbinding én gang, mens resten aldri godtar det.

internalisert noen finittdistinksjon (+M FIN) i sitt norske andrespråk. Ser man dette i sammenheng med at de av og til aksepterer objektbinding av *seg selv*, er det fristende å anta at disse to informantene har transfer fra engelsk, siden engelsk både mangler finittdistinksjon og er objektorientert. Flere forhold taler imidlertid imot en slik konklusjon. For det første har alle de andre russiske informantene også lært engelsk før de lærte norsk, så det er vanskelig å forstå hvorfor ikke også de viser transfer fra engelsk. Selv om majoriteten av de russiske informantene lærte engelsk som språk nummer to, er det ingen prinsipiell grunn til at ikke de også skal vise transfer fra engelsk. Sju av de russiske informantene har kun lært engelsk før de lærte norsk, mens åtte har lært (minst) ett annet språk enn engelsk før de lærte norsk.⁴⁶ Selv om norsk er henholdsvis S3 og S4 for disse informantene, er det ingen ting som tyder på at det burde føre til ulik transfer fra engelsk. Som nevnt oppgir R11 og R16 at de foretrekker å ikke bruke engelsk, og resultatene fra regresjonsanalysen viste at en modell der variablene *Engelsk ikke foretrukket* og *S2 FIN* er inkludert, kan forklare hele 91,6 % av variasjonen i dataene ($R^2 = ,916$) (jf. kapittel 9.2.1). I kapittel 9.2.1 påpekte jeg at man må være forsiktig med å anta en årsakssammenheng mellom det å ikke foretrekke å snakke engelsk og det å akseptere finitt LDB av *seg*. Selv om disse to variablene har høy korrelasjonskoeffisient, er ikke det ensbetydende med at det eksisterer et kausalt forhold dem imellom. Det kan være tilfeldig at de to informantene som konsekvent aksepterer finitt LDB av *seg* også er de to informantene som oppgir engelsk som et ikke-fortrukket språk. Å få innsikt i om det eksisterer en eventuell samvariasjon mellom disse to variablene, er umulig å si ut fra denne studien. Dette temaet ligger på siden av denne studien, og det krever mest sannsynlig en egen studie.

Om man antar at transfer helst skjer fra språk man har høy kompetanse i, er det overraskende om R11 og R16 skulle vise transfer fra et språk de oppgir at de foretrekker ikke å bruke. Selv om informant R11 og R16 oppgir at de ikke foretrekker å bruke engelsk, er ikke det nødvendigvis synonymt med at de har lav kompetanse i språket. R11s gjennomsnittlige kompetanse for engelsk ligger på 2,5 (på en skala som går fra 1 til 6, jf. kapittel 7.1.5), mens den for R16 er 3,75. Gjennomsnittet for resten av den russiske gruppen (uten R11 og R16) ligger på 4,27, så R11 og R16s egenangitte nivå i engelsk er litt lavere enn for resten av gruppen. De Angelis (2007: 33f) påpeker at det er forsket lite på hvordan nivået i et språk påvirker muligheten for transfer, og at «[...] transfer has been shown to equally occur from non-native languages a speaker knows well [...] and from non-native languages the speaker

⁴⁶ Kun én av de andre russiske informantene har lært engelsk som S3, R13. Denne informanten lærte fransk som 11-åring, engelsk som 22-åring og norsk som 35-åring. Til forskjell fra R11 og R16 godtar R13 verken ikke-finit eller finitt LDB av *seg*, og har altså bare lokal binding.

does not know well [...]». Det er med andre ord vanskelig å anta noe om kilden til transfer ut fra nivå i tidligere tilegnede språk.

Det er allikevel andre faktorer som kanskje kan forklare hvorfor disse to informantene skiller seg ut fra resten av gruppa. Informant R11 begynte å lære norsk i en alder av 38 år. Da hun var 35, begynte hun å lære engelsk. For denne informanten er det svært kort avstand i tid mellom tilegning av språk nummer 3 (engelsk) og 4 (norsk). Etersom engelsk representerer et nylig innlært språk, kan det være årsaken til at transferen fra dette språket er så sterk. Informant R11 lærte engelsk som 17-åring og norsk som 42-åring. Her er det lang avstand i tid mellom tilegningen av de to språkene. Kanskje kan grunnen til at transferen ser ut til å være så sterk her, være at begge språkene er tilegnet etter kritisk periode. Enkelte forskere (f.eks. Paradis 2009, Falk & Bardel 2012) hevder at språk som tilegnes før og etter kritisk periode, lagres på ulike steder/måter i hjernen. Dersom det er tilfellet, kan det i noen grad forklare de observerte transfereffektene. Samtidig burde man da funnet de samme effektene hos de andre innlærerne som lærte engelsk sent i livet, noe som ikke er tilfellet.

Det er noe vanskelig å si sikkert hva som er bakgrunnen for at R11 og R16 skiller seg fra de andre informantene i den russiske gruppen ved at de alltid aksepterer finitt LDB. Kanskje kan det forklares ved å anta at de har en annen læringsstrategi enn de andre russiske informantene (jmfør diskusjon om kinesiske informanter i 10.5.3). I kapittel 11, hvor dataene for antesedentorientering presenteres, diskuterer jeg disse to informantene mer inngående, og jeg argumenterer for at de, i hvert fall når det gjelder dette fenomenet, har transfer fra engelsk.

10.5.5 *Relativized SUBJECT* og finitthet

Om man antar at morfologisk finitthet og ikke AGR er relevant, kan teorien om *Relativized SUBJECT* modifiseres til å forklare TIA i mine data. I en slik analyse antas det at LDB ikke kan krysse finitte setningsgrenser. LDB over ikke-finitte setningsgrenser er derimot mulig. Norsk har som nevnt et synlig skille mellom finitte- og ikke-finitte setninger. Informantene som har TIA antas å ha analysert *seg* som morfologisk enkel, samt ha kategorisert norsk som +M FIN. Dette medfører at de aksepterer LDB av *seg* over ikke-finitte setningsgrenser (2B), men ikke over finitte setningsgrenser (3B). Informantene som tillater LDB over både finitte og ikke-finitte setningsgrenser, antas å ha analysert *seg* som morfologisk enkel, samt ha kategorisert norsk som –M FIN (eller de har en grammatikk der +/-FIN ikke er instansiert).

10.5.6 *Move-to-INFL* og finittet

Om man antar at +/-morfologisk finittet er relevant for å avgrense bindingsdomenet til langdistanseanaforer, kan TIA forklares også i disse teoriene. Denne analysen krever at innlærerne analyserer *seg* som morfologisk enkel, slik den er i målspråket. For langdistanseanaforen er det avgjørende om norsk analyseres som + eller -M FIN. Kategoriseres norsk som -M FIN, vil anaforen kunne langdistansebindes innen hele rotsetningen, inkludert LDB over finitte setningsgrenser. Kategoriseres norsk derimot som +M FIN, vil ikke innlæreren akseptere LDB over finitte setningsgrenser, bare over ikke-finitte setningsgrenser.

Det gir mening å anta at innlærerne som har TIA, har analysert norsk som +M FIN og derfor kun aksepterer LDB over ikke-finitte setningsgrenser. Innlærerne som er kategorisert som at de har en grammatikk med TIA, tillater aldri at LDB krysser finitte setningsgrenser. De tillater ikke-finit LDB, men ikke nødvendigvis i 5 av 5 setninger (≥ 2). Det essensielle er at de aksepterer ikke-finit LDB, og at de aldri aksepterer finitt LDB. Det at de aldri aksepterer finitt LDB, tyder på at finittkategorien representerer en relevant distinksjon i deres S2-grammatikk, og at de analyserer norsk som +M FIN.

De fleste kinesiske innlærere aksepterer LDB oftere ut av ikke-finitte setninger enn ut av finitte setninger. Jeg vil anta at kategoriseringen av norsk som +FIN ikke er internalisert som en del av deres S2-grammatikk. Grunnen til at det er en tendens til TIA, kan være at de er i ferd med å oppdage kategorien, eller at de bruker andre læringsstrategier. Man kan se for seg at S2-innlæreres mellomspråksgrammatikk bygges opp suksessivt, og at tilegningen og oppbygningen av en grammatisk kategori kan skje gradvis. For innlærerne som har tendens til TIA, er en mulig forklaring at finittkategorien ikke er fullstendig tilegnet i deres norske andrespråk, og at de derfor ikke har en helt konsistent S2-grammatikk på dette området.

10.5.7 Morfologisk enkel anafor

I teorien om *Relativized SUBJECT* og *Move-to-INFL* er det sammenheng mellom anaforers morfologiske status og muligheten for LDB. Kun morfologisk enkle anaforer kan langdistansebindes. Det har derfor ofte blitt antatt at innlærere som tillater LDB i engelsk, analyserer engelske anaforer som morfologisk enkle, mens de som kun aksepterer lokal binding, analyserer anaforene som morfologisk sammensatte. Denne typen slutninger har et sirkulært preg. Hamilton (1996: 434) påpeker også denne problematikken:

A [...] major weakness [...] is the assumption that the morphological analysis learners have of reflexives in their interlanguage grammars can be inferred from the locality of the binding exhibited by these learners. Apparent LD binding in learners' interlanguage data is often taken to indicate an X^0 morphological analysis of reflexives in the L2 on the part of these learners, whereas consistent local binding is taken to reflect an XP analysis.

Engelsk har kun morfologisk sammensatte anaforer. I en analyse der man har antatt at S2-innlærere som aksepterer LDB av engelske anaforer, og har analysert engelske anaforer som morfologisk enkle, har det vært relevant å diskutere hva som kan være årsaken til at innlærere analyserer *himself/herself* som en morfologisk enkel SE-anafor. Denne problematikken er også relevant for innlærere som har TIA i sitt engelske andrespråk.

Akiyama (2002) fant TIA hos innlærere som befant seg på flere ulike ferdighetsnivåer i engelsk som S2. Akiyama (2002) påpeker imidlertid at det er lite sannsynlig at de avanserte innlærerne i hans studie analyserer engelske anaforer som morfologisk enkle. Flere har antatt at S2-innlærerne har transfer av morfologisk enkle anaforer fra S1 (f.eks. Bennett & Progovac 1994, Jiang 2009). Ifølge Hamilton (1996) er ikke denne forklaringen tilstrekkelig i alle tilfeller. Han viser til dataene til Christie (1992), Thomas (1989, 1991, 1993) og White (1995) som viser at spanske og franske innlærere av engelsk tillater LDB i sitt engelske S2. Hamilton mener det er problematisk å anta at disse innlærerne har overført en X^0 -analyse av anaforen fra S1 til S2. Grunnen er at den morfologisk enkle anaforen *se*, som finnes i fransk og spansk, er et klitikon og ikke en morfologisk enkel anafor på linje med norske *seg* og kinesiske *ziji*. Hamilton påpeker en svakhet i antakelsen om at disse innlærerne har overført et klitikon fra S1 til S2, nemlig at dersom man antar transfer av et klitikon fra S1, bør også andre egenskaper ved dette klitikonet overføres: «If these learners transferred the clitic nature of reflexives from the L1s, we might expect them to transfer the clitic nature of *se* too. This, however, would preclude LD binding in the L2 as well as the L1» (Hamilton 1996: 436).⁴⁷ Som Hamilton (1996) påpeker, antyder White (1995: 75) at morfologisk enkle anaforer kan være en slags defaultkategori, uten at hun utdyper det videre: «It could perhaps be argued that the X^0 anaphor is the unmarked case». Hyams & Sigurdjónsdóttir (1990) finner evidens for LDB i islandsk barnespråk, og man kan undres på om dette kan forklares ved å vise til at X^0 -anaforer er default, og at LDB dermed er tillatt.

For innlæring av norske anaforer er ikke antakelsen som morfologisk enkel anafor problematisk ettersom *seg* tross alt er morfologisk enkel. Det er ingen sirkularitet i denne antakelsen. Man trenger ikke å anta at de informantene som har TIA, har kategorisert

⁴⁷ Hamilton (1996) mener at det er bedre å analysere denne typen data som logoforisk binding (logoforer er diskutert i kapittel 2.4). Gjør man det, er transfer fra S1 en mulig forklaring, da S1 i disse språkene også kan ha logoforisk binding (Hamilton 1996: 437).

anaforen *seg* med en annen morfologisk status enn norske S1-talere. Selv om innlærerne ikke har morfologisk enkle anaforer i S1, møter de på det i S2. I denne undersøkelsen ble både finitt- og ikke-finitt LDB testet med anaforene *seg* og *seg selv*. For å undersøke hvorvidt informantene behandlet de strukturelt like setningene likt avhengig av anafortype, kjørte jeg en paret t-test på hver av informantgruppene. Resultatene fra disse testene viser at informantene ikke behandler de strukturelt sett like setningene likt, noe som tyder på at informantene skiller mellom enkle og sammensatte anaforer i norsk (jf. resultater presentert i 8.1.2 og 8.1.4).

Jeg undersøkte også om det fantes en tempus–infinitiv-asymmetri i setningene med sammensatt anafor (*seg selv*). Tre engelske og to kinesiske informanter hadde TIA her. I den russiske gruppen har fire informanter TIA i setninger med *seg selv*. Alle disse fire informantene har også TIA i setninger med *seg*. Det samme er ikke tilfellet for de engelske og kinesiske informantene, da ingen av de engelske og kinesiske informantene som hadde TIA i setningene med *seg selv*, hadde TIA i setningene med *seg*. Det ser altså ikke ut til å være noen åpenbar sammenheng mellom TIA av *seg selv* og TIA av *seg*, eller motsatt vei. Man kan, i tråd med Wexler & Manzini (1987), se på lokale anaforer som om de står i et delmengdeforhold til ikke-lokale anaforer. I for eksempel kinesisk kan anaforen *ziji* bindes både lokalt og ikke-lokalt, mens engelske anaforer, som *himself/herself*, kun kan bindes lokalt. Ettersom kinesiske *ziji* kan bindes i samme domene som *himself/herself*, men i tillegg også bindes ikke-lokalt, er det mulig å si at *himself/herself* står i et delmengdeforhold til eller er et subset av *ziji*. Om dette tankesettet overføres til norske forhold, burde man forvente at de som hadde TIA av *seg*, også hadde TIA av *seg selv*, ettersom *seg selv* kan sies å stå i et delmengdeforhold til *seg*. Dette ser imidlertid ut til ikke å være tilfellet.

Ettersom de aller fleste funnene av TIA som er presentert i forskningslitteraturen, har vist TIA i målpråket engelsk, kan man selvfølgelig diskutere hvorvidt disse funnene er sammenlignbare med funnene i denne undersøkelsen, ettersom TIA i engelsk alltid representerer LDB av morfologisk sammensatt anafor, mens TIA i denne studien involverer TIA av morfologisk enkel anafor. Uansett innebærer TIA i den foreliggende studien et klart og interessant funn, som både fortjener og krever en grundig analyse.

10.6 Foreløpig ubesvarte spørsmål og videre forskning

Som vi har sett i diskusjonen i dette kapitlet, er det tydelig at kategorien AGR ikke kan forklare TIA i norsk. AGR har blitt brukt for å forklare TIA i engelsk som andrespråk, men

ettersom norsk ikke har morfologisk AGR (norsk er –M AGR), kan ikke AGR brukes i analysen av TIA hos norske andrespråksinnlærere. En forklaringsmodell får større tyngde dersom den er generaliserbar. Det gjelder også for denne analysen; dersom den kan generaliseres til å gjelde for TIA i andre målsspråk enn norsk, gir det modellen mer slagkraft.

I analysen av TIA som er presentert her, er finittethet relevant for å forklare hvorfor innlærerne aksepterer ikke-finitt LDB, mens de ikke aksepterer finitt LDB. Som nevnt har mange av de tidligere studiene som har avdekket TIA, hatt engelsk som målsspråk. Det er derfor interessant å se nærmere på hvordan denne forklaringsmodellen fungerer for engelsk. Som nevnt er engelsk –M FIN, da finittkategorien ikke representerer en produktiv regel. Hvis FIN ikke er morfologisk realisert på alle verb i engelsk, hvordan kan da TIA hos andrespråksinnlærere av engelsk forklares ved å vise til finittkategorien? Her er det mulig å se for seg flere mulige forklaringer. En forklaring kan være at man ser for seg at TIA er knyttet til T-projeksjonen, og at eksempelvis både FIN, AGR og tempus er egenskaper ved T-projeksjonen som alle er like relevante for TIA, men at språk varierer med hensyn til hvilke(n) av kategoriene som er morfologisk realisert. Videre kan man se for seg at det eksisterer et hierarkisk forhold mellom disse kategoriene, og at i språk der mer enn en kategori er morfologisk realisert, så vil en av kategoriene være den som er avgjørende for TIA (jf. Lardiere 2009).

Som diskutert i delkapittel 10.3.4 er finittethet morfologisk realisert på enkelte verb i engelsk, deriblant på hjelpeverb. Det hadde vært svært interessant å undersøke om aksepten for ikke-finitt LDB påvirkes at hvorvidt en setning inneholder hjelpeverb eller ikke. Det er morfologisk forskjell mellom finite og ikke-finite hjelpeverb (jf. Eide 2013), og man kunne tenke seg at det er lettere å akseptere LDB hvis setningen som inneholder anaforen, kun inneholder et leksikalsk verb, mens det er vanskeligere å akseptere LDB hvis undersetningen med anaforen inneholder et hjelpeverb, ettersom hjelpeverbet tydelig markerer om undersetningen er finitt.⁴⁸

I de fleste studiene av anafortilegning hos S2-innlærere har man brukt 3.-personsanaforer. I engelsk er det kun i 3. person singularis man har morfologisk skille mellom finitt og ikke-finitt form av ikke-fortidsformer av verbet, ettersom verb i 3. person singularis har suffikset *-s* i presens, men ikke i infinitiv. Det hadde vært interessant å undersøke om S2-innlærere av engelsk ville ha TIA også i setninger som ikke inneholder 3.-personsanaforer.

⁴⁸ Eide & Busterud (2013) diskuterer Matsumuras (2007) data og viser at LDB forekommer oftere i setninger som mangler hjelpeverb, og slik sett ikke har like tydelig markering av finittethet.

10.7 Sammenfatting

I dette kapitlet har jeg sett nærmere på tempus–infinitiv-asymmetrien slik den forekommer i resultatene fra denne studien, og jeg har argumentert for at finitthet er relevant for å forklare TIA i norsk, og at innlærerne må kategorisere norsk som +M FIN for å avvise finitt LDB, som er essensielt i definisjonen av TIA.⁴⁹

Det er interessant å merke seg at resultatene fra denne studien tyder på at hvorvidt man har LDB i S1, ikke er avgjørende for verken aksepten for LDB i andrespråket eller for om man har TIA i S2. Dette funnet er interessant fordi det går imot andre studier som har funnet at innlærere med LDB i S1 har høyere aksept for LDB i S2 sammenlignet med innlærere som ikke har LDB i S1 (Yuan 1998).

Både grupperesultatene og de individuelle resultatene viste at langt flere russiske informanter hadde TIA sammenlignet med både de engelske informantene og informantene i den kinesiske gruppen. En viktig forskjell mellom russisk og norsk på den ene siden og engelsk og kinesisk på den andre siden er at norsk og russisk er +M FIN, mens engelsk og kinesisk er –M FIN. Ser man dette sammen med at finitthet er relevant for å forklare TIA i norsk, tyder dette på at de russiske informantene har overført +M FIN fra S1 til norsk som andrespråk. Denne overføringen skjer uavhengig av om de russiske innlærerne har tilegnet seg andre S2 som er –M FIN. Å ha tilegnet seg et S2 med en annen verdi medfører altså ikke at overføringen av +M FIN fra S1 hindres. Disse dataene tyder på at finittkategorien overføres fra S1, og ikke fra S2.

En annet interessant funn er at det for de engelske og kinesiske informantene ikke ser ut til å være noen sammenheng mellom det å ha tilegnet seg et annet andrespråk som er +M FIN, og å ha TIA i norsk. I første omgang kan dette tolkes som at denne kategorien ikke kan overføres fra et S2 til et annet S2. Hvis det stemmer at +M FIN ikke kan tilegnes etter kritisk periode (fordi det eksempelvis er et ikke-tolkbart trekk), tyder det på at de engelske og kinesiske innlærerne ikke kan ha internalisert trekket +M FIN i noe(n) tidligere tilegnet(e) S2 (som er lært etter kritisk periode), til tross for at det relevante andrespråket er +M FIN. Et grammatisk trekk som ikke er internalisert som en del av S2, kan åpenbart ikke overføres fra S2 til S3. Slik sett kan ikke nødvendigvis dataene for de engelske og kinesiske innlærerne i

⁴⁹ Det er lett å anta at det kun er viktig å se på bindingsforholdene i de relevante språkene når man undersøker S2-tilegning av anaforer. Lardiere (2009: 176) har et viktig poeng i følgende sitat: «There seems to be an underlying assumption both in comparative syntax and acquisition research that we somehow know exactly which morpholexical items to compare when analysing classes of functional features». Finitthet er en relevant kategori for å kunne forklare TIA i norsk. Selv om bindingsforhold i seg selv ved første øyekast framstår som den åpenbare sammenligningskategorien, viser resultatene fra denne undersøkelsen at andre kategorier, i dette tilfellet finitthet, kan vise seg relevante for å forklare dataene.

denne studien brukes som sikker evidens mot S2-transfer. Som nevnt kreves ytterligere studier der man også undersøker innlærernes kompetanse for finittet og anaforisk binding i tidligere tilegnede andrespråk, for å kunne si noe om dette. Dette er et område som bør undersøkes nærmere i framtidig forskning.

To forhold ble trukket fram i diskusjonen av hva som kan forklare den S1-baserte grupperingen av TIA i dataene. Finittkategoriens obskure semantiske fundament kan gjøre det vanskeligere å konseptualisere kategorien. Dette er igjen med på å gjøre det vanskeligere å tilegne seg kategorien i S2 dersom den ikke allerede er instansiert som en del av S1s grammatikk. Om man antar at finittkategorien er gjenstand for kritisk periode, forklarer det både hvorfor kun de russiske innlærerne har TIA i norsk, og også hvorfor de kinesiske og engelske innlærerne ikke kan ha overført kategorien fra et tidligere tilegnet +M FIN S2.

11 Analyse av orienteringsdata

I dette kapitlet ser jeg på resultatene for orientering, det vil si valget av subjekt eller objekt som antesedent. Grupperesultatene viste at alle informantgruppene har høy aksept for binding av *seg selv* til lokalt subjekt, som er et bindingsforhold som antas å eksistere i alle naturlige språk. LDB av *seg* til subjekt er diskutert grundig i kapittel 10. I dette kapitlet fokuserer jeg på objektorientering, som er et bindingsforhold som er gjenstand for mellomspråklig variasjon. I litteraturen har det blitt diskutert om det er et gjensidig forhold mellom aksept for LDB og avvising av objektantesedent (f.eks. Yuan 1998). Det er derfor naturlig å trekke inn dette perspektivet her.

Langdistansebinding av anafor til objekt er et bindingsforhold som er antatt å bryte med UGs prinsipper, da det antas at alle anaforer som kan langdistansebindes, er subjektorienterte (f.eks. Faltz 1978, Kim et al. 2009). Setningstype 5A og 5B (se nedenfor) tester denne typen binding, og resultatene fra disse setningene er derfor svært relevante for forskningsspørsmål II:

- II. Vil S2-innlærernes bindingssystem være underlagt UGs prinsipper?

Grupperesultatene for setningstypene som testet lokal og ikke-lokal anaforbinding til objektantesedent, ble presentert i kapittel 8. I dette kapitlet ser jeg nærmere på de individuelle dataene for disse setningstypene. Jeg tar også for meg prediksjonene til ulike S2-teorier og ser hvilke av teoriene disse dataene støtter opp under, før jeg til slutt diskuterer funnene.

11.1 Individuelle resultater

Anaforbinding til objekt testes i tre ulike setningstyper. For å repetere tester setningstype 4A binding av *seg selv* til lokalt objekt. Eksempel på setning som tester dette bindingsforholdet, er gitt i (1).¹ Setningskonstruksjonen testes fem ganger i tolkningsvurderingstesten. Setningstype 5A tester langdistansebinding av *seg selv* til objekt (2), mens setningstype 5B tester langdistansebinding av *seg* til objekt (3). 5A testes ved hjelp av sannhetsverdievalueringstesten, mens 5B testes med tolkningsvurderingstesten. Både 5A og 5B testes tre ganger hver. Tabell 28 gir en skjematisk oversikt over denne informasjonen.

¹ I eksempelsetningen har jeg kun indekset markert bindingsforholdet som testes. Det samme gjelder for eksempelsetningene i (2) og (3).

- (1) *Per fortalte Ola_i om seg selv_i.
- (2) *Marit spør naboen_i om Anna kan spise middag hos seg selv_i.
- (3) *Kari forteller Stine_i at naboen hater seg_i.

Tabell 28: Testkonstruksjoner, orientering.

		Sannhetsverdi- evaluering (<i>n</i>)	Tolkningsvurdering (<i>n</i>)
Type 4A	<i>Seg selv</i> : lokal objektorientering		X (5)
Type 5A	<i>Seg selv</i> : LDB til objekt	X (3)	
Type 5B	<i>Seg</i> : LDB til object		X (3)

Grupperesultatene viste at den engelske gruppen hadde høyest aksept for lokal objektorientering av *seg selv* (4A) (42,7 %) og LDB av *seg* til objekt (5B) (51,1 %). Selv om den kinesiske gruppen hadde noe lavere aksept for disse bindingsforholdene (4A: 29,3 %, 5B: 37,8 %), var det ingen statistisk signifikant forskjell mellom svarene til den engelske og den kinesiske gruppen. Det var heller ingen statistisk signifikant forskjell mellom den russiske gruppen og den norske kontrollgruppen for aksepten av 4A og 5B, men disse to gruppene hadde langt lavere aksept for disse setningstypene sammenlignet med de to andre gruppene (russiske: 4A: 12,3 %, 5B: 16 %, norske: 4A: 17,3 %, 5B: 17, 8%). For LDB av *seg selv* til objekt (5A) var aksepten svært lav blant alle gruppene.²

For å få innsikt i informantenes individuelle aksept for objektorientering i norsk ser jeg på hvor konsekvente innlærerne er med hensyn til aksept av de ulike bindingsforholdene. Testene måler, som nevnt, informantenes aksept for et gitt bindingsforhold. Det vil si at en informant som skårer 0, aldri aksepterer det gitte bindingsforholdet. Setningstype 4A testes fem ganger, og jeg bruker samme mål for aksept/avvisning som jeg brukte for finitt og ikke-finitt LDB av *seg* (2B og 3B).³ Det vil si at en informant som regnes for å alltid akseptere lokal objektorientering av *seg selv* (4A), aksepterer dette bindingsforholdet i 4–5 av 5 setninger. Aksept på 0–1 av 5 regnes som konsekvent avvisning, mens en aksept på 2–3 av 5 anses som at man av og til aksepterer bindingsforholdet. LDB av *seg selv* og *seg* til objektantesendent (5A og 5B) testes tre ganger hver. For disse setningstypene regnes aksept i 3 av 3 setninger som konsekvent aksept, 2 av 3 som av og til, mens 0–1 av 3 regnes som konsekvent avvisning. Det er naturligvis vanskelig å få grundig innsikt i innlærernes aksept

² Engelske: 9 %, russiske: 1,96 %, kinesiske: 8,9 %, norske: 0 %. Selv om forskjellen mellom gruppene ikke er statistisk signifikant (jf. kapittel 8.2.3), er aksepten lavere i den russiske (og i den norske) gruppen, enn i den engelske og i den kinesiske gruppen.

³ Se kapittel 10.1.1 for diskusjon av definering av (konsekvent) aksept og (konsekvent) avvisning i andrespråksdata.

for en konstruksjon som kun testes tre ganger. Det er allikevel mulig å få en viss innsikt, samt se tendenser. Tabell 29 gir en oversikt over definisjonene for aksept i de ulike setningstypene.

Tabell 29: Aksept, objektorientering.

	Lokal objektorientering av <i>seg selv</i> (4A)	LDB av <i>seg selv</i> til objekt (5A) & LDB av <i>seg</i> til objekt (5B)
Alltid	4–5	3
Av og til	2–3	2
Aldri	0–1	0–1

11.1.1 Engelske informanter

Grupperesultatene viste at de engelske informantene aksepterte binding av *seg selv* til lokalt objekt (4A) i 42,7 % av tilfellene, mens LDB av *seg* til objekt (5B) ble akseptert i 51,1 % av tilfellene. LDB av morfologisk sammensatte *seg selv* til objekt (5A) hadde en aksept på kun 9 %. Tabell 30 viser de individuelle resultatene for den engelske gruppen.⁴ En oversikt over hvilke setninger de ulike informantene aksepterer, ligger vedlagt i appendiks D.

Tabell 30: Individuelle resultater, engelske informanter.

Engelske	Lokal objektorientering av <i>seg selv</i> (4A)	LDB av <i>seg selv</i> til objekt (5A)	LDB av <i>seg</i> til objekt (5B)
Alltid	E6, E11		E11, E12, E14
Av og til	E2, E3, E4, E5, E7, E8, E12, E14, E15	E9	E3, E4, E7, E10
Aldri	E1, E9, E10, E13	E1, E2, E3, E4, E5, E6, E7, E8, E10, E11, E12, E13, E14, E15	E1, E2, E5, E6, E8, E9, E13, E15

For lokal objektorientering av *seg selv* (4A) viser de individuelle resultatene at to informanter alltid aksepterer dette bindingsforholdet. Ni personer aksepterer denne typen binding av og til, mens fire informanter aldri aksepterer det. Med unntak av E9 avviser alle LDB av morfologisk sammensatte *seg selv* til objekt (5A). Tre personer aksepterer alltid LDB av morfologisk enkle *seg* til objekt (5B), fire personer aksepterer dette bindingsforholdet av og til, mens åtte konsekvent avviser bindingsforholdet.

⁴ Informant E2, E10 og E13 lærte eller hadde input av to språk i tidlig alder (jf. kapittel 7.1.5). Felles for disse informantene er at de alle oppgav å ha svært lavt nivå i dette andre språket. Dataene for objektorientering (Tabell 30) tyder på at de ikke i nevneverdig grad skiller seg ut fra de andre engelske informantene, da de stort sett grupperer seg likt som de andre informantene i denne gruppen. Jeg tolker dette som at deres status som tospråklige S1-talere ikke påvirker aksepten for anaforer i norsk som andrespråk, og at de derfor kan sammenlignes med de andre engelske informantene.

To forhold er verdt å merke seg ved informant E11 og E6. Felles for disse to informantene er at begge alltid aksepterer lokal objektorientering av *seg selv* (4A). Informant E11 aksepterer i tillegg alltid lokal *seg* til langdistanseobjekt (5B). For det første er E11 den eneste engelske informanten som har TIA. Det andre interessante punktet er at E6 alltid aksepterer LDB av *seg* i setningstypene 2B og 3B. Disse resultatene tyder på at informanter som godtar objektorientering, ikke nødvendigvis avviser LDB. Som diskutert i kapittel 5.2.4 har forholdet mellom distanse og orientering vært gjenstand for mye forskning.

For å undersøke denne sammenhengen enda grundigere kan man se om det er noen sammenheng mellom konsekvent aksept for LDB (i setning 2B og 3B) og konsekvent avvisning av objektorientering (i 4A). Ni av de engelske informantene aksepterte alltid LDB i setning 2B og 3B (se tabell X, kapittel 10.1.2). Kun to av disse informantene (E9 og E10) avviser alltid objektorientering. For den engelske informantgruppen ser det med andre ord ikke ut til å være noen sammenheng mellom anaforsers orientering og distanse i tilegning av norsk som andrespråk.

Aksepten for langdistansebinding til objektantesedent er forholdsvis lav. Med unntak av én informant avviser alle langdistansebinding av *seg selv* til objektantesedent. Tre personer aksepterer alltid LDB av *seg* til objekt, mens fire personer av og til aksepterer dette bindingsforholdet. Det ser ut til at anaforsens morfologi utgjør en relevant forskjell her, ettersom kun morfologisk enkle *seg* langdistansebindes. Det er også noe overraskende at kun åtte av 15 informanter avviser binding av *seg* til langdistanseobjekt, da dette er en bindingstype som anses for å representere et UG-brudd (jf. diskusjon i kapittel 2.3.3).

11.1.2 Russiske informanter

Den russiske informantgruppen hadde lavest aksept for samtlige av konstruksjonene som testet objektorientering, og aksepten var lavere enn hos den norske kontrollgruppen, selv om denne forskjellen ikke var statistisk signifikant. Den russiske gruppens aksept for lokal objektorientering av *seg selv* (4A) lå på 12,3 %. LDB av *seg* til objekt (5B) ble akseptert i 16 % av tilfellene, mens LDB av morfologisk sammensatte *seg selv* til objekt (5A) hadde en aksept på lave 1,96 %.

Det er verdt å merke seg at den russiske gruppen er den gruppen som oppfører seg mest målpråkslikt både når det gjelder orientering og distanse. Både i den russiske gruppen og i den norske kontrollgruppen er det noen få informanter som aksepterer binding til lokal

objektantesedent.⁵ Tabell 31 viser de individuelle resultatene til den russiske gruppen. En oversikt over hvilke setninger de ulike informantene aksepterer, ligger vedlagt i appendiks D.

Tabell 31: Individuelle resultater, russiske informanter

Russiske	Lokal objektorientering av <i>seg selv</i> (4A)	LDB av <i>seg selv</i> til objekt (5A)	LDB av <i>seg</i> til objekt (5B)
Alltid			
Av og til	R4, R11, R16		R2
Aldri	R1, R2, R3, R5, R6, R7, R8, R9, R10, R12, R13, R14, R15, R17	R1, R2, R3, R4, R5, R6, R7, R8, R9, R10, R11, R12, R13, R14, R15, R16, R17	R1, R3, R4, R5, R6, R7, R8, R9, R10, R11, R12, R13, R14, R15, R16, R17

De individuelle resultatene viser at ingen av de russiske informantene har konsekvent aksept for noen typer objektorientering, og majoriteten avviser alltid objektorientering, både lokalt og ikke-lokalt. Én informant aksepterer av og til LDB av *seg* til objekt (5B). Tre informanter aksepterer av og til lokal objektorientering av *seg selv* (4A). Informant R11 og R16 er to av disse tre informantene. R11 og R16 er de samme informantene som alltid aksepterer både ikke-finitt og finitt LDB av *seg* (setningstype 2B og 3B). Informant R2, som ved to tilfeller aksepterer LDB av *seg* til objekt, er den tredje russiske informanten som ikke konsekvent avviser finitt LDB av *seg*.⁶ Av de 14 individene som avviser objektbinding, har seks personer TIA, mens seks personer alltid avviser både finitt og ikke-finitt LDB (2B og 3B). Også dataene fra den russiske gruppen tyder dermed på at det ikke er noen sammenheng mellom aksept for LDB og avvisning av objektorientering.

Alle de russiske informantene avviser alltid LDB av *seg selv* til objekt, mens én informant av og til aksepterer LDB av *seg* til objektantesedent. Det er dermed trygt å konkludere med at mellomspråksgrammatikken til de russiske innlærerne ikke bryter med UGs prinsipper (jf. kapittel 2.3.3).

11.1.3 Kinesiske informanter

Grupperesultatene viser at de kinesiske informantene aksepterer lokal objektorientering av *seg selv* (4A) i 29,3 % av tilfellene, mens aksepten for LDB av *seg* til objekt (5B) ligger på 37,8 %. LDB av *seg selv* til objekt (5A) ble kun akseptert i 8,9 % av tilfellene. Tabell 32 viser de kinesiske informantenes individuelle resultater. I appendiks D finnes en oversikt over hvilke setninger de ulike informantene aksepterte.

⁵ Resultatene for den norske kontrollgruppen står i Tabell 33.

⁶ R2 aksepterer finitt LDB (3B) to ganger.

Tabell 32: Individuelle resultater, kinesiske informanter.

Kinesiske	Lokal objektorientering av <i>seg selv</i> (4A)	LDB av <i>seg selv</i> til objekt (5A)	LDB av <i>seg</i> til objekt (5B)
Alltid	K5, K14		K11, K15
Av og til	K7, K11, K13, K15		K13, K14
Aldri	K1, K2, K3, K4, K6, K8, K9, K10, K12	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K12

De individuelle resultatene for den kinesiske gruppen viser at majoriteten av informantene avviser objektorientering. Her er det viktig å notere seg at den kinesiske anaforen *taziji*, som kun kan lokalbindes, er objektorientert. *Ziji*, som kan langdistansebindes, er derimot subjektorientert. Dette er med på å vanskeliggjøre tolkning av andrespråksdataene og diskusjonen omkring mulig transfer. Det er ikke usannsynlig at de kinesiske informantenes aksept for lokal objektorientering kan skyldes transfer av *tazijis* egenskaper. K5 og K14 aksepterer alltid lokal objektorientering av *seg selv*. Fire andre personer aksepterer dette bindingsforholdet av og til, mens resten avviser det. Grupperesultatene viste at aksepten for LDB av *seg* til objekt (5B) var på 37,8 % for den kinesiske gruppen. De individuelle resultatene viser imidlertid at dette ikke er representativt for gruppen, da det er noen enkeltindivider som trekker opp gjennomsnittet. To informanter aksepterer alltid LDB av *seg* til objekt (5B), to aksepterer dette bindingsforholdet av og til, mens resten avviser det. Alle de kinesiske informantene avviser LDB av *seg selv* til objekt (5A).

Informant K5 og K14 aksepterer alltid lokal objektorientering av *seg selv* (4A). Begge disse informantene aksepterer både lokal og ikke-lokal binding av *seg* (jf. resultatene for testsetning 2B og 3B i kapittel 10.1.4). To informanter (K11 og K15) aksepterer alltid LDB av *seg* til objekt (5B). En av dem aksepterer alltid både finitt og ikke-finitt LDB av *seg* (2B og 3B), mens den andre informant aksepterer både lokal og ikke-lokal binding av *seg* over både finitte og ikke-finitte setningsgrenser (2B og 3B). Heller ikke for den kinesiske gruppen er det slik at de informantene som aksepterer objektbinding, også avviser LDB.

Her er det igjen interessant å se nærmere på forholdet mellom konsekvent aksept for LDB og konsekvent avvisning av objektorientering. Ni kinesiske informanter avviser alltid lokal og ikke-lokal objektbinding i både 4A, 5A og 5B. Fire av disse personene aksepterer kun LDB for setningstype 2B og 3B (altså aksepterer de ikke lokal binding av *seg*). De resterende fem informantene, som aldri aksepterer objektbinding, aksepterer både lokal binding og LDB av *seg*, og enkelte av dem har TIA. De individuelle resultatene fra den kinesiske gruppen er altså mer varierte sammenlignet med resultatene fra de andre gruppene.

For fire av ni informanter ser det ut til å være en sammenheng mellom konsekvent avvisning av lokal objektantesedent (4A) og aksept for LDB (2B og 3B). Resultatene fra resten av gruppen viser ingen slik sammenheng. For gruppen som helhet ser det derfor ikke ut til å være noen sammenheng mellom avvisning av objektantesedent og aksept av LDB.

Også i den kinesiske gruppen avvises alltid LDB av *seg selv* til objekt (5A), og majoriteten av informantene (11 av 15) avviser også alltid LDB av *seg* til objektantesedent (5B). Som nevnt antas LDB til objekt å representere brudd med UG sine prinsipper. Når majoriteten av de kinesiske informantene avviser denne typen anaforbinding, tyder det på at mellomspråksgrammatikken deres ikke bryter med UGs prinsipper.

11.1.4 Norsk kontrollgruppe

Tabell 33 viser de individuelle dataene til den norske kontrollgruppen. Oversikt over hvilke setninger de ulike informantene aksepterte, er oppgitt i appendiks D.

Tabell 33: Individuelle resultater, norske informanter.

Norske	Lokal objektorientering av <i>seg selv</i> (4A)	LDB av <i>seg selv</i> til objekt (5A)	LDB av <i>seg</i> til objekt (5B)
Alltid			
Av og til	N5, N6, N7, N8		N11
Aldri	N1, N2, N3, N4, N9, N10, N11, N12, N13, N14, N15	N1, N2, N3, N4, N5, N6, N7, N8, N9, N10, N11, N12, N13, N14, N15	N1, N2, N3, N4, N5, N6, N7, N8, N9, N10, N12, N13, N14, N15

Majoriteten av de norske informantene avviser objektorientering. Fire informanter aksepterer av og til lokal objektorientering av *seg selv* (4A), mens én informant av og til aksepterer LDB av *seg* til objekt (5B). Som nevnt i kapittel 2 regnes norske anaforer for å være subjektorienterte, noe som også bekreftes av disse dataene.

11.2 Objektorientering i andrespråksgruppen som helhet

11.2.1 Binding av *seg selv* til lokalt objekt (4A)

De individuelle resultatene viser at det er forskjell mellom S1-gruppenes aksept for lokal objektbinding av *seg selv*. De russiske innlærerne er mest negative, og hele 14 av 17 russiske informanter avviser bindingskonstruksjonen med objektantesedent helt. En enveis ANOVA viste at det ikke var noen statistisk forskjell mellom svarene til den engelske gruppen og svarene til den kinesiske gruppen (jf. kapittel 8.2.1). De individuelle resultatene viser

imidlertid at det er relevante forskjeller mellom gruppene. Ni kinesere avviser alltid 4A, mens bare fire engelsktalende informanter gjør det samme. I både den kinesiske og engelske gruppen er det to informanter som konsekvent aksepterer 4A. Den relevante forskjellen mellom disse to gruppene ligger altså i antallet informanter som aksepterer objektbinding av og til.

Det er viktig å være oppmerksom på at tolkningsvurdering er metoden som er brukt for å teste denne setningstypen. Som diskutert i kapittel 6 er ikke denne metoden like fordelaktig som sannhetsverdievalueringsmetoden når det gjelder å lokke fram informantenes kompetanse. Ofte reflekterer resultatene informantenes preferanse og gir derfor ikke nødvendigvis et fullstendig bilde av informantens kompetanse. Samtidig tyder resultatene fra denne studien samlet sett på at resultatene fra TV i de fleste henseende er like valide som resultatene fra SV, ettersom den generelle trenden er at det ikke er noen statistisk forskjell mellom de enkelte S1-gruppenes svar for setningstypene som testes ved hjelp av begge metodene, altså er en S1-gruppes aksept for et gitt bindingsforhold like høy/lav når samme testkonstruksjon testes ved hjelp av begge metodene (jf. diskusjon i kapittel 8.5).⁷

Både Read & Chou Hare (1979), Hirakawa (1990) og Thomas (1989) har gjort funn som tyder på at personer med engelsk som morsmål foretrekker subjektantesedent framfor objektantesedent, til tross for at begge antesedentene grammatisk sett er tillatt i engelsk (jf. kapittel 6.3.1). Det kan tenkes at det samme gjelder for S2-innlærere, og at også S2-innlærere foretrekker subjektantesedent selv om mellomspråksgrammatikken deres også tillater aksepterer objektantesedent.

Demirci (2000, 2001) har gjort funn som viser at det er lettere å lokke fram aksept for en ikke-foretrukket tolkning dersom setningen er formulert slik at denne tolkningen er den mest naturlige tolkningen av setningen, pragmatisk eller semantisk. Setningene i TV er relativt nøytrale med hensyn til tolkning, og de er heller ikke framstilt i en kontekst, slik som setningene i SV er. Med tanke på at metoden som er brukt i denne studien, ikke nødvendigvis er den aller beste med tanke på å overvinne informantenes eventuelle preferanse for subjektorientering, er det overraskende at det allikevel er såpass store forskjeller mellom S1-gruppene. Dette tyder på at det er en reell forskjell i aksepten av objektbinding, og at de engelske informantene i større grad enn de russiske og kinesiske informantene aksepterer subjektorientering for *seg selv*. Ni engelske informanter aksepterer subjektorientering av og til.

⁷ Som vi husker, hadde den kinesiske gruppen statistisk sett ulike svar i TV og SV for ikke-finit LDB av *seg* (2B), og den engelske gruppen hadde statistisk sett ulike svar i TV og SV for binding av *seg selv* til lokal subjektantesedent (1A). I majoriteten av tilfellene er det altså ingen statistisk signifikant forskjell mellom gruppenes aksept for ett og samme bindingsforhold i TV og SV (jf. kapittel 8).

Man kan spekulere på om antallet informanter som hadde vist konsekvent aksept for dette bindingsforholdet, hadde vært større dersom det hadde blitt testet ved hjelp av sannhetsverdievalueringstesten, ettersom denne testen i større grad er designet for å overvinne informantenes preferanse.

Som nevnt tidligere er norske og russiske anaforer subjektorienterte, mens engelske anaforer er objektorienterte. For kinesisk er situasjonen noe annerledes. Den sammensatte anaforen *taziji* er objektorientert lokalt, mens morfologisk enkle *ziji* er subjektorientert både lokalt og ikke-lokalt. En viktig forskjell mellom kinesisk og engelsk er dermed at alle engelske anaforer er objektorienterte, mens ikke alle kinesiske anaforer er objektorienterte. Det kan tenkes at akkurat denne forskjellen er relevant og kan være forklaringen på hvorfor flere engelske enn kinesiske informanter aksepterer binding av *seg selv* til lokalt objekt, gitt at transfer fra S1 er kilden til objektorientering hos de engelske informantene. Det kan tenkes at grunnen til at færre kinesiske informanter aksepterer objektorientering, er at deres «transferkilde» (her: S1) er mindre ensartet enn den engelske.

Det er også interessant å merke seg at noen setninger aksepteres oftere enn andre. I setning 46, *Knut spurte ut Thomas om seg selv*, aksepteres binding av *seg selv* til objektet *Thomas* oftest hos de engelske, kinesiske og norske informantene. Det er viktig å ha i bakhodet at her inkluderes også de informantene som bare godtar én setning. Jeg har valgt å kategorisere informanter som godtar lokal objektorientering av *seg selv* (4A) 1 eller 0 ganger, som at de aldri aksepterer denne typen binding. Når jeg nå ser på antallet informanter som aksepterer setning 46, inkluderes også de informantene som aksepterer bare én setning i 4A. 13 av 14 engelske informanter, ni av elleve kinesiske informanter, og seks av sju norske informanter godtar denne enkeltsetningen, mens den kun godtas av to av sju russiske informanter. Flertallet av de russiske informantene (seks av sju) godtar derimot lokal objektorientering av *seg selv* i setning 43 *Per fortalte Ola om seg selv*.

Det ser ut til at mange ulike faktorer kan virke inn på informantenes vurderinger, noe som igjen er med på å vanskeliggjøre analysen av de individuelle dataene. Dette tyder på at det er nødvendig å ha en større informantgruppe, inkludere flere testsetninger per setningstype, samt benytte seg av flere ulike metoder, og da gjerne SV, for å kunne gjennomføre grundige studier av dette grammatiske feltet.

11.2.2 LDB av *seg selv* til objekt (5A)

Setningstype 5A tester LDB til objekt av morfologisk sammensatte *seg selv*. De aller fleste informantene avviser dette bindingsforholdet. Kun to informanter (E9 og R2) aksepterer bindingstypen av og til. Disse dataene tyder på at innlærernes S2-grammatikk er underlagt UGs prinsipper, da binding til langdistanseobjekt er antatt å representere et brudd med UGs prinsipper (for eksempel Faltz 1978). Det er vanligvis bare morfologisk enkle anaforer som kan langdistansebindes. Om avvisning av dette bindingsforholdet skyldes avvisning av LDB til objektantedent eller avvisning av LDB av morfologisk sammensatt anafor, er vanskelig å avgjøre. Det kan tenkes at kombinasjonen av disse to faktorene er utslagsgivende.

I denne sammenheng er det relevant å sammenligne de individuelle resultatene for LDB av *seg selv* til objekt (5A) med de individuelle resultatene for finitt og ikke-finitt LDB av *seg selv* til subjekt (2A og 3A).⁸ Alle de russiske eller kinesiske informantene avviser alltid LDB av *seg selv* til objekt (5A), men én engelsk informant av og til aksepterer dette bindingsforholdet. I alle gruppene er det noen informanter (maksimalt fire) som av og til eller alltid aksepterer LDB av morfologisk sammensatt anafor (2A og 3A). Dette tyder på at avvisning av LDB til objektantedent sannsynligvis er den faktoren som veier tyngst i avvisningen av LDB av *seg selv* til objekt (5A).

11.2.3 LDB av *seg* til objekt (5B)

I setningstype 5B testes binding av *seg* til langdistanseobjekt. LDB karakteriseres som subjektorientert (jf. kapittel 2.3.2), og dette bindingsforholdet skal derfor i henhold til de fleste teorier ikke være mulig (f.eks. Progovac 1992, 1993, Cole & Sung 1994). Allikevel godtar enkelte informanter denne bindingskonstruksjonen. Det er interessant å diskutere hva som kan være årsaken til det.

Som nevnt tidligere er setningene der man skal teste LDB til objektantedent, svært kompliserte. Setningene er relativt komplekse siden de består av både en over- og en undersetning, samt at de inneholder minst tre deltakere. Muligheten for at man måler noe annet enn aksepten for et bestemt bindingsforhold, er derfor til stede, og dette truer testens validitet. På bakgrunn av dette mener jeg det er mest hensiktsmessig å kategorisere informanter som godtar bindingsforholdet en gang, som om de avviser bindingsforholdet. Tre engelske og to kinesiske informanter aksepterer LDB av *seg* til objekt (5B) 3 av 3 ganger,

⁸ De individuelle resultatene for finitt og ikke-finitt LDB av *seg selv* til subjekt (2A og 3A) ligger vedlagt i appendiks D.

mens hele fire engelske informanter og to kinesiske informanter aksepterer bindingstypen 2 av 3 ganger. Man kan lure på om aksepten i den kinesiske gruppen skyldes at de har generelt lavere nivå i norsk, og at dette sammen med setningens kompleksitet er årsaken til den relativt høye aksepten (jf. diskusjon knyttet til SV og TV i kapittel 6.3).

Ser man nærmere på hvilke setninger informantene aksepterer LDB til objekt i, oppdager man at setning 50, *Morten spurte skuespilleren om Kristian kunne få en autograf av seg*, aksepteres oftest i alle gruppene. Også her inkluderer jeg de informantene som bare godtar én setning. 11 av 12 engelske informanter, fem av sju russiske informanter, ti av elleve kinesiske informanter og seks av sju norske informanter godtar setning 50. Det er verdt å merke seg at alle S2-innlærerne som aksepterer mer enn én setning, aksepterer setning 50. Ettersom så mange informanter aksepterer akkurat denne setningen, kan det være andre forhold ved selve setningen som forårsaker den høye aksepten. Pragmatisk sett er det mest naturlig at *skuespilleren*, og ikke *Morten* eller *Kristian*, er den som blir bedt om å skrive en autograf. Slik sett favoriseres en tolkning der *seg* bindes av langdistanseobjektet. Det kan tenkes at dette påvirker resultatet for denne setningen. Pragmatikk er en viktig faktor for tolkning av anaforer i kinesisk, og det kan tenkes at pragmatikk kan forklare hvorfor den kinesiske gruppens aksept for denne setningen er såpass høy.

Det er interessant å merke seg at den russiske gruppen er den av S2-gruppene som ligner mest på den norske gruppen. Ser man bort fra den russiske gruppens resultater, er det en interessant forskjell mellom S1- og S2-talere her. Man kan stille spørsmål ved om det er slik at S2-innlærere i større grad enn S1-talere påvirkes av pragmatiske faktorer i akseptabilitetsvurderinger av setninger i andrespråket sitt.

11.3 S2/S3-teorier og orientering

I dette delkapitlet tar jeg for meg ulike S2- og S3-teoriens prediksjoner for anafororientering. I flere av teoriene er transfer relevant, og ettersom lokal objektorientering (4A) er den eneste av de testede objektorienterte bindingskonstruksjonene som forekommer regulært i naturlige språk, er det derfor naturlig å diskutere den mest inngående her. LDB av *seg* og *seg selv* til objektantesedent (setningstype 5A og 5B) diskuteres i delkapittel 11.4.

11.3.1 Cumulative-Enhancement Model (CEM)

Alle informantene i denne studien har engelsk som enten S1 eller S2, og et fellestrekk er dermed at alle har tilegnet seg minst ett språk der objektbinding er tillatt. Når det gjelder orientering, predikerer *Cumulative-Enhancement Model* (CEM) (f.eks. Flynn et al. 2004) at alle informantgruppene bør avvise objektbinding i norsk som andrespråk. Grunnen er at tidligere tilegnede språk enten har positiv påvirkning eller forholder seg nøytrale i senere språktilegning. Det forventes heller ikke å være noen forskjell mellom de som har objektbinding i S1 (engelske informanter), og de som ikke har det, ettersom S1 ikke har noen privilegert status sammenlignet med S2. Altså vil det ikke forekomme transfer av objektorientering fra verken S1 eller S1. CEM predikerer altså at alle S2-innlærerne kun vil akseptere subjektorientering av norske anaforer.

11.3.1.1 Resultater

Resultatene for orientering støtter ikke opp under CEM. For det første viser resultatene fra en enveis ANOVA at det er statistisk forskjell mellom S1-gruppene. De individuelle resultatene viser at langt flere engelsktalende informanter aksepter lokal objektorientering av *seg selv* sammenlignet med de russiske og kinesiske innlærerne. 14 av 17 russiske informanter, og ni av 15 kinesiske informanter avviser lokal objektorientering av *seg selv* (4A), mens bare fire av 15 engelske informanter gjør det samme. Aksepten for objektorientering er dermed høyere blant de engelske informantene sammenlignet med de to andre gruppene. Både de kinesiske og russiske informantene har lært engelsk, som er objektorientert, før de lærte norsk, men de har allikevel lavere aksept for dette bindingsforholdet sammenlignet med informantene i den engelske gruppen.

Ifølge CEM skal tidligere tilegnede språk bevirke/medføre positiv transfer, eller forbli nøytrale. Resultatene fra denne undersøkelsen tyder derimot på at det er en avgjørende forskjell mellom S1 og S2, ettersom de engelske informantene i større grad enn de russiske og kinesiske informantene aksepterer objektbinding. Også resultatene fra den kinesiske gruppen harmonerer med denne tankegangen, da man kan tenke seg at grunnen til at de har en viss, men lavere aksept for objektorientering, er at kinesisk både har anaforer som er subjektorienterte (*ziji*) og objektorienterte (*taziji*), og at de dermed har to ulike kilder til transfer. Selv om alle informantene har lært engelsk, er det hovedsakelig de som har engelsk som førstespråk, som overfører strukturen. Dette er også et eksempel på negativ transfer, noe som ifølge CEM ikke skal forekomme. Det er imidlertid interessant å merke seg at det

hovedsakelig er negativ transfer fra S1 (hos de engelske informantene) og ikke fra S2 (hos de russiske og kinesiske informantene).

11.3.2 L2 status factor

L2 status factor (f.eks. Bardel & Falk 2007) predikerer transfer fra andre tilegnede andrespråk, heller enn fra S1. Ettersom alle de russiske og kinesiske informantene har lært engelsk før de lærte norsk, bør det ikke være noen forskjell mellom disse to gruppene basert på S1, og det forventes derfor at aksepten for objektbinding i norsk bør være lik på tvers av gruppene. Ti av de russiske og tre av kinesiske informantene har imidlertid lært seg andre språk enn engelsk før de lærte norsk. Ser man bort fra denne gruppen med informanter, forventes det at de russiske og kinesiske informantene som bare har lært engelsk før de lærte norsk, aksepterer objektbinding i norsk. For de informantene som har tilegnet seg andre subjektorienterte språk før de lærte norsk, er det vanskelig å si hvilket av de tidligere tilegnede S2 som vil påvirke det norske mellomspråket mest. Det er sannsynlig at aksepten for objektorientering kan forventes å være noe lavere hos disse informantene enn hos de som bare har lært engelsk før de lærte norsk.⁹

Ifølge *L2 status factor* er det andre S2 som påvirker S3-tilegning, og det er derfor ingen forventning om at de engelske informantene som har lært et annet S2 før de lærte norsk, skal overføre objektorientering fra S1. Også her forventes det transfer fra S2, og det bør derfor være forskjell mellom de informantene som har tilegnet seg subjektorienterte og objektorienterte S2.

11.3.2.1 Resultater

Ettersom forskjellen mellom S1 og S2 er relevant for *L2 status factor*, er det naturlig å se nærmere på variasjonen innad i S1-gruppene.

To engelske informanter (E6 og E11) aksepterer alltid objektbinding. Informant E11 har norsk som eneste andrespråk, mens E6 lærte fransk før norsk. Fransk er subjektorientert, og for E6 er dermed førstespråket engelsk den eneste kilden til transfer av objektorientering. Dette tyder altså på at også E6 må ha overført objektorienteringen fra sitt engelske S1. *L2*

⁹ *L2 status factor* sier ikke noe om relevansen til rekkefølgen språk er tilegnet i. Det hadde vært lettere å teste forskjellen mellom transfer fra S1 og S2 dersom man kun hadde inkludert informanter som hadde tilegnet seg bare ett S2 før de lærte norsk.

status factor antar som nevnt at det kun forekommer transfer fra S2, og ikke fra S1, og dette enkeltfunnet taler derfor imot *L2 status factor*.

Fire engelske informanter (E1, E9, E10 og E13) aksepterer aldri objektorientering. E9 og E13¹⁰ har norsk som eneste andrespråk, E1 og E10 har tilegnet seg henholdsvis fire og tre språk før norsk. Ettersom denne gruppen er forholdsvis heterogen, er det vanskelig å si sikkert hva som kan være årsaken til at disse informantene avviser objektorientering. For E9 representerer norsk det første andrespråket. Avvisningen av objektantesedent kan derfor ikke stamme fra S1. Mest sannsynlig gjelder dette også for E13. Informant E1 og E10 har lært andre subjektorienterte språk før de lærte norsk, så for disse informantene kan subjektorienteringen ses på som transfer fra S2. I så fall støtter dataene fra akkurat disse to informantene *L2 status factor*.

Ni engelsktalende informanter aksepterer lokal objektorientering av *seg selv* (4A) av og til. Alle disse har lært minst ett annet språk før de lærte norsk, og de fleste av dem har tilegnet seg andre S2 som er subjektorienterte. Dataene fra disse informantene støtter derfor heller ikke *L2 status factor* sin prediksjon om at det forekommer transfer fra S2 og ikke fra S1. Samlet sett har den engelske gruppen høyere aksept for objektorientering enn de to andre gruppene. Dette tyder på S1-transfer, og må derfor tolkes som evidens imot *L2 status factors* antakelse om at transfer kun skjer fra S2.

For den russiske og kinesiske gruppen bør det ifølge *L2 status factor* være forskjell mellom de som kun har tilegnet seg engelsk eller andre objektorienterte andrespråk før norsk, og de som har tilegnet seg ett eller flere subjektorienterte språk i tillegg til engelsk. Gitt *L2 status factor* bør informantene som har tilegnet seg objektorienterte S2, ha høyere aksept for objektorientering i sitt norske S3 enn de innlærerne som har tilegnet seg både subjektorienterte og objektorienterte andrespråk før de lærte norsk. Resultatene tyder på at det ikke er noen forskjell mellom disse informantgruppene. 14 av 17 russere avviser alltid objektbinding. Sju av disse har engelsk som eneste S2, mens de resterende sju har lært andre språk i tillegg til engelsk. Dette tyder på transfer fra S1, heller enn fra S2. Kun tre russiske informanter aksepterer objektorientering av og til. Det er interessant å merke seg at R11 og R16 er i sistnevnte gruppe. Disse to informantene skiller seg også ut ved at de var de eneste russiske informantene som alltid aksepterte finitt LDB av *seg* (3B). Som nevnt tidligere oppgir R11 og R16 at de foretrekker ikke å bruke engelsk. Et annet fellestrekk er at begge

¹⁰ E13 oppgir at foreldrene snakket filippinsk hjemme, og at hun lærte engelsk først da hun var 5 år. Informanten vokste imidlertid opp i et engelsktalende samfunn og oppfatter engelsk som eget morsmål. Hun oppgir å ha svært lav kompetanse i filippinsk: 1,75 i snitt. (jf. kapittel 7.1.5).

lærte engelsk etter kritisk periode. Resultatene for både antesedentorientering og bindingsdomene tyder imidlertid på at disse to informantene har transfer fra sitt engelske andrespråk. Dataene fra disse to informantene støtter dermed *L2 status factor*, ettersom det ser ut til å forekomme transfer S2 heller enn fra S1.¹¹ Det er imidlertid viktig å huske på at disse to informantene ser ut til å ha et bindingssystem for norske anaforer som er svært ulikt bindingssystemet vi finner hos majoriteten av de russiske S1-talene.

Resultatene fra den kinesiske gruppen taler også imot *L2 status factor*. Ni av 15 kinesiske innlærere avviser alltid objektorientering til tross for at alle har tilegnet seg det objektorienterte språket engelsk før de lærte norsk. Majoriteten av informantene viser altså ikke evidens for transfer av objektorientering fra S2 til S3. Kun tre personer har lært andre S2 i tillegg til engelsk. Disse tre informantene skiller seg ikke fra resten av gruppen. Resultatene fra den kinesiske gruppen tyder derfor på transfer av S1s antesedentorientering, og ikke S2s antesedentorientering.

11.3.3 Typological primacy model (TPM)

Typological Primacy Model (TPM) (f.eks. Rothman 2011) predikerer transfer fra det språket innlæreren oppfatter som mest likt målspråket. Transfer kan komme fra både S1 og andre S2, og den avgjørende faktoren er hvilket språk innlæreren oppfatter som mest likt målspråket. Dersom ingen av de involverte språkene har typologiske likheter med målspråket, vil *L2 status factor* gjelde. Som diskutert i kapittel 10.4.3 er det vanskelig å avgjøre hvilket språk innlærerne i denne undersøkelsen vil oppfatte som mest likt målspråket. Det språket som rent objektivt ligner mest på norsk, er i de fleste henseender engelsk, og det er derfor mest sannsynlig å forvente transfer fra engelsk. Dersom innlærerne ikke oppfatter engelsk og norsk som like, bør det forekomme transfer fra S2, og prediksjonene vil være de samme som for *L2 status factor*. To informanter (E1 og K15) har lært svensk før de lærte norsk. Hvis det forekommer transfer fra et typologisk sett nært språk, burde disse informantene ha transfer fra svensk, og dermed ikke tillate objektorientering.

11.3.3.1 Resultater

Som for TIA er det også for orientering vanskelig å si noe om TPM gitt resultatene fra denne studien. Dersom man antar at engelsk oppfattes som typologisk sett nærmest norsk, taler disse

¹¹ Resultatene fra informant R11 og R16 diskuteres mer inngående i 11.4.

resultatene imot TPM, da den russiske og kinesiske gruppen har lav aksept for objektorientering i sin norske mellomspråksgrammatikk, mens den engelske gruppen i stor grad aksepterer denne typen binding. Ettersom alle informantene har engelsk som enten S1 eller S2, burde det ikke være noen S1-baserte forskjeller mellom gruppene, da TPM antar transfer av det språket som oppfattes som typologisk mest nært, uavhengig av om dette er S1 eller S2.

På den annen side kan man argumentere imot denne tolkningen og si at resultatene tyder på at innlærerne i denne studien ikke oppfatter engelsk og norsk som typologisk like, og at det er grunnen til at de kinesiske og russiske innlærerne i stor grad avviser objektorientering. Et problem med denne forklaringen er at majoriteten av de engelske informantene av og til aksepterer nettopp dette bindingsforholdet. Det er vanskelig å finne noen grunn til hvorfor de engelske S1-talene skal oppfatte norsk og engelsk som mer like enn det de russiske og kinesiske innlærere gjør.

To informanter hadde lært svensk før de lærte norsk. Informant E1 er en av de fire engelske informantene som avviser lokal objektorientering (4A), mens K15 er en av de seks kinesiske informantene som ikke konsekvent avviser dette bindingsforholdet. Det er med andre ord vanskelig å trekke noen slutning ut fra dataene til disse to informantene, da dataene peker i hver sin retning.

I TPM antas det at *L2 status factor* gjelder dersom innlæreren ikke oppfatter noen av de tidligere tilegnede språkene som typologisk like. Som diskutert i forrige delkapittel støtter ikke resultatene fra denne studien *L2 status factor*, og det ser heller ut til at transfer fra S1 kan forklare dataene. Alt i alt er det vanskelig å bruke dataene fra denne undersøkelsen til å trekke konklusjoner om TPM. En grunn er at det er vanskelig å avgjøre hvilken type likhetstrekk mellom målspråket og informantenes S1/S2 man skal ta hensyn til: Skal man ta hensyn til syntaktiske, typologiske eller genetiske likheter? Det er vanskelig å lage en god analyse som ikke blir sirkulær, ettersom vi ikke vet hvordan informantene vurderer språkene. For framtidige undersøkelser vil jeg derfor sterkt vurdere å inkludere denne typen spørsmål i spørreskjemaet.

11.3.4 Representational Deficit-hypoteser

I *Representational Deficit*-hypoteser (f.eks. Hawkins & Hattori 2006 og Tsimpli & Dimitrakopoulou 2007) er forskjellen mellom tolkbare og ikke-tolkbare trekk relevant, og det antas at tolkbare trekk kan tilegnes etter kritisk periode, mens ikke-tolkbare trekk som ikke

finnes i S1, ikke kan tilegnes i S2 hvis tilegningen av S2 starter etter kritisk periode. Lokal objektorientering foregår innen setningens VP. Sannsynligvis er en anafors orientering en språkspesifikk egenskap knyttet til selve anaforen. Det er vanskelig å se på en anafors orientering som et ikke-tolkbart trekk. I så fall betyr det at det burde være mulig å tilegne seg objektorientering i S2 selv om man ikke har objektorientering i eget S1. Norsk er målspråket i denne studien, så for de innlærerne som har et objektorientert S1 (den engelske gruppen) eller et objektorientert S2, består oppgaven i å lære seg objektorientering ikke er tillatt for *seg* og *seg selv* i norsk.

11.4 Diskusjon

Resultatene for orientering, det vil si valg av subjekt eller objekt som antesedent, viser at det er forskjell mellom S1-gruppene. For setningskonstruksjoner der *seg selv* bindes til lokalt objekt (4A), er aksepten høyest hos den engelske informantgruppen. Majoriteten av de russiske informantene avviser bindingsforholdet, mens ni av 15 kinesiske informanter gjør det samme. Dette tyder på at de engelske informantene overfører objektorientering fra S1 til S2. Selv om alle de andre informantene har lært engelsk før de lærte norsk, er det ingen ting som tyder på at de overfører aksept for objektbinding fra sitt engelske S2. I alle fall skjer dette i langt mindre grad enn hos den engelske S1-gruppen. Majoriteten av både de kinesiske og russiske informantene avviser objektantesedent i norsk som andrespråk, noe som kan tolkes på to måter. Det første er at resultatene kan tolkes som transfer fra S1, ettersom russiske anaforer, og den kinesiske anaforen *ziji*, er subjektorienterte. Det andre er at det ser ut til å ikke være transfer fra S2, i dette tilfellet fra engelsk, som tillater objektorientering.

Så å si alle informantene avviser binding av *seg selv* til langdistanseobjekt (5A). Jeg testet også LDB av morfologisk sammensatt anafor (*seg selv*) til subjektantesedent over ikke-finitte og finitte setningsgrenser (setningstype 2A og 3A). Aksepten for disse bindingsforholdene er også lav hos alle S2-innlærerne samlet sett. Ser man resultatene fra 5A, 2A og 3A i sammenheng, er det tydelig at aksepten for LDB av morfologisk sammensatt anafor er lav i alle informantgruppene.

Setningstype 5B tester binding av *seg* til langdistanseobjekt, som antas å være uakseptabelt i alle naturlige språk, da det representerer et UG-brudd (j.f. kapittel 2.3.3). 16 av 17 russere og 11 av 15 kinesere avviser denne typen binding. For de engelske S1-talene er situasjonen annerledes. Tre personer aksepterer 5B i 3 av 3 mulige setninger, mens fire

aksepterer bindingsforholdet av og til. Disse dataene kan umulig tolkes som S1-transfer ettersom engelsk verken har LDB eller morfologisk enkle anaforer. Det er imidlertid interessant å se disse resultatene i sammenheng med resultatene fra setningene som testet finitt og ikke-finitt LDB av *seg* (2B og 3B). Resultatene fra disse setningstypene viser at ingen av de engelsktalende informantene alltid avviser LDB av *seg* over ikke-finitt og finitt setningsgrenser. De aksepterer enten bare LDB eller både LDB og lokal binding. Sett i sammenheng med resultatene fra setningene som tester LDB av *seg* til objekt (5B), kan man fundere over om disse informantene analyserer *seg* som et pronominal og ikke en anafor, mens *seg selv* analyseres på samme måte som *himself/herself* i S1.¹² Ettersom denne undersøkelsen ikke inneholder noen test som gir informasjon om hvorvidt innlærerne analyserer *seg* som anafor eller pronominal, er det vanskelig å si sikkert om dette er en god analyse. Det er verdt å merke seg at aksepten for lokal binding av *seg* (setningstype 1B) er lavest blant de engelske informantene, da 12 av 15 avviser dette bindingsforholdet. *Seg* kan ikke lokalbindes i norsk, og en mulig tolkning av disse dataene er at majoriteten av de engelske innlærerne har en målspråklig analyse av denne anaforen. Ettersom majoriteten av de engelske informantene aldri avviser finitt LDB av *seg*, mener jeg dette er lite sannsynlig. En alternativ tolkning er at de analyserer *seg* som et pronominal.

Om man antar at de tre engelske informantene som alltid aksepterer LDB av *seg* til objekt (5B), analyserer *seg* som en anafor (og ikke et pronominal), må man si at dette tyder på at mellomspråksgrammatikken deres ikke er UG-styrt, da dette bindingsforholdet antas å representere et UG-brudd. Ser man informantgruppene under ett, er det til sammen fem individer som alltid aksepterer LDB av *seg* til objekt. Dette utgjør 2,35 % av informantene. Jeg vil derfor konkludere med at den generelle tendensen i disse dataene er at informantenes mellomspråksgrammatikk i overveiende grad ikke bryter med UGs prinsipper.

¹² Thomas (1995) undersøkte S2-tilegning av japansk hos to innlærergrupper der informantene i den ene gruppen startet innlæringen av japansk tidlig (AO < 17), mens de andre startet sent (AO > 17), og fant at aksepten for LDB av anaforen *zibun* til objekt var høyest blant informantene som hadde startet S2-innlæringen sent. For ordens skyld er det verdt å informere om at det er vanlig å se på *zibun* som en subjektorientert anafor som ikke kan langdistansebindes til objekt. Om man så gruppen under ett, var aksepten høyest blant de innlærerne som hadde lavest nivå i japansk, uavhengig av om innlæringen startet sent eller tidlig. Thomas diskuterer muligheten for at innlærerne går igjennom en periode der de analyserer den japanske langdistanseanaforen *zibun* som et pronominal, og at de senere reanalyserer *zibun* som en anafor. Dersom innlærerne feilanalyserer en anafor som et pronominal, medfører det at LDB til objekt ikke representerer et UG-brudd. Thomas' (1995: 231) data viser at aksepten for LDB av *zibun* til objekt er høyere i kontrollgruppen med japanske S1-talere enn blant S2-innlærerne som startet tilegningen sent, og konkluderer med at mellomspråksgrammatikken til sene innlærere også er UG-styrt: «[...] these data do not support the notion that learners with late exposure to L2, compared to learners with early exposure, are less able to capture UG-constrained aspects of a second language». Selv om LDB til objektantedesedent antas å være ugrammatisk i japansk, aksepterer altså enkelte S1-talere også denne bindingskonstruksjonen. Dette understreker at det generelt sett er vanskelig å få konsistente vurderinger av anaforiske bindingskonstruksjoner også hos S1-talere (jf. kapittel 6.3).

Et annet viktig resultat fra denne undersøkelsen er at det ikke ser ut til å være noen sammenheng mellom avvisning av LDB og objektorientering (og omvendt), eller mellom aksept av LDB og avvisning av objektantesedent. Denne sammenhengen har vært gjenstand for forskning (jf. kapittel 5.2.4). Som nevnt i diskusjonen i kapittel 5.2.4 er det vanskelig å forstå hva som skulle være bakgrunnen for at en slik sammenheng skal forekomme, da domene og orientering er to ulike aspekter ved anaforbinding, og spesielt ettersom språk som har LDB, også kan ha anaforer som er objektorienterte lokalt. Dette er kombinasjoner som finnes i naturlige språk, og det er derfor ingen ting som tilsier at denne typen kombinasjoner ikke skal kunne forekomme i mellomspråksgrammatikken til S2-innlærere.¹³

Det er interessant å se nærmere på informant R11 og R16.¹⁴ Som nevnt skiller de seg fra de andre russiske informantene ved at de aksepterer både objektbinding og finitt LDB. Begge disse resultatene kan tyde på transfer fra engelsk, som begge har som S2. Det er imidlertid overraskende at kun disse to informantene har det som kan se ut som transfer fra engelsk S2, ettersom også de andre russiske informantene har lært engelsk før de lærte norsk. Som nevnt lærte R11 og R16 tysk før de lærte engelsk, og de er alene om å oppgi engelsk som et språk de foretrekker å ikke bruke. Ser man på nivå i norsk og nivå i engelsk, er det ingen ting som melder seg som en enkel forklaring på hvorfor disse to informantene viser tegn på transfer fra engelsk S2. R11s nivå i engelsk ligger på 2,5 (av 6), og hun har 36 (av 50) poeng i luketesten. R17 har 47 poeng i luketesten og oppgir 4,5 som nivå i engelsk. For disse variablene er det ingen samvariasjon mellom de to informantene. Som nevnt i kapittel 10.5.3 kan en forklaring være at de har andre læringsstrategier enn de andre russiske informantene. Enkelte forskere har vist at det ofte forekommer transfer fra språk som innlæreren oppfatter som «utenlandske». Willians & Hammarberg (1998) viser til en studie av svensk S3-tilegning hos en innlærer med engelsk S1 og tysk S2. Denne innlæreren viser transfer fra tysk, og innlæreren begrunner strategien sin med at «[...] it sounded more foreign to her, hence closer to the Swedish target language» (De Angelis 2007: 38). Man kan tenke seg at R11 og R16 oppfatter engelsk som et vanskelig språk, og at denne oppfattelsen av fremmedhet/utenlandskhet ubevisst fører til transfer fra engelsk S2 til norsk S3. De Angelis (2005) argumenterer for at denne overføring fra et fremmedspråk til et annet fremmedspråk er

¹³ Lardiere (2009: 176–180) påpeker at det i tidligere forskning har vært mange forsøk på å finne klynger (*cluster*) av parametersettinger, men at dette ikke har vært så vellykket. Mellomspråklig variasjon gjør det vanskelig å telle «medlemmene» i en klynge, samt sette en grense for hvilke parametersettinger som skal inkluderes i en såkalt klynge. Det kan tenkes at forsøk på å finne klynger også hos S2-innlærere er bakgrunnen for at man har sett på sammenhengen mellom orientering og domene på denne måten.

¹⁴ Også R2 skiller seg fra resten av de russiske informantene ved at hun avviser lokal objektbinding (4A), men aksepterer av og til binding av seg til langdistanseobjekt (5B), samtidig som hun to ganger aksepterer finitt LDB (3B). Ettersom denne informanten er litt ulik R11 og R16, diskuteres hun ikke videre her.

ubevisst: «[...] association of foreignness is a cognitive constraint and not a deliberate strategy a learner can control» (De Angelis 2007: 30). Det kan tenkes at dette er forklaringen på hvorfor R11 og R17, som de eneste russiske informantene, ser ut til å ha transfer fra engelsk.

11.5 Sammenfatting

Norske anaforer er subjektorienterte og kan ikke bindes til objektantesedenter. Det samme gjelder for russiske anaforer. Engelske anaforer er objektorienterte og kan derfor bindes av både subjekter og objekter. Kinesisk har både subjekt- og objektorienterte anaforer. Morfologisk enkle *ziji* er subjektorientert (og kan langdistansebindes), mens morfologisk sammensatte *taziji* er objektorientert (og må lokalbindes). Resultatene fra testene av anaforers antesedentorientering tyder generelt på at dette er et område hvor det forekommer S1-transfer, ettersom det hovedsakelig er de engelske informantene som aksepterer lokal objektorientering av *seg selv* i norsk som andrespråk. Dette er også den eneste informantgruppen som kun har objektorienterte anaforer i S1. Den kinesiske gruppen har lavere aksept for objektorientering enn den engelske gruppen, og jeg har diskutert om dette kan skyldes at ikke alle kinesiske anaforer er objektorienterte. Den russiske gruppen har svært lav aksept for objektorientering.

Til tross for at alle de russiske og kinesiske informantene har lært (det objektorienterte språket) engelsk før de lærte norsk, overfører ikke de objektorientering fra sitt engelske S2 til sitt norske mellomspråk. Dette tyder på at det i høyeste grad er relevant å skille mellom transfer fra S1 og S2. Alle språk som har anaforer, har anaforer som kan bindes til lokale subjekt. Det er derfor interessant å stille spørsmål ved om den henholdsvis manglende og lave objektorienteringen til de russiske og kinesiske informantene reflekterer manglende S2-transfer, positiv transfer fra S1 eller en generell defaultstrategi. Man kunne tenkt seg at subjektorientering var en defaultstrategi, ettersom alle lokalt bundne anaforer kan bindes til et subjekt. Dersom det hadde vært en defaultstrategi, burde de engelske informantene gjort det samme, ergo oppfatter jeg det som usannsynlig. Det framstår dermed som om S1-transfer av antesedentorientering blir stående som den mest plausible forklaringen.

12 Konklusjon

Arbeidet som er presentert i denne avhandlingen, representerer den første større studien av andrespråkstilegning av norske anaforer. Dette arbeidet har resultert i innsikter som er relevante for norsk andrespråkforskning, men også for den internasjonale generative andrespråkforskningen. Selv om studien ikke i utgangspunktet var designet som en S3-studie, har den likevel også bidratt med viktig kunnskap om S3-tillegning. Dette gjelder spesielt spørsmål knyttet til transfer. Innen generativ grammatikk er antakelsen om en medført universell grammatikk essensiell. Dette medfører at kunnskap om S2-tillegning av et gitt språk gir kunnskap som er relevant også for andre språk. I tillegg har avhandlingen også bidratt med kunnskap som er nyttig for generell generativ syntaks, blant annet gjennom diskusjonen av hva som er den relevante barrieren for langdistansebinding av *seg* i norsk.

Dette kapitlet starter med et kort sammendrag av avhandlingen. Deretter tar jeg for meg de viktigste teoretiske og metodologiske bidragene denne studien har resultert i, samt en kort refleksjon av studiens anvendbarhet. Kapitlet avsluttes med noen forslag når det gjelder hva som utpeker seg som framtidige forskningsområder.

12.1 Sammendrag

Avhandlingen er strukturelt sett delt inn i tre hoveddeler: teori, empiri og analyse. Det første kapitlet er en innledning til resten av avhandlingen. Kapittel 2–5 inneholder avhandlingens teorikapitler. Empirien presenteres i kapittel 6–9, mens kapittel 10 og 11 inneholder avhandlingens analyser. Kapittel 12, som er dette kapitlet, konkluderer avhandlingen.

I det første kapitlet gav jeg en kort presentasjon av generativ andrespråkforskning, samt avhandlingens tema og forskningsspørsmål. I kapittel 2 diskuterte jeg generell anaforteori og så nærmere på variasjonen som eksisterer med hensyn til bindingsdomener (distanse), samt hvilke elementer som kan binde anaforer (orientering). Her fokuserte jeg spesielt på langdistansebinding, ettersom tilegning av denne bindingstypen er svært relevant i denne studien. Bindingsforholdene i førstespråkene til informantene som deltok i denne studien, er beskrevet i kapittel 3. Bindingsforholdene i norsk ble diskutert mest utfyllende da norsk er denne studiens målspråk. I kapittel 4 så jeg nærmere på teorier om andrespråkstilegning. Her fokuserte jeg mest på de teoriene som er aktuelle i dag, og da spesielt på de teoriene det er forventet at resultatene fra denne studien kan si noe om. Tilegning av anaforer var tema for kapittel 5. Her fokuserte jeg på S2-tillegning av anaforer,

men også enkelte relevante funn innen S1-tilegning ble presentert. Jeg presenterte de viktigste funnene S2-forskning på anafortilegning har resultert i, deriblant tempus–infinitiv-asymmetrien (TIA), som er et robust og gjentakende funn, og vanlige analyser av disse funnene. Flere generelle syntaksteorier har stått sentralt i analysen av disse funnene, og det var derfor naturlig å inkludere en presentasjon av disse teoriene i dette kapitlet. Kapittel 2 og 3 fokuserte på teori og typologi knyttet til anaforer, mens kapittel 4 og 5 tok for seg teorier om andrespråkstilegning, tilegning av anaforer, samt noe generell syntaksteori.

Det er store metodologiske utfordringer knyttet til både å undersøke tilegning av anaforer og å undersøke andrespråkstilegning. Dette var tema for kapittel 6. En viktig del av diskusjonen handlet om problematikken knyttet til å få innsikt i informantenes kompetanse og ikke preferanse. Denne problematikken, sammen med de relativt komplekse bindingsforholdene i norsk, har lagt føringer for utformingen av eksperimentet. I kapittel 7 presenterte jeg studiens informanter, samt selve eksperimentet.

Kapittel 8 og 9 inneholdt S1-gruppenes resultater fra anafortestene. Resultatene fra alle testkonstruksjonene ble presentert, men jeg fokuserte mest på setningskonstruksjonene som er relevante for TIA. Resultatene viser at det er variasjon blant S1-gruppenes aksept av finitt LDB, og at majoriteten av de russiske informantene aldri aksepterer dette bindingsforholdet. For å undersøke om variabler som går på tvers av S1-gruppene, virker inn på aksepten for anaforbinding, kjørte jeg regresjonsanalyser på enkelte av setningstypene. Defineringsen av variablene som inkluderes i en regresjonsanalyse, krever en del diskusjon, og det var derfor naturlig å presentere regresjonsanalysen i et eget kapittel. Resultatene fra regresjonsanalysen tyder på at det å selv snakke en trøndersk dialekt eller ha mye trøndersk input, ikke påvirker aksepten for LDB av *seg* over finite setningsgrenser. I tillegg viste regresjonsanalysen at variabler som viser til nivå i S2 og *LOR*, ikke er relevante for innlærernes aksept for LDB i norsk.

Tema for kapittel 10 var analyse av TIA slik dette mønsteret viste seg i denne studien. De individuelle resultatene som er presentert i dette kapitlet, viste at majoriteten av de russiske informantene hadde TIA, mens bare en engelsk og fire kinesiske informanter hadde TIA. I dette kapitlet diskuterte jeg hvorfor *Relativized SUBJECT* (Progovac 1992, 1993) og *Move-to INFL* (Cole, Hermon & Sung 1990, Batistella 1989, Pica 1987, Cole & Sung 1994) ikke er særlig godt egnet til å analysere TIA i norsk som andrespråk. Jeg presenterte Eides (2008, 2009, 2012, 2013) teori om finittet, og diskuterte forskjellen mellom tempus, AGR og finittet. Finittkategorien er relevant for å forklare hva som hindrer LDB i å krysse finite setningsgrenser. Sentralt i min analyse av TIA er antakelsen om at de informantene som har

TIA i norsk, analyserer norsk som +M FIN. Jeg antar at de russiske informantene har en fordel av å ha et S1 som er +M FIN, og at den høye forekomsten av TIA og den lave aksepten for finitt LDB er et resultat av transfer av +M FIN fra førstespråket russisk til norsk som andrespråk. Det ble diskutert ulike årsaker til hvorfor færre av de kinesiske og engelske informantene analyserte norsk som +M FIN. Finittkategoriens uklare semantiske base, samt muligheten for at finittkategorien er gjenstand for kritisk periode, inngikk i denne diskusjonen. Viktige innsikter fra denne studien er funnet av S1-transfer av +M FIN-kategorien, samt lite evidens for S2-transfer. Resultatene ble også diskutert opp mot dagsaktuelle S2-teorier.

Kapittel 11 inneholder diskusjon og analyse av dataene for anafororientering. I likhet med dataene for distanse, og da spesielt TIA, tyder disse resultatene på at det hovedsakelig forekommer transfer fra S1 og ikke fra S2.

Et viktig funn er at resultatene for både anaforers distanse og orientering tyder på at informantenes S2-grammatikk ikke bryter med UGs prinsipper.

12.2 Teoretiske og metodologiske bidrag

12.2.1 Anaforbinding og andrespråksteorier

I denne avhandlingen defineres tempus–infinitiv-asymmetrien (TIA) som aksept for ikke-finitt LDB, mens finitt LDB avvises. TIA har vært et gjentakende funn i en rekke studier av andrespråkstilegning av anaforer. Yuan (1994) var den første til å sette et navn på dette fenomenet, men selv om flere har funnet TIA hos S2-innlærere, er det så vidt meg bekjent ingen som tidligere har gitt en tydelig og avgrenset definisjon av begrepet. Jeg mener det er hensiktsmessig å skille mellom de som aksepterer finitt LDB på den ene siden, og de som ikke aksepterer dette bindingsforholdet på den andre siden, og jeg har valgt å skille mellom de som har TIA, og de som har *tendens* til TIA. Denne diskusjonen bidrar til en klargjøring av TIA-begrepet, noe som har manglet i den tidligere litteraturen.

Et viktig bidrag fra denne studien er argumentasjonen for at AGR og tempus ikke er relevante kategorier for å forklare TIA. En konsekvens av dette er at teoriene *Relativized SUBJECT* (Progovac 1992, 1993) og *Move-to-INFL* (Cole, Hermon & Sung 1990, Batistella 1989, Pica 1987, Cole & Sung 1994), som har blitt brukt i flere tidligere analyser av anafortilegning hos S2-innlærere og TIA, tilbakevises som gode analysemodeller for TIA i norsk. Jeg viser imidlertid at begge kan brukes i en modifisert versjon.

Et interessant funn i denne studien er at tempus–infinitiv-asymmetrien (TIA) ikke er jevnt fordelt blant innlærerne med ulik S1-bakgrunn, noe som er noe overraskende ettersom TIA har blitt funnet hos flere forskjellige innlærergrupper i engelsk som andrespråk. Majoriteten av de russiske informantene har TIA, mens kun én engelsktalende og fire kinesiske informanter har TIA. Ettersom TIA ikke er jevnt fordelt blant informantgruppene, er det naturlig å søke etter en forklaring som kan knyttes til forskjeller i S1.

For å forklare TIA i disse dataene har jeg brukt Eides (2008, 2009, 2012, 2013) teori om finitthet, der skillet mellom språk som er +/-M FIN, er relevant (jf. kapittel 10). Finitthet danner en barriere som LDB av *seg* ikke kan krysse, og finitthet kan slik forklare forskjellen mellom finitt og ikke-finitt LDB i norsk. Jeg antar at S2-innlærere som har TIA, har kategorisert norsk som +M FIN. Å koble TIA mot et eget trekk for finitthet er helt nytt innen S2-forskning på anafortilegning. Av førstespråkene som er inkludert i denne studien, er russisk det eneste språket som i likhet med norsk er +M FIN og slik har et morfologisk markert skille mellom finitte og ikke-finitte verb. Ettersom TIA forekommer hyppigere blant de russiske informantene enn blant de engelske og kinesiske informantene, tyder dette på at de russiske informantene har fordel av å ha internalisert denne kategorien i sitt S1, og at de har overført kategorien +M FIN fra S1 til sitt norske andrespråk. Alle de russiske informantene hadde lært engelsk, som er -M FIN, før de lærte norsk. Internaliseringen av et -M FIN-språk hindrer altså ikke overføringen av +M FIN fra S1, og det tyder på -M FIN ikke overføres fra S2.

De engelske og kinesiske informantene som hadde lært seg et +M FIN-språk før de lærte norsk, overfører ikke +M FIN fra dette andrespråket til sitt norske mellomspråk, noe som i første omgang tyder på manglende S2-transfer. Det er imidlertid god grunn til å sette spørsmålsteget ved gyldigheten av å tolke disse dataene som sikker evidens imot S2-transfer. Å ha tilegnet seg et S2 som er +M FIN, impliserer ikke nødvendigvis at +M FIN er instansiert som en del av S2-innlærerens grammatikk. Dersom +M FIN ikke er internalisert i den gitte S2-grammatikken, er det rimelig å anta at kategorien heller ikke kan overføres til S3. I denne studien ble ikke andre tilegnede andrespråk undersøkt. For å få en større klarhet i dette spørsmålet er det imidlertid nødvendig å undersøke finittkategorien og bindingskonstruksjoner også i tidligere tilegnede språk.

Dataene fra denne studien tyder på at +M FIN kan overføres fra S1, samtidig som det ser ut til at denne kategorien er vanskelig å tilegne seg i S2. To forklaringer ble brukt for å forklare dette. En grunn til at kategorien er vanskelig å tilegne seg i S2, kan være at kategoriens semantiske fundament er diffust, og derfor er vanskelig å konseptualisere, noe

som igjen medfører tilegningsproblemer. Dersom man ikke har denne kategorien i S1, vil det derfor være desto vanskeligere å konseptualisere kategorien, og dermed også å internalisere den i andrespråksgrammatikken. En annen interessant forklaring er at finittkategorien er gjenstand for modningseffekter, slik at kategorien vil være vanskelig å tilegne seg dersom den ikke er tilegnet innen pubertetsalder/kritisk periode. Dette kan forklare hvorfor TIA er mest utbredt blant russiske innlærere, samt hvorfor det ikke forekommer S2-transfer av +M FIN hos de engelske og kinesiske innlærerne. Hvis den grammatiske kategorien finittet ikke kan tilegnes etter kritisk periode, vil den heller ikke være internalisert i tidligere tilegnede S2, til tross for at S1-talene av disse språkene har kategorien +M FIN instansiert i sin S1-grammatikk, og den kan derfor ikke overføres fra S2 til S3. Som nevnt bør denne hypotesen testes ut grundig i framtidige studier.

Resultatene fra denne studien er relevante for flere teorier om tilegning av andre- og tredjespråk. Dataene viser altså evidens for transfer fra S1 hos den russiske informantgruppen. Dette funnet støtter *Cumulative-enhancement model* (CEM) (Flynn et al. 2004, Flynn 2009, Berkes & Flynn 2012) sine prediksjoner om at et trekk som er tilegnet i et tidligere språk, vil overføres. Flertallet av de russiske informantene hadde lært seg engelsk, som er –M FIN, før de lærte norsk, uten at dette var til hinder for transfer av +M FIN fra S1, et funn som også støtter CEMs antakelse om at tidligere tilegnede språk enten viser positiv transfer eller forholder seg nøytrale i senere språktilegning. Dette funnet kan imidlertid også tolkes som evidens for manglende S2-transfer og slik sett brukes som evidens imot *L2 status factor* (Bardel & Falk 2007, 2012, Falk & Bardel 2011), som antar at det i tredjespråkstilegning forekommer transfer fra S2, og ikke fra S1. Som nevnt er det problematisk å si sikkert at de russiske og kinesiske innlærernes manglende transfer av +M FIN fra tidligere tilegnede S2 kan fungere som evidens imot S2-transfer, så lenge man ikke vet om de faktisk har internalisert kategorien +M FIN i det relevante andrespråket. Ergo er ikke manglende transfer av +M FIN fra S2 i disse dataene nødvendigvis evidens imot *L2 status factor*.

Det er vanskelig å avgjøre hvorvidt resultatene støtter *Representational Deficit*-hypoteser (RD-hypoteser) (f.eks. Tsimpli & Dimitrakopoulou 2007, Hawkins & Hattori 2006), da det ikke finnes noe klart svar på om finittet, slik Eide (f.eks. 2013) definerer det, er et tolkbart eller et ikke-tolkbart trekk. Her er det viktig å ha i bakhodet at Eides (2008, 2013) finitteori skiller seg fra en del andre teorier om finittet, og at dette kan ha implikasjoner for tolkningen av finittet som tolkbart eller ikke-tolkbart trekk. Dersom finittet er et ikke-tolkbart trekk, støtter dataene RD-hypoteser, ettersom det i disse hypotesene antas at ikke-tolkbare trekk som ikke finnes i S1, vil være permanent fraværende i ikke-primær

språktilegning som foregår etter kritisk periode. Om det motsatte er tilfellet, støtter ikke dataene RD-hypotesene. Hvorvidt dataene fra denne undersøkelsen kan brukes som evidens for eller imot RD-hypotesene, er derfor vanskelig å slå fast enn så lenge.

I denne studien ble det også undersøkt hvorvidt innlærerne aksepterer subjekt og/eller objekt som antesedent. Funnene fra denne delen av undersøkelsen tyder på transfer fra S1, ettersom majoriteten av de engelske informantene aksepterer objektorientering, mens aksepten er lav i de to andre gruppene. Også på dette området tyder dataene på at det forekommer transfer fra S1, og at det er lite S2-transfer.

Som diskutert i kapittel 10 og 11 er det noe individuell variasjon blant innlærerne. I andrespråksdata er variasjon regelen snarere enn unntaket. Selv om det er noe variasjon innad i de ulike S1-gruppene, vil jeg si at den generelle trenden i disse dataene er at innlærerne fra samme S1 grupperer seg forholdsvis likt. Sett under ett viser resultatene for bindingsdomene og orientering hovedsakelig evidens for S1-transfer, mens det er få tegn på S2-transfer.

Det er interessant å merke seg at resultatene fra regresjonsanalysen tyder på at dialektal påvirkning ikke er relevant for S2-innlæreres aksept for finitt LDB i norsk. Å snakke eller ha input av en dialekt der LDB av *seg* over finitte setningsgrenser er noe mer akseptert (her: trønderske dialekter), virker ikke inn på S2-innlærernes aksept for dette bindingsforholdet. Det er imidlertid viktig å huske på at disse resultatene kan være noe begrenset ettersom de baserer seg på informantenes egne vurderinger av input og egen språkbruk. I denne sammenhengen er det også relevant å nevne at det ikke er noen statistisk forskjell mellom aksepten for finitt LDB av *seg* hos de norske S1-talene med trøndersk og østnorsk dialekt. Dette var et overraskende og interessant funn ettersom det er en vanlig oppfatning at finitt LDB er mer utbredt i trøndersk enn i østnorsk. Ettersom det ikke er noen forskjell i aksepten av finitt LDB blant østnorske og trønderske S1-talere av norsk, er det ikke overraskende at dialekt heller ikke er en relevant faktor hos S2-innlærerne. Et annet interessant funn fra regresjonsanalysen var at faktorer som nivå (målt gjennom resultat fra luketesten) og *LOR* ikke er relevante. Det kan likevel tenkes at disse faktorene er relevante for innlærere som befinner seg på et lavere nivå i S2-innlæringen enn informantene som deltok i denne studien.

12.2.2 Metode

Denne studien bidrar også med noen viktige metodologiske innspill. To metoder ble brukt for å teste informantenes aksept for ulike anaforiske bindingsforhold:

sannhetsverdievalueringstest (SV) og tolkningsvurderingstest (TV). To av setningstypene ble testet ved hjelp av begge metodene. Statistiske tester viser at det i majoriteten av tilfellene (seks av åtte) ikke er noen statistisk forskjell mellom informantgruppens svar i de to testene. De individuelle resultatene for TIA som er presentert i kapittel 10.1, bekrefter dette. SV er ansett for å være den metoden som er best med hensyn til å overvinne informantenes preferanse i setninger som potensielt sett er tvetydige (White et al. 1997). Resultatene fra denne studien tyder på at TV, slik den er utformet i denne testen, også gir valide svar og derfor er relativt godt egnet til å teste anaforske bindingsforhold.

Denne studien understreker også hvor komplekst det er å undersøke det norske anaforsystemet. Ettersom LDB av anaforen *seg* ikke kan krysse finitte setningsgrenser og heller ikke kan lokalbindes, er det problematisk å bruke sannhetsverdievalueringstesten på denne typen setninger. Denne typen problematikk har ikke vært relevant i studier av anaforbinding i språk som engelsk og kinesisk. Å undersøke hvordan sannhetsverdievalueringstesten fungerer når man tester ugrammatikalske setninger, er et område om bør undersøkes nærmere i framtiden.

12.2.3 Studiens anvendbarhet

Spørsmålene som har vært gjenstand for forskning i denne avhandlingen, er teoretisk funderte og følger den generative forskningstradisjonen der målet med forskningen er å gjøre dypere generaliseringer om andrespråklæring for slik å utvikle «[...] explanatory and unified theories of language and language acquisition» (Flynn 1998: xii). Doughty & Long (2003: 7) påpeker imidlertid at selv om den generative andrespråkforskningen er teoretisk fundert, utelukker ikke det praktisk anvendelse av resultatene: «Basic research sometimes yields unexpected practical applications, and that may turn out to be the true of basic SLA [second language acquisition] research too».

Resultatene fra denne studien viser at ikke alle informantgruppene ender opp med likt anaforsystem i norsk som andrespråk. Dette viser oss at én og samme konstruksjon kan by på ulike utfordringer for S2-innlærere med ulike språkbakgrunner. En konsekvens av dette funnet er at det kan øke bevisstheten om at språkinnlærere fra ulike språkbakgrunner kan ha ulike undervisningsbehov.

Som vi har sett i kapittel 3, er norske anaforkonstruksjoner mindre tvetydige enn eksempelvis kinesiske anaforkonstruksjoner ettersom *seg selv* må bindes lokalt, mens *seg* må bindes ikke-lokalt. Man kan tenke seg at en studie som denne kan øke språklæreres bevissthet

om at konstruksjoner kan være tvetydige på andre språk selv om de ikke er det i norsk, og at dette igjen kan ha konsekvenser for språkundervisningen.

Om videre forskning bekrefter at finittkategorien er vanskelig å tilegne seg etter kritisk periode, og at dette kan medføre vanskeligheter for de som ikke har et S1 som er +M FIN, kan det ha undervisningsmessige konsekvenser. Man kan se for seg at det kan føre til undervisning i fenomen som i norsk har med finitthet å gjøre.

Denne studien gir et viktig bidrag til vår teoretiske forståelse av hvordan menneskets mentale grammatikk fungerer i ikke-primær språktilegning, og denne typen innsikt er relevant for å kunne gjennomføre effektiv andrespråksundervisning: «[T]he more classroom instruction is underpinned by an understanding of theoretical principles, the more effective it will be» (Whong et al. 2013: 1). En lærer som har dyptgående teoretisk innsikt om språktilegning, vil ha et bedre grunnlag for å utvikle gode undervisningsopplegg. Det kan riktignok være vanskelig å peke på den direkte anvendbarheten av en studie som denne, men det er sannsynlig at innsikter fra denne studien sett sammen med innsikter fra andre andrespråksstudier vil danne et godt grunnlag for forståelse av S2-innlæring og på denne måten ha praktiske konsekvenser. Cooks (1965: 9) reflekterer godt omkring denne typen spørsmål:

[W]e sometimes overlook the fact that there is much that we can know and need to know about our universe and ourselves that is not necessarily useful at the moment of discovery. By the same token, we are too prone to reject knowledge for which we cannot find an immediate practical application.

Yet much of what those who apply knowledge have discovered in their practical pursuits was made possible by those who were only pursuing knowledge for its own sake. In an ultimate sense all knowledge is practical.

En studie som denne bidrar med innsikter som er viktige for den teoretiske utviklingen av S2-feltet. Som vi så i kapittel 5, eksisterer det flere konkurrerende teorier om tilegning av både andrespråk og tredjespråk. Å teste og videreutvikle disse teoriene er essensielt for å komme fram til de riktige generaliseringene om andrespråkstilegning, og denne studien er i så måte et viktig bidrag.

12.3 Videre forskning

Denne studien har gitt flere interessante bidrag til utvidelsen av vår forståelse for S2-tilegning av anaforer. Det er imidlertid viktig å huske på at studiens design medfører visse begrensninger. Eksempelvis har jeg kun testet 3.-personsanaforene *seg* og *seg selv*. Det er naturlig å anta at resultatene vil være overførbare også til 1.- og 2.-personsanaforer, men dette

er altså ikke blitt testet her. For å begrense undersøkelsens omfang inkluderte jeg heller ikke possessive anaforer. Disse to områdene representerer relevante områder for videre forskning.

Hvordan systemet for anaforbinding utvikler seg og eventuelt endres over tid hos én og samme innlærer, kan jeg ikke si noe om ut fra disse resultatene. Dette er et interessant forskningsområde, men jeg tror det vil være relativt utfordrende å teste mange aspekter ved anaforbinding hos innlærere som befinner seg på svært lavt nivå i norsk, ettersom de relevante setningskonstruksjonene ofte er svært komplekse.

Resultatene fra denne studien utpeker flere områder som interessante for videre forskning. For å undersøke om det er +M FIN som overføres og er avgjørende for avvisningen av finitt LDB, vil det være interessant å undersøke innlærere som har et S1 som er +M FIN, men der bindingsforholdene ikke er identiske med norske bindingsforhold. Altså at S1 enten kun har lokal binding, eller LDB som har en videre distanse enn norsk LDB. Eksempelvis vil det være interessant å undersøke innlærere med islandsk som S1.

For å undersøke hvorvidt +M FIN kun kan overføres fra S1, og om det faktisk stemmer at denne grammatiske kategorien er utilgjengelig for tilegning etter kritisk periode, bør nye studier også inkludere undersøkelser av informantenes eventuelle andre andrespråk. Ettersom de aller fleste S2-innlærere av norsk har engelsk som S2, vil det for eksempel være naturlig å kun inkludere innlærere med ett annet S2 (engelsk) i en slik studie for på den måten å unngå potensielle transfereffekter fra andre språk. I en slik studie er det naturlig å inkludere tester for både anaforbinding og finittethet, for på den måten å få et mest mulig helhetlig bilde av både anaforsystemet og finittkategorien.

De metodologiske utfordringene knyttet til å undersøke norske anaforforhold (som diskutert i kapittel 6.3.2.1) viser at det er behov for ytterligere testing av sannhetsverdievalueringstesten, da vi trenger å vite hvordan denne metoden fungerer om man inkluderer setninger som er iboende ugrammatikalske.

Jeg vil også påpeke behovet for mer forskning om samspillet mellom modningseffekter og S2-innlæring. Denne studien fokuserte på anaforbinding hos voksne innlærere av norsk som andrespråk. Det hadde vært interessant å få vite mer om anaforsystemet til innlærere som startet språkinnlæringen før kritisk periode, for slik å undersøke effektene av biologisk modning.

Denne studien er som sagt et viktig bidrag i arbeidet med å forstå hvordan ikke-primær språkinnlæring foregår, og den gir på den måten ytterligere innsikter i hvordan menneskets språkevne fungerer. Undersøkelsen har gitt svar på en rekke spørsmål som tidligere stod ubesvart, men har også frembrakt nye forskningsspørsmål: «The art of discovery is the art of

correct generalizations [...] The separation of relevant from irrelevant factors is the beginning of knowledge» (Reichenbach 1951: 5). Det er i vitenskapens natur at nye innsikter skaper nye spørsmål, og jeg vil derfor karakterisere dette som et naturlig forløp.

Litteraturliste

- Abrahamsson, N. (2013): «Critical period Hypothesis (CPH)». I Robinson, P. (red.) *The Routledge Encyclopedia of Second Language Acquisition*, 146–15. New York: Routledge.
- Abrahamsson, N. & Hyltenstam, K. (2004): «Mognadsbegränsningar och den kritiska perioden för andraspråksinläring». I Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (red.) *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*, 221–258. Lund: Studentlitteratur.
- Abrahamsson, N. & Hyltenstam, K. (2008): «The robustness of aptitude effects in near-native second language acquisition». *Studies in Second Language Acquisition* 30: 481–509.
- Akiyama, Y. (2002): «Japanese adult learners' development of the locality condition on English reflexives». *Studies in Second Language Acquisition* 24 (1): 27–54.
- Alderson, J. D. (1979): «The Cloze Procedure and Proficiency in English as a Foreign Language». *TESOL Quarterly* 13 (2): 219–228.
- Alderson, J. D. (1980): «Native and nonnative speakers performance on cloze tests». *Language Learning* 30 (1): 59–76.
- Alsnes, R. (1997): *Bokmålsborga: om fjernsynsspråket i Noreg*. Oslo: Kringkastingsringen.
- Amaral, L. & Roeper, T. (2013): «Multiple Grammars and Second Language Representation». Upublisert manus.
- Anderson, M. (2010): *Med [blikket på mæ] Ein syntaktisk analyse av spatiale preposisjonar og kasus i vestnesdialekten*. Upublisert masteroppgave, Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, NTNU.
- Anderson, S. R. (1982): «Types of Dependency in Anaphors». *Journal of Linguistic Research* 2: 1–22.
- Anderson, S. R. (1986): «The typology of anaphoric dependencies: Icelandic (and other) reflexives». I Hellan, L. & Christensen, K. K. (red.) *Topics in Scandinavian Syntax*, 65–88. Dordrecht, Boston: Reidel.
- Anderson, S. R. & Lightfoot, D. W. (2002): *The Language Organ. Linguistics as Cognitive Physiology*. Cambridge: Cambridge.
- Bachman, L. F. (1985): «Performance on cloze tests with fixed-ratio and rational deletions». *TESOL Quarterly* 16: 61–70.
- Bailyn, J. F. (1992): «LF Movement of Anaphors and the Acquisition of Embedded Clauses in Russian». *Language Acquisition* 2 (4): 307–335.
- Bardel, C. & Falk, Y. (2007): «The role of the second language in third language acquisition: the case of Germanic syntax». *Second Language Research* 23 (4): 459–484.
- Bardel, C. & Falk, Y. (2012): «The L2 status factor and the declarative/procedural distinction». I Cabrelli Amaro, J., Flynn, S. & Rothman, J. (red.) *Third Language Acquisition in Adulthood*, 61–78. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Barss, A. & Lasnik, H. (1986): «A Note on Anaphora and Double Objects». *Linguistic Inquiry* 17 (2): 347–354.
- Battistella, E. (1989): «Chinese reflexivization: a movement to INFL approach». *Linguistics* 27: 987–1012.
- Belletti, A. & Rizzi, L. (2002): «Editors' introduction: some concepts and issues in linguistic theory». I Chomsky, N. *On Nature and Language*, 1–44. Cambridge, New York: Cambridge.
- Bennett, S. (1994): «Interpretation of English reflexives by adolescent speakers of Serbo-Croatian». *Second Language Research* 10 (2): 125–156.
- Bennett, S. & Progovac, L. (1994): «Interaction between morphological complexity of reflexives and agreement in developing grammars». Avrutin, S., Franks, S. &

- Progovac, L. (red.) *Annual Workshop on Formal Approaches to Slavic Linguistics. The MIT Meeting 1993*, 68–118. Ann Arbor, MI: Michigan Slavic Publications.
- Bennett, S. & Progovac, L. (1998): «Morphological Status of Reflexives in Second Language Acquisition». I Flynn, S., Martohardjono, G. & O'Neill, W. A. (red.) *The Generative Study of Second Language Acquisition*, 187–214. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Berent, G. P. (1994): «The Subset Principle in Second-Language Acquisition». I Tarone, E., Gass, S. & Cohen, A. (red.) *Research methodology in second-language acquisition*, 17–39. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Bergens Tidende (2008): «Frå Berlin til Hereid», (<http://www.bt.no/nyheter/lokalt/Fraa-Berlin-til-Hereid-488929.html>, 30.01.2008)
- Berggreen, H. & Tenfjord, K. (1999): *Andrespråklæring*. Oslo: Gyldendal.
- Berkes, É. & Flynn, S. (2012): «Further evidence in support of Cumulative-Enhancement Model». I Cabrelli Amaro, J., Flynn, S. & Rothman, J. (red.) *Third Language Acquisition in Adulthood*, 143–164. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins.
- Bertenshaw, N. (2009): *The application of binding constraints by Japanese L2 learners of English*. Upublisert ph.d.-avhandling, Department of Language and Linguistics, University of Essex.
- Berwick, R. C. (1985): *The Acquisition of Syntactic Knowledge*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- Bhat, D. N. S. (1999): *The Prominence of Tense, Aspect and Mood*. Philadelphia: John Benjamins.
- Bianchi, V. (2003): «On finiteness as logophoric anchoring». I Guéron, J. & Tasmovski, L. (red.) *Temps et points de vue/Tense and Point of View*, 213–246. Nenterre : Université Paris X.
- Bley-Vroman, R. (1983): «The comparative fallacy in interlanguage studies: the case of systematicity». *Language Learning* 33 (1): 1–17.
- Bley-Vroman, R. (1990): «The logical problem of foreign language learning». *Linguistic Analysis* 20: 3–49.
- Boeckx, C. (2006): *Linguistic Minimalism. Origins, Concepts, Methods, and Aims*. Oxford, New York: Oxford.
- Bohnacker, U. (2006): «When Swedes begin to learn German: from V2 to V2». *Second Language Research* 22 (4): 443–486.
- Borer, H. (1984): *Parametric Syntax*. Dordrecht: Foris Publications.
- Borer, H. (1989): «Anaphoric AGR». I Jaeggli, O. & Safir, K. (red.) *The Null Subject Parameter*, 69–109. Dordrecht: Reidel.
- Broselow, E. & Finer, D. (1991): «Parameter setting in second language phonology and syntax». *Second Language Research* 1: 35–99.
- Brown, J. D. (1983): «A closer look at cloze: Validity and reliability». I J. W. Oller, Jr. (red.) *Issues in language testing research*, 237–250. Rowley, MA: Newbury House.
- Brown, J. D. (2002). «Do cloze tests work? Or, is it just an illusion?» *Second Language Studies* 21 (1): 79–125.
- Burzio, L. (1991): «The morphological base of anaphora». *Journal of Linguistics* 27: 81–105.
- Burzio, L. (1996): «The Role of the Antecedent in Anaphoric Relations». I Freidin, R. (red.) *Current Issues in Comparative Grammar*, 1–45. Dordrecht, London: Kluwer.
- Burzio, L. (1998): «Anaphora and Soft Constraints». I Barbosa, P., Fox, D., Hagstrom, P., McGinnis, M. & Psetsky, D. (red.) *Is the Best Good Enough? Optimality and Competition in Syntax*, 93–113. Cambridge, London: The MIT Press.
- Busterud, G. (2006): *Anaforer i norsk som andrespråk*. Upublisert masteroppgave, INL, NTNU.

- Busterud, G. (2010): «Methodological problems related to research on L2 Norwegian anaphors». *Nordic Journal of Linguistics* 33: 145–168.
- Büring, D. (2005): *Binding Theory*. Cambridge: Cambridge.
- Chapelle, C. A. & Abraham, R. G. (1990): «Cloze method: What differences does it make?» *Language Testing* 7: 121–146.
- Chaudron, C. (2003): «Data Collection in SLA Research». I Doughty, C. J. & Long, M. H. (red.) *The Handbook of Second Language Acquisition*, 762– 828. Malden, Oxford: Blackwell.
- Chen, H. (1995): «UG Accessibility in Second Language Acquisition: re-examining the Binding Parameter». *Working Papers in Educational Linguistics*: 11 (2): 25–38.
- Cheng, G. (2004): *A Minimalist Approach to Long-distance Reflexives*. Beijing: HU Press.
- Chien, Y.-C. & Wexler, K. (1990): «Children’s knowledge of locality conditions in binding as evidence for the modularity of syntax and pragmatics». *Language Acquisition* 1: 225–295.
- Chien, Y.-C., Wexler, K. & Chang, H.-W. (1995): «Chinese children’s acquisition of the subject-orientation property of the Chinese reflexive *ziji*». I Caacho, J. & Choueiri, L. (red.) *Proceedings of 6th North American Conference on Chinese Linguistics* 2: 75–85.
- Cho, J. (2006): «The Effect of UG in the L2 Acquisition of Long-Distance Binding». *Studies in Generative Grammar* 16 (2): 193–209.
- Cho, S. W. (1992): «The syntax and acquisition of “kyay” (“s/he”) and “caki” (“self”)». *Studies in Generative Grammar*: 361–392.
- Cho, S. W. (2009): «Acquisition of Korean reflexive anaphora» I L. Chungmin (red.) *Handbook of East Asian psycholinguistic*, Vol. 3, 150–159. Oxford, UK: Cambridge University Press.
- Chomsky, N. (1965): *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
- Chomsky, N. (1968): *Language and Mind*. New York: Pantheon.
- Chomsky, N. (1981): *Lectures on Government and Binding. The Pisa Lectures*. Dordrecht: Foris Publication.
- Chomsky, N. (1986a): *Barriers*. Cambridge, Massachusetts: MIT Press.
- Chomsky, N. (1986b): *Knowledge of Language. Its Nature, Origin and Use*. London: Praeger.
- Chomsky, N. (1988): *Language and Problems of Knowledge. The Managua Lectures*. London: The MIT Press.
- Chomsky, N. (2006): *Language and Mind*. Cambridge, New York: Cambridge.
- Christie, K. & Lantof, J. P. (1998): «Bind Me Up Bind Me Down: Reflexives in L2». I Flynn, S., Martohardjono, G. & O’Neill, W. A. (red.) *The Generative Study of Second Language Acquisition*, 239–260. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Clahsen, H. & Muysken, P. (1986): «The availability of universal grammar to adult and child learners: A study of the acquisition of German word order». *Second Language Research* 2: 93–119.
- Cole, P., Hermon, G. & Sung, L.-M. (1990): «Principles and Parameters of Long-Distance Reflexives». *Linguistic Inquiry* 21 (1): 1–22.
- Cole, P. & Sung, L.-M. (1994): «Head Movement and Long-Distance Reflexives». *Linguistic Inquiry* 25 (3): 255–406.
- Comrie, B. (1985): *Tense*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cook, D. R. (1965): *A Guide to Educational Research*. Boston: Allyn & Bacon.
- Cook, V. J. (1990): «Timed Comprehension of Binding in Advanced L2 Learners of English». *Language Learning* 40 (4): 557–599.
- Cook, V. (1993): *Linguistics and Second Language Acquisition*. Hampshire & London:

- Macmillan.
- Cook, V. & Newson, M. (1996): *Chomsky's Universal Grammar: an introduction*. Oxford: Blackwell.
- Cornips, L. & C. Poletto (2005): «On standardising syntactic elicitation techniques». *Lingua* 115: 939–957.
- Crain, S. & McKee, C. (1985): «The acquisition of structural restriction on anaphora». I Berman, S., Choe, J. W. & McDonough, J. (red.) *Proceedings of NELS 15*, 94–110. Amherst: University of Massachusetts, GLSA.
- Crain, S. & Thornton, R. (1998): *Investigations in Universal Grammar. A Guide to Experiments on the Acquisition of Syntax and Semantics*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
- Crain, S. & Lillo-Martin, D. (1999): *An Introduction to Linguistic Theory and Language Acquisition*. Malden, Oxford: Blackwell.
- Crocker, L. & Algina, J. (1986): *Introduction to classical and modern test theory*. New York: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.
- Curtiss, S., Fromkin, V., Krashen, S., Rigler, D. & Rigler, M. (2004 [1974]): «The Linguistic Development of Genie». I Lust, B. C. & Foley, C. (red.) *First Language Acquisition. The Essential Readings*, 126–154. Malden, Mass.: Blackwell.
- Czczulin, A. O. (2007): *The Russian Reflexive in Second-Language Acquisition: Binding Preferences and L1 Transfer*. Upublisert ph.d.-avhandling, University of Pittsburgh.
- Daugstad, G. & Sandnes, T. (2008): «Noe er likt – mye er ulikt». Statistisk sentralbyrå (<http://www.ssb.no/samfunnsspeilet/utg/200802/07/index.html>, 27.08.2010)
- Davidson, D. (1967): «Truth and meaning». *Synthese* 17: 304–323.
- Davies, A. & Elder, C. (2005): «Validity and Validation in Language Testing». I Hinkel, E. (red.) *Handbook of Research in Second Language Learning*, 795–813. Mahwah, NJ, London: Lawrence Erlbaum.
- De Angelis, G. (2007): *Third or Additional Language Acquisition*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Dehaene, S. (1999): «Fitting two languages into one brain». *Brain* 122 (12): 2207–2208.
- DeKeyser, R. M. (2000): «The robustness of critical period effects in second language acquisition». *Studies in Second Language Acquisition* 22: 499–533.
- Dekydspotter, L. (2013): «Semantics». I Herschensohn, J. & Young-Scholten, M. (red.) *The Cambridge Handbook of Second Language Acquisition*, 461–481. Cambridge, New York: Cambridge.
- Demirci, M. (2000): «The role of pragmatics in reflexive interpretation by Turkish learners of English». *Second Language Research*: 16 (4): 325–353.
- Demirci, M. (2001): «Acquisition of binding of English reflexives by Turkish L2 learners: A Neo-Gricean pragmatic account». *Journal of Pragmatics* 33: 753–775.
- Denzin, N. K. (1979): *The Research Act: A Theoretical Introduction to Sociological Methods*. New York: McGraw-Hill.
- Doughty, C. J. & Long, M. H. (2003): «The Scope of Inquiry and Goals of SLA». I Doughty, C. J. & Long, M. H. (red.) *The Handbook of Second Language Acquisition*, 3–16. Oxford, MA: Blackwell Publishing.
- Dulay, H. & Burt, M. (1974) «Natural sequences in child second language acquisition». *Language Learning* 24: 37–53.
- Eckman, F. (1994): «Local and long-distance anaphora in second-language acquisition». I Tarone, E., Gass, S. & Cohen, A. (red.) *Research methodology in second-language acquisition*, 207–225. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

- Eide, K. M. (2008): «Finiteness in Norwegian, English, ... and Chinese?» I Åfarli, T. A & Jin, F. (red.) *Comparative Grammar and Language Acquisition in the Age of Globalization: Norwegian and Chinese*, 39–64. Tapir: Trondheim.
- Eide, K. M. (2009): «Finiteness. The *haves* and *have-nots*». I Alexiadou, A., Hankamer, J., McFadden, T., Nuger, J. & F. Schäfer (red.) *Advances in Comparative Germanic Syntax*, *Linguistik Aktuell* 141, 359–389. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Eide, K. M. (2012): «Om tempus og aspekt i norsk». I Enger, H.-O., Faarlund, J. T. & Vannebo, K. I. (red.) *Grammatikk, bruk og norm*, 57–78. Oslo: Novus.
- Eide, K. M. (2013): «Why English isn't Norwegian: Finiteness, inflection, and the syntax your morphology can afford». Upublisert manus.
- Eide, K. M. & Busterud, G. (2013): «Binding of reflexives in second language acquisition: The relevance of finiteness morphology». Scandinavian Conference of Linguistics, University of Iceland, Reykjavik, 13.–15. mai 2013.
- Elliott, A. C. & Woodward, W. A. (2007): *Statistical analysis. Quick reference Guidebook. With SPSS Examples*. London, New Delhi: Sage.
- Ellis, N. (1988): «The effects of the linguistic environment on the second language acquisition of grammatical rules». *Applied Linguistics* 9: 257–274.
- Enger, H.-O. & Nessel, T. (1998): «The Value of Cognitive Grammar in Typological Studies: the Case of Norwegian and Russian Passive, Middle and Reflexive». *Nordic Journal of Linguistics* 22: 27–60.
- Epstein, S. Flynn, S. & Martohardjono, G. (1996): «Second language acquisition: Theoretical and experimental issues in contemporary research. *Behavioral and Brain Sciences* 19: 677–714.
- Eubank, L., Bischof, J., Huffstutler, A., Leek, P. & West, C. (1997): ««Tom Eats Slowly Cooked Eggs»: Thematic-Verb Raising in L2 Knowledge». *Language Acquisition* 6 (3): 171–199.
- Eubank, L. & Gregg, K. (1999): «Critical periods and (second) language acquisition: divide et impera». I Birdsong, D. (red.) *Second language acquisition and the critical period hypothesis*, 65–99. Lawrence Erlbaum.
- Everaert, M. (1984): «Icelandic Long Reflexivization and Tense-Connectedness». *Working Papers in Scandinavian Syntax* 12, University of Trondheim.
- Everaert, M. (1991): «Contextual determination of the anaphor/pronominal distinction». I Koster, J. & Reuland, E. (red.), *Long-distance Anaphora*, 77–118. Cambridge: Cambridge University Press.
- Falk, Y. & Bardel, C. (2011): «Object pronouns in German L3 syntax: Evidence for the L2 status factor». *Second Language Research* 27 (1): 59–82.
- Faltz, L. M. (1978): *Reflexivization: A study in universal syntax*. Upublisert ph.d.-avhandling. University of California, Berkeley.
- Field, A. (2000): *Discovering statistic using SPSS (and sex and drugs and rock 'n' roll)*, 3. utgave. Los Angeles, London: Sage.
- Field, A. & Hole, G. (2003): *How to Design and Report Experiments*. Los Angeles, London: Sage.
- Field, J. (2004): *Psycholinguistics: The Key Concepts*. London: Routledge.
- Finer, D. (1991): «Binding parameters in second language acquisition». I Eubank, L. (red.) *Point counterpoint: Universal Grammar in the second language*, 351–374. Amsterdam: John Benjamins.
- Finer, D. & Broselow, E. (1986): «Second language acquisition of reflexive binding». I *Proceedings of the North Eastern Linguistics Society* 16: 154–168.
- Flanigan, B. O. (1995): «Anaphora and relativization in child second language acquisition». *Studies in Second Language Acquisition* 17: 331–351.

- Flynn, S. (1987): *A parameter-setting model of L2 acquisition*. Dordrecht: Reidel.
- Flynn, S. (1998): «Introduction». I Flynn, S., Martohardjono, G. & O'Neil, W. (red.) *The generative study of second language acquisition*, xi–xiv. Mawah, New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Flynn, S. (2009): «UG and L3 Acquisition: New Insights and More Questions». I Leung, Y-k. I. (red.) *Third Language Acquisition and Universal Grammar*, 71–88. Bristol: Multilingual Matters.
- Flynn, S., & Lust, B. (1981): «Acquisition of relative clauses in English. Developmental changes in their heads». I Harbert, W. & Herschensohn, J. (red.) *Cornell Working Papers in Linguistics* 1, 1. Ithaca, NY: Department of Modern Languages and Linguistics, Cornell University.
- Flynn, S., Foley, C. & Vinnitskaya, I. (2004): «The Cumulative-Enhancement Model for Language Acquisition: Comparing Adults' and Children's Patterns of Development in First, Second and Third Language Acquisition of Relative Clauses». *International Journal of Multilingualism* 1 (1): 1–16.
- Flynn, S. & Foley, C. (2009): «Research methodology in second language acquisition from a linguistic perspective». I Ritchie, W. C. & Bhatia, T. K. (red.) *The New Handbook of Second Language Acquisition*, 2. utgave, 29–41. UK: Emerald.
- Garcia Mayo, M. P. & Rothman, J. (2012): «L3 morphosyntax in the generative tradition». I Cabrelli Amaro, J., Flynn, S. & Rothman, J. (red.) *Third Language Acquisition in Adulthood*, 9–32. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins.
- Gardner, R. C. (2013): «Motivation». I Robinson, P. (red.) *The Routledge Encyclopedia of Second Language Acquisition*, 443–447. New York: Routledge.
- Gass, S. (2001): «Innovations in second language research methods». *Annual Review of Applied Linguistics* 21: 221–232.
- Gass, S. (2009): «Second language acquisition». I Foster-Cohen, S. (red.) *Language acquisition*, 109–139. Hampshire, New York: Palgrave macmilan.
- Gass, S. & Selinker, L. (2001): *Second Language Acquisition. An Introductory Course*, 2. Utgave. New Jersey, London: Lawrence Erlbaum.
- Gass, S. & L. Selinker (2009): *Second Language Acquisition. An Introductory Course*, 3. utgave. New Jersey, London: Lawrence Erlbaum.
- Glahn, E., Håkansson, G. Hammarberg, B., Homen, A., Hvenekilde, A. & Lund, K. (2001): «Processability in Scandinavian Second Language Acquisition». *Studies in Second Language Acquisition* 23 (3): 389–416.
- Goad, H, White, L. & Steele, J. (2003): «Missing inflection in L2 acquisition: Defective syntax or L1-constrained prosodic representation?» *Canadian Journal of Linguistics* 48: 243–263.
- Goad, H. & White, L. (2006): «Ultimate attainment in interlanguage grammars: A prosodic approach». *Second Language Research* 22: 243–268.
- Goodluck, H. (1991): *Language Acquisition. A linguistic introduction*. Cornwall: Blackwell Publications.
- Goodluck, H. & Birch, B. (1988): «Late-learned Rules in First and Second Language Acquisition». I Sharwood-Smith, M., Pankhurst J. & P. van Buren (red.) *Learnability and Second Language: A Book of readings*, 94–115. Dordrecht: Foris.
- Guasti, M. T. (2002): *Language acquisition. The growth of grammar*. Cambridge, London: The MIT Press.
- Guasti, M. T. (2009): «Universal grammar approaches to language acquisition». I Foster-Cohen, S. (red.) *Language acquisition*, 87–108. Hampshire, New York: Palgrave macmilan.

- Haegeman, L. (1994): *Introduction to Government and Binding Theory*. Cambridge, Massachusetts: Blackwell Publishers.
- Hagège, C. (1974): «Les pronouns logophoriques». *Bulletin de la Société de Linguistique de Paris* 69 : 287–310.
- Hagen, J. E. (2001): «Finittkategoriens kritiske karakter i norsk som andrespråk». I Golden, A. & Uri, H. (red.) *Andrespråk, tospråklighet, norsk. Festskrift til Anne Hvenekilde*. Unipub Forlag.
- Hagen, L. K. (1994): «Constructs and Measurement in Parameter Models of Second-Language Acquisition». I Tarone, E., Gass, S. & Cohen, A. (red.) *Research methodology in second-language acquisition*, 61–87. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Hamilton, R. (1996): «Against undetermined reflexive binding». *Second Language Research* 12 (4): 420–446.
- Hamilton, R. (1998): «Undetermined binding of reflexives by adult Japanese-speaking learners of English». *Second Language Research* 14: 292–320.
- Hammarberg, B. (2001): «Roles of L1 and L2 in L3 Production and Acquisition». I Cenoz, J., Hufeisen, B. & Jessner, U. (red.) *Cross-linguistic Influence in Third Language Acquisition: Psycholinguistic Perspectives*, 21–41. Clevedon, Sydney: Multilingual Matters.
- Hammarberg, B. (2013): «The L2 Status issue in L3 Acquisition». EUROSLA 23, University of Amsterdam, 28.–31. august 2013.
- Hansen, I. M. W. (2009): *Seg-refleksiver – Frasestruktur og syntaktisk klitisering*. Upublisert masteroppgave, Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, NTNU.
- Hawkins, R. (2001): *Second Language Syntax: A Generative Introduction*. Cornwall: Blackwell Publishing.
- Hawkins, R. & Chan, C. Y.-h. (1997): «The partial availability of Universal Grammar in second language acquisition: the ‘failed functional features hypothesis’». I *Second Language Research* 13 (3): 187–226.
- Hawkins, R. & Liszka, S. (2003): «Locating the source of defective past tense marking in advanced L2 English speakers». Hout, R. van, Hulk, A., Kuiken, F. (red.) *Lexicon-Syntax Interface in Second Language Acquisition*. Philadelphia: John Benjamins.
- Hawkins, R. & Franceschina, F. (2004): «Explaining the acquisition and non-acquisition of determiner-noun gender concord in French and Spanish». I Prevost, P. & Paradis, J. (red.) *The acquisition of French in different contexts: focus on functional categories*. 175–205. Amsterdam: John Benjamins.
- Hawkins, R. & Hattori, H. (2006): «Interpretation of English multiple wh-questions by Japanese speakers: a missing uninterpretable feature account». *Second Language Research* 22 (3): 269–301.
- Hawkins, R. & Casillas, G. (2008): «Explaining frequency of verb morphology in early L2 speech». *Lingua* 118: 595–612.
- Hegarty, M. (2009): *A feature-based syntax of functional categories: the structure, acquisition and specific impairment of functional systems*. New York: Mouton de Gruyter.
- Hellan, L. (1988): *Anaphora in Norwegian and the Theory of Grammar*. Dordrecht: Foris Publications.
- Hellan, L. (1991): «Containment and connectedness anaphors». I Koster, J. & Reuland, E. (red.) *Long-distance anaphora*, 27–48. Cambridge: Cambridge University Press.
- Helland, A. K. K. (2005): *I møte med eit tempusprominent språk. Ei undersøking av mellomspråka til vietnamesiske norskinnlærarar*. Upublisert hovedoppgave, Nordisk Institutt, Universitetet i Bergen.

- Hermon, G. (1992): «Binding theory and parameter setting». *The Linguistic Review* 9: 145–181.
- Herschensohn, J. (2013): «Age-related effects». I Herschensohn, J. & Young-Scholten, M. (red.) *The Cambridge Handbook of Second Language Acquisition*, 317–337. Cambridge, New York: Cambridge.
- Hestvik, A. G. (1990): *LF-movement of pronouns and the computation of binding domains*. Upublisert ph.d.-avhandling, Brandeis University.
- Hicks, G. (2009): *The Derivation of Anaphoric Relations*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.
- Hirakawa, M. (1990): «A study of the L2 acquisition of English reflexives». I *Second Language Research* 6: 60–85.
- Holmberg, A. & Platzack, C. (1995): *The Role of Inflection in Scandinavian Syntax*. New York, Oxford: Oxford University Press.
- Hornstein, N., Nunes, J. & Grohmann, K. K. (2005): *Understanding Minimalism*. Cambridge, New York: Cambridge.
- Hu, J., Pan, H. & Xu, L. (2001): «Is there a finite vs. non-finite distinction in Chinese?» *Linguistics* 39: 1117–1148.
- Huang, Y. (2000): *Anaphora. A Cross-linguistic Approach*. New York: Oxford University Press.
- Huang, C.-T., Li, Y.-H., A. & Li, Y. (2009): *The Syntax of Chinese*, Cambridge. New York, Cambridge.
- Huang, C.-T. J. & Liu C.-S. L. (2001): «Logophoricity, Attitudes and ziji at the Interface». I Cole P., Hermon G., & Huang, C.-T. J. (red.) *Syntax and Semantics Long-Distance Reflexives*, vol. 33: 141–195. New York: Academic Press.
- Husby, O. (2008): «Introduction». In Husby, O. (red.) *An Introduction to Norwegian Dialects*, 12–13. Trondheim: Tapir.
- Husby, O. (2009): «Talt bokmål: Målspråk for andrespråksstudenter?» *NOA Norsk som andrespråk* 25 (2) :9–40.
- Husby, O. (2013): «Norsk som andrespråk. Kort om fagfeltets historie». Upublisert manus.
- Hyams, N. & Sigurjonsdottir, S. (1990): «The development of long-distance anaphora: A cross-linguistic comparison with special reference to Icelandic». *Second Language Research* 1: 57–93.
- Hyltenstam, K. & Abrahamsson, N. (2003): «Maturational Constraints in SLA». I Doughty, C. J. & Long, M. H. (red.) *The Handbook of Second Language Acquisition*, Malden, Oxford: Blackwell.
- Hyltenstam, K. & Abrahamsson, N. (2009): «Age of Onset and Nativelikeness in a Second Language: Listener Perception Versus Linguistic Scrutiny». *Language Learning* 59 (2): 249–306.
- Håkansson, G., Pienemann, M. & Sayheli, S. (2002): «Transfer and typological proximity in the context of second language processing». *Second Language Research* 18: 250–273.
- Isdahl, Å. (2009): «Bokmål er en maske jeg tar på meg i situasjoner som krever en viss avstand. Dialekta er meg»: om skriftlige praksisformer på nettstedet Facebook. Upublisert masteroppgave, Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, NTNU.
- Janesch, C. (2012): «Acquisition of L3 German: Do some learners have it easier?» I Cabrelli Amaro, J., Flynn, S. & Rothman, J. (red.) *Third Language Acquisition in Adulthood*, 165–194. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins.
- Janesch, C. (2013): «Third language acquisition. Where are we now?» *Linguistic approaches to Bilingualism* 3 (1): 73–93.

- Jiang, L. (2009): «A referential/quantified asymmetry in second language acquisition of English reflexives by Chinese-speaking learners». *Second Language Research* 25 (4): 469–491.
- Jin, F. (2007): *Second Language Acquisition and Processing of Norwegian DP Internal Agreement*. Upublisert doktoravhandling, Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, NTNU.
- Johnson, K. (1985): «Some Notes on Subjunctive Clauses and Binding in Icelandic». *MIT Working Papers in Linguistics* 6: 102–133.
- Kanno, K. (1997): «The acquisition of null and overt pronominals in Japanese by English speakers». *Second Language Research* 13: 265–287.
- Kapur, S., Lust, B., Harbert, W. & Martohardjono, G. (1993): «Universal Grammar and learnability theory: The case of binding domains and the ‘Subset Principle’». I Reuland, E. & Abraham, W. (red.) *Knowledge and Language*, vol. 1: *From Orwell’s Problem to Plato’s Problem*, 185–216. Dordrecht: Kluwer.
- Kellerman, E. (1979): «Giving learners a break: Native language intuitions as a source of predictions about transferability». *Working Papers on Bilingualism* 15: 59–92.
- Kellerman, E. (1983): «Now you see it, now you don’t». I Gass, S. & Selinker, L. (red.) *Language Transfer in Language Learning*, 112–134. Rowley MA: Newbury House.
- Kim, J.-H. (2008): «When a Local Anaphor Is Not Locally Bound: Understanding Korean Exempt Binding by Bilinguals». I Bowles, M., Foote, R., Perpiñán, S. & Bhatt, R. (red.) *Selected Proceedings of the 2007 Second Language Research Forum*, 86–96. Somerville, MA: Cascadilla Proceedings Project.
- Kim, J.-H., Montrul, S. & Yoon, J. (2006): «On the Logophoric Long-Distance Binding Interpretation of the Korean Anaphor ‘Caki-casin’ by Early Bilinguals». I Bamman, D., Magnitskaia, T. & Zaller, C. (red.) *BUCLD 30 Proceedings*, 305–315. Somerville, MA: Cascadilla Press.
- Kim, J.-H., Montrul, S. & Yoon, J. (2009): «Binding Interpretations of Anaphors by Korean Heritage Speakers». *Language Acquisition* 16 (1): 3–35.
- Kim, J.-H., Montrul, S. & Yoon, J. (2010): «Dominant language influence in acquisition and attrition of binding: Interpretation of the Korean reflexive *caki*». *Bilingualism: Language and Cognition* 13 (1): 73–84.
- Klein, E. & Martohardjono, G. (1999): «Investigating second language grammars: Some conceptual and methodological issues in generative SLA research». I Klein, E. C. (red.) *The Development of Second Language Grammars*, 3–34. Philadelphia: John Benjamins.
- Klenin, E. (1975): «The Pronoun *sebjá*, Particle *sebe*, and Affix *-sja*». *The Slavic and East European Journal* 19 (2): 18–199.
- Kline, R. (2004): *Beyond significance testing: Reforming data analysis methods in behavioral research*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Kobayashi, M. (2002): «Tests Revisited: Exploring Item Characteristics with Special Attention to Scoring Methods». *The Modern Language Journal* 86 (4): 571–586.
- Kuno, S. (1987): *Functional syntax. Anaphora, Discourse and Empathy*. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Labov, W. (1966): *The Social Stratification of English in New York City*. Washington, D.C.: Center for Applied Linguistics.
- Lado, R. (1957): *Linguistics Across Cultures: Applied Linguistics for Language Teachers*. Ann Arbor, MI: University of Michigan.
- Lado, R. (1961): *Language testing*. London: Longman.
- Lakshmanan, U. & Teranishi, K. (1994): «Preferences Versus Grammaticality Judgements: Some Methodological Issues Concerning the Governing Category Parameter in

- Second-Language Acquisition». I Tarone, E., Gass, S. & Cohen, A. (red.) *Research methodology in second-language acquisition*, 185–206. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Lakshmanan, U. & Selinker, L. (2001): «Analysing interlanguage: how do we know what learners know?» *Second Language Research* 17 (4): 393–420.
- Landau, I. (2004): «The Scale of Finiteness and the Calculus of Control». *Natural Language and Linguistic Theory* 22: 881–877.
- Lardiere, D. (2000): «Mapping features and forms in second language acquisition». I Archibald, J. (red.) *Second language acquisition and linguistic theory*, 102–129. Oxford: Blackwell.
- Lardiere, D. (2009): «Some thoughts on the contrastive analysis of features in second language acquisition». *Second Language Research* 25 (2): 173–227.
- Larsen-Freeman, D. & Long, M. (1986): *Introduction to second language acquisition research*. London: Longman.
- Larson, R. K. (1988): «On the Double Object Construction». I *Linguistic Inquiry*: 19 (3): 335–391.
- Larson-Hall, J. & Herrington R. (2009): «Improving Data Analysis in Second Language Acquisition by Utilizing Modern Developments in Applied Statistics». *Applied Linguistics* 31 (3): 368–390.
- Larson-Hall, J. (2010): *A Guide to Doing Statistics in Second Language Research Using SPSS*. New York, London: Routledge.
- Lasnik, H. & Saito, M. (1984): «On the nature of proper government». *Linguistic Inquiry* 15: 235–289.
- Ledgeway, A. (2000): *A comparative syntax of the dialects of southern Italy: A minimalist approach*. Oxford: Blackwell.
- Lee, H. (1990): *Logical relations in the child's grammar: Relative scope, bound variables, and long-distance binding in Korean*. Upublisert avhandling, University of California.
- Lee, K.-Y. (2008): «The Role of Pragmatics in Reflexive Interpretation by Korean Learners of English». I Bowles, M., Foote, R., Perpiñán, S. & Bhatt, R. (red.) *Selected Proceedings of the 2007 Second Language Research Forum*, 97–112. Sommerville, MA: Cascadilla Proceedings Project.
- Lenneberg, E. H. (1967): «Language in the Context of Growth and maturation». *Biological Foundations of Language*, 123–131. New York: John Wiley.
- Leung, Y-k. I. (2005): «L2 vs. L3 initial state: A comparative study of the acquisition of French DPs by Vietnamese monolinguals and Cantonese-English bilinguals». *Bilingualism: Language and Cognition* 8 (1): 39–61.
- Leung, Y-k. I. (2006): «Full transfer vs. partial transfer in L2 and L3 acquisition». I Slabakova, R., Montrul, S. A. & Prévost, P. (red.) *Inquiries in Linguistic Development. In honor of Lydia White*, 157–188. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Leung, Y-k. I. (2007): «Third language acquisition: why is it interesting to generative linguists?» *Second Language Research* 23 (1): 95–114.
- Leung, Y-k. I. (2008): «The verbal functional domain in L2A and L3A: Tense and agreement in Cantonese-English-French interlanguage». I Liceras, J. M., Zobl, H. & Goodluck, H. (red.) *The Role of Formal Features in Second Language Acquisition*, 378–403. New York, London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Li, P., Sepanski, S. & X. Zhao (2006): «Language history questionnaire: A Web-based interface for bilingual research». *Behavior Research Methods*: 38 (2): 202–210.
- Lightbown, P. M. (1985): «Great expectations: Second-Language Acquisition Research and Classroom Teaching». *Applied Linguistics* 6 (2): 173–189.
- Long, M. (2007): *Problems in SLA*. New York London: Lawrence Erlbaum.

- Lundquist, B. (2013): «When input fails to determine the grammar: on mid-distance binding in Swedish». Upublisert manus.
- Lust, B. C. (1981): *Child Language: Acquisition and Growth*. Cambridge: Cambridge.
- Lust, B., Flynn, S. & Chien, Y.-C. (1987): «What children know: Methods for the study of first language acquisition». I Lust, B. (red.) *Studies in the acquisition of anaphora. Volume II: Applying the constraints*, 271–356. Dordrecht: Reidel.
- Lødrup, H. (1999): «Inalienables in Norwegian and binding theory». *Linguistics* 37 (3): 365–388.
- Lødrup, H. (2007a): «A new account of simple and complex reflexives in Norwegian». *Journal of Comparative German Linguistics* 10: 183–201.
- Lødrup, H. (2007b): «Norwegian Anaphors without Visible Binders». *Journal of Germanic Linguistics* 19 (1): 1–22.
- Lødrup, H. (2008): «Objects Binding Reflexives in Norwegian». *Norsk Lingvistisk Tidsskrift* 26: 136–160.
- Lødrup, H. (2009): «Animacy and Long Distance Binding: The Case of Norwegian». *Nordic Journal of Linguistics* 32 (1): 111–136.
- Løvås, G. G. (2004): *Statistikk for universiteter og høyskoler*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Mackey, A. & Gass, S. M. (2005): *Second Language Research. Methodology and Design*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- MacLaughlin, D. (1995): «Language acquisition and the Subset Principle». *The Linguistic Review* 12: 143–191.
- MacLaughlin, D. (1998): «The Acquisition of the Morphosyntax of English Reflexives by Non-Native Speakers». I Beck, M.-L. (red.) *Morphology and its interfaces in second language knowledge*, 195–226. John Benjamins: Amsterdam/Philadelphia.
- Maling, J. (1986): «Clause-Bounded Reflexives in Modern Icelandic». I Hellan, L. & Christensen, K. K. (red.) *Topics in Scandinavian Syntax*, 53–64. Dordrecht, Boston: Reidel.
- Manzini, M. R. & Wexler, K. (1987): «Parameters, Binding Theory, and Learnability». *Linguistic Inquiry* 18 (3): 413–444.
- Matsumura, M. (1994): «Japanese learner's acquisition of the locality requirement of English reflexives». *Studies in Second Language Acquisition* 16: 19–42.
- Matsumura, M. (2007): «Semantics behind the structure, and how it affects the learner: A new perspective on second language reflexives». *International review of applied linguistics in language teaching* 45 (4): 321–352.
- Matthews, P. H. (2007): *Oxford concise dictionary of Linguistics*. Oxford: Oxford.
- McDaniel, D, Cairns, H. S. & Hsu, J. R. (1990): «Binding Principles in the Grammars of Young Children». *Language Acquisition* 1 (1): 121–138.
- Montrul, S. & Slabakova, R. (2003): «Competence similarities between native and near-native speakers: An investigation of the Preterite/Imperfect contrast in Spanish». *Studies in Second Language Acquisition* 25 (3): 351–398.
- Montrul, S. Foote, R. & Perpiñán, S. (2008): «Gender agreement in adult second language learners and Spanish heritage speakers: The effect of age and context of acquisition». *Language Learning* 53 (3): 503–553.
- Montrul, S., Dias, R. & Santos, H. (2011): «Clitics and object expression in the L3 acquisition of Brazilian Portuguese: Structural similarity matters for transfer». *Second Language Research* 27: 21–58.
- Moshagen, S. N. & Trosterud, T. (1990): «Non-clause-bounded reflexives in Mainland Scandinavian». *Working Papers in Scandinavian Syntax* 46: 47–53.
- Nordström, J. (2010): *Modality and Subordinators*. Studies in Languages Companion Series 116. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

- Pallotti, G. (2007): «An Operational Definition of the Emergence Criterion». *Applied Linguistics* 28 (3): 361–382.
- Paradis, M. (2009): *Declarative and Procedural Determinants of Second Languages* [Studies in Bilingualism 40]. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Penfield, W. & Roberts, L. (1959): *Speech and Brain Mechanisms*. New York: Atheneum.
- Pérez-Leroux, A. T. & Glass, W. (1997): «OPC effects in the L2 acquisition of Spanish». I Pérez-Leroux, A. T. & Glass, W. (red.) *Contemporary Perspectives on the Acquisition of Spanish. Vol. 1: Developing Grammars*, 149–165. Somerville, MA: Cascadilla Press.
- Pica, P. (1985): «Subject, Tense and Truth: Towards a Modular Approach to Binding». I Guéron, J., Obenauer, H.-G. & Pollock, J.-Y. (red.) *Grammatical Representation*, 259–291. Dordrecht: Foris
- Pica, P. (1987): «On the Nature of the Reflexivization Cycle». *Proceedings of NELS 17*: 483–499. GLSA, University of Massachusetts: Amherst.
- Pica, P. (1991): «On the interaction between antecedent-government and binding: the case of long-distance reflexivization». I Koster, J. & Reuland, E. (red.), *Long-distance Anaphora*, 119–135. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pinker, S. (2000): *Word and Rules. The Ingredients of Language*. London: Phoenix.
- Platzack, C. (1996): «The initial hypothesis of syntax: A minimalist perspective on language acquisition and attrition». I Clahsen, H. (red.) *Generative perspectives on language acquisition*, 369–414. Amsterdam: John Benjamins.
- Pollard, C. & Sag, I. A. (1992): «Anaphors in English and the Scope of the Binding Theory». *Linguistic Inquiry* 23: 261–303.
- Pollock, J.-Y. (1989): «Verb Movement, Universal Grammar, and the Structure of IP». *Linguistic Inquiry* 20 (3): 365–424.
- Postal, P. (1971): *Crossover Phenomena*. Holt, Rinehart & Winston: New York.
- Prévost, P. (2008): «Knowledge of morphology and syntax in early adult L2 French: Evidence for the Missing Surface Inflection Hypothesis». I Liceras, J. M., Zobl, H., Goodluck, H. (red.) *The Role of Formal Features in second Language Acquisition*, 352–377. New York: London: Lawrence Erlbaum.
- Prévost, P. & White, L. (2000): «Missing Surface inflection or impairment in second language acquisition?» *Second Language Research* 16: 103–133.
- Progovac, L. (1992): «Relativized SUBJECT: Long-distance reflexives without movement». *Linguistic Inquiry* 23: 671–680.
- Progovac, L. (1993): «Long-distance Reflexives: Movement-to-Infl versus Relativized SUBJECT». *Linguistic Inquiry* 24 (4): 755–772.
- Radford, A. (2004): *Minimalist Syntax. Exploring the structure of English*. Cambridge: Cambridge.
- Rappaport, G. (1986): «On anaphor binding in Russian». *Natural Language and Linguistic Theory* 4: 97–120.
- Read, C. & Chou Hare, V. (1979): «Children's interpretation of reflexive pronouns in English». I Eckman, F. & Hastings, A. (red.) *Studies in First and Second Language Acquisition*, 98–116. Rowly, MA: Newbury House.
- Reichenbach (1951): *The Rise of Scientific Philosophy*. Bognor Regis, UK: University of California Press.
- Reinhart, T. (1976): *The syntactic domain of anaphora*. Ph.d.-avhandling, MIT.
- Reinhart, T. & Reuland, E. (1991): «Anaphors and logophors: an argument structure perspective». I Koster, J. & Reuland, E. (red.), *Long-distance Anaphora*, 283–322. Cambridge: Cambridge University Press.
- Reinhart, T. & E. Reuland (1993): «Reflexivity». *Linguistic Inquiry* 24: 657–720.

- Reuland, E. (2005): «Binding conditions: How are they derived?» I Müller, S. (red.) *Proceedings of the 12th International Conference on Head-Driven Phrase Structure Grammar*, 578–593. Stanford, CA: CLSI Publications.
- Reuland, E. & Koster, J. (1991): «Long-distance anaphora: An overview». I Koster, J. & Reuland, E. (red.) *Long-distance Anaphora*, 1–26. Cambridge: Cambridge University Press.
- Reuland, E. & Everaert, M. (2001): «Deconstructing binding». I Baltin, M. & Collins, C. (red.) *The Handbook of Contemporary Syntactic Theory*, 634–669. Malden, MA: Blackwell.
- Ringbom, H. (1986): «Crosslinguistic influence and the foreign language process». I Kellerman, E. & Sharwood Smith, M. (red.) *Crosslinguistic influence in second language acquisition*, 150–162. New York: Pergamon Press.
- Roeper, T. (1999): «Universal bilingualism». *Bilingualism: Language and Cognition* 2 (3): 169–186.
- Roeper, T. & Williams, E. (1987) (red.): *Parameter Setting*. Dordrecht: Reidel.
- Rothman, J. (2010): «On the typological economy of syntactic transfer: Word order and relative clause attachment preference in L3 Brazilian Portuguese». *IRAL, International Review of Applied Linguistics in Language Teaching* 48 (2–3): 245–273.
- Rothman, J. (2011): «L3 syntactic transfer selectivity and typological determinacy: The typological primacy model». *Second Language Research* 27: 7–27.
- Rothman, J. & Cabrelli Amaro, J. (2010): «What variables condition syntactic transfer? A look at the L3 initial state». *Second Language Research* 26 (2): 189–218.
- Rothman, J., Iverson, M. & Judy, T. (2011): «Introduction: Some notes on the generative study of L3 acquisition». *Second Language Research* 27: 5–9.
- Rothman, K. J., Gallacher, J., EJ. & Hatch, E. (2013): «Why representativeness should be avoided». *International Journal of Epidemiology* 42: 1012–1014.
- Roussou, A. (2001): «Control and raising in and out of subjunctive complements». I Riviero, M. L. & Ralli, A. (red.) *Comparative Syntax of Balkan Languages*, 74–104. Oxford: Oxford University Press.
- Safir, K. (2004): *The Syntax of Anaphora*. Oxford, New York: Oxford University Press.
- Salkind, N. J. (2011): *Statistics for People Who (Think They) Hate Statistics*, (4. utgave). Los Angeles, London: Sage.
- Schachter, J. (1989): «Testing a proposed universal». I Gass, S. & Schachter, J. (red.) *Linguistic perspectives on second language acquisition*, 73–88. Cambridge: Cambridge.
- Schachter, J. (1996): «Maturation and the Issue of Universal Grammar in Second Language Acquisition». I Ritchie, W. C. & Bhatia, T. K. (red.) *Handbook of Second Language Acquisition*, 159–193. San Diego, New York: Academic Press.
- Schmitt, C. & Miller, K. (2010): «Using comprehension methods in language acquisition research». I Blom, E. & Unsworth, S. (red.) *Experimental Methods in Language Acquisition Research*, 35–56. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.
- Schütze, C. (1996): *The Empirical Base of Linguistics: Grammaticality judgments and linguistic methodology*. Chicago/IL: University of Chicago Press.
- Schwartz, B. (1998): «The second language instinct». *Lingua* 106: 133–160.
- Schwartz, B. D. & Sprouse, R. A. (1994): «World order and nominative case in nonnative language acquisition: A longitudinal study of (L1 Turkish) German interlanguage». I Hoekstra, T. & Schwartz, B. D. (red.) *Language Acquisition Studies in Generative Grammar*, 317–368. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Schwartz, B. D. & Sprouse, R. A. (1996): «L2 cognitive status and the Full Transfer/Full Access model». *Second Language Research* 12: 40–72.

- Schwartz, B. D. & Sprouse, R. A. (2000): «When Syntactic Theories Evolve: Consequences for L2 Acquisition Research». I Archibald, J. (red.) *Second language acquisition and linguistic theory*, 156–186. Malden, MA: Blackwell.
- Siegel, D. J. (2012): *The Developing Mind: How Relationships and the Brain Interact to Shape Who We Are*. New York: Guilford Publications.
- Slabakova, R. (2009): «L2 fundamentals». *Studies in Second Language Acquisition* 31: 155–173.
- Sollid, H. (2005): *Språkdannelse og -stabilisering i møtet mellom kvensk og norsk*. Oslo: Novus.
- Sorace, A. & Filiaci, F. (2006): «Anaphora resolution in near-native speakers of Italian». *Second Language Research* 22: 339–368.
- Stansfield, C. & Hansen, J. (1983): «Field Dependence-Independence as a Variable in Second Language Cloze Test Performance». *TESOL Quarterly* 17 (1): 29–38.
- Strahan, T. (2001): «The Distribution of Reflexive Pronouns in Norwegian». *Australian Journal of Linguistics* 21 (1): 159–169.
- Strahan, T. (2003): *Long-distance Reflexives in Norwegian: A Quantative Study*. Munich: Lincom Europa.
- Su, Y. (2002): «The development of Long-Distance Binding for Chinese *Ziji* Revisited», (<http://www.ling.nthu.edu.tw/faculty/yysu/Ziji-ICCPORAL2002.pdf>, 01.10.2005).
- Sybesma, R. (2007): «Whether we tense-agree overtly or not». *Linguistic Inquiry* 38 (3): 580–587.
- Timberlake, A. (2004): *Reference Grammar of Russian*. West Nyack, NY, USA: Cambridge.
- Thomas, M. (1989): «The interpretation of English reflexive pronouns by non-native speakers». *Studies in second language acquisition* 11: 281–303.
- Thomas, M. (1990): «Acquisition of the Japanese reflexive *zibun* by unilingual and multilingual learners». Burmeister, H. & Rounds, P. L. (red.) *Variability in Second Language Acquisition: Proceedings of the Tenth Second Language Research Forum*, 701–718. Oregon: University of Oregon.
- Thomas, M. (1991a): «Universal Grammar and the interpretation of reflexives in a second language». *Language* 67 (2): 211–239.
- Thomas, M. (1991b): «Do second Language Learners Have «Rogue» Grammars of Anaphora?» I Eubank, L. (red.) *Point counterpoint: Universal Grammar in the second language*, 375–388. Amsterdam: John Benjamins.
- Thomas, M. (1993): *Knowledge of reflexives in a second language*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.
- Thomas, M. (1995): «Acquisition of the Japanese reflexive *zibun* and movement of anaphors in Logical Form». *Second Language Research* 11 (3): 206–233.
- Thomas, M. (1998): «Binding and Related Issues in L2 Acquisition: Commentary on Part III». I Flynn, S., Martohardjono, G. & O’Neil, W. (red.) *The generative study of second language acquisition*, 261–276. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Thomas, M. (2013): «History of the study of second language acquisition». I Herschensohn, J. & Young-Scholten, M. (red.) *The Cambridge Handbook of Second Language Acquisition*, 26–45. Cambridge, New York: Cambridge.
- Travis, L. deM. (2008): «The role of features in syntactic theory and language variation». I Licerias, J. M., Zobl, H., Goodluck, H. (red.) *The Role of Formal Features in second Language Acquisition*, 301–326. New York: London: Lawrence Erlbaum.
- Tremblay, A. (2011): «Proficiency assessment standards in second language acquisition research». *Studies in Second Language research* 33: 339–372.
- Trudgill, P. (1972): «Sex and Covert Prestige: Linguistic Change in the Urban British of Norwich». *Language in Society* 1: 179–195.

- Trudgill, P. (2008): «Foreword. Dialects and democracy». I Olaf Husby (red.), *An Introduction to Norwegian Dialects*, 9–11. Trondheim: Tapir.
- Tsang, W. I. (2009): «The L3 Acquisition of Cantonese Reflexives». I Leung, Y-k. I. (red.) *Third Language Acquisition and Universal Grammar*, 192–219. Bristol: Multilingual Matters.
- Tsimpili, I. M. & Roussou, A. (1991): «Parameter-Resetting in L2?» *UCL Working Papers in Linguistics* 3: 149–169.
- Tsimpili, I. M. & Dimitrakopoulou, M. (2007): «The Interpretability Hypothesis: evidence from wh-interrogatives in second language acquisition». *Second Language Research* 23 (2): 215–242.
- Urano, K. (2000): «Japanese adult learners' interpretation of English reflexives in embedded infinitival clauses» (<http://www.urano-ken.com/research/chubu2000.pdf>, 01.02.2008).
- Vainikka, A. & Young-Scholten, M. (1994): «Direct access to X'-Theory. Evidence from Korean and Turkish adult learners of German». *Studies in Second Language Acquisition* 15: 439–460.
- Van Ommeren, R. (2010): «Ja, jæi la an på å tåla oppdaling, ja». *En sosiolingvistisk studie av språklige praksisformer blant voksne innvandrere i Oppdal*. Upublisert masteroppgave, Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap, NTNU.
- Vikør, L. (1989): «The position of standardized vs. dialectal speech in Norway». *International Journal of Sociology of Language* 80: 41–59.
- Wakabayashi, S. (1996): «The nature of interlanguage: SLA of English reflexives». *Second Language Research* 12 (3): 266–303.
- Wakabayashi, S. (2003): «Contributions of the study of Japanese as a second language acquisition and the definition of second acquisition research». *Second Language Research* 19 (1): 76–94.
- Watanabe, E., Fuji, C., Kabuto, Y. & Murasugi, K. (2008): «Experimental evidence for the parameter resetting hypothesis: The second language acquisition of English reflexive-binding by Japanese speakers». *Nanzan Linguistics: Special Issue*: 3 (2): 263–283.
- Wells, T. L. (1998): «L2 Acquisition of English Binding Domains». I Beck, M.-L. (red.) *Morphology and its interfaces in second language knowledge*, 227–256. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Wexler, K. & M. R. Manzini (1987): «Parameters and learnability in binding theory». I Roeper & Williams (red.) *Parameter Setting*, 41–76. Dordrecht: Reidel.
- White, L. (1989): *Universal grammar and second language acquisition*. Amsterdam: John Benjamins.
- White, L. (1990/1991): «The Verb-Movement Parameter in Second Language Acquisition». *Language Acquisition* 1 (4): 337–360.
- White, L. (1995): «Input, Triggers, and Second Language Acquisition: Can Binding Be Taught?» I Eckman, F. R., Highland, D., Lee, P. W., Mileham, J. & Weber, R. R. (red.), *Second Language Acquisition Theory and Pedagogy*, 63–78. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- White, L. (2003a): *Second Language Acquisition and Universal Grammar*. Cambridge: Cambridge.
- White, L. (2003b): «On the Nature of Interlanguage Representation». I Doughty, C. J. & Long, M. H. (red.) *The Handbook of Second Language Acquisition*, 19–42. Malden, MA: Blackwell.
- White, L. (2007): «Linguistic Theory, Universal Grammar, and Second Language Acquisition». I VanPattern, B. & Williams, J. (red.) *Theories in Second Language Acquisition*, 37–55. New Jersey, London: Lawrence Erlbaum.

- White, L. (2008): «Some Puzzling Features of L2 Features». I Licerias, J. M., Zobl, H., Goodluck, H. (red.) *The Role of Formal Features in second Language Acquisition*, 22–47. New York, London: Lawrence Erlbaum.
- White, L., Hirakawa, M. & Kawasaki, T. (1996): «Effects of Instruction on Second Language Acquisition of the Japanese Long-Distance Reflexive *Zibun*». *Canadian Journal of Linguistics* 41 (3): 235–254.
- White, L., Hirakawa, M. & Kawasaki, T. (1996): «Second Language Acquisition of Long Distance Reflexives: Effects and Non-Effects of Input Manipulation». *McGill Working Papers in Linguistics* 12: 129–151.
- White, L., Bruhn-Garavito, J., Kawasaki, J. P. & Prévost, P. (1997): «The Researcher Gave the Subject a Test about Himself: Problems of Ambiguity and Preference in the Investigation of Reflexive Binding». *Language Learning* 47 (1): 145–172.
- White, L., Valenzuela, E., Kozłowska-Macgregor, M. & Leung, Y.K. I. (2004): «Gender and number agreement in non-native Spanish». *Applied Psycholinguistics* 25: 105–133.
- Whong, M., Gil, K.-H. & Marsden, H. (2013): «Introduction: Generative Second Language Acquisition and Language Pedagogy». I Whong, M., Gil, K.-H. & Marsden, H. (red.) *Universal Grammar and the Second Language Classroom*, 1–13, New York, London: Springer.
- Williams, S. & Hammarberg, B. (1998): «Language Switches in L3 Production: Implications for a Polyglot Speaking Model». *Applied Linguistics* 19 (3): 295–333.
- Yang, D.-W. (1983): «The Extended Binding Theory of Anaphors». *Language Research* 19: 169–192.
- Ying, H. G. (2003): «L2 learners' Interpretation of Reflexive Anaphora in VP-ellipsis: A Relevance Theory Perspective». I Licerias, J. M., Zobl, H. & Goodluck, H. (red.) *Proceedings to the 6th Generative Approaches to Second Language Acquisition Conference (GASLA 2002)*, 346–351. Somerville, MA: Cascadilla Proceedings Project.
- Ying H. G. (2005): «Second language learners' Interpretation of Reflexive Anaphora in VP-ellipsis: A Relevance Theory Perspective». *Language Sciences* 27: 551–570.
- Yip, V. & Tang, G. (1998): «Acquisition of English Reflexive Binding by Cantonese Learners: Testing the Positive Transfer Hypothesis». I Beck, M.-L. (red.) *Morphology and its interfaces in second language knowledge*, 165–193. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.
- Yoshikawa, T. (1993): *The acquisition of English reflexives by L2 learners*. Upublisert doktoravhandling, Indiana University.
- Yu, W. X.-F. (2000): *Chinese Reflexives*. Leuven, Paris: Orbis/Supplementa (Peeters).
- Yuan, B. (1994): «Second Language Acquisition of Reflexives Revisited». *Language* 70 (3): 539–545.
- Yuan, B. (1998): «Interpretation of binding and orientation of the Chinese reflexive *ziji* by English and Japanese speakers». *Second Language Research* 14 (4): 324–340.
- Yusa, N. (1998): «A Minimalist Approach to Second Language Acquisition». I Flynn, S., Martohardjono, G. & O'Neil, W. (red.) *The generative study of second language acquisition*, 215–238. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Zribi-Hertz, A. (1989): «Anaphor binding and narrative point of view: English reflexive pronouns in sentence and discourse». *Language* 65: 169–192.
- Zubkov, P. (2009): «Binding in Russian». Upublisert manus.
- Åfarli, T. A. (1997): *Syntaks. Setningsbygning i norsk*. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Åfarli, T. A. (2013): «On the syntax of the accusative/dative alternation in spatial PPs in Norwegian dative dialects». I Lohndal, T. (red.) *In Search of Universal Grammar. From Old Norse to Zoque*, 9–26. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

- Åfarli, T. A. & K. M. Eide (2003): *Norsk generativ syntaks*. Oslo: Novus.
- Åfarli, T. A. & Sakshaug, L. (2006): *Grammatikk: Syntaks og morfologi med norsk i sentrum*. Oslo: Samlaget.

Appendiks A

Dette appendikset inneholder undersøkelsens samtykkeerklæring, spørreskjema, luketesten, sannhetsverdievalueringstesten, tolkningsvurderingstesten, finittesten og *seg/seg selv*-testen. Den skriftlige forklaringen informantene fikk presentert er inkludert, samt relevante opplysninger om hver av testene.

Samtykkeerklæring

for deltakelse i Guro Busteruds doktorgradsprosjekt

Med dette gir jeg samtykke til at datamaterialet som samles inn i dette prosjektet kan brukes til forskningsformål. Hver informant i undersøkelsen vil få et unikt informantnummer, og datamaterialet vil være fullstendig anonymisert. Personlige opplysninger som navn, e-post osv. vil *ikke* oppbevares sammen med datamaterialet, slik at det vil være umulig å koble personinformasjon til datamaterialet. Jeg samtykker også i at datamaterialet kan brukes i forskningsformidling og undervisning.

Navn: _____

Sted: _____

Dato: _____

Spørreskjema

- (1) Navn: _____
 (2) E-post: _____
 (3) Telefon: _____
 (4) Alder (antall år): _____
 (5) Kjønn: Kvinne Mann
 (6) Utdannelse (høyeste fullførte grad, eller skole): _____
 (7) Nasjonalitet: _____
 (8) Hvilket land har du vokst opp i: _____
 (9) Hvor mange år har du bodd i Norge: _____
 (10) Har du bodd over 3 måneder i noen andre land: _____
 (11) Morsmål (hvis du vokste opp med to eller flere språk, vennligst spesifiser hvilke): _____
 (12) Hvilke andre språk snakker du? Hvis du husker det, oppgi hvor gammel du var da du begynte å snakke, lese eller skrive de forskjellige språkene. Angi også hvor mange år du har brukt på å lære hvert av språkene.

Språk	Alder da du først ble eksponert for språket			Antall år du har lært språket
	Snakke	Lese	Skrive	

- (13) Hvordan lærte du de ulike språkene? Kryss av.

	Ved å snakke med folk	Skole/undervisning	Begge deler
Språk 1			
Språk 2			
Språk 3			
Språk 4			

- (14) Hvor godt kan du de ulike språkene? Skriv navnet på språkene du snakker og oppgi hvor godt du mestrer å lese, skrive, snakke og lytte på forskjellige språkene. Bruk denne skalaen:

Veldig dårlig	Dårlig	Greit/ Funksjonelt	God	Veldig god	Innfødt nivå
1	2	3	4	5	6

Språk	Lese	Skrive	Snakke	Lytte

- (15) Er det noen andre språk som du ikke snakker selv, men som du forstår og har god kjennskap til? _____

- (16) Hvilket språk bruker du vanligvis i disse situasjonene:

Hjemme: _____

Arbeid/studier: _____

Fritid/ med venner: _____

Lese (aviser, bøker etc.): _____

Se TV/lytte til radio: _____

- (17) Hvilket språk foretrekker du å bruke i disse situasjonene:
 Hjemme: _____
 Arbeid/studier: _____
 Fritid/med venner: _____
- (18) Er det et eller flere av språkene du foretrekker å *ikke* bruke: _____
- (19) Når du snakker norsk, bruker du dialekt, eller snakker du tilnærmet slik man skriver (bokmål/nynorsk)? Hvis du snakker dialekt, spesifiser hvilken: _____
- (20) Snakker menneskene du vanligvis omgir deg med tilnærmet bokmål eller dialekt? Hvis de snakker dialekt, spesifiser hvilke(n) dialekt du hører mest: _____
- (21) Hvilket språk bruker du når du:
 a) Drømmer: _____
 b) Teller/regner inni deg: _____
- (22) Er det noe annet om deg og din språkbruk som du tror kan være interessant/relevant for meg å vite om? Vennligst skriv ned spørsmålet(ene) og svaret(ene) nedenfor.

Luketest

Denne teksten mangler forskjellige ord. Fyll inn ett ord i hver luke.

Alkoholpolitikk i Norden

Mange utlendinger _____ kommer til Norge for første gang, reagerer _____ at det er dyrt og til dels vanskelig å få tak _____ alkohol. Øl kan kjøpes i _____ dagligvarebutikker, mens vin og brennevin _____ kjøpes på Vinmonopolet. Også Sverige og Finland har et _____ alkoholmonopol, mens danskene kan kjøpe både vin og brennevin i dagligvarebutikker. _____ andre ord er alkohol lettere tilgjengelig i Danmark enn i de andre nordiske _____. Norge, Island og Sverige har _____ laveste alkoholforbruket i Europa med ca. fem liter ren alkohol per innbygger per år. Danmark og Finland _____ på europeisk mellomnivå med over ni liter. Irland har _____ største alkoholkonsumet i Europa med nesten 12 liter for hver innbygger per år.

Siden Norge _____ er medlem av EU, kan vi _____ en viss grad selv bestemme vår _____ alkoholpolitikk. I Norge er prisen på alkohol _____ enn i våre nordiske naboland som er med i EU. Høye priser skyldes høye avgifter til Staten. Myndighetene forsvarer _____ høye avgiftene med at alkohol er skadelig for helsa. _____ våre nordiske naboer kan ta med _____ nesten ubegrensede mengder alkohol fra andre EU-land, er kvotene i Norge en liter sprit og en liter vin per person over 18 år.

Mange synes dette er altfor lite og tar _____ seg litt ekstra. Det er nesten blitt _____ folkesport her i landet å lure tollmyndighetene. I tillegg smugles det store mengder sprit til Norge fra Øst- og Sør-Europa. Noe av _____ spriten har vist seg _____ være giftig, og det har ført _____ mange dødsfall i Norge.

I Danmark forklarer man de lave _____ med at danskene har felles grense med Tyskland. _____ mange reiser over grensa for å kjøpe drikkevarer, kjøper de gjerne med seg andre varer også, og det går ut over landets eget næringsliv. Finland fikk også erfare dette _____ nabolandet Estland ble medlem av EU våren 2004. Det er kort avstand _____ Finland og Estland, og de _____ myndighetene fryktet for at det ville bli en stadig større import fra Estland. _____ halverte finnene prisen på sprit for å unngå store

konsekvenser for _____ eget næringsliv. Alkoholprisene i Norge og Sverige er temmelig like. Sverige _____ imidlertid medlem av EU, og svenskene kan importere store mengder alkohol tollfritt. Med nært nabolik til Danmark og Finland vurderer svenskene nå å sette _____ alkoholprisene til dansk og finsk nivå. Norge har en lang felles grense med Sverige, og prisreduksjonen i vårt naboland kan få _____ konsekvenser her til lands, tror mange norske politikere. De frykter også mer ulovlig import _____ alkoholholdige drikkevarer. Hvis svenskene reduserer prisene _____ 40%, kommer de på linje med Danmark, mens danskene har planer _____ å senke prisene ytterligere for å komme _____ linje med Øst- og Sør-Europa. Dette er _____ dominoeffekt hvor den ene påvirkes av den _____, og vi vet ikke hvor denne utviklingen vil _____.

Det fins allerede lange tradisjoner i Norge for _____ folk i grenseområdene til Sverige handler billige varer i nabolandet. Mange trøndere tar billigbuss til _____ svenske bygda Storlien flere ganger _____ måneden for å kjøpe sprit og tobakk. Statistikk _____ at nordmenn handler for mange milliarder kroner i Sverige og andre naboland, og _____ tallet er mye høyere enn de beløpene våre naboland legger _____ i våre _____ butikker. Dette er _____ uheldig utvikling for Norge. Staten tjener på de høye alkoholavgiftene, men samtidig _____ samfunnet mange arbeidsplasser innenfor produksjons- og handelsnæringene. Økonomi er en viktig årsak til de høye avgiftene i Norge. En _____ årsak er sosial- og helsepolitikken.

Sannhetsverdievalueringstest

I denne delen av testen skal du lese korte fortellinger. Under hver fortelling står det en setning. Du skal først lese fortellingen og deretter vurdere om setningen under er sann eller ikke ut fra det som stod i fortellingen. Alle setningene er grammatikalske, så din oppgave er å **vurdere om innholdet i setningen er sant eller usant ut fra det som står i fortellingen**. Z og ZZ viser eksempler.

Z. Det var Halloween. Per hadde kledd seg ut med en skummel maske, og ringte på døra til naboen. Da naboen åpnet døra og oppdaget Per, så han forskrekket ut. Naboen slengte igjen døra med et smell.

Naboen anklager seg selv for å overraske Per.

Sant Usant

ZZ. Stian skulle kjøpe bil. Ola ble med for å hjelpe ham å velge. Stian kjøpte en rød Volvo.

Ola var med da Stian kjøpte bil til seg selv.

Sant Usant

Gitt norsk grammatikk er riktig svar *sant* for 13 setninger og *usant* for 13 setninger i denne testen.

1A: Seg selv bundet lokalt, sant (5 setninger)

1. Anne er komiker. Når Anne er på scenen forteller hun morsomme historier hun selv har opplevd. I kveld er Line publikum. Line ler godt av Annes historier.

Line hørte Anne fortelle om seg selv.

2. Karoline skal på ball. Hun har ingen kjole, og ringer en venninne for å be om råd. ”Kjøp en ny kjole”, sier venninnen.

Venninnen ber Karoline kjøpe en ny kjole til seg selv.

3. Arne har vært på ferie i Kina. Han har kjøpt en flott vase som er laget av porselen. Naboen kommer innom for å hilse på Arne. Når naboen kommer inn i stua til Arne, står Arne og stanger hodet i veggen. Han er sint, for han har nettopp mistet den dyre vasen i gulvet. Vasen er helt ødelagt.

Naboen tror at Arne er sint på seg selv.

4. Birgitte blar i gamle fotoalbum. Hun finner et gammelt klassebilde av klassen til søsteren. Birgitte klarer ikke å finne igjen søsteren på bildet, og sier til søsteren: ”Jeg klarer ikke å finne igjen deg på klassebildet. Vis meg hvor du er.”

Birgitte ber søsteren finne seg selv på bildet.

5. Henrik liker å skrive. Henrik har kjøpt en dagbok som han kan notere smarte tanker i. Egil syntes det var en god idé. Egil forteller vennene sine hva Henrik har kjøpt.

Egil fortalte at Henrik hadde kjøpt en dagbok til seg selv.

2A: Seg selv LDB ut av ikke-finitt undersetning, usant (5 setninger)

6. Espen deler kontor med en kollega. Espen liker ikke kollegaen. En dag mens Espen snakker med en kamerat på telefonen, kommer kollegaen inn i rommet. Espen merker ikke dette, og begynner å kritisere kollegaen på telefonen.

Kollegaen hørte Espen kritisere seg selv. (Lee 2008: 110)

7. Thomas hadde fått et trusselbrev i posten. Han ble veldig redd, og ringte en livvakt for å be om beskyttelse.

Thomas bad livvakten om å beskytte seg selv. (Lee 2008: 110)

8. Det har snødd mye, og Marianne trenger hjelp til å måke vekk all snøen. Marianne ringer faren og ber ham om hjelp til å måke snø.

Marianne ber faren hjelpe seg selv.

9. Jon og Kristian går tur. Kristian har veldig lyst på kaffe, men han har glemt å ta med seg lommeboka. Kristian må prøve å få Jon til å betale kaffen. Kristian overtaler Jon om at de skal gå på kafé. De går på kafé, og Jon kjøper kaffe til Kristian.

Kristian overtalte Jon til å kjøpe en kopp kaffe til seg selv.

10. Nils og Ola er på fest. Nils har møtt president Barack Obama, og Ola forteller noen venner om dette. Nils står bak døra og lytter til det Ola forteller.

Nils hørte Ola fortelle om seg selv.

2B: Seg LDB ut av ikke-finitt undersetning, sant (5 setninger)

11. Gunnar vil ikke gjøre leksene sine. Gunnar sier til Knut: "Hvis du ikke gjør leksene mine, skal jeg banke deg." Knut blir redd og gjør leksene for Gunnar.

Gunnar tvinger Knut til å gjøre lekser for seg.

12. Marit har seilt jorda rundt. I dag skal hun besøke en skoleklasse for å fortelle om dette. Læreren forteller klassen om Marit. Marit står utenfor døra og kan høre alt læreren sier.

Marit hørte læreren snakke om seg.

13. Anne er syk. Hun er veldig slapp og orker ikke å lage middag. Kanskje noen andre kan gjøre det for henne? Anne ringer til en venninne og spør henne.

Anne ber venninnen om å lage mat til seg.

14. Jon og Per går tur på fjellet. De har rotet seg bort, og diskuterer hvor de skal gå for å komme tilbake til bilen. Per er redd for at de ikke skal finne bilen før det blir mørkt. Jon er sikker på at han vet hvilken vei de bør gå, og sier: "Per, stol på meg!"

Jon ba Per om å stole på seg.

15. Lise og Veronika skulle på kino. Lise hadde ingen penger, så hun spurte om Veronika kunne betale billetten.

Lise spurte Veronika om å betale for seg på kinoen. (Wells 1998: 254)

3A: Seg selv LDB ut av finitt undersetning, usant (5 setninger)

16. David var uheldig forrige uke. David var ute og kjørte bil, og krasjet inn i gjerdet til Frank. Gjerdet ble ødelagt. Frank er sint på David. David tror Frank er sint fordi David ødela gjerdet.

David tror at Frank legger skylda på seg selv.

17. Erik og en kamerat var på fisketur. Båten krasjet med en stor stein, og begynte å synke. Erik kunne ikke svømme, og han hadde heller ikke på seg redningsvest. Kameraten reddet Erik sitt liv.

Erik er glad for at kameraten reddet seg selv. (Wells 1998: 253)

18. Henriette hadde kjøpt seg hus. Henriettes søster spurte "Har du nok penger til å kjøpe et hus?" Henriette svarte: "Selvfølgelig, sjefen min gav meg høyere lønn".

Henriette sa at sjefen ga seg selv høyere lønn. (Wells 1998: 253)

19. Julie har ikke tillit til noen. Susanne vil at hun og Julie skal være gode venner, men det vil ikke skje hvis ikke Julie kan stole på Susanne.

Susanne ønsker at Julie skal stole på seg selv. (Lee 2008: 110)

20. Trine og Nils har vært kjærester lenge. Nils har sagt at han skal gifte seg når han har funnet en kvinne han elsker. En dag spør Nils om Trine vil gifte seg med ham.

Nå vet Trine at Nils elsker seg selv.

5A: Seg selv LDB til langdistanseobjekt, usant (3 setninger)

21. Eva hadde skrevet en bok om statsministeren. På lørdag satt statsministeren i en bokhandel og signerte statsminister-boka som Eva hadde skrevet. Marit kom innom butikken for å kjøpe boka. Marit ga boka til statsministeren for å få den signert.

Marit ga statsministeren boka som Eva hadde skrevet om seg selv.

22. Ola spiller gitar i et band. Knut, som er lillebroren til trommeslageren, beundrer Ola. Trommeslageren forteller Ola om lillebroren.

Trommeslageren fortalte Ola at lillebroren beundrer seg selv.

23. Anna er ensom. Marit synes det er trist at Anna spiser middag alene hver dag. Marit bor langt fra Anna. Marit syntes det hadde vært koselig om Anna kunne spise middag hos naboen sin en gang i uka. Marit synes dette er en super idé, og ringer naboen for å spørre om hun vil invitere Anna på middag.

Marit spør naboen om Anna kan spise middag hos seg selv.

Fillers, sant

F1. Elin plukket bær i skogen. Plutselig hørte hun noen voldsomme lyder og ble redd. Etterpå så hun noen store fotspor på bakken. Kanskje de kom fra en bjørn?

Elin trodde hun hadde hørt en bjørn.

F2. Peter kjøpte julegaver til vennene sine. Han kjøpte en bok til Tom, en DVD til Egil og et skjerf til Bill.

DVD-en var til Egil.

F3. Det hadde åpnet en ny kinarestaurant. Anne hadde spist der, og hun syntes at maten var veldig god. Mari var usikker på om hun skulle spise på den nye restauranten. Mari spurte Anne om råd. Anne svarte at Mari måtte prøve restauranten, fordi maten var så god.

Anne overbeviste Mari om å prøve den nye, kinesiske restauranten.

Tolkningsvurdering

I denne delen av undersøkelsen vil jeg vite din vurdering av hvordan innholdet i setninger kan tolkes. Les først setningen og deretter spørsmålet. Vurder setningene ut fra disse kategoriene:

Naturlig

Ganske naturlig

Ganske unaturlig

Unaturlig

Se på eksemplene i W og WW før du starter:

W. Mari synes hun har verdens flotteste hund.

Kan *hun* vise tilbake til Mari?

Naturlig

Ganske naturlig

Ganske unaturlig

Unaturlig

- WW. Per gav ham autografen sin.
Kan *ham* vise tilbake til Per?
 Naturlig
 Ganske naturlig
 Ganske unaturlig
 Unaturlig

Gitt norsk grammatikk er 11 setninger *naturlige*, og 11 setninger *unaturlige*.

1A: Seg selv bundet lokalt, sant (6 setninger)

24. Espen tror at Ola er sint på seg selv. (fin)
Kan *seg selv* vise tilbake til Ola?
25. Anne vil at søsteren skal tilgi seg selv. (fin)
Kan *seg selv* vise tilbake til søsteren?
26. Jane hørte Anna snakke til seg selv. (ikke-fin)
Kan *seg selv* vise tilbake til Anna?
27. Peter overbeviste Tom om å kjøpe en PC til seg selv. (ikke-fin)
Kan *seg selv* vise tilbake til Tom?
28. Tom ba Eva om å fortelle om seg selv. (ikke-fin)
Kan *seg selv* vise tilbake til Eva?
29. Lise liker ikke at Torill er så misfornøyd med seg selv. (fin)
Kan *seg selv* vise tilbake til Torill?

1B: Seg lokalt bundet, unaturlig (3 setninger)

30. Per tror at Ole kjøpte en eske konfekt til seg.
Kan *seg* vise tilbake til Ole?
31. Jon fortalte at Stian er sint på seg.
Kan *seg* vise tilbake til Stian?
32. Jon tror at Nils hater seg.
Kan *seg* vise tilbake til Nils?

2B: Seg LDB ut av ikke-finitt setning, sant (5 setninger)

33. Per hørte de andre le av seg.
Kan *seg* vise tilbake til Per?
34. Anette ba Marit om å høre på seg.
Kan *henne* vise tilbake til Anette?
35. Knut ba Ola om å hjelpe seg.
Kan *seg* vise tilbake til Knut?
36. Tor overbeviste sjefen om å gi seg høyere lønn.
Kan *seg* vise tilbake til Tor?
37. Morten fikk Petter til å hjelpe seg.
Kan *seg* vise tilbake til Morten?

3B: Binding av seg ut av finitt undersetning, unaturlig (5 setninger)

38. Bestemoren er redd for at datteren ikke vil ta vare på seg.
Kan *seg* vise tilbake til bestemoren?

39. Jon tror at sjefen stoler på seg.
Kan *seg* vise tilbake til Jon?
40. Marit sa at Siv ga seg en radio i bursdagspresang.
Kan *seg* vise tilbake til Marit?
41. Trine tror at Nils elsker seg.
Kan *seg* vise tilbake til Trine?
42. Line vil at Kari skal tilgi seg.
Kan *seg* vise tilbake til Line?

4A: Seg selv bundet til lokalt objekt, unaturlig (5 setninger)

43. Per fortalte Ola om seg selv.
Kan *seg selv* vise tilbake til Ola?
44. Mari viste Kristin et bilde av seg selv.
Kan *seg selv* vise tilbake til Kristin?
45. Eva snakket med søsteren om seg selv.
Kan *seg selv* vise tilbake til søsteren?
46. Knut spurte ut Thomas om seg selv.
Kan *seg selv* vise tilbake til Thomas?
47. Moren fortalte barnet historier om seg selv.
Kan *seg selv* vise tilbake til barnet?

5B: Seg LDB til objekt, unaturlig (3 setninger)

48. Kari forteller Stine at naboen hater seg.
Kan *seg* vise tilbake til Stine?
49. Marit ga Anne en bok som Eva hadde skrevet om seg.
Kan *seg* vise tilbake til Anne?
50. Morten spurte skuespilleren om Kristian kunne få en autograf av seg.
Kan *seg* vise tilbake til skuespilleren?

Filler, naturlig

- F4. Anna kjøpte en bok til seg selv.
Kan *seg selv* vise tilbake til Anna?
- F5. Marit har et bilde av seg selv på veggen.
Kan *seg selv* vise tilbake til Marit?
- F6. Jon står foran speilet og barberer seg.
Kan *seg* vise tilbake til Jon?
- F7. Thomas fortet seg inn i bilen.
Kan *seg* vise tilbake til Thomas?
- F8. Vera tror at hun er den smarteste i klassen.
Kan *hun* vise tilbake til Vera?

Finittest

Fullfør setningene under ved å bruke ordene som står oppgitt over setningen. I flere av setningene må du forandre på ordene og/eller legge til flere ord for å få setningen til å høres naturlig ut. Eksempel X og XX illustrerer hvordan det kan gjøres.

X. Jon kjøpe avisen

Eva spurte *Jon om å kjøpe avisen*

XX. Jon besøke ham (Peter)

Peter håpet *at Jon skulle besøke ham*

6 verb tar finitt undersetning, 4 tar ikke-finitt undersetning.

1. Per var redd for Jon le av Mari
Mari finne veien hjem
2. Anne håper Morten le av Kari
3. Tom sa Per elske naboen
4. Eva tror ha spise middag i dag
5. Espen ha gi Eva ei bok
6. Tor vinne konkurransen
7. Marianne klarte fortelle en vits til Mari
8. Per prøver Jon kjøpe dagbok
9. Lise overbeviste Martin kjøpe en PC
10. Peter tvang _____

Seg/seg selv-test

Her blir du presentert for to setninger (a og b) som er nesten like. Jeg vil vite din vurdering av hvor naturlig eller unaturlig du synes de ulike setningene er. Vurder begge setningsparene nedenfor, og marker hvorvidt du synes setningene høres naturlig eller unaturlig ut. Se på eksemplet i Y.

- Y. a. Peter være glad. b. Peter er glad.
 naturlig unaturlig naturlig unaturlig

Testen inneholder 5 transitive verb og 5 inherent refleksive verb.

1. a. Jon skammer seg selv. b. Jon skammer seg.
2. a. Eva skynder seg selv bort til bilen. b. Eva skynder seg bort til bilen.
3. a. Marit lister seg selv inn i rommet. b. Marit lister seg inn i rommet.
4. a. Johan koser seg selv med maten. b. Johan koser seg med maten.
5. a. Morten forter seg selv ut av huset. b. Morten forter seg ut av huset.

6.	a. Eva elsker seg.	b. Eva elsker seg selv.
7.	a. Eva kritiserer seg.	b. Eva kritiserer seg selv.
8.	a. Peter hater seg.	b. Peter hater seg selv.
9.	a. Marit ler av seg.	b. Marit ler av seg selv.
10.	a. Knut er en stor fan av seg.	b. Knut er en stor fan av seg selv.

Appendiks B

T-test for parvis avhengige stikkprøver, 2BTV–3B

	Mean	Std.dev	Std. Error mean	95% CI lower	95% CI upper	t	df	Sig. (2-tailed)	Cohens d	Effect size (r)
Engelsk	,200	,941	,243	-,321	,721	,823	14	,424	,440	,215
Russisk	1,529	1,375	,333	,823	2,236	4,587	16	,000	3,443	,865
Kinesisk	1,733	1,438	,371	,937	2,529	4,670	14	,000	2,496	,78
S2 alle	1,170	1,419	,207	,754	1,587	5,653	46	,000		

Statistikk for t-test for parvis avhengige stikkprøver, 2BTV–3B

Gruppe	Mean 2B TV	Mean 3B	N 2B TV	N 3B	Std.dev. 2B TV	Std.dev. 3B	Std.Error mean 2B TV	Std.Error mean 3B
Engelsk	3,67	3,47	15	15	1,632	1,246	,422	,322
Russisk	2,177	,647	17	17	1,286	1,539	,312	,373
Kinesisk	4,47	2,73	15	15	,915	1,710	,236	,441
S2 samlet	3,38	2,21	47	47	1,609	1,922	,235	,280

T-test for parvis avhengige stikkprøver, 2BSV–3B¹

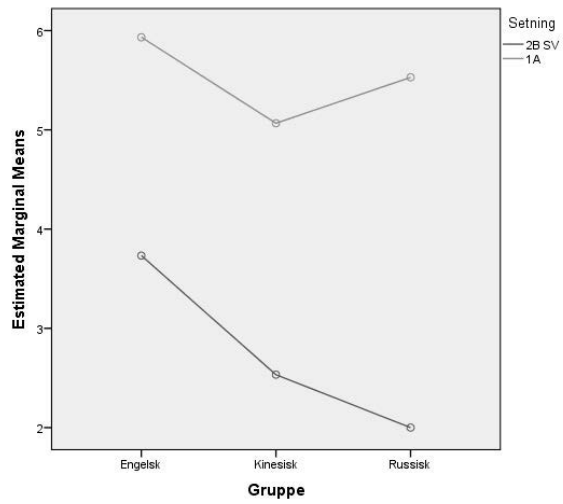
	Mean	Std.dev	Std. Error mean	95% CI lower	95% CI upper	t	df	Sig. (2-tailed)	Cohens d	Effect size (r)
Engelsk	,267	1,387	,358	-,501	1,035	,745	14	,469	,398	,195
Russisk	1,353	1,272	,308	,699	2,001	4,386	16	,000	5,099	,931
S2 alle	-,844	1,417	,250	-1,355	-,333	-3,369	31	,002		

Statistikk for for parvis avhengige stikkprøver, 2BSV–3B

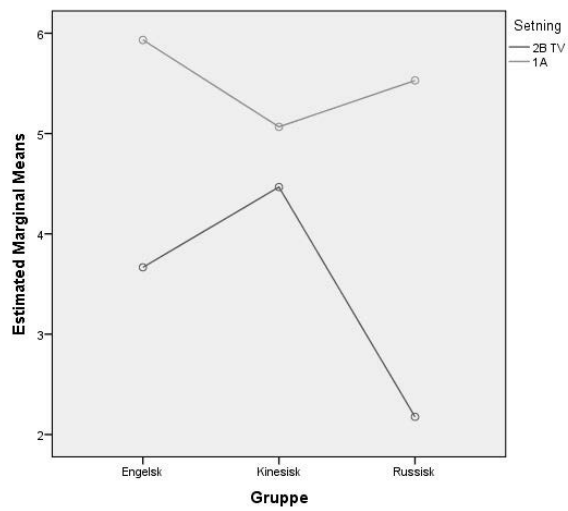
Gruppe	Mean 2B SV	Mean 3B	N 2B SV	N 3B	Std.dev. 2B SV	Std.dev. 3B	Std.Error mean 2B SV	Std.Error mean 3B
Engelsk	3,733	3,47	15	15	1,163	1,246	,300	,322
Russisk	2,00	,647	17	17	,935	1,539	,227	,373
Kinesisk	2,53	2,73	15	15	1,642	1,710	,424	,441
S2 samlet	2,72	2,21	47	47	1,440	1,922	,210	,280

¹ På grunn av avgjørelsen om kun å ta hensyn til de kinesiske informantenes resultater fra 2BTV i sammenligninger med 3B, inneholder ikke denne tabellen resultatene for den kinesiske gruppen. Den kinesiske gruppens resultater er heller ikke inkludert i S2 alle. Kinesisk: Mean: -,200, Std.dev: 1,821, Std.Error Mean: ,470, 95% CI lower: -1,208, 95% CI upper: ,808, t: -,425, df: 14, Sig. (2-tailed): ,677, Cohens d: ,227, Effect size (r): ,113. Om de kinesiske informantene inkluderes i den samlede S2-gruppen, blir resultatene som følger: Mean: ,511, Std.dev: 1,613, Std.Error Mean: ,235, 95% CI lower: ,037, 95% CI upper: ,984, t: 2,170, df: 46, Sig. (2-tailed): ,035.

RM ANOVA 2BSV-1A, ($F_{1,44} = 10,69, p < ,001$)

RM ANOVA 2BTV-1A, ($F_{1,44} = 8,54, p = ,001$).

Appendiks C

Dette appendikset inneholder tabeller med informasjon om regresjonsanalysene i kapittel 9.

Finitt LDB av seg (3B)

Jeg har lagt ved de relevante tabellene for regresjonsanalysen av 3B, både resultatene for S2-gruppene sett under ett, og resultatene for hver gruppe. Som nevnt ble resultatet det samme når jeg brukte ulike metoder. Jeg har derfor valgt å legge ved tabellene der *backward* metode er brukt, ettersom denne tabellen også inneholder informasjon om de variablene som ikke er statistisk signifikante.

Samlet S2-gruppe

Descriptive Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
3B TV	2,21	1,922	47
S1 FIN	,36	,486	47
Luketest	36,30	8,267	47
LOR	8,438	6,3425	47
InputTrø	,81	,398	47
DialektTrø	,28	,452	47
SpråkbrukFIN	6,04	3,189	47
S2 FIN	,51	,505	47

Model Summary ⁿ										
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,682 ^a	,465	,369	1,526	,465	4,849	7	39	,001	
2	,680 ^b	,463	,382	1,510	-,002	,169	1	39	,683	
3	,677 ^c	,459	,393	1,498	-,004	,324	1	40	,572	
4	,673 ^d	,453	,401	1,487	-,006	,423	1	41	,519	
5	,658 ^e	,433	,393	1,497	-,020	1,572	1	42	,217	
6	,633 ^f	,400	,373	1,522	-,032	2,461	1	43	,124	
7	,620 ^g	,384	,371	1,524	-,016	1,158	1	44	,288	2,070

a. Predictors: (Constant), S2 FIN, DialektTrø, SpråkbrukFIN, LOR, InputTrø, Luketest, S1 FIN

b. Predictors: (Constant), DialektTrø, SpråkbrukFIN, LOR, InputTrø, Luketest, S1 FIN

c. Predictors: (Constant), DialektTrø, SpråkbrukFIN, LOR, Luketest, S1 FIN

d. Predictors: (Constant), SpråkbrukFIN, LOR, Luketest, S1 FIN

e. Predictors: (Constant), LOR, Luketest, S1 FIN

f. Predictors: (Constant), Luketest, S1 FIN

g. Predictors: (Constant), S1 FIN

h. Dependent Variable: 3B TV

Coefficients ^a											
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B		Correlations		
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part
1	(Constant)	4,940	1,127		4,383	,000	2,660	7,219			
	S1 FIN	-1,042	,927	-,263	-1,124	,268	-2,918	,833	-,620	-,177	-,132
	Luketest	-,044	,038	-,189	-1,169	,250	-,120	,032	-,369	-,184	-,137
	LOR	,050	,044	,165	1,132	,265	-,039	,139	,234	,178	,133
	InputTrø	-,320	,650	-,066	-,492	,625	-1,636	,995	-,202	-,079	-,058
	DialektTrø	,450	,556	,106	,810	,423	-,674	1,575	,031	,129	,095
	SpråkbrukFIN	-,153	,143	-,254	-1,066	,293	-,443	,137	-,612	-,168	-,125
2	S2 FIN	-,229	,558	-,060	-,411	,683	-1,359	,900	-,361	-,066	-,048
	(Constant)	4,935	1,115		4,425	,000	2,681	7,190			
	S1 FIN	-1,189	,847	-,301	-1,405	,168	-2,901	,522	-,620	-,217	-,163

	Luketest	-.048	,036	-.209	-1,362	,181	-.120	,023	-.369	-.210	-.158
	LOR	,055	,042	,183	1,333	,190	-.029	,140	,234	,206	,154
	InputTrø	-.362	,636	-.075	-.570	,572	-1,647	,923	-.202	-.090	-.066
	DialektTrø	,423	,546	,100	,774	,443	-.681	1,527	,031	,122	,090
	SpråkbrukFIN	-.137	,136	-.227	-1,002	,322	-.412	,139	-.612	-.156	-.116
	(Constant)	4,775	1,070		4,462	,000	2,614	6,936			
	S1 FIN	-1,080	,818	-.273	-1,321	,194	-2,731	,572	-.620	-.202	-.152
3	Luketest	-.048	,035	-.208	-1,372	,178	-.120	,023	-.369	-.209	-.158
	LOR	,057	,041	,188	1,385	,174	-.026	,140	,234	,211	,159
	DialektTrø	,339	,522	,080	,650	,519	-.714	1,393	,031	,101	,075
	SpråkbrukFIN	-.163	,127	-.271	-1,290	,204	-.419	,092	-.612	-.198	-.148
	(Constant)	4,661	1,049		4,446	,000	2,545	6,777			
	S1 FIN	-1,119	,810	-.283	-1,382	,174	-2,754	,515	-.620	-.209	-.158
4	Luketest	-.044	,035	-.191	-1,286	,206	-.114	,025	-.369	-.195	-.147
	LOR	,061	,040	,203	1,524	,135	-.020	,143	,234	,229	,174
	SpråkbrukFIN	-.157	,125	-.261	-1,254	,217	-.411	,096	-.612	-.190	-.143
	(Constant)	4,416	1,037		4,259	,000	2,325	6,507			
	S1 FIN	-1,871	,548	-.473	-3,412	,001	-2,976	-.765	-.620	-.462	-.392
5	Luketest	-.057	,033	-.245	-1,708	,095	-.124	,010	-.369	-.252	-.196
	LOR	,064	,041	,210	1,569	,124	-.018	,145	,234	,233	,180
	(Constant)	4,182	1,043		4,009	,000	2,080	6,284			
6	S1 FIN	-2,229	,507	-.563	-4,398	,000	-3,250	-1,207	-.620	-.553	-.513
	Luketest	-.032	,030	-.138	-1,076	,288	-.092	,028	-.369	-.160	-.126
	(Constant)	3,100	,278		11,138	,000	2,539	3,661			
7	S1 FIN	-2,453	,463	-.620	-5,300	,000	-3,385	-1,521	-.620	-.620	-.620

a. Dependent Variable: 3B TV

Engelsk gruppe Regresjonsanalyse uten AO:

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
3B TV	3,47	1,246	15
Luketest	35,67	8,541	15
LOR	12,867	7,5486	15
InputTrø	,87	,352	15
DialektTrø	,53	,516	15
SpråkbrukFIN	4,47	1,885	15
S2 FIN	,47	,834	15

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,485 ^a	,235	-.339	1,442	,235	,410	6	8	,854
2	,484 ^b	,234	-.191	1,360	,000	,005	1	8	,944
3	,477 ^c	,228	-.081	1,296	-.007	,080	1	9	,784
4	,464 ^d	,215	,001	1,245	-.013	,166	1	10	,692
5	,397 ^e	,158	,018	1,235	-.057	,797	1	11	,391
6	,252 ^f	,063	-.009	1,251	-.095	1,349	1	12	,268
7	,000 ^g	,000	,000	1,246	-.063	,879	1	13	,366

a. Predictors: (Constant), S2 FIN, LOR, DialektTrø, InputTrø, SpråkbrukFIN, Luketest

b. Predictors: (Constant), S2 FIN, LOR, DialektTrø, InputTrø, Luketest

c. Predictors: (Constant), S2 FIN, LOR, DialektTrø, InputTrø

d. Predictors: (Constant), S2 FIN, DialektTrø, InputTrø

e. Predictors: (Constant), DialektTrø, InputTrø

f. Predictors: (Constant), DialektTrø

g. Predictor: (constant)

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics	
	B	Std. Error				Beta	Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance

	(Constant)	3,964	2,447		1,620	,144	-1,678	9,606					
	Luketest	-,019	,069	-,131	-,276	,790	-,179	,141	,036	-,097	-,085	,422	2,368
	LOR	,036	,088	,220	,413	,691	-,167	,240	,341	,144	,128	,336	2,979
1	InputTrø	-,866	1,496	-,245	-,579	,578	-4,316	2,583	-,174	-,201	-,179	,536	1,866
	DialektTrø	,901	,957	,373	,942	,374	-1,305	3,107	,252	,316	,291	,608	1,644
	SpråkbrukFIN	,022	,301	,033	,072	,944	-,672	,715	-,221	,026	,022	,462	2,164
	S2 FIN	-,235	,614	-,157	-,382	,712	-1,651	1,182	-,225	-,134	-,118	,566	1,767
	(Constant)	4,023	2,177		1,848	,098	-,902	8,948					
	Luketest	-,018	,063	-,121	-,282	,784	-,159	,124	,036	-,094	-,082	,462	2,165
	LOR	,033	,068	,198	,479	,644	-,122	,187	,341	,158	,140	,495	2,019
2	InputTrø	-,828	1,317	-,234	-,629	,545	-3,807	2,151	-,174	-,205	-,183	,615	1,626
	DialektTrø	,904	,901	,375	1,004	,342	-1,134	2,943	,252	,317	,293	,610	1,640
	S2 FIN	-,241	,574	-,161	-,419	,685	-1,540	1,058	-,225	-,138	-,122	,576	1,736
	(Constant)	3,569	1,399		2,552	,029	,453	6,686					
	LOR	,023	,056	,137	,408	,692	-,101	,147	,341	,128	,113	,680	1,471
3	InputTrø	-,806	1,253	-,228	-,643	,534	-3,597	1,985	-,174	-,199	-,179	,617	1,621
	DialektTrø	,867	,849	,359	1,021	,331	-1,025	2,759	,252	,307	,284	,623	1,604
	S2 FIN	-,338	,437	-,226	-,775	,456	-1,311	,635	-,225	-,238	-,215	,904	1,106
	(Constant)	4,000	,881		4,542	,001	2,062	5,938					
	InputTrø	-1,052	1,055	-,297	-,997	,340	-3,375	1,270	-,174	-,288	-,266	,804	1,244
4	DialektTrø	1,033	,716	,428	1,443	,177	-,543	2,609	,252	,399	,385	,810	1,234
	S2 FIN	-,369	,413	-,247	-,893	,391	-1,279	,541	-,225	-,260	-,239	,932	1,073
	(Constant)	4,000	,873		4,581	,001	2,097	5,903					
5	InputTrø	-1,200	1,033	-,339	-1,161	,268	-3,451	1,051	-,174	-,318	-,308	,824	1,213
	DialektTrø	,950	,704	,394	1,349	,202	-,584	2,484	,252	,363	,357	,824	1,213
6	(Constant)	3,143	,473		6,645	,000	2,121	4,165					
	DialektTrø	,607	,648	,252	,937	,366	-,792	2,006	,252	,252	,252	1,000	1,000
7	(Constant)	3,467	,322		10,776	,000	2,777	4,157					

a. Dependent Variable: 3B TV

Regresjonsanalyse med AO:

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
3B TV	3,47	1,246	15
Luketest	35,67	8,541	15
LOR	12,867	7,5486	15
InputTrø	,87	,352	15
DialektTrø	,53	,516	15
SpråkbrukFIN	4,47	1,885	15
S2 FIN	,47	,834	15
AO	31,733	10,8065	15

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,576 ^a	,332	-,336	1,440	,332	,497	7	7	,811
2	,575 ^b	,330	-,172	1,349	-,002	,018	1	7	,896
3	,573 ^c	,328	-,045	1,274	-,002	,028	1	8	,870
4	,562 ^d	,316	,043	1,219	-,012	,158	1	9	,701
5	,488 ^e	,238	,030	1,227	-,078	1,142	1	10	,310
6	,379 ^f	,144	,001	1,245	-,094	1,362	1	11	,268
7	,252 ^g	,063	-,009	1,251	-,081	1,129	1	12	,309
8	,000 ^h	,000	,000	1,246	-,063	,879	1	13	,366

a. Predictors: (Constant), AO, Luketest, SpråkbrukFIN, DialektTrø, S2 FIN, InputTrø, LOR

- b. Predictors: (Constant), AO, Luketest, SpråkbrukFIN, DialektTrø, S2 FIN, LOR
c. Predictors: (Constant), AO, Luketest, DialektTrø, S2 FIN, LOR
d. Predictors: (Constant), AO, DialektTrø, S2 FIN, LOR
e. Predictors: (Constant), AO, DialektTrø, S2 FIN
f. Predictors: (Constant), DialektTrø, S2 FIN
g. Predictors: (Constant), DialektTrø
h. Predictor: (constant)

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics		
	B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF	
1	(Constant)	1,706	3,314		,515	,623	-6,131	9,542					
	Luketest	-,019	,069	-,133	-,281	,787	-,183	,144	,036	-,105	-,087	,422	2,368
	LOR	,057	,090	,348	,635	,545	-,156	,271	,341	,234	,196	,318	3,148
	InputTrø	,252	1,860	,071	,136	,896	-4,147	4,651	-,174	,051	,042	,346	2,893
	DialektTrø	,794	,961	,329	,826	,436	-1,479	3,068	,252	,298	,255	,601	1,664
	SpråkbrukFIN	-,063	,312	-,095	-,201	,846	-,800	,675	-,221	-,076	,062	,429	2,332
	S2 FIN	-,399	,635	-,267	-,628	,550	-1,900	1,102	-,225	-,231	,194	,529	1,891
	AO	,049	,048	,421	1,009	,346	-,065	,162	,158	,356	,312	,549	1,823
2	(Constant)	1,998	2,358		,847	,421	-3,439	7,435					
	Luketest	-,021	,064	-,141	-,320	,757	-,169	,128	,036	-,112	-,093	,429	2,332
	LOR	,055	,083	,333	,663	,526	-,136	,246	,341	,228	,192	,332	3,013
	DialektTrø	,853	,805	,353	1,059	,320	-1,004	2,709	,252	,351	,306	,752	1,330
	SpråkbrukFIN	-,044	,263	-,067	-,169	,870	-,650	,561	-,221	-,059	-,049	,530	1,886
	S2 FIN	-,378	,576	-,253	-,655	,531	-1,707	,952	-,225	-,226	,190	,562	1,778
	AO	,045	,036	,387	1,234	,252	-,039	,128	,158	,400	,357	,851	1,176
3	(Constant)	1,801	1,934		,931	,376	-2,574	6,175					
	Luketest	-,023	,059	-,160	-,397	,701	-,157	,110	,036	-,131	-,108	,458	2,181
	LOR	,064	,060	,387	1,058	,317	-,073	,200	,341	,333	,289	,559	1,789
	DialektTrø	,817	,733	,338	1,114	,294	-,841	2,474	,252	,348	,304	,809	1,236
	S2 FIN	-,368	,542	-,246	-,680	,514	-1,594	,857	-,225	-,221	,186	,568	1,761
	AO	,045	,034	,387	1,305	,224	-,033	,122	,158	,399	,357	,851	1,176
4	(Constant)	1,277	1,354		,943	,368	-1,740	4,294					
	LOR	,050	,046	,301	1,068	,310	-,054	,153	,341	,320	,279	,864	1,158
	DialektTrø	,771	,693	,319	1,113	,292	-,772	2,314	,252	,332	,291	,830	1,205
	S2 FIN	-,492	,424	-,329	-1,162	,272	-1,436	,451	-,225	-,345	-,304	,851	1,175
	AO	,043	,033	,374	1,328	,214	-,029	,116	,158	,387	,347	,860	1,163
5	(Constant)	2,024	1,167		1,735	,111	-,544	4,593					
	DialektTrø	,962	,673	,399	1,428	,181	-,520	2,444	,252	,396	,376	,889	1,125
	S2 FIN	-,573	,419	-,383	-1,365	,199	-1,496	,351	-,225	-,381	,359	,879	1,138
	AO	,038	,032	,327	1,167	,268	-,033	,109	,158	,332	,307	,882	1,134
6	(Constant)	3,267	,485		6,737	,000	2,210	4,323					
	DialektTrø	,754	,659	,313	1,144	,275	-,682	2,191	,252	,314	,306	,956	1,046
	S2 FIN	-,434	,408	-,290	-1,063	,309	-1,323	,456	-,225	-,293	,284	,956	1,046
7	(Constant)	3,143	,473		6,645	,000	2,121	4,165				1,000	1,000
8	(Constant)	,607	,648	,252	,937	,366	-,792	2,006	,252	,252	,252		
	(Constant)	3,467	,322		10,776	,000	2,777	4,157					

a. Dependent Variable: 3B TV

Russisk gruppe

Regresjonsanalyse uten AO:

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
3B TV	,69	1,580	16
LOR	6,719	4,3626	16
Luketest	40,88	6,692	16
InputTrø	,94	,250	16
DialektTrø	,31	,479	16
SpråkbrukFIN	9,50	1,317	16
S2 FIN	,88	,342	16
NivåEng	4,2656	,60875	16
AOEngS2	12,375	7,2835	16
Eng ikke foretrukket	,13	,342	16

Model Summary^h

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,980 ^a	,961	,902	,494	,961	16,408	9	6	,001	
2	,980 ^b	,961	,916	,457	,000	,002	1	6	,969	
3	,980 ^c	,961	,926	,429	,000	,035	1	7	,858	
4	,979 ^d	,958	,930	,417	-,002	,503	1	8	,498	
5	,978 ^e	,957	,935	,403	-,002	,359	1	9	,564	
6	,977 ^f	,955	,939	,390	-,001	,302	1	10	,594	
7	,976 ^g	,953	,941	,384	-,003	,616	1	11	,449	2,556

a. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, InputTrø, S2 FIN, SpråkbrukFIN, DialektTrø, Luketest, NivåEng, LOR, AOEngS2

b. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, InputTrø, S2 FIN, SpråkbrukFIN, DialektTrø, Luketest, NivåEng, AOEngS2

c. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, InputTrø, S2 FIN, SpråkbrukFIN, Luketest, NivåEng, AOEngS2

d. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, S2 FIN, SpråkbrukFIN, Luketest, NivåEng, AOEngS2

e. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, S2 FIN, Luketest, NivåEng, AOEngS2

f. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, S2 FIN, Luketest, NivåEng

g. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, S2 FIN, NivåEng

h. Dependent Variable: 3B TV

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
(Constant)	-2,026	2,345		-,864	,421	-7,764	3,712					
LOR	,002	,052	,006	,040	,969	-,126	,130	-,439	,016	,003	,310	3,223
Luketest	-,027	,034	-,116	-,801	,454	-,111	,056	-,408	-,311	,065	,313	3,198
InputTrø	-,333	,603	-,053	-,552	,601	-1,807	1,142	,116	-,220	,045	,716	1,397
DialektTrø	-,046	,351	-,014	-,132	,899	-,905	,813	-,303	-,054	,011	,575	1,739
SpråkbrukFIN	,098	,146	,082	,673	,526	-,259	,455	-,337	,265	,054	,440	2,271
S2 FIN	-1,030	,431	-,223	-2,393	,054	-2,084	,023	-,077	-,699	,193	,751	1,332
NivåEng	,736	,453	,284	1,627	,155	-,371	1,843	-,601	,553	,131	,214	4,673
AOEngS2	,028	,037	,129	,753	,480	-,063	,119	,642	,294	,061	,222	4,501
Eng ikke foretrukket (Constant)	4,990	,691	1,079	7,218	,000	3,298	6,681	,942	,947	,582	,291	3,433
Luketest	-2,008	2,132		-,942	,378	-7,048	3,032					
InputTrø	-,027	,026	-,112	-1,018	,342	-,088	,035	-,408	-,359	,076	,459	2,180
	-,331	,557	-,052	-,595	,571	-1,649	,986	,116	-,219	,044	,718	1,393

	DialektTrø	-.053	,285	-.016	-,186	,858	-,727	,621	-,303	-,070	-,014	,748	1,337
	SpråkbrukFIN	,099	,134	,082	,734	,487	-,219	,417	-,337	,267	,055	,444	2,250
	S2 FIN	-1,027	,390	-,222	-2,631	,034	-1,949	-,104	-,077	-,705	,197	,784	1,276
	NivåEng	,728	,371	,280	1,964	,090	-,149	1,604	-,601	,596	,147	,274	3,654
	AOEngS2	,028	,033	,127	,836	,431	-,050	,105	,642	,301	,062	,242	4,130
	Eng ikke foretrukket (Constant)	4,978	,582	1,076	8,557	,000	3,603	6,354	,942	,955	,639	,353	2,836
	Luketest	-1,941	1,970		-,985	,353	-6,484	2,602					
	Luketest	-,027	,024	-,116	-1,132	,290	-,083	,028	-,408	-,372	-,079	,471	2,125
	InputTrø	-,358	,505	-,057	-,709	,498	-1,522	,806	,116	-,243	,050	,769	1,301
3	SpråkbrukFIN	,101	,125	,084	,806	,443	-,188	,390	-,337	,274	,056	,449	2,228
	S2 FIN	-1,049	,348	-,227	-3,011	,017	-1,852	-,246	-,077	-,729	,211	,865	1,156
	NivåEng	,719	,345	,277	2,086	,071	-,076	1,515	-,601	,593	,146	,278	3,600
	AOEngS2	,028	,031	,128	,903	,393	-,043	,099	,642	,304	,063	,243	4,120
	Eng ikke foretrukket (Constant)	4,985	,545	1,078	9,154	,000	3,729	6,241	,942	,955	,641	,354	2,826
	Luketest	-1,770	1,900		-,931	,376	-6,068	2,529					
	Luketest	-,022	,022	-,093	-,988	,349	-,072	,028	-,408	-,313	,067	,520	1,923
	SpråkbrukFIN	,068	,113	,056	,599	,564	-,188	,323	-,337	,196	,041	,523	1,912
4	S2 FIN	-1,005	,333	-,217	-3,017	,015	-1,759	-,252	-,077	-,709	,205	,893	1,120
	NivåEng	,640	,317	,247	2,018	,074	-,077	1,358	-,601	,558	,137	,310	3,223
	AOEngS2	,020	,028	,090	,705	,499	-,043	,082	,642	,229	,048	,284	3,527
	Eng ikke foretrukket (Constant)	4,973	,529	1,075	9,400	,000	3,776	6,170	,942	,953	,640	,354	2,823
	Luketest	-1,241	1,628		-,762	,464	-4,869	2,387					
	Luketest	-,014	,017	-,059	-,812	,436	-,052	,024	-,408	-,249	,053	,823	1,215
	S2 FIN	-,985	,321	-,213	-3,072	,012	-1,700	-,271	-,077	-,697	,202	,902	1,109
5	NivåEng	,601	,300	,232	2,002	,073	-,068	1,271	-,601	,535	,132	,324	3,090
	AOEngS2	,014	,025	,064	,550	,594	-,042	,070	,642	,171	,036	,321	3,116
	Eng ikke foretrukket (Constant)	4,981	,512	1,077	9,733	,000	3,840	6,121	,942	,951	,641	,354	2,822
	Luketest	-,754	1,323		-,570	,580	-3,666	2,157					
	Luketest	-,013	,016	-,055	-,785	,449	-,049	,023	-,408	-,230	,050	,832	1,202
	S2 FIN	-,969	,309	-,210	-3,136	,009	-1,650	-,289	-,077	-,687	,200	,909	1,100
6	NivåEng	,512	,244	,197	2,095	,060	-,026	1,050	-,601	,534	,134	,458	2,183
	Eng ikke foretrukket (Constant)	5,084	,461	1,099	11,031	,000	4,069	6,098	,942	,958	,703	,409	2,444
	Luketest	-1,333	1,080		-1,234	,241	-3,687	1,020					
	S2 FIN	-1,033	,293	-,223	-3,522	,004	-1,673	-,394	-,077	-,713	,221	,977	1,023
7	NivåEng	,533	,239	,206	2,232	,045	,013	1,054	-,601	,542	,140	,464	2,156
	Eng ikke foretrukket	5,200	,429	1,124	12,114	,000	4,265	6,135	,942	,961	,760	,457	2,190

a. Dependent Variable: 3B TV

Regresjonsanalyse med AO:

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
3B TV	,69	1,580	16
LOR	6,719	4,3626	16
Luketest	40,88	6,692	16
InputTrø	,94	,250	16
DialektTrø	,31	,479	16
SpråkbrukFIN	9,50	1,317	16
S2 FIN	,88	,342	16
NivåEng	4,2656	,60875	16
AOEngS2	12,375	7,2835	16
Eng ikke foretrukket	,13	,342	16
AO	24,750	7,6376	16

Model Summaryⁱ

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,980 ^a	,961	,884	,539	,961	12,407	10	5	,006	
2	,980 ^b	,961	,903	,492	,000	,000	1	5	,992	
3	,980 ^c	,961	,917	,456	,000	,020	1	6	,892	
4	,980 ^d	,961	,926	,429	,000	,068	1	7	,802	
5	,979 ^e	,958	,930	,417	-,002	,503	1	8	,498	
6	,978 ^f	,957	,935	,403	-,002	,359	1	9	,564	
7	,977 ^g	,955	,939	,390	-,001	,302	1	10	,594	
8	,976 ^h	,953	,941	,384	-,003	,616	1	11	,449	2,556

a. Predictors: (Constant), AO, InputTrø, S2 FIN, SpråkbrukFIN, NivåEng, DialektTrø, Luketest, LOR, Eng ikke foretrukket, AOEngS2

b. Predictors: (Constant), AO, InputTrø, S2 FIN, SpråkbrukFIN, NivåEng, Luketest, LOR, Eng ikke foretrukket, AOEngS2

c. Predictors: (Constant), AO, InputTrø, S2 FIN, SpråkbrukFIN, NivåEng, Luketest, Eng ikke foretrukket, AOEngS2

d. Predictors: (Constant), InputTrø, S2 FIN, SpråkbrukFIN, NivåEng, Luketest, Eng ikke foretrukket, AOEngS2

e. Predictors: (Constant), S2 FIN, SpråkbrukFIN, NivåEng, Luketest, Eng ikke foretrukket, AOEngS2

f. Predictors: (Constant), S2 FIN, NivåEng, Luketest, Eng ikke foretrukket, AOEngS2

g. Predictors: (Constant), S2 FIN, NivåEng, Luketest, Eng ikke foretrukket

h. Predictors: (Constant), S2 FIN, NivåEng, Eng ikke foretrukket

i. Dependent Variable: 3B TV

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics		
	B	Std. Error				Beta	Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
1	(Constant)	-1,993	2,564		-,777	,472	-8,584	4,598					
	LOR	,007	,062	,019	,110	,916	-,153	,166	-,439	,049	,010	,264	3,793
	Luketest	-,027	,037	-,114	-,720	,504	-,123	,069	-,408	-,306	,063	,311	3,212
	InputTrø	-,291	,690	-,046	-,422	,690	-2,064	1,481	,116	-,186	,037	,651	1,537
	DialektTrø	,005	,461	,001	,010	,992	-1,181	1,191	-,303	,004	,001	,396	2,523
	SpråkbrukFIN	,087	,170	,072	,511	,631	-,349	,522	-,337	,223	,045	,388	2,576
	S2 FIN	-1,064	,499	-,230	-2,131	,086	-2,346	,219	-,077	-,690	,188	,666	1,503
	NivåEng	,703	,521	,271	1,349	,235	-,636	2,043	-,601	,517	,119	,192	5,203
	AOEngS2	,023	,048	,105	,470	,658	-,102	,147	,642	,206	,041	,156	6,410
	Eng ikke foretrukket	4,908	,861	1,061	5,700	,002	2,695	7,121	,942	,931	,502	,224	4,472
	AO	,009	,044	,042	,198	,851	-,104	,122	,750	,088	,017	,171	5,845
2	(Constant)	-1,995	2,333		-,855	,425	-7,704	3,714					
	LOR	,006	,046	,018	,141	,892	-,106	,119	-,439	,058	,011	,400	2,500
	Luketest	-,027	,033	-,113	-,819	,444	-,106	,053	-,408	-,317	,066	,339	2,953
	InputTrø	-,291	,629	-,046	-,463	,660	-1,831	1,249	,116	-,186	,037	,651	1,536
	SpråkbrukFIN	,087	,153	,072	,569	,590	-,287	,461	-,337	,226	,046	,399	2,509
	S2 FIN	-1,061	,402	-,229	-2,640	,039	-2,045	-,078	-,077	-,733	,212	,855	1,170
	NivåEng	,704	,474	,271	1,483	,189	-,457	1,864	-,601	,518	,119	,193	5,173
	AOEngS2	,023	,043	,105	,525	,618	-,083	,129	,642	,210	,042	,161	6,204
	Eng ikke foretrukket	4,908	,783	1,061	6,270	,001	2,993	6,824	,942	,931	,504	,225	4,437
	AO	,008	,033	,041	,254	,808	-,073	,090	,750	,103	,020	,248	4,028
	(Constant)	-1,915	2,098		-,913	,392	-6,876	3,046					
3	Luketest	-,025	,027	-,105	-,903	,396	-,090	,040	-,408	-,323	,067	,412	2,428

	InputTrø	-.301	,580	-.048	-.518	,620	-1,673	1,071	,116	-.192	-	,659	1,518
	SpråkbrukFIN	,090	,140	,075	,644	,540	-.241	,421	-.337	,237	,048	,408	2,450
	S2 FIN	-1,058	,372	-.229	-2,843	,025	-1,939	-.178	-.077	-.732	-.212	,857	1,167
	NivåEng	,676	,402	,261	1,682	,136	-.274	1,627	-.601	,537	,125	,231	4,323
	AOEngS2	,022	,040	,101	,550	,599	-.072	,116	,642	,204	,041	,165	6,076
	Eng ikke foretrukket	4,881	,703	1,055	6,942	,000	3,218	6,543	,942	,934	,517	,240	4,161
	AO	,008	,031	,039	,261	,802	-.065	,081	,750	,098	,019	,250	3,994
	(Constant)	-1,941	1,970		-.985	,353	-6,484	2,602					
	Luketest	-.027	,024	-.116	-1,132	,290	-.083	,028	-.408	-.372	-	,471	2,125
	InputTrø	-.358	,505	-.057	-.709	,498	-1,522	,806	,116	-.243	-	,769	1,301
4	SpråkbrukFIN	,101	,125	,084	,806	,443	-.188	,390	-.337	,274	,056	,449	2,228
	S2 FIN	-1,049	,348	-.227	-3,011	,017	-1,852	-.246	-.077	-.729	-.211	,865	1,156
	NivåEng	,719	,345	,277	2,086	,071	-.076	1,515	-.601	,593	,146	,278	3,600
	AOEngS2	,028	,031	,128	,903	,393	-.043	,099	,642	,304	,063	,243	4,120
	Eng ikke foretrukket	4,985	,545	1,078	9,154	,000	3,729	6,241	,942	,955	,641	,354	2,826
	(Constant)	-1,770	1,900		-.931	,376	-6,068	2,529					
	Luketest	-.022	,022	-.093	-.988	,349	-.072	,028	-.408	-.313	-	,520	1,923
	SpråkbrukFIN	,068	,113	,056	,599	,564	-.188	,323	-.337	,196	,041	,523	1,912
5	S2 FIN	-1,005	,333	-.217	-3,017	,015	-1,759	-.252	-.077	-.709	-.205	,893	1,120
	NivåEng	,640	,317	,247	2,018	,074	-.077	1,358	-.601	,558	,137	,310	3,223
	AOEngS2	,020	,028	,090	,705	,499	-.043	,082	,642	,229	,048	,284	3,527
	Eng ikke foretrukket	4,973	,529	1,075	9,400	,000	3,776	6,170	,942	,953	,640	,354	2,823
	(Constant)	-1,241	1,628		-.762	,464	-4,869	2,387					
	Luketest	-.014	,017	-.059	-.812	,436	-.052	,024	-.408	-.249	-	,823	1,215
6	S2 FIN	-.985	,321	-.213	-3,072	,012	-1,700	-.271	-.077	-.697	-.202	,902	1,109
	NivåEng	,601	,300	,232	2,002	,073	-.068	1,271	-.601	,535	,132	,324	3,090
	AOEngS2	,014	,025	,064	,550	,594	-.042	,070	,642	,171	,036	,321	3,116
	Eng ikke foretrukket	4,981	,512	1,077	9,733	,000	3,840	6,121	,942	,951	,641	,354	2,822
	(Constant)	-.754	1,323		-.570	,580	-3,666	2,157					
	Luketest	-.013	,016	-.055	-.785	,449	-.049	,023	-.408	-.230	-.050	,832	1,202
7	S2 FIN	-.969	,309	-.210	-3,136	,009	-1,650	-.289	-.077	-.687	-.200	,909	1,100
	NivåEng	,512	,244	,197	2,095	,060	-.026	1,050	-.601	,534	,134	,458	2,183
	Eng ikke foretrukket	5,084	,461	1,099	11,031	,000	4,069	6,098	,942	,958	,703	,409	2,444
	(Constant)	-1,333	1,080		-1,234	,241	-3,687	1,020					
8	S2 FIN	-1,033	,293	-.223	-3,522	,004	-1,673	-.394	-.077	-.713	-.221	,977	1,023
	NivåEng	,533	,239	,206	2,232	,045	,013	1,054	-.601	,542	,140	,464	2,156
	Eng ikke foretrukket	5,200	,429	1,124	12,114	,000	4,265	6,135	,942	,961	,760	,457	2,190

a. Dependent Variable: 3B TV

Kinesisk gruppe

Regresjonsanalyse uten AO:

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
3B TV	2,73	1,710	15
LOR	6,107	4,8454	15
Luketest	31,87	7,596	15
InputTrø	,67	,488	15
DialektTrø	,00	,000	15
SpråkbrukFIN	3,73	2,314	15
S2 FIN	,33	,488	15
NivåEng	4,2833	,55795	15
AOEngS2	25,800	30,0979	15
Eng ikke foretrukket	,00	,000	15

Model Summary^h

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,681 ^a	,463	-,074	1,772	,463	,863	7	7	,575	
2	,670 ^b	,449	,037	1,678	-,014	,180	1	7	,684	
3	,667 ^c	,444	,136	1,590	-,005	,076	1	8	,790	
4	,653 ^d	,427	,197	1,532	-,017	,283	1	9	,607	
5	,624 ^e	,389	,223	1,507	-,037	,654	1	10	,438	
6	,527 ^f	,277	,157	1,570	-,112	2,018	1	11	,183	
7	,457 ^g	,208	,148	1,579	-,069	1,142	1	12	,306	2,410

a. Predictors: (Constant), AOEngS2, InputTrø, S2 FIN, LOR, NivåEng, Luketest, SpråkbrukFIN

b. Predictors: (Constant), AOEngS2, InputTrø, S2 FIN, LOR, NivåEng, SpråkbrukFIN

c. Predictors: (Constant), InputTrø, S2 FIN, LOR, NivåEng, SpråkbrukFIN

d. Predictors: (Constant), InputTrø, S2 FIN, LOR, SpråkbrukFIN

e. Predictors: (Constant), InputTrø, LOR, SpråkbrukFIN

f. Predictors: (Constant), InputTrø, LOR

g. Predictors: (Constant), InputTrø

h. Dependent Variable: 3B TV

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95.0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics		
	B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF	
1	(Constant)	2,381	4,405		,540	,606	-8,035	12,796					
	LOR	,168	,126	,475	1,328	,226	-,131	,466	,137	,449	,368	,599	1,670
	Luketest	-,041	,097	-,182	-,424	,684	-,270	,188	-,256	-,158	-	,414	2,413
	InputTrø	-,757	1,312	-,216	-,577	,582	-3,858	2,345	-,457	-,213	,160	,547	1,827
	SpråkbrukFIN	-,398	,339	-,539	1,174	-,279	-1,201	,404	-,290	-,406	,325	,364	2,750
	S2 FIN	-1,411	1,519	-,403	-,929	,384	-5,003	2,180	-,228	-,331	,257	,408	2,450
	NivåEng	,795	1,185	,259	,671	,524	-2,008	3,598	,047	,246	,186	,513	1,951
	AOEngS2	-,012	,025	-,209	-,478	,647	-,071	,047	,038	-,178	,132	,400	2,497
2	(Constant)	2,121	4,132		,513	,622	-7,408	11,650					
	LOR	,161	,119	,456	1,357	,212	-,113	,435	,137	,432	,356	,608	1,645
	InputTrø	-,890	1,207	-,254	-,737	,482	-3,672	1,893	-,457	-,252	,193	,580	1,723
	SpråkbrukFIN	-,455	,295	-,616	1,543	,161	-1,136	,225	-,290	-,479	,405	,431	2,319
	S2 FIN	-1,325	1,426	-,378	-,929	,380	-4,613	1,963	-,228	-,312	,244	,416	2,406
	NivåEng	,580	1,015	,189	,572	,583	-1,760	2,921	,047	,198	,150	,627	1,595
	AOEngS2	-,005	,017	-,084	-,275	,790	-,045	,035	,038	-,097	,072	,737	1,356
	(Constant)	2,476	3,718		,666	,522	-5,935	10,888					
3	LOR	,157	,111	,444	1,406	,193	-,095	,409	,137	,424	,349	,619	1,616
	InputTrø	-,888	1,143	-,253	-,777	,457	-3,473	1,698	-,457	-,251	,193	,580	1,723
	SpråkbrukFIN	-,459	,279	-,621	1,643	,135	-1,091	,173	-,290	-,480	,408	,432	2,314
	S2 FIN	-1,230	1,310	-,351	-,939	,372	-4,194	1,734	-,228	-,299	,233	,442	2,264
	NivåEng	,470	,884	,154	,532	,607	-1,529	2,470	,047	,175	,132	,743	1,347
	(Constant)	4,366	1,069		4,082	,002	1,983	6,748					
	LOR	,156	,107	,443	1,456	,176	-,083	,396	,137	,418	,349	,619	1,616
	InputTrø	-1,112	1,024	-,317	1,086	,303	-3,393	1,170	-,457	-,325	,260	,671	1,490
4	SpråkbrukFIN	-,414	,257	-,561	1,614	,138	-,987	,158	-,290	-,455	,386	,475	2,106
	S2 FIN	-,896	1,108	-,256	-,808	,438	-3,366	1,574	-,228	-,248	,194	,573	1,745

	(Constant)	3,846	,842		4,571	,001	1,994	5,699						
	LOR	,176	,103	,499	1,711	,115	-,050	,403	,137	,458	,403	,652	1,533	
5	InputTrø	-1,506	,886	-,430	1,700	,117	-3,456	,444	-,457	-,456	,401	,868	1,151	
	SpråkbrukFIN	-,317	,223	-,429	1,421	,183	-,809	,174	-,290	-,394	,335	,608	1,645	
	(Constant)	3,377	,806		4,189	,001	1,621	5,133						
6	LOR	,096	,090	,271	1,069	,306	-,099	,291	,137	,295	,262	,935	1,069	
	InputTrø	-1,842	,889	-,526	2,071	,061	-3,780	,096	-,457	-,513	,508	,935	1,069	
	(Constant)	3,800	,706		5,382	,000	2,275	5,325						
7	InputTrø	-1,600	,865	-,457	1,850	,087	-3,468	,268	-,457	-,457	,457	1,000	1,000	

a. Dependent Variable: 3B TV

Regresjonsanalyse med AO:

Descriptive Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
3B TV	2,73	1,710	15
LOR	6,107	4,8454	15
Luketest	31,87	7,596	15
InputTrø	,67	,488	15
DialektTrø	,00	,000	15
SpråkbrukFIN	3,73	2,314	15
S2 FIN	,33	,488	15
NivåEng	4,2833	,55795	15
AOEngS2	25,800	30,0979	15
Eng ikke foretrukket	,00	,000	15
AO	27,000	5,6946	15

Model Summaryⁱ

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,731 ^a	,535	-,086	1,782	,535	,862	8	6	,589	
2	,731 ^b	,534	,069	1,650	,000	,006	1	6	,941	
3	,707 ^c	,500	,126	1,599	-,034	,510	1	7	,498	
4	,692 ^d	,478	,189	1,540	-,022	,353	1	8	,569	
5	,653 ^e	,427	,197	1,532	-,052	,889	1	9	,370	
6	,624 ^f	,389	,223	1,507	-,037	,654	1	10	,438	
7	,527 ^g	,277	,157	1,570	-,112	2,018	1	11	,183	
8	,457 ^h	,208	,148	1,579	-,069	1,142	1	12	,306	2,410

a. Predictors: (Constant), AO, AOEngS2, InputTrø, LOR, SpråkbrukFIN, NivåEng, S2 FIN, Luketest

b. Predictors: (Constant), AO, AOEngS2, InputTrø, LOR, SpråkbrukFIN, S2 FIN, Luketest

c. Predictors: (Constant), AO, InputTrø, LOR, SpråkbrukFIN, S2 FIN, Luketest

d. Predictors: (Constant), AO, InputTrø, LOR, SpråkbrukFIN, S2 FIN

e. Predictors: (Constant), InputTrø, LOR, SpråkbrukFIN, S2 FIN

f. Predictors: (Constant), InputTrø, LOR, SpråkbrukFIN

g. Predictors: (Constant), InputTrø, LOR

h. Predictors: (Constant), InputTrø

i. Dependent Variable: 3B TV

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics		
	B	Std. Error				Beta	Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
	1	(Constant)	2,964			4,471	,663	,532	-7,975	13,904			
	LOR	,179	,128	,506	1,401	,211	-,133	,491	,137	,496	,390	,594	1,684
	Luketest	-,095	,113	-,423	-,846	,430	-,371	,180	-,256	-,327	,236	,310	3,225

	InputTrø	-.891	1,326	-.254	-.672	.527	-4,136	2,355	-.457	-.264	-	.187	.541	1,848
	SpråkbrukFIN	-.326	.350	-.441	-.932	.387	-1,181	.530	-.290	-.356	-	.260	.347	2,885
	S2 FIN	-2,109	1,691	-.602	-	.259	-6,247	2,029	-.228	-.454	-	.347	.333	3,004
	NivåEng	.108	1,390	.035	.078	.941	-3,293	3,509	.047	.032	.022	.022	.377	2,653
	AOEngS2	-.016	.025	-.288	-.643	.544	-.079	.046	.038	-.254	-	.179	.387	2,584
	AO	.155	.161	.516	.960	.374	-.240	.550	-.029	.365	.267	.267	.268	3,727
	(Constant)	3,224	2,754	-	1,171	.280	-3,287	9,736	-	-	-	-	-	-
	LOR	.178	.118	.505	1,510	.175	-.101	.457	.137	.496	.389	.389	.595	1,680
	Luketest	-.095	.104	-.421	-.910	.393	-.341	.151	-.256	-.325	-	.235	.311	3,213
	InputTrø	-.931	1,130	-.266	-.824	.437	-3,603	1,740	-.457	-.297	-	.213	.640	1,562
2	SpråkbrukFIN	-.322	.320	-.435	-	.348	-1,079	.435	-.290	-.355	-	.259	.354	2,822
	S2 FIN	-2,084	1,539	-.595	-	.218	-5,724	1,555	-.228	-.456	-	.349	.345	2,900
	AOEngS2	-.016	.022	-.275	-.714	.498	-.067	.036	.038	-.261	-	.184	.449	2,228
	AO	.162	.128	.538	1,260	.248	-.142	.465	-.029	.430	.325	.325	.365	2,740
	(Constant)	2,679	2,563	-	1,045	.327	-3,232	8,590	-	-	-	-	-	-
	LOR	.162	.112	.459	1,445	.187	-.097	.421	.137	.455	.361	.361	.617	1,620
	Luketest	-.043	.072	-.191	-.594	.569	-.210	.124	-.256	-.206	-	.148	.603	1,659
	InputTrø	-.922	1,095	-.263	-.842	.424	-3,446	1,603	-.457	-.285	-	.210	.640	1,562
3	SpråkbrukFIN	-.417	.282	-.564	-	.178	-1,068	.235	-.290	-.462	-	.369	.428	2,337
	S2 FIN	-1,786	1,435	-.510	-	.249	-5,096	1,524	-.228	-.403	-	.311	.372	2,686
	AO	.119	.110	.395	1,244	.311	-.134	.372	-.029	.357	.270	.270	.468	2,137
	(Constant)	2,336	2,406	-	1,081	.971	-3,107	7,779	-	-	-	-	-	-
	LOR	.161	.108	.455	1,485	.172	-.084	.405	.137	.444	.358	.358	.618	1,619
	InputTrø	-1,057	1,031	-.302	1,025	.332	-3,390	1,276	-.457	-.323	-	.247	.669	1,494
4	SpråkbrukFIN	-.460	.263	-.622	-	.114	-1,054	.134	-.290	-.504	-	.422	.459	2,180
	S2 FIN	-1,630	1,359	-.465	-	.261	-4,705	1,445	-.228	-.371	-	.289	.385	2,596
	AO	.088	.094	.294	1,199	.370	-.123	.300	-.029	.300	.227	.227	.597	1,675
	(Constant)	4,366	1,069	-	4,082	.002	1,983	6,748	-	-	-	-	-	-
	LOR	.156	.107	.443	1,456	.176	-.083	.396	.137	.418	.349	.349	.619	1,616
	InputTrø	-1,112	1,024	-.317	1,086	.303	-3,393	1,170	-.457	-.325	-	.260	.671	1,490
5	SpråkbrukFIN	-.414	.257	-.561	-	.138	-.987	.158	-.290	-.455	-	.386	.475	2,106
	S2 FIN	-.896	1,108	-.256	-.808	.438	-3,366	1,574	-.228	-.248	-	.194	.573	1,745
	(Constant)	3,846	.842	-	4,571	.001	1,994	5,699	-	-	-	-	-	-
	LOR	.176	.103	.499	1,711	.115	-.050	.403	.137	.458	.403	.403	.652	1,533
6	InputTrø	-1,506	.886	-.430	1,700	.117	-3,456	.444	-.457	-.456	-	.401	.868	1,151
	SpråkbrukFIN	-.317	.223	-.429	-	.183	-.809	.174	-.290	-.394	-	.335	.608	1,645
	(Constant)	3,377	.806	-	4,189	.001	1,621	5,133	-	-	-	-	-	-
	LOR	.096	.090	.271	1,069	.306	-.099	.291	.137	.295	.262	.262	.935	1,069
7	InputTrø	-1,842	.889	-.526	-	.061	-3,780	.096	-.457	-.513	-	.508	.935	1,069
	(Constant)	3,800	.706	-	5,382	.000	2,275	5,325	-	-	-	-	-	-
8	InputTrø	-1,600	.865	-.457	-	.087	-3,468	.268	-.457	-.457	-	.457	1,000	1,000

a. Dependent Variable: 3B TV

Ikke-finitt LDB av seg (2B)

Ikke-finitt LDB av seg i SV. Samlet S2-gruppe

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
2B SV	2,72	1,440	47
S1 FIN	,36	,486	47
Luketest	36,30	8,267	47
LOR	8,438	6,3425	47
InputTrø	,81	,398	47
DialektTrø	,28	,452	47
SpråkbrukFIN	6,04	3,189	47
S2 FIN	,51	,505	47

Model Summary^a

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,515 ^a	,265	,133	1,341	,265	2,010	7	39	,078	
2	,515 ^b	,265	,155	1,324	,000	,003	1	39	,957	
3	,514 ^c	,264	,174	1,309	-,001	,060	1	40	,807	
4	,509 ^d	,259	,188	1,297	-,005	,281	1	41	,599	
5	,499 ^e	,249	,197	1,291	-,010	,556	1	42	,460	
6	,468 ^f	,219	,184	1,301	-,030	1,714	1	43	,197	1,964

a. Predictors: (Constant), S2 FIN, DialektTrø, SpråkbrukFIN, LOR, InputTrø, Luketest, S1 FIN

b. Predictors: (Constant), S2 FIN, DialektTrø, SpråkbrukFIN, LOR, InputTrø, Luketest

c. Predictors: (Constant), S2 FIN, DialektTrø, SpråkbrukFIN, LOR, Luketest

d. Predictors: (Constant), DialektTrø, SpråkbrukFIN, LOR, Luketest

e. Predictors: (Constant), SpråkbrukFIN, LOR, Luketest

f. Predictors: (Constant), SpråkbrukFIN, LOR

g. Dependent Variable: 2B SV

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
(Constant)	4,355	,990		4,398	,000	2,352	6,358					
1 S1 FIN	,045	,815	,015	,055	,957	-1,604	1,693	-,382	,009	,008	,250	4,008
Luketest	-,038	,033	-,217	1,141	,261	-,105	,029	-,241	-,180	,157	,523	1,911
LOR	,062	,039	,274	1,602	,117	-,016	,141	,283	,249	,220	,646	1,548
1 InputTrø	-,125	,571	-,035	-,219	,828	-1,281	1,030	-,132	-,035	,030	,757	1,322
DialektTrø	,401	,488	,126	,820	,417	-,587	1,388	,087	,130	,113	,801	1,248
SpråkbrukFIN	-,114	,126	-,253	-,908	,370	-,369	,140	-,404	-,144	,125	,242	4,127
S2 FIN	-,238	,491	-,083	-,484	,631	-1,230	,755	-,280	-,077	,066	,636	1,573
(Constant)	4,342	,949		4,575	,000	2,424	6,260					
2 Luketest	-,038	,033	-,217	1,156	,255	-,104	,028	-,241	-,180	,157	,523	1,911
LOR	,062	,038	,273	1,625	,112	-,015	,139	,283	,249	,220	,652	1,535
2 InputTrø	-,134	,544	-,037	-,246	,807	-1,233	,965	-,132	-,039	,033	,815	1,227
DialektTrø	,399	,482	,125	,829	,412	-,574	1,372	,087	,130	,112	,804	1,244
SpråkbrukFIN	-,109	,078	-,241	1,392	,172	-,267	,049	-,404	-,215	,189	,612	1,635
S2 FIN	-,227	,447	-,080	-,508	,614	-1,131	,676	-,280	-,080	,069	,747	1,339
(Constant)	4,264	,884		4,821	,000	2,478	6,050					
3 Luketest	-,037	,032	-,214	1,158	,254	-,102	,028	-,241	-,178	,155	,525	1,906
LOR	,062	,038	,272	1,641	,109	-,014	,138	,283	,248	,220	,652	1,535

	DialektTrø	,367	,458	,115	,801	,428	-,558	1,293	,087	,124	,107	,867	1,153
	SpråkbrukFIN	-,114	,074	-,253	1,534	,133	-,264	,036	-,404	-,233	,206	,661	1,513
	S2 FIN	-,234	,441	-,082	-,530	,599	-,125	,657	-,280	-,083	,071	,750	1,334
	(Constant)	4,301	,874		4,920	,000	2,537	6,065					
	Luketest	-,043	,030	-,245	1,409	,166	-,104	,018	-,241	-,213	,187	,583	1,716
4	LOR	,069	,035	,305	1,995	,053	-,001	,139	,283	,294	,265	,755	1,324
	DialektTrø	,336	,451	,106	,746	,460	-,573	1,246	,087	,114	,099	,881	1,135
	SpråkbrukFIN	-,116	,074	-,258	1,581	,121	-,265	,032	-,404	-,237	,210	,663	1,508
	(Constant)	4,204	,860		4,888	,000	2,470	5,939					
	Luketest	-,039	,030	-,223	1,309	,197	-,099	,021	-,241	-,196	,173	,600	1,667
5	LOR	,074	,034	,326	2,185	,034	,006	,142	,283	,316	,289	,783	1,277
	SpråkbrukFIN	-,115	,073	-,254	1,568	,124	-,263	,033	-,404	-,233	,207	,664	1,507
	(Constant)	3,293	,509		6,470	,000	2,267	4,319					
6	LOR	,054	,030	,238	1,771	,083	-,007	,115	,283	,258	,236	,985	1,015
	SpråkbrukFIN	-,170	,061	-,376	2,799	,008	-,292	-,047	-,404	-,389	,373	,985	1,015

a. Dependent Variable: 2B SV

Ikke-finitt LDB av seg i TV. Samlet S2-gruppe.

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
2B TV	3,38	1,609	47
S1 FIN	,36	,486	47
Luketest	36,30	8,267	47
LOR	8,438	6,3425	47
InputTrø	,81	,398	47
DialektTrø	,28	,452	47
SpråkbrukFIN	6,04	3,189	47
S2 FIN	,51	,505	47

Model Summaryⁿ

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,655 ^a	,428	,326	1,321	,428	4,177	7	39	,002	
2	,655 ^b	,428	,343	1,305	,000	,002	1	39	,964	
3	,653 ^c	,427	,357	1,290	-,002	,116	1	40	,736	
4	,652 ^d	,425	,371	1,277	-,001	,103	1	41	,750	
5	,650 ^e	,422	,382	1,265	-,003	,209	1	42	,650	
6	,649 ^f	,421	,395	1,252	-,002	,113	1	43	,738	
7	,634 ^g	,402	,389	1,258	-,019	1,406	1	44	,242	2,224

a. Predictors: (Constant), S2 FIN, DialektTrø, SpråkbrukFIN, LOR, InputTrø, Luketest, S1 FIN

b. Predictors: (Constant), S2 FIN, DialektTrø, SpråkbrukFIN, LOR, Luketest, S1 FIN

c. Predictors: (Constant), S2 FIN, DialektTrø, SpråkbrukFIN, LOR, Luketest

d. Predictors: (Constant), S2 FIN, SpråkbrukFIN, LOR, Luketest

e. Predictors: (Constant), S2 FIN, SpråkbrukFIN, Luketest

f. Predictors: (Constant), S2 FIN, SpråkbrukFIN

g. Predictors: (Constant), SpråkbrukFIN

h. Dependent Variable: 2B TV

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
(Constant)	5,566	,976		5,704	,000	3,592	7,540					
1 S1 FIN	-.270	,803	-.081	-.336	,739	-1,894	1,355	-.571	-.054	,041	,250	4,008
Luketest	-.015	,033	-.077	-.459	,649	-.081	,051	-.370	-.073	,056	,523	1,911
LOR	,018	,038	,070	,466	,644	-.059	,095	,132	,074	,056	,646	1,548
1 InputTrø	-.026	,563	-.006	-.046	,964	-1,165	1,113	-.223	-.007	,006	,757	1,322
DialektTrø	-.160	,481	-.045	-.331	,742	-1,133	,814	-.119	-.053	,040	,801	1,248
SpråkbrukFIN	-.246	,124	-.487	-1,979	,055	-.497	,005	-.634	-.302	,240	,242	4,127
S2 FIN	-.282	,484	-.089	-.583	,563	-1,260	,696	-.326	-.093	,071	,636	1,573
(Constant)	5,555	,933		5,951	,000	3,668	7,442					
2 S1 FIN	-.260	,764	-.078	-.340	,736	-1,804	1,284	-.571	-.054	,041	,269	3,722
Luketest	-.015	,032	-.077	-.463	,646	-.080	,050	-.370	-.073	,055	,524	1,907
LOR	,018	,038	,070	,473	,639	-.058	,094	,132	,075	,056	,646	1,548
2 DialektTrø	-.165	,461	-.046	-.358	,722	-1,096	,766	-.119	-.057	,043	,853	1,172
SpråkbrukFIN	-.248	,114	-.491	-2,179	,035	-.477	-.018	-.634	-.326	,260	,282	3,552
S2 FIN	-.285	,472	-.090	-.605	,548	-1,238	,668	-.326	-.095	,072	,652	1,535
(Constant)	5,659	,872		6,489	,000	3,898	7,420					
3 Luketest	-.015	,032	-.078	-.475	,637	-.079	,049	-.370	-.074	,056	,525	1,906
LOR	,019	,037	,075	,512	,611	-.056	,094	,132	,080	,061	,652	1,535
3 DialektTrø	-.145	,452	-.041	-.321	,750	-1,058	,768	-.119	-.050	,038	,867	1,153
SpråkbrukFIN	-.277	,073	-.549	-3,774	,001	-.425	-.129	-.634	-.508	,446	,661	1,513
S2 FIN	-.343	,435	-.108	-.789	,434	-1,222	,535	-.326	-.122	,093	,750	1,334
(Constant)	5,697	,855		6,666	,000	3,972	7,422					
4 Luketest	-.016	,031	-.084	-.522	,604	-.079	,047	-.370	-.080	,061	,532	1,880
LOR	,016	,036	,065	,457	,650	-.056	,089	,132	,070	,053	,685	1,460
4 SpråkbrukFIN	-.277	,073	-.550	-3,823	,000	-.424	-.131	-.634	-.508	,447	,661	1,512
S2 FIN	-.361	,427	-.113	-.846	,402	-1,222	,500	-.326	-.129	,099	,762	1,312
(Constant)	5,663	,844		6,713	,000	3,962	7,364					
5 Luketest	-.009	,026	-.046	-.337	,738	-.062	,044	-.370	-.051	,039	,727	1,375
5 SpråkbrukFIN	-.288	,069	-.570	-4,196	,000	-.426	-.149	-.634	-.539	,486	,728	1,373
S2 FIN	-.430	,395	-.135	-1,088	,283	-1,228	,367	-.326	-.164	,126	,871	1,148
(Constant)	5,414	,403		13,435	,000	4,602	6,227					
6 SpråkbrukFIN	-.298	,061	-.590	-4,890	,000	-.420	-.175	-.634	-.593	,561	,904	1,106
S2 FIN	-.456	,384	-.143	-1,186	,242	-1,230	,319	-.326	-.176	,136	,904	1,106
(Constant)	5,317	,396		13,416	,000	4,519	6,115					
7 SpråkbrukFIN	-.320	,058	-.634	-5,505	,000	-.437	-.203	-.634	-.634	,634	1,000	1,000

a. Dependent Variable: 2B TV

Engelsk gruppe
Ikke-finitt LDB av seg i SV

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
2B SV	3,73	1,163	15
Luketest	35,67	8,541	15
LOR	12,867	7,5486	15
InputTrø	,87	,352	15
DialektTrø	,53	,516	15
SpråkbrukFIN	4,47	1,885	15
S2 FIN	,47	,834	15

Model Summary^e

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,844 ^a	,712	,495	,826	,712	3,290	6	8	,062	
2	,840 ^b	,705	,542	,787	-,006	,172	1	8	,689	
3	,833 ^c	,694	,572	,761	-,011	,345	1	9	,572	
4	,791 ^d	,625	,523	,803	-,069	2,261	1	10	,164	1,706

a. Predictors: (Constant), S2 FIN, LOR, DialektTrø, InputTrø, SpråkbrukFIN, Luketest

b. Predictors: (Constant), S2 FIN, LOR, InputTrø, SpråkbrukFIN, Luketest

c. Predictors: (Constant), S2 FIN, InputTrø, SpråkbrukFIN, Luketest

d. Predictors: (Constant), S2 FIN, InputTrø, SpråkbrukFIN

e. Dependent Variable: 2B SV

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics		
	B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF	
1	(Constant)	2,541	1,402		1,812	,108	-,693	5,774					
	Luketest	,029	,040	,216	,739	,481	-,062	,121	,048	,253	,140	,422	2,368
	LOR	,033	,050	,216	,658	,529	-,083	,150	,525	,226	,125	,336	2,979
	InputTrø	2,118	,857	,641	2,471	,039	,141	4,095	,081	,658	,469	,536	1,866
	DialektTrø	-,228	,548	-,101	-,415	,689	-,1492	1,037	,135	-,145	-,079	,608	1,644
	SpråkbrukFIN	-,372	,172	-,603	-,2159	,063	-,770	,025	-,526	-,607	,410	,462	2,164
2	S2 FIN	-,718	,352	-,515	-,2038	,076	-,1529	,094	-,452	-,585	,387	,566	1,767
	(Constant)	2,743	1,253		2,189	,056	-,091	5,577					
	Luketest	,027	,038	,200	,726	,486	-,058	,112	,048	,235	,131	,429	2,329
	LOR	,027	,046	,175	,587	,572	-,077	,131	,525	,192	,106	,368	2,715
	InputTrø	1,948	,717	,589	2,717	,024	,326	3,569	,081	,671	,492	,696	1,437
	SpråkbrukFIN	-,376	,164	-,609	-,2291	,048	-,747	-,005	-,526	-,607	,414	,463	2,159
3	S2 FIN	-,728	,335	-,522	-,2175	,058	-,1485	,029	-,452	-,587	,394	,569	1,758
	(Constant)	2,845	1,200		2,371	,039	,172	5,517					
	Luketest	,042	,028	,306	1,504	,164	-,020	,103	,048	,429	,263	,741	1,350
	InputTrø	1,975	,692	,598	2,855	,017	,434	3,516	,081	,670	,499	,699	1,431
	SpråkbrukFIN	-,432	,129	-,699	-,3341	,007	-,719	-,144	-,526	-,726	,584	,698	1,433
	S2 FIN	-,812	,292	-,582	-,2777	,020	-,1463	-,160	-,452	-,660	,486	,696	1,437
4	(Constant)	4,410	,629		7,007	,000	3,025	5,795					
	InputTrø	1,881	,727	,569	2,587	,025	,281	3,482	,081	,615	,478	,704	1,420
	SpråkbrukFIN	-,455	,135	-,737	-,3360	,006	-,753	-,157	-,526	-,712	,621	,708	1,412
	S2 FIN	-,589	,266	-,423	-,2214	,049	-,1175	-,003	-,452	-,555	,409	,936	1,068

a. Dependent Variable: 2B SV

Ikke-finitt LDB av seg i TV.

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
2B TV	3,67	1,633	15
Luketest	35,67	8,541	15
LOR	12,867	7,5486	15
InputTrø	,87	,352	15
DialektTrø	,53	,516	15
SpråkbrukFIN	4,47	1,885	15
S2 FIN	,47	,834	15

Model Summary^g

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,582 ^a	,339	-,157	1,757	,339	,683	6	8	,670	
2	,581 ^b	,338	-,030	1,657	-,001	,010	1	8	,924	
3	,579 ^c	,335	,069	1,575	-,002	,034	1	9	,858	
4	,577 ^d	,333	,151	1,505	-,003	,039	1	10	,847	
5	,570 ^e	,325	,212	1,449	-,008	,127	1	11	,728	
6	,500 ^f	,250	,193	1,467	-,075	1,329	1	12	,272	2,440

a. Predictors: (Constant), S2 FIN, LOR, DialektTrø, InputTrø, SpråkbrukFIN, Luketest

b. Predictors: (Constant), S2 FIN, LOR, DialektTrø, SpråkbrukFIN, Luketest

c. Predictors: (Constant), S2 FIN, LOR, DialektTrø, Luketest

d. Predictors: (Constant), S2 FIN, LOR, DialektTrø

e. Predictors: (Constant), S2 FIN, LOR

f. Predictors: (Constant), LOR

g. Dependent Variable: 2B TV

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95.0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
1	(Constant)	2,629	2,982		,882	,404	-4,247	9,505					
	Luketest	,017	,085	,088	,198	,848	-,178	,212	,125	,070	,057	,422	2,368
	LOR	,071	,107	,329	,663	,526	-,176	,319	,500	,228	,191	,336	2,979
	InputTrø	-,180	1,823	-,039	-,098	,924	-4,383	4,024	-,207	-,035	-,028	,536	1,866
	DialektTrø	,376	1,166	,119	,323	,755	-2,312	3,065	,141	,113	,093	,608	1,644
	SpråkbrukFIN	-,046	,366	-,053	-,126	,903	-,891	,799	-,340	-,045	-,036	,462	2,164
	S2 FIN	-,673	,749	-,344	-,899	,395	-2,399	1,053	-,350	-,303	,258	,566	1,767
2	(Constant)	2,506	2,554		,981	,352	-3,273	8,285					
	Luketest	,018	,079	,095	,229	,824	-,160	,196	,125	,076	,062	,433	2,309
	LOR	,072	,101	,333	,714	,493	-,156	,300	,500	,232	,194	,338	2,956
	DialektTrø	,321	,965	,102	,333	,747	-1,862	2,505	,141	,110	,090	,790	1,266
	SpråkbrukFIN	-,059	,323	-,068	-,184	,858	-,789	,671	-,340	-,061	-,050	,530	1,886
	S2 FIN	-,682	,701	-,348	-,972	,356	-2,268	,905	-,350	-,308	,264	,574	1,742
3	(Constant)	2,240	1,998		1,121	,288	-2,212	6,691					
	Luketest	,014	,072	,075	,198	,847	-,147	,176	,125	,063	,051	,463	2,158
	LOR	,084	,073	,388	1,147	,278	-,079	,247	,500	,341	,296	,579	1,726
	DialektTrø	,273	,883	,086	,310	,763	-1,695	2,241	,141	,097	,080	,852	1,174
	S2 FIN	-,669	,663	-,342	1,009	,337	-2,147	,809	-,350	-,304	,260	,580	1,725
4	(Constant)	2,592	,873		2,968	,013	,670	4,514					
	LOR	,093	,057	,428	1,635	,130	-,032	,217	,500	,442	,403	,886	1,129
	DialektTrø	,298	,836	,094	,356	,728	-1,541	2,137	,141	,107	,088	,869	1,151
	S2 FIN	-,590	,507	-,301	1,165	,269	-1,705	,525	-,350	-,331	,287	,907	1,103

5	(Constant)	2,650	,826		3,209	,008	,851	4,450						
	LOR	,099	,052	,456	1,898	,082	-,015	,212	,500	,481	,450	,975	1,026	
	S2 FIN	-,542	,471	-,277	1,153	,272	-1,568	,483	-,350	-,316	,273	,975	1,026	
6	(Constant)	2,274	,768		2,960	,011	,614	3,934						
	LOR	,108	,052	,500	2,083	,058	-,004	,220	,500	,500	,500	1,000	1,000	

a. Dependent Variable: 2B TV

Russisk gruppe

Ikke-finit LDB av seg i SV

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
2B SV	2,06	,929	16
LOR	6,719	4,3626	16
Luketest	40,88	6,692	16
InputTrø	,94	,250	16
DialektTrø	,31	,479	16
SpråktbrukFIN	9,50	1,317	16
S2 FIN	,88	,342	16
NivåEng	4,2656	,60875	16
AOEngS2	12,375	7,2835	16
Eng ikke foretrukket	,13	,342	16

Model Summaryⁱ

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,764 ^a	,583	-,042	,948	,583	,932	9	6	,556	
2	,764 ^b	,583	,107	,878	,000	,000	1	6	,995	
3	,763 ^c	,583	,218	,821	,000	,004	1	7	,951	
4	,761 ^d	,579	,299	,778	-,004	,067	1	8	,802	
5	,760 ^e	,577	,365	,740	-,002	,052	1	9	,825	
6	,757 ^f	,572	,417	,709	-,005	,108	1	10	,750	
7	,737 ^g	,544	,430	,701	-,029	,733	1	11	,410	
8	,661 ^h	,437	,351	,748	-,106	2,800	1	12	,120	2,340

a. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, InputTrø, S2 FIN, SpråktbrukFIN, DialektTrø, Luketest, NivåEng, LOR, AOEngS2

b. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, InputTrø, SpråktbrukFIN, DialektTrø, Luketest, NivåEng, LOR, AOEngS2

c. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, InputTrø, DialektTrø, Luketest, NivåEng, LOR, AOEngS2

d. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, InputTrø, DialektTrø, Luketest, NivåEng, LOR

e. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, InputTrø, DialektTrø, Luketest, LOR

f. Predictors: (Constant), InputTrø, DialektTrø, Luketest, LOR

g. Predictors: (Constant), InputTrø, DialektTrø, LOR

h. Predictors: (Constant), DialektTrø, LOR

i. Dependent Variable: 2B SV

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics		
	B	Std. Error				Beta	Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
1	(Constant)	-,261	4,505		-,058	,956	11,284	10,762					
	LOR	-,096	,101	-,453	-,957	,376	-,343	,150	-,341	-,364	,252	,310	3,223
	Luketest	,029	,065	,211	,447	,670	-,131	,189	-,310	,180	,118	,313	3,198
	InputTrø	1,227	1,158	,330	1,060	,330	-1,606	4,059	,305	,397	,279	,716	1,397
	DialektTrø	-1,307	,674	-,674	1,938	,101	-2,957	,343	-,497	-,621	,511	,575	1,739

	SpråkbrukFIN	-.016	,280	-.023	-.057	,956	-.702	,670	-.245	-.023	-	,440	2,271
	S2 FIN	-.005	,827	-.002	-.006	,995	-2,029	2,019	-.184	-.003	,002	,751	1,332
	NivåEng	,231	,869	,151	,266	,799	-1,896	2,358	-.208	,108	,070	,214	4,673
	AOEngS2	,013	,071	,103	,184	,860	-,161	,188	,341	,075	,048	,222	4,501
	Eng ikke foretrukket	,339	1,328	,125	,255	,807	-2,911	3,588	,394	,104	,067	,291	3,433
	(Constant)	-.259	4,154		-.062	,952	10,082	9,565					
	LOR	-.097	,091	-.453	-	,325	-,312	,119	-.341	-.371	-	,324	3,088
	Luketest	,029	,060	,211	,486	,642	-,113	,172	-.310	,181	,119	,316	3,168
	InputTrø	1,229	1,039	,331	1,183	,276	-1,228	3,685	,305	,408	,289	,762	1,312
2	DialektTrø	-1,309	,582	-.675	2,248	,059	-2,685	,068	-.497	-.648	-	,662	1,511
	SpråkbrukFIN	-.016	,256	-.023	-.063	,951	-.622	,590	-.245	-.024	,015	,451	2,216
	NivåEng	,230	,787	,151	,292	,779	-1,631	2,090	-.208	,110	,071	,224	4,465
	AOEngS2	,013	,064	,102	,202	,845	-,139	,165	,341	,076	,049	,234	4,265
	Eng ikke foretrukket	,337	1,195	,124	,282	,786	-2,488	3,162	,394	,106	,069	,309	3,241
	(Constant)	-.367	3,543		-,104	,920	-8,537	7,803					
	LOR	-.097	,085	-.457	-	,284	-,293	,098	-.341	-.376	-	,330	3,033
	Luketest	,027	,050	,198	1,149	,554	-,087	,142	-.310	,192	,127	,408	2,449
	InputTrø	1,205	,908	,324	1,327	,221	-,889	3,299	,305	,425	,303	,873	1,145
3	DialektTrø	-1,309	,545	-.675	2,404	,043	-2,565	-,053	-.497	-.648	-	,662	1,511
	NivåEng	,239	,724	,156	,330	,750	-1,431	1,909	-.208	,116	,075	,231	4,322
	AOEngS2	,015	,056	,114	,260	,802	-,114	,143	,341	,091	,059	,271	3,687
	Eng ikke foretrukket	,331	1,114	,122	,297	,774	-2,238	2,899	,394	,104	,068	,311	3,218
	(Constant)	,128	2,827		,045	,965	-6,268	6,524					
	LOR	-.104	,076	-.491	-	,201	-,276	,067	-.341	-.418	-	,369	2,709
	Luketest	,032	,044	,229	1,379	,717	-,068	,132	-.310	,232	,155	,459	2,180
	InputTrø	1,262	,834	,340	1,513	,165	-,625	3,149	,305	,450	,327	,927	1,079
4	DialektTrø	-1,327	,512	-.684	2,593	,029	-2,484	-,169	-.497	-.654	-	,672	1,488
	NivåEng	,122	,539	,080	,227	,825	-1,096	1,341	-.208	,076	,049	,375	2,667
	Eng ikke foretrukket	,388	1,033	,143	,376	,716	-1,949	2,726	,394	,124	,081	,324	3,090
	(Constant)	,637	1,640		,388	,706	-3,017	4,291					
	LOR	-.111	,067	-.521	-	,128	-,260	,038	-.341	-.464	-	,428	2,334
	Luketest	,033	,042	,241	1,658	,805	-,059	,126	-.310	,247	,166	,472	2,118
	InputTrø	1,270	,793	,342	1,602	,140	-,496	3,037	,305	,452	,330	,929	1,077
5	DialektTrø	-1,325	,487	-.683	2,722	,021	-2,409	-,240	-.497	-.652	-	,672	1,488
	Eng ikke foretrukket	,210	,641	,077	,328	,750	-1,217	1,637	,394	,103	,067	,762	1,312
	(Constant)	,682	1,566		,436	,671	-2,765	4,130					
	LOR	-.118	,061	-.555	-	,077	-,251	,015	-.341	-.507	-	,481	2,080
	Luketest	,034	,040	,245	1,951	,856	-,053	,122	-.310	,250	,169	,473	2,113
	InputTrø	1,293	,757	,348	1,708	,116	-,373	2,959	,305	,458	,337	,936	1,068
6	DialektTrø	-1,379	,439	-.711	3,140	,009	-2,345	-,412	-.497	-.687	-	,759	1,318
	(Constant)	1,819	,822		2,214	,047	,029	3,610					
	LOR	-.082	,043	-.385	-	,080	-,175	,011	-.341	-.483	-	,938	1,066
	InputTrø	1,250	,747	,337	1,912	,120	-,378	2,878	,305	,435	,326	,940	1,064
7	DialektTrø	-1,211	,388	-.624	3,117	,009	-2,057	-,364	-.497	-.669	-	,948	1,055
	(Constant)	3,046	,396		7,695	,000	2,191	3,902					
8	LOR	-.094	,045	-.444	-	,056	-,192	,003	-.341	-.503	-	,968	1,033
	DialektTrø	-1,117	,410	-.576	2,099	,017	-2,004	-,231	-.497	-.603	-	,968	1,033
	(Constant)				2,724					,567			

a. Dependent Variable: 2B SV

Ikke-finitt LDB av seg i TV

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
2B TV	2,19	1,328	16
LOR	6,719	4,3626	16
Luketest	40,88	6,692	16
InputTrø	,94	,250	16
DialektTrø	,31	,479	16
SpråkbrukFIN	9,50	1,317	16
S2 FIN	,88	,342	16
NivåEng	4,2656	,60875	16
AOEngS2	12,375	7,2835	16
Eng ikke foretrukket	,13	,342	16

Model Summary¹

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,870 ^a	,757	,392	1,035	,757	2,074	9	6	,194	
2	,870 ^b	,757	,478	,959	,000	,002	1	6	,962	
3	,866 ^c	,750	,531	,909	-,007	,197	1	7	,670	
4	,863 ^d	,745	,576	,865	-,004	,137	1	8	,721	
5	,853 ^e	,727	,591	,849	-,018	,639	1	9	,445	
6	,821 ^f	,674	,556	,885	-,053	1,949	1	10	,193	
7	,776 ^g	,602	,503	,936	-,072	2,435	1	11	,147	
8	,710 ^h	,504	,428	1,004	-,098	2,959	1	12	,111	
9	,628 ⁱ	,394	,350	1,070	-,110	2,893	1	13	,113	1,721

a. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, InputTrø, S2 FIN, SpråkbrukFIN, DialektTrø, Luketest, NivåEng, LOR, AOEngS2

b. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, InputTrø, S2 FIN, SpråkbrukFIN, DialektTrø, Luketest, NivåEng, AOEngS2

c. Predictors: (Constant), InputTrø, S2 FIN, SpråkbrukFIN, DialektTrø, Luketest, NivåEng, AOEngS2

d. Predictors: (Constant), InputTrø, S2 FIN, SpråkbrukFIN, DialektTrø, Luketest, NivåEng

e. Predictors: (Constant), InputTrø, S2 FIN, SpråkbrukFIN, Luketest, NivåEng

f. Predictors: (Constant), InputTrø, S2 FIN, SpråkbrukFIN, Luketest

g. Predictors: (Constant), S2 FIN, SpråkbrukFIN, Luketest

h. Predictors: (Constant), S2 FIN, Luketest

i. Predictors: (Constant), Luketest

j. Dependent Variable: 2B TV

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
(Constant)	8,703	4,919		1,769	,127	-3,333	20,739					
LOR	-,005	,110	-,018	-,049	,962	-,275	,264	-,456	-,020	-,010	,310	3,223
Luketest	-,046	,071	-,234	-,650	,540	-,221	,128	-,628	-,256	,131	,313	3,198
InputTrø	1,820	1,264	,343	1,440	,200	-1,273	4,913	,239	,507	,290	,716	1,397
DialektTrø	-,446	,736	-,161	-,605	,567	-2,248	1,356	-,203	-,240	,122	,575	1,739
SpråkbrukFIN	-,519	,306	-,515	-,696	,141	-1,268	,230	-,629	-,569	,342	,440	2,271
S2 FIN	1,530	,903	,394	1,693	,141	-,681	3,740	,202	,569	,341	,751	1,332
NivåEng	-,516	,949	-,237	-,544	,606	-2,839	1,806	-,396	-,217	,110	,214	4,673
AOEngS2	-,034	,078	-,185	-,433	,680	-,224	,157	,433	-,174	,087	,222	4,501

	Eng ikke foretrukket (Constant)	.512	1,450	,132	,353	,736	-3,036	4,060	,533	,143	,071	,291	3,433
	Luketest	8,657	4,472		1,936	,094	-1,916	19,231					
	InputTrø	-.048	,055	-.244	-.886	,405	-.178	,081	-.628	-.318	-.165	,459	2,180
	DialektTrø	1,817	1,169	,342	1,554	,164	-.947	4,580	,239	,507	,290	,718	1,393
	SpråkbrukFIN	-.428	,598	-.154	-.717	,497	-1,842	,986	-.203	-.261	-.134	,748	1,337
2	S2 FIN	-.521	,282	-.516	-	,107	-1,187	,146	-.629	-.572	-.344	,444	2,250
	NivåEng	1,521	,819	,391	1,846	,106	-.415	3,456	,202	,575	,346	,784	1,276
	AOEngS2	-.495	,777	-.227	-.636	,545	-2,333	1,344	-.396	-.234	-.119	,274	3,654
	Eng ikke foretrukket (Constant)	-.033	,069	-.179	-.472	,651	-.196	,131	,433	-.176	-.088	,242	4,130
	Luketest	,542	1,220	,139	,444	,670	-2,344	3,428	,533	,165	,083	,353	2,836
	InputTrø	9,267	4,036		2,296	,051	-.039	18,574					
	DialektTrø	-.054	,050	-.274	1,082	,311	-.170	,061	-.628	-.357	-.191	,488	2,049
	SpråkbrukFIN	1,840	1,107	,346	1,661	,135	-.714	4,394	,239	,506	,294	,719	1,390
	S2 FIN	-.444	,566	-.160	-.785	,455	-1,750	,861	-.203	-.267	-.139	,750	1,332
3	NivåEng	-.520	,268	-.516	1,944	,088	-1,137	,097	-.629	-.566	-.344	,444	2,250
	AOEngS2	1,582	,765	,407	2,068	,073	-.182	3,347	,202	,590	,366	,807	1,239
	Eng ikke foretrukket (Constant)	-.610	,695	-.280	-.879	,405	-2,212	,992	-.396	-.297	-.155	,308	3,243
	Luketest	-.023	,062	-.127	-.371	,721	-.167	,121	,433	-.130	-.066	,268	3,733
	InputTrø	8,135	2,507		3,245	,010	2,464	13,806					
	DialektTrø	-.060	,045	-.304	1,332	,216	-.163	,042	-.628	-.406	-.224	,543	1,841
	SpråkbrukFIN	1,670	,959	,315	1,742	,116	-.499	3,839	,239	,502	,293	,868	1,153
	S2 FIN	-.429	,537	-.155	-.799	,445	-1,644	,786	-.203	-.257	-.134	,754	1,326
4	NivåEng	-.475	,226	-.471	2,100	,065	-.986	,037	-.629	-.573	-.353	,563	1,776
	AOEngS2	1,511	,705	,389	2,145	,061	-.083	3,105	,202	,582	,361	,861	1,162
	Eng ikke foretrukket (Constant)	-.406	,400	-.186	-	,337	-1,311	,500	-.396	-.320	-.170	,840	1,191
	Luketest	8,910	2,270		3,926	,003	3,853	13,967					
	InputTrø	-.066	,044	-.334	1,512	,162	-.164	,031	-.628	-.431	-.250	,559	1,790
	DialektTrø	1,480	,912	,279	1,623	,136	-.552	3,512	,239	,457	,268	,925	1,082
5	SpråkbrukFIN	-.461	,221	-.457	2,085	,064	-.954	,032	-.629	-.550	-.344	,566	1,766
	S2 FIN	1,346	,661	,346	2,036	,069	-.127	2,820	,202	,541	,336	,942	1,062
	NivåEng	-.515	,369	-.236	1,396	,193	-1,338	,307	-.396	-.404	-.230	,952	1,051
	AOEngS2	7,114	1,949		3,651	,004	2,825	11,403					
	Eng ikke foretrukket (Constant)	-.072	,046	-.361	1,572	,144	-.172	,029	-.628	-.428	-.271	,563	1,777
	Luketest	1,483	,950	,279	1,560	,147	-.609	3,574	,239	,426	,268	,925	1,082
6	InputTrø	-.490	,230	-.486	2,136	,056	-.996	,015	-.629	-.542	-.368	,571	1,750
	SpråkbrukFIN	1,448	,685	,372	2,114	,058	-.060	2,956	,202	,537	,364	,953	1,049
	S2 FIN	8,453	1,851		4,566	,001	4,419	12,486					
	NivåEng	-.088	,047	-.443	1,878	,085	-.190	,014	-.628	-.477	-.342	,595	1,682
	AOEngS2	-.406	,236	-.403	-	,111	-.920	,108	-.629	-.445	-.313	,605	1,653
	Eng ikke foretrukket (Constant)	1,357	,722	,349	1,879	,085	-.217	2,930	,202	,477	,342	,960	1,041
	Luketest	6,665	1,643		4,056	,001	3,114	10,215					
8	SpråkbrukFIN	-.138	,040	-.694	3,485	,004	-.223	-.052	-.628	-.695	-.681	,961	1,040
	S2 FIN	1,317	,774	,339	1,701	,113	-.356	2,990	,202	,427	,332	,961	1,040
	NivåEng	7,276	1,708		4,259	,001	3,612	10,940					
9	Luketest	-.124	,041	-.628	-	,009	-.213	-.036	-.628	-.628	-.628	1,000	1,000
	AOEngS2				3,016								

a. Dependent Variable: 2B TV

Kinesisk gruppe

Ikke-finitt LDB av seg i SV

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
2B SV	2,53	1,642	15
LOR	6,107	4,8454	15
Luketest	31,87	7,596	15
InputTrø	,67	,488	15
DialektTrø	,00	,000	15
SpråkbrukFIN	3,73	2,314	15
S2 FIN	,33	,488	15
NivåEng	4,2833	,55795	15
AOEngS2	25,800	30,0979	15
Eng ikke foretrukket	,00	,000	15

Model Summary^h

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,757 ^a	,573	,145	1,518	,573	1,340	7	7	,355	
2	,756 ^b	,572	,251	1,421	-,001	,012	1	7	,915	
3	,750 ^c	,562	,319	1,355	-,010	,178	1	8	,684	
4	,727 ^d	,529	,340	1,333	-,033	,687	1	9	,429	
5	,684 ^e	,469	,324	1,350	-,060	1,281	1	10	,284	
6	,612 ^f	,375	,271	1,402	-,094	1,938	1	11	,191	
7	,565 ^g	,319	,267	1,406	-,056	1,075	1	12	,320	2,344

a. Predictors: (Constant), AOEngS2, InputTrø, S2 FIN, LOR, NivåEng, Luketest, SpråkbrukFIN

b. Predictors: (Constant), AOEngS2, InputTrø, S2 FIN, NivåEng, Luketest, SpråkbrukFIN

c. Predictors: (Constant), AOEngS2, InputTrø, S2 FIN, Luketest, SpråkbrukFIN

d. Predictors: (Constant), InputTrø, S2 FIN, Luketest, SpråkbrukFIN

e. Predictors: (Constant), InputTrø, S2 FIN, SpråkbrukFIN

f. Predictors: (Constant), InputTrø, S2 FIN

g. Predictors: (Constant), InputTrø

h. Dependent Variable: 2B SV

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics		
	B	Std. Error				Beta	Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
1	(Constant)	4,083	3,774		1,082	,315	-4,841	13,007					
	LOR	-,012	,108	-,035	-,110	,915	-,268	,244	-,211	-,042	-,027	,599	1,670
	Luketest	-,105	,083	-,486	1,267	,246	-,301	,091	-,343	-,432	,313	,414	2,413
	InputTrø	-2,405	1,124	-,715	2,140	,070	-5,062	,253	-,565	-,629	,529	,547	1,827
	SpråkbrukFIN	,475	,291	,670	1,635	,146	-,212	1,163	-,110	,526	,404	,364	2,750
	S2 FIN	1,452	1,301	,432	1,116	,301	-1,625	4,529	,119	,389	,276	,408	2,450
	NivåEng	,387	1,016	,132	,381	,714	-2,014	2,788	,233	,143	,094	,513	1,951
	AOEngS2	-,017	,021	-,313	-,802	,449	-,067	,033	,043	-,290	,198	,400	2,497
2	(Constant)	4,041	3,515		1,150	,284	-4,065	12,146					
	Luketest	-,106	,077	-,492	1,378	,205	-,284	,072	-,343	-,438	,319	,421	2,377
	InputTrø	-2,418	1,046	-,719	2,312	,050	-4,830	-,006	-,565	-,633	,535	,554	1,805
	SpråkbrukFIN	,467	,263	,658	1,778	,113	-,139	1,073	-,110	,532	,411	,391	2,560
	S2 FIN	1,472	1,207	,437	1,220	,257	-1,311	4,255	,119	,396	,282	,416	2,403
	NivåEng	,399	,946	,136	,422	,684	-1,782	2,579	,233	,147	,098	,518	1,929
	AOEngS2	-,018	,020	-,321	-,892	,398	-,063	,028	,043	-,301	,206	,414	2,417
3	(Constant)	5,219	2,034		2,566	,030	,618	9,819					

	Luketest	-.093	,067	-.428	1,388	,198	-.243	,058	-.343	-.420	,306	,511	1,958
	InputTrø	-2,600	,908	-.773	2,865	,019	-4,654	-.547	-.565	-.691	,632	,668	1,497
	SpråkbrukFIN	,469	,250	,661	1,873	,094	-.097	1,035	-.110	,530	,413	,391	2,559
	S2 FIN	1,751	,962	,520	1,820	,102	-.426	3,927	,119	,519	,401	,595	1,681
	AOEngS2	-.013	,016	-.238	-.829	,429	-.048	,022	,043	-.266	,183	,588	1,700
	(Constant)	4,178	1,575		2,653	,024	,669	7,687					
	Luketest	-.061	,053	-.280	1,132	,284	-.180	,059	-.343	-.337	,246	,769	1,300
4	InputTrø	-2,558	,892	-.760	2,867	,017	-4,545	-.570	-.565	-.672	,622	,670	1,492
	SpråkbrukFIN	,376	,221	,531	1,707	,119	-.115	,868	-.110	,475	,370	,487	2,052
	S2 FIN	1,753	,947	,521	1,851	,094	-.357	3,863	,119	,505	,402	,595	1,681
	(Constant)	2,714	,910		2,983	,012	,712	4,716					
5	InputTrø	-2,722	,891	-.809	3,054	,011	-4,684	-.761	-.565	-.677	,671	,689	1,452
	SpråkbrukFIN	,293	,211	,413	1,392	,191	-.170	,757	-.110	,387	,306	,548	1,823
	S2 FIN	1,619	,951	,481	1,701	,117	-.475	3,713	,119	,456	,374	,604	1,655
	(Constant)	3,637	,646		5,628	,000	2,229	5,046					
6	InputTrø	-2,062	,784	-.613	2,632	,022	-3,770	-.355	-.565	-.605	,601	,960	1,042
	S2 FIN	,812	,784	,241	1,037	,320	-.895	2,520	,119	,287	,237	,960	1,042
	(Constant)	3,800	,629		6,043	,000	2,442	5,158					
7	InputTrø	-1,900	,770	-.565	2,467	,028	-3,564	-.236	-.565	-.565	,565	1,000	1,000

a. Dependent Variable: 2B SV

Ikke-finitt LDB av seg i TV

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
2B TV	4,47	,915	15
LOR	6,107	4,8454	15
Luketest	31,87	7,596	15
InputTrø	,67	,488	15
DialektTrø	,00	,000	15
SpråkbrukFIN	3,73	2,314	15
S2 FIN	,33	,488	15
NivåEng	4,2833	,55795	15
AOEngS2	25,800	30,0979	15
Eng ikke foretrukket	,00	,000	15

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,559 ^a	,312	-.376	1,074	,312	,454	7	7	,840
2	,559 ^b	,312	-.204	1,004	,000	,000	1	7	,994
3	,559 ^c	,312	-.070	,947	,000	,004	1	8	,954
4	,546 ^d	,298	,017	,908	-.014	,184	1	9	,678
5	,541 ^e	,293	,100	,869	-.005	,074	1	10	,791
6	,508 ^f	,258	,134	,852	-.035	,539	1	11	,478
7	,426 ^g	,182	,119	,859	-.076	1,231	1	12	,289
8	,000 ^h	,000	,000	,915	-.182	2,889	1	13	,113

a. Predictors: (Constant), AOEngS2, InputTrø, S2 FIN, LOR, NivåEng, Luketest, SpråkbrukFIN

b. Predictors: (Constant), AOEngS2, InputTrø, LOR, NivåEng, Luketest, SpråkbrukFIN

c. Predictors: (Constant), AOEngS2, InputTrø, NivåEng, Luketest, SpråkbrukFIN

d. Predictors: (Constant), AOEngS2, InputTrø, NivåEng, Luketest

e. Predictors: (Constant), InputTrø, NivåEng, Luketest

f. Predictors: (Constant), InputTrø, NivåEng

g. Predictors: (Constant), InputTrø

h. Predictor: (constant)

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics		
	B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF	
1	(Constant)	6,569	2,669		2,461	,043	,257	12,881					
	LOR	-,004	,077	-,022	-,054	,958	-,185	,177	-,067	-,020	,017	,599	1,670
	Luketest	,043	,059	,355	,728	,490	-,096	,182	-,011	,265	,228	,414	2,413
	InputTrø	-1,002	,795	-,534	-1,260	,248	-2,881	,878	-,426	-,430	,395	,547	1,827
	SpråkbrukFIN	-,062	,206	-,157	-,302	,771	-,549	,424	-,139	-,114	,095	,364	2,750
	S2 FIN	,007	,920	,004	,008	,994	-2,170	2,184	-,213	,003	,002	,408	2,450
	NivåEng	-,630	,718	-,384	-,876	,410	-2,328	1,069	-,207	-,314	,275	,513	1,951
	AOEngS2 (Constant)	,006	,015	,198	,400	,701	-,030	,042	-,069	,149	,125	,400	2,497
	LOR	-,004	,071	-,022	-,059	,954	-,168	,159	-,067	-,021	,017	,610	1,639
	Luketest	,043	,054	,354	,784	,455	-,083	,168	-,011	,267	,230	,422	2,370
	InputTrø	-,998	,617	-,532	-1,618	,144	-2,421	,424	-,426	-,497	,474	,795	1,257
	SpråkbrukFIN	-,063	,176	-,159	-,358	,730	-,468	,342	-,139	-,126	,105	,437	2,289
	NivåEng	-,627	,572	-,382	-1,096	,305	-1,945	,692	-,207	-,361	,321	,708	1,412
	AOEngS2 (Constant)	,006	,014	,197	,441	,671	-,025	,037	-,069	,154	,129	,431	2,318
	Luketest	6,540	2,198	,350	2,975	,016	1,568	11,513	-,011	,267	,230	,431	2,320
	InputTrø	-,042	,051	,350	,832	,427	-,073	,157	-,011	,267	,230	,431	2,320
	InputTrø	-1,000	,581	-,533	-1,720	,120	-2,315	,315	-,426	-,497	,476	,796	1,255
	SpråkbrukFIN	-,067	,155	-,168	-,430	,678	-,417	,284	-,139	-,142	,119	,499	2,003
	NivåEng	-,620	,527	-,378	-1,175	,270	-1,812	,573	-,207	-,365	,325	,741	1,350
	AOEngS2 (Constant)	,006	,012	,191	,466	,652	-,022	,034	-,069	,153	,129	,455	2,198
	Luketest	6,505	2,105	,243	3,090	,011	1,814	11,196	-,011	,230	,198	,666	1,501
	InputTrø	-,029	,039	,243	,748	,472	-,058	,116	-,011	,230	,198	,666	1,501
	InputTrø	-1,044	,548	-,556	-1,905	,086	-2,265	,177	-,426	-,516	,505	,823	1,216
	NivåEng	-,547	,478	-,333	-1,143	,280	-1,613	,519	-,207	-,340	,303	,826	1,210
	AOEngS2 (Constant)	,003	,010	,086	,272	,791	-,019	,024	-,069	,086	,072	,707	1,414
	Luketest	6,509	2,015	,201	3,231	,008	2,075	10,944	-,011	,216	,186	,861	1,162
	InputTrø	-,024	,033	,201	,734	,478	-,048	,097	-,011	,216	,186	,861	1,162
	InputTrø	-1,020	,518	-,544	-1,970	,075	-2,160	,120	-,426	-,511	,500	,844	1,185
	NivåEng	-,498	,425	-,304	-1,173	,265	-1,432	,436	-,207	-,333	,298	,961	1,041
	(Constant)	7,016	1,856		3,780	,003	2,972	11,060					
	InputTrø	-,880	,472	-,469	-1,864	,087	-1,909	,148	-,426	-,474	,464	,977	1,024
	NivåEng	-,458	,413	-,279	-1,110	,289	-1,358	,441	-,207	-,305	,276	,977	1,024
	(Constant)	5,000	,384		13,010	,000	4,170	5,830				1,000	1,000
	InputTrø	-,800	,471	-,426	-1,700	,113	-1,817	,217	-,426	-,426	,426		
	(Constant)	4,467	,236		18,897	,000	3,960	4,974					

a. Dependent Variable: 2B TV

Lokal binding av seg selv til objekt (4A)

Samlet S2-gruppe

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
FireANGTV	1,3830	1,27779	47
ObjS1	,3191	,47119	47
LOR	8,438	6,3425	47
Luketest	36,30	8,267	47

Model Summary^c

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,528 ^a	,279	,228	1,12242	,279	5,539	3	43	,003	2,004
2	,503 ^b	,253	,219	1,12910	-,026	1,526	1	43	,223	

a. Predictors: (Constant), Luketest, ObjS1, LOR

b. Predictors: (Constant), Luketest, ObjS1

c. Dependent Variable: FireANGTV

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95,0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
		1	(Constant)	2,859			,769		3,717	,001	1,308	4,411	
	ObjS1	,787	,415	,290	1,896	,065	-,050	1,624	,406	,278	,246	,716	1,397
	LOR	,040	,033	,200	1,235	,223	-,026	,106	,218	,185	,160	,639	1,565
	Luketest	-,057	,022	-,369	2,595	,013	-,101	-,013	-,318	-,368	,336	,831	1,203
2	(Constant)	2,711	,764		3,547	,001	1,171	4,252					
	ObjS1	1,060	,354	,391	2,995	,004	,346	1,773	,406	,411	,390	,997	1,003
	Luketest	-,046	,020	-,297	2,277	,028	-,087	-,005	-,318	-,325	,297	,997	1,003

a. Dependent Variable: FireANGTV

Engelsk gruppe

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
4A	2,1333	1,12546	15
Luketest	35,67	8,541	15
LOR	12,867	7,5486	15
SpråkbrukFIN	4,47	1,885	15
S2 FIN	,47	,834	15

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics				
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change
1	,432 ^a	,187	-,139	1,20096	,187	,574	4	10	,688
2	,427 ^b	,182	-,041	1,14803	-,004	,052	1	10	,825
3	,406 ^c	,165	,026	1,11092	-,018	,237	1	11	,636
4	,376 ^d	,141	,075	1,08248	-,024	,343	1	12	,569
5	,000 ^e	,000	,000	1,12546	-,141	2,134	1	13	,168

a. Predictors: (Constant), S2 FIN, LOR, SpråkbrukFIN, Luketest

b. Predictors: (Constant), S2 FIN, LOR, SpråkbrukFIN

c. Predictors: (Constant), S2 FIN, LOR

d. Predictors: (Constant), S2 FIN

e. Predictor: (constant)

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95.0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics		
	B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF	
1	(Constant)	1,198	1,819		,658	,525	-2,856	5,252					
	Luketest	,013	,057	,098	,227	,825	-,114	,140	-,025	,072	,065	,435	2,301
	LOR	,028	,070	,186	,396	,700	-,128	,183	,212	,124	,113	,370	2,703
	SpråkbrukFIN	,086	,225	,144	,382	,711	-,416	,588	-,065	,120	,109	,572	1,748
	S2 FIN	-,572	,503	-,424	1,137	-,282	-1,692	,548	-,376	-,338	-,324	,587	1,705
2	(Constant)	1,430	1,439		,994	,342	-1,738	4,598					
	LOR	,038	,051	,255	,745	,472	-,074	,150	,212	,219	,203	,636	1,573
	SpråkbrukFIN	,100	,206	,168	,487	,636	-,354	,555	-,065	,145	,133	,622	1,607
	S2 FIN	-,501	,377	-,371	1,328	-,211	-1,331	,329	-,376	-,372	,362	,952	1,050
3	(Constant)	2,054	,633		3,244	,007	,674	3,434					
	LOR	,023	,040	,156	,586	,569	-,063	,110	,212	,167	,154	,975	1,026
	S2 FIN	-,473	,361	-,351	1,312	-,214	-1,259	,313	-,376	-,354	,346	,975	1,026
4	(Constant)	2,370	,323		7,337	,000	1,672	3,068					
	S2 FIN	-,507	,347	-,376	1,461	-,168	-1,256	,243	-,376	-,376	-,376	1,000	1,000
5	(Constant)	2,133	,291		7,341	,000	1,510	2,757					

a. Dependent Variable: 4A

Russisk gruppe

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
4A	,6250	,95743	16
LOR	6,719	4,3626	16
Luketest	40,88	6,692	16
SpråkbrukFIN	9,50	1,317	16
S2 FIN	,88	,342	16
NivåEng	4,2656	,60875	16
AOEngS2	12,375	7,2835	16
Eng ikke foretrukket	,13	,342	16

Model Summary^a

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,947 ^a	,896	,806	,42179	,896	9,898	7	8	,002	
2	,946 ^b	,895	,825	,40013	-,001	,099	1	8	,761	
3	,940 ^c	,884	,826	,39915	-,011	,951	1	9	,355	1,485

a. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, S2 FIN, SpråkbrukFIN, LOR, Luketest, AOEngS2, NivåEng

b. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, S2 FIN, LOR, Luketest, AOEngS2, NivåEng

c. Predictors: (Constant), Eng ikke foretrukket, S2 FIN, LOR, Luketest, NivåEng

d. Dependent Variable: 4A

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95.0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics		
	B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF	
1	(Constant)	,522	1,991		,262	,800	-4,069	5,114					
	LOR	,111	,039	,508	2,844	,022	,021	,202	-,226	,709	,323	,406	2,464
	Luketest	-,082	,026	-,575	3,154	,014	-,142	-,022	-,507	-,745	-,359	,389	2,571
	SpråkbrukFIN	-,036	,115	-,050	-,315	,761	-,302	,229	-,317	-,111	,036	,517	1,936
	S2 FIN	,637	,338	,227	1,885	,096	-,142	1,416	,255	,555	,214	,890	1,123

	NivåEng	,576	,371	,366	1,552	,159	-,280	1,433	-,418	,481	,177	,232	4,308
	AOEngS2	-,029	,029	-,217	-,977	,357	-,096	,039	,347	-,326	,111	,262	3,824
	Eng ikke foretrukket (Constant)	3,206	,572	1,144	5,602	,001	1,886	4,526	,764	,893	,637	,310	3,222
	LOR	,260	1,716	,152	,883	-,3623	4,143	-,194	-,226	,705	,321	,411	2,434
	Luketest	-,086	,022	-,602	3,933	,003	-,136	-,037	-,507	-,795	,424	,497	2,013
2	S2 FIN	,627	,319	,224	1,964	,081	-,095	1,349	,255	,548	,212	,898	1,113
	NivåEng	,590	,350	,375	1,688	,126	-,201	1,382	-,418	,490	,182	,236	4,246
	AOEngS2	-,026	,026	-,197	-,975	,355	-,086	,034	,347	-,309	,105	,287	3,490
	Eng ikke foretrukket (Constant)	3,195	,542	1,140	5,896	,000	1,969	4,421	,764	,891	,636	,312	3,210
	LOR	-,734	1,378	-,532	,606	-,3803	2,336	-,199	-,226	,742	,377	,460	2,173
	Luketest	-,122	,035	,555	3,500	,006	,044	,199	-,226	,742	,377	,460	2,173
3	Luketest	-,092	,021	-,644	4,397	,001	-,139	-,045	-,507	-,812	,473	,540	1,853
	S2 FIN	,594	,317	,212	1,876	,090	-,111	1,299	,255	,510	,202	,908	1,101
	NivåEng	,798	,277	,507	2,878	,016	,180	1,415	-,418	,673	,310	,373	2,679
	Eng ikke foretrukket	3,084	,529	1,100	5,835	,000	1,907	4,262	,764	,879	,628	,326	3,068

a. Dependent Variable: 4A

Kinesisk gruppe

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
4A	1,4667	1,35576	15
LOR	6,107	4,8454	15
Luketest	31,87	7,596	15
SpråkbrukFIN	3,73	2,314	15
S2 FIN	,33	,488	15
NivåEng	4,2833	,55795	15
AOEngS2	25,800	30,0979	15
Eng ikke foretrukket	,00	,000	15

Model Summary¹

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,615 ^a	,378	-,088	1,41442	,378	,810	6	8	,590	
2	,611 ^b	,373	,024	1,33923	-,005	,069	1	8	,800	
3	,584 ^c	,341	,077	1,30222	-,032	,455	1	9	,517	
4	,556 ^d	,309	,120	1,27162	-,032	,489	1	10	,500	
5	,521 ^e	,271	,150	1,25018	-,038	,599	1	11	,455	2,032

a. Predictors: (Constant), AOEngS2, LOR, NivåEng, S2 FIN, Luketest, SpråkbrukFIN

b. Predictors: (Constant), AOEngS2, LOR, S2 FIN, Luketest, SpråkbrukFIN

c. Predictors: (Constant), AOEngS2, S2 FIN, Luketest, SpråkbrukFIN

d. Predictors: (Constant), AOEngS2, S2 FIN, SpråkbrukFIN

e. Predictors: (Constant), S2 FIN, SpråkbrukFIN

f. Dependent Variable: 4A

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95.0% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics	
	B	Std. Error				Beta	Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance
1	(Constant)	5,125	3,372	1,520	,167	-,2651	12,901					
	LOR	,059	,100	,211	,588	-,573	,172	,011	,203	,164	,606	1,650
	Luketest	-,042	,075	-,234	,558	-,592	,215	-,229	-,193	,155	,439	2,276

	SpråkbrukFIN	-.254	,254	-.433	-.998	,347	-.841	,333	-.276	-.333	-.278	,412	2,425
	S2 FIN	-1,199	1,006	-.431	1,192	,268	-3,518	1,121	-.252	-.388	,332	,593	1,686
	NivåEng	-.227	,868	-.094	-.262	,800	-2,230	1,775	-.353	-.092	,073	,609	1,643
	AOEngS2	-.014	,020	-.312	-.717	,494	-.059	,031	-.194	-.246	,200	,411	2,435
	(Constant)	4,439	2,008		2,211	,054	-.104	8,981					
	LOR	,063	,094	,226	,675	,517	-.149	,275	,011	,219	,178	,622	1,607
	Luketest	-.049	,066	-.276	-.746	,475	-.198	,100	-.229	-.241	,197	,510	1,959
2	SpråkbrukFIN	-.247	,240	-.421	1,031	,330	-.789	,295	-.276	-.325	,272	,417	2,397
	S2 FIN	-1,304	,873	-.469	1,493	,170	-3,280	,672	-.252	-.445	,394	,705	1,418
	AOEngS2	-.017	,016	-.374	1,077	,310	-.052	,019	-.194	-.338	,284	,579	1,727
	(Constant)	4,467	1,952		2,288	,045	,117	8,816					
	Luketest	-.045	,064	-.250	-.699	,500	-.187	,098	-.229	-.216	,180	,516	1,938
3	SpråkbrukFIN	-.191	,219	-.326	-.874	,403	-.678	,296	-.276	-.266	,224	,474	2,110
	S2 FIN	-1,406	,836	-.506	1,682	,124	-3,270	,457	-.252	-.470	,432	,727	1,375
	AOEngS2	-.015	,015	-.342	1,023	,331	-.049	,018	-.194	-.308	,262	,590	1,695
	(Constant)	3,259	,889		3,666	,004	1,303	5,216					
	SpråkbrukFIN	-.283	,171	-.483	1,658	,125	-.658	,093	-.276	-.447	,416	,742	1,347
4	S2 FIN	-1,499	,806	-.540	1,860	,090	-3,274	,275	-.252	-.489	,466	,746	1,340
	AOEngS2	-.009	,012	-.204	-.774	,455	-.035	,017	-.194	-.227	,194	,904	1,107
	(Constant)	3,074	,842		3,652	,003	1,240	4,908					
5	SpråkbrukFIN	-.305	,165	-.521	1,849	,089	-.665	,054	-.276	-.471	,456	,765	1,308
	S2 FIN	-1,402	,783	-.505	1,791	,099	-3,109	,304	-.252	-.459	,441	,765	1,308

a. Dependent Variable: 4A

Appendiks D

Tabellene i dette appendikset inneholder informasjon om hvilke testsetninger hver enkelt informant aksepterte for setningstype ikke-finitt LDB av *seg* (2B), finitt LDB av *seg* (3B), LDB av *seg selv* til objekt (5A), LDB av *seg* til objekt (5B), lokal binding av *seg selv* til objekt (4A), ikke-finitt LDB av *seg selv* (2A), og finitt LDB av *seg selv* (3A). Setningstypene som sammenlignes, er oppgitt i samme tabell.

Individuelle data for ikke-finitt LDB av *seg* (2B) i TV og SV og finitt LDB av *seg* (3B)

Engelske informanter

	Ikke-finitt LDB av <i>seg</i> (2BSV)	Ikke-finitt LDB av <i>seg</i> (2BTV)	Finitt LDB av <i>seg</i> (3B)
E1	11	36,37	40,41
E2	11,13,14,15	34,36	38,40,41
E3	11,12,13,14	33,34,35,36,37	38,39,40,41
E4	11,12,13,15	33,34,35,36,37	38,39,41,42
E5	11,13,14		41,42
E6	11,12,13,14,15	33,34,35,36,37	39,40,41,42
E7	11,12,13,14	33,34,35,36,37	38,39,41,42
E8	11,13	33,34,35,37	38,40,41,42
E9	11, 12,13,14,15	34,35,36,37	38,39,40,41,42
E10	11,13,14,15	33,34,35,36,37	38,39,40,41,42
E11	11,12,13,14,15	35,36	40
E12	11,13,15	33,35,36,37	39,40,42
E13	11,13,14	33,36	39,40
E14	11,12,13,14,15	33,34,35,36,37	38,39,40,41,42
E15	11,12,13,14,15	33,34,35,36,37	39,40,41,42

Russiske informanter

	Ikke-finitt LDB av <i>seg</i> (2BSV)	Ikke-finitt LDB av <i>seg</i> (2BTV)	Finitt LDB av <i>seg</i> (3B)
R1	11		
R2	11,13,14,15	34,35,37	39,40
R3	11	37	
R4	11,13	34,35,36,37	
R5	11,15	35,36,37	
R6	11	34,35,37	
R7	11,13,15	34,36,37	
R8	11	36,37	
R9	11,13	36,37	
R10	13,14	36,37	
R11	11,12,15	33,34,35,36,37	38,39,40,41
R12	11	37	
R13	11,12	37	
R14	11,13,14	34,35	
R15	13	36	
R16	11,13,14	33,35,37	38,39,40,41,42
R17	13,14	37	

Kinesiske informanter

	Ikke-finitt LDB av <i>seg</i> (2BSV)	Ikke-finitt LDB av <i>seg</i> (2BTV)	Finitt LDB av <i>seg</i> (3B)
K1	11,13,14,15	34,35,36,37	40
K2	11,	33,34,35,36	38,39,40,41
K3	11	33,34,35,36,37	
K4	12,13,15	33,34,35,36,37	39,40,41
K5	11,12,13,14,15	33,34,35,36,37	39,40,41
K6	11,12,13,14,15	33,34,35,36,37	38,39,40,41,42
K7	11,13,15	33,34,35,36,37	38,40,41
K8	11	33,34,35,37	41
K9	13	33,34,35,36,37	38,39,40,41,42
K10	11,12,14	33,34,35,36,37	38,39,40,42
K11	11	33,34,35,36,37	40,41
K12	13	36,37	
K13	11,13,14,15	33,36,37	38,42
K14	11,13	33,34,35,36,37	38,40,41
K15	11,12,13,14,15	33,34,35,36,37	38,39,40,41,42

Norsk kontrollgruppe

	Ikke-finitt LDB av <i>seg</i> (2BSV)	Ikke-finitt LDB av <i>seg</i> (2BTV)	Finitt LDB av <i>seg</i> (3B)
N1	11,12,13,14,15	33,34,35,36,37	39,40,41,42
N2	11,13,14	33,36	38,39
N3	11,13,14,15	33,34,35,36,37	39,41,42
N4	11,12,13,14	33,34,35,37	
N5	11,12,13,14,15	33,35,36,37	39,40,42
N6	11,12,13	34,35,36,37	
N7	11,13	33,34,35,37	42
N8	11,12,13,14,15	33,34,35,37	42
N9	11,12,13,14,15	33,34,35,36,37	
N10	11,12,13,14,15	33,35,37	42
N11	11,12,13,14,15	33,34,35,36,37	
N12	11,12,13,14,15	33,34,35,36,37	39,41,42
N13	11,13	35,37	
N14	11,12,13,14,15	33,34,35,36,37	38,39,40,41,42
N15	11,12,13,14,15	33,34,35,37	39,41,42

LDB av *seg selv* til objekt (5A), LDB av *seg* til objekt (5B) og lokal binding av *seg selv* til objekt (4A)

Engelske informanter

	LDB av <i>seg selv</i> til objekt (5A)	LDB av <i>seg</i> til objekt (5B)	Lokal objektorientering av <i>seg selv</i> (4A)
E1		48	46
E2		48	44,46
E3	21	49, 50	43,44,45
E4		48, 50	46,47
E5			46,47
E6		50	44,45,46,47
E7		49, 50	44,46
E8		50	43,46,47
E9	22, 23	50	46
E10		49, 50	
E11		48,49,50	43,44,45,46
E12		48,49,50	44,46
E13	23		46
E14		48,49,50	44,45,46
E15		50	46,47

Russiske informanter

	LDB av <i>seg selv</i> til objekt (5A)	LDB av <i>seg</i> til objekt (5B)	Lokal objektorientering av <i>seg selv</i> (4A)
R1			
R2		48,50	
R3		50	
R4	22	50	43,44
R5			
R6		50	
R7			43
R8			43
R9			46
R10			43
R11		50	43,46
R12			
R13		48	
R14			
R15		48	
R16			43,44,47
R17			

Kinesiske informanter

	LDB av <i>seg selv</i> til objekt (5A)	LDB av <i>seg</i> til objekt (5B)	Lokal objektorientering av <i>seg selv</i> (4A)
K1		50	
K2		48	46
K3			
K4		50	46
K5	23	50	44,45,46,47
K6			46
K7		50	43,46
K8			47
K9		50	49
K10	23	50	
K11	23	48, 49, 50	45,46
K12	22		
K13		48, 50	43,45,46
K14		48, 50	43,44,46,47
K15		48, 49, 50	44,46

Norsk kontrollgruppe

	LDB av <i>seg selv</i> til objekt (5A)	LDB av <i>seg</i> til objekt (5B)	Lokal objektorientering av <i>seg selv</i> (4A)
N1		50	
N2		50	46
N3			44
N4			
N5			44,46,47
N6		50	45,46,47
N7			
N8			45,46
N9			
N10			46
N11		48,49	
N12		50	
N13			
N14		50	46
N15		50	

Ikke-finitt LDB av seg selv (2A) og finitt LDB av seg selv (3A)**Engelske informanter**

	Ikke-finitt LDB av seg selv (2A)	Finitt LDB av seg selv (3A)
E1	8	
E2		20
E3	9	19
E4		
E5	9	
E6		
E7	9	
E8	7, 8, 10	18, 20
E9	6, 7, 9, 10	19
E10	6, 7, 10	19
E11		18
E12	6, 10	
E13	7	
E14		
E15	10	

Russiske informanter

	Ikke-finitt LDB av seg selv (2A)	Finitt LDB av seg selv (3A)
R1	10	
R2		
R3	7	
R4	7	
R5	7,9	
R6	7	
R7	7	
R8	7,9	
R9	10	
R10		
R11		
R12		
R13	6,7	
R14		
R15		
R16	9	
R17	6,9	

Kinesiske informanter

	Ikke-finitt LDB av seg selv (2A)	Finitt LDB av seg selv (3A)
K1		
K2		
K3	7	
K4	6, 7, 8, 9	19, 20
K5	6, 10	20
K6	7, 10	
K7	7	17
K8	7	16
K9		
K10	7	19, 20
K11		19
K12	10	
K13	9	
K14		
K15		

Norske informanter

	Ikke-finitt LDB av <i>seg selv</i> (2A)	Finitt LDB av <i>seg selv</i> (3A)
N1		
N2	10	
N3		
N4		
N5		
N6		
N7		
N8		
N9	10	
N10	6, 9	
N11		
N12	8,9	
N13	9	
N14		
N15	10	

Individuelle data for lokal binding av *seg selv* (1A) og lokal binding av *seg* (1B)**Engelske informanter**

	Lokal binding av <i>seg selv</i> (1ASV)	Lokal binding av <i>seg selv</i> (1ATV)	Lokal binding av <i>seg</i> (1B)
E1	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30,31,32
E2	1, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	31,32
E3	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 28, 29	32
E4	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30
E5	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	
E6	1, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	
E7	1, 2, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	31
E8	1, 2, 3, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30
E9	1, 2, 3, 4	24, 25, 26, 27, 28, 29	
E10	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	
E11	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	31
E12	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30
E13	2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30,31,32
E14	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28	
E15	1, 2, 3, 4, 5	24	32

Russiske informanter

	Lokal binding av <i>seg selv</i> (1ASV)	Lokal binding av <i>seg selv</i> (1ATV)	Lokal binding av <i>seg</i> (1B)
R1	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30,31,32
R2	1, 3, 4, 5	24, 25, 27, 28, 29	30,31,32
R3	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 28, 29	30,31,32
R4	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30,31,32
R5	1, 3, 5	24, 25, 26, 28, 29	30,31,32
R6	1, 2, 3, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30,31,32
R7	1, 2, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30,32
R8	2, 4, 5	24, 25, 26, 28, 29	30,31,32
R9	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30,31,32
R10	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30,31,32
R11	1, 2, 3, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	
R12	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30,31,32
R13	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30,31,32
R14	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30,31,32
R15	1, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30,31,32
R16	2, 3, 4, 5	27, 28	30,31
R17	1, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30,31,32

Kinesiske informanter

ID	Lokal binding av <i>seg selv</i> (1ASV)	Lokal binding av <i>seg selv</i> (1ATV)	Lokal binding av <i>seg</i> (1B)
K1	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 27, 28, 29	30,31,32
K2	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28	
K3	5	24, 25, 26, 27, 29	30,31,32
K4	3	24, 25, 28, 29	30,32
K5	1, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	
K6	1, 2, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	
K7	1, 2, 4, 5	25, 26, 27, 28, 29	
K8	1, 2, 4, 5	24, 26, 27, 28, 29	31,32
K9	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	
K10	2, 4, 5	24, 25, 28, 29	30
K11	1, 2, 4, 5	25, 26, 28, 29	30
K12	1, 2, 5	24, 25, 26, 27, 29	30,31,32
K13	1, 2, 3, 4, 5	25, 27, 28, 29	30,31
K14	1, 2, 4, 5	25, 26, 27, 28, 29	30,31,32
K15	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	

Norske informanter

ID	Lokal binding av <i>seg selv</i> (1ASV)	Lokal binding av <i>seg selv</i> (1ATV)	1B TV
N1	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	32
N2	1, 2, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	
N3	1, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30
N4	1, 2, 3, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	
N5	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	31
N6	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30,32
N7	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	31,32
N8	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30,32
N9	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	
N10	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	
N11	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	31,32
N12	1, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30,31
N13	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	30
N14	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 29	
N15	1, 2, 3, 4, 5	24, 25, 26, 27, 28, 29	31,32